නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස

අභිධම්මපිටකෙ

කථාවත්ථුපාළි

1. පුග්ගලකථා

1. සුද්ධසච්චිකට්ඨො

1. අනුලොමපච්චනීකං

1. [ඉමිනා ලක්ඛණෙන සකවාදීපුච්ඡා දස්සිතා] පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනාති [සච්චිකට්ඨපරමට්ඨෙනාති (ස්‍යා. පී. ක. සී.)]? ආමන්තා. යො සච්චිකට්ඨො පරමත්ථො, තතො සො පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

ආජානාහි නිග්ගහං. හඤ්චි පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''යො සච්චිකට්ඨො පරමත්ථො, තතො සො පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා''ති. යං තත්ථ වදෙසි – ''වත්තබ්බෙ ඛො – 'පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන,' නො ච වත්තබ්බෙ – 'යො සච්චිකට්ඨො පරමත්ථො, තතො සො පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා'''ති මිච්ඡා.

නො චෙ පන වත්තබ්බෙ – ''යො සච්චිකට්ඨො පරමත්ථො, තතො සො පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා''ති, නො ච වත රෙ [නො වත රෙ (ස්‍යා. පී.)] වත්තබ්බෙ – ''පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා''ති. යං තත්ථ වදෙසි – ''වත්තබ්බෙ ඛො – 'පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන,' නො ච වත්තබ්බෙ – 'යො සච්චිකට්ඨො පරමත්ථො, තතො සො පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා'''ති මිච්ඡා.

අනුලොමපඤ්චකං.

2. [ඉමිනා ලක්ඛණෙන පරවාදීපුච්ඡා දස්සිතා] පුග්ගලො නුපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනාති? ආමන්තා. යො සච්චිකට්ඨො පරමත්ථො, තතො සො පුග්ගලො නුපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

ආජානාහි පටිකම්මං. හඤ්චි පුග්ගලො නුපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''යො සච්චිකට්ඨො පරමත්ථො, තතො සො පුග්ගලො නුපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා''ති. යං තත්ථ වදෙසි – ''වත්තබ්බෙ ඛො – 'පුග්ගලො නුපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන,' නො ච වත්තබ්බෙ – 'යො සච්චිකට්ඨො පරමත්ථො, තතො සො පුග්ගලො නුපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා'''ති මිච්ඡා.

නො චෙ පන වත්තබ්බෙ – ''යො සච්චිකට්ඨො පරමත්ථො, තතො සො පුග්ගලො නුපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා''ති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''පුග්ගලො නුපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා''ති. යං තත්ථ වදෙසි – ''වත්තබ්බෙ ඛො – 'පුග්ගලො නුපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන,' නො ච වත්තබ්බෙ – 'යො සච්චිකට්ඨො පරමත්ථො, තතො සො පුග්ගලො නුපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා'''ති මිච්ඡා.

පටිකම්මචතුක්කං.

3. ත්වං චෙ පන මඤ්ඤසි – ''වත්තබ්බෙ ඛො – 'පුග්ගලො නුපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන,' නො ච වත්තබ්බෙ – 'යො සච්චිකට්ඨො පරමත්ථො, තතො සො පුග්ගලො නුපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා'ති, තෙන තව [ත්වං (ස්‍යා.) ටීකා ඔලොකෙතබ්බා] තත්ථ හෙතාය පටිඤ්ඤාය හෙවං පටිජානන්තං [ටීකා ඔලොකෙතබ්බා] හෙවං නිග්ගහෙතබ්බෙ. අථ තං නිග්ගණ්හාම. සුනිග්ගහිතො ච [සුනිග්ගහිතොව (ස්‍යා.)] හොසි.

හඤ්චි පුග්ගලො නුපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන , තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''යො සච්චිකට්ඨො පරමත්ථො, තතො සො පුග්ගලො නුපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා''ති. යං තත්ථ වදෙසි – ''වත්තබ්බෙ ඛො – 'පුග්ගලො නුපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන,' නො ච වත්තබ්බෙ – 'යො සච්චිකට්ඨො පරමත්ථො, තතො සො පුග්ගලො නුපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා'''ති මිච්ඡා.

නො චෙ පන වත්තබ්බෙ – ‘‘යො සච්චිකට්ඨො පරමත්ථො, තතො සො පුග්ගලො නුපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා’’ති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘පුග්ගලො නුපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා’’ති. යං තත්ථ වදෙසි – ‘‘වත්තබ්බෙ ඛො – ‘පුග්ගලො නුපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන,’ නො ච වත්තබ්බෙ – ‘යො සච්චිකට්ඨො පරමත්ථො, තතො සො පුග්ගලො නුපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා’’’ති ඉදං තෙ මිච්ඡා.

නිග්ගහචතුක්කං.

4. එසෙ චෙ දුන්නිග්ගහිතෙ හෙවමෙවං [හෙවමෙව (ස්‍යා.)] තත්ථ දක්ඛ. වත්තබ්බෙ ඛො – ‘‘පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන,’’ නො ච වත්තබ්බෙ – ‘‘යො සච්චිකට්ඨො පරමත්ථො, තතො සො පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා’’ති. නො ච මයං තයා තත්ථ හෙතාය පටිඤ්ඤාය හෙවං පටිජානන්තා හෙවං නිග්ගහෙතබ්බා. අථ මං නිග්ගණ්හාසි. දුන්නිග්ගහිතා ච [දුන්නිග්ගහිතාව (ස්‍යා.)] හොම.

හඤ්චි පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘යො සච්චිකට්ඨො පරමත්ථො, තතො සො පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා’’ති. යං තත්ථ වදෙසි – ‘‘වත්තබ්බෙ ඛො – ‘පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන,’ නො ච වත්තබ්බෙ – ‘යො සච්චිකට්ඨො පරමත්ථො, තතො සො පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා’’’ති මිච්ඡා.

නො චෙ පන වත්තබ්බෙ – ‘‘යො සච්චිකට්ඨො පරමත්ථො , තතො සො පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා’’ති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා’’ති . යං තත්ථ වදෙසි – ‘‘වත්තබ්බෙ ඛො – ‘පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන,’ නො ච වත්තබ්බෙ – ‘යො සච්චිකට්ඨො පරමත්ථො, තතො සො පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා’’’ති ඉදං තෙ මිච්ඡා.

උපනයනචතුක්කං.

5. න හෙවං නිග්ගහෙතබ්බෙ. තෙන හි යං නිග්ගණ්හාසි – ‘‘හඤ්චි පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘යො සච්චිකට්ඨො පරමත්ථො, තතො සො පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා’ති. යං තත්ථ වදෙසි – ‘‘වත්තබ්බෙ ඛො – ‘පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, නො ච වත්තබ්බෙ – යො සච්චිකට්ඨො පරමත්ථො, තතො සො පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා’’’ති මිච්ඡා.

නො චෙ පන වත්තබ්බෙ – ‘‘යො සච්චිකට්ඨො පරමත්ථො, තතො සො පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා’’ති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා’’ති. යං තත්ථ වදෙසි – ‘‘වත්තබ්බෙ ඛො – ‘පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන,’ නො ච වත්තබ්බෙ – ‘යො සච්චිකට්ඨො පරමත්ථො, තතො සො පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා’’’ති ඉදං තෙ මිච්ඡා. තෙන හි යෙ කතෙ නිග්ගහෙ සෙ නිග්ගහෙ දුක්කටෙ. සුකතෙ පටිකම්මෙ. සුකතා පටිපාදනාති.

නිග්ගමනචතුක්කං.

පඨමො නිග්ගහො.

1. සුද්ධසච්චිකට්ඨො

2. පච්චනීකානුලොමං

6. පුග්ගලො නුපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනාති? ආමන්තා. යො සච්චිකට්ඨො පරමත්ථො, තතො සො පුග්ගලො නුපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

ආජානාහි නිග්ගහං. හඤ්චි පුග්ගලො නුපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘යො සච්චිකට්ඨො පරමත්ථො, තතො සො පුග්ගලො නුපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා’’ති. යං තත්ථ වදෙසි – ‘‘වත්තබ්බෙ ඛො – ‘පුග්ගලො නුපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන,’ නො ච වත්තබ්බෙ – ‘යො සච්චිකට්ඨො පරමත්ථො, තතො සො පුග්ගලො නුපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා’’’ති මිච්ඡා.

නො චෙ පන වත්තබ්බෙ – ‘‘යො සච්චිකට්ඨො පරමත්ථො, තතො සො පුග්ගලො නුපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා’’ති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘පුග්ගලො නුපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා’’ති. යං තත්ථ වදෙසි – ‘‘වත්තබ්බෙ ඛො – ‘පුග්ගලො නුපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන,’ නො ච වත්තබ්බෙ – ‘යො සච්චිකට්ඨො පරමත්ථො, තතො සො පුග්ගලො නුපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා’’’ති මිච්ඡා.

පච්චනීකපඤ්චකං.

7. පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනාති? ආමන්තා. යො සච්චිකට්ඨො පරමත්ථො, තතො සො පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනාති ? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

ආජානාහි පටිකම්මං. හඤ්චි පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''යො සච්චිකට්ඨො පරමත්ථො, තතො සො පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා''ති. යං තත්ථ වදෙසි – ''වත්තබ්බෙ ඛො – 'පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන,' නො ච වත්තබ්බෙ – 'යො සච්චිකට්ඨො පරමත්ථො, තතො සො පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා'''ති මිච්ඡා.

නො චෙ පන වත්තබ්බෙ – ''යො සච්චිකට්ඨො පරමත්ථො, තතො සො පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා''ති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා''ති. යං තත්ථ වදෙසි – ''වත්තබ්බෙ ඛො – 'පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන,' නො ච වත්තබ්බෙ – 'යො සච්චිකට්ඨො පරමත්ථො, තතො සො පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා'''ති මිච්ඡා.

පටිකම්මචතුක්කං.

8. ත්වං චෙ පන මඤ්ඤසි – ''වත්තබ්බෙ ඛො – 'පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන' , නො ච වත්තබ්බෙ – 'යො සච්චිකට්ඨො පරමත්ථො, තතො සො පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා'''ති, තෙන තව තත්ථ හෙතාය පටිඤ්ඤාය හෙවං පටිජානන්තං හෙවං නිග්ගහෙතබ්බෙ. අථ තං නිග්ගණ්හාම. සුනිග්ගහිතො ච හොසි.

හඤ්චි පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''යො සච්චිකට්ඨො පරමත්ථො, තතො සො පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා''ති. යං තත්ථ වදෙසි – ''වත්තබ්බෙ ඛො – 'පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන,' නො ච වත්තබ්බෙ – 'යො සච්චිකට්ඨො පරමත්ථො, තතො සො පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා'''ති මිච්ඡා.

නො චෙ පන වත්තබ්බෙ – ''යො සච්චිකට්ඨො පරමත්ථො, තතො සො පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා''ති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා''ති. යං තත්ථ වදෙසි – ''වත්තබ්බෙ ඛො – 'පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන,' නො ච වත්තබ්බෙ – 'යො සච්චිකට්ඨො පරමත්ථො, තතො සො පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා'''ති ඉදං තෙ මිච්ඡා.

9. එසෙ චෙ දුන්නිග්ගහිතෙ හෙවමෙවං තත්ථ දක්ඛ. වත්තබ්බෙ ඛො – ''පුග්ගලො නුපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන,'' නො ච වත්තබ්බෙ – ''යො සච්චිකට්ඨො පරමත්ථො, තතො සො පුග්ගලො නුපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා''ති. නො ච මයං තයා තත්ථ හෙතාය පටිඤ්ඤාය හෙවං පටිජානන්තා හෙවං නිග්ගහෙතබ්බා. අථ මං නිග්ගණ්හාසි. දුන්නිග්ගහිතා ච හොම.

හඤ්චි පුග්ගලො නුපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''යො සච්චිකට්ඨො පරමත්ථො, තතො සො පුග්ගලො නුපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා''ති. යං තත්ථ වදෙසි – ''වත්තබ්බෙ ඛො – 'පුග්ගලො නුපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන,' නො ච වත්තබ්බෙ – 'යො සච්චිකට්ඨො පරමත්ථො, තතො සො පුග්ගලො නුපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා'''ති මිච්ඡා.

නො චෙ පන වත්තබ්බෙ – ''යො සච්චිකට්ඨො පරමත්ථො, තතො සො පුග්ගලො නුපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා''ති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''පුග්ගලො නුපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා''ති. යං තත්ථ වදෙසි – ''වත්තබ්බෙ ඛො – 'පුග්ගලො නුපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන,' නො ච වත්තබ්බෙ – 'යො සච්චිකට්ඨො පරමත්ථො, තතො සො පුග්ගලො නුපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා'''ති ඉදං තෙ මිච්ඡා.

උපනයනචතුක්කං.

10. න හෙවං නිග්ගහෙතබ්බෙ. තෙන හි යං නිග්ගණ්හාසි – ''හඤ්චි පුග්ගලො නුපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – 'යො සච්චිකට්ඨො පරමත්ථො, තතො සො පුග්ගලො නුපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා'ති. යං තත්ථ වදෙසි – 'වත්තබ්බෙ ඛො – පුග්ගලො නුපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, නො ච වත්තබ්බෙ – යො සච්චිකට්ඨො පරමත්ථො, තතො සො පුග්ගලො නුපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා'''ති මිච්ඡා.

නො චෙ පන වත්තබ්බෙ – ''යො සච්චිකට්ඨො පරමත්ථො, තතො සො පුග්ගලො නුපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා''ති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''පුග්ගලො නුපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා''ති. යං තත්ථ වදෙසි – ''වත්තබ්බෙ ඛො – 'පුග්ගලො නුපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන,' නො ච වත්තබ්බෙ – 'යො

සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා, තතො සො පුග්ගලො නුපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා'''ති ඉදං තෙ මිච්ඡා. තෙන හි යෙ කතෙ නිග්ගහෙ සෙ නිග්ගහෙ දුක්කටෙ. සුකතෙ පටිකම්මෙ. සුකතා පටිපාදනාති.

නිග්ගමනචතුක්කං.

දුතියො නිග්ගහො.

2. (ක) ඔකාසසච්චිකට්ඨො

1. අනුලොමපච්චනීකං

11. පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනාති? ආමන්තා. සබ්බත්ථ පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

ආජානාහි නිග්ගහං. හඤ්චි පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''සබ්බත්ථ පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා''ති. යං තත්ථ වදෙසි – ''වත්තබ්බෙ ඛො – 'පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන,' නො ච වත්තබ්බෙ – 'සබ්බත්ථ පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා'''ති මිච්ඡා.

නො චෙ පන වත්තබ්බෙ – ''සබ්බත්ථ පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා''ති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා''ති. යං තත්ථ වදෙසි – ''වත්තබ්බෙ ඛො – 'පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන,' නො ච වත්තබ්බෙ – 'සබ්බත්ථ පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා'''ති මිච්ඡා…පෙ…..

තතියො නිග්ගහො.

3. (ක) කාලසච්චිකට්ඨො

1. අනුලොමපච්චනීකං

12. පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනාති? ආමන්තා. සබ්බදා පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

ආජානාහි නිග්ගහං. හඤ්චි පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''සබ්බදා පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා''ති. යං තත්ථ වදෙසි – ''වත්තබ්බෙ ඛො – 'පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන,' නො ච වත්තබ්බෙ – 'සබ්බදා පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා'''ති මිච්ඡා.

නො චෙ පන වත්තබ්බෙ – ''සබ්බදා පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා''ති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා''ති. යං තත්ථ වදෙසි – ''වත්තබ්බෙ ඛො – 'පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන,' නො ච වත්තබ්බෙ – 'සබ්බදා පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා'''ති මිච්ඡා…පෙ…..

චතුත්ථො නිග්ගහො.

4. (ක) අවයවසච්චිකට්ඨො

1. අනුලොමපච්චනීකං

13. පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනාති? ආමන්තා. සබ්බෙසු පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

ආජානාහි නිග්ගහං. හඤ්චි පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''සබ්බෙසු පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා''ති. යං තත්ථ වදෙසි – ''වත්තබ්බෙ ඛො – 'පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන,' නො ච වත්තබ්බෙ – 'සබ්බෙසු පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා'''ති මිච්ඡා.

නො චෙ පන වත්තබ්බෙ – ''සබ්බෙසු පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා''ති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා''ති. යං තත්ථ වදෙසි – ''වත්තබ්බෙ ඛො – 'පුග්ගලො

උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන,' නො ච වත්තබ්බෙ – 'සබ්බෙසු පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා'''ති මිච්ඡා…පෙ…..

පඤ්චමො නිග්ගහො.

2. (ඛ) ඔකාසසච්චිකට්ඨො

2. පච්චනීකානුලොමං

14. පුග්ගලො නුපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනාති? ආමන්තා. සබ්බත්ථ පුග්ගලො නුපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

ආජානාහි නිග්ගහං. හඤ්චි පුග්ගලො නුපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන , තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''සබ්බත්ථ පුග්ගලො නුපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා''ති. යං තත්ථ වදෙසි – ''වත්තබ්බෙ ඛො – 'පුග්ගලො නුපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන,' නො ච වත්තබ්බෙ – 'සබ්බත්ථ පුග්ගලො නුපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා'''ති මිච්ඡා.

නො චෙ පන වත්තබ්බෙ – ''සබ්බත්ථ පුග්ගලො නුපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා''ති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''පුග්ගලො නුපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා''ති. යං තත්ථ වදෙසි – ''වත්තබ්බෙ ඛො – 'පුග්ගලො නුපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන,' නො ච වත්තබ්බෙ – 'සබ්බත්ථ පුග්ගලො නුපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා'''ති මිච්ඡා…පෙ…..

ඡට්ඨො නිග්ගහො.

3. (ඛ) කාලසච්චිකට්ඨො

2. පච්චනීකානුලොමං

15. පුග්ගලො නුපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනාති? ආමන්තා. සබ්බදා පුග්ගලො නුපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

ආජානාහි නිග්ගහං. හඤ්චි පුග්ගලො නුපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''සබ්බදා පුග්ගලො නුපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා''ති. යං තත්ථ වදෙසි – ''වත්තබ්බෙ ඛො – 'පුග්ගලො නුපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන,' නො ච වත්තබ්බෙ – 'සබ්බදා පුග්ගලො නුපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා'''ති මිච්ඡා.

නො චෙ පන වත්තබ්බෙ – ''සබ්බදා පුග්ගලො නුපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා''ති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''පුග්ගලො නුපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා''ති. යං තත්ථ වදෙසි – ''වත්තබ්බෙ ඛො – 'පුග්ගලො නුපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන,' නො ච වත්තබ්බෙ – 'සබ්බදා පුග්ගලො නුපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා'''ති මිච්ඡා…පෙ…..

සත්තමො නිග්ගහො.

4. (ඛ) අවයවසච්චිකට්ඨො

2. පච්චනීකානුලොමං

16. පුග්ගලො නුපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනාති? ආමන්තා. සබ්බෙසු පුග්ගලො නුපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

ආජානාහි නිග්ගහං. හඤ්චි පුග්ගලො නුපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''සබ්බෙසු පුග්ගලො නුපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා''ති. යං තත්ථ වදෙසි – ''වත්තබ්බෙ ඛො – 'පුග්ගලො නුපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන,' නො ච වත්තබ්බෙ – 'සබ්බෙසු පුග්ගලො නුපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා'''ති මිච්ඡා.

නො චෙ පන වත්තබ්බෙ – ''සබ්බෙසු පුග්ගලො නුපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා''ති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''පුග්ගලො නුපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා''ති. යං තත්ථ වදෙසි – ''වත්තබ්බෙ ඛො – 'පුග්ගලො

නුපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන' , නො ච වත්තබ්බෙ – 'සබ්බෙසු පුග්ගලො නුපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා'''ති මිච්ඡා…පෙ.....

අට්ඨකනිග්ගහො.

5. සුද්ධිකසංසන්දනං

17. පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, රූපඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනාති? ආමන්තා. අඤ්ඤං රූපං අඤ්ඤො පුග්ගලොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

ආජානාහි නිග්ගහං. හඤ්චි පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, රූපඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''අඤ්ඤං රූපං අඤ්ඤො පුග්ගලො''ති. යං තත්ථ වදෙසි – ''වත්තබ්බෙ ඛො – 'පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, රූපඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන,' නො ච වත්තබ්බෙ – 'අඤ්ඤං රූපං අඤ්ඤො පුග්ගලො'''ති මිච්ඡා.

නො චෙ පන වත්තබ්බෙ – ''අඤ්ඤං රූපං අඤ්ඤො පුග්ගලො''ති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, රූපඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා''ති. යං තත්ථ වදෙසි – ''වත්තබ්බෙ ඛො – 'පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, රූපඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන' , නො ච වත්තබ්බෙ – 'අඤ්ඤං රූපං අඤ්ඤො පුග්ගලො'''ති මිච්ඡා…පෙ.....

18. පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, වෙදනා ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන…පෙ.... සඤ්ඤා ච උපලබ්භති…පෙ.... සඞ්ඛාරා ච උපලබ්භන්ති…පෙ.... විඤ්ඤාණඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනාති? ආමන්තා. අඤ්ඤං විඤ්ඤාණං අඤ්ඤො පුග්ගලොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

ආජානාහි නිග්ගහං. හඤ්චි පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, විඤ්ඤාණඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''අඤ්ඤං විඤ්ඤාණං අඤ්ඤො පුග්ගලො''ති. යං තත්ථ වදෙසි – ''වත්තබ්බෙ ඛො – 'පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, විඤ්ඤාණඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන,' නො ච වත්තබ්බෙ – 'අඤ්ඤං විඤ්ඤාණං අඤ්ඤො පුග්ගලො'''ති මිච්ඡා.

නො චෙ පන වත්තබ්බෙ – ''අඤ්ඤං විඤ්ඤාණං අඤ්ඤො පුග්ගලො''ති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, විඤ්ඤාණඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා''ති. යං තත්ථ වදෙසි – ''වත්තබ්බෙ ඛො – 'පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, විඤ්ඤාණඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන,' නො ච වත්තබ්බෙ – 'අඤ්ඤං විඤ්ඤාණං අඤ්ඤො පුග්ගලො'''ති මිච්ඡා…පෙ.....

19. පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, චක්ඛායතනඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන…පෙ.... සොතායතනඤ්ච උපලබ්භති… ඝානායතනඤ්ච උපලබ්භති… ජිව්හායතනඤ්ච උපලබ්භති… කායායතනඤ්ච උපලබ්භති… රූපායතනඤ්ච උපලබ්භති… සද්දායතනඤ්ච උපලබ්භති… ගන්ධායතනඤ්ච උපලබ්භති… රසායතනඤ්ච උපලබ්භති… ඵොට්ඨබ්බායතනඤ්ච උපලබ්භති… මනායතනඤ්ච උපලබ්භති… ධම්මායතනඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන…පෙ.....

20. චක්ඛුධාතු ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන…පෙ.... සොතධාතු ච උපලබ්භති… ඝානධාතු ච උපලබ්භති… ජිව්හාධාතු ච උපලබ්භති… කායධාතු ච උපලබ්භති… රූපධාතු ච උපලබ්භති… සද්දධාතු ච උපලබ්භති… ගන්ධධාතු ච උපලබ්භති… රසධාතු ච උපලබ්භති… ඵොට්ඨබ්බධාතු ච උපලබ්භති… චක්ඛුවිඤ්ඤාණධාතු ච උපලබ්භති… සොතවිඤ්ඤාණධාතු ච උපලබ්භති… ඝානවිඤ්ඤාණධාතු ච උපලබ්භති… ජිව්හාවිඤ්ඤාණධාතු ච උපලබ්භති… කායවිඤ්ඤාණධාතු ච උපලබ්භති… මනොධාතු ච උපලබ්භති… මනොවිඤ්ඤාණධාතු ච උපලබ්භති… ධම්මධාතු ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන…පෙ.....

21. චක්ඛුන්ද්‍රියඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන…පෙ.... සොතින්ද්‍රියඤ්ච උපලබ්භති… ඝානින්ද්‍රියඤ්ච උපලබ්භති… ජිව්හින්ද්‍රියඤ්ච උපලබ්භති… කායින්ද්‍රියඤ්ච උපලබ්භති … මනින්ද්‍රියඤ්ච උපලබ්භති… ජීවිතින්ද්‍රියඤ්ච උපලබ්භති… ඉත්ථින්ද්‍රියඤ්ච උපලබ්භති… පුරිසින්ද්‍රියඤ්ච උපලබ්භති… සුඛින්ද්‍රියඤ්ච උපලබ්භති… දුක්ඛින්ද්‍රියඤ්ච උපලබ්භති… සොමනස්සින්ද්‍රියඤ්ච උපලබ්භති… දොමනස්සින්ද්‍රියඤ්ච උපලබ්භති… උපෙක්ඛින්ද්‍රියඤ්ච උපලබ්භති… සද්ධින්ද්‍රියඤ්ච උපලබ්භති… වීරියින්ද්‍රියඤ්ච උපලබ්භති… සතින්ද්‍රියඤ්ච උපලබ්භති… සමාධින්ද්‍රියඤ්ච උපලබ්භති… පඤ්ඤින්ද්‍රියඤ්ච උපලබ්භති… අනඤ්ඤාතඤ්ඤස්සාමීතින්ද්‍රියඤ්ච උපලබ්භති… අඤ්ඤින්ද්‍රියඤ්ච උපලබ්භති… අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනාති? ආමන්තා. අඤ්ඤං අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියං අඤ්ඤො පුග්ගලොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

ආජානාහි නිග්ගහං. හඤ්චි පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අඤ්ඤං අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියං අඤ්ඤො පුග්ගලො’’ති. යං තත්ථ වදෙසි – ‘‘වත්තබ්බෙ ඛො – ‘පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන,’ නො ච වත්තබ්බෙ – ‘අඤ්ඤං අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියං අඤ්ඤො පුග්ගලො’’’ති මිච්ඡා.

නො චෙ පන වත්තබ්බෙ – ‘‘අඤ්ඤං අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියං අඤ්ඤො පුග්ගලො’’ති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා’’ති. යං තත්ථ වදෙසි – ‘‘වත්තබ්බෙ ඛො – ‘පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන,’ නො ච වත්තබ්බෙ – ‘අඤ්ඤං අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියං අඤ්ඤො පුග්ගලො’’’ති මිච්ඡා…පෙ.….

22. [පු. ප. මාතිකා 4.24; අ. නි. 4.95-96] පුග්ගලො නුපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනාති? ආමන්තා. වුත්තං භගවතා – ‘‘අත්ථි පුග්ගලො අත්තහිතාය පටිපන්නො,’’ රූපඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනාති? ආමන්තා. අඤ්ඤං රූපං අඤ්ඤො පුග්ගලොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

ආජානාහි පටිකම්මං. හඤ්චි වුත්තං භගවතා – ‘‘අත්ථි පුග්ගලො අත්තහිතාය පටිපන්නො,’’ රූපඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අඤ්ඤං රූපං අඤ්ඤො පුග්ගලො’’ති. යං තත්ථ වදෙසි – ‘‘වත්තබ්බෙ ඛො – ‘වුත්තං භගවතා – අත්ථි පුග්ගලො අත්තහිතාය පටිපන්නො, රූපඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන,’ නො ච වත්තබ්බෙ – ‘අඤ්ඤං රූපං අඤ්ඤො පුග්ගලො’’’ති මිච්ඡා.

නො චෙ පන වත්තබ්බෙ – ‘‘අඤ්ඤං රූපං අඤ්ඤො පුග්ගලො’’ති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘වුත්තං භගවතා – ‘අත්ථි පුග්ගලො අත්තහිතාය පටිපන්නො,’ රූපඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා’’ති. යං තත්ථ වදෙසි – ‘‘වත්තබ්බෙ ඛො – ‘වුත්තං භගවතා – අත්ථි පුග්ගලො අත්තහිතාය පටිපන්නො, රූපඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන,’ නො ච වත්තබ්බෙ – ‘අඤ්ඤං රූපං අඤ්ඤො පුග්ගලො’’’ති මිච්ඡා…පෙ.….

23. පුග්ගලො නුපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනාති? ආමන්තා. වුත්තං භගවතා – ‘‘අත්ථි පුග්ගලො අත්තහිතාය පටිපන්නො,’’ වෙදනා ච උපලබ්භති…පෙ.… සඤ්ඤා ච උපලබ්භති…පෙ.… සඞ්ඛාරා ච උපලබ්භන්ති…පෙ.… විඤ්ඤාණඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනාති? ආමන්තා. අඤ්ඤං විඤ්ඤාණං අඤ්ඤො පුග්ගලොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

ආජානාහි පටිකම්මං. හඤ්චි වුත්තං භගවතා – ‘‘අත්ථි පුග්ගලො අත්තහිතාය පටිපන්නො,’’ විඤ්ඤාණඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අඤ්ඤං විඤ්ඤාණං අඤ්ඤො පුග්ගලො’’ති. යං තත්ථ වදෙසි – ‘‘වත්තබ්බෙ ඛො – ‘වුත්තං භගවතා – අත්ථි පුග්ගලො අත්තහිතාය පටිපන්නො, විඤ්ඤාණඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන,’ නො ච වත්තබ්බෙ – ‘අඤ්ඤං විඤ්ඤාණං අඤ්ඤො පුග්ගලො’’’ති මිච්ඡා.

නො චෙ පන වත්තබ්බෙ – ‘‘අඤ්ඤං විඤ්ඤාණං අඤ්ඤො පුග්ගලො’’ති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘වුත්තං භගවතා – ‘අත්ථි පුග්ගලො අත්තහිතාය පටිපන්නො,’ විඤ්ඤාණඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා’’ති. යං තත්ථ වදෙසි – ‘‘වත්තබ්බෙ ඛො – ‘වුත්තං භගවතා – අත්ථි පුග්ගලො අත්තහිතාය පටිපන්නො,’ විඤ්ඤාණඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, නො ච වත්තබ්බෙ – ‘අඤ්ඤං විඤ්ඤාණං අඤ්ඤො පුග්ගලො’’’ති මිච්ඡා…පෙ.….

24. පුග්ගලො නුපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනාති? ආමන්තා. වුත්තං භගවතා – ‘‘අත්ථි පුග්ගලො අත්තහිතාය පටිපන්නො,’’ චක්ඛායතනඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන…පෙ.… සොතායතනඤ්ච උපලබ්භති…පෙ.… ධම්මායතනඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන…පෙ.….

25. චක්ඛුධාතු ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන…පෙ.… කායධාතු ච උපලබ්භති…පෙ.… රූපධාතු ච උපලබ්භති…පෙ.… ඵොට්ඨබ්බධාතු ච උපලබ්භති…පෙ.… චක්ඛුවිඤ්ඤාණධාතු ච උපලබ්භති…පෙ.… මනොවිඤ්ඤාණධාතු ච උපලබ්භති…පෙ.… ධම්මධාතු ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන…පෙ.….

26. චක්ඛුන්ද්‍රියඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන…පෙ.… සොතින්ද්‍රියඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන…පෙ.… අඤ්ඤින්ද්‍රියඤ්ච [අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියඤ්ච (බහූසු)] උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන…පෙ.….

27. පුග්ගලො නුපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනාති? ආමන්තා. වුත්තං භගවතා – ‘‘අත්ථි පුග්ගලො අත්තහිතාය පටිපන්නො,’’ අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනාති? ආමන්තා. අඤ්ඤං අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියං අඤ්ඤො පුග්ගලොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

ආජානාහි පටිකම්මං. හඤ්චි වුත්තං භගවතා – ‘‘අත්ථි පුග්ගලො අත්තහිතාය පටිපන්නො,’’ අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අඤ්ඤං අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියං අඤ්ඤො පුග්ගලො’’ති. යං තත්ථ වදෙසි – ‘‘වත්තබ්බෙ ඛො – ‘වුත්තං භගවතා – අත්ථි පුග්ගලො අත්තහිතාය පටිපන්නො, අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන,’ නො ච වත්තබ්බෙ – ‘අඤ්ඤං අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියං අඤ්ඤො පුග්ගලො’’’ති මිච්ඡා.

නො චෙ පන වත්තබ්බෙ – ‘‘අඤ්ඤං අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියං අඤ්ඤො පුග්ගලො’’ති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘වුත්තං භගවතා – ‘අත්ථි පුග්ගලො අත්තහිතාය පටිපන්නො,’ අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා’’ති. යං තත්ථ වදෙසි – ‘‘වත්තබ්බෙ ඛො – ‘වුත්තං භගවතා – අත්ථි පුග්ගලො අත්තහිතාය පටිපන්නො, අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන,’ නො ච වත්තබ්බෙ – ‘අඤ්ඤං අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියං අඤ්ඤො පුග්ගලො’’’ති මිච්ඡා…පෙ.….

සුද්ධිකසංසන්දනා.

6. ඔපම්මසංසන්දනං

28. රූපං උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, වෙදනා ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, අඤ්ඤං රූපං අඤ්ඤා වෙදනාති? ආමන්තා. පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, රූපඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනාති? ආමන්තා. අඤ්ඤං රූපං අඤ්ඤො පුග්ගලොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

ආජානාහි නිග්ගහං. හඤ්චි රූපං උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, වෙදනා ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, අඤ්ඤං රූපං අඤ්ඤා වෙදනා, පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, රූපඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන; තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අඤ්ඤං රූපං අඤ්ඤො පුග්ගලො’’ති. යං තත්ථ වදෙසි – ‘‘වත්තබ්බෙ ඛො – ‘රූපං උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, වෙදනා ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, අඤ්ඤං රූපං අඤ්ඤා වෙදනා, පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, රූපඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන,’ නො ච වත්තබ්බෙ – ‘අඤ්ඤං රූපං අඤ්ඤො පුග්ගලො’’’ති මිච්ඡා.

නො චෙ පන වත්තබ්බෙ – ‘‘අඤ්ඤං රූපං අඤ්ඤො පුග්ගලො’’ති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘රූපං උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, වෙදනා ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, අඤ්ඤං රූපං අඤ්ඤා වෙදනා, පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, රූපඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා’’ති. යං තත්ථ වදෙසි – ‘‘වත්තබ්බෙ ඛො – ‘රූපං උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, වෙදනා ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, අඤ්ඤං රූපං අඤ්ඤා වෙදනා, පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, රූපඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන,’ නො ච වත්තබ්බෙ – ‘අඤ්ඤං රූපං අඤ්ඤො පුග්ගලො’’’ති මිච්ඡා…පෙ.….

29. රූපං උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, සඤ්ඤා ච උපලබ්භති…පෙ.… සඞ්ඛාරා ච උපලබ්භන්ති…පෙ.… විඤ්ඤාණඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, අඤ්ඤං රූපං අඤ්ඤං විඤ්ඤාණන්ති? ආමන්තා. පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, රූපඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනාති? ආමන්තා. අඤ්ඤං රූපං අඤ්ඤො පුග්ගලොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

ආජානාහි නිග්ගහං. හඤ්චි රූපං උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, විඤ්ඤාණඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, අඤ්ඤං රූපං අඤ්ඤං විඤ්ඤාණං, පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, රූපඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන; තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අඤ්ඤං රූපං අඤ්ඤො පුග්ගලො’’ති. යං තත්ථ වදෙසි – ‘‘වත්තබ්බෙ ඛො – ‘රූපං උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, විඤ්ඤාණඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන , අඤ්ඤං රූපං අඤ්ඤං විඤ්ඤාණං, පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, රූපඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන,’ නො ච වත්තබ්බෙ – ‘අඤ්ඤං රූපං අඤ්ඤො පුග්ගලො’’’ති මිච්ඡා.

නො චෙ පන වත්තබ්බෙ – ‘‘අඤ්ඤං රූපං අඤ්ඤො පුග්ගලො’’ති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘රූපං උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, විඤ්ඤාණඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, අඤ්ඤං රූපං අඤ්ඤං විඤ්ඤාණං, පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, රූපඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා’’ති. යං තත්ථ වදෙසි – ‘‘වත්තබ්බෙ ඛො – ‘රූපං උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, විඤ්ඤාණඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, අඤ්ඤං රූපං අඤ්ඤං විඤ්ඤාණං, පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, රූපඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන,’ නො ච වත්තබ්බෙ – ‘අඤ්ඤං රූපං අඤ්ඤො පුග්ගලො’’’ති මිච්ඡා…පෙ.….

30. වෙදනා උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, සඤ්ඤා ච උපලබ්භති…පෙ.… සඞ්ඛාරා ච උපලබ්භන්ති…පෙ.… විඤ්ඤාණඤ්ච උපලබ්භති…පෙ.… රූපඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන…පෙ.….

31. සඤ්ඤා උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, සඞ්ඛාරා ච උපලබ්භන්ති…පෙ…. විඤ්ඤාණඤ්ච උපලබ්භති…පෙ…. රූපඤ්ච උපලබ්භති…පෙ…. වෙදනා ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන…පෙ…..

32. සඞ්ඛාරා උපලබ්භන්ති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, විඤ්ඤාණඤ්ච උපලබ්භති…පෙ…. රූපඤ්ච උපලබ්භති…පෙ…. වෙදනා ච උපලබ්භති…පෙ…. සඤ්ඤා ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන…පෙ…..

33. විඤ්ඤාණං උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, රූපඤ්ච උපලබ්භති…පෙ…. වෙදනා ච උපලබ්භති…පෙ…. සඤ්ඤා ච උපලබ්භති…පෙ…. සඞ්ඛාරා ච උපලබ්භන්ති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, අඤ්ඤං විඤ්ඤාණං අඤ්ඤෙ සඞ්ඛාරාති? ආමන්තා. පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, විඤ්ඤාණඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනාති? ආමන්තා. අඤ්ඤං විඤ්ඤාණං අඤ්ඤො පුග්ගලොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

ආජානාහි නිග්ගහං. හඤ්චි විඤ්ඤාණං උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, සඞ්ඛාරා ච උපලබ්භන්ති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, අඤ්ඤං විඤ්ඤාණං අඤ්ඤෙ සඞ්ඛාරා, පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, විඤ්ඤාණඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන; තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අඤ්ඤං විඤ්ඤාණං අඤ්ඤො පුග්ගලො’’ති. යං තත්ථ වදෙසි – ‘‘වත්තබ්බෙ ඛො – ‘විඤ්ඤාණං උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, සඞ්ඛාරා ච උපලබ්භන්ති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, අඤ්ඤං විඤ්ඤාණං අඤ්ඤෙ සඞ්ඛාරා, පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, විඤ්ඤාණඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන,’ නො ච වත්තබ්බෙ – ‘අඤ්ඤං විඤ්ඤාණං අඤ්ඤො පුග්ගලො’’’ති මිච්ඡා.

නො චෙ පන වත්තබ්බෙ – ‘‘අඤ්ඤං විඤ්ඤාණං අඤ්ඤො පුග්ගලො’’ති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘විඤ්ඤාණං උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, සඞ්ඛාරා ච උපලබ්භන්ති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, අඤ්ඤං විඤ්ඤාණං අඤ්ඤෙ සඞ්ඛාරා, පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, විඤ්ඤාණඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා’’ති. යං තත්ථ වදෙසි – ‘‘වත්තබ්බෙ ඛො – ‘විඤ්ඤාණං උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, සඞ්ඛාරා ච උපලබ්භන්ති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, අඤ්ඤං විඤ්ඤාණං අඤ්ඤෙ සඞ්ඛාරා, පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, විඤ්ඤාණඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන,’ නො ච වත්තබ්බෙ – ‘අඤ්ඤං විඤ්ඤාණං අඤ්ඤො පුග්ගලො’’’ති මිච්ඡා…පෙ…..

34. චක්ඛායතනං උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, සොතායතනඤ්ච උපලබ්භති…පෙ…. ධම්මායතනඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන…පෙ…. සොතායතනං උපලබ්භති…පෙ…. ධම්මායතනං උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, චක්ඛායතනඤ්ච උපලබ්භති…පෙ…. මනායතනඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන…පෙ…..

35. චක්ඛුධාතු උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, සොතධාතු ච උපලබ්භති…පෙ…. ධම්මධාතු ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන…පෙ…. සොතධාතු උපලබ්භති…පෙ…. ධම්මධාතු උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, චක්ඛුධාතු ච උපලබ්භති…පෙ…. මනොවිඤ්ඤාණධාතු ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන…පෙ…..

36. චක්ඛුන්ද්‍රියං උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, සොතින්ද්‍රියඤ්ච උපලබ්භති…පෙ…. අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන…පෙ…. සොතින්ද්‍රියං උපලබ්භති…පෙ…. අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියං උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන…පෙ…. චක්ඛුන්ද්‍රියඤ්ච උපලබ්භති…පෙ…. අඤ්ඤින්ද්‍රියඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, අඤ්ඤං අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියං අඤ්ඤං අඤ්ඤින්ද්‍රියන්ති? ආමන්තා. පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනාති? ආමන්තා. අඤ්ඤං අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියං අඤ්ඤො පුග්ගලොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

ආජානාහි නිග්ගහං. හඤ්චි අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියං උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, අඤ්ඤින්ද්‍රියඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, අඤ්ඤං අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියං අඤ්ඤං අඤ්ඤින්ද්‍රියං, පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන; තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අඤ්ඤං අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියං අඤ්ඤො පුග්ගලො’’ති. යං තත්ථ වදෙසි – ‘‘වත්තබ්බෙ ඛො – ‘අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියං උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, අඤ්ඤින්ද්‍රියඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, අඤ්ඤං අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියං අඤ්ඤං අඤ්ඤින්ද්‍රියං, පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන,’ නො ච වත්තබ්බෙ – ‘අඤ්ඤං අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියං අඤ්ඤො පුග්ගලො’’’ති මිච්ඡා.

නො චෙ පන වත්තබ්බෙ – ‘‘අඤ්ඤං අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියං අඤ්ඤො පුග්ගලො’’ති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියං උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, අඤ්ඤින්ද්‍රියඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, අඤ්ඤං අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියං අඤ්ඤං අඤ්ඤින්ද්‍රියං, පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා’’ති. යං තත්ථ වදෙසි – ‘‘වත්තබ්බෙ ඛො – ‘අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියං උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, අඤ්ඤින්ද්‍රියඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, අඤ්ඤං අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියං අඤ්ඤං

අඤ්ඤින්ද්‍රියං, පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන,' නො ච වත්තබ්බෙ – 'අඤ්ඤං අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියං අඤ්ඤො පුග්ගලො'''ති මිච්ඡා…පෙ…..

37. රූපං උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, වෙදනා ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, අඤ්ඤං රූපං අඤ්ඤා වෙදනාති? ආමන්තා. වුත්තං භගවතා – ''අත්ථි පුග්ගලො අත්තහිතාය පටිපන්නො,'' රූපඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනාති? ආමන්තා. අඤ්ඤං රූපං අඤ්ඤො පුග්ගලොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

ආජානාහි පටිකම්මං. හඤ්චි රූපං උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, වෙදනා ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, අඤ්ඤං රූපං අඤ්ඤා වෙදනා, වුත්තං භගවතා – ''අත්ථි පුග්ගලො අත්තහිතාය පටිපන්නො,'' රූපඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන; තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – අඤ්ඤං රූපං අඤ්ඤො පුග්ගලොති. යං තත්ථ වදෙසි – ''වත්තබ්බෙ ඛො – 'රූපං උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, වෙදනා ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, අඤ්ඤං රූපං අඤ්ඤා වෙදනා, වුත්තං භගවතා – අත්ථි පුග්ගලො අත්තහිතාය පටිපන්නො, රූපඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන,' නො ච වත්තබ්බෙ – 'අඤ්ඤං රූපං අඤ්ඤො පුග්ගලො'''ති මිච්ඡා.

නො චෙ පන වත්තබ්බෙ – ''අඤ්ඤං රූපං අඤ්ඤො පුග්ගලො''ති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''රූපං උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, වෙදනා ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, අඤ්ඤං රූපං අඤ්ඤා වෙදනා, වුත්තං භගවතා – 'අත්ථි පුග්ගලො අත්තහිතාය පටිපන්නො,' රූපඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා''ති. යං තත්ථ වදෙසි – ''වත්තබ්බෙ ඛො – 'රූපං උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, වෙදනා ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, අඤ්ඤං රූපං අඤ්ඤා වෙදනා, වුත්තං භගවතා – අත්ථි පුග්ගලො අත්තහිතාය පටිපන්නො, රූපඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන,' නො ච වත්තබ්බෙ – 'අඤ්ඤං රූපං අඤ්ඤො පුග්ගලො'''ති මිච්ඡා…පෙ…..

38. රූපං උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, සඤ්ඤා ච උපලබ්භති… සඞ්ඛාරා ච උපලබ්භන්ති… විඤ්ඤාණඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන…පෙ…..

39. වෙදනා උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, සඤ්ඤා ච උපලබ්භති… සඞ්ඛාරා ච උපලබ්භන්ති… විඤ්ඤාණඤ්ච උපලබ්භති… රූපඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන…පෙ…..

40. සඤ්ඤා උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, සඞ්ඛාරා ච උපලබ්භන්ති… විඤ්ඤාණඤ්ච උපලබ්භති… රූපඤ්ච උපලබ්භති… වෙදනා ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන…පෙ…..

41. සඞ්ඛාරා උපලබ්භන්ති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, විඤ්ඤාණඤ්ච උපලබ්භති… රූපඤ්ච උපලබ්භති… වෙදනා ච උපලබ්භති… සඤ්ඤා ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන…පෙ…..

42. විඤ්ඤාණං උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, රූපඤ්ච උපලබ්භති… වෙදනා ච උපලබ්භති… සඤ්ඤා ච උපලබ්භති… සඞ්ඛාරා ච උපලබ්භන්ති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන…පෙ…..

43. චක්ඛායතනං උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, සොතායතනඤ්ච උපලබ්භති…පෙ…. ධම්මායතනඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන…පෙ…. සොතායතනං උපලබ්භති…පෙ…. ධම්මායතනං උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන චක්ඛායතනඤ්ච උපලබ්භති…පෙ…. මනායතනඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන…පෙ…..

44. චක්ඛුධාතු උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, සොතධාතු ච උපලබ්භති…පෙ…. ධම්මධාතු ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන…පෙ…. සොතධාතු උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන…පෙ…. ධම්මධාතු උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, චක්ඛුධාතු ච උපලබ්භති…පෙ…. මනොවිඤ්ඤාණධාතු ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන…පෙ…..

45. චක්ඛුන්ද්‍රියං උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, සොතින්ද්‍රියඤ්ච උපලබ්භති…පෙ…. අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන…පෙ…. සොතින්ද්‍රියං උපලබ්භති…පෙ…. අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියං උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, චක්ඛුන්ද්‍රියඤ්ච උපලබ්භති…පෙ…. අඤ්ඤින්ද්‍රියඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන; අඤ්ඤං අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියං අඤ්ඤං අඤ්ඤින්ද්‍රියන්ති? ආමන්තා. වුත්තං භගවතා – ''අත්ථි පුග්ගලො අත්තහිතාය පටිපන්නො,'' අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනාති? ආමන්තා. අඤ්ඤං අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියං අඤ්ඤො පුග්ගලොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

ආජානාහි පටිකම්මං. හඤ්චි අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියං උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, අඤ්ඤින්ද්‍රියඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, අඤ්ඤං අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියං අඤ්ඤං අඤ්ඤින්ද්‍රියං, වුත්තං භගවතා – ''අත්ථි පුග්ගලො අත්තහිතාය පටිපන්නො,'' අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන; තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ –

‘‘අඤ්ඤං අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියං අඤ්ඤො පුග්ගලො’’ති. යං තත්ථ වදෙසි – ‘‘වත්තබ්බෙ ඛො – ‘අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියං උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, අඤ්ඤින්ද්‍රියඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, අඤ්ඤං අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියං අඤ්ඤං අඤ්ඤින්ද්‍රියං, වුත්තං භගවතා – අත්ථි පුග්ගලො අත්තහිතාය පටිපන්නො, අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන,’ නො ච වත්තබ්බෙ – ‘අඤ්ඤං අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියං අඤ්ඤො පුග්ගලො’’’ති මිච්ඡා.

නො වෙ පන වත්තබ්බෙ – ‘‘අඤ්ඤං අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියං අඤ්ඤො පුග්ගලො’’ති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියං උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, අඤ්ඤින්ද්‍රියඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, අඤ්ඤං අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියං අඤ්ඤං අඤ්ඤින්ද්‍රියං, වුත්තං භගවතා – ‘අත්ථි පුග්ගලො අත්තහිතාය පටිපන්නො,’ අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා’’ති. යං තත්ථ වදෙසි – ‘‘වත්තබ්බෙ ඛො – ‘අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියං උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, අඤ්ඤින්ද්‍රියඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, අඤ්ඤං අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියං අඤ්ඤං අඤ්ඤින්ද්‍රියං, වුත්තං භගවතා – අත්ථි පුග්ගලො අත්තහිතාය පටිපන්නො, අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියඤ්ච උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන,’ නො ච වත්තබ්බෙ – ‘අඤ්ඤං අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියං අඤ්ඤො පුග්ගලො’’’ති මිච්ඡා…පෙ.….

ඔපම්මසංසන්දනං.

7. චතුක්කනයසංසන්දනං

46. පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනාති? ආමන්තා. රූපං පුග්ගලොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

ආජානාහි නිග්ගහං. හඤ්චි පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘රූපං පුග්ගලො’’ති. යං තත්ථ වදෙසි – ‘‘වත්තබ්බෙ ඛො – ‘පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන,’ නො ච වත්තබ්බෙ – ‘රූපං පුග්ගලො’’’ති මිච්ඡා.

නො වෙ පන වත්තබ්බෙ – ‘‘රූපං පුග්ගලො’’ති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා’’ති. යං තත්ථ වදෙසි – ‘‘වත්තබ්බෙ ඛො – ‘පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන,’ නො ච වත්තබ්බෙ – ‘රූපං පුග්ගලො’’’ති මිච්ඡා…පෙ.….

47. පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනාති? ආමන්තා. රූපස්මිං පුග්ගලො…පෙ.… අඤ්ඤත්‍ර රූපා පුග්ගලො…පෙ.… පුග්ගලස්මිං රූපන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

ආජානාහි නිග්ගහං. හඤ්චි පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘පුග්ගලස්මිං රූප’’න්ති. යං තත්ථ වදෙසි – ‘‘වත්තබ්බෙ ඛො – ‘පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන ,’ නො ච වත්තබ්බෙ – ‘පුග්ගලස්මිං රූප’’’න්ති මිච්ඡා.

නො වෙ පන වත්තබ්බෙ – ‘‘පුග්ගලස්මිං රූප’’න්ති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා’’ති. යං තත්ථ වදෙසි – ‘‘වත්තබ්බෙ ඛො – ‘පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන,’ නො ච වත්තබ්බෙ – ‘පුග්ගලස්මිං රූප’’’න්ති මිච්ඡා…පෙ.….

48. පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනාති? ආමන්තා. වෙදනා පුග්ගලො…පෙ.… වෙදනාය පුග්ගලො…පෙ.… අඤ්ඤත්‍ර වෙදනාය පුග්ගලො…පෙ.… පුග්ගලස්මිං වෙදනා…පෙ.….

සඤ්ඤා පුග්ගලො…පෙ.… සඤ්ඤාය පුග්ගලො…පෙ.… අඤ්ඤත්‍ර සඤ්ඤාය පුග්ගලො…පෙ.… පුග්ගලස්මිං සඤ්ඤා…පෙ.….

සඞ්ඛාරා පුග්ගලො…පෙ.… සඞ්ඛාරෙසු පුග්ගලො…පෙ.… අඤ්ඤත්‍ර සඞ්ඛාරෙහි පුග්ගලො…පෙ.… පුග්ගලස්මිං සඞ්ඛාරා…පෙ.….

විඤ්ඤාණං පුග්ගලො…පෙ.… විඤ්ඤාණස්මිං පුග්ගලො…පෙ.… අඤ්ඤත්‍ර විඤ්ඤාණා පුග්ගලො…පෙ.… පුග්ගලස්මිං විඤ්ඤාණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

ආජානාහි නිග්ගහං. හඤ්චි පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘පුග්ගලස්මිං විඤ්ඤාණ’’න්ති. යං තත්ථ වදෙසි – ‘‘වත්තබ්බෙ ඛො – ‘පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන,’ නො ච වත්තබ්බෙ – ‘පුග්ගලස්මිං විඤ්ඤාණ’’’න්ති මිච්ඡා.

නො වෙ පන වත්තබ්බෙ – ‘‘පුග්ගලස්මිං විඤ්ඤාණ’’න්ති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා’’ති. යං තත්ථ වදෙසි – ‘‘වත්තබ්බෙ ඛො – ‘පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන,’

නො ච වත්තබ්බෙ – ‘පුග්ගලස්මිං විඤ්ඤාණ’’’න්ති මිච්ඡා…පෙ.....

49. පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනාති? ආමන්තා. චක්ඛායතනං පුග්ගලො…පෙ.... චක්ඛායතනස්මිං පුග්ගලො…පෙ.... අඤ්ඤත්‍ර චක්ඛායතනා පුග්ගලො…පෙ.... පුග්ගලස්මිං චක්ඛායතනං…පෙ.... ධම්මායතනං පුග්ගලො…පෙ.... ධම්මායතනස්මිං පුග්ගලො…පෙ.... අඤ්ඤත්‍ර ධම්මායතනා පුග්ගලො…පෙ.... පුග්ගලස්මිං ධම්මායතනං…පෙ.....

චක්ඛුධාතු පුග්ගලො…පෙ.... චක්ඛුධාතුයා පුග්ගලො…පෙ.... අඤ්ඤත්‍ර චක්ඛුධාතුයා පුග්ගලො…පෙ.... පුග්ගලස්මිං චක්ඛුධාතු…පෙ.... ධම්මධාතු පුග්ගලො…පෙ.... ධම්මධාතුයා පුග්ගලො…පෙ.... අඤ්ඤත්‍ර ධම්මධාතුයා පුග්ගලො…පෙ.... පුග්ගලස්මිං ධම්මධාතු…පෙ.....

චක්ඛුන්ද්‍රියං පුග්ගලො…පෙ.... චක්ඛුන්ද්‍රියස්මිං පුග්ගලො…පෙ.... අඤ්ඤත්‍ර චක්ඛුන්ද්‍රියා පුග්ගලො …පෙ.... පුග්ගලස්මිං චක්ඛුන්ද්‍රියං…පෙ.... අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියං පුග්ගලො…පෙ.... අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියස්මිං පුග්ගලො…පෙ.... අඤ්ඤත්‍ර අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියා පුග්ගලො…පෙ.... පුග්ගලස්මිං අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

ආජානාහි නිග්ගහං. හඤ්චි පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘පුග්ගලස්මිං අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රිය’’න්ති. යං තත්ථ වදෙසි – ‘‘වත්තබ්බෙ ඛො – ‘පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන,’ නො ච වත්තබ්බෙ – ‘පුග්ගලස්මිං අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රිය’’’න්ති මිච්ඡා.

නො චෙ පන වත්තබ්බෙ – ‘‘පුග්ගලස්මිං අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රිය’’න්ති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා’’ති . යං තත්ථ වදෙසි – ‘‘වත්තබ්බෙ ඛො – ‘පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙන,’ නො ච වත්තබ්බෙ – ‘පුග්ගලස්මිං අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රිය’’’න්ති මිච්ඡා…පෙ.....

50. පුග්ගලො නුපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනාති? ආමන්තා. වුත්තං භගවතා – ‘‘අත්ථි පුග්ගලො අත්තහිතාය පටිපන්නො’’ති? ආමන්තා. රූපං පුග්ගලොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

ආජානාහි පටිකම්මං. හඤ්චි වුත්තං භගවතා – ‘‘අත්ථි පුග්ගලො අත්තහිතාය පටිපන්නො,’’ තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘රූපං පුග්ගලො’’ති. යං තත්ථ වදෙසි – ‘‘වත්තබ්බෙ ඛො – ‘වුත්තං භගවතා – අත්ථි පුග්ගලො අත්තහිතාය පටිපන්නො,’ නො ච වත්තබ්බෙ – ‘රූපං පුග්ගලොති’’’ මිච්ඡා.

නො චෙ පන වත්තබ්බෙ – ‘‘රූපං පුග්ගලො’’ති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘වුත්තං භගවතා – ‘අත්ථි පුග්ගලො අත්තහිතාය පටිපන්නො’’’ති. යං තත්ථ වදෙසි – ‘‘වත්තබ්බෙ ඛො – ‘වුත්තං භගවතා – අත්ථි පුග්ගලො අත්තහිතාය පටිපන්නො,’ නො ච වත්තබ්බෙ – ‘රූපං පුග්ගලො’’’ති මිච්ඡා…පෙ.....

51. පුග්ගලො නුපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනාති? ආමන්තා. වුත්තං භගවතා – ‘‘අත්ථි පුග්ගලො අත්තහිතාය පටිපන්නො’’ති? ආමන්තා. රූපස්මිං පුග්ගලො…පෙ.... අඤ්ඤත්‍ර රූපා පුග්ගලො…පෙ.... පුග්ගලස්මිං රූපං…පෙ.....

වෙදනා පුග්ගලො…පෙ.... වෙදනාය පුග්ගලො…පෙ.... අඤ්ඤත්‍ර වෙදනාය පුග්ගලො…පෙ.... පුග්ගලස්මිං වෙදනා…පෙ.....

සඤ්ඤා පුග්ගලො…පෙ.... සඤ්ඤාය පුග්ගලො…පෙ.... අඤ්ඤත්‍ර සඤ්ඤාය පුග්ගලො…පෙ.... පුග්ගලස්මිං සඤ්ඤා…පෙ.....

සඞ්ඛාරා පුග්ගලො…පෙ.... සඞ්ඛාරෙසු පුග්ගලො…පෙ.... අඤ්ඤත්‍ර සඞ්ඛාරෙහි පුග්ගලො…පෙ.... පුග්ගලස්මිං සඞ්ඛාරා…පෙ.....

විඤ්ඤාණං පුග්ගලො…පෙ.... විඤ්ඤාණස්මිං පුග්ගලො…පෙ.... අඤ්ඤත්‍ර විඤ්ඤාණා පුග්ගලො…පෙ.... පුග්ගලස්මිං විඤ්ඤාණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

ආජානාහි පටිකම්මං. හඤ්චි වුත්තං භගවතා – ‘‘අත්ථි පුග්ගලො අත්තහිතාය පටිපන්නො,’’ තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘පුග්ගලස්මිං විඤ්ඤාණ’’න්ති. යං තත්ථ වදෙසි – ‘‘වත්තබ්බෙ ඛො – ‘වුත්තං භගවතා – අත්ථි පුග්ගලො අත්තහිතාය පටිපන්නො,’ නො ච වත්තබ්බෙ – ‘පුග්ගලස්මිං විඤ්ඤාණ’’’න්ති මිච්ඡා.

නො චෙ පන වත්තබ්බෙ – ‘‘පුග්ගලස්මිං විඤ්ඤාණ’’න්ති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘වුත්තං භගවතා – ‘අත්ථි පුග්ගලො අත්තහිතාය පටිපන්නො’’’ති. යං තත්ථ වදෙසි – ‘‘වත්තබ්බෙ ඛො – ‘වුත්තං භගවතා – අත්ථි පුග්ගලො අත්තහිතාය පටිපන්නො,’ නො ච වත්තබ්බෙ – ‘පුග්ගලස්මිං විඤ්ඤාණ’’’න්ති මිච්ඡා…පෙ.....

52. පුග්ගලො නුපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනාති? ආමන්තා. වුත්තං භගවතා – ‘‘අත්ථි පුග්ගලො අත්තහිතාය පටිපන්නො’’ති? ආමන්තා. චක්ඛායතනං පුග්ගලො…පෙ…. චක්ඛායතනස්මිං පුග්ගලො…පෙ…. අඤ්ඤත්‍ර චක්ඛායතනා පුග්ගලො…පෙ…. පුග්ගලස්මිං චක්ඛායතනං…පෙ…. ධම්මායතනං පුග්ගලො…පෙ…. ධම්මායතනස්මිං පුග්ගලො…පෙ…. අඤ්ඤත්‍ර ධම්මායතනා පුග්ගලො…පෙ…. පුග්ගලස්මිං ධම්මායතනං…පෙ.….

චක්ඛුධාතු පුග්ගලො…පෙ…. චක්ඛුධාතුයා පුග්ගලො…පෙ…. අඤ්ඤත්‍ර චක්ඛුධාතුයා පුග්ගලො…පෙ…. පුග්ගලස්මිං චක්ඛුධාතු…පෙ…. ධම්මධාතු පුග්ගලො…පෙ…. ධම්මධාතුයා පුග්ගලො…පෙ…. අඤ්ඤත්‍ර ධම්මධාතුයා පුග්ගලො…පෙ…. පුග්ගලස්මිං ධම්මධාතු…පෙ.….

චක්ඛුන්ද්‍රියං පුග්ගලො…පෙ…. චක්ඛුන්ද්‍රියස්මිං පුග්ගලො…පෙ…. අඤ්ඤත්‍ර චක්ඛුන්ද්‍රියා පුග්ගලො…පෙ…. පුග්ගලස්මිං චක්ඛුන්ද්‍රියං…පෙ…. අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියං පුග්ගලො…පෙ…. අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියස්මිං පුග්ගලො…පෙ…. අඤ්ඤත්‍ර අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියා පුග්ගලො…පෙ…. පුග්ගලස්මිං අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

ආජානාහි පටිකම්මං. හඤ්චි වුත්තං භගවතා – ‘‘අත්ථි පුග්ගලො අත්තහිතාය පටිපන්නො,’’ තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘පුග්ගලස්මිං අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රිය’’න්ති. යං තත්ථ වදෙසි – ‘‘වත්තබ්බෙ ඛො – ‘වුත්තං භගවතා – අත්ථි පුග්ගලො අත්තහිතාය පටිපන්නො,’ නො ච වත්තබ්බෙ – ‘පුග්ගලස්මිං අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රිය’’’න්ති මිච්ඡා.

නො වෙ පන වත්තබ්බෙ – ‘‘පුග්ගලස්මිං අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රිය’’න්ති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘වුත්තං භගවතා – ‘අත්ථි පුග්ගලො අත්තහිතාය පටිපන්නො’’’ති. යං තත්ථ වදෙසි – ‘‘වත්තබ්බෙ ඛො – ‘වුත්තං භගවතා – අත්ථි පුග්ගලො අත්තහිතාය පටිපන්නො,’ නො ච වත්තබ්බෙ – ‘පුග්ගලස්මිං අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රිය’’’න්ති මිච්ඡා…පෙ.….

චතුක්කනයසංසන්දනං.

8. ලක්ඛණයුත්තිකථා

53. පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනාති? ආමන්තා. පුග්ගලො සප්පච්චයො…පෙ…. පුග්ගලො අප්පච්චයො… පුග්ගලො සඞ්ඛතො … පුග්ගලො අසඞ්ඛතො… පුග්ගලො සස්සතො … පුග්ගලො අසස්සතො… පුග්ගලො සනිමිත්තො… පුග්ගලො අනිමිත්තොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ. (සංඛිත්තං)

54. පුග්ගලො නුපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනාති? ආමන්තා. වුත්තං භගවතා – ‘‘අත්ථි පුග්ගලො අත්තහිතාය පටිපන්නො’’ති? ආමන්තා. පුග්ගලො සප්පච්චයො…පෙ…. පුග්ගලො අප්පච්චයො… පුග්ගලො සඞ්ඛතො… පුග්ගලො අසඞ්ඛතො… පුග්ගලො සස්සතො… පුග්ගලො අසස්සතො… පුග්ගලො සනිමිත්තො… පුග්ගලො අනිමිත්තොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ. (සංඛිත්තං)

ලක්ඛණයුත්තිකථා.

9. වචනසොධනං

55. පුග්ගලො උපලබ්භති, උපලබ්භති පුග්ගලොති? පුග්ගලො උපලබ්භති, උපලබ්භති කෙහිචි පුග්ගලො කෙහිචි න පුග්ගලොති. පුග්ගලො කෙහිචි උපලබ්භති කෙහිචි න උපලබ්භතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

56. පුග්ගලො සච්චිකට්ඨො, සච්චිකට්ඨො පුග්ගලොති? පුග්ගලො සච්චිකට්ඨො, සච්චිකට්ඨො කෙහිචි පුග්ගලො කෙහිචි න පුග්ගලොති. පුග්ගලො කෙහිචි සච්චිකට්ඨො කෙහිචි න සච්චිකට්ඨොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

57. පුග්ගලො විජ්ජමානො, විජ්ජමානො පුග්ගලොති? පුග්ගලො විජ්ජමානො, විජ්ජමානො කෙහිචි පුග්ගලො කෙහිචි න පුග්ගලොති. පුග්ගලො කෙහිචි විජ්ජමානො කෙහිචි න විජ්ජමානොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

58. පුග්ගලො සංවිජ්ජමානො, සංවිජ්ජමානො පුග්ගලොති? පුග්ගලො සංවිජ්ජමානො, සංවිජ්ජමානො කෙහිචි පුග්ගලො කෙහිචි න පුග්ගලොති. පුග්ගලො කෙහිචි සංවිජ්ජමානො කෙහිචි න සංවිජ්ජමානොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

59. පුග්ගලො අත්ථි, අත්ථි පුග්ගලොති? පුග්ගලො අත්ථි, අත්ථි කෙහිචි පුග්ගලො කෙහිචි න පුග්ගලොති. පුග්ගලො කෙහිචි අත්ථි කෙහිචි නත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

60. පුග්ගලො අත්ථි, අත්ථි න සබ්බො පුග්ගලොති? ආමන්තා…පෙ…. පුග්ගලො නත්ථි, නත්ථි න සබ්බො පුග්ගලොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ. (සංඛිත්තං)

10. පඤ්ඤත්තානුයොගො

61. රූපධාතුයා රූපී පුග්ගලොති? ආමන්තා. කාමධාතුයා කාමී පුග්ගලොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

62. රූපධාතුයා රූපිනො සත්තාති? ආමන්තා. කාමධාතුයා කාමිනො සත්තාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

63. අරූපධාතුයා අරූපී පුග්ගලොති? ආමන්තා. කාමධාතුයා කාමී පුග්ගලොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

64. අරූපධාතුයා අරූපිනො සත්තාති? ආමන්තා. කාමධාතුයා කාමිනො සත්තාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

65. රූපධාතුයා රූපී පුග්ගලො අරූපධාතුයා අරූපී පුග්ගලො, අත්ථි ච කොචි රූපධාතුයා චුතො අරූපධාතුං උපපජ්ජතීති? ආමන්තා. රූපී පුග්ගලො උපච්ඡින්නො, අරූපී පුග්ගලො ජාතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

66. රූපධාතුයා රූපිනො සත්තා අරූපධාතුයා අරූපිනො සත්තා, අත්ථි ච කොචි රූපධාතුයා චුතො අරූපධාතුං උපපජ්ජතීති? ආමන්තා. රූපී සත්තො උපච්ඡින්නො, අරූපී සත්තො ජාතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

67. කායොති වා සරීරන්ති වා, සරීරන්ති වා කායොති වා, කායං අප්පියං කරිත්වා එසෙසෙ එකට්ඨෙ සමෙ සමභාගෙ තජ්ජාතෙති? ආමන්තා. පුග්ගලොති වා ජීවොති වා, ජීවොති වා පුග්ගලොති වා, පුග්ගලං අප්පියං කරිත්වා එසෙසෙ එකට්ඨෙ සමෙ සමභාගෙ තජ්ජාතෙති? ආමන්තා. අඤ්ඤො කායො, අඤ්ඤො පුග්ගලොති? ආමන්තා. අඤ්ඤං ජීවං, අඤ්ඤං සරීරන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

ආජානාහි නිග්ගහං. හඤ්චි කායොති වා සරීරන්ති වා, සරීරන්ති වා කායොති වා, කායං අප්පියං කරිත්වා එසෙසෙ එකට්ඨෙ සමෙ සමභාගෙ තජ්ජාතෙ, පුග්ගලොති වා ජීවොති වා, ජීවොති වා පුග්ගලොති වා, පුග්ගලං අප්පියං කරිත්වා එසෙසෙ එකට්ඨෙ සමෙ සමභාගෙ තජ්ජාතෙ, අඤ්ඤො කායො අඤ්ඤො පුග්ගලො; තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීර’’න්ති. යං තත්ථ වදෙසි – ‘‘වත්තබ්බෙ ඛො – ‘කායොති වා සරීරන්ති වා, සරීරන්ති වා කායොති වා, කායං අප්පියං කරිත්වා එසෙසෙ එකට්ඨෙ සමෙ සමභාගෙ තජ්ජාතෙ, පුග්ගලොති වා ජීවොති වා, ජීවොති වා පුග්ගලොති වා, පුග්ගලං අප්පියං කරිත්වා එසෙසෙ එකට්ඨෙ සමෙ සමභාගෙ තජ්ජාතෙ, අඤ්ඤො කායො අඤ්ඤො පුග්ගලො,’ නො ච වත්තබ්බෙ – ‘අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීර’’’න්ති මිච්ඡා.

නො චෙ පන වත්තබ්බෙ – ‘‘අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීර’’න්ති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘කායොති වා සරීරන්ති වා, සරීරන්ති වා කායොති වා, කායං අප්පියං කරිත්වා එසෙසෙ එකට්ඨෙ සමෙ සමභාගෙ තජ්ජාතෙ, පුග්ගලොති වා ජීවොති වා, ජීවොති වා පුග්ගලොති වා, පුග්ගලං අප්පියං කරිත්වා එසෙසෙ එකට්ඨෙ සමෙ සමභාගෙ තජ්ජාතෙ, අඤ්ඤො කායො අඤ්ඤො පුග්ගලො’’ති. යං තත්ථ වදෙසි – ‘‘වත්තබ්බෙ ඛො – ‘කායොති වා සරීරන්ති වා, සරීරන්ති වා කායොති වා, කායං අප්පියං කරිත්වා එසෙසෙ එකට්ඨෙ සමෙ සමභාගෙ තජ්ජාතෙ, පුග්ගලොති වා ජීවොති වා, ජීවොති වා පුග්ගලොති වා, පුග්ගලං අප්පියං කරිත්වා එසෙසෙ එකට්ඨෙ සමෙ සමභාගෙ තජ්ජාතෙ, අඤ්ඤො කායො අඤ්ඤො පුග්ගලො’, නො ච වත්තබ්බෙ – ‘අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීර’’’න්ති මිච්ඡා…පෙ.....

68. කායොති වා සරීරන්ති වා, සරීරන්ති වා කායොති වා, කායං අප්පියං කරිත්වා එසෙසෙ එකට්ඨෙ සමෙ සමභාගෙ තජ්ජාතෙති? ආමන්තා. වුත්තං භගවතා – ‘‘අත්ථි පුග්ගලො අත්තහිතාය පටිපන්නො’’ති? ආමන්තා. අඤ්ඤො කායො අඤ්ඤො පුග්ගලොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

ආජානාහි පටිකම්මං. හඤ්චි කායොති වා සරීරන්ති වා, සරීරන්ති වා කායොති වා, කායං අප්පියං කරිත්වා එසෙසෙ එකට්ඨෙ සමෙ සමභාගෙ තජ්ජාතෙ, වුත්තං භගවතා – ‘‘අත්ථි පුග්ගලො අත්තහිතාය පටිපන්නො,’’ තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අඤ්ඤො කායො අඤ්ඤො පුග්ගලො’’ති. යං තත්ථ වදෙසි – ‘‘වත්තබ්බෙ ඛො – ‘කායොති වා සරීරන්ති වා, සරීරන්ති වා කායොති වා, කායං අප්පියං කරිත්වා එසෙසෙ එකට්ඨෙ සමෙ සමභාගෙ තජ්ජාතෙ, වුත්තං භගවතා – අත්ථි පුග්ගලො අත්තහිතාය පටිපන්නො,’ නො ච වත්තබ්බෙ – ‘අඤ්ඤො කායො අඤ්ඤො පුග්ගලො’’’ති මිච්ඡා.

නො චෙ පන වත්තබ්බෙ – ‘‘අඤ්ඤො කායො අඤ්ඤො පුග්ගලො’’ති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘කායොති වා සරීරන්ති වා, සරීරන්ති වා කායොති වා, කායං අප්පියං කරිත්වා එසෙසෙ එකට්ඨෙ සමෙ සමභාගෙ තජ්ජාතෙ, වුත්තං භගවතා – ‘අත්ථි පුග්ගලො අත්තහිතාය පටිපන්නො’’’ති. යං තත්ථ වදෙසි – ‘‘වත්තබ්බෙ ඛො – ‘කායොති වා සරීරන්ති වා, සරීරන්ති වා කායොති වා, කායං අප්පියං කරිත්වා එසෙසෙ එකට්ඨෙ සමෙ සමභාගෙ තජ්ජාතෙ, වුත්තං භගවතා – අත්ථි පුග්ගලො අත්තහිතාය පටිපන්නො,’ නො ච වත්තබ්බෙ – ‘අඤ්ඤො කායො අඤ්ඤො පුග්ගලො’’’ති මිච්ඡා. (සංඛිත්තං)

11. ගතිඅනුයොගො

69. පුග්ගලො සන්ධාවති අස්මා ලොකා පරං ලොකං, පරස්මා ලොකා ඉමං ලොකන්ති? ආමන්තා. සො පුග්ගලො සන්ධාවති අස්මා ලොකා පරං ලොකං, පරස්මා ලොකා ඉමං ලොකන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ …පෙ.….

70. පුග්ගලො සන්ධාවති අස්මා ලොකා පරං ලොකං, පරස්මා ලොකා ඉමං ලොකන්ති? ආමන්තා. අඤ්ඤො පුග්ගලො සන්ධාවති අස්මා ලොකා පරං ලොකං, පරස්මා ලොකා ඉමං ලොකන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

71. පුග්ගලො සන්ධාවති අස්මා ලොකා පරං ලොකං, පරස්මා ලොකා ඉමං ලොකන්ති? ආමන්තා. සො ච අඤ්ඤො ච සන්ධාවති අස්මා ලොකා පරං ලොකං, පරස්මා ලොකා ඉමං ලොකන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

72. පුග්ගලො සන්ධාවති අස්මා ලොකා පරං ලොකං, පරස්මා ලොකා ඉමං ලොකන්ති? ආමන්තා. නෙව සො සන්ධාවති, න අඤ්ඤො සන්ධාවති අස්මා ලොකා පරං ලොකං, පරස්මා ලොකා ඉමං ලොකන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

73. පුග්ගලො සන්ධාවති අස්මා ලොකා පරං ලොකං, පරස්මා ලොකා ඉමං ලොකන්ති? ආමන්තා. සො පුග්ගලො සන්ධාවති, අඤ්ඤො පුග්ගලො සන්ධාවති, සො ච අඤ්ඤො ච සන්ධාවති, නෙව සො සන්ධාවති න අඤ්ඤො සන්ධාවති අස්මා ලොකා පරං ලොකං, පරස්මා ලොකා ඉමං ලොකන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

74. න වත්තබ්බං – ‘‘පුග්ගලො සන්ධාවති අස්මා ලොකා පරං ලොකං, පරස්මා ලොකා ඉමං ලොක’’න්ති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා –

> ‘‘ස සත්තක්ඛත්තුපරමං, සන්ධාවිත්වාන පුග්ගලො;
> දුක්ඛස්සන්තකරො හොති, සබ්බසංයොජනක්ඛයා’’ති [සං. නි. 2.133; ඉතිවු. 24 ඉතිවුත්තකෙපි].

අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි පුග්ගලො සන්ධාවති අස්මා ලොකා පරං ලොකං, පරස්මා ලොකා ඉමං ලොකන්ති.

75. න වත්තබ්බං – ‘‘පුග්ගලො සන්ධාවති අස්මා ලොකා පරං ලොකං, පරස්මා ලොකා ඉමං ලොක’’න්ති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘අනමතග්ගොයං [අනමතග්ගායං (ක.)], භික්ඛවෙ, සංසාරො. පුබ්බකොටි න පඤ්ඤායති, අවිජ්ජානීවරණානං සත්තානං තණ්හාසංයොජනානං සන්ධාවතං සංසරත’’න්ති [සං. නි. 2.124]! අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි පුග්ගලො සන්ධාවති අස්මා ලොකා පරං ලොකං, පරස්මා ලොකා ඉමං ලොකන්ති.

76. පුග්ගලො සන්ධාවති අස්මා ලොකා පරං ලොකං, පරස්මා ලොකා ඉමං ලොකන්ති? ආමන්තා. ස්වෙව පුග්ගලො සන්ධාවති අස්මා ලොකා පරං ලොකං, පරස්මා ලොකා ඉමං ලොකන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

77. ස්වෙව පුග්ගලො සන්ධාවති අස්මා ලොකා පරං ලොකං, පරස්මා ලොකා ඉමං ලොකන්ති? ආමන්තා. අත්ථි කොචි මනුස්සො හුත්වා දෙවො හොතීති? ආමන්තා. ස්වෙව මනුස්සො සො දෙවොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

78. ස්වෙව මනුස්සො සො දෙවොති? ආමන්තා. මනුස්සො හුත්වා දෙවො හොති, දෙවො හුත්වා මනුස්සො හොති, මනුස්සභූතො අඤ්ඤො, දෙවො අඤ්ඤො, මනුස්සභූතො ස්වෙවායං සන්ධාවතීති මිච්ඡා…පෙ.….

සචෙ හි සන්ධාවති ස්වෙව පුග්ගලො ඉතො චුතො පරං ලොකං අනඤ්ඤො, හෙවං මරණං න හෙහිති, පාණාතිපාතොපි නුපලබ්භති. කම්මං අත්ථි, කම්මවිපාකො අත්ථි, කතානං කම්මානං විපාකො අත්ථි, කුසලාකුසලෙ විපච්චමානෙ ස්වෙවායං සන්ධාවතීති මිච්ඡා.

79. ස්වෙව පුග්ගලො සන්ධාවති අස්මා ලොකා පරං ලොකං, පරස්මා ලොකා ඉමං ලොකන්ති? ආමන්තා. අත්ථි කොචි මනුස්සො හුත්වා යක්ඛො හොති, පෙතො හොති, නෙරයිකො හොති , තිරච්ඡානගතො හොති, ඔට්ඨො හොති, ගොණො හොති, ගද්‍රභො හොති, සූකරො හොති, මහිංසො [මහිසො (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] හොතීති? ආමන්තා. ස්වෙව මනුස්සො සො මහිංසොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

80. ස්වෙව මනුස්සො සො මහිංසොති? ආමන්තා. මනුස්සො හුත්වා මහිංසො හොති, මහිංසො හුත්වා මනුස්සො හොති, මනුස්සභූතො අඤ්ඤො, මහිංසො අඤ්ඤො, මනුස්සභූතො ස්වෙවායං සන්ධාවතීති මිච්ඡා…පෙ.….

සචෙ හි සන්ධාවති ස්වෙව පුග්ගලො ඉතො චුතො පරං ලොකං අනඤ්ඤො, හෙවං මරණං න හෙහිති, පාණාතිපාතොපි නුපලබ්භති. කම්මං අත්ථි, කම්මවිපාකො අත්ථි, කතානං කම්මානං විපාකො අත්ථි, කුසලාකුසලෙ විපච්චමානෙ ස්වෙවායං සන්ධාවතීති මිච්ඡා.

81. ස්වෙව පුග්ගලො සන්ධාවති අස්මා ලොකා පරං ලොකං, පරස්මා ලොකා ඉමං ලොකන්ති? ආමන්තා . අත්ථි කොචි ඛත්තියො හුත්වා බ්‍රාහ්මණො හොතීති? ආමන්තා. ස්වෙව ඛත්තියො සො බ්‍රාහ්මණොති ? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

82. අත්ථි කොචි ඛත්තියො හුත්වා වෙස්සො හොති, සුද්දො හොතීති? ආමන්තා. ස්වෙව ඛත්තියො සො සුද්දොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

83. අත්ථි කොචි බ්‍රාහ්මණො හුත්වා වෙස්සො හොති, සුද්දො හොති, ඛත්තියො හොතීති? ආමන්තා. ස්වෙව බ්‍රාහ්මණො සො ඛත්තියොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

84. අත්ථි කොචි වෙස්සො හුත්වා සුද්දො හොති, ඛත්තියො හොති, බ්‍රාහ්මණො හොතීති? ආමන්තා. ස්වෙව වෙස්සො සො බ්‍රාහ්මණොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

85. අත්ථි කොචි සුද්දො හුත්වා ඛත්තියො හොති, බ්‍රාහ්මණො හොති, වෙස්සො හොතීති? ආමන්තා. ස්වෙව සුද්දො සො වෙස්සොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

86. ස්වෙව පුග්ගලො සන්ධාවති අස්මා ලොකා පරං ලොකං, පරස්මා ලොකා ඉමං ලොකන්ති ? ආමන්තා. හත්ථච්ඡින්නො හත්ථච්ඡින්නොව හොති, පාදච්ඡින්නො පාදච්ඡින්නොව හොති, හත්ථපාදච්ඡින්නො හත්ථපාදච්ඡින්නොව හොති, කණ්ණච්ඡින්නො… නාසච්ඡින්නො… කණ්ණනාසච්ඡින්නො… අඞ්ගුලිච්ඡින්නො… අළච්ඡින්නො… කණ්ඩරච්ඡින්නො… කුණිහත්ථකො… ඵණහත්ථකො… කුට්ඨියො… ගණ්ඩියො… කිලාසියො… සොසියො… අපමාරියො… ඔට්ඨො… ගොණො… ගද්‍රභො… සූකරො… මහිංසො මහිංසොව හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

87. න වත්තබ්බං – ‘‘ස්වෙව පුග්ගලො සන්ධාවති අස්මා ලොකා පරං ලොකං, පරස්මා ලොකා ඉමං ලොක’’න්ති? ආමන්තා. නනු සොතාපන්නො පුග්ගලො මනුස්සලොකා චුතො දෙවලොකං උපපන්නො තත්ථපි සොතාපන්නොව හොතීති? ආමන්තා.

හඤ්චි සොතාපන්නො පුග්ගලො මනුස්සලොකා චුතො දෙවලොකං උපපන්නො තත්ථපි සොතාපන්නොව හොති, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘ස්වෙව පුග්ගලො සන්ධාවති අස්මා ලොකා පරං ලොකං, පරස්මා ලොකා ඉමං ලොක’’න්ති.

88. සොතාපන්නො පුග්ගලො මනුස්සලොකා චුතො දෙවලොකං උපපන්නො තත්ථපි සොතාපන්නොව හොතීති කත්වා තෙන ච කාරණෙන ස්වෙව පුග්ගලො සන්ධාවති අස්මා ලොකා පරං ලොකං, පරස්මා ලොකා ඉමං ලොකන්ති? ආමන්තා. සොතාපන්නො පුග්ගලො මනුස්සලොකා චුතො දෙවලොකං උපපන්නො තත්ථපි මනුස්සො හොතීති කත්වා? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

89. ස්වෙව පුග්ගලො සන්ධාවති අස්මා ලොකා පරං ලොකං, පරස්මා ලොකා ඉමං ලොකන්ති? ආමන්තා. අනඤ්ඤො අවිගතො සන්ධාවතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

90. අනඤ්ඤො අවිගතො සන්ධාවතීති? ආමන්තා. හත්ථච්ඡින්නො හත්ථච්ඡින්නොව හොති, පාදච්ඡින්නො පාදච්ඡින්නොව හොති, හත්ථපාදච්ඡින්නො හත්ථපාදච්ඡින්නොව හොති, කණ්ණච්ඡින්නො… නාසච්ඡින්නො… කණ්ණනාසච්ඡින්නො… අඞ්ගුලිච්ඡින්නො… අළච්ඡින්නො… කණ්ඩරච්ඡින්නො… කුණිහත්ථකො… ඵණහත්ථකො… කුට්ඨියො… ගණ්ඩියො… කිලාසියො… සොසියො… අපමාරියො… ඔට්ඨො… ගොණො… ගද්‍රභො… සූකරො… මහිංසො මහිංසොව හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

91. ස්වෙව පුග්ගලො සන්ධාවති අස්මා ලොකා පරං ලොකං, පරස්මා ලොකා ඉමං ලොකන්ති? ආමන්තා. සරූපො සන්ධාවතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.... සරූපො සන්ධාවතීති? ආමන්තා. තං ජීවං තං සරීරන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

සවෙදනො…පෙ.... සසඤ්ඤො…පෙ.... සසඞ්ඛාරො…පෙ.... සවිඤ්ඤාණො සන්ධාවතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.... සවිඤ්ඤාණො සන්ධාවතීති? ආමන්තා . තං ජීවං තං සරීරන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

92. ස්වෙව පුග්ගලො සන්ධාවති අස්මා ලොකා පරං ලොකං, පරස්මා ලොකා ඉමං ලොකන්ති? ආමන්තා. අරූපො සන්ධාවතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අරූපො සන්ධාවතීති? ආමන්තා. අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීරන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අවෙදනො…පෙ…. අසඤ්ඤො…පෙ…. අසඞ්ඛාරො…පෙ…. අවිඤ්ඤාණො සන්ධාවතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අවිඤ්ඤාණො සන්ධාවතීති? ආමන්තා. අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීරන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

93. ස්වෙව පුග්ගලො සන්ධාවති අස්මා ලොකා පරං ලොකං, පරස්මා ලොකා ඉමං ලොකන්ති? ආමන්තා. රූපං සන්ධාවතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. රූපං සන්ධාවතීති? ආමන්තා. තං ජීවං තං සරීරන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

වෙදනා …පෙ…. සඤ්ඤා…පෙ…. සඞ්ඛාරා…පෙ…. විඤ්ඤාණං සන්ධාවතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. විඤ්ඤාණං සන්ධාවතීති? ආමන්තා. තං ජීවං තං සරීරන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

94. ස්වෙව පුග්ගලො සන්ධාවති අස්මා ලොකා පරං ලොකං, පරස්මා ලොකා ඉමං ලොකන්ති? ආමන්තා. රූපං න සන්ධාවතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. රූපං න සන්ධාවතීති? ආමන්තා. අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීරන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

වෙදනා …පෙ…. සඤ්ඤා…පෙ…. සඞ්ඛාරා…පෙ…. විඤ්ඤාණං න සන්ධාවතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… විඤ්ඤාණං න සන්ධාවතීති? ආමන්තා. අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීරන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ. (සංඛිත්තං).

ඛන්ධෙසු භිජ්ජමානෙසු, සො චෙ භිජ්ජති පුග්ගලො;
උච්ඡෙදා භවති දිට්ඨි, යා බුද්ධෙන විවජ්ජිතා.

ඛන්ධෙසු භිජ්ජමානෙසු, නො චෙ භිජ්ජති පුග්ගලො;
පුග්ගලො සස්සතො හොති, නිබ්බානෙන සමසමොති.

ගතිඅනුයොගො.

12. උපාදාපඤ්ඤත්තානුයොගො

95. රූපං උපාදාය පුග්ගලස්ස පඤ්ඤත්තීති? ආමන්තා. රූපං අනිච්චං සඞ්ඛතං පටිච්චසමුප්පන්නං ඛයධම්මං වයධම්මං විරාගධම්මං නිරොධධම්මං විපරිණාමධම්මන්ති? ආමන්තා? පුග්ගලොපි අනිච්චො සඞ්ඛතො පටිච්චසමුප්පන්නො ඛයධම්මො වයධම්මො විරාගධම්මො නිරොධධම්මො විපරිණාමධම්මොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

96. වෙදනං උපාදාය… සඤ්ඤං උපාදාය… සඞ්ඛාරෙ උපාදාය… විඤ්ඤාණං උපාදාය පුග්ගලස්ස පඤ්ඤත්තීති? ආමන්තා. විඤ්ඤාණං අනිච්චං සඞ්ඛතං පටිච්චසමුප්පන්නං ඛයධම්මං වයධම්මං විරාගධම්මං නිරොධධම්මං විපරිණාමධම්මන්ති? ආමන්තා. පුග්ගලොපි අනිච්චො සඞ්ඛතො පටිච්චසමුප්පන්නො ඛයධම්මො වයධම්මො විරාගධම්මො නිරොධධම්මො විපරිණාමධම්මොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

97. රූපං උපාදාය පුග්ගලස්ස පඤ්ඤත්තීති? ආමන්තා. නීලං රූපං උපාදාය නීලකස්ස පුග්ගලස්ස පඤ්ඤත්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. පීතං රූපං උපාදාය… ලොහිතං රූපං උපාදාය… ඔදාතං රූපං උපාදාය… සනිදස්සනං රූපං උපාදාය… අනිදස්සනං රූපං උපාදාය… සප්පටිඝං රූපං උපාදාය… අප්පටිඝං රූපං උපාදාය අප්පටිඝස්ස පුග්ගලස්ස පඤ්ඤත්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

98. වෙදනං උපාදාය පුග්ගලස්ස පඤ්ඤත්තීති? ආමන්තා. කුසලං වෙදනං උපාදාය කුසලස්ස පුග්ගලස්ස පඤ්ඤත්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. කුසලං වෙදනං උපාදාය කුසලස්ස පුග්ගලස්ස පඤ්ඤත්තීති? ආමන්තා. කුසලා වෙදනා සඵලා සවිපාකා ඉට්ඨඵලා කන්තඵලා මනුඤ්ඤඵලා අසෙචනකඵලා සුඛුද්‍රයා සුඛවිපාකාති? ආමන්තා. කුසලොපි පුග්ගලො සඵලො සවිපාකො ඉට්ඨඵලො කන්තඵලො මනුඤ්ඤඵලො අසෙචනකඵලො සුඛුද්‍රයො සුඛවිපාකොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

99. වෙදනං උපාදාය පුග්ගලස්ස පඤ්ඤත්තීති? ආමන්තා. අකුසලං වෙදනං උපාදාය අකුසලස්ස පුග්ගලස්ස පඤ්ඤත්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අකුසලං වෙදනං උපාදාය අකුසලස්ස පුග්ගලස්ස පඤ්ඤත්තීති? ආමන්තා. අකුසලා වෙදනා සඵලා සවිපාකා අනිට්ඨඵලා අකන්තඵලා අමනුඤ්ඤඵලා සෙචනකඵලා දුක්ඛුද්‍රයා

දුක්ඛවිපාකාති? ආමන්තා. අකුසලොපි පුග්ගලො සඵලො සවිපාකො අනිට්ඨඵලො අකන්තඵලො අමනුඤ්ඤඵලො සෙවනකඵලො දුක්ඛුද්‍රයො දුක්ඛවිපාකොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

100. වෙදනං උපාදාය පුග්ගලස්ස පඤ්ඤත්තීති? ආමන්තා. අබ්‍යාකතං වෙදනං උපාදාය අබ්‍යාකතස්ස පුග්ගලස්ස පඤ්ඤත්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අබ්‍යාකතං වෙදනං උපාදාය අබ්‍යාකතස්ස පුග්ගලස්ස පඤ්ඤත්තීති? ආමන්තා. අබ්‍යාකතා වෙදනා අනිච්චා සඞ්ඛතා පටිච්චසමුප්පන්නා ඛයධම්මා වයධම්මා විරාගධම්මා නිරොධධම්මා විපරිණාමධම්මාති? ආමන්තා. අබ්‍යාකතොපි පුග්ගලො අනිච්චො සඞ්ඛතො පටිච්චසමුප්පන්නො ඛයධම්මො වයධම්මො විරාගධම්මො නිරොධධම්මො විපරිණාමධම්මොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

101. සඤ්ඤං උපාදාය… සඞ්ඛාරෙ උපාදාය… විඤ්ඤාණං උපාදාය පුග්ගලස්ස පඤ්ඤත්තීති? ආමන්තා. කුසලං විඤ්ඤාණං උපාදාය කුසලස්ස පුග්ගලස්ස පඤ්ඤත්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. කුසලං විඤ්ඤාණං උපාදාය කුසලස්ස පුග්ගලස්ස පඤ්ඤත්තීති? ආමන්තා. කුසලං විඤ්ඤාණං සඵලං සවිපාකං ඉට්ඨඵලං කන්තඵලං මනුඤ්ඤඵලං අසෙවනකඵලං සුඛුද්‍රයං සුඛවිපාකන්ති ? ආමන්තා. කුසලොපි පුග්ගලො සඵලො සවිපාකො ඉට්ඨඵලො කන්තඵලො මනුඤ්ඤඵලො අසෙවනකඵලො සුඛුද්‍රයො සුඛවිපාකොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

102. විඤ්ඤාණං උපාදාය පුග්ගලස්ස පඤ්ඤත්තීති? ආමන්තා. අකුසලං විඤ්ඤාණං උපාදාය අකුසලස්ස පුග්ගලස්ස පඤ්ඤත්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අකුසලං විඤ්ඤාණං උපාදාය අකුසලස්ස පුග්ගලස්ස පඤ්ඤත්තීති? ආමන්තා. අකුසලං විඤ්ඤාණං සඵලං සවිපාකං අනිට්ඨඵලං අකන්තඵලං අමනුඤ්ඤඵලං සෙවනකඵලං දුක්ඛුද්‍රයං දුක්ඛවිපාකන්ති? ආමන්තා. අකුසලොපි පුග්ගලො සඵලො සවිපාකො අනිට්ඨඵලො අකන්තඵලො අමනුඤ්ඤඵලො සෙවනකඵලො දුක්ඛුද්‍රයො දුක්ඛවිපාකොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

103. විඤ්ඤාණං උපාදාය පුග්ගලස්ස පඤ්ඤත්තීති? ආමන්තා. අබ්‍යාකතං විඤ්ඤාණං උපාදාය අබ්‍යාකතස්ස පුග්ගලස්ස පඤ්ඤත්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අබ්‍යාකතං විඤ්ඤාණං උපාදාය අබ්‍යාකතස්ස පුග්ගලස්ස පඤ්ඤත්තීති? ආමන්තා. අබ්‍යාකතං විඤ්ඤාණං අනිච්චං සඞ්ඛතං පටිච්චසමුප්පන්නං ඛයධම්මං වයධම්මං විරාගධම්මං නිරොධධම්මං විපරිණාමධම්මන්ති? ආමන්තා. අබ්‍යාකතොපි පුග්ගලො අනිච්චො සඞ්ඛතො පටිච්චසමුප්පන්නො ඛයධම්මො වයධම්මො විරාගධම්මො නිරොධධම්මො විපරිණාමධම්මොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

104. චක්ඛුං උපාදාය ''චක්ඛුමා පුග්ගලො''ති වත්තබ්බොති? ආමන්තා . චක්ඛුම්හි නිරුද්ධෙ ''චක්ඛුමා පුග්ගලො නිරුද්ධො''ති වත්තබ්බොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සොතං උපාදාය… ඝානං උපාදාය… ජිව්හං උපාදාය… කායං උපාදාය… මනං උපාදාය ''මනවා පුග්ගලො''ති වත්තබ්බොති? ආමන්තා. මනම්හි නිරුද්ධෙ ''මනවා පුග්ගලො නිරුද්ධො''ති වත්තබ්බොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

105. මිච්ඡාදිට්ඨිං උපාදාය ''මිච්ඡාදිට්ඨියො පුග්ගලො''ති වත්තබ්බොති? ආමන්තා. මිච්ඡාදිට්ඨියා නිරුද්ධාය ''මිච්ඡාදිට්ඨියො පුග්ගලො නිරුද්ධො''ති වත්තබ්බොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ. මිච්ඡාසඞ්කප්පං උපාදාය… මිච්ඡාවාචං උපාදාය… මිච්ඡාකම්මන්තං උපාදාය… මිච්ඡාආජීවං උපාදාය … මිච්ඡාවායාමං උපාදාය… මිච්ඡාසතිං උපාදාය… මිච්ඡාසමාධිං උපාදාය ''මිච්ඡාසමාධියො පුග්ගලො''ති වත්තබ්බොති? ආමන්තා. මිච්ඡාසමාධිම්හි නිරුද්ධෙ ''මිච්ඡාසමාධියො පුග්ගලො නිරුද්ධො''ති වත්තබ්බොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

106. සම්මාදිට්ඨිං උපාදාය ''සම්මාදිට්ඨියො පුග්ගලො''ති වත්තබ්බොති? ආමන්තා. සම්මාදිට්ඨියා නිරුද්ධාය ''සම්මාදිට්ඨියො පුග්ගලො නිරුද්ධො''ති වත්තබ්බොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සම්මාසඞ්කප්පං උපාදාය… සම්මාවාචං උපාදාය… සම්මාකම්මන්තං උපාදාය… සම්මාආජීවං උපාදාය… සම්මාවායාමං උපාදාය… සම්මාසතිං උපාදාය… සම්මාසමාධිං උපාදාය ''සම්මාසමාධියො පුග්ගලො''ති වත්තබ්බොති? ආමන්තා. සම්මාසමාධිම්හි නිරුද්ධෙ ''සම්මාසමාධියො පුග්ගලො නිරුද්ධො''ති වත්තබ්බොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

107. රූපං උපාදාය, වෙදනං උපාදාය පුග්ගලස්ස පඤ්ඤත්තීති? ආමන්තා. ද්වින්නං ඛන්ධානං උපාදාය ද්වින්නං පුග්ගලානං පඤ්ඤත්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. රූපං උපාදාය, වෙදනං උපාදාය, සඤ්ඤං උපාදාය, සඞ්ඛාරෙ උපාදාය, විඤ්ඤාණං උපාදාය පුග්ගලස්ස පඤ්ඤත්තීති? ආමන්තා. පඤ්චන්නං ඛන්ධානං උපාදාය පඤ්චන්නං පුග්ගලානං පඤ්ඤත්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

108. චක්ඛායතනං උපාදාය, සොතායතනං උපාදාය පුග්ගලස්ස පඤ්ඤත්තීති? ආමන්තා. ද්වින්නං ආයතනානං උපාදාය ද්වින්නං පුග්ගලානං පඤ්ඤත්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. චක්ඛායතනං උපාදාය, සොතායතනං උපාදාය…පෙ…. ධම්මායතනං උපාදාය පුග්ගලස්ස පඤ්ඤත්තීති? ආමන්තා. ද්වාදසන්නං ආයතනානං උපාදාය ද්වාදසන්නං පුග්ගලානං පඤ්ඤත්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

109. චක්ඛුධාතුං උපාදාය, සොතධාතුං උපාදාය පුග්ගලස්ස පඤ්ඤත්තීති? ආමන්තා. ද්වින්නං ධාතූනං උපාදාය ද්වින්නං පුග්ගලානං පඤ්ඤත්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. චක්ඛුධාතුං උපාදාය, සොතධාතුං උපාදාය…පෙ….

ධම්මධාතුං උපාදාය පුග්ගලස්ස පඤ්ඤත්තීති? ආමන්තා . අට්ඨාරසන්නං ධාතූනං උපාදාය අට්ඨාරසන්නං පුග්ගලානං පඤ්ඤත්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

110. චක්ඛුන්ද්‍රියං උපාදාය, සොතින්ද්‍රියං උපාදාය පුග්ගලස්ස පඤ්ඤත්තීති? ආමන්තා. ද්වින්නං ඉන්ද්‍රියානං උපාදාය ද්වින්නං පුග්ගලානං පඤ්ඤත්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. චක්ඛුන්ද්‍රියං උපාදාය, සොතින්ද්‍රියං උපාදාය…පෙ…. අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියං උපාදාය පුග්ගලස්ස පඤ්ඤත්තීති? ආමන්තා. බාවීසතීනං [බාවීසතියා (?)] ඉන්ද්‍රියානං උපාදාය බාවීසතීනං පුග්ගලානං පඤ්ඤත්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

111. එකවොකාරභවං උපාදාය එකස්ස පුග්ගලස්ස පඤ්ඤත්තීති? ආමන්තා. චතුවොකාරභවං උපාදාය චතුන්නං පුග්ගලානං පඤ්ඤත්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. එකවොකාරභවං උපාදාය එකස්ස පුග්ගලස්ස පඤ්ඤත්තීති? ආමන්තා. පඤ්චවොකාරභවං උපාදාය පඤ්චන්නං පුග්ගලානං පඤ්ඤත්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. එකවොකාරභවෙ එකොව පුග්ගලොති? ආමන්තා. චතුවොකාරභවෙ චත්තාරොව [චත්තාරො (?)] පුග්ගලාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. එකවොකාරභවෙ එකොව පුග්ගලොති? ආමන්තා. පඤ්චවොකාරභවෙ පඤ්චෙව පුග්ගලාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

112. යථා රුක්ඛං උපාදාය ඡායාය පඤ්ඤත්ති, එවමෙවං රූපං උපාදාය පුග්ගලස්ස පඤ්ඤත්තීති? ( ) [(ආමන්තා) (?) එවං අනන්තරවාරත්තයෙපි] යථා රුක්ඛං උපාදාය ඡායාය පඤ්ඤත්ති, රුක්ඛොපි අනිච්චො ඡායාපි අනිච්චා, එවමෙවං රූපං උපාදාය පුග්ගලස්ස පඤ්ඤත්ති, රූපම්පි අනිච්චං පුග්ගලොපි අනිච්චොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… යථා රුක්ඛං උපාදාය ඡායාය පඤ්ඤත්ති, අඤ්ඤො රුක්ඛො අඤ්ඤා ඡායා, එවමෙවං රූපං උපාදාය පුග්ගලස්ස පඤ්ඤත්ති, අඤ්ඤං රූපං අඤ්ඤො පුග්ගලොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

113. යථා ගාමං උපාදාය ගාමිකස්ස පඤ්ඤත්ති, එවමෙවං රූපං උපාදාය පුග්ගලස්ස පඤ්ඤත්තීති? යථා ගාමං උපාදාය ගාමිකස්ස පඤ්ඤත්ති, අඤ්ඤො ගාමො අඤ්ඤො ගාමිකො, එවමෙවං රූපං උපාදාය පුග්ගලස්ස පඤ්ඤත්ති, අඤ්ඤං රූපං අඤ්ඤො පුග්ගලොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

114. යථා රට්ඨං උපාදාය රඤ්ඤො පඤ්ඤත්ති, එවමෙවං රූපං උපාදාය පුග්ගලස්ස පඤ්ඤත්තීති ? යථා රට්ඨං උපාදාය රඤ්ඤො පඤ්ඤත්ති, අඤ්ඤං රට්ඨං අඤ්ඤො රාජා, එවමෙවං රූපං උපාදාය පුග්ගලස්ස පඤ්ඤත්ති, අඤ්ඤං රූපං අඤ්ඤො පුග්ගලොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

115. යථා න නිගළො නෙගළිකො, යස්ස නිගළො සො නෙගළිකො, එවමෙවං න රූපං රූපවා, යස්ස රූපං සො රූපවාති? යථා න නිගළො නෙගළිකො, යස්ස නිගළො සො නෙගළිකො, අඤ්ඤො නිගළො අඤ්ඤො නෙගළිකො, එවමෙවං න රූපං රූපවා, යස්ස රූපං සො රූපවා, අඤ්ඤං රූපං අඤ්ඤො රූපවාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

116. චිත්තෙ චිත්තෙ පුග්ගලස්ස පඤ්ඤත්තීති? ආමන්තා. චිත්තෙ චිත්තෙ පුග්ගලො ජායති ජීයති මීයති චවති උපපජ්ජතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. දුතියෙ චිත්තෙ උප්පන්නෙ න වත්තබ්බං සොති වා අඤ්ඤොති වාති? ආමන්තා . දුතියෙ චිත්තෙ උප්පන්නෙ න වත්තබ්බං කුමාරකොති වා කුමාරිකාති වාති? වත්තබ්බං.

ආජානාහි නිග්ගහං. හඤ්චි දුතියෙ චිත්තෙ උප්පන්නෙ න වත්තබ්බං – ‘‘සොති වා අඤ්ඤොති වා,’’ තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘දුතියෙ චිත්තෙ උප්පන්නෙ න වත්තබ්බං – ‘කුමාරකොති වා කුමාරිකාති වා’’’ති. යං තත්ථ වදෙසි – ‘‘වත්තබ්බෙ ඛො – ‘දුතියෙ චිත්තෙ උප්පන්නෙ න වත්තබ්බං – සොති වා අඤ්ඤොති වා, දුතියෙ චිත්තෙ උප්පන්නෙ වත්තබ්බං – කුමාරකොති වා කුමාරිකාති වා’’’ති මිච්ඡා.

හඤ්චි වා පන දුතියෙ චිත්තෙ උප්පන්නෙ වත්තබ්බං – ‘‘කුමාරකොති වා කුමාරිකා’’ති වා, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘දුතියෙ චිත්තෙ උප්පන්නෙ වත්තබ්බං – ‘සොති වා අඤ්ඤොති වා’’’ති. යං තත්ථ වදෙසි – ‘‘වත්තබ්බෙ ඛො – ‘දුතියෙ චිත්තෙ උප්පන්නෙ න වත්තබ්බං – සොති වා අඤ්ඤොති වා, දුතියෙ චිත්තෙ උප්පන්නෙ වත්තබ්බං – කුමාරකොති වා කුමාරිකාති වා’’’ති මිච්ඡා.

117. දුතියෙ චිත්තෙ උප්පන්නෙ න වත්තබ්බං – ‘‘සොති වා අඤ්ඤොති වා’’ති? ආමන්තා. දුතියෙ චිත්තෙ උප්පන්නෙ න වත්තබ්බං – ‘‘ඉත්ථීති වා පුරිසොති වා ගහට්ඨොති වා පබ්බජිතොති වා දෙවොති වා මනුස්සොති වා’’ති? වත්තබ්බං.

ආජානාහි නිග්ගහං. හඤ්චි දුතියෙ චිත්තෙ උප්පන්නෙ න වත්තබ්බං – ‘‘සොති වා අඤ්ඤොති වා,’’ තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘දුතියෙ චිත්තෙ උප්පන්නෙ න වත්තබ්බං – ‘දෙවොති වා මනුස්සොති වා’’’ති. යං තත්ථ වදෙසි – ‘‘වත්තබ්බෙ ඛො – ‘දුතියෙ චිත්තෙ උප්පන්නෙ න වත්තබ්බං – සොති වා අඤ්ඤොති වා, දුතියෙ චිත්තෙ උප්පන්නෙ වත්තබ්බං – දෙවොති වා මනුස්සොති වා’’’ති මිච්ඡා.

හඤ්චි වා පන දුතියෙ චිත්තෙ උප්පන්නෙ වත්තබ්බං – ‘‘දෙවොති වා මනුස්සොති වා,’’ තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘දුතියෙ චිත්තෙ උප්පන්නෙ වත්තබ්බං – ‘සොති වා අඤ්ඤොති වා’’’ති. යං තත්ථ වදෙසි – ‘‘වත්තබ්බෙ ඛො – ‘දුතියෙ චිත්තෙ උප්පන්නෙ න වත්තබ්බං – සොති වා අඤ්ඤොති වා, දුතියෙ චිත්තෙ උප්පන්නෙ වත්තබ්බං – දෙවොති වා මනුස්සොති වා’’’ති මිච්ඡා…පෙ.….

118. න වත්තබ්බං – ‘‘පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා’’ති? ආමන්තා. නනු යො පස්සති යං පස්සති යෙන පස්සති, සො පස්සති තං පස්සති තෙන පස්සතීති? ආමන්තා. හඤ්චි යො පස්සති යං පස්සති යෙන පස්සති, සො පස්සති තං පස්සති තෙන පස්සති; තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා’’ති.

119. න වත්තබ්බං – ‘‘පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා’’ති? ආමන්තා. නනු යො සුණාති…පෙ.… යො ඝායති… යො සායති… යො ඵුසති… යො විජානාති යං විජානාති යෙන විජානාති, සො විජානාති තං විජානාති තෙන විජානාතීති? ආමන්තා. හඤ්චි යො විජානාති යං විජානාති යෙන විජානාති, සො විජානාති තං විජානාති තෙන විජානාති; තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා’’ති.

120. පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනාති? ආමන්තා. නනු යො න පස්සති යං න පස්සති යෙන න පස්සති, සො න පස්සති තං න පස්සති තෙන න පස්සතීති? ආමන්තා. හඤ්චි යො න පස්සති යං න පස්සති යෙන න පස්සති, සො න පස්සති තං න පස්සති තෙන න පස්සති; නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා’’ති.

පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනාති? ආමන්තා. නනු යො න සුණාති…පෙ.… යො න ඝායති… යො න සායති… යො න ඵුසති… යො න විජානාති යං න විජානාති යෙන න විජානාති, සො න විජානාති තං න විජානාති තෙන න විජානාතීති? ආමන්තා. හඤ්චි යො න විජානාති යං න විජානාති යෙන න විජානාති, සො න විජානාති තං න විජානාති තෙන න විජානාති; නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා’’ති.

121. න වත්තබ්බං – ‘‘පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා’’ති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘පස්සාමහං, භික්ඛවෙ, දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන සත්තෙ චවමානෙ උපපජ්ජමානෙ හීනෙ පණීතෙ සුවණ්ණෙ දුබ්බණ්ණෙ, සුගතෙ දුග්ගතෙ යථාකම්මූපගෙ සත්තෙ පජානාමී’’ති [ම. නි. 1.213 ථොකං විසදිසං]! අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනාති.

122. වුත්තං භගවතා – ‘‘පස්සාමහං, භික්ඛවෙ, දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන සත්තෙ චවමානෙ උපපජ්ජමානෙ හීනෙ පණීතෙ සුවණ්ණෙ දුබ්බණ්ණෙ, සුගතෙ දුග්ගතෙ යථාකම්මූපගෙ සත්තෙ පජානාමී’’ති කත්වා තෙනෙව කාරණෙන පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනාති? ආමන්තා. භගවා දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන රූපං පස්සති පුග්ගලං පස්සතීති? රූපං පස්සති. රූපං පුග්ගලො, රූපං චවති, රූපං උපපජ්ජති, රූපං යථාකම්මූපගන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

භගවා දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන රූපං පස්සති පුග්ගලං පස්සතීති? පුග්ගලං පස්සති. පුග්ගලො රූපං රූපායතනං රූපධාතු නීලං පීතකං ලොහිතකං ඔදාතං චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යං චක්ඛුස්මිං පටිහඤ්ඤති, චක්ඛුස්ස ආපාථං ආගච්ඡතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

භගවා දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන රූපං පස්සති පුග්ගලං පස්සතීති? උභො පස්සති. උභො රූපං රූපායතනං රූපධාතූ, උභො නීලා, උභො පීතකා, උභො ලොහිතකා, උභො ඔදාතා, උභො චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යා, උභො චක්ඛුස්මිං පටිහඤ්ඤන්ති, උභො චක්ඛුස්ස ආපාථං ආගච්ඡන්ති, උභො චවන්ති, උභො උපපජ්ජන්ති, උභො යථාකම්මූපගාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

උපාදාපඤ්ඤත්තානුයොගො.

13. පුරිසකාරානුයොගො

123. කල්‍යාණපාපකානි කම්මානි උපලබ්භන්තීති? ආමන්තා. කල්‍යාණපාපකානං කම්මානං කත්තා කාරෙතා උපලබ්භතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

124. කල්‍යාණපාපකානි කම්මානි උපලබ්භන්තීති, කල්‍යාණපාපකානං කම්මානං කත්තා කාරෙතා උපලබ්භතීති? ආමන්තා. තස්ස කත්තා කාරෙතා උපලබ්භතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

125. තස්ස කත්තා කාරෙතා උපලබ්භතීති? ආමන්තා. තස්ස තස්සෙව නත්ථි දුක්ඛස්ස අන්තකිරියා, නත්ථි වට්ටුපච්ඡෙදො, නත්ථි අනුපාදාපරිනිබ්බානන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

126. කල්‍යාණපාපකානි කම්මානි උපලබ්භන්තීති, කල්‍යාණපාපකානං කම්මානං කත්තා කාරෙතා උපලබ්භතීති? ආමන්තා. පුග්ගලො උපලබ්භතීති, පුග්ගලස්ස කත්තා කාරෙතා උපලබ්භතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

127. කල්‍යාණපාපකානි කම්මානි උපලබ්භන්තීති, කල්‍යාණපාපකානං කම්මානං කත්තා කාරෙතා උපලබ්භතීති? ආමන්තා. නිබ්බානං උපලබ්භතීති, නිබ්බානස්ස කත්තා කාරෙතා උපලබ්භතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

128. කල්‍යාණපාපකානි කම්මානි උපලබ්භන්තීති, කල්‍යාණපාපකානං කම්මානං කත්තා කාරෙතා උපලබ්භතීති? ආමන්තා. මහාපඨවී උපලබ්භතීති, මහාපඨවියා කත්තා කාරෙතා උපලබ්භතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

129. කල්‍යාණපාපකානි කම්මානි උපලබ්භන්තීති, කල්‍යාණපාපකානං කම්මානං කත්තා කාරෙතා උපලබ්භතීති? ආමන්තා. මහාසමුද්දො උපලබ්භතීති, මහාසමුද්දස්ස කත්තා කාරෙතා උපලබ්භතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

130. කල්‍යාණපාපකානි කම්මානි උපලබ්භන්තීති, කල්‍යාණපාපකානං කම්මානං කත්තා කාරෙතා උපලබ්භතීති? ආමන්තා. සිනෙරුපබ්බතරාජා උපලබ්භතීති, සිනෙරුස්ස පබ්බතරාජස්ස කත්තා කාරෙතා උපලබ්භතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

131. කල්‍යාණපාපකානි කම්මානි උපලබ්භන්තීති, කල්‍යාණපාපකානං කම්මානං කත්තා කාරෙතා උපලබ්භතීති? ආමන්තා. ආපො උපලබ්භතීති, ආපස්ස කත්තා කාරෙතා උපලබ්භතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

132. කල්‍යාණපාපකානි කම්මානි උපලබ්භන්තීති, කල්‍යාණපාපකානං කම්මානං කත්තා කාරෙතා උපලබ්භතීති? ආමන්තා. තෙජො උපලබ්භතීති, තෙජස්ස කත්තා කාරෙතා උපලබ්භතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

133. කල්‍යාණපාපකානි කම්මානි උපලබ්භන්තීති, කල්‍යාණපාපකානං කම්මානං කත්තා කාරෙතා උපලබ්භතීති? ආමන්තා. වායො උපලබ්භතීති, වායස්ස කත්තා කාරෙතා උපලබ්භතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

134. කල්‍යාණපාපකානි කම්මානි උපලබ්භන්තීති, කල්‍යාණපාපකානං කම්මානං කත්තා කාරෙතා උපලබ්භතීති? ආමන්තා. තිණකට්ඨවනප්පතයො උපලබ්භන්තීති , තිණකට්ඨවනප්පතීනං කත්තා කාරෙතා උපලබ්භතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

135. කල්‍යාණපාපකානි කම්මානි උපලබ්භන්තීති, කල්‍යාණපාපකානං කම්මානං කත්තා කාරෙතා උපලබ්භතීති? ආමන්තා. අඤ්ඤානි කල්‍යාණපාපකානි කම්මානි අඤ්ඤො කල්‍යාණපාපකානං කම්මානං කත්තා කාරෙතාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

136. කල්‍යාණපාපකානං කම්මානං විපාකො උපලබ්භතීති? ආමන්තා. කල්‍යාණපාපකානං කම්මානං විපාකපටිසංවෙදී උපලබ්භතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

137. කල්‍යාණපාපකානං කම්මානං විපාකො උපලබ්භතීති, කල්‍යාණපාපකානං කම්මානං විපාකපටිසංවෙදී උපලබ්භතීති? ආමන්තා. තස්ස පටිසංවෙදී උපලබ්භතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

138. තස්ස පටිසංවෙදී උපලබ්භතීති? ආමන්තා. තස්ස තස්සෙව නත්ථි දුක්ඛස්ස අන්තකිරියා, නත්ථි වට්ටුපච්ඡෙදො, නත්ථි අනුපාදාපරිනිබ්බානන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

139. කල්‍යාණපාපකානං කම්මානං විපාකො උපලබ්භතීති, කල්‍යාණපාපකානං කම්මානං විපාකපටිසංවෙදී උපලබ්භතීති? ආමන්තා. පුග්ගලො උපලබ්භතීති, පුග්ගලස්ස පටිසංවෙදී උපලබ්භතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

140. කල්‍යාණපාපකානං කම්මානං විපාකො උපලබ්භතීති, කල්‍යාණපාපකානං කම්මානං විපාකපටිසංවෙදී උපලබ්භතීති? ආමන්තා. නිබ්බානං උපලබ්භතීති, නිබ්බානස්ස පටිසංවෙදී උපලබ්භතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ. ….

141. කල්‍යාණපාපකානං කම්මානං විපාකො උපලබ්භතීති, කල්‍යාණපාපකානං කම්මානං විපාකපටිසංවෙදී උපලබ්භතීති? ආමන්තා. මහාපඨවී උපලබ්භතීති…පෙ…. මහාසමුද්දො උපලබ්භතීති… සිනෙරුපබ්බතරාජා උපලබ්භතීති… ආපො උපලබ්භතීති… තෙජො උපලබ්භතීති… වායො උපලබ්භතීති…පෙ…. තිණකට්ඨවනප්පතයො උපලබ්භන්තීති, තිණකට්ඨවනප්පතීනං පටිසංවෙදී උපලබ්භතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

142. කල්‍යාණපාපකානං කම්මානං විපාකො උපලබ්භතීති, කල්‍යාණපාපකානං කම්මානං විපාකපටිසංවෙදී උපලබ්භතීති? ආමන්තා. අඤ්ඤො කල්‍යාණපාපකානං කම්මානං විපාකො, අඤ්ඤො කල්‍යාණපාපකානං කම්මානං විපාකපටිසංවෙදීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

143. දිබ්බං සුඛං උපලබ්භතීති? ආමන්තා. දිබ්බස්ස සුඛස්ස පටිසංවෙදී උපලබ්භතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

144. දිබ්බං සුඛං උපලබ්භතීති, දිබ්බස්ස සුඛස්ස පටිසංවෙදී උපලබ්භතීති? ආමන්තා. තස්ස පටිසංවෙදී උපලබ්භතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

145. තස්ස පටිසංවෙදී උපලබ්භතීති? ආමන්තා. තස්ස තස්සෙව නත්ථි දුක්ඛස්ස අන්තකිරියා, නත්ථි වට්ටුපච්ඡෙදො, නත්ථි අනුපාදාපරිනිබ්බානන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

146. දිබ්බං සුඛං උපලබ්භතීති, දිබ්බස්ස සුඛස්ස පටිසංවෙදී උපලබ්භතීති ? ආමන්තා. පුග්ගලො උපලබ්භතීති, පුග්ගලස්ස පටිසංවෙදී උපලබ්භතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

147. දිබ්බං සුඛං උපලබ්භතීති, දිබ්බස්ස සුඛස්ස පටිසංවෙදී උපලබ්භතීති? ආමන්තා. නිබ්බානං උපලබ්භතීති, නිබ්බානස්ස පටිසංවෙදී උපලබ්භතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

148. දිබ්බං සුඛං උපලබ්භතීති, දිබ්බස්ස සුඛස්ස පටිසංවෙදී උපලබ්භතීති? ආමන්තා . මහාපථවී උපලබ්භතීති… මහාසමුද්දො උපලබ්භතීති… සිනෙරුපබ්බතරාජා උපලබ්භතීති… ආපො උපලබ්භතීති… තෙජො උපලබ්භතීති… වායො උපලබ්භතීති…පෙ.… තිණකට්ඨවනප්පතයො උපලබ්භන්තීති, තිණකට්ඨවනප්පතීනං පටිසංවෙදී උපලබ්භතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

149. දිබ්බං සුඛං උපලබ්භතීති, දිබ්බස්ස සුඛස්ස පටිසංවෙදී උපලබ්භතීති? ආමන්තා . අඤ්ඤං දිබ්බං සුඛං, අඤ්ඤො දිබ්බස්ස සුඛස්ස පටිසංවෙදීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

150. මානුසකං සුඛං උපලබ්භතීති? ආමන්තා. මානුසකස්ස සුඛස්ස පටිසංවෙදී උපලබ්භතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

151. මානුසකං සුඛං උපලබ්භතීති, මානුසකස්ස සුඛස්ස පටිසංවෙදී උපලබ්භතීති? ආමන්තා. තස්ස පටිසංවෙදී උපලබ්භතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

152. තස්ස පටිසංවෙදී උපලබ්භතීති? ආමන්තා. තස්ස තස්සෙව නත්ථි දුක්ඛස්ස අන්තකිරියා, නත්ථි වට්ටුපච්ඡෙදො, නත්ථි අනුපාදාපරිනිබ්බානන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

153. මානුසකං සුඛං උපලබ්භතීති, මානුසකස්ස සුඛස්ස පටිසංවෙදී උපලබ්භතීති? ආමන්තා. පුග්ගලො උපලබ්භතීති, පුග්ගලස්ස පටිසංවෙදී උපලබ්භතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

154. මානුසකං සුඛං උපලබ්භතීති, මානුසකස්ස සුඛස්ස පටිසංවෙදී උපලබ්භතීති? ආමන්තා. නිබ්බානං උපලබ්භතීති, නිබ්බානස්ස පටිසංවෙදී උපලබ්භතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

155. මානුසකං සුඛං උපලබ්භතීති, මානුසකස්ස සුඛස්ස පටිසංවෙදී උපලබ්භතීති? ආමන්තා. මහාපථවී උපලබ්භතීති…පෙ.… මහාසමුද්දො උපලබ්භතීති… සිනෙරුපබ්බතරාජා උපලබ්භතීති… ආපො උපලබ්භතීති… තෙජො උපලබ්භතීති… වායො උපලබ්භතීති… තිණකට්ඨවනප්පතයො උපලබ්භන්තීති, තිණකට්ඨවනප්පතීනං පටිසංවෙදී උපලබ්භතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

156. මානුසකං සුඛං උපලබ්භතීති, මානුසකස්ස සුඛස්ස පටිසංවෙදී උපලබ්භතීති ? ආමන්තා. අඤ්ඤං මානුසකං සුඛං අඤ්ඤො මානුසකස්ස සුඛස්ස පටිසංවෙදීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

157. ආපායිකං දුක්ඛං උපලබ්භතීති? ආමන්තා. ආපායිකස්ස දුක්ඛස්ස පටිසංවෙදී උපලබ්භතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

158. ආපායිකං දුක්ඛං උපලබ්භතීති, ආපායිකස්ස දුක්ඛස්ස පටිසංවෙදී උපලබ්භතීති? ආමන්තා. තස්ස පටිසංවෙදී උපලබ්භතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

159. තස්ස පටිසංවෙදී උපලබ්භතීති? ආමන්තා. තස්ස තස්සෙව නත්ථි දුක්ඛස්ස අන්තකිරියා, නත්ථි වට්ටුපච්ඡෙදො, නත්ථි අනුපාදාපරිනිබ්බානන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

160. ආපායිකං දුක්ඛං උපලබ්භතීති, ආපායිකස්ස දුක්ඛස්ස පටිසංවෙදී උපලබ්භතීති? ආමන්තා. පුග්ගලො උපලබ්භතීති, පුග්ගලස්ස පටිසංවෙදී උපලබ්භතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

161. ආපායිකං දුක්ඛං උපලබ්භතීති, ආපායිකස්ස දුක්ඛස්ස පටිසංවෙදී උපලබ්භතීති? ආමන්තා. නිබ්බානං උපලබ්භතීති, නිබ්බානස්ස පටිසංවෙදී උපලබ්භතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

162. ආපායිකං දුක්ඛං උපලබ්භතීති, ආපායිකස්ස දුක්ඛස්ස පටිසංවෙදී උපලබ්භතීති? ආමන්තා. මහාපඨවී උපලබ්භතීති…පෙ…. මහාසමුද්දො උපලබ්භතීති… සිනෙරුපබ්බතරාජා උපලබ්භතීති… ආපො උපලබ්භතීති… තෙජො උපලබ්භතීති… වායො උපලබ්භතීති… තිණකට්ඨවනප්පතයො උපලබ්භන්තීති, තිණකට්ඨවනප්පතීනං පටිසංවෙදී උපලබ්භතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

163. ආපායිකං දුක්ඛං උපලබ්භතීති, ආපායිකස්ස දුක්ඛස්ස පටිසංවෙදී උපලබ්භතීති ? ආමන්තා. අඤ්ඤං ආපායිකං දුක්ඛං, අඤ්ඤො ආපායිකස්ස දුක්ඛස්ස පටිසංවෙදීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

164. නෙරයිකං දුක්ඛං උපලබ්භතීති? ආමන්තා. නෙරයිකස්ස දුක්ඛස්ස පටිසංවෙදී උපලබ්භතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

නෙරයිකං දුක්ඛං උපලබ්භතීති, නෙරයිකස්ස දුක්ඛස්ස පටිසංවෙදී උපලබ්භතීති? ආමන්තා. තස්ස පටිසංවෙදී උපලබ්භතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

165. තස්ස පටිසංවෙදී උපලබ්භතීති? ආමන්තා. තස්ස තස්සෙව නත්ථි දුක්ඛස්ස අන්තකිරියා, නත්ථි වට්ටුපච්ඡෙදො, නත්ථි අනුපාදාපරිනිබ්බානන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

166. නෙරයිකං දුක්ඛං උපලබ්භතීති, නෙරයිකස්ස දුක්ඛස්ස පටිසංවෙදී උපලබ්භතීති? ආමන්තා. පුග්ගලො උපලබ්භතීති, පුග්ගලස්ස පටිසංවෙදී උපලබ්භතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

167. නෙරයිකං දුක්ඛං උපලබ්භතීති, නෙරයිකස්ස දුක්ඛස්ස පටිසංවෙදී උපලබ්භතීති? ආමන්තා. නිබ්බානං උපලබ්භතීති, නිබ්බානස්ස පටිසංවෙදී උපලබ්භතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

168. නෙරයිකං දුක්ඛං උපලබ්භතීති, නෙරයිකස්ස දුක්ඛස්ස පටිසංවෙදී උපලබ්භතීති? ආමන්තා. මහාපඨවී උපලබ්භතීති…පෙ…. මහාසමුද්දො උපලබ්භතීති… සිනෙරුපබ්බතරාජා උපලබ්භතීති… ආපො උපලබ්භතීති… තෙජො උපලබ්භතීති… වායො උපලබ්භතීති… තිණකට්ඨවනප්පතයො උපලබ්භන්තීති, තිණකට්ඨවනප්පතීනං පටිසංවෙදී උපලබ්භතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

169. නෙරයිකං දුක්ඛං උපලබ්භතීති, නෙරයිකස්ස දුක්ඛස්ස පටිසංවෙදී උපලබ්භතීති ? ආමන්තා. අඤ්ඤං නෙරයිකං දුක්ඛං, අඤ්ඤො නෙරයිකස්ස දුක්ඛස්ස පටිසංවෙදීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

170. කල්‍යාණපාපකානි කම්මානි උපලබ්භන්තීති, කල්‍යාණපාපකානං කම්මානං කත්තා කාරෙතා විපාකපටිසංවෙදී උපලබ්භතීති? ආමන්තා. සො කරොති සො පටිසංවෙදෙතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

171. සො කරොති සො පටිසංවෙදෙතීති? ආමන්තා. සයංකතං සුඛදුක්ඛන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

172. කල්‍යාණපාපකානි කම්මානි උපලබ්භන්තීති, කල්‍යාණපාපකානං කම්මානං කත්තා කාරෙතා විපාකපටිසංවෙදී උපලබ්භතීති? ආමන්තා. අඤ්ඤො කරොති අඤ්ඤො පටිසංවෙදෙතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ. ….

173. අඤ්ඤො කරොති අඤ්ඤො පටිසංවෙදෙතීති? ආමන්තා. පරංකතං සුඛදුක්ඛන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

174. කල්‍යාණපාපකානි කම්මානි උපලබ්භන්තීති, කල්‍යාණපාපකානං කම්මානං කත්තා කාරෙතා විපාකපටිසංවෙදී උපලබ්භතීති? ආමන්තා . සො ච අඤ්ඤො ච කරොන්ති සො ච අඤ්ඤො ච පටිසංවෙදෙන්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

175. සො ච අඤ්ඤො ච කරොන්ති, සො ච අඤ්ඤො ච පටිසංවෙදෙන්තීති? ආමන්තා. සයංකතඤ්ච පරංකතඤ්ච සුඛදුක්ඛන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

176. කල්‍යාණපාපකානි කම්මානි උපලබ්භන්තීති, කල්‍යාණපාපකානං කම්මානං කත්තා කාරෙතා විපාකපටිසංවෙදී උපලබ්භතීති? ආමන්තා. නෙව සො කරොති න සො පටිසංවෙදෙති, න අඤ්ඤො කරොති න අඤ්ඤො පටිසංවෙදෙතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

177. නෙව සො කරොති න සො පටිසංවෙදෙති, න අඤ්ඤො කරොති න අඤ්ඤො පටිසංවෙදෙතීති? ආමන්තා. අසයඞ්කාරං අපරඞ්කාරං අධිච්චසමුප්පන්නං සුඛදුක්ඛන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

178. කල්‍යාණපාපකානි කම්මානි උපලබ්භන්තීති, කල්‍යාණපාපකානං කම්මානං කත්තා කාරෙතා විපාකපටිසංවෙදී උපලබ්භතීති? ආමන්තා. සො කරොති සො පටිසංවෙදෙති, අඤ්ඤො කරොති අඤ්ඤො පටිසංවෙදෙති, සො ච අඤ්ඤො ච කරොන්ති සො ච අඤ්ඤො ච පටිසංවෙදෙන්ති, නෙව සො කරොති න සො පටිසංවෙදෙති, න අඤ්ඤො කරොති න අඤ්ඤො පටිසංවෙදෙතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

179. සො කරොති සො පටිසංවෙදෙති, අඤ්ඤො කරොති අඤ්ඤො පටිසංවෙදෙති, සො ච අඤ්ඤො ච කරොන්ති සො ච අඤ්ඤො ච පටිසංවෙදෙන්ති, නෙව සො කරොති න සො පටිසංවෙදෙති, න අඤ්ඤො කරොති න අඤ්ඤො පටිසංවෙදෙතීති? ආමන්තා. සයඞ්කතං සුඛදුක්ඛං, පරඞ්කතං සුඛදුක්ඛං, සයඞ්කතඤ්ච පරඞ්කතඤ්ච සුඛදුක්ඛං, අසයඞ්කාරං අපරඞ්කාරං අධිච්චසමුප්පන්නං සුඛදුක්ඛන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

180. කම්මං අත්ථීති? ආමන්තා . කම්මකාරකො අත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

181. කම්මං අත්ථීති, කම්මකාරකො අත්ථීති? ආමන්තා. තස්ස කාරකො අත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

182. තස්ස කාරකො අත්ථීති? ආමන්තා. තස්ස තස්සෙව නත්ථි දුක්ඛස්ස අන්තකිරියා, නත්ථි වට්ටුපච්ඡෙදො, නත්ථි අනුපාදාපරිනිබ්බානන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

183. කම්මං අත්ථීති, කම්මකාරකො අත්ථීති? ආමන්තා. පුග්ගලො අත්ථීති, පුග්ගලස්ස කාරකො අත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

184. කම්මං අත්ථීති, කම්මකාරකො අත්ථීති? ආමන්තා. නිබ්බානං අත්ථීති, නිබ්බානස්ස කාරකො අත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

185. කම්මං අත්ථීති, කම්මකාරකො අත්ථීති? ආමන්තා. මහාපථවී අත්ථීති…පෙ…. මහාසමුද්දො අත්ථීති… සිනෙරුපබ්බතරාජා අත්ථීති… ආපො අත්ථීති… තෙජො අත්ථීති… වායො අත්ථීති… තිණකට්ඨවනප්පතයො අත්ථීති, තිණකට්ඨවනප්පතීනං කාරකො අත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

186. කම්මං අත්ථීති, කම්මකාරකො අත්ථීති? ආමන්තා. අඤ්ඤං කම්මං, අඤ්ඤො කම්මකාරකොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

187. විපාකො අත්ථීති? ආමන්තා. විපාකපටිසංවෙදී අත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

188. විපාකො අත්ථීති, විපාකපටිසංවෙදී අත්ථීති? ආමන්තා. තස්ස පටිසංවෙදී අත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

189. තස්ස පටිසංවෙදී අත්ථීති? ආමන්තා. තස්ස තස්සෙව නත්ථි දුක්ඛස්ස අන්තකිරියා, නත්ථි වට්ටුපච්ඡෙදො, නත්ථි අනුපාදාපරිනිබ්බානන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. විපාකො අත්ථීති, විපාකපටිසංවෙදී අත්ථීති? ආමන්තා. පුග්ගලො අත්ථීති, පුග්ගලස්ස පටිසංවෙදී අත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

190. විපාකො අත්ථීති, විපාකපටිසංවෙදී අත්ථීති? ආමන්තා. නිබ්බානං අත්ථීති, නිබ්බානස්ස පටිසංවෙදී අත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

191. විපාකො අත්ථීති, විපාකපටිසංවෙදී අත්ථීති? ආමන්තා. මහාපථවී අත්ථීති…පෙ…. මහාසමුද්දො අත්ථීති… සිනෙරුපබ්බතරාජා අත්ථීති… ආපො අත්ථීති… තෙජො අත්ථීති… වායො අත්ථීති… තිණකට්ඨවනප්පතයො අත්ථීති, තිණකට්ඨවනප්පතීනං පටිසංවෙදී අත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

192. විපාකො අත්ථීති, විපාකපටිසංවෙදී අත්ථීති? ආමන්තා. අඤ්ඤො විපාකො, අඤ්ඤො විපාකපටිසංවෙදීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ. (සංඛිත්තං)

පුරිසකාරානුයොගො.

කල්‍යාණවග්ගො පඨමො.

14. අභිඤ්ඤානුයොගො

193. න වත්තබ්බං – ‘‘පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා’’ති? ආමන්තා. නනු අත්ථි කොචි ඉද්ධිං විකුබ්බතීති? ආමන්තා. හඤ්චි අත්ථි කොචි ඉද්ධිං විකුබ්බති, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා’’ති.

194. න වත්තබ්බං – ‘‘පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා’’ති? ආමන්තා. නනු අත්ථි කොචි දිබ්බාය සොතධාතුයා සද්දං සුණාති…පෙ…. පරචිත්තං විජානාති… පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරති… දිබ්බෙන චක්ඛුනා රූපං පස්සති… ආසවානං ඛයං සච්ඡිකරොතීති? ආමන්තා. හඤ්චි අත්ථි කොචි ආසවානං ඛයං සච්ඡිකරොති, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා’’ති.

195. අත්ථි කොචි ඉද්ධිං විකුබ්බතීති කත්වා තෙන ච කාරණෙන පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනාති? ආමන්තා. යො ඉද්ධිං විකුබ්බති, ස්වෙව පුග්ගලො? යො ඉද්ධිං න විකුබ්බති, න සො පුග්ගලොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

196. යො දිබ්බාය සොතධාතුයා සද්දං සුණාති…පෙ…. යො පරචිත්තං විජානාති… යො පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරති… යො දිබ්බෙන චක්ඛුනා රූපං පස්සති… යො ආසවානං ඛයං සච්ඡිකරොති, ස්වෙව පුග්ගලො? යො ආසවානං ඛයං න සච්ඡිකරොති, න සො පුග්ගලොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අභිඤ්ඤානුයොගො.

15-18. ඤාතකානුයොගාදි

197. න වත්තබ්බං – ‘‘පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා’’ති? ආමන්තා. නනු මාතා අත්ථීති? ආමන්තා. හඤ්චි මාතා අත්ථි, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා’’ති.

198. න වත්තබ්බං – ‘‘පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා’’ති? ආමන්තා. නනු පිතා අත්ථි…පෙ…. භාතා අත්ථි… භගිනී අත්ථි… ඛත්තියො අත්ථි … බ්‍රාහ්මණො අත්ථි… වෙස්සො අත්ථි… සුද්දො අත්ථි… ගහට්ඨො අත්ථි… පබ්බජිතො අත්ථි… දෙවො අත්ථි… මනුස්සො අත්ථීති? ආමන්තා. හඤ්චි මනුස්සො අත්ථි, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා’’ති.

199. මාතා අත්ථීති කත්වා තෙන ච කාරණෙන පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනාති? ආමන්තා. අත්ථි කොචි න මාතා හුත්වා මාතා හොතීති? ආමන්තා. අත්ථි කොචි න පුග්ගලො හුත්වා පුග්ගලො හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අත්ථි කොචි න පිතා හුත්වා…පෙ…. න භාතා හුත්වා… න භගිනී හුත්වා… න ඛත්තියො හුත්වා… න බ්‍රාහ්මණො හුත්වා… න වෙස්සො හුත්වා… න සුද්දො හුත්වා… න ගහට්ඨො හුත්වා… න පබ්බජිතො හුත්වා… න දෙවො හුත්වා… න මනුස්සො හුත්වා මනුස්සො හොතීති? ආමන්තා. අත්ථි කොචි න පුග්ගලො හුත්වා පුග්ගලො හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

200. මාතා අත්ථීති කත්වා තෙන ච කාරණෙන පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනාති ? ආමන්තා. අත්ථි කොචි මාතා හුත්වා න මාතා හොතීති? ආමන්තා. අත්ථි කොචි පුග්ගලො හුත්වා න පුග්ගලො හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අත්ථි කොචි පිතා හුත්වා… භාතා හුත්වා… භගිනී හුත්වා… ඛත්තියො හුත්වා… බ්‍රාහ්මණො හුත්වා… වෙස්සො හුත්වා… සුද්දො හුත්වා… ගහට්ඨො හුත්වා… පබ්බජිතො හුත්වා… දෙවො හුත්වා… මනුස්සො හුත්වා න මනුස්සො හොතීති? ආමන්තා. අත්ථි කොචි පුග්ගලො හුත්වා න පුග්ගලො හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

19. පටිවෙධානුයොගො

201. න වත්තබ්බං – ‘‘පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා’’ති? ආමන්තා. නනු සොතාපන්නො අත්ථීති? ආමන්තා. හඤ්චි සොතාපන්නො අත්ථි, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා’’ති.

202. න වත්තබ්බං – ‘‘පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා’’ති? ආමන්තා. නනු සකදාගාමී අත්ථි…පෙ…. … අනාගාමී අත්ථි… අරහා අත්ථි… උභතොභාගවිමුත්තො අත්ථි… පඤ්ඤාවිමුත්තො අත්ථි… කායසක්ඛි [කායසක්ඛී (ස්‍යා.)] අත්ථි… දිට්ඨිප්පත්තො අත්ථි… සද්ධාවිමුත්තො අත්ථි… ධම්මානුසාරී අත්ථි… සද්ධානුසාරී අත්ථීති? ආමන්තා.

හඤ්චි සද්ධානුසාරී අත්ථි, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා’’ති.

203. සොතාපන්නො අත්ථීති කත්වා තෙන ච කාරණෙන පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනාති? ආමන්තා. අත්ථි කොචි න සොතාපන්නො හුත්වා සොතාපන්නො හොතීති? ආමන්තා. අත්ථි කොචි න පුග්ගලො හුත්වා පුග්ගලො හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

204. අත්ථි කොචි න සකදාගාමී හුත්වා… න අනාගාමී හුත්වා… න අරහා හුත්වා… න උභතොභාගවිමුත්තො හුත්වා… න පඤ්ඤාවිමුත්තො හුත්වා… න කායසක්ඛි හුත්වා… න දිට්ඨිප්පත්තො හුත්වා… න සද්ධාවිමුත්තො හුත්වා… න ධම්මානුසාරී හුත්වා… න සද්ධානුසාරී හුත්වා සද්ධානුසාරී හොතීති? ආමන්තා. අත්ථි කොචි න පුග්ගලො හුත්වා පුග්ගලො හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

205. සොතාපන්නො අත්ථීති කත්වා තෙන ච කාරණෙන පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනාති? ආමන්තා. අත්ථි කොචි සොතාපන්නො හුත්වා න සොතාපන්නො හොතීති? ආමන්තා. අත්ථි කොචි පුග්ගලො හුත්වා න පුග්ගලො හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අත්ථි කොචි සකදාගාමී හුත්වා… අනාගාමී හුත්වා න අනාගාමී හොතීති? ආමන්තා. අත්ථි කොචි පුග්ගලො හුත්වා න පුග්ගලො හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

පටිවෙධානුයොගො.

20. සඞ්ඝානුයොගො

206. න වත්තබ්බං – ‘‘පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා’’ති? ආමන්තා. නනු චත්තාරො පුරිසයුගා අට්ඨ පුරිසපුග්ගලා අත්ථීති? ආමන්තා . හඤ්චි චත්තාරො පුරිසයුගා අට්ඨ පුරිසපුග්ගලා අත්ථි, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා’’ති.

207. චත්තාරො පුරිසයුගා අට්ඨ පුරිසපුග්ගලා අත්ථීති කත්වා තෙන ච කාරණෙන පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනාති? ආමන්තා. චත්තාරො පුරිසයුගා අට්ඨ පුරිසපුග්ගලා බුද්ධපාතුභාවා පාතුභවන්තීති? ආමන්තා. පුග්ගලො බුද්ධපාතුභාවා පාතුභවතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

පුග්ගලො බුද්ධපාතුභාවා පාතුභවතීති? ආමන්තා. බුද්ධස්ස භගවතො පරිනිබ්බුතෙ උච්ඡින්නො පුග්ගලො, නත්ථි පුග්ගලොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සඞ්ඝානුයොගො.

21. සච්චිකට්ඨසභාගානුයොගො

208. පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනාති? ආමන්තා. පුග්ගලො සඞ්ඛතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. පුග්ගලො අසඞ්ඛතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. පුග්ගලො නෙව සඞ්ඛතො නාසඞ්ඛතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

209. පුග්ගලො නෙව සඞ්ඛතො නාසඞ්ඛතොති? ආමන්තා . සඞ්ඛතඤ්ච අසඞ්ඛතඤ්ච ඨපෙත්වා අත්ථඤ්ඤා තතියා කොටීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

210. සඞ්ඛතඤ්ච අසඞ්ඛතඤ්ච ඨපෙත්වා අත්ථඤ්ඤා තතියා කොටීති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘ද්වෙමා, භික්ඛවෙ, ධාතුයො. කතමා ද්වෙ? සඞ්ඛතා ච ධාතු අසඞ්ඛතා ච ධාතු. ඉමා ඛො, භික්ඛවෙ, ද්වෙ ධාතුයො’’ති [ම. නි. 1.125, ආලපනමත්තමෙව නානං]! අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි න වත්තබ්බං – ‘‘සඞ්ඛතඤ්ච අසඞ්ඛතඤ්ච ඨපෙත්වා අත්ථඤ්ඤා තතියා කොටී’’ති.

211. පුග්ගලො නෙව සඞ්ඛතො නාසඞ්ඛතොති? ආමන්තා. අඤ්ඤං සඞ්ඛතං, අඤ්ඤං අසඞ්ඛතං, අඤ්ඤො පුග්ගලොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

212. ඛන්ධා සඞ්ඛතා, නිබ්බානං අසඞ්ඛතං, පුග්ගලො නෙව සඞ්ඛතො නාසඞ්ඛතොති? ආමන්තා. අඤ්ඤෙ ඛන්ධා, අඤ්ඤං නිබ්බානං, අඤ්ඤො පුග්ගලොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

213. රූපං සඞ්ඛතං, නිබ්බානං අසඞ්ඛතං, පුග්ගලො නෙව සඞ්ඛතො නාසඞ්ඛතොති? ආමන්තා. අඤ්ඤං රූපං, අඤ්ඤං නිබ්බානං, අඤ්ඤො පුග්ගලොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ. වෙදනා… සඤ්ඤා… සඞ්ඛාරා… විඤ්ඤාණං සඞ්ඛතං, නිබ්බානං අසඞ්ඛතං, පුග්ගලො නෙව සඞ්ඛතො නාසඞ්ඛතොති? ආමන්තා. අඤ්ඤං විඤ්ඤාණං, අඤ්ඤං නිබ්බානං, අඤ්ඤො පුග්ගලොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

214. පුග්ගලස්ස උප්පාදො පඤ්ඤායති, වයො පඤ්ඤායති, ඨිතස්ස අඤ්ඤථත්තං පඤ්ඤායතීති? ආමන්තා. පුග්ගලො සඞ්ඛතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. වුත්තං භගවතා – ‘‘තීණිමානි, භික්ඛවෙ, සඞ්ඛතස්ස සඞ්ඛතලක්ඛණානි. සඞ්ඛතානං, භික්ඛවෙ, ධම්මානං [කතමානි තීණි (අ. නි. 3.47)] උප්පාදො පඤ්ඤායති , වයො පඤ්ඤායති, ඨිතානං අඤ්ඤථත්තං පඤ්ඤායතී’’ති [අ. නි. 3.47]. පුග්ගලස්ස උප්පාදො පඤ්ඤායති, වයො පඤ්ඤායති, ඨිතස්ස අඤ්ඤථත්තං පඤ්ඤායති; තෙන හි පුග්ගලො සඞ්ඛතොති.

215. පුග්ගලස්ස න උප්පාදො පඤ්ඤායති, න වයො පඤ්ඤායති, න ඨිතස්ස අඤ්ඤථත්තං පඤ්ඤායතීති? ආමන්තා. පුග්ගලො අසඞ්ඛතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. වුත්තං භගවතා – ‘‘තීණිමානි, භික්ඛවෙ, අසඞ්ඛතස්ස අසඞ්ඛතලක්ඛණානි. අසඞ්ඛතානං, භික්ඛවෙ, ධම්මානං න උප්පාදො පඤ්ඤායති, න වයො පඤ්ඤායති, න ඨිතානං අඤ්ඤථත්තං පඤ්ඤායතී’’ති [අ. නි. 3.48]. පුග්ගලස්ස න උප්පාදො පඤ්ඤායති, න වයො පඤ්ඤායති, න ඨිතස්ස අඤ්ඤථත්තං පඤ්ඤායති; තෙන හි පුග්ගලො අසඞ්ඛතොති.

216. පරිනිබ්බුතො පුග්ගලො අත්ථත්ථම්හි, නත්ථත්ථම්හීති? අත්ථත්ථම්හීති. පරිනිබ්බුතො පුග්ගලො සස්සතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. නත්ථත්ථම්හීති. පරිනිබ්බුතො පුග්ගලො උච්ඡින්නොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

217. පුග්ගලො කිං නිස්සාය තිට්ඨතීති? භවං නිස්සාය තිට්ඨතීති. භවො අනිච්චො සඞ්ඛතො පටිච්චසමුප්පන්නො ඛයධම්මො වයධම්මො විරාගධම්මො නිරොධධම්මො විපරිණාමධම්මොති? ආමන්තා. පුග්ගලොපි අනිච්චො සඞ්ඛතො පටිච්චසමුප්පන්නො ඛයධම්මො වයධම්මො විරාගධම්මො නිරොධධම්මො විපරිණාමධම්මොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

218. න වත්තබ්බං – ‘‘පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා’’ති? ආමන්තා. නනු අත්ථි කොචි සුඛං වෙදනං වෙදියමානො ‘‘සුඛං වෙදනං වෙදියාමී’’ති පජානාතීති? ආමන්තා . හඤ්චි අත්ථි කොචි සුඛං වෙදනං වෙදියමානො ‘‘සුඛං වෙදනං වෙදියාමී’’ති පජානාති, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා’’ති.

219. න වත්තබ්බං – ‘‘පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා’’ති? ආමන්තා. නනු අත්ථි කොචි දුක්ඛං වෙදනං වෙදියමානො…පෙ…. අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං වෙදියමානො ‘‘අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං වෙදියාමී’’ති පජානාතීති? ආමන්තා. හඤ්චි අත්ථි කොචි අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං වෙදියමානො ‘‘අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං වෙදියාමී’’ති පජානාති, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා’’ති.

220. අත්ථි කොචි සුඛං වෙදනං වෙදියමානො ‘‘සුඛං වෙදනං වෙදියාමී’’ති පජානාතීති කත්වා තෙන ච කාරණෙන පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනාති? ආමන්තා. යො සුඛං වෙදනං වෙදියමානො ‘‘සුඛං වෙදනං වෙදියාමී’’ති පජානාති, ස්වෙව පුග්ගලො; යො සුඛං වෙදනං වෙදියමානො ‘‘සුඛං වෙදනං වෙදියාමී’’ති න පජානාති, න සො පුග්ගලොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

යො දුක්ඛං වෙදනං වෙදියමානො…පෙ…. යො අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං වෙදියමානො ‘‘අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං වෙදියාමී’’ති පජානාති, ස්වෙව පුග්ගලො; යො අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං වෙදියමානො ‘‘අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං වෙදියාමී’’ති න පජානාති, න සො පුග්ගලොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

221. අත්ථි කොචි සුඛං වෙදනං වෙදියමානො ‘‘සුඛං වෙදනං වෙදියාමී’’ති පජානාතීති කත්වා තෙන ච කාරණෙන පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනාති? ආමන්තා. අඤ්ඤා සුඛා වෙදනා, අඤ්ඤො සුඛං වෙදනං වෙදියමානො ‘‘සුඛං වෙදනං වෙදියාමී’’ති පජානාතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අඤ්ඤා දුක්ඛා වෙදනා…පෙ…. අඤ්ඤා අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා, අඤ්ඤො අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං වෙදියමානො ‘‘අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං වෙදියාමී’’ති පජානාතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ …පෙ….

222. න වත්තබ්බං – ‘‘පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා’’ති? ආමන්තා. නනු අත්ථි කොචි කායෙ කායානුපස්සී විහරතීති? ආමන්තා. හඤ්චි අත්ථි කොචි කායෙ කායානුපස්සී විහරති, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා’’ති.

223. න වත්තබ්බං – ‘‘පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා’’ති? ආමන්තා. නනු අත්ථි කොචි වෙදනාසු…පෙ…. චිත්තෙ… ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරතීති ? ආමන්තා. හඤ්චි අත්ථි කොචි ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා’’ති.

224. අත්ථි කොචි කායෙ කායානුපස්සී විහරතීති කත්වා තෙන ච කාරණෙන පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනාති? ආමන්තා. යො කායෙ කායානුපස්සී විහරති, ස්වෙව පුග්ගලො; යො න කායෙ කායානුපස්සී විහරති, න සො පුග්ගලොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

යො වෙදනාසු…පෙ.… චිත්තෙ… ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති, ස්වෙව පුග්ගලො; යො න ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති, න සො පුග්ගලොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

225. අත්ථි කොචි කායෙ කායානුපස්සී විහරතීති කත්වා තෙන ච කාරණෙන පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනාති? ආමන්තා. අඤ්ඤො කායො, අඤ්ඤො කායෙ කායානුපස්සී විහරතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… අඤ්ඤා වෙදනා… අඤ්ඤං චිත්තං… අඤ්ඤෙ ධම්මා, අඤ්ඤො ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

226. පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනාති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා –

> ‘‘සුඤ්ඤතො ලොකං අවෙක්ඛස්සු, මොඝරාජ සදා සතො;
> අත්තානුදිට්ඨිං ඌහච්ච [ඔහච්ච (සයා.), උහච්ච (ක.)], එවං මච්චුතරො සියා;
> එවං ලොකං අවෙක්ඛන්තං, මච්චුරාජා න පස්සතී’’ති [සු. නි. 1125; චූළනි. 88 මොඝරාජමාණවපුච්ඡානිද්දෙස].

අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි න වත්තබ්බං – ‘‘පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා’’ති.

227. පුග්ගලො අවෙක්ඛතීති? ආමන්තා. සහ රූපෙන අවෙක්ඛති, විනා රූපෙන අවෙක්ඛතීති? සහ රූපෙන අවෙක්ඛතීති. තං ජීවං තං සරීරන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… විනා රූපෙන අවෙක්ඛතීති, අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීරන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

228. පුග්ගලො අවෙක්ඛතීති? ආමන්තා. අබ්භන්තරගතො අවෙක්ඛති, බහිද්ධා නික්ඛමිත්වා අවෙක්ඛතීති? අබ්භන්තරගතො අවෙක්ඛතීති. තං ජීවං තං සරීරන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… බහිද්ධා නික්ඛමිත්වා අවෙක්ඛතීති, අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීරන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

229. න වත්තබ්බං – ‘‘පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා’’ති? ආමන්තා. නනු භගවා සච්චවාදී කාලවාදී භූතවාදී තථවාදී අවිතථවාදී අනඤ්ඤථවාදීති? ආමන්තා. වුත්තං භගවතා – ‘‘අත්ථි පුග්ගලො අත්තහිතාය පටිපන්නො’’ති. අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනාති.

230. න වත්තබ්බං – ‘‘පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා’’ති? ආමන්තා. නනු භගවා සච්චවාදී කාලවාදී භූතවාදී තථවාදී අවිතථවාදී අනඤ්ඤථවාදීති? ආමන්තා. වුත්තං භගවතා – ‘‘එකපුග්ගලො, භික්ඛවෙ, ලොකෙ උප්පජ්ජමානො උප්පජ්ජති බහුජනහිතාය බහුජනසුඛාය ලොකානුකම්පාය අත්ථාය හිතාය සුඛාය දෙවමනුස්සාන’’න්ති [අ. නි. 1.162-169]. අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනාති.

231. පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනාති? ආමන්තා. නනු භගවා සච්චවාදී කාලවාදී භූතවාදී තථවාදී අවිතථවාදී අනඤ්ඤථවාදීති? ආමන්තා. වුත්තං භගවතා – ‘‘සබ්බෙ ධම්මා අනත්තා’’ති [ම. නි. 1.356; ධ. ප. 279 ධම්මපදෙ]. අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි න වත්තබ්බං – ‘‘පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා’’ති.

232. පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනාති? ආමන්තා. නනු භගවා සච්චවාදී කාලවාදී භූතවාදී තථවාදී අවිතථවාදී අනඤ්ඤථවාදීති? ආමන්තා. වුත්තං භගවතා – ‘‘දුක්ඛමෙව උප්පජ්ජමානං උප්පජ්ජති, දුක්ඛමෙව [දුක්ඛං (සං. නි. 2.15)] නිරුජ්ඣමානං නිරුජ්ඣතීති න කඞ්ඛති න විචිකිච්ඡති, අපරප්පච්චයඤාණමෙවස්ස එත්ථ හොති. එත්තාවතා ඛො, කච්චාන, සම්මාදිට්ඨි හොතී’’ති [සං. නි. 2.15]. අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි න වත්තබ්බං – ‘‘පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා’’ති.

233. පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනාති? ආමන්තා. නනු වජිරා භික්ඛුනී මාරං පාපිමන්තං එතදවොච –

> ‘‘කින්නු සත්තොති පච්චෙසි, මාර දිට්ඨිගතං නු තෙ;
> සුද්ධසඞ්ඛාරපුඤ්ජොයං, නයිධ සත්තුපලබ්භති.
>
> ‘‘යථා හි [යථාපි (බහූසු)] අඞ්ගසම්භාරා, හොති සද්දො රථො ඉති;
> එවං ඛන්ධෙසු සන්තෙසු, හොති සත්තොති සම්මුති [සම්මති (සයා. කං.)].
>
> ‘‘දුක්ඛමෙව හි සම්භොති, දුක්ඛං තිට්ඨති වෙති ච;
> නාඤ්ඤත්‍ර දුක්ඛා සම්භොති, නාඤ්ඤං දුක්ඛා නිරුජ්ඣතී’’ති [සං. නි. 1.171].

අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි න වත්තබ්බං – ‘‘පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා’’ති.

234. පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනාති? ආමන්තා. නනු ආයස්මා ආනන්දො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘‘සුඤ්ඤො ලොකො සුඤ්ඤො ලොකො’ති, භන්තෙ, වුච්චති. කිත්තාවතා නු ඛො, භන්තෙ, ‘සුඤ්ඤො ලොකො’ති වුච්චතී’’ති? ‘‘යස්මා ඛො, ආනන්ද, සුඤ්ඤං අත්තෙන වා අත්තනියෙන වා, තස්මා ‘සුඤ්ඤො ලොකො’ති වුච්චති. කිඤ්චානන්ද, සුඤ්ඤං අත්තෙන වා අත්තනියෙන වා? චක්ඛුං ඛො, ආනන්ද, සුඤ්ඤං අත්තෙන වා අත්තනියෙන වා, රූපා සුඤ්ඤා…පෙ…. චක්ඛුවිඤ්ඤාණං සුඤ්ඤං… චක්ඛුසම්ඵස්සො සුඤ්ඤො… යම්පිදං චක්ඛුසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා, තම්පි සුඤ්ඤං අත්තෙන වා අත්තනියෙන වා, සොතං සුඤ්ඤං…පෙ…. සද්දා සුඤ්ඤා… ඝානං සුඤ්ඤං… ගන්ධා සුඤ්ඤා… ජිව්හා සුඤ්ඤා… රසා සුඤ්ඤා… කායො සුඤ්ඤො… ඵොට්ඨබ්බා සුඤ්ඤා… මනො සුඤ්ඤො… ධම්මා සුඤ්ඤා… මනොවිඤ්ඤාණං සුඤ්ඤං… මනොසම්ඵස්සො සුඤ්ඤො… යම්පිදං මනොසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා, තම්පි සුඤ්ඤං අත්තෙන වා අත්තනියෙන වා. යස්මා ඛො, ආනන්ද, සුඤ්ඤං අත්තෙන වා අත්තනියෙන වා, තස්මා ‘සුඤ්ඤො ලොකො’ති වුච්චතී’’ති [සං. නි. 4.85]. අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි න වත්තබ්බං – ‘‘පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා’’ති.

235. පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනාති? ආමන්තා. නනු භගවා සච්චවාදී කාලවාදී භූතවාදී තථවාදී අවිතථවාදී අනඤ්ඤථවාදීති? ආමන්තා. වුත්තං භගවතා – ‘‘අත්තනි වා, භික්ඛවෙ, සති ‘අත්තනියං මෙ’ති අස්සා’’ති? ‘‘එවං, භන්තෙ’’. ‘‘අත්තනියෙ වා, භික්ඛවෙ, සති ‘අත්තා මෙ’ති අස්සා’’ති? ‘‘එවං, භන්තෙ’’. ‘‘අත්තනි ච, භික්ඛවෙ, අත්තනියෙ ච සච්චතො ථෙතතො අනුපලබ්භියමානෙ [අනුපලබ්භමානෙ (ම. නි. 1.244)] යම්පිදං [යමිදං (ස්‍යා.) යම්පිතං (ම. නි. 1.244)] දිට්ඨිට්ඨානං සො ලොකො සො අත්තා සො පෙච්ච භවිස්සාමි නිච්චො ධුවො සස්සතො අවිපරිණාමධම්මො, සස්සතිසමං තථෙව ඨස්සාමීති – ‘නන්වායං, භික්ඛවෙ, කෙවලො පරිපූරො බාලධම්මො’’’ති? ‘‘කිඤ්හි නො සියා, භන්තෙ, කෙවලො හි, භන්තෙ, පරිපූරො බාලධම්මො’’ති [ම. නි. 1.244]. අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි න වත්තබ්බං – ‘‘පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා’’ති.

236. පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනාති? ආමන්තා. නනු භගවා සච්චවාදී කාලවාදී භූතවාදී තථවාදී අවිතථවාදී අනඤ්ඤථවාදීති? ආමන්තා. වුත්තං භගවතා – ‘‘තයො මෙ, සෙනිය, සත්ථාරො සන්තො සංවිජ්ජමානා ලොකස්මිං. කතමෙ තයො? ඉධ, සෙනිය, එකච්චො සත්ථා දිට්ඨෙව ධම්මෙ අත්තානං සච්චතො ථෙතතො පඤ්ඤාපෙති, අභිසම්පරායඤ්ච අත්තානං සච්චතො ථෙතතො පඤ්ඤාපෙති.

‘‘ඉධ පන, සෙනිය, එකච්චො සත්ථා දිට්ඨෙව හි ඛො ධම්මෙ අත්තානං සච්චතො ථෙතතො පඤ්ඤාපෙති, නො ච ඛො අභිසම්පරායං අත්තානං සච්චතො ථෙතතො පඤ්ඤාපෙති.

‘‘ඉධ පන, සෙනිය, එකච්චො සත්ථා දිට්ඨෙ චෙව ධම්මෙ අත්තානං සච්චතො ථෙතතො න පඤ්ඤාපෙති, අභිසම්පරායඤ්ච අත්තානං සච්චතො ථෙතතො න පඤ්ඤාපෙති.

‘‘තත්‍ර, සෙනිය, ය්වායං සත්ථා දිට්ඨෙ චෙව ධම්මෙ අත්තානං සච්චතො ථෙතතො පඤ්ඤාපෙති, අභිසම්පරායඤ්ච අත්තානං සච්චතො ථෙතතො පඤ්ඤාපෙති – අයං වුච්චති, සෙනිය, සත්ථා සස්සතවාදො.

‘‘තත්‍ර , සෙනිය, ය්වායං සත්ථා දිට්ඨෙව හි ඛො ධම්මෙ අත්තානං සච්චතො ථෙතතො පඤ්ඤාපෙති, නො ච ඛො අභිසම්පරායං අත්තානං සච්චතො ථෙතතො පඤ්ඤාපෙති – අයං වුච්චති, සෙනිය, සත්ථා උච්ඡෙදවාදො.

‘‘තත්‍ර, සෙනිය, ය්වායං සත්ථා දිට්ඨෙ චෙව ධම්මෙ අත්තානං සච්චතො ථෙතතො න පඤ්ඤාපෙති, අභිසම්පරායඤ්ච අත්තානං සච්චතො ථෙතතො න පඤ්ඤාපෙති – අයං වුච්චති, සෙනිය, සත්ථා සම්මාසම්බුද්ධො. ඉමෙ ඛො, සෙනිය, තයො සත්ථාරො සන්තො සංවිජ්ජමානා ලොකස්මි’’න්ති [පු. ප. 131 පුග්ගලපඤ්ඤත්තියං, අත්ථතො එකං]. අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි න වත්තබ්බං – ‘‘පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා’’ති.

237. පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනාති? ආමන්තා. නනු භගවා සච්චවාදී කාලවාදී භූතවාදී තථවාදී අවිතථවාදී අනඤ්ඤථවාදීති? ආමන්තා. වුත්තං භගවතා – ‘‘සප්පිකුම්භො’’ති? ආමන්තා . අත්ථි කොචි සප්පිස්ස කුම්භං කරොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. තෙන හි න වත්තබ්බං – ‘‘පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා’’ති.

238. පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනාති? ආමන්තා. නනු භගවා සච්චවාදී කාලවාදී භූතවාදී තථවාදී අවිතථවාදී අනඤ්ඤථවාදීති? ආමන්තා. වුත්තං භගවතා – ‘‘තෙලකුම්භො… මධුකුම්භො… ඵාණිතකුම්භො… ඛීරකුම්භො… උදකකුම්භො… පානීයථාලකං… පානීයකොසකං… පානීයසරාවකං… නිච්චභත්තං… ධුවයාගු’’ති? ආමන්තා. අත්ථි කාචි යාගු නිච්චා ධුවා සස්සතා අවිපරිණාමධම්මාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ….පෙ….. තෙන හි න වත්තබ්බං – ‘‘පුග්ගලො උපලබ්භති සච්චිකට්ඨපරමත්ථෙනා’’ති. (සංඛිත්තං)

අට්ඨකනිග්ගහපෙය්‍යාලා, සන්ධාවනියා උපාදාය;
චිත්තෙන පඤ්චමං කල්‍යාණං, ඉද්ධිසුත්තාහරණෙන අට්ඨමං.

සච්චිකට්ඨසභාගානුයොගො.

පුග්ගලකථා නිට්ඨිතා.

2. පරිහානිකථා

1. වාදයුත්තිපරිහානි

239. පරිහායති අරහා අරහත්තාති? ආමන්තා. සබ්බත්ථ අරහා අරහත්තා පරිහායතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… සබ්බත්ථ අරහා අරහත්තා පරිහායතීති? ආමන්තා. සබ්බත්ථ අරහතො පරිහානීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

පරිහායති අරහා අරහත්තාති? ආමන්තා . සබ්බදා අරහා අරහත්තා පරිහායතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… සබ්බදා අරහා අරහත්තා පරිහායතීති? ආමන්තා. සබ්බදා අරහතො පරිහානීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

පරිහායති අරහා අරහත්තාති? ආමන්තා. සබ්බෙව අරහන්තො අරහත්තා පරිහායන්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… සබ්බෙව අරහන්තො අරහත්තා පරිහායන්තීති? ආමන්තා. සබ්බෙසංයෙව අරහන්තානං පරිහානීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

පරිහායති අරහා අරහත්තාති? ආමන්තා. අරහා අරහත්තා පරිහායමානො චතූහි ඵලෙහි පරිහායතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

චතූහි සතසහස්සෙහි සෙට්ඨී සෙට්ඨීත්තං කාරෙන්තො සතසහස්සෙ පරිහීනෙ සෙට්ඨීත්තා පරිහීනො හොතීති? ආමන්තා. සබ්බසාපතෙය්‍යා පරිහීනො හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

චතූහි සතසහස්සෙහි සෙට්ඨී සෙට්ඨීත්තං කාරෙන්තො සතසහස්සෙ පරිහීනෙ භබ්බො සබ්බසාපතෙය්‍යා පරිහායිතුන්ති? ආමන්තා. අරහා අරහත්තා පරිහායමානො භබ්බො චතූහි ඵලෙහි පරිහායිතුන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

2. අරියපුග්ගලසංසන්දනපරිහානි

240. පරිහායති අරහා අරහත්තාති? ආමන්තා. පරිහායති සොතාපන්නො සොතාපත්තිඵලාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

පරිහායති අරහා අරහත්තාති? ආමන්තා. පරිහායති සකදාගාමී සකදාගාමිඵලාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

පරිහායති අරහා අරහත්තාති? ආමන්තා. පරිහායති අනාගාමී අනාගාමිඵලාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

පරිහායති අනාගාමී අනාගාමිඵලාති? ආමන්තා. පරිහායති සොතාපන්නො සොතාපත්තිඵලාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

පරිහායති අනාගාමී අනාගාමිඵලාති? ආමන්තා. පරිහායති සකදාගාමී සකදාගාමිඵලාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

පරිහායති සකදාගාමී සකදාගාමිඵලාති? ආමන්තා. පරිහායති සොතාපන්නො සොතාපත්තිඵලාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

න පරිහායති සොතාපන්නො සොතාපත්තිඵලාති? ආමන්තා. න පරිහායති අරහා අරහත්තාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

න පරිහායති සකදාගාමී සකදාගාමිඵලාති? ආමන්තා. න පරිහායති අරහා අරහත්තාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

න පරිහායති අනාගාමී අනාගාමිඵලාති? ආමන්තා. න පරිහායති අරහා අරහත්තාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

න පරිහායති සොතාපන්නො සොතාපත්තිඵලාති? ආමන්තා. න පරිහායති අනාගාමී අනාගාමිඵලාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

න පරිහායති සකදාගාමී සකදාගාමිඵලාති? ආමන්තා . න පරිහායති අනාගාමී අනාගාමිඵලාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

න පරිහායති සොතාපන්නො සොතාපත්තිඵලාති? ආමන්තා. න පරිහායති සකදාගාමී සකදාගාමිඵලාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

241. පරිහායති අරහා අරහත්තාති? ආමන්තා. අරහා අරහත්තා පරිහායමානො කත්ථ සණ්ඨාතීති? අනාගාමිඵලෙති. අනාගාමී අනාගාමිඵලා පරිහායමානො කත්ථ සණ්ඨාතීති? සකදාගාමිඵලෙති. සකදාගාමී සකදාගාමිඵලා පරිහායමානො කත්ථ සණ්ඨාතීති? සොතාපත්තිඵලෙති. සොතාපන්නො සොතාපත්තිඵලා පරිහායමානො පුථුජ්ජනභූමියං සණ්ඨාතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

ආජානාහි නිග්ගහං. හඤ්චි අරහා අරහත්තා පරිහායමානො අනාගාමිඵලෙ සණ්ඨාති, අනාගාමී අනාගාමිඵලා පරිහායමානො සකදාගාමිඵලෙ සණ්ඨාති, සකදාගාමී සකදාගාමිඵලා පරිහායමානො සොතාපත්තිඵලෙ සණ්ඨාති; තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''සොතාපන්නො සොතාපත්තිඵලා පරිහායමානො පුථුජ්ජනභූමියං සණ්ඨාතී''ති.

අරහා අරහත්තා පරිහායමානො සොතාපත්තිඵලෙ සණ්ඨාතීති? ආමන්තා. සොතාපත්තිඵලස්ස අනන්තරා අරහත්තංයෙව සච්ඡිකරොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

242. පරිහායති අරහා අරහත්තාති? ආමන්තා. පරිහායති සොතාපන්නො සොතාපත්තිඵලාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. කස්ස බහුතරා කිලෙසා පහීනා අරහතො වා සොතාපන්නස්ස වාති? අරහතො. හඤ්චි අරහතො බහුතරා කිලෙසා පහීනා, පරිහායති අරහා අරහත්තා; තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''පරිහායති සොතාපන්නො සොතාපත්තිඵලා''ති.

පරිහායති අරහා අරහත්තාති? ආමන්තා. පරිහායති සකදාගාමී සකදාගාමිඵලාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. කස්ස බහුතරා කිලෙසා පහීනා අරහතො වා සකදාගාමිස්ස වාති? අරහතො. හඤ්චි අරහතො බහුතරා කිලෙසා පහීනා, පරිහායති අරහා අරහත්තා; තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''පරිහායති සකදාගාමී සකදාගාමිඵලා''ති.

පරිහායති අරහා අරහත්තාති? ආමන්තා. පරිහායති අනාගාමී අනාගාමිඵලාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. කස්ස බහුතරා කිලෙසා පහීනා අරහතො වා අනාගාමිස්ස වාති? අරහතො. හඤ්චි අරහතො බහුතරා කිලෙසා පහීනා, පරිහායති අරහා අරහත්තා; තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''පරිහායති අනාගාමී අනාගාමිඵලා''ති.

පරිහායති අනාගාමී අනාගාමිඵලාති? ආමන්තා. පරිහායති සොතාපන්නො සොතාපත්තිඵලාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. කස්ස බහුතරා කිලෙසා පහීනා අනාගාමිස්ස වා සොතාපන්නස්ස වාති? අනාගාමිස්ස. හඤ්චි අනාගාමිස්ස බහුතරා කිලෙසා පහීනා, පරිහායති අනාගාමී අනාගාමිඵලා; තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''පරිහායති සොතාපන්නො සොතාපත්තිඵලා''ති.

243. පරිහායති අනාගාමී අනාගාමිඵලාති? ආමන්තා. පරිහායති සකදාගාමී සකදාගාමිඵලාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. කස්ස බහුතරා කිලෙසා පහීනා අනාගාමිස්ස වා සකදාගාමිස්ස වාති? අනාගාමිස්ස. හඤ්චි අනාගාමිස්ස බහුතරා කිලෙසා පහීනා, පරිහායති අනාගාමී අනාගාමිඵලා; තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''පරිහායති සකදාගාමී සකදාගාමිඵලා''ති.

පරිහායති සකදාගාමී සකදාගාමිඵලාති? ආමන්තා. පරිහායති සොතාපන්නො සොතාපත්තිඵලාති ? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. කස්ස බහුතරා කිලෙසා පහීනා සකදාගාමිස්ස වා සොතාපන්නස්ස වාති? සකදාගාමිස්ස. හඤ්චි සකදාගාමිස්ස බහුතරා කිලෙසා පහීනා, පරිහායති සකදාගාමී සකදාගාමිඵලා; තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''පරිහායති සොතාපන්නො සොතාපත්තිඵලා''ති.

244. පරිහායති අරහා අරහත්තාති? ආමන්තා. පරිහායති සොතාපන්නො සොතාපත්තිඵලාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. කස්ස අධිමත්තා මග්ගභාවනා අරහතො වා සොතාපන්නස්ස වාති? අරහතො. හඤ්චි අරහතො අධිමත්තා මග්ගභාවනා, පරිහායති අරහා අරහත්තා; තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''පරිහායති සොතාපන්නො සොතාපත්තිඵලා''ති.

පරිහායති අරහා අරහත්තාති? ආමන්තා. පරිහායති සොතාපන්නො සොතාපත්තිඵලාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. කස්ස අධිමත්තා සතිපට්ඨානභාවනා…පෙ…. සම්මප්පධානභාවනා… ඉද්ධිපාදභාවනා… ඉන්ද්‍රියභාවනා … බලභාවනා… බොජ්ඣඞ්ගභාවනා අරහතො වා සොතාපන්නස්ස වාති? අරහතො. හඤ්චි අරහතො අධිමත්තා බොජ්ඣඞ්ගභාවනා, පරිහායති අරහා අරහත්තා; තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''පරිහායති සොතාපන්නො සොතාපත්තිඵලා''ති.

පරිහායති අරහා අරහත්තාති? ආමන්තා. පරිහායති සකදාගාමී සකදාගාමිඵලාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. කස්ස අධිමත්තා මග්ගභාවනා…පෙ…. බොජ්ඣඞ්ගභාවනා අරහතො වා සකදාගාමිස්ස වාති? අරහතො. හඤ්චි

අරහතො අධිමත්තා බොජ්ඣඞ්ගභාවනා, පරිහායති අරහා අරහත්තා; තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘පරිහායති සකදාගාමී සකදාගාමිඵලා’’ති.

පරිහායති අරහා අරහත්තාති? ආමන්තා. පරිහායති අනාගාමී අනාගාමිඵලාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. කස්ස අධිමත්තා මග්ගභාවනා…පෙ…. බොජ්ඣඞ්ගභාවනා අරහතො වා අනාගාමිස්ස වාති? අරහතො. හඤ්චි අරහතො අධිමත්තා බොජ්ඣඞ්ගභාවනා, පරිහායති අරහා අරහත්තා; තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘පරිහායති අනාගාමී අනාගාමිඵලා’’ති.

245. පරිහායති අනාගාමී අනාගාමිඵලාති? ආමන්තා. පරිහායති සොතාපන්නො සොතාපත්තිඵලාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. කස්ස අධිමත්තා මග්ගභාවනා…පෙ…. බොජ්ඣඞ්ගභාවනා අනාගාමිස්ස වා සොතාපන්නස්ස වාති? අනාගාමිස්ස. හඤ්චි අනාගාමිස්ස අධිමත්තා බොජ්ඣඞ්ගභාවනා, පරිහායති අනාගාමී අනාගාමිඵලා; තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘පරිහායති සොතාපන්නො සොතාපත්තිඵලා’’ති.

පරිහායති අනාගාමී අනාගාමිඵලාති? ආමන්තා. පරිහායති සකදාගාමී සකදාගාමිඵලාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. කස්ස අධිමත්තා මග්ගභාවනා…පෙ…. බොජ්ඣඞ්ගභාවනා අනාගාමිස්ස වා සකදාගාමිස්ස වාති? අනාගාමිස්ස. හඤ්චි අනාගාමිස්ස අධිමත්තා බොජ්ඣඞ්ගභාවනා, පරිහායති අනාගාමී අනාගාමිඵලා; තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘පරිහායති සකදාගාමී සකදාගාමිඵලා’’ති.

246. පරිහායති සකදාගාමී සකදාගාමිඵලාති? ආමන්තා. පරිහායති සොතාපන්නො සොතාපත්තිඵලාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. කස්ස අධිමත්තා මග්ගභාවනා…පෙ…. බොජ්ඣඞ්ගභාවනා සකදාගාමිස්ස වා සොතාපන්නස්ස වාති? සකදාගාමිස්ස. හඤ්චි සකදාගාමිස්ස අධිමත්තා බොජ්ඣඞ්ගභාවනා, පරිහායති සකදාගාමී සකදාගාමිඵලා; තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘පරිහායති සොතාපන්නො සොතාපත්තිඵලා’’ති…පෙ…..

247. අරහතා දුක්ඛං දිට්ඨං, පරිහායති අරහා අරහත්තාති? ආමන්තා. සොතාපන්නෙන දුක්ඛං දිට්ඨං, පරිහායති සොතාපන්නො සොතාපත්තිඵලාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අරහතා සමුදයො දිට්ඨො, පරිහායති අරහා අරහත්තාති ? ආමන්තා. සොතාපන්නෙන සමුදයො දිට්ඨො, පරිහායති සොතාපන්නො සොතාපත්තිඵලාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අරහතා නිරොධො දිට්ඨො, පරිහායති අරහා අරහත්තාති? ආමන්තා. සොතාපන්නෙන නිරොධො දිට්ඨො, පරිහායති සොතාපන්නො සොතාපත්තිඵලාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අරහතා මග්ගො දිට්ඨො, පරිහායති අරහා අරහත්තාති? ආමන්තා. සොතාපන්නෙන මග්ගො දිට්ඨො, පරිහායති සොතාපන්නො සොතාපත්තිඵලාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අරහතා චත්තාරි සච්චානි දිට්ඨානි, පරිහායති අරහා අරහත්තාති? ආමන්තා. සොතාපන්නෙන චත්තාරි සච්චානි දිට්ඨානි, පරිහායති සොතාපන්නො සොතාපත්තිඵලාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අරහතා දුක්ඛං දිට්ඨං, පරිහායති අරහා අරහත්තාති? ආමන්තා. සකදාගාමිනා දුක්ඛං දිට්ඨං, පරිහායති සකදාගාමී සකදාගාමිඵලාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අරහතා සමුදයො දිට්ඨො…පෙ…. නිරොධො දිට්ඨො…පෙ…. මග්ගො දිට්ඨො…පෙ…. චත්තාරි සච්චානි දිට්ඨානි, පරිහායති අරහා අරහත්තාති? ආමන්තා. සකදාගාමිනා චත්තාරි සච්චානි දිට්ඨානි, පරිහායති සකදාගාමී සකදාගාමිඵලාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අරහතා දුක්ඛං දිට්ඨං, පරිහායති අරහා අරහත්තාති? ආමන්තා. අනාගාමිනා දුක්ඛං දිට්ඨං, පරිහායති අනාගාමී අනාගාමිඵලාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අරහතා සමුදයො දිට්ඨො…පෙ…. නිරොධො දිට්ඨො…පෙ…. මග්ගො දිට්ඨො…පෙ…. චත්තාරි සච්චානි දිට්ඨානි, පරිහායති අරහා අරහත්තාති? ආමන්තා. අනාගාමිනා චත්තාරි සච්චානි දිට්ඨානි, පරිහායති අනාගාමී අනාගාමිඵලාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

248. අනාගාමිනා දුක්ඛං දිට්ඨං, පරිහායති අනාගාමී අනාගාමිඵලාති? ආමන්තා. සොතාපන්නෙන දුක්ඛං දිට්ඨං, පරිහායති සොතාපන්නො සොතාපත්තිඵලාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අනාගාමිනා සමුදයො දිට්ඨො…පෙ…. නිරොධො දිට්ඨො…පෙ…. මග්ගො දිට්ඨො…පෙ…. චත්තාරි සච්චානි දිට්ඨානි, පරිහායති අනාගාමී අනාගාමිඵලාති? ආමන්තා . සොතාපන්නෙන චත්තාරි සච්චානි දිට්ඨානි, පරිහායති

සොතාපන්නො සොතාපත්තිඵලාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

අනාගාමිනා දුක්ඛං දිට්ඨං, පරිහායති අනාගාමී අනාගාමිඵලාති? ආමන්තා. සකදාගාමිනා දුක්ඛං දිට්ඨං, පරිහායති සකදාගාමී සකදාගාමිඵලාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

අනාගාමිනා සමුදයො දිට්ඨො…පෙ.… නිරොධො දිට්ඨො…පෙ.… මග්ගො දිට්ඨො…පෙ.… චත්තාරි සච්චානි දිට්ඨානි, පරිහායති අනාගාමී අනාගාමිඵලාති? ආමන්තා. සකදාගාමිනා චත්තාරි සච්චානි දිට්ඨානි, පරිහායති සකදාගාමී සකදාගාමිඵලාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

249. සකදාගාමිනා දුක්ඛං දිට්ඨං, පරිහායති සකදාගාමී සකදාගාමිඵලාති? ආමන්තා. සොතාපන්නෙන දුක්ඛං දිට්ඨං, පරිහායති සොතාපන්නො සොතාපත්තිඵලාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

සකදාගාමිනා සමුදයො දිට්ඨො…පෙ.… නිරොධො දිට්ඨො…පෙ.… මග්ගො දිට්ඨො…පෙ.… චත්තාරි සච්චානි දිට්ඨානි, පරිහායති සකදාගාමී සකදාගාමිඵලාති? ආමන්තා. සොතාපන්නෙන චත්තාරි සච්චානි දිට්ඨානි, පරිහායති සොතාපන්නො සොතාපත්තිඵලාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

250. සොතාපන්නෙන දුක්ඛං දිට්ඨං, න පරිහායති සොතාපන්නො සොතාපත්තිඵලාති? ආමන්තා. අරහතා දුක්ඛං දිට්ඨං, න පරිහායති අරහා අරහත්තාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

සොතාපන්නෙන සමුදයො දිට්ඨො…පෙ.… නිරොධො දිට්ඨො…පෙ.… මග්ගො දිට්ඨො…පෙ.… චත්තාරි සච්චානි දිට්ඨානි, න පරිහායති සොතාපන්නො සොතාපත්තිඵලාති? ආමන්තා. අරහතා චත්තාරි සච්චානි දිට්ඨානි, න පරිහායති අරහා අරහත්තාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

සකදාගාමිනා දුක්ඛං දිට්ඨං…පෙ.… චත්තාරි සච්චානි දිට්ඨානි, න පරිහායති සකදාගාමී සකදාගාමිඵලාති? ආමන්තා. අරහතා චත්තාරි සච්චානි දිට්ඨානි, න පරිහායති අරහා අරහත්තාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

අනාගාමිනා දුක්ඛං දිට්ඨං…පෙ.… චත්තාරි සච්චානි දිට්ඨානි, න පරිහායති අනාගාමී අනාගාමිඵලාති? ආමන්තා. අරහතා චත්තාරි සච්චානි දිට්ඨානි, න පරිහායති අරහා අරහත්තාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

සොතාපන්නෙන දුක්ඛං දිට්ඨං…පෙ.… චත්තාරි සච්චානි දිට්ඨානි, න පරිහායති සොතාපන්නො සොතාපත්තිඵලාති? ආමන්තා.

අනාගාමිනා දුක්ඛං දිට්ඨං…පෙ.… චත්තාරි සච්චානි දිට්ඨානි, න පරිහායති අනාගාමී අනාගාමිඵලාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

සකදාගාමිනා දුක්ඛං දිට්ඨං…පෙ.… චත්තාරි සච්චානි දිට්ඨානි, න පරිහායති සකදාගාමී සකදාගාමිඵලාති? ආමන්තා. අනාගාමිනා දුක්ඛං දිට්ඨං…පෙ.… චත්තාරි සච්චානි දිට්ඨානි, න පරිහායති අනාගාමී අනාගාමිඵලාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

සොතාපන්නෙන දුක්ඛං දිට්ඨං…පෙ.… චත්තාරි සච්චානි දිට්ඨානි, න පරිහායති සොතාපන්නො සොතාපත්තිඵලාති? ආමන්තා. සකදාගාමිනා දුක්ඛං දිට්ඨං…පෙ.… චත්තාරි සච්චානි දිට්ඨානි, න පරිහායති සකදාගාමී සකදාගාමිඵලාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

251. අරහතො රාගො පහීනො, පරිහායති අරහා අරහත්තාති? ආමන්තා. සොතාපන්නස්ස සක්කායදිට්ඨි පහීනා, පරිහායති සොතාපන්නො සොතාපත්තිඵලාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

අරහතො රාගො පහීනො, පරිහායති අරහා අරහත්තාති? ආමන්තා. සොතාපන්නස්ස විචිකිච්ඡා පහීනා…පෙ.… සීලබ්බතපරාමාසො පහීනො…පෙ.… අපායගමනීයො රාගො පහීනො …පෙ.… අපායගමනීයො දොසො පහීනො…පෙ.… අපායගමනීයො මොහො පහීනො, පරිහායති සොතාපන්නො සොතාපත්තිඵලාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

අරහතො දොසො පහීනො…පෙ.… මොහො පහීනො… මානො පහීනො… දිට්ඨි පහීනා… විචිකිච්ඡා පහීනා… ථිනං [ථීනං (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] පහීනං… උද්ධච්චං පහීනං… අහිරිකං පහීනං…පෙ.… අනොත්තප්පං පහීනං, පරිහායති අරහා අරහත්තාති ? ආමන්තා. සොතාපන්නස්ස සක්කායදිට්ඨි පහීනා, පරිහායති සොතාපන්නො සොතාපත්තිඵලාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

අරහතො අනොත්තප්පං පහීනං, පරිහායති අරහා අරහත්තාති? ආමන්තා. සොතාපන්නස්ස විචිකිච්ඡා පහීනා... පෙ.... සීලබ්බතපරාමාසො පහීනො...පෙ.... අපායගමනීයො රාගො පහීනො...පෙ.... අපායගමනීයො දොසො පහීනො...පෙ.... අපායගමනීයො මොහො පහීනො, පරිහායති සොතාපන්නො සොතාපත්තිඵලාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ...පෙ.....

අරහතො රාගො පහීනො, පරිහායති අරහා අරහත්තාති? ආමන්තා. සකදාගාමිස්ස සක්කායදිට්ඨි පහීනා, පරිහායති සකදාගාමී සකදාගාමිඵලාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

අරහතො රාගො පහීනො, පරිහායති අරහා අරහත්තාති? ආමන්තා. සකදාගාමිස්ස විචිකිච්ඡා පහීනා...පෙ.... සීලබ්බතපරාමාසො පහීනො...පෙ.... ඔළාරිකො කාමරාගො පහීනො... ඔළාරිකො බ්‍යාපාදො පහීනො, පරිහායති සකදාගාමී සකදාගාමිඵලාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ...පෙ.....

අරහතො දොසො පහීනො...පෙ.... අනොත්තප්පං පහීනං, පරිහායති අරහා අරහත්තාති? ආමන්තා. සකදාගාමිස්ස සක්කායදිට්ඨි පහීනා...පෙ.... ඔළාරිකො බ්‍යාපාදො පහීනො, පරිහායති සකදාගාමී සකදාගාමිඵලාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

අරහතො රාගො පහීනො, පරිහායති අරහා අරහත්තාති? ආමන්තා. අනාගාමිස්ස සක්කායදිට්ඨි පහීනා, පරිහායති අනාගාමී අනාගාමිඵලාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ...පෙ.....

අරහතො රාගො පහීනො, පරිහායති අරහා අරහත්තාති? ආමන්තා. අනාගාමිස්ස විචිකිච්ඡා පහීනා...පෙ.... සීලබ්බතපරාමාසො පහීනො... අණුසහගතො කාමරාගො පහීනො... අණුසහගතො බ්‍යාපාදො පහීනො, පරිහායති අනාගාමී අනාගාමිඵලාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

අරහතො දොසො පහීනො...පෙ.... අනොත්තප්පං පහීනං, පරිහායති අරහා අරහත්තාති? ආමන්තා. අනාගාමිස්ස සක්කායදිට්ඨි පහීනා...පෙ.... අණුසහගතො බ්‍යාපාදො පහීනො, පරිහායති අනාගාමී අනාගාමිඵලාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

252. අනාගාමිස්ස සක්කායදිට්ඨි පහීනා, පරිහායති අනාගාමී අනාගාමිඵලාති? ආමන්තා. සොතාපන්නස්ස සක්කායදිට්ඨි පහීනා, පරිහායති සොතාපන්නො සොතාපත්තිඵලාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

අනාගාමිස්ස සක්කායදිට්ඨි පහීනා, පරිහායති අනාගාමී අනාගාමිඵලාති? ආමන්තා. සොතාපන්නස්ස විචිකිච්ඡා පහීනා...පෙ.... අපායගමනීයො මොහො පහීනො, පරිහායති සොතාපන්නො සොතාපත්තිඵලාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

අනාගාමිස්ස විචිකිච්ඡා පහීනා...පෙ.... අණුසහගතො බ්‍යාපාදො පහීනො, පරිහායති අනාගාමී අනාගාමිඵලාති? ආමන්තා . සොතාපන්නස්ස සක්කායදිට්ඨි පහීනා...පෙ.... අපායගමනීයො මොහො පහීනො, පරිහායති සොතාපන්නො සොතාපත්තිඵලාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

අනාගාමිස්ස සක්කායදිට්ඨි පහීනා, පරිහායති අනාගාමී අනාගාමිඵලාති? ආමන්තා. සකදාගාමිස්ස සක්කායදිට්ඨි පහීනා, පරිහායති සකදාගාමී සකදාගාමිඵලාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

අනාගාමිස්ස සක්කායදිට්ඨි පහීනා, පරිහායති අනාගාමී අනාගාමිඵලාති? ආමන්තා. සකදාගාමිස්ස විචිකිච්ඡා පහීනා...පෙ.... සීලබ්බතපරාමාසො පහීනො... ඔළාරිකො කාමරාගො පහීනො... ඔළාරිකො බ්‍යාපාදො පහීනො, පරිහායති සකදාගාමී සකදාගාමිඵලාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

අනාගාමිස්ස විචිකිච්ඡා පහීනා...පෙ.... අණුසහගතො බ්‍යාපාදො පහීනො, පරිහායති අනාගාමී අනාගාමිඵලාති? ආමන්තා. සකදාගාමිස්ස සක්කායදිට්ඨි පහීනා...පෙ.... ඔළාරිකො බ්‍යාපාදො පහීනො, පරිහායති සකදාගාමී සකදාගාමිඵලාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

253. සකදාගාමිස්ස සක්කායදිට්ඨි පහීනා, පරිහායති සකදාගාමී සකදාගාමිඵලාති? ආමන්තා. සොතාපන්නස්ස සක්කායදිට්ඨි පහීනා, පරිහායති සොතාපන්නො සොතාපත්තිඵලාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

සකදාගාමිස්ස සක්කායදිට්ඨි පහීනා, පරිහායති සකදාගාමී සකදාගාමිඵලාති? ආමන්තා. සොතාපන්නස්ස විචිකිච්ඡා පහීනා...පෙ.... අපායගමනීයො මොහො පහීනො, පරිහායති සොතාපන්නො සොතාපත්තිඵලාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

සකදාගාමිස්ස විචිකිච්ඡා පහීනා…පෙ…. ඔළාරිකො කාමරාගො පහීනො… ඔළාරිකො බ්‍යාපාදො පහීනො, පරිහායති සකදාගාමී සකදාගාමිඵලාති ? ආමන්තා . සොතාපන්නස්ස සක්කායදිට්ඨි පහීනා…පෙ…. අපායගමනීයො මොහො පහීනො, පරිහායති සොතාපන්නො සොතාපත්තිඵලාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

254. සොතාපන්නස්ස සක්කායදිට්ඨි පහීනා, න පරිහායති සොතාපන්නො සොතාපත්තිඵලාති? ආමන්තා. අරහතො රාගො පහීනො, න පරිහායති අරහා අරහත්තාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

සොතාපන්නස්ස සක්කායදිට්ඨි පහීනා, න පරිහායති සොතාපන්නො සොතාපත්තිඵලාති? ආමන්තා. අරහතො දොසො පහීනො…පෙ…. අනොත්තප්පං පහීනං, න පරිහායති අරහා අරහත්තාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

සොතාපන්නස්ස විචිකිච්ඡා පහීනා…පෙ…. අපායගමනීයො මොහො පහීනො, න පරිහායති සොතාපන්නො සොතාපත්තිඵලාති? ආමන්තා. අරහතො රාගො පහීනො…පෙ…. අනොත්තප්පං පහීනං, න පරිහායති අරහා අරහත්තාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

255. සකදාගාමිස්ස සක්කායදිට්ඨි පහීනා, න පරිහායති සකදාගාමී සකදාගාමිඵලාති? ආමන්තා. අරහතො රාගො පහීනො…පෙ…. අනොත්තප්පං පහීනං, න පරිහායති අරහා අරහත්තාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

සකදාගාමිස්ස විචිකිච්ඡා පහීනා…පෙ…. ඔළාරිකො බ්‍යාපාදො පහීනො, න පරිහායති සකදාගාමී සකදාගාමිඵලාති? ආමන්තා. අරහතො රාගො පහීනො…පෙ…. අනොත්තප්පං පහීනං, න පරිහායති අරහා අරහත්තාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

256. අනාගාමිස්ස සක්කායදිට්ඨි පහීනා, න පරිහායති අනාගාමී අනාගාමිඵලාති? ආමන්තා. අරහතො රාගො පහීනො…පෙ…. අනොත්තප්පං පහීනං, න පරිහායති අරහා අරහත්තාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ .

අනාගාමිස්ස විචිකිච්ඡා පහීනා…පෙ…. අණුසහගතො බ්‍යාපාදො පහීනො, න පරිහායති අනාගාමී අනාගාමිඵලාති? ආමන්තා. අරහතො රාගො පහීනො…පෙ…. අනොත්තප්පං පහීනං, න පරිහායති අරහා අරහත්තාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

257. සොතාපන්නස්ස සක්කායදිට්ඨි පහීනා, න පරිහායති සොතාපන්නො සොතාපත්තිඵලාති? ආමන්තා. අනාගාමිස්ස සක්කායදිට්ඨි පහීනා… අණුසහගතො බ්‍යාපාදො පහීනො, න පරිහායති අනාගාමී අනාගාමිඵලාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

සොතාපන්නස්ස විචිකිච්ඡා පහීනා…පෙ…. අපායගමනීයො මොහො පහීනො, න පරිහායති සොතාපන්නො සොතාපත්තිඵලාති? ආමන්තා. අනාගාමිස්ස සක්කායදිට්ඨි පහීනා…පෙ…. අණුසහගතො බ්‍යාපාදො පහීනො, න පරිහායති අනාගාමී අනාගාමිඵලාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

258. සකදාගාමිස්ස සක්කායදිට්ඨි පහීනා, න පරිහායති සකදාගාමී සකදාගාමිඵලාති? ආමන්තා. අනාගාමිස්ස සක්කායදිට්ඨි පහීනා…පෙ…. අණුසහගතො බ්‍යාපාදො පහීනො, න පරිහායති අනාගාමී අනාගාමිඵලාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

සකදාගාමිස්ස විචිකිච්ඡා පහීනා…පෙ…. ඔළාරිකො බ්‍යාපාදො පහීනො, න පරිහායති සකදාගාමී සකදාගාමිඵලාති? ආමන්තා. අනාගාමිස්ස සක්කායදිට්ඨි පහීනා…පෙ…. අණුසහගතො බ්‍යාපාදො පහීනො, න පරිහායති අනාගාමී අනාගාමිඵලාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

259. සොතාපන්නස්ස සක්කායදිට්ඨි පහීනා, න පරිහායති සොතාපන්නො සොතාපත්තිඵලාති? ආමන්තා. සකදාගාමිස්ස සක්කායදිට්ඨි පහීනා…පෙ…. ඔළාරිකො බ්‍යාපාදො පහීනො, න පරිහායති සකදාගාමී සකදාගාමිඵලාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

සොතාපන්නස්ස විචිකිච්ඡා පහීනා…පෙ…. අපායගමනීයො මොහො පහීනො, න පරිහායති සොතාපන්නො සොතාපත්තිඵලාති? ආමන්තා. සකදාගාමිස්ස සක්කායදිට්ඨි පහීනා…පෙ…. ඔළාරිකො බ්‍යාපාදො පහීනො, න පරිහායති සකදාගාමී සකදාගාමිඵලාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

260. පරිහායති අරහා අරහත්තාති? ආමන්තා. නනු අරහතො රාගො පහීනො උච්ඡින්නමූලො තාලාවත්ථුකතො අනභාවඞ්කතො [අනභාවකතො (සී.)] ආයතිං අනුප්පාදධම්මොති? ආමන්තා. හඤ්චි අරහතො රාගො පහීනො උච්ඡින්නමූලො තාලාවත්ථුකතො අනභාවඞ්කතො ආයතිං අනුප්පාදධම්මො, නො ච වත රෙ [නො වත රෙ (ස්‍යා. පී.) එවමුපරිපි] වත්තබ්බෙ – ‘‘පරිහායති අරහා අරහත්තා’’ති.

පරිහායති අරහා අරහත්තාති? ආමන්තා. නනු අරහතො දොසො පහීනො…පෙ…. මොහො පහීනො… මානො පහීනො… දිට්ඨි පහීනා… විචිකිච්ඡා පහීනා… ථීනං පහීනං… උද්ධච්චං පහීනං… අහිරිකං පහීනං… අනොත්තප්පං පහීනං උච්ඡින්නමූලං තාලාවත්ථුකතං අනභාවඞ්කතං ආයතිං අනුප්පාදධම්මන්ති? ආමන්තා. හඤ්චි අරහතො අනොත්තප්පං පහීනං උච්ඡින්නමූලං තාලාවත්ථුකතං අනභාවඞ්කතං ආයතිං අනුප්පාදධම්මං, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘පරිහායති අරහා අරහත්තා’’ති.

පරිහායති අරහා අරහත්තාති? ආමන්තා. නනු අරහතො රාගප්පහානාය මග්ගො භාවිතොති ? ආමන්තා. හඤ්චි අරහතො රාගප්පහානාය මග්ගො භාවිතො, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘පරිහායති අරහා අරහත්තා’’ති.

පරිහායති අරහා අරහත්තාති? ආමන්තා. නනු අරහතො රාගප්පහානාය සතිපට්ඨානා භාවිතා…පෙ…. සම්මප්පධානා භාවිතා… ඉද්ධිපාදා භාවිතා… ඉන්ද්‍රියා භාවිතා… බලා භාවිතා… බොජ්ඣඞ්ගා භාවිතාති? ආමන්තා. හඤ්චි අරහතො රාගප්පහානාය බොජ්ඣඞ්ගා භාවිතා, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘පරිහායති අරහා අරහත්තා’’ති.

පරිහායති අරහා අරහත්තාති? ආමන්තා. නනු අරහතො දොසප්පහානාය…පෙ…. අනොත්තප්පප්පහානාය මග්ගො භාවිතො…පෙ…. බොජ්ඣඞ්ගා භාවිතාති? ආමන්තා. හඤ්චි අරහතො අනොත්තප්පප්පහානාය බොජ්ඣඞ්ගා භාවිතා, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘පරිහායති අරහා අරහත්තා’’ති.

261. පරිහායති අරහා අරහත්තාති? ආමන්තා. නනු අරහා වීතරාගො වීතදොසො වීතමොහො කතකරණීයො ඔහිතභාරො අනුප්පත්තසදත්ථො පරික්ඛීණභවසංයොජනො සම්මදඤ්ඤාවිමුත්තො උක්ඛිත්තපලිඝො සඞ්කිණ්ණපරිඛො අබ්බූළ්හෙසිකො නිරග්ගළො අරියො පන්නද්ධජො පන්නභාරො විසඤ්ඤුත්තො සුවිජිතවිජයො; දුක්ඛං තස්ස පරිඤ්ඤාතං, සමුදයො පහීනො, නිරොධො සච්ඡිකතො, මග්ගො භාවිතො, අභිඤ්ඤෙය්‍යං අභිඤ්ඤාතං , පරිඤ්ඤෙය්‍යං පරිඤ්ඤාතං, පහාතබ්බං පහීනං, භාවෙතබ්බං භාවිතං, සච්ඡිකාතබ්බං සච්ඡිකතන්ති? ආමන්තා. හඤ්චි අරහා වීතරාගො වීතදොසො වීතමොහො…පෙ…. සච්ඡිකාතබ්බං සච්ඡිකතං, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘පරිහායති අරහා අරහත්තා’’ති.

262. පරිහායති අරහා අරහත්තාති? ( ) [(ආමන්තා) (ක.)] සමයවිමුත්තො අරහා අරහත්තා පරිහායති, අසමයවිමුත්තො අරහා අරහත්තා න පරිහායතීති. සමයවිමුත්තො අරහා අරහත්තා පරිහායතීති? ආමන්තා. අසමයවිමුත්තො අරහා අරහත්තා පරිහායතීති [න පරිහායතීති (ක.)]? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

අසමයවිමුත්තො අරහා අරහත්තා න පරිහායතීති? ආමන්තා. සමයවිමුත්තො අරහා අරහත්තා න පරිහායතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

සමයවිමුත්තස්ස අරහතො රාගො පහීනො, පරිහායති සමයවිමුත්තො අරහා අරහත්තාති? ආමන්තා. අසමයවිමුත්තස්ස අරහතො රාගො පහීනො, පරිහායති අසමයවිමුත්තො අරහා අරහත්තාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

සමයවිමුත්තස්ස අරහතො දොසො පහීනො…පෙ…. අනොත්තප්පං පහීනං, පරිහායති සමයවිමුත්තො අරහා අරහත්තාති? ආමන්තා. අසමයවිමුත්තස්ස අරහතො අනොත්තප්පං පහීනං, පරිහායති අසමයවිමුත්තො අරහා අරහත්තාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

සමයවිමුත්තස්ස අරහතො රාගප්පහානාය මග්ගො භාවිතො, පරිහායති සමයවිමුත්තො අරහා අරහත්තාති? ආමන්තා. අසමයවිමුත්තස්ස අරහතො රාගප්පහානාය මග්ගො භාවිතො, පරිහායති අසමයවිමුත්තො අරහා අරහත්තාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

සමයවිමුත්තස්ස අරහතො රාගප්පහානාය සතිපට්ඨානා භාවිතා…පෙ…. සම්මප්පධානා භාවිතා… ඉද්ධිපාදා භාවිතා… ඉන්ද්‍රියා භාවිතා… බලා භාවිතා… බොජ්ඣඞ්ගා භාවිතා, පරිහායති සමයවිමුත්තො අරහා අරහත්තාති? ආමන්තා. අසමයවිමුත්තස්ස අරහතො රාගප්පහානාය සතිපට්ඨානා භාවිතා…පෙ…. බොජ්ඣඞ්ගා භාවිතා, පරිහායති අසමයවිමුත්තො අරහා අරහත්තාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

සමයවිමුත්තස්ස අරහතො දොසප්පහානාය…පෙ…. අනොත්තප්පප්පහානාය මග්ගො භාවිතො…පෙ…. බොජ්ඣඞ්ගා භාවිතා, පරිහායති සමයවිමුත්තො අරහා අරහත්තාති? ආමන්තා. අසමයවිමුත්තස්ස අරහතො අනොත්තප්පප්පහානාය මග්ගො භාවිතො…පෙ…. බොජ්ඣඞ්ගා භාවිතා, පරිහායති අසමයවිමුත්තො අරහා අරහත්තාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සමයවිමුත්තො අරහා වීතරාගො වීතදොසො වීතමොහො කතකරණීයො ඔහිතභාරො අනුප්පත්තසදත්ථො පරික්ඛීණභවසංයොජනො සම්මදඤ්ඤාවිමුත්තො උක්ඛිත්තපලිඝො සඞ්කිණ්ණපරිඛො අබ්බූළ්හෙසිකො නිරග්ගළො අරියො පන්නද්ධජො පන්නභාරො විසඤ්ඤුත්තො සුවිජිතවිජයො, දුක්ඛං තස්ස පරිඤ්ඤාතං, සමුදයො පහීනො, නිරොධො සච්ඡිකතො, මග්ගො භාවිතො, අභිඤ්ඤෙය්‍යං අභිඤ්ඤාතං, පරිඤ්ඤෙය්‍යං පරිඤ්ඤාතං, පහාතබ්බං පහීනං,

භාවෙතබ්බං භාවිතං, සච්ඡිකාතබ්බං සච්ඡිකතං , පරිහායති සමයවිමුත්තො අරහා අරහත්තාති? ආමන්තා. අසමයවිමුත්තො අරහා වීතරාගො වීතදොසො වීතමොහො…පෙ…. සච්ඡිකාතබ්බං සච්ඡිකතං, පරිහායති අසමයවිමුත්තො අරහා අරහත්තාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

263. අසමයවිමුත්තස්ස අරහතො රාගො පහීනො, න පරිහායති අසමයවිමුත්තො අරහා අරහත්තාති? ආමන්තා. සමයවිමුත්තස්ස අරහතො රාගො පහීනො, න පරිහායති සමයවිමුත්තො අරහා අරහත්තාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

අසමයවිමුත්තස්ස අරහතො දොසො පහීනො…පෙ…. අනොත්තප්පං පහීනං, න පරිහායති අසමයවිමුත්තො අරහා අරහත්තාති? ආමන්තා. සමයවිමුත්තස්ස අරහතො අනොත්තප්පං පහීනං, න පරිහායති සමයවිමුත්තො අරහා අරහත්තාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

අසමයවිමුත්තස්ස අරහතො රාගප්පහානාය මග්ගො භාවිතො…පෙ…. බොජ්ඣඞ්ගා භාවිතා, න පරිහායති අසමයවිමුත්තො අරහා අරහත්තාති? ආමන්තා. සමයවිමුත්තස්ස අරහතො රාගප්පහානාය මග්ගො භාවිතො…පෙ…. බොජ්ඣඞ්ගා භාවිතා, න පරිහායති සමයවිමුත්තො අරහා අරහත්තාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

අසමයවිමුත්තස්ස අරහතො දොසප්පහානාය…පෙ…. අනොත්තප්පපහානාය මග්ගො භාවිතො…පෙ…. බොජ්ඣඞ්ගා භාවිතා, න පරිහායති අසමයවිමුත්තො අරහා අරහත්තාති? ආමන්තා. සමයවිමුත්තස්ස අරහතො අනොත්තප්පපහානාය මග්ගො භාවිතො…පෙ…. බොජ්ඣඞ්ගා භාවිතා, න පරිහායති සමයවිමුත්තො අරහා අරහත්තාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

අසමයවිමුත්තො අරහා වීතරාගො වීතදොසො වීතමොහො…පෙ…. සච්ඡිකාතබ්බං සච්ඡිකතං, න පරිහායති අසමයවිමුත්තො අරහා අරහත්තාති? ආමන්තා. සමයවිමුත්තො අරහා වීතරාගො වීතදොසො වීතමොහො…පෙ…. සච්ඡිකාතබ්බං සච්ඡිකතං, න පරිහායති සමයවිමුත්තො අරහා අරහත්තාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

264. පරිහායති අරහා අරහත්තාති? ආමන්තා. සාරිපුත්තො ථෙරො පරිහායිත්ථ අරහත්තාති ? න හෙවං වත්තබ්බෙ. මහාමොග්ගල්ලානො [මහාමොග්ගලානො (ක.)] ථෙරො… මහාකස්සපො ථෙරො… මහාකච්චායනො [මහාකච්චානො (ම. නි. 1.202 ආදයො)] ථෙරො… මහාකොට්ඨිකො [මහාකොට්ඨිතො (සී.ස්‍යා. කං. පී.)] ථෙරො… මහාපන්ථකො ථෙරො පරිහායිත්ථ අරහත්තාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

සාරිපුත්තො ථෙරො න පරිහායිත්ථ අරහත්තාති? ආමන්තා. හඤ්චි සාරිපුත්තො ථෙරො න පරිහායිත්ථ අරහත්තා, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘පරිහායති අරහා අරහත්තා’’ති.

මහාමොග්ගල්ලානො ථෙරො… මහාකස්සපො ථෙරො… මහාකච්චායනො ථෙරො… මහාකොට්ඨිකො ථෙරො… මහාපන්ථකො ථෙරො න පරිහායිත්ථ අරහත්තාති? ආමන්තා. හඤ්චි මහාපන්ථකො ථෙරො න පරිහායිත්ථ අරහත්තා, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘පරිහායති අරහා අරහත්තා’’ති.

අරියපුග්ගලසංසන්දනං.

3. සුත්තසාධනපරිහානි

265. පරිහායති අරහා අරහත්තාති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා –

‘‘උච්චාවචා හි පටිපදා [පටිපාදා (අට්ඨ.)], සමණෙන පකාසිතා;
න පාරං දිගුණං යන්ති, නයිදං එකගුණං මුත’’න්ති [සු. නි. 719 සුත්තනිපාතෙ].

අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි න වත්තබ්බං – ‘‘පරිහායති අරහා අරහත්තා’’ති.

පරිහායති අරහා අරහත්තාති? ආමන්තා. අත්ථි ඡින්නස්ස ඡෙදියන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

අත්ථි ඡින්නස්ස ඡෙදියන්ති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා –

‘‘වීතතණ්හො අනාදානො, කිච්චං යස්ස න විජ්ජති;
ඡින්නස්ස ඡෙදියං නත්ථි, ඔඝපාසො සමූහතො’’ති.

අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි න වත්තබ්බං – ‘‘අත්ථි ඡින්නස්ස ඡෙදිය’’න්ති.

266. පරිහායති අරහා අරහත්තාති? ආමන්තා. අත්ථි කතස්ස පතිචයොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

අත්ථි කතස්ස පතිචයොති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා –

‘‘තස්ස සම්මා විමුත්තස්ස, සන්තචිත්තස්ස භික්ඛුනො;
කතස්ස පතිචයො නත්ථි, කරණීයං න විජ්ජති.

‘‘සෙලො යථා එකග්ඝනො, වාතෙන න සමීරති;
එවං රූපා රසා සද්දා, ගන්ධා ඵස්සා ච කෙවලා.

‘‘ඉට්ඨා ධම්මා අනිට්ඨා ච, නප්පවෙධෙන්ති තාදිනො;
ඨිතං චිත්තං විප්පමුත්තං, වයං චස්සානුපස්සතී’’ති [මහාව. 244; අ. නි. 6.55].

අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි න වත්තබ්බං – ‘‘අත්ථි කතස්ස පතිචයො’’ති.

267. න වත්තබ්බං – ‘‘පරිහායති අරහා අරහත්තා’’ති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, ධම්මා සමයවිමුත්තස්ස භික්ඛුනො පරිහානාය සංවත්තන්ති. කතමෙ පඤ්ච? කම්මාරාමතා, භස්සාරාමතා, නිද්දාරාමතා, සඞ්ගණිකාරාමතා, යථාවිමුත්තං චිත්තං න පච්චවෙක්ඛති. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ධම්මා සමයවිමුත්තස්ස භික්ඛුනො පරිහානාය සංවත්තන්තී’’ති [අ. නි. 5.149]. අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි පරිහායති අරහා අරහත්තාති.

අත්ථි අරහතො කම්මාරාමතාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

අත්ථි අරහතො කම්මාරාමතාති? ආමන්තා. අත්ථි අරහතො රාගො කාමරාගො කාමරාගපරියුට්ඨානං කාමරාගසංයොජනං කාමොඝො කාමයොගො කාමච්ඡන්දනීවරණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

අත්ථි අරහතො භස්සාරාමතා, අත්ථි අරහතො නිද්දාරාමතා, අත්ථි අරහතො සඞ්ගණිකාරාමතාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

අත්ථි අරහතො සඞ්ගණිකාරාමතාති? ආමන්තා. අත්ථි අරහතො රාගො කාමරාගො කාමරාගපරියුට්ඨානං කාමරාගසංයොජනං කාමොඝො කාමයොගො කාමච්ඡන්දනීවරණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

268. පරිහායති අරහා අරහත්තාති? ආමන්තා. අරහා අරහත්තා පරිහායමානො කිං පරියුට්ඨිතො පරිහායතීති? රාගපරියුට්ඨිතො පරිහායතීති. පරියුට්ඨානං කිං පටිච්ච උප්පජ්ජතීති? අනුසයං පටිච්ච උප්පජ්ජතීති. අත්ථි අරහතො අනුසයාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

අත්ථි අරහතො අනුසයාති? ආමන්තා. අත්ථි අරහතො කාමරාගානුසයො පටිඝානුසයො මානානුසයො දිට්ඨානුසයො විචිකිච්ඡානුසයො භවරාගානුසයො අවිජ්ජානුසයොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

දොසපරියුට්ඨිතො පරිහායතීති…පෙ…. මොහපරියුට්ඨිතො පරිහායතීති…. පරියුට්ඨානං කිං පටිච්ච උප්පජ්ජතීති? අනුසයං පටිච්ච උප්පජ්ජතීති. අත්ථි අරහතො අනුසයාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

අත්ථි අරහතො අනුසයාති? ආමන්තා. අත්ථි අරහතො කාමරාගානුසයො…පෙ…. අවිජ්ජානුසයොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

පරිහායති අරහා අරහත්තාති? ආමන්තා. අරහතො අරහත්තා පරිහායමානස්ස කිං උපචයං ගච්ඡතීති? රාගො උපචයං ගච්ඡතීති. සක්කායදිට්ඨි උපචයං ගච්ඡතීති, විචිකිච්ඡා උපචයං ගච්ඡතීති, සීලබ්බතපරාමාසො උපචයං ගච්ඡතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ. දොසො උපචයං ගච්ඡතීති…පෙ…. මොහො උපචයං ගච්ඡතීති, සක්කායදිට්ඨි උපචයං ගච්ඡතීති, විචිකිච්ඡා උපචයං ගච්ඡතීති, සීලබ්බතපරාමාසො උපචයං ගච්ඡතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

පරිහායති අරහා අරහත්තාති? ආමන්තා. අරහා ආචිනතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ. අරහා අපචිනතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ. අරහා පජහතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ. අරහා උපාදියතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ. අරහා විසිනෙතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ. අරහා උස්සිනෙතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ. අරහා විධූපෙතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ. අරහා සන්ධූපෙතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

නනු අරහා නෙවාචිනති න අපචිනති අපචිනිත්වා ඨිතොති? ආමන්තා. හඤ්චි අරහා නෙවාචිනති න අපචිනති අපචිනිත්වා ඨිතො, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘පරිහායති අරහා අරහත්තා’’ති.

නනු අරහා නෙව පජහති න උපාදියති පජහිත්වා ඨිතොති? ආමන්තා. හඤ්චි අරහා නෙව පජහති න උපාදියති පජහිත්වා ඨිතො, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘පරිහායති අරහා අරහත්තා’’ති.

නනු අරහා නෙව විසිනෙති න උස්සිනෙති විසිනිත්වා ඨිතොති? ආමන්තා. හඤ්චි අරහා නෙව විසිනෙති න උස්සිනෙති විසිනිත්වා ඨිතො, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘පරිහායති අරහා අරහත්තා’’ති.

නනු අරහා නෙව විධූපෙති න සන්ධූපෙති විධූපෙත්වා ඨිතොති? ආමන්තා. හඤ්චි අරහා නෙව විධූපෙති න සන්ධූපෙති විධූපෙත්වා ඨිතො, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘පරිහායති අරහා අරහත්තා’’ති.

පරිහානිකථා නිට්ඨිතා.

3. බ්‍රහ්මචරියකථා

1. සුද්ධබ්‍රහ්මචරියකථා

269. නත්ථි දෙවෙසු බ්‍රහ්මචරියවාසොති? ආමන්තා. සබ්බෙ දෙවා ජළා එලමූගා [එළමූගා (සයා.)] අවිඤ්ඤූ හත්ථසංවාචිකා නප්පටිබලා සුභාසිතදුබ්භාසිතානං අත්ථමඤ්ඤාතුං, සබ්බෙ දෙවා න බුද්ධෙ පසන්නා න ධම්මෙ පසන්නා න සඞ්ඝෙ පසන්නා, න බුද්ධං භගවන්තං පයිරුපාසන්ති, න බුද්ධං භගවන්තං පඤ්හං පුච්ඡන්ති, න බුද්ධෙන භගවතා පඤ්හෙ විස්සජ්ජිතෙ අත්තමනා, සබ්බෙ දෙවා කම්මාවරණෙන සමන්නාගතා කිලෙසාවරණෙන සමන්නාගතා විපාකාවරණෙන සමන්නාගතා අස්සද්ධා අච්ඡන්දිකා දුප්පඤ්ඤා අභබ්බා නියාමං ඔක්කමිතුං කුසලෙසු ධම්මෙසු සම්මත්තං, සබ්බෙ දෙවා මාතුඝාතකා පිතුඝාතකා අරහන්තඝාතකා රුහිරුප්පාදකා සඞ්ඝභෙදකා, සබ්බෙ දෙවා පාණාතිපාතිනො අදින්නාදායිනො කාමෙසුමිච්ඡාචාරිනො මුසාවාදිනො පිසුණාවාචා ඵරුසාවාචා සම්ඵප්පලාපිනො අභිජ්ඣාලුනො බ්‍යාපන්නචිත්තා මිච්ඡාදිට්ඨිකාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

නනු අත්ථි දෙවා අජළා අනෙලමූගා විඤ්ඤූ න හත්ථසංවාචිකා පටිබලා සුභාසිතදුබ්භාසිතානං අත්ථමඤ්ඤාතුං, අත්ථි දෙවා බුද්ධෙ පසන්නා ධම්මෙ පසන්නා සඞ්ඝෙ පසන්නා, බුද්ධං භගවන්තං පයිරුපාසන්ති, බුද්ධං භගවන්තං පඤ්හං පුච්ඡන්ති, බුද්ධෙන භගවතා පඤ්හෙ විස්සජ්ජිතෙ අත්තමනා හොන්ති, අත්ථි දෙවා න කම්මාවරණෙන සමන්නාගතා න කිලෙසාවරණෙන සමන්නාගතා න විපාකාවරණෙන සමන්නාගතා සද්ධා ඡන්දිකා පඤ්ඤවන්තො භබ්බා නියාමං ඔක්කමිතුං කුසලෙසු ධම්මෙසු සම්මත්තං, අත්ථි දෙවා න මාතුඝාතකා න පිතුඝාතකා න අරහන්තඝාතකා න රුහිරුප්පාදකා න සඞ්ඝභෙදකා, අත්ථි දෙවා න පාණාතිපාතිනො න අදින්නාදායිනො න කාමෙසුමිච්ඡාචාරිනො න මුසාවාදිනො න පිසුණාවාචා න ඵරුසාවාචා න සම්ඵප්පලාපිනො න අභිජ්ඣාලුනො අබ්‍යාපන්නචිත්තා සම්මාදිට්ඨිකාති? ආමන්තා.

හඤ්චි අත්ථි දෙවා අජළා අනෙලමූගා විඤ්ඤූ න හත්ථසංවාචිකා පටිබලා සුභාසිතදුබ්භාසිතානං අත්ථමඤ්ඤාතුං…පෙ.… අත්ථි දෙවා බුද්ධෙ පසන්නා…පෙ.… සම්මාදිට්ඨිකා, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘නත්ථි දෙවෙසු බ්‍රහ්මචරියවාසො’’ති.

270. අත්ථි දෙවෙසු බ්‍රහ්මචරියවාසොති? ආමන්තා. අත්ථි තත්ථ පබ්බජ්ජා මුණ්ඩියං කාසාවධාරණා පත්තධාරණා, දෙවෙසු සම්මාසම්බුද්ධා උප්පජ්ජන්ති, පච්චෙකසම්බුද්ධා උප්පජ්ජන්ති, සාවකයුගං උප්පජ්ජතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

දෙවෙසු පබ්බජ්ජා නත්ථීති, නත්ථි දෙවෙසු බ්‍රහ්මචරියවාසොති? ආමන්තා. යත්ථ අත්ථි පබ්බජ්ජා තත්ථෙව බ්‍රහ්මචරියවාසො, යත්ථ නත්ථි පබ්බජ්ජා නත්ථි තත්ථ බ්‍රහ්මචරියවාසොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… යත්ථ අත්ථි පබ්බජ්ජා තත්ථෙව බ්‍රහ්මචරියවාසො, යත්ථ නත්ථි පබ්බජ්ජා නත්ථි තත්ථ බ්‍රහ්මචරියවාසොති? ආමන්තා. යො පබ්බජති තස්සෙව බ්‍රහ්මචරියවාසො, යො න පබ්බජති නත්ථි තස්ස බ්‍රහ්මචරියවාසොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

දෙවෙසු මුණ්ඩියං නත්ථීති, නත්ථි දෙවෙසු බ්‍රහ්මචරියවාසොති? ආමන්තා. යත්ථ අත්ථි මුණ්ඩියං තත්ථෙව බ්‍රහ්මචරියවාසො, යත්ථ නත්ථි මුණ්ඩියං නත්ථි තත්ථ බ්‍රහ්මචරියවාසොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… යත්ථ අත්ථි මුණ්ඩියං තත්ථෙව බ්‍රහ්මචරියවාසො, යත්ථ නත්ථි මුණ්ඩියං නත්ථි තත්ථ බ්‍රහ්මචරියවාසොති? ආමන්තා. යො මුණ්ඩො හොති තස්සෙව බ්‍රහ්මචරියවාසො, යො මුණ්ඩො න හොති නත්ථි තස්ස බ්‍රහ්මචරියවාසොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

දෙවෙසු කාසාවධාරණා නත්ථීති, නත්ථි දෙවෙසු බ්‍රහ්මචරියවාසොති? ආමන්තා. යත්ථ අත්ථි කාසාවධාරණා තත්ථෙව බ්‍රහ්මචරියවාසො, යත්ථ නත්ථි කාසාවධාරණා නත්ථි තත්ථ බ්‍රහ්මචරියවාසොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… යත්ථ අත්ථි කාසාවධාරණා තත්ථෙව බ්‍රහ්මචරියවාසො, යත්ථ නත්ථි කාසාවධාරණා නත්ථි තත්ථ බ්‍රහ්මචරියවාසොති? ආමන්තා. යො කාසාවං ධාරෙති තස්සෙව බ්‍රහ්මචරියවාසො, යො කාසාවං න ධාරෙති නත්ථි තස්ස බ්‍රහ්මචරියවාසොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

දෙවෙසු පත්තධාරණා නත්ථීති, නත්ථි දෙවෙසු බ්‍රහ්මචරියවාසොති? ආමන්තා. යත්ථ අත්ථි පත්තධාරණා තත්ථෙව බ්‍රහ්මචරියවාසො, යත්ථ නත්ථි පත්තධාරණා නත්ථි තත්ථ බ්‍රහ්මචරියවාසොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… යත්ථ අත්ථි පත්තධාරණා තත්ථෙව බ්‍රහ්මචරියවාසො, යත්ථ නත්ථි පත්තධාරණා නත්ථි තත්ථ බ්‍රහ්මචරියවාසොති? ආමන්තා? යො පත්තං ධාරෙති තස්සෙව බ්‍රහ්මචරියවාසො, යො පත්තං න ධාරෙති නත්ථි තස්ස බ්‍රහ්මචරියවාසොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

දෙවෙසු සම්මාසම්බුද්ධා නුප්පජ්ජන්තීති, නත්ථි දෙවෙසු බ්‍රහ්මචරියවාසොති ? ආමන්තා. යත්ථ සම්මාසම්බුද්ධා උප්පජ්ජන්ති තත්ථෙව බ්‍රහ්මචරියවාසො, යත්ථ සම්මාසම්බුද්ධා නුප්පජ්ජන්ති නත්ථි තත්ථ බ්‍රහ්මචරියවාසොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… යත්ථ සම්මාසම්බුද්ධා උප්පජ්ජන්ති තත්ථෙව බ්‍රහ්මචරියවාසො, යත්ථ සම්මාසම්බුද්ධා

නුප්පජ්ජන්ති නත්ථි තත්ථ බ්‍රහ්මචරියවාසොති? ආමන්තා . ලුම්බිනියා භගවා ජාතො, බොධියා මූලෙ අභිසම්බුද්ධො, බාරාණසියං භගවතා ධම්මචක්කං පවත්තිතං; තත්ථෙව බ්‍රහ්මචරියවාසො, නත්ථඤ්ඤත්‍ර බ්‍රහ්මචරියවාසොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

දෙවෙසු පච්චෙකසම්බුද්ධා නුප්පජ්ජන්තීති, නත්ථි දෙවෙසු බ්‍රහ්මචරියවාසොති? ආමන්තා. යත්ථ පච්චෙකසම්බුද්ධා උප්පජ්ජන්ති තත්ථෙව බ්‍රහ්මචරියවාසො, යත්ථ පච්චෙකසම්බුද්ධා නුප්පජ්ජන්ති නත්ථි තත්ථ බ්‍රහ්මචරියවාසොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. යත්ථ පච්චෙකසම්බුද්ධා උප්පජ්ජන්ති තත්ථෙව බ්‍රහ්මචරියවාසො, යත්ථ පච්චෙකසම්බුද්ධා නුප්පජ්ජන්ති නත්ථි තත්ථ බ්‍රහ්මචරියවාසොති? ආමන්තා. මජ්ඣිමෙසු ජනපදෙසු පච්චෙකසම්බුද්ධා උප්පජ්ජන්ති, තත්ථෙව බ්‍රහ්මචරියවාසො, නත්ථඤ්ඤත්‍ර බ්‍රහ්මචරියවාසොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

දෙවෙසු සාවකයුගං නුප්පජ්ජතීති, නත්ථි දෙවෙසු බ්‍රහ්මචරියවාසොති? ආමන්තා. යත්ථ සාවකයුගං උප්පජ්ජති තත්ථෙව බ්‍රහ්මචරියවාසො, යත්ථ සාවකයුගං නුප්පජ්ජති නත්ථි තත්ථ බ්‍රහ්මචරියවාසොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… යත්ථ සාවකයුගං උප්පජ්ජති තත්ථෙව බ්‍රහ්මචරියවාසො, යත්ථ සාවකයුගං නුප්පජ්ජති නත්ථි තත්ථ බ්‍රහ්මචරියවාසොති? ආමන්තා. මගධෙසු සාවකයුගං උප්පන්නං, තත්ථෙව බ්‍රහ්මචරියවාසො, නත්ථඤ්ඤත්‍ර බ්‍රහ්මචරියවාසොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

271. අත්ථි දෙවෙසු බ්‍රහ්මචරියවාසොති? ආමන්තා . සබ්බදෙවෙසු අත්ථි බ්‍රහ්මචරියවාසොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අත්ථි මනුස්සෙසු බ්‍රහ්මචරියවාසොති? ආමන්තා. සබ්බමනුස්සෙසු අත්ථි බ්‍රහ්මචරියවාසොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අත්ථි දෙවෙසු බ්‍රහ්මචරියවාසොති? ආමන්තා. අසඤ්ඤසත්තෙසු දෙවෙසු අත්ථි බ්‍රහ්මචරියවාසොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අත්ථි මනුස්සෙසු බ්‍රහ්මචරියවාසොති? ආමන්තා. පච්චන්තිමෙසු ජනපදෙසු අත්ථි බ්‍රහ්මචරියවාසො මිලක්ඛෙසු [මිලක්ඛූසු (සයා. ක.)] අවිඤ්ඤාතාරෙසු යත්ථ නත්ථි ගති භික්ඛූනං භික්ඛුනීනං උපාසකානං උපාසිකානන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

අත්ථි දෙවෙසු බ්‍රහ්මචරියවාසොති? අත්ථි යත්ථ අත්ථි, අත්ථි යත්ථ නත්ථීති. අසඤ්ඤසත්තෙසු දෙවෙසු අත්ථි යත්ථ අත්ථි, අත්ථි යත්ථ නත්ථි බ්‍රහ්මචරියවාසො, සඤ්ඤසත්තෙසු [අසඤ්ඤසත්තෙසු (ක.)] දෙවෙසු අත්ථි යත්ථ අත්ථි, අත්ථි යත්ථ නත්ථි බ්‍රහ්මචරියවාසොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

දෙවෙසු අත්ථි යත්ථ අත්ථි, අත්ථි යත්ථ නත්ථි බ්‍රහ්මචරියවාසොති? ආමන්තා. කත්ථ අත්ථි, කත්ථ නත්ථීති? අසඤ්ඤසත්තෙසු දෙවෙසු නත්ථි බ්‍රහ්මචරියවාසො, සඤ්ඤසත්තෙසු [අසඤ්ඤසත්තෙසු (ක.)] දෙවෙසු අත්ථි බ්‍රහ්මචරියවාසොති. අසඤ්ඤසත්තෙසු දෙවෙසු නත්ථි බ්‍රහ්මචරියවාසොති? ආමන්තා. සඤ්ඤසත්තෙසු [අසඤ්ඤසත්තෙසු (ක.)] දෙවෙසු නත්ථි බ්‍රහ්මචරියවාසොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

සඤ්ඤසත්තෙසු දෙවෙසු අත්ථි බ්‍රහ්මචරියවාසොති? ආමන්තා. අසඤ්ඤසත්තෙසු දෙවෙසු අත්ථි බ්‍රහ්මචරියවාසොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

අත්ථි මනුස්සෙසු බ්‍රහ්මචරියවාසොති? අත්ථි යත්ථ අත්ථි, අත්ථි යත්ථ නත්ථීති. පච්චන්තිමෙසු ජනපදෙසු අත්ථි යත්ථ අත්ථි, අත්ථි යත්ථ නත්ථි බ්‍රහ්මචරියවාසො මිලක්ඛෙසු අවිඤ්ඤාතාරෙසු යත්ථ නත්ථි ගති භික්ඛූනං භික්ඛුනීනං උපාසකානං උපාසිකානං, මජ්ඣිමෙසු ජනපදෙසු අත්ථි යත්ථ අත්ථි, අත්ථි යත්ථ නත්ථි බ්‍රහ්මචරියවාසොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

මනුස්සෙසු අත්ථි යත්ථ අත්ථි, අත්ථි යත්ථ නත්ථි බ්‍රහ්මචරියවාසොති? ආමන්තා. කත්ථ අත්ථි, කත්ථ නත්ථීති? පච්චන්තිමෙසු ජනපදෙසු නත්ථි බ්‍රහ්මචරියවාසො මිලක්ඛෙසු අවිඤ්ඤාතාරෙසු යත්ථ නත්ථි ගති භික්ඛූනං භික්ඛුනීනං උපාසකානං උපාසිකානං, මජ්ඣිමෙසු ජනපදෙසු අත්ථි බ්‍රහ්මචරියවාසොති. පච්චන්තිමෙසු ජනපදෙසු නත්ථි බ්‍රහ්මචරියවාසො මිලක්ඛෙසු අවිඤ්ඤාතාරෙසු යත්ථ නත්ථි ගති භික්ඛූනං භික්ඛුනීනං උපාසකානං උපාසිකානන්ති? ආමන්තා. මජ්ඣිමෙසු ජනපදෙසු නත්ථි බ්‍රහ්මචරියවාසොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

මජ්ඣිමෙසු ජනපදෙසු අත්ථි බ්‍රහ්මචරියවාසොති? ආමන්තා. පච්චන්තිමෙසු ජනපදෙසු අත්ථි බ්‍රහ්මචරියවාසො මිලක්ඛෙසු අවිඤ්ඤාතාරෙසු යත්ථ නත්ථි ගති භික්ඛූනං භික්ඛුනීනං උපාසකානං උපාසිකානන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

අත්ථි දෙවෙසු බ්‍රහ්මචරියවාසොති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘තීහි, භික්ඛවෙ, ඨානෙහි ජම්බුදීපකා මනුස්සා උත්තරකුරුකෙ ච මනුස්සෙ අධිග්ගණ්හන්ති දෙවෙ ච තාවතිංසෙ! කතමෙහි තීහි? සූරා, සතිමන්තො, ඉධ බ්‍රහ්මචරියවාසො’’ති [අ. නි. 9.21]. අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි නත්ථි දෙවෙසු බ්‍රහ්මචරියවාසොති.

සාවත්ථියං වුත්තං භගවතා – ‘‘ඉධ බ්‍රහ්මචරියවාසො’’ති? ආමන්තා. සාවත්ථියංයෙව බ්‍රහ්මචරියවාසො, නත්ථි අඤ්ඤත්‍ර බ්‍රහ්මචරියවාසොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

272. අනාගාමිස්ස පුග්ගලස්ස පඤ්චොරම්භාගියානි සංයොජනානි පහීනානි, පඤ්චුද්ධම්භාගියානි සංයොජනානි අප්පහීනානි, ඉතො චුතස්ස තත්ථ උපපන්නස්ස කුහිං ඵලුප්පත්තීති? තත්ථෙව. හඤ්චි අනාගාමිස්ස පුග්ගලස්ස පඤ්චොරම්භාගියානි සංයොජනානි පහීනානි , පඤ්චුද්ධම්භාගියානි සංයොජනානි අප්පහීනානි, ඉතො චුතස්ස තත්ථ උපපන්නස්ස තහිං ඵලුප්පත්ති; නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘නත්ථි දෙවෙසු බ්‍රහ්මචරියවාසො’’ති.

අනාගාමිස්ස පුග්ගලස්ස පඤ්චොරම්භාගියානි සංයොජනානි පහීනානි, පඤ්චුද්ධම්භාගියානි සංයොජනානි අප්පහීනානි , ඉතො චුතස්ස තත්ථ උපපන්නස්ස කුහිං භාරොහරණං, කුහිං දුක්ඛපරිඤ්ඤාතං, කුහිං කිලෙසප්පහානං, කුහිං නිරොධසච්ඡිකිරියා, කුහිං අකුප්පපටිවෙධොති? තත්ථෙව. හඤ්චි අනාගාමිස්ස පුග්ගලස්ස පඤ්චොරම්භාගියානි සංයොජනානි පහීනානි, පඤ්චුද්ධම්භාගියානි සංයොජනානි අප්පහීනානි, ඉතො චුතස්ස තත්ථ උපපන්නස්ස තහිං අකුප්පපටිවෙධො; නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘නත්ථි දෙවෙසු බ්‍රහ්මචරියවාසො’’ති.

අනාගාමිස්ස පුග්ගලස්ස පඤ්චොරම්භාගියානි සංයොජනානි පහීනානි, පඤ්චුද්ධම්භාගියානි සංයොජනානි අප්පහීනානි, ඉතො චුතස්ස තත්ථ උපපන්නස්ස තහිං ඵලුප්පත්ති, තහිං භාරොහරණං, තහිං දුක්ඛපරිඤ්ඤාතං, තහිං කිලෙසප්පහානං, තහිං නිරොධසච්ඡිකිරියා, තහිං අකුප්පපටිවෙධො; කෙනට්ඨෙන වදෙසි – ‘‘නත්ථි දෙවෙසු බ්‍රහ්මචරියවාසො’’ති? හන්ද හි අනාගාමී පුග්ගලො ඉධ භාවිතෙන මග්ගෙන තත්ථ ඵලං සච්ඡිකරොතීති [සච්ඡිකරොති (බහූසු)].

2. සංසන්දනබ්‍රහ්මචරියකථා

273. අනාගාමී පුග්ගලො ඉධ භාවිතෙන මග්ගෙන තත්ථ ඵලං සච්ඡිකරොතීති? ආමන්තා. සොතාපන්නො පුග්ගලො තත්ථ භාවිතෙන මග්ගෙන ඉධ ඵලං සච්ඡිකරොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

අනාගාමී පුග්ගලො ඉධ භාවිතෙන මග්ගෙන තත්ථ ඵලං සච්ඡිකරොතීති? ආමන්තා. සකදාගාමී පුග්ගලො ඉධ පරිනිබ්බායිපුග්ගලො [ඉධපරිනිබ්බායී (?)] තත්ථ භාවිතෙන මග්ගෙන ඉධ ඵලං සච්ඡිකරොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

සොතාපන්නො පුග්ගලො ඉධ භාවිතෙන මග්ගෙන ඉධ ඵලං සච්ඡිකරොතීති? ආමන්තා. අනාගාමී පුග්ගලො තත්ථ භාවිතෙන මග්ගෙන තත්ථ ඵලං සච්ඡිකරොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

සකදාගාමී පුග්ගලො ඉධ පරිනිබ්බායිපුග්ගලො ඉධ භාවිතෙන මග්ගෙන ඉධ ඵලං සච්ඡිකරොතීති? ආමන්තා. අනාගාමී පුග්ගලො තත්ථ භාවිතෙන මග්ගෙන තත්ථ ඵලං සච්ඡිකරොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

ඉධ විහාය නිට්ඨස්ස පුග්ගලස්ස මග්ගො ච භාවීයති, න ච කිලෙසා පහීයන්තීති? ආමන්තා. සොතාපත්තිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නස්ස පුග්ගලස්ස මග්ගො ච භාවීයති, න ච කිලෙසා පහීයන්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

ඉධ විහාය නිට්ඨස්ස පුග්ගලස්ස මග්ගො ච භාවීයති, න ච කිලෙසා පහීයන්තීති? ආමන්තා. සකදාගාමිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නස්ස පුග්ගලස්ස…පෙ.... අරහත්තසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නස්ස පුග්ගලස්ස මග්ගො ච භාවීයති, න ච කිලෙසා පහීයන්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

සොතාපත්තිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නස්ස පුග්ගලස්ස අපුබ්බං අචරිමං මග්ගො ච භාවීයති, කිලෙසා ච පහීයන්තීති? ආමන්තා. ඉධ විහාය නිට්ඨස්ස පුග්ගලස්ස අපුබ්බං අචරිමං මග්ගො ච භාවීයති, කිලෙසා ච පහීයන්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

සකදාගාමිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නස්ස පුග්ගලස්ස…පෙ.... අරහත්තසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නස්ස පුග්ගලස්ස අපුබ්බං අචරිමං මග්ගො ච භාවීයති, කිලෙසා ච පහීයන්තීති? ආමන්තා. ඉධ විහාය නිට්ඨස්ස පුග්ගලස්ස අපුබ්බං අචරිමං මග්ගො ච භාවීයති, කිලෙසා ච පහීයන්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ .

අනාගාමී පුග්ගලො කතකරණීයො භාවිතභාවනො තත්ථ උපපජ්ජතීති? ආමන්තා. අරහා උපපජ්ජතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

අරහා උපපජ්ජතීති? ආමන්තා. අත්ථි අරහතො පුනබ්භවොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

අත්ථි අරහතො පුනබ්භවොති? ආමන්තා. අරහා භවෙන භවං ගච්ඡති, ගතියා ගතිං ගච්ඡති, සංසාරෙන සංසාරං ගච්ඡති, උපපත්තියා උපපත්තිං ගච්ඡතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

අනාගාමී පුග්ගලො කතකරණීයො භාවිතභාවනො අනොහටභාරො තත්ථ උපපජ්ජතීති? ආමන්තා. භාරොහරණාය පුන මග්ගං භාවෙතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

අනාගාමී පුග්ගලො කතකරණීයො භාවිතභාවනො අපරිඤ්ඤාතදුක්ඛො අප්පහීනකිලෙසො අසච්ඡිකතනිරොධො අප්පටිවිද්ධාකුප්පො තත්ථ උපපජ්ජතීති? ආමන්තා. අකුප්පපටිවෙධාය පුන මග්ගං භාවෙතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

අනාගාමී පුග්ගලො කතකරණීයො භාවිතභාවනො අනොහටභාරො තත්ථ උපපජ්ජති, න ච භාරොහරණාය පුන මග්ගං භාවෙතීති? ආමන්තා. අනොහටභාරො ච තත්ථ පරිනිබ්බායතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

අනාගාමී පුග්ගලො කතකරණීයො භාවිතභාවනො අපරිඤ්ඤාතදුක්ඛො අප්පහීනකිලෙසො අසච්ඡිකතනිරොධො අප්පටිවිද්ධාකුප්පො තත්ථ උපපජ්ජති, න ච අකුප්පපටිවෙධාය පුන මග්ගං භාවෙතීති ? ආමන්තා. අප්පටිවිද්ධාකුප්පො ච තත්ථ පරිනිබ්බායතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ. යථා මිගො සල්ලෙන විද්ධො දූරම්පි ගන්ත්වා කාලං කරොති, එවමෙවං අනාගාමී පුග්ගලො ඉධ භාවිතෙන මග්ගෙන තත්ථ ඵලං සච්ඡිකරොතීති.

යථා මිගො සල්ලෙන විද්ධො දූරම්පි ගන්ත්වා සසල්ලොව කාලං කරොති, එවමෙවං අනාගාමී පුග්ගලො ඉධ භාවිතෙන මග්ගෙන තත්ථ සසල්ලොව පරිනිබ්බායතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

බ්‍රහ්මචරියකථා නිට්ඨිතා.

3. ඔධිසොකථා

274. ඔධිසොධිසො කිලෙසෙ ජහතීති? ආමන්තා. සොතාපත්තිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො දුක්ඛදස්සනෙන කිං ජහතීති? සක්කායදිට්ඨිං විචිකිච්ඡං සීලබ්බතපරාමාසං තදෙකට්ඨෙ ච කිලෙසෙ එකදෙසෙ ජහතීති. එකදෙසං සොතාපන්නො, එකදෙසං න සොතාපන්නො, එකදෙසං සොතාපත්තිඵලප්පත්තො [සොතාපත්තිඵලං පත්තො (?)] පටිලද්ධො අධිගතො සච්ඡිකතො උපසම්පජ්ජ විහරති, කායෙන ඵුසිත්වා විහරති, එකදෙසං න කායෙන ඵුසිත්වා විහරති, එකදෙසං සත්තක්ඛත්තුපරමො, කොලඞ්කොලො, එකබීජී, බුද්ධෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගතො, ධම්මෙ…පෙ…. සඞ්ඝෙ…පෙ…. අරියකන්තෙහි සීලෙහි සමන්නාගතො එකදෙසං අරියකන්තෙහි සීලෙහි න සමන්නාගතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සමුදයදස්සනෙන කිං ජහතීති? සක්කායදිට්ඨිං ජහති, විචිකිච්ඡං සීලබ්බතපරාමාසං තදෙකට්ඨෙ ච කිලෙසෙ එකදෙසෙ ජහතීති. එකදෙසං සොතාපන්නො, එකදෙසං න සොතාපන්නො…පෙ…. එකදෙසං අරියකන්තෙහි සීලෙහි සමන්නාගතො, එකදෙසං අරියකන්තෙහි සීලෙහි න සමන්නාගතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

නිරොධදස්සනෙන කිං ජහතීති? විචිකිච්ඡං සීලබ්බතපරාමාසං තදෙකට්ඨෙ ච කිලෙසෙ එකදෙසෙ ජහතීති. එකදෙසං සොතාපන්නො, එකදෙසං න සොතාපන්නො…පෙ…. එකදෙසං අරියකන්තෙහි සීලෙහි සමන්නාගතො, එකදෙසං අරියකන්තෙහි සීලෙහි න සමන්නාගතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

මග්ගදස්සනෙන කිං ජහතීති? සීලබ්බතපරාමාසං තදෙකට්ඨෙ ච කිලෙසෙ ජහතීති. එකදෙසං සොතාපන්නො, එකදෙසං න සොතාපන්නො, එකදෙසං සොතාපත්තිඵලප්පත්තො පටිලද්ධො අධිගතො සච්ඡිකතො උපසම්පජ්ජ විහරති, කායෙන ඵුසිත්වා විහරති, එකදෙසං න කායෙන ඵුසිත්වා විහරති, එකදෙසං සත්තක්ඛත්තුපරමො, කොලඞ්කොලො, එකබීජී, බුද්ධෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගතො, ධම්මෙ…පෙ…. සඞ්ඝෙ…පෙ…. අරියකන්තෙහි සීලෙහි සමන්නාගතො, එකදෙසං අරියකන්තෙහි සීලෙහි න සමන්නාගතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

275. සකදාගාමිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො දුක්ඛදස්සනෙන කිං ජහතීති? ඔළාරිකං කාමරාගං ජහති, ඔළාරිකං බ්‍යාපාදං තදෙකට්ඨෙ ච කිලෙසෙ එකදෙසෙ ජහතීති. එකදෙසං සකදාගාමී, එකදෙසං න සකදාගාමී, එකදෙසං සකදාගාමිඵලප්පත්තො [සකදාගාමිඵලං පත්තො (?)] පටිලද්ධො අධිගතො සච්ඡිකතො උපසම්පජ්ජ විහරති, කායෙන ඵුසිත්වා විහරති, එකදෙසං න කායෙන ඵුසිත්වා විහරතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සමුදයදස්සනෙන කිං ජහතීති? ඔළාරිකං කාමරාගං ජහති, ඔළාරිකං බ්‍යාපාදං තදෙකට්ඨෙ ච කිලෙසෙ එකදෙසෙ ජහතීති. එකදෙසං සකදාගාමී, එකදෙසං න සකදාගාමී, එකදෙසං සකදාගාමිඵලප්පත්තො පටිලද්ධො අධිගතො

සච්ඡිකතො උපසම්පජ්ජ විහරති, කායෙන ඵුසිත්වා විහරති, එකදෙසං න කායෙන ඵුසිත්වා විහරතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

නිරොධදස්සනෙන කිං ජහතීති? ඔළාරිකං බ්‍යාපාදං ජහති, තදෙකට්ඨෙ ච කිලෙසෙ එකදෙසෙ ජහතීති. එකදෙසං සකදාගාමී, එකදෙසං න සකදාගාමී, එකදෙසං සකදාගාමිඵලප්පත්තො පටිලද්ධො අධිගතො සච්ඡිකතො උපසම්පජ්ජ විහරති, කායෙන ඵුසිත්වා විහරති, එකදෙසං න කායෙන ඵුසිත්වා විහරතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

මග්ගදස්සනෙන කිං ජහතීති? ඔළාරිකං බ්‍යාපාදං ජහති, තදෙකට්ඨෙ ච කිලෙසෙ ජහතීති. එකදෙසං සකදාගාමී, එකදෙසං න සකදාගාමී, එකදෙසං සකදාගාමිඵලප්පත්තො පටිලද්ධො අධිගතො සච්ඡිකතො උපසම්පජ්ජ විහරති, කායෙන ඵුසිත්වා විහරති, එකදෙසං න කායෙන ඵුසිත්වා විහරතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

276. අනාගාමිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො දුක්ඛදස්සනෙන කිං ජහතීති? අණුසහගතං කාමරාගං ජහති, අණුසහගතං බ්‍යාපාදං තදෙකට්ඨෙ ච කිලෙසෙ එකදෙසෙ ජහතීති. එකදෙසං අනාගාමී, එකදෙසං න අනාගාමී , එකදෙසං අනාගාමිඵලප්පත්තො [අනාගාමිඵලං පත්තො (?)] පටිලද්ධො අධිගතො සච්ඡිකතො උපසම්පජ්ජ විහරති, කායෙන ඵුසිත්වා විහරති, එකදෙසං න කායෙන ඵුසිත්වා විහරති, එකදෙසං අන්තරාපරිනිබ්බායී, උපහච්චපරිනිබ්බායී, අසඞ්ඛාරපරිනිබ්බායී, සසඞ්ඛාරපරිනිබ්බායී, උද්ධංසොතො අකනිට්ඨගාමී, එකදෙසං න උද්ධංසොතො අකනිට්ඨගාමීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සමුදයදස්සනෙන කිං ජහතීති? අණුසහගතං කාමරාගං ජහති, අණුසහගතං බ්‍යාපාදං තදෙකට්ඨෙ ච කිලෙසෙ එකදෙසෙ ජහතීති. එකදෙසං අනාගාමී, එකදෙසං න අනාගාමී…පෙ…. එකදෙසං උද්ධංසොතො අකනිට්ඨගාමී, එකදෙසං න උද්ධංසොතො අකනිට්ඨගාමීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

නිරොධදස්සනෙන කිං ජහතීති? අණුසහගතං බ්‍යාපාදං ජහති, තදෙකට්ඨෙ ච කිලෙසෙ එකදෙසෙ ජහතීති. එකදෙසං අනාගාමී, එකදෙසං න අනාගාමී…පෙ…. එකදෙසං උද්ධංසොතො අකනිට්ඨගාමී, එකදෙසං න උද්ධංසොතො අකනිට්ඨගාමීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

මග්ගදස්සනෙන කිං ජහතීති? තදෙකට්ඨෙ ච කිලෙසෙ ජහතීති. එකදෙසං අනාගාමී, එකදෙසං න අනාගාමී, එකදෙසං අනාගාමිඵලප්පත්තො පටිලද්ධො අධිගතො සච්ඡිකතො උපසම්පජ්ජ විහරති, කායෙන ඵුසිත්වා විහරති, එකදෙසං න කායෙන ඵුසිත්වා විහරති, එකදෙසං අන්තරාපරිනිබ්බායී, උපහච්චපරිනිබ්බායී, අසඞ්ඛාරපරිනිබ්බායී, සසඞ්ඛාරපරිනිබ්බායී, උද්ධංසොතො අකනිට්ඨගාමී, එකදෙසං න උද්ධංසොතො අකනිට්ඨගාමීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

277. අරහත්තසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො දුක්ඛදස්සනෙන කිං ජහතීති? රූපරාගං අරූපරාගං මානං උද්ධච්චං අවිජ්ජං තදෙකට්ඨෙ ච කිලෙසෙ එකදෙසෙ ජහතීති. එකදෙසං අරහා, එකදෙසං න අරහා, එකදෙසං අරහත්තප්පත්තො [අරහත්තං පත්තො (?)] පටිලද්ධො අධිගතො සච්ඡිකතො උපසම්පජ්ජ විහරති, කායෙන ඵුසිත්වා විහරති, එකදෙසං න කායෙන ඵුසිත්වා විහරති, එකදෙසං වීතරාගො වීතදොසො වීතමොහො කතකරණීයො ඔහිතභාරො අනුප්පත්තසදත්ථො පරික්ඛීණභවසංයොජනො සම්මදඤ්ඤාවිමුත්තො උක්ඛිත්තපලිඝො සඞ්කිණ්ණපරිඛො අබ්බූළ්හෙසිකො නිරග්ගළො අරියො පන්නද්ධජො පන්නභාරො විසඤ්ඤුත්තො සුවිජිතවිජයො, දුක්ඛං තස්ස පරිඤ්ඤාතං, සමුදයො පහීනො, නිරොධො සච්ඡිකතො, මග්ගො භාවිතො, අභිඤ්ඤෙය්‍යං අභිඤ්ඤාතං, පරිඤ්ඤෙය්‍යං පරිඤ්ඤාතං, පහාතබ්බං පහීනං, භාවෙතබ්බං භාවිතං, සච්ඡිකාතබ්බං සච්ඡිකතං, (එකදෙසං සච්ඡිකාතබ්බං සච්ඡිකතං,) [( ) (?)] එකදෙසං සච්ඡිකාතබ්බං න සච්ඡිකතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සමුදයදස්සනෙන කිං ජහතීති? රූපරාගං අරූපරාගං ජහති, මානං උද්ධච්චං අවිජ්ජං තදෙකට්ඨෙ ච කිලෙසෙ එකදෙසෙ ජහතීති. එකදෙසං අරහා, එකදෙසං න අරහා…පෙ…. එකදෙසං සච්ඡිකාතබ්බං සච්ඡිකතං, එකදෙසං සච්ඡිකාතබ්බං න සච්ඡිකතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

නිරොධදස්සනෙන කිං ජහතීති? මානං ජහති, උද්ධච්චං අවිජ්ජං තදෙකට්ඨෙ ච කිලෙසෙ එකදෙසෙ ජහතීති. එකදෙසං අරහා, එකදෙසං න අරහා …පෙ…. එකදෙසං සච්ඡිකාතබ්බං සච්ඡිකතං, එකදෙසං සච්ඡිකාතබ්බං න සච්ඡිකතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

මග්ගදස්සනෙන කිං ජහතීති? උද්ධච්චං අවිජ්ජං තදෙකට්ඨෙ ච කිලෙසෙ ජහතීති. එකදෙසං අරහා, එකදෙසං න අරහා, එකදෙසං අරහත්තප්පත්තො පටිලද්ධො අධිගතො සච්ඡිකතො උපසම්පජ්ජ විහරති, කායෙන ඵුසිත්වා විහරති, එකදෙසං න කායෙන ඵුසිත්වා විහරති, එකදෙසං වීතරාගො වීතදොසො වීතමොහො කතකරණීයො ඔහිතභාරො අනුප්පත්තසදත්ථො පරික්ඛීණභවසංයොජනො සම්මදඤ්ඤාවිමුත්තො උක්ඛිත්තපලිඝො සඞ්කිණ්ණපරිඛො අබ්බූළ්හෙසිකො නිරග්ගළො අරියො පන්නද්ධජො පන්නභාරො විසඤ්ඤුත්තො සුවිජිතවිජයො, දුක්ඛං තස්ස පරිඤ්ඤාතං, සමුදයො පහීනො, නිරොධො සච්ඡිකතො, මග්ගො භාවිතො, අභිඤ්ඤෙය්‍යං අභිඤ්ඤාතං, පරිඤ්ඤෙය්‍යං

පරිඤ්ඤාතං, පහාතබ්බං පහීනං, භාවෙතබ්බං භාවිතං , සච්ඡිකාතබ්බං සච්ඡිකතං, එකදෙසං සච්ඡිකාතබ්බං සච්ඡිකතං, එකදෙසං සච්ඡිකාතබ්බං න සච්ඡිකතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

278. න වත්තබ්බං – ‘‘ඔධිසොධිසො කිලෙසෙ ජහතී’’ති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා –

‘‘අනුපුබ්බෙන මෙධාවී, ථොකං ථොකං ඛණෙ ඛණෙ;
කම්මාරො රජතස්සෙව, නිද්ධමෙ මලමත්තනො’’ති [ධ. ප. 239 ධම්මපදෙ].

අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි න වත්තබ්බං – ‘‘ඔධිසොධිසො කිලෙසෙ ජහතී’’ති.

ඔධිසොධිසො කිලෙසෙ ජහතීති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා –

‘‘සහාවස්ස දස්සනසම්පදාය,
තයස්සු ධම්මා ජහිතා භවන්ති;
සක්කායදිට්ඨී විචිකිච්ඡිතඤ්ච,
සීලබ්බතං වාපි යදත්ථි කිඤ්චි;
චතූහපායෙහි ච විප්පමුත්තො,
ඡච්චාභිඨානානි අභබ්බ [අභබ්බො (සී. ස්‍යා.)] කාතු’’න්ති [ඛු. පා. 6.10; සු. නි. 233].

අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි න වත්තබ්බං – ‘‘ඔධිසොධිසො කිලෙසෙ ජහතී’’ති.

ඔධිසොධිසො කිලෙසෙ ජහතීති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘යස්මිං, භික්ඛවෙ, සමයෙ අරියසාවකස්ස විරජං වීතමලං ධම්මචක්ඛුං උදපාදි – ‘යං කිඤ්චි සමුදයධම්මං, සබ්බං තං නිරොධධම්ම’න්ති, සහ දස්සනුප්පාදා, භික්ඛවෙ, අරියසාවකස්ස තීණි සංයොජනානි පහීයන්ති – සක්කායදිට්ඨි විචිකිච්ඡා සීලබ්බතපරාමාසො’’ති [අඞ්ගුත්තරනිකායෙ]. අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි න වත්තබ්බං – ‘‘ඔධිසොධිසො කිලෙසෙ ජහතී’’ති.

ඔධිසොකථා නිට්ඨිතා.

4. ජහතිකථා

1. නසුත්තාහරණකථා

279. ජහති පුථුජ්ජනො කාමරාගබ්‍යාපාදන්ති? ආමන්තා. අච්චන්තං ජහති, අනවසෙසං ජහති, අප්පටිසන්ධියං ජහති, සමූලං ජහති, සතණ්හං ජහති, සානුසයං ජහති, අරියෙන ඤාණෙන ජහති, අරියෙන මග්ගෙන ජහති, අකුප්පං පටිවිජ්ඣන්තො ජහති, අනාගාමිඵලං සච්ඡිකරොන්තො ජහතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

වික්ඛම්භෙති පුථුජ්ජනො කාමරාගබ්‍යාපාදන්ති? ආමන්තා. අච්චන්තං වික්ඛම්භෙති, අනවසෙසං වික්ඛම්භෙති, අප්පටිසන්ධියං වික්ඛම්භෙති, සමූලං වික්ඛම්භෙති, සතණ්හං වික්ඛම්භෙති, සානුසයං වික්ඛම්භෙති, අරියෙන ඤාණෙන වික්ඛම්භෙති, අරියෙන මග්ගෙන වික්ඛම්භෙති, අකුප්පං පටිවිජ්ඣන්තො වික්ඛම්භෙති, අනාගාමිඵලං සච්ඡිකරොන්තො වික්ඛම්භෙතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

ජහති අනාගාමිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො කාමරාගබ්‍යාපාදං, සො ච අච්චන්තං ජහති, අනවසෙසං ජහති…පෙ…. අනාගාමිඵලං සච්ඡිකරොන්තො ජහතීති? ආමන්තා. ජහති පුථුජ්ජනො කාමරාගබ්‍යාපාදං, සො ච අච්චන්තං ජහති, අනවසෙසං ජහති…පෙ…. අනාගාමිඵලං සච්ඡිකරොන්තො ජහතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

වික්ඛම්භෙති අනාගාමිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො කාමරාගබ්‍යාපාදං, සො ච අච්චන්තං වික්ඛම්භෙති, අනවසෙසං වික්ඛම්භෙති…පෙ…. අනාගාමිඵලං සච්ඡිකරොන්තො වික්ඛම්භෙතීති? ආමන්තා. වික්ඛම්භෙති පුථුජ්ජනො කාමරාගබ්‍යාපාදං, සො ච අච්චන්තං වික්ඛම්භෙති, අනවසෙසං වික්ඛම්භෙති …පෙ…. අනාගාමිඵලං සච්ඡිකරොන්තො වික්ඛම්භෙතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

ජහති පුථුජ්ජනො කාමරාගබ්‍යාපාදං, සො ච න අච්චන්තං ජහති, න අනවසෙසං ජහති…පෙ…. න අනාගාමිඵලං සච්ඡිකරොන්තො ජහතීති? ආමන්තා. ජහති අනාගාමිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො කාමරාගබ්‍යාපාදං, සො ච න අච්චන්තං ජහති…පෙ…. න අනාගාමිඵලං සච්ඡිකරොන්තො ජහතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

වික්ඛම්භෙති පුථුජ්ජනො කාමරාගබ්‍යාපාදං, සො ච න අච්චන්තං වික්ඛම්භෙති, න අනවසෙසං වික්ඛම්භෙති…පෙ…. න අනාගාමිඵලං සච්ඡිකරොන්තො වික්ඛම්භෙතීති? ආමන්තා. වික්ඛම්භෙති අනාගාමිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො කාමරාගබ්‍යාපාදං, සො ච න අච්චන්තං වික්ඛම්භෙති, න අනවසෙසං වික්ඛම්භෙති…පෙ…. න අනාගාමිඵලං සච්ඡිකරොන්තො වික්ඛම්භෙතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

ජහති පුථුජ්ජනො කාමරාගබ්‍යාපාදන්ති? ආමන්තා. කතමෙන මග්ගෙනාති? රූපාවචරෙන මග්ගෙනාති. රූපාවචරො මග්ගො නිය්‍යානිකො ඛයගාමී බොධගාමී අපචයගාමී අනාසවො අසංයොජනියො අගන්ථනියො අනොඝනියො අයොගනියො අනීවරණියො අපරාමට්ඨො අනුපාදානියො අසංකිලෙසියොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ. නනු රූපාවචරො මග්ගො අනිය්‍යානිකො න ඛයගාමී න බොධගාමී න අපචයගාමී සාසවො සංයොජනියො…පෙ…. සංකිලෙසියොති? ආමන්තා. හඤ්චි රූපාවචරො මග්ගො අනිය්‍යානිකො න ඛයගාමී…පෙ…. සංකිලෙසියො, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''ජහති පුථුජ්ජනො රූපාවචරෙන මග්ගෙන කාමරාගබ්‍යාපාද''න්ති.

ජහති අනාගාමිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො අනාගාමිමග්ගෙන කාමරාගබ්‍යාපාදං, සො ච මග්ගො නිය්‍යානිකො ඛයගාමී බොධගාමී අපචයගාමී අනාසවො…පෙ…. අසංකිලෙසියොති? ආමන්තා. ජහති පුථුජ්ජනො රූපාවචරෙන මග්ගෙන කාමරාගබ්‍යාපාදං, සො ච මග්ගො නිය්‍යානිකො ඛයගාමී බොධගාමී අපචයගාමී අනාසවො…පෙ…. අසංකිලෙසියොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

ජහති පුථුජ්ජනො රූපාවචරෙන මග්ගෙන කාමරාගබ්‍යාපාදං, සො ච මග්ගො අනිය්‍යානිකො න ඛයගාමී න බොධගාමී න අපචයගාමී සාසවො…පෙ…. සංකිලෙසියොති? ආමන්තා. ජහති අනාගාමිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො අනාගාමිමග්ගෙන කාමරාගබ්‍යාපාදං, සො ච මග්ගො අනිය්‍යානිකො න ඛයගාමී න බොධගාමී න අපචයගාමී සාසවො…පෙ…. සංකිලෙසියොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

280. පුථුජ්ජනො කාමෙසු වීතරාගො සහ ධම්මාභිසමයා අනාගාමිඵලෙ සණ්ඨාතීති? ආමන්තා. අරහත්තෙ සණ්ඨාතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

පුථුජ්ජනො කාමෙසු වීතරාගො සහ ධම්මාභිසමයා අනාගාමිඵලෙ සණ්ඨාතීති? ආමන්තා. අපුබ්බං අචරිමං තයො මග්ගෙ භාවෙතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අපුබ්බං අචරිමං තයො මග්ගෙ භාවෙතීති? ආමන්තා. අපුබ්බං අචරිමං තීණි සාමඤ්ඤඵලානි සච්ඡිකරොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අපුබ්බං අචරිමං තීණි සාමඤ්ඤඵලානි සච්ඡිකරොතීති? ආමන්තා. තිණ්ණං ඵස්සානං තිස්සන්නං වෙදනානං තිස්සන්නං සඤ්ඤානං තිස්සන්නං චෙතනානං තිණ්ණං චිත්තානං තිස්සන්නං සද්ධානං තිණ්ණං වීරියානං තිස්සන්නං සතීනං තිණ්ණං සමාධීනං තිස්සන්නං පඤ්ඤානං සමොධානං හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

පුථුජ්ජනො කාමෙසු වීතරාගො සහ ධම්මාභිසමයා අනාගාමිඵලෙ සණ්ඨාතීති? ආමන්තා. සොතාපත්තිමග්ගෙනාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

සකදාගාමිමග්ගෙනාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ. කතමෙන මග්ගෙනාති? අනාගාමිමග්ගෙනාති. අනාගාමිමග්ගෙන සක්කායදිට්ඨිං විචිකිච්ඡං සීලබ්බතපරාමාසං ජහතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

2. සුත්තාහරණකථා

281. අනාගාමිමග්ගෙන සක්කායදිට්ඨිං විචිකිච්ඡං සීලබ්බතපරාමාසං ජහතීති? ආමන්තා. නනු තිණ්ණං සංයොජනානං පහානා සොතාපත්තිඵලං වුත්තං භගවතාති? ආමන්තා. හඤ්චි තිණ්ණං සංයොජනානං පහානා සොතාපත්තිඵලං වුත්තං භගවතා, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අනාගාමිමග්ගෙන සක්කායදිට්ඨිං විචිකිච්ඡං සීලබ්බතපරාමාසං ජහතී’’ති. අනාගාමිමග්ගෙන ඔළාරිකං කාමරාගං ඔළාරිකං බ්‍යාපාදං ජහතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

අනාගාමිමග්ගෙන ඔළාරිකං කාමරාගං ඔළාරිකං බ්‍යාපාදං ජහතීති? ආමන්තා. නනු කාමරාගබ්‍යාපාදානං තනුභාවා සකදාගාමිඵලං වුත්තං භගවතාති? ආමන්තා. හඤ්චි කාමරාගබ්‍යාපාදානං තනුභාවා සකදාගාමිඵලං වුත්තං භගවතා, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අනාගාමිමග්ගෙන ඔළාරිකං කාමරාගං ඔළාරිකං බ්‍යාපාදං ජහතී’’ති.

පුථුජ්ජනො කාමෙසු වීතරාගො සහ ධම්මාභිසමයා අනාගාමිඵලෙ සණ්ඨාතීති? ආමන්තා. යෙ කෙචි ධම්මං අභිසමෙන්ති, සබ්බෙ තෙ සහ ධම්මාභිසමයා අනාගාමිඵලෙ සණ්ඨහන්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

න වත්තබ්බං – ‘‘ජහති පුථුජ්ජනො කාමරාගබ්‍යාපාද’’න්ති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා –

‘‘අහෙසුං තෙ [අහිංසකා (අ. නි. 6.54)] අතීතංසෙ, ඡ සත්ථාරො යසස්සිනො;
නිරාමගන්ධා කරුණෙධිමුත්තා [කරුණාධිමුත්තා (සී. ක.)], කාමසංයොජනාතිගා.

‘‘කාමරාගං විරාජෙත්වා, බ්‍රහ්මලොකූපගා අහු;
අහෙසුං සාවකා තෙසං, අනෙකානි සතානිපි.

‘‘නිරාමගන්ධා කරුණෙධිමුත්තා, කාමසංයොජනාතිගා;
කාමරාගං විරාජෙත්වා, බ්‍රහ්මලොකූපගා අහු’’ති [අ. නි. 6.54].

අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි ජහති පුථුජ්ජනො කාමරාගබ්‍යාපාදන්ති.

ජහති පුථුජ්ජනො කාමරාගබ්‍යාපාදන්ති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘සො හි නාම, භික්ඛවෙ, සුනෙත්තො සත්ථා එවං දීඝායුකො සමානො එවං චිරට්ඨිතිකො අපරිමුත්තො අහොසි ජාතියා ජරාය මරණෙන සොකෙහි පරිදෙවෙහි දුක්ඛෙහි දොමනස්සෙහි උපායාසෙහි අපරිමුත්තො දුක්ඛස්මාති වදාමි. තං කිස්ස හෙතු? චතුන්නං ධම්මානං අනනුබොධා අප්පටිවෙධා. කතමෙසං චතුන්නං? අරියස්ස සීලස්ස අනනුබොධා අප්පටිවෙධා, අරියස්ස සමාධිස්ස, අරියාය පඤ්ඤාය, අරියාය විමුත්තියා අනනුබොධා අප්පටිවෙධා. තයිදං, භික්ඛවෙ, අරියං සීලං අනුබුද්ධං පටිවිද්ධං, අරියො සමාධි අනුබුද්ධො පටිවිද්ධො, අරියා පඤ්ඤා අනුබුද්ධා පටිවිද්ධා, අරියා විමුත්ති අනුබුද්ධා පටිවිද්ධා, උච්ඡින්නා භවතණ්හා, ඛීණා භවනෙත්ති, නත්ථි දානි පුනබ්භවොති.

‘‘සීලං සමාධි පඤ්ඤා ච, විමුත්ති ච අනුත්තරා;
අනුබුද්ධා ඉමෙ ධම්මා, ගොතමෙන යසස්සිනා.

‘‘ඉති බුද්ධො අභිඤ්ඤාය, ධම්මමක්ඛාසි භික්ඛුනං;
දුක්ඛස්සන්තකරො සත්ථා, චක්ඛුමා පරිනිබ්බුතො’’ති [අ. නි. 7.66].

අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි න වත්තබ්බං – ‘‘ජහති පුථුජ්ජනො කාමරාගබ්‍යාපාද’’න්ති.

ජහතිකථා නිට්ඨිතා.

5. සබ්බමත්ථීතිකථා

1. වාදයුත්ති

282. සබ්බමත්ථීති ? ආමන්තා. සබ්බත්ථ සබ්බමත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ. සබ්බමත්ථීති? ආමන්තා. සබ්බදා සබ්බමත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ. සබ්බමත්ථීති? ආමන්තා. සබ්බෙන සබ්බං සබ්බමත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ. සබ්බමත්ථීති? ආමන්තා. සබ්බෙසු සබ්බමත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ. සබ්බමත්ථීති? ආමන්තා. අයොගන්ති කත්වා සබ්බමත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ. සබ්බමත්ථීති? ආමන්තා. යම්පි නත්ථි, තම්පත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ. සබ්බමත්ථීති? ආමන්තා. සබ්බමත්ථීති යා දිට්ඨි සා දිට්ඨි මිච්ඡාදිට්ඨීති, යා දිට්ඨි සා දිට්ඨි සම්මාදිට්ඨීති, හෙවමත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ. (සංඛිත්තං). වාදයුත්ති.

2. කාලසංසන්දනා

283. අතීතං අත්ථීති? ආමන්තා. නනු අතීතං නිරුද්ධං විගතං විපරිණතං අත්ථඞ්ගතං අබ්භත්ථඞ්ගතන්ති? ආමන්තා. හඤ්චි අතීතං නිරුද්ධං විගතං විපරිණතං අත්ථඞ්ගතං අබ්භත්ථඞ්ගතං, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අතීතං අත්ථී’’ති.

අනාගතං අත්ථීති? ආමන්තා. නනු අනාගතං අජාතං අභූතං අසඤ්ජාතං අනිබ්බත්තං අනභිනිබ්බත්තං අපාතුභූතන්ති? ආමන්තා. හඤ්චි අනාගතං අජාතං අභූතං අසඤ්ජාතං අනිබ්බත්තං අනභිනිබ්බත්තං අපාතුභූතං, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අනාගතං අත්ථී’’ති.

පච්චුප්පන්නං අත්ථි පච්චුප්පන්නං අනිරුද්ධං අවිගතං අවිපරිණතං න අත්ථඞ්ගතං න අබ්භත්ථඞ්ගතන්ති? ආමන්තා. අතීතං අත්ථි අතීතං අනිරුද්ධං අවිගතං අවිපරිණතං න අත්ථඞ්ගතං න අබ්භත්ථඞ්ගතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. පච්චුප්පන්නං අත්ථි පච්චුප්පන්නං ජාතං භූතං සඤ්ජාතං නිබ්බත්තං අභිනිබ්බත්තං පාතුභූතන්ති? ආමන්තා. අනාගතං අත්ථි අනාගතං ජාතං භූතං සඤ්ජාතං නිබ්බත්තං අභිනිබ්බත්තං පාතුභූතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

අතීතං අත්ථි අතීතං නිරුද්ධං විගතං විපරිණතං අත්ථඞ්ගතං අබ්භත්ථඞ්ගතන්ති? ආමන්තා. පච්චුප්පන්නං අත්ථි පච්චුප්පන්නං නිරුද්ධං විගතං විපරිණතං අත්ථඞ්ගතං අබ්භත්ථඞ්ගතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අනාගතං අත්ථි අනාගතං අජාතං අභූතං අසඤ්ජාතං අනිබ්බත්තං අනභිනිබ්බත්තං අපාතුභූතන්ති? ආමන්තා. පච්චුප්පන්නං අත්ථි පච්චුප්පන්නං අජාතං අභූතං අසඤ්ජාතං අනිබ්බත්තං අනභිනිබ්බත්තං අපාතුභූතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

284. අතීතං රූපං අත්ථීති? ආමන්තා. නනු අතීතං රූපං නිරුද්ධං විගතං විපරිණතං අත්ථඞ්ගතං අබ්භත්ථඞ්ගතන්ති? ආමන්තා. හඤ්චි අතීතං රූපං නිරුද්ධං…පෙ…. අබ්භත්ථඞ්ගතං, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අතීතං රූපං අත්ථී’’ති.

අනාගතං රූපං අත්ථීති? ආමන්තා. නනු අනාගතං රූපං අජාතං අභූතං අසඤ්ජාතං අනිබ්බත්තං අනභිනිබ්බත්තං අපාතුභූතන්ති? ආමන්තා. හඤ්චි අනාගතං රූපං අජාතං…පෙ…. අපාතුභූතං, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අනාගතං රූපං අත්ථී’’ති.

පච්චුප්පන්නං රූපං අත්ථි පච්චුප්පන්නං රූපං අනිරුද්ධං අවිගතං අවිපරිණතං න අත්ථඞ්ගතං න අබ්භත්ථඞ්ගතන්ති? ආමන්තා. අතීතං රූපං අත්ථි අතීතං රූපං අනිරුද්ධං අවිගතං අවිපරිණතං න අත්ථඞ්ගතං න අබ්භත්ථඞ්ගතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

පච්චුප්පන්නං රූපං අත්ථි පච්චුප්පන්නං රූපං ජාතං භූතං සඤ්ජාතං නිබ්බත්තං අභිනිබ්බත්තං පාතුභූතන්ති? ආමන්තා. අනාගතං රූපං අත්ථි අනාගතං රූපං ජාතං භූතං සඤ්ජාතං නිබ්බත්තං අභිනිබ්බත්තං පාතුභූතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

අතීතං රූපං අත්ථි අතීතං රූපං නිරුද්ධං විගතං විපරිණතං අත්ථඞ්ගතං අබ්භත්ථඞ්ගතන්ති? ආමන්තා. පච්චුප්පන්නං රූපං අත්ථි පච්චුප්පන්නං රූපං නිරුද්ධං විගතං විපරිණතං අත්ථඞ්ගතං අබ්භත්ථඞ්ගතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

අනාගතං රූපං අත්ථි අනාගතං රූපං අජාතං අභූතං අසඤ්ජාතං අනිබ්බත්තං අනභිනිබ්බත්තං අපාතුභූතන්ති? ආමන්තා. පච්චුප්පන්නං රූපං අත්ථි පච්චුප්පන්නං රූපං අජාතං අභූතං අසඤ්ජාතං අනිබ්බත්තං අනභිනිබ්බත්තං අපාතුභූතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

අතීතා වෙදනා අත්ථි…පෙ…. සඤ්ඤා අත්ථි, සඞ්ඛාරා අත්ථි, විඤ්ඤාණං අත්ථීති? ආමන්තා. නනු අතීතං විඤ්ඤාණං නිරුද්ධං විගතං විපරිණතං අත්ථඞ්ගතං අබ්භත්ථඞ්ගතන්ති? ආමන්තා . හඤ්චි අතීතං විඤ්ඤාණං නිරුද්ධං…පෙ…. අබ්භත්ථඞ්ගතං, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අතීතං විඤ්ඤාණං අත්ථී’’ති.

අනාගතං විඤ්ඤාණං අත්ථීති? ආමන්තා. නනු අනාගතං විඤ්ඤාණං අජාතං අභූතං අසඤ්ජාතං අනිබ්බත්තං අනභිනිබ්බත්තං අපාතුභූතන්ති? ආමන්තා. හඤ්චි අනාගතං විඤ්ඤාණං අජාතං…පෙ…. අපාතුභූතං, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අනාගතං විඤ්ඤාණං අත්ථී’’ති.

පච්චුප්පන්නං විඤ්ඤාණං අත්ථි පච්චුප්පන්නං විඤ්ඤාණං අනිරුද්ධං…පෙ…. න අබ්භත්ථඞ්ගතන්ති? ආමන්තා. අතීතං විඤ්ඤාණං අත්ථි අතීතං විඤ්ඤාණං අනිරුද්ධං…පෙ…. න අබ්භත්ථඞ්ගතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

පච්චුප්පන්නං විඤ්ඤාණං අත්ථි පච්චුප්පන්නං විඤ්ඤාණං ජාතං…පෙ…. පාතුභූතන්ති? ආමන්තා. අනාගතං විඤ්ඤාණං අත්ථි අනාගතං විඤ්ඤාණං ජාතං…පෙ…. පාතුභූතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

අතීතං විඤ්ඤාණං අත්ථි අතීතං විඤ්ඤාණං නිරුද්ධං…පෙ…. අබ්භත්ථඞ්ගතන්ති? ආමන්තා. පච්චුප්පන්නං විඤ්ඤාණං අත්ථි පච්චුප්පන්නං විඤ්ඤාණං නිරුද්ධං…පෙ…. අබ්භත්ථඞ්ගතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ. අනාගතං විඤ්ඤාණං අත්ථි අනාගතං විඤ්ඤාණං අජාතං…පෙ…. අපාතුභූතන්ති? ආමන්තා.

පච්චුප්පන්නං විඤ්ඤාණං අත්ථි පච්චුප්පන්නං විඤ්ඤාණං අජාතං…පෙ…. අපාතුභූතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

285. ‘‘පච්චුප්පන්නන්ති වා රූප’’න්ති වා, ‘‘රූපන්ති වා පච්චුප්පන්න’’න්ති වා පච්චුප්පන්නං රූපං අප්පියං කරිත්වා එසෙසෙ එකට්ඨෙ සමෙ සමභාගෙ තජ්ජාතෙති? ආමන්තා. පච්චුප්පන්නං රූපං නිරුජ්ඣමානං පච්චුප්පන්නභාවං ජහතීති? ආමන්තා. රූපභාවං ජහතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

‘‘පච්චුප්පන්නන්ති වා රූප’’න්ති වා, ‘‘රූපන්ති වා පච්චුප්පන්න’’න්ති වා පච්චුප්පන්නං රූපං අප්පියං කරිත්වා එසෙසෙ එකට්ඨෙ සමෙ සමභාගෙ තජ්ජාතෙති? ආමන්තා. පච්චුප්පන්නං රූපං නිරුජ්ඣමානං රූපභාවං න ජහතීති? ආමන්තා. පච්චුප්පන්නභාවං න ජහතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

‘‘ඔදාතන්ති වා වත්ථ’’න්ති වා, ‘‘වත්ථන්ති වා ඔදාත’’න්ති වා ඔදාතං වත්ථං අප්පියං කරිත්වා එසෙසෙ එකට්ඨෙ සමෙ සමභාගෙ තජ්ජාතෙති? ආමන්තා. ඔදාතං වත්ථං රජ්ජමානං ඔදාතභාවං ජහතීති? ආමන්තා. වත්ථභාවං ජහතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

‘‘ඔදාතන්ති වා වත්ථ’’න්ති වා, ‘‘වත්ථන්ති වා ඔදාත’’න්ති වා ඔදාතං වත්ථං අප්පියං කරිත්වා එසෙසෙ එකට්ඨෙ සමෙ සමභාගෙ තජ්ජාතෙති? ආමන්තා. ඔදාතං වත්ථං රජ්ජමානං වත්ථභාවං න ජහතීති? ආමන්තා. ඔදාතභාවං න ජහතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ….පෙ…..

286. රූපං රූපභාවං න ජහතීති? ආමන්තා. රූපං නිච්චං ධුවං සස්සතං අවිපරිණාමධම්මන්ති ? න හෙවං වත්තබ්බෙ. නනු රූපං රූපභාවං න ජහතීති රූපං අනිච්චං අධුවං අසස්සතං විපරිණාමධම්මන්ති? ආමන්තා. හඤ්චි රූපං අනිච්චං අධුවං අසස්සතං විපරිණාමධම්මං, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘රූපං රූපභාවං න ජහතී’’ති.

නිබ්බානං නිබ්බානභාවං න ජහතීති නිබ්බානං නිච්චං ධුවං සස්සතං අවිපරිණාමධම්මන්ති? ආමන්තා. රූපං රූපභාවං න ජහතීති [න ජහති (සී. ක.)] රූපං නිච්චං ධුවං සස්සතං අවිපරිණාමධම්මන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ. … රූපං රූපභාවං න ජහති රූපං අනිච්චං අධුවං අසස්සතං විපරිණාමධම්මන්ති? ආමන්තා. නිබ්බානං නිබ්බානභාවං න ජහති නිබ්බානං අනිච්චං අධුවං අසස්සතං විපරිණාමධම්මන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අතීතං අත්ථි අතීතං අතීතභාවං න ජහතීති? ආමන්තා. අනාගතං අත්ථි අනාගතං අනාගතභාවං න ජහතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ. අතීතං අත්ථි අතීතං අතීතභාවං න ජහතීති? ආමන්තා. පච්චුප්පන්නං අත්ථි පච්චුප්පන්නං පච්චුප්පන්නභාවං න ජහතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අනාගතං අත්ථි අනාගතං අනාගතභාවං ජහතීති [න ජහතීති (බහූසු) අට්ඨකථා ඔලොකෙතබ්බා]? ආමන්තා. අතීතං අත්ථි අතීතං අතීතභාවං ජහතීති [න ජහතීති (බහූසු) අට්ඨකථා ඔලොකෙතබ්බා]? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

පච්චුප්පන්නං අත්ථි පච්චුප්පන්නං පච්චුප්පන්නභාවං ජහතීති [න ජහතීති (බහූසු) අට්ඨකථා ඔලොකෙතබ්බා]? ආමන්තා. අතීතං අත්ථි අතීතං අතීතභාවං ජහතීති [න ජහතීති (බහූසු) අට්ඨකථා ඔලොකෙතබ්බා]? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

අතීතං අත්ථි අතීතං අතීතභාවං න ජහතීති? ආමන්තා. අතීතං නිච්චං ධුවං සස්සතං අවිපරිණාමධම්මන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. නනු අතීතං අනිච්චං අධුවං අසස්සතං විපරිණාමධම්මන්ති? ආමන්තා. හඤ්චි අතීතං අනිච්චං අධුවං අසස්සතං විපරිණාමධම්මං, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අතීතං අත්ථි අතීතං අතීතභාවං න ජහතී’’ති.

නිබ්බානං අත්ථි නිබ්බානං නිබ්බානභාවං න ජහතීති නිබ්බානං නිච්චං ධුවං සස්සතං අවිපරිණාමධම්මන්ති ? ආමන්තා. අතීතං අත්ථි අතීතං අතීතභාවං න ජහතීති අතීතං නිච්චං ධුවං සස්සතං අවිපරිණාමධම්මන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අතීතං අත්ථි අතීතං අතීතභාවං න ජහති අතීතං අනිච්චං අධුවං අසස්සතං විපරිණාමධම්මන්ති? ආමන්තා. නිබ්බානං අත්ථි නිබ්බානං නිබ්බානභාවං න ජහති නිබ්බානං අනිච්චං අධුවං අසස්සතං විපරිණාමධම්මන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

287. අතීතං රූපං අත්ථි අතීතං රූපං අතීතභාවං න ජහතීති? ආමන්තා. අනාගතං රූපං අත්ථි අනාගතං රූපං අනාගතභාවං න ජහතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අතීතං රූපං අත්ථි අතීතං රූපං අතීතභාවං න ජහතීති? ආමන්තා. පච්චුප්පන්නං රූපං අත්ථි පච්චුප්පන්නං රූපං පච්චුප්පන්නභාවං න ජහතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අනාගතං රූපං අත්ථි අනාගතං රූපං අනාගතභාවං ජහතීති [න ජහතීති (බහූසු) අනුලොමපඤ්හොයෙව] ? ආමන්තා. අතීතං රූපං අත්ථි අතීතං රූපං අතීතභාවං ජහතීති [න ජහතීති (බහූසු) අනුලොමපඤ්හොයෙව]? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

පච්චුප්පන්නං රූපං අත්ථි පච්චුප්පන්නං රූපං පච්චුප්පන්නභාවං ජහතීති [න ජහතීති (බහූසු) අනුලොමපඤ්හොයෙව]? ආමන්තා. අතීතං රූපං අත්ථි අතීතං රූපං අතීතභාවං ජහතීති [න ජහතීති (බහූසු) අනුලොමපඤ්හොයෙව]? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අතීතං රූපං අත්ථි අතීතං රූපං අතීතභාවං න ජහතීති? ආමන්තා. අතීතං රූපං නිච්චං ධුවං සස්සතං අවිපරිණාමධම්මන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. නනු අතීතං රූපං අනිච්චං අධුවං අසස්සතං විපරිණාමධම්මන්ති? ආමන්තා. හඤ්චි අතීතං රූපං අනිච්චං…පෙ…. විපරිණාමධම්මං, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අතීතං රූපං අත්ථි අතීතං රූපං අතීතභාවං න ජහතී’’ති.

නිබ්බානං අත්ථි නිබ්බානං නිබ්බානභාවං න ජහති [න ජහතීති (?) පුරිමපඤ්හෙහි සංසන්දෙතබ්බං] නිබ්බානං නිච්චං ධුවං සස්සතං අවිපරිණාමධම්මන්ති? ආමන්තා. අතීතං රූපං අත්ථි අතීතං රූපං අතීතභාවං න ජහති [න ජහතීති (?) පුරිමඤ්හෙහි සංසන්දෙතබ්බං] අතීතං රූපං නිච්චං ධුවං සස්සතං අවිපරිණාමධම්මන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ. ….

අතීතං රූපං අත්ථි අතීතං රූපං අතීතභාවං න ජහති අතීතං රූපං අනිච්චං අධුවං අසස්සතං විපරිණාමධම්මන්ති? ආමන්තා. නිබ්බානං අත්ථි නිබ්බානං නිබ්බානභාවං න ජහති නිබ්බානං අනිච්චං අධුවං අසස්සතං විපරිණාමධම්මන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අතීතා වෙදනා අත්ථි… අතීතා සඤ්ඤා අත්ථි… අතීතා සඞ්ඛාරා අත්ථි… අතීතං විඤ්ඤාණං අත්ථි අතීතං විඤ්ඤාණං අතීතභාවං න ජහතීති? ආමන්තා. අනාගතං විඤ්ඤාණං අත්ථි අනාගතං විඤ්ඤාණං අනාගතභාවං න ජහතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අතීතං විඤ්ඤාණං අත්ථි අතීතං විඤ්ඤාණං අතීතභාවං න ජහතීති? ආමන්තා. පච්චුප්පන්නං විඤ්ඤාණං අත්ථි පච්චුප්පන්නං විඤ්ඤාණං පච්චුප්පන්නභාවං න ජහතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ. ….

අනාගතං විඤ්ඤාණං අත්ථි අනාගතං විඤ්ඤාණං අනාගතභාවං ජහතීති? ආමන්තා. අතීතං විඤ්ඤාණං අත්ථි අතීතං විඤ්ඤාණං අතීතභාවං ජහතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

පච්චුප්පන්නං විඤ්ඤාණං අත්ථි පච්චුප්පන්නං විඤ්ඤාණං පච්චුප්පන්නභාවං ජහතීති [න ජහතීති (බහූසු) අනුලොමපඤ්හොයෙව]? ආමන්තා. අතීතං විඤ්ඤාණං අත්ථි අතීතං විඤ්ඤාණං අතීතභාවං ජහතීති [න ජහතීති (බහූසු) අනුලොමපඤ්හොයෙව]? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අතීතං විඤ්ඤාණං අත්ථි අතීතං විඤ්ඤාණං අතීතභාවං න ජහතීති? ආමන්තා. අතීතං විඤ්ඤාණං නිච්චං ධුවං සස්සතං අවිපරිණාමධම්මන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. නනු අතීතං විඤ්ඤාණං අනිච්චං අධුවං අසස්සතං විපරිණාමධම්මන්ති? ආමන්තා. හඤ්චි අතීතං විඤ්ඤාණං අනිච්චං අධුවං අසස්සතං විපරිණාමධම්මං, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අතීතං විඤ්ඤාණං අත්ථි අතීතං විඤ්ඤාණං අතීතභාවං න ජහතී’’ති.

නිබ්බානං අත්ථි නිබ්බානං නිබ්බානභාවං න ජහති [න ජහතීති (?) පුරිමපඤ්හෙහි සංසන්දෙතබ්බං] නිබ්බානං නිච්චං ධුවං සස්සතං අවිපරිණාමධම්මන්ති? ආමන්තා. අතීතං විඤ්ඤාණං අත්ථි අතීතං විඤ්ඤාණං අතීතභාවං න ජහති [න ජහතීති (?) පුරිමපඤ්හෙහි සංසන්දෙතබ්බං] අතීතං විඤ්ඤාණං නිච්චං ධුවං සස්සතං අවිපරිණාමධම්මන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අතීතං විඤ්ඤාණං අත්ථි අතීතං විඤ්ඤාණං අතීතභාවං න ජහති අතීතං විඤ්ඤාණං අනිච්චං අධුවං අසස්සතං විපරිණාමධම්මන්ති? ආමන්තා. නිබ්බානං අත්ථි නිබ්බානං නිබ්බානභාවං න ජහති නිබ්බානං අනිච්චං අධුවං අසස්සතං විපරිණාමධම්මන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

වචනසොධනා

288. අතීතං න්වත්ථීති? ආමන්තා. හඤ්චි අතීතං න්වත්ථි, අතීතං අත්ථීති මිච්ඡා. හඤ්චි වා පන අත්ථි න්වාතීතං, අත්ථි අතීතන්ති මිච්ඡා. අනාගතං න්වත්ථීති? ආමන්තා. හඤ්චි අනාගතං න්වත්ථි, අනාගතං අත්ථීති මිච්ඡා. හඤ්චි වා පන අත්ථි න්වානාගතං, අත්ථි අනාගතන්ති මිච්ඡා.

අනාගතං හුත්වා පච්චුප්පන්නං හොතීති? ආමන්තා. තඤ්ඤෙව අනාගතං තං පච්චුප්පන්නන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. තඤ්ඤෙව අනාගතං තං පච්චුප්පන්නන්ති? ආමන්තා. හුත්වා හොති හුත්වා හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. හුත්වා හොති හුත්වා හොතීති? ආමන්තා. න හුත්වා න හොති න හුත්වා න හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

පච්චුප්පන්නං හුත්වා අතීතං හොතීති? ආමන්තා. තඤ්ඤෙව පච්චුප්පන්නං තං අතීතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. තඤ්ඤෙව පච්චුප්පන්නං තං අතීතන්ති? ආමන්තා . හුත්වා හොති හුත්වා හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… හුත්වා හොති හුත්වා හොතීති? ආමන්තා. න හුත්වා න හොති න හුත්වා න හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අනාගතං හුත්වා පච්චුප්පන්නං හොති, පච්චුප්පන්නං හුත්වා අතීතං හොතීති? ආමන්තා. තඤ්ඤෙව අනාගතං තං පච්චුප්පන්නං තං අතීතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. තඤ්ඤෙව අනාගතං තං පච්චුප්පන්නං තං අතීතන්ති? ආමන්තා. හුත්වා හොති හුත්වා හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. හුත්වා හොති හුත්වා හොතීති? ආමන්තා. න හුත්වා න හොති න හුත්වා න හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

අතීතචක්ඛුරූපාදිකථා

289. අතීතං චක්ඛුං අත්ථි රූපා අත්ථි චක්ඛුවිඤ්ඤාණං අත්ථි ආලොකො අත්ථි මනසිකාරො අත්ථීති? ආමන්තා. අතීතෙන චක්ඛුනා අතීතං රූපං පස්සතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අතීතං සොතං අත්ථි සද්දා අත්ථි සොතවිඤ්ඤාණං අත්ථි ආකාසො අත්ථි මනසිකාරො අත්ථීති? ආමන්තා. අතීතෙන සොතෙන අතීතං සද්දං සුණාතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අතීතං ඝානං අත්ථි ගන්ධා අත්ථි ඝානවිඤ්ඤාණං අත්ථි වායො අත්ථි මනසිකාරො අත්ථීති? ආමන්තා. අතීතෙන ඝානෙන අතීතං ගන්ධං ඝායතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අතීතා ජිව්හා අත්ථි රසා අත්ථි ජිව්හාවිඤ්ඤාණං අත්ථි ආපො අත්ථි මනසිකාරො අත්ථීති? ආමන්තා . අතීතාය ජිව්හාය අතීතං රසං සායතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අතීතො කායො අත්ථි ඵොට්ඨබ්බා අත්ථි කායවිඤ්ඤාණං අත්ථි පථවී අත්ථි මනසිකාරො අත්ථීති? ආමන්තා. අතීතෙන කායෙන අතීතං ඵොට්ඨබ්බං ඵුසතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අතීතො මනො අත්ථි ධම්මා අත්ථි මනොවිඤ්ඤාණං අත්ථි වත්ථුං අත්ථි මනසිකාරො අත්ථීති? ආමන්තා. අතීතෙන මනෙන අතීතං ධම්මං විජානාතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අනාගතං චක්ඛුං අත්ථි රූපා අත්ථි චක්ඛුවිඤ්ඤාණං අත්ථි ආලොකො අත්ථි මනසිකාරො අත්ථීති? ආමන්තා. අනාගතෙන චක්ඛුනා අනාගතං රූපං පස්සතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අනාගතං සොතං අත්ථි… ඝානං අත්ථි… ජිව්හා අත්ථි… කායො අත්ථි … මනො අත්ථි ධම්මා අත්ථි මනොවිඤ්ඤාණං අත්ථි වත්ථුං අත්ථි මනසිකාරො අත්ථීති? ආමන්තා. අනාගතෙන මනෙන අනාගතං ධම්මං විජානාතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

පච්චුප්පන්නං චක්ඛුං අත්ථි රූපා අත්ථි චක්ඛුවිඤ්ඤාණං අත්ථි ආලොකො අත්ථි මනසිකාරො අත්ථි, පච්චුප්පන්නෙන චක්ඛුනා පච්චුප්පන්නං රූපං පස්සතීති? ආමන්තා. අතීතං චක්ඛුං අත්ථි රූපා අත්ථි චක්ඛුවිඤ්ඤාණං අත්ථි ආලොකො අත්ථි මනසිකාරො අත්ථි, අතීතෙන චක්ඛුනා අතීතං රූපං පස්සතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….. පච්චුප්පන්නං සොතං අත්ථි… ඝානං අත්ථි… ජිව්හා අත්ථි… කායො අත්ථි… මනො අත්ථි ධම්මා අත්ථි මනොවිඤ්ඤාණං අත්ථි වත්ථුං අත්ථි මනසිකාරො අත්ථි, පච්චුප්පන්නෙන මනෙන පච්චුප්පන්නං ධම්මං විජානාතීති? ආමන්තා. අතීතො මනො අත්ථි ධම්මා අත්ථි මනොවිඤ්ඤාණං අත්ථි වත්ථුං අත්ථි මනසිකාරො අත්ථි, අතීතෙන මනෙන අතීතං ධම්මං විජානාතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

පච්චුප්පන්නං චක්ඛුං අත්ථි රූපා අත්ථි චක්ඛුවිඤ්ඤාණං අත්ථි ආලොකො අත්ථි මනසිකාරො අත්ථි, පච්චුප්පන්නෙන චක්ඛුනා පච්චුප්පන්නං රූපං පස්සතීති? ආමන්තා. අනාගතං චක්ඛුං අත්ථි රූපා අත්ථි

චක්ඛුවිඤ්ඤාණං අත්ථි ආලොකො අත්ථි මනසිකාරො අත්ථි, අනාගතෙන චක්ඛුනා අනාගතං රූපං පස්සතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. පච්චුප්පන්නං සොතං අත්ථි… ඝානං අත්ථි… ජිව්හා අත්ථි… කායො අත්ථි… මනො අත්ථි ධම්මා අත්ථි මනොවිඤ්ඤාණං අත්ථි වත්ථුං අත්ථි මනසිකාරො අත්ථි, පච්චුප්පන්නෙන මනෙන පච්චුප්පන්නං ධම්මං විජානාතීති? ආමන්තා. අනාගතො මනො අත්ථි ධම්මා අත්ථි මනොවිඤ්ඤාණං අත්ථි වත්ථුං අත්ථි මනසිකාරො අත්ථි, අනාගතෙන මනෙන අනාගතං ධම්මං විජානාතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අතීතං චක්ඛුං අත්ථි රූපා අත්ථි චක්ඛුවිඤ්ඤාණං අත්ථි ආලොකො අත්ථි මනසිකාරො අත්ථි, න ච අතීතෙන චක්ඛුනා අතීතං රූපං පස්සතීති? ආමන්තා. පච්චුප්පන්නං චක්ඛුං අත්ථි රූපා අත්ථි චක්ඛුවිඤ්ඤාණං අත්ථි ආලොකො අත්ථි මනසිකාරො අත්ථි, න ච පච්චුප්පන්නෙන චක්ඛුනා පච්චුප්පන්නං රූපං පස්සතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අතීතං සොතං අත්ථි… ඝානං අත්ථි… ජිව්හා අත්ථි… කායො අත්ථි… මනො අත්ථි ධම්මා අත්ථි මනොවිඤ්ඤාණං අත්ථි වත්ථුං අත්ථි මනසිකාරො අත්ථි, න ච අතීතෙන මනෙන අතීතං ධම්මං විජානාතීති? ආමන්තා. පච්චුප්පන්නො මනො අත්ථි ධම්මා අත්ථි මනොවිඤ්ඤාණං අත්ථි වත්ථුං අත්ථි මනසිකාරො අත්ථි, න ච පච්චුප්පන්නෙන මනෙන පච්චුප්පන්නං ධම්මං විජානාතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අනාගතං චක්ඛුං අත්ථි රූපා අත්ථි චක්ඛුවිඤ්ඤාණං අත්ථි ආලොකො අත්ථි මනසිකාරො අත්ථි, න ච අනාගතෙන චක්ඛුනා අනාගතං රූපං පස්සතීති? ආමන්තා. පච්චුප්පන්නං චක්ඛුං අත්ථි රූපා අත්ථි චක්ඛුවිඤ්ඤාණං අත්ථි ආලොකො අත්ථි මනසිකාරො අත්ථි, න ච පච්චුප්පන්නෙන චක්ඛුනා පච්චුප්පන්නං රූපං පස්සතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අනාගතං සොතං අත්ථි… ඝානං අත්ථි… ජිව්හා අත්ථි… කායො අත්ථි… මනො අත්ථි ධම්මා අත්ථි මනොවිඤ්ඤාණං අත්ථි වත්ථුං අත්ථි මනසිකාරො අත්ථි, න ච අනාගතෙන මනෙන අනාගතං ධම්මං විජානාතීති ? ආමන්තා. පච්චුප්පන්නො මනො අත්ථි ධම්මා අත්ථි මනොවිඤ්ඤාණං අත්ථි වත්ථුං අත්ථි මනසිකාරො අත්ථි, න ච පච්චුප්පන්නෙන මනෙන පච්චුප්පන්නං ධම්මං විජානාතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අතීතඤාණාදිකථා

290. අතීතං ඤාණං අත්ථීති? ආමන්තා. තෙන ඤාණෙන ඤාණකරණීයං කරොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… තෙන ඤාණෙන ඤාණකරණීයං කරොතීති ? ආමන්තා. තෙන ඤාණෙන දුක්ඛං පරිජානාති, සමුදයං පජහති, නිරොධං සච්ඡිකරොති, මග්ගං භාවෙතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අනාගතං ඤාණං අත්ථීති? ආමන්තා. තෙන ඤාණෙන ඤාණකරණීයං කරොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. තෙන ඤාණෙන ඤාණකරණීයං කරොතීති? ආමන්තා. තෙන ඤාණෙන දුක්ඛං පරිජානාති, සමුදයං පජහති, නිරොධං සච්ඡිකරොති , මග්ගං භාවෙතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

පච්චුප්පන්නං ඤාණං අත්ථි, තෙන ඤාණෙන ඤාණකරණීයං කරොතීති? ආමන්තා. අතීතං ඤාණං අත්ථි, තෙන ඤාණෙන ඤාණකරණීයං කරොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. පච්චුප්පන්නං ඤාණං අත්ථි, තෙන ඤාණෙන දුක්ඛං පරිජානාති, සමුදයං පජහති, නිරොධං සච්ඡිකරොති, මග්ගං භාවෙතීති? ආමන්තා. අතීතං ඤාණං අත්ථි, තෙන ඤාණෙන දුක්ඛං පරිජානාති, සමුදයං පජහති, නිරොධං සච්ඡිකරොති, මග්ගං භාවෙතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. පච්චුප්පන්නං ඤාණං අත්ථි, තෙන ඤාණෙන ඤාණකරණීයං කරොතීති? ආමන්තා. අනාගතං ඤාණං අත්ථි, තෙන ඤාණෙන ඤාණකරණීයං කරොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. පච්චුප්පන්නං ඤාණං අත්ථි, තෙන ඤාණෙන දුක්ඛං පරිජානාති, සමුදයං පජහති, නිරොධං සච්ඡිකරොති, මග්ගං භාවෙතීති? ආමන්තා . අනාගතං ඤාණං අත්ථි, තෙන ඤාණෙන දුක්ඛං පරිජානාති, සමුදයං පජහති, නිරොධං සච්ඡිකරොති, මග්ගං භාවෙතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අතීතං ඤාණං අත්ථි, න ච තෙන ඤාණෙන ඤාණකරණීයං කරොතීති? ආමන්තා. පච්චුප්පන්නං ඤාණං අත්ථි, න ච තෙන ඤාණෙන ඤාණකරණීයං කරොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අතීතං ඤාණං අත්ථි, න ච තෙන ඤාණෙන දුක්ඛං පරිජානාති, සමුදයං පජහති, නිරොධං සච්ඡිකරොති, මග්ගං භාවෙතීති? ආමන්තා. පච්චුප්පන්නං ඤාණං අත්ථි, න ච තෙන ඤාණෙන දුක්ඛං පරිජානාති, සමුදයං පජහති, නිරොධං සච්ඡිකරොති, මග්ගං භාවෙතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අනාගතං ඤාණං අත්ථි, න ච තෙන ඤාණෙන ඤාණකරණීයං කරොතීති? ආමන්තා. පච්චුප්පන්නං ඤාණං අත්ථි, න ච තෙන ඤාණෙන ඤාණකරණීයං කරොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….. අනාගතං ඤාණං අත්ථි, න ච තෙන ඤාණෙන දුක්ඛං පරිජානාති, සමුදයං පජහති , නිරොධං සච්ඡිකරොති, මග්ගං භාවෙතීති? ආමන්තා . පච්චුප්පන්නං ඤාණං අත්ථි, න ච තෙන ඤාණෙන දුක්ඛං පරිජානාති, සමුදයං පජහති, නිරොධං සච්ඡිකරොති, මග්ගං භාවෙතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අරහන්තාදිකථා

291. අරහතො අතීතො රාගො අත්ථීති? ආමන්තා. අරහා තෙන රාගෙන සරාගොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… අරහතො අතීතො දොසො අත්ථීති? ආමන්තා . අරහා තෙන දොසෙන සදොසොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… අරහතො අතීතො මොහො අත්ථීති? ආමන්තා. අරහා තෙන මොහෙන සමොහොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… අරහතො අතීතො මානො අත්ථීති? ආමන්තා. අරහා තෙන මානෙන සමානොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… අරහතො අතීතා දිට්ඨි අත්ථීති? ආමන්තා. අරහා තාය දිට්ඨියා සදිට්ඨිකොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… අරහතො අතීතා විචිකිච්ඡා අත්ථීති? ආමන්තා. අරහා තාය විචිකිච්ඡාය සවිචිකිච්ඡොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… අරහතො අතීතං ථිනං අත්ථීති? ආමන්තා. අරහා තෙන ථිනෙන සථිනොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… අරහතො අතීතං උද්ධච්චං අත්ථීති? ආමන්තා. අරහා තෙන උද්ධච්චෙන සඋද්ධච්චොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… අරහතො අතීතං අහිරිකං අත්ථීති? ආමන්තා. අරහා තෙන අහිරිකෙන සඅහිරිකොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… අරහතො අතීතං අනොත්තප්පං අත්ථීති? ආමන්තා. අරහා තෙන අනොත්තප්පෙන සඅනොත්තප්පීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

අනාගාමිස්ස අතීතා සක්කායදිට්ඨි අත්ථීති? ආමන්තා . අනාගාමී තාය දිට්ඨියා සදිට්ඨිකොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… අනාගාමිස්ස අතීතා විචිකිච්ඡා අත්ථි… අතීතො සීලබ්බතපරාමාසො අත්ථි… අතීතො අණුසහගතො කාමරාගො අත්ථි… අතීතො අණුසහගතො බ්‍යාපාදො අත්ථීති? ආමන්තා. අනාගාමී තෙන බ්‍යාපාදෙන බ්‍යාපන්නචිත්තොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

සකදාගාමිස්ස අතීතා සක්කායදිට්ඨි අත්ථීති? ආමන්තා. සකදාගාමී තාය දිට්ඨියා සදිට්ඨිකොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… සකදාගාමිස්ස අතීතා විචිකිච්ඡා අත්ථි… අතීතො සීලබ්බතපරාමාසො අත්ථි… අතීතො ඔළාරිකො කාමරාගො අත්ථි… අතීතො ඔළාරිකො බ්‍යාපාදො අත්ථීති? ආමන්තා. සකදාගාමී තෙන බ්‍යාපාදෙන බ්‍යාපන්නචිත්තොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

සොතාපන්නස්ස අතීතා සක්කායදිට්ඨි අත්ථීති? ආමන්තා. සොතාපන්නො තාය දිට්ඨියා සදිට්ඨිකොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… සොතාපන්නස්ස අතීතා විචිකිච්ඡා අත්ථි… අතීතො සීලබ්බතපරාමාසො අත්ථි… අතීතො අපායගමනීයො රාගො අත්ථි… අතීතො අපායගමනීයො දොසො අත්ථි… අතීතො අපායගමනීයො මොහො අත්ථීති? ආමන්තා. සොතාපන්නො තෙන මොහෙන සමොහොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

292. පුථුජ්ජනස්ස අතීතො රාගො අත්ථි, පුථුජ්ජනො තෙන රාගෙන සරාගොති? ආමන්තා. අරහතො අතීතො රාගො අත්ථි, අරහා තෙන රාගෙන සරාගොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… පුථුජ්ජනස්ස අතීතො දොසො අත්ථි…පෙ.… අතීතං අනොත්තප්පං අත්ථි පුථුජ්ජනො තෙන අනොත්තප්පෙන අනොත්තප්පීති? ආමන්තා. අරහතො අතීතං අනොත්තප්පං අත්ථි, අරහා තෙන අනොත්තප්පෙන අනොත්තප්පීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

පුථුජ්ජනස්ස අතීතා සක්කායදිට්ඨි අත්ථි, පුථුජ්ජනො තාය දිට්ඨියා සදිට්ඨිකොති? ආමන්තා. අනාගාමිස්ස අතීතා සක්කායදිට්ඨි අත්ථි, අනාගාමී තාය දිට්ඨියා සදිට්ඨිකොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… පුථුජ්ජනස්ස අතීතා විචිකිච්ඡා අත්ථි…පෙ.… අතීතො අණුසහගතො බ්‍යාපාදො අත්ථි, පුථුජ්ජනො තෙන බ්‍යාපාදෙන බ්‍යාපන්නචිත්තොති? ආමන්තා. අනාගාමිස්ස අතීතො අණුසහගතො බ්‍යාපාදො අත්ථි, අනාගාමී තෙන බ්‍යාපාදෙන බ්‍යාපන්නචිත්තොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

පුථුජ්ජනස්ස අතීතා සක්කායදිට්ඨි අත්ථි, පුථුජ්ජනො තාය දිට්ඨියා සදිට්ඨිකොති? ආමන්තා. සකදාගාමිස්ස අතීතා සක්කායදිට්ඨි අත්ථි, සකදාගාමී තාය දිට්ඨියා සදිට්ඨිකොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… පුථුජ්ජනස්ස අතීතා විචිකිච්ඡා අත්ථි… අතීතො ඔළාරිකො බ්‍යාපාදො අත්ථි, පුථුජ්ජනො තෙන බ්‍යාපාදෙන බ්‍යාපන්නචිත්තොති ? ආමන්තා. සකදාගාමිස්ස අතීතො ඔළාරිකො බ්‍යාපාදො අත්ථි, සකදාගාමී තෙන බ්‍යාපාදෙන බ්‍යාපන්නචිත්තොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

පුථුජ්ජනස්ස අතීතා සක්කායදිට්ඨි අත්ථි, පුථුජ්ජනො තාය දිට්ඨියා සදිට්ඨිකොති? ආමන්තා. සොතාපන්නස්ස අතීතා සක්කායදිට්ඨි අත්ථි, සොතාපන්නො තාය දිට්ඨියා සදිට්ඨිකොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… පුථුජ්ජනස්ස අතීතා විචිකිච්ඡා අත්ථි…පෙ.… අතීතො අපායගමනීයො මොහො අත්ථි, පුථුජ්ජනො තෙන මොහෙන සමොහොති? ආමන්තා. සොතාපන්නස්ස අතීතො අපායගමනීයො මොහො අත්ථි, සොතාපන්නො තෙන මොහෙන සමොහොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

අරහතො අතීතො රාගො අත්ථි, න ච අරහා තෙන රාගෙන සරාගොති? ආමන්තා. පුථුජ්ජනස්ස අතීතො රාගො අත්ථි, න ච පුථුජ්ජනො තෙන රාගෙන සරාගොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… අරහතො අතීතො දොසො අත්ථි…පෙ.… අතීතං අනොත්තප්පං අත්ථි, න ච අරහා තෙන අනොත්තප්පෙන අනොත්තප්පීති? ආමන්තා. පුථුජ්ජනස්ස අතීතං අනොත්තප්පං අත්ථි, න ච පුථුජ්ජනො තෙන අනොත්තප්පෙන අනොත්තප්පීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

අනාගාමිස්ස අතීතා සක්කායදිට්ඨි අත්ථි, න ච අනාගාමී තාය දිට්ඨියා සදිට්ඨිකොති? ආමන්තා. පුථුජ්ජනස්ස අතීතා සක්කායදිට්ඨි අත්ථි, න ච පුථුජ්ජනො තාය දිට්ඨියා සදිට්ඨිකොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… අනාගාමිස්ස අතීතා විචිකිච්ඡා අත්ථි…පෙ.… අතීතො අණුසහගතො බ්‍යාපාදො අත්ථි, න ච අනාගාමී තෙන බ්‍යාපාදෙන

බ්‍යාපන්නචිත්තොති ? ආමන්තා. පුථුජ්ජනස්ස අතීතො අණුසහගතො බ්‍යාපාදො අත්ථි, න ච පුථුජ්ජනො තෙන බ්‍යාපාදෙන බ්‍යාපන්නචිත්තොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

සකදාගාමිස්ස අතීතා සක්කායදිට්ඨි අත්ථි, න ච සකදාගාමී තාය දිට්ඨියා සදිට්ඨිකොති? ආමන්තා. පුථුජ්ජනස්ස අතීතා සක්කායදිට්ඨි අත්ථි, න ච පුථුජ්ජනො තාය දිට්ඨියා සදිට්ඨිකොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.... සකදාගාමිස්ස අතීතා විචිකිච්ඡා අත්ථි…පෙ.... අතීතො ඔළාරිකො බ්‍යාපාදො අත්ථි, න ච සකදාගාමී තෙන බ්‍යාපාදෙන බ්‍යාපන්නචිත්තොති? ආමන්තා. පුථුජ්ජනස්ස අතීතො ඔළාරිකො බ්‍යාපාදො අත්ථි, න ච පුථුජ්ජනො තෙන බ්‍යාපාදෙන බ්‍යාපන්නචිත්තොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

සොතාපන්නස්ස අතීතා සක්කායදිට්ඨි අත්ථි, න ච සොතාපන්නො තාය දිට්ඨියා සදිට්ඨිකොති? ආමන්තා. පුථුජ්ජනස්ස අතීතා සක්කායදිට්ඨි අත්ථි, න ච පුථුජ්ජනො තාය දිට්ඨියා සදිට්ඨිකොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.... සොතාපන්නස්ස අතීතා විචිකිච්ඡා අත්ථි…පෙ.... අතීතො අපායගමනීයො මොහො අත්ථි, න ච සොතාපන්නො තෙන මොහෙන සමොහොති? ආමන්තා. පුථුජ්ජනස්ස අතීතො අපායගමනීයො මොහො අත්ථි, න ච පුථුජ්ජනො තෙන මොහෙන සමොහොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

අතීතහත්ථාදිකථා

293. අතීතා හත්ථා අත්ථීති? ආමන්තා. අතීතෙසු හත්ථෙසු සති ආදානනික්ඛෙපනං පඤ්ඤායතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.... අතීතා පාදා අත්ථීති? ආමන්තා. අතීතෙසු පාදෙසු සති අභික්කමපටික්කමො පඤ්ඤායතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.... අතීතා පබ්බා අත්ථීති? ආමන්තා. අතීතෙසු පබ්බෙසු සති සමිඤ්ජනපසාරණං පඤ්ඤායතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.... අතීතො කුච්ඡි අත්ථීති? ආමන්තා. අතීතස්මිං කුච්ඡිස්මිං සති ජිඝච්ඡා පිපාසා පඤ්ඤායතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

අතීතො කායො අත්ථීති? ආමන්තා. අතීතො කායො පග්ගහනිග්ගහුපගො ඡෙදනභෙදනුපගො කාකෙහි ගිජ්ඣෙහි කුලලෙහි සාධාරණොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.... අතීතෙ කායෙ විසං කමෙය්‍ය , සත්ථං කමෙය්‍ය, අග්ගි කමෙය්‍යාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.... ලබ්භා අතීතො කායො අද්දුබන්ධනෙන බන්ධිතුං, රජ්ජුබන්ධනෙන බන්ධිතුං, සඞ්ඛලිකබන්ධනෙන බන්ධිතුං, ගාමබන්ධනෙන බන්ධිතුං, නිගමබන්ධනෙන බන්ධිතුං, නගරබන්ධනෙන බන්ධිතුං, ජනපදබන්ධනෙන බන්ධිතුං, කණ්ඨපඤ්චමෙහි බන්ධනෙහි බන්ධිතුන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

අතීතො ආපො අත්ථීති? ආමන්තා. තෙන ආපෙන ආපකරණීයං කරොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.... අතීතො තෙජො අත්ථීති? ආමන්තා. තෙන තෙජෙන තෙජකරණීයං කරොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.... අතීතො වායො අත්ථීති? ආමන්තා. තෙන වායෙන වායකරණීයං කරොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

අතීතක්ඛන්ධාදිසමොධානකථා

294. අතීතො රූපක්ඛන්ධො අත්ථි, අනාගතො රූපක්ඛන්ධො අත්ථි, පච්චුප්පන්නො රූපක්ඛන්ධො අත්ථීති? ආමන්තා. තයො රූපක්ඛන්ධාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ …පෙ.... අතීතා පඤ්චක්ඛන්ධා අත්ථි, අනාගතා පඤ්චක්ඛන්ධා අත්ථි, පච්චුප්පන්නා පඤ්චක්ඛන්ධා අත්ථීති? ආමන්තා. පන්නරසක්ඛන්ධාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

අතීතං චක්ඛායතනං අත්ථි, අනාගතං චක්ඛායතනං අත්ථි, පච්චුප්පන්නං චක්ඛායතනං අත්ථීති? ආමන්තා. තීණි චක්ඛායතනානීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.... අතීතානි ද්වාදසායතනානි අත්ථි, අනාගතානි ද්වාදසායතනානි අත්ථි, පච්චුප්පන්නානි ද්වාදසායතනානි අත්ථීති? ආමන්තා. ඡත්තිංසායතනානීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

අතීතා චක්ඛුධාතු අත්ථි, අනාගතා චක්ඛුධාතු අත්ථි, පච්චුප්පන්නා චක්ඛුධාතු අත්ථීති? ආමන්තා. තිස්සො චක්ඛුධාතුයොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.... අතීතා අට්ඨාරස ධාතුයො අත්ථි, අනාගතා අට්ඨාරස ධාතුයො අත්ථි, පච්චුප්පන්නා අට්ඨාරස ධාතුයො අත්ථීති? ආමන්තා. චතුපඤ්ඤාස ධාතුයොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

අතීතං චක්ඛුන්ද්‍රියං අත්ථි, අනාගතං චක්ඛුන්ද්‍රියං අත්ථි, පච්චුප්පන්නං චක්ඛුන්ද්‍රියං අත්ථීති ? ආමන්තා. තීණි චක්ඛුන්ද්‍රියානීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.... අතීතානි බාවීසතින්ද්‍රියානි අත්ථි, අනාගතානි බාවීසතින්ද්‍රියානි අත්ථි, පච්චුප්පන්නානි බාවීසතින්ද්‍රියානි අත්ථීති? ආමන්තා. ඡසට්ඨින්ද්‍රියානීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

අතීතො රාජා චක්කවත්තී අත්ථි, අනාගතො රාජා චක්කවත්තී අත්ථි, පච්චුප්පන්නො රාජා චක්කවත්තී අත්ථීති? ආමන්තා. තිණ්ණන්නං රාජූනං චක්කවත්තීනං සම්මුඛීභාවො හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

අතීතො සම්මාසම්මුද්ධො අත්ථි, අනාගතො සම්මාසම්බුද්ධො අත්ථි, පච්චුප්පන්නො සම්මාසම්බුද්ධො අත්ථීති? ආමන්තා. තිණ්ණන්නං සම්මාසම්බුද්ධානං සම්මුඛීභාවො හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

පදසොධනකථා

295. අතීතං අත්ථීති? ආමන්තා . අත්ථි අතීතන්ති? අත්ථි සියා අතීතං, සියා න්වාතීතන්ති.

ආජානාහි නිග්ගහං. හඤ්චි අතීතං අත්ථි, අත්ථි සියා අතීතං, සියා න්වාතීතං, තෙනාතීතං න්වාතීතං, න්වාතීතං අතීතන්ති. යං තත්ථ වදෙසි – ''වත්තබ්බෙ ඛො – 'අතීතං අත්ථි අත්ථි සියා අතීතං, සියා න්වාතීතං, තෙනාතීතං න්වාතීතං, න්වාතීතං අතීත'''න්ති මිච්ඡා.

නො චෙ පන අතීතං න්වාතීතං න්වාතීතං අතීතන්ති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''අතීතං අත්ථි අත්ථි සියා අතීතං, සියා න්වාතීත''න්ති. යං තත්ථ වදෙසි – ''වත්තබ්බෙ ඛො – 'අතීතං අත්ථි අත්ථි සියා අතීතං, සියා න්වාතීතං, තෙනාතීතං න්වාතීතං, න්වාතීතං අතීත'''න්ති මිච්ඡා.

අනාගතං අත්ථීති? ආමන්තා. අත්ථි අනාගතන්ති? අත්ථි සියා අනාගතං, සියා න්වානාගතන්ති.

ආජානාහි නිග්ගහං. හඤ්චි අනාගතං අත්ථි අත්ථි සියා අනාගතං සියා න්වානාගතං, තෙනානාගතං න්වානාගතං, න්වානාගතං අනාගතන්ති. යං තත්ථ වදෙසි – ''වත්තබ්බෙ ඛො – 'අනාගතං අත්ථි අත්ථි සියා අනාගතං, සියා න්වානාගතං, තෙනානාගතං න්වානාගතං, න්වානාගතං අනාගත'''න්ති මිච්ඡා.

නො චෙ පනානාගතං න්වානාගතං න්වානාගතං අනාගතන්ති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''අනාගතං අත්ථි අත්ථි සියා අනාගතං, සියා න්වානාගත''න්ති. යං තත්ථ වදෙසි – ''වත්තබ්බෙ ඛො – 'අනාගතං අත්ථි අත්ථි සියා අනාගතං, සියා න්වානාගතං, තෙනානාගතං න්වානාගතං, න්වානාගතං අනාගත'''න්ති මිච්ඡා.

පච්චුප්පන්නං අත්ථීති, ආමන්තා. අත්ථි පච්චුප්පන්නන්ති? අත්ථි සියා පච්චුප්පන්නං, සියා නො පච්චුප්පන්නන්ති.

ආජානාහි නිග්ගහං. හඤ්චි පච්චුප්පන්නං අත්ථි අත්ථි සියා පච්චුප්පන්නං, සියා නො පච්චුප්පන්නං, තෙන පච්චුප්පන්නං, නො පච්චුප්පන්නං, නො පච්චුප්පන්නං පච්චුප්පන්නන්ති. යං තත්ථ වදෙසි – ''වත්තබ්බෙ ඛො – 'පච්චුප්පන්නං අත්ථි අත්ථි සියා පච්චුප්පන්නං, සියා නො පච්චුප්පන්නං, තෙන පච්චුප්පන්නං නො පච්චුප්පන්නං, නො පච්චුප්පන්නං පච්චුප්පන්න'''න්ති මිච්ඡා.

නො චෙ පන පච්චුප්පන්නං නො පච්චුප්පන්නං, නො පච්චුප්පන්නං පච්චුප්පන්නන්ති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''පච්චුප්පන්නං අත්ථි අත්ථි සියා පච්චුප්පන්නං, සියා නො පච්චුප්පන්න''න්ති. යං තත්ථ වදෙසි – ''වත්තබ්බෙ ඛො – 'පච්චුප්පන්නං අත්ථි අත්ථි සියා පච්චුප්පන්නං, සියා නො පච්චුප්පන්නං, තෙන පච්චුප්පන්නං නො පච්චුප්පන්නං, නො පච්චුප්පන්නං පච්චුප්පන්න'''න්ති මිච්ඡා.

නිබ්බානං අත්ථීති? ආමන්තා. අත්ථි නිබ්බානන්ති? අත්ථි සියා නිබ්බානං සියා නො නිබ්බානන්ති.

ආජානාහි නිග්ගහං. හඤ්චි නිබ්බානං අත්ථි අත්ථි සියා නිබ්බානං, සියා නො නිබ්බානං, තෙන නිබ්බානං නො නිබ්බානං, නො නිබ්බානං නිබ්බානන්ති. යං තත්ථ වදෙසි – ''වත්තබ්බෙ ඛො – 'නිබ්බානං අත්ථි අත්ථි සියා නිබ්බානං, සියා නො නිබ්බානං, තෙන නිබ්බානං නො නිබ්බානං, නො නිබ්බානං නිබ්බාන'''න්ති මිච්ඡා.

නො චෙ පන නිබ්බානං නො නිබ්බානං, නො නිබ්බානං නිබ්බානන්ති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''නිබ්බානං අත්ථි අත්ථි සියා නිබ්බානං, සියා නො නිබ්බාන''න්ති. යං තත්ථ වදෙසි – ''වත්තබ්බෙ ඛො – 'නිබ්බානං අත්ථි අත්ථි සියා නිබ්බානං, සියා නො නිබ්බානං, තෙන නිබ්බානං නො නිබ්බානං, නො නිබ්බානං නිබ්බාන'''න්ති මිච්ඡා.

සුත්තසාධනං

296. න වත්තබ්බං – ''අතීතං අත්ථි, අනාගතං අත්ථී''ති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ''යං කිඤ්චි, භික්ඛවෙ, රූපං අතීතානාගතපච්චුප්පන්නං අජ්ඣත්තං වා බහිද්ධා වා ඔළාරිකං වා සුඛුමං වා හීනං වා පණීතං වා යං දූරෙ සන්තිකෙ වා – අයං වුච්චති රූපක්ඛන්ධො. යා කාචි වෙදනා… යා කාචි සඤ්ඤා… යෙ කෙචි සඞ්ඛාරා… යං කිඤ්චි විඤ්ඤාණං අතීතානාගතපච්චුප්පන්නං අජ්ඣත්තං වා බහිද්ධා වා ඔළාරිකං වා සුඛුමං වා හීනං වා පණීතං වා යං දූරෙ සන්තිකෙ වා – අයං වුච්චති විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො''ති [සං. නි. 3.48]. අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි අතීතං අත්ථි, අනාගතං අත්ථීති.

අතීතං අත්ථි, අනාගතං අත්ථීති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ''තයොමෙ, භික්ඛවෙ, නිරුත්තිපථා අධිවචනපථා පඤ්ඤත්තිපථා අසඞ්කිණ්ණා අසඞ්කිණ්ණපුබ්බා න සඞ්කියන්ති න සඞ්කියිස්සන්ති අප්පටිකුට්ඨා සමණෙහි බ්‍රාහ්මණෙහි විඤ්ඤූහි. කතමෙ තයො? යං, භික්ඛවෙ, රූපං අතීතං නිරුද්ධං විගතං විපරිණතං 'අහොසී'ති තස්ස සඞ්ඛා, 'අහොසී'ති තස්ස සමඤ්ඤා, 'අහොසී'ති තස්ස පඤ්ඤත්ති; න තස්ස සඞ්ඛා 'අත්ථී'ති, න තස්ස සඞ්ඛා

‘භවිස්සතී’ති. යා වෙදනා…පෙ…. යා සඤ්ඤා… යෙ සඞ්ඛාරා… යං විඤ්ඤාණං අතීතං නිරුද්ධං විගතං විපරිණතං ‘අහොසී’ති තස්ස සඞ්ඛා, ‘අහොසී’ති තස්ස සමඤ්ඤා, ‘අහොසී’ති තස්ස පඤ්ඤත්ති; න තස්ස සඞ්ඛා ‘අත්ථී’ති, න තස්ස සඞ්ඛා ‘භවිස්සතී’ති.

‘‘යං, භික්ඛවෙ, රූපං අජාතං අපාතුභූතං ‘භවිස්සතී’ති තස්ස සඞ්ඛා, ‘භවිස්සතී’ති තස්ස සමඤ්ඤා, ‘භවිස්සතී’ති තස්ස පඤ්ඤත්ති; න තස්ස සඞ්ඛා ‘අත්ථී’ති, න තස්ස සඞ්ඛා ‘අහොසී’ති. යා වෙදනා…පෙ…. යා සඤ්ඤා… යෙ සඞ්ඛාරා… යං විඤ්ඤාණං අජාතං අපාතුභූතං ‘භවිස්සතී’ති තස්ස සඞ්ඛා, ‘භවිස්සතී’ති තස්ස සමඤ්ඤා, ‘භවිස්සතී’ති තස්ස පඤ්ඤත්ති; න තස්ස සඞ්ඛා ‘අත්ථී’ති, න තස්ස සඞ්ඛා ‘අහොසී’ති.

‘‘යං, භික්ඛවෙ, රූපං ජාතං පාතුභූතං ‘අත්ථී’ති තස්ස සඞ්ඛා, ‘අත්ථී’ති තස්ස සමඤ්ඤා, ‘අත්ථී’ති තස්ස පඤ්ඤත්ති; න තස්ස සඞ්ඛා ‘අහොසී’ති, න තස්ස සඞ්ඛා ‘භවිස්සතී’ති. යා වෙදනා…පෙ…. යා සඤ්ඤා… යෙ සඞ්ඛාරා… යං විඤ්ඤාණං ජාතං පාතුභූතං ‘අත්ථී’ති තස්ස සඞ්ඛා, ‘අත්ථී’ති තස්ස සමඤ්ඤා, ‘අත්ථී’ති තස්ස පඤ්ඤත්ති; න තස්ස සඞ්ඛා ‘අහොසී’ති, න තස්ස සඞ්ඛා ‘භවිස්සතී’ති. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, තයො නිරුත්තිපථා අධිවචනපථා පඤ්ඤත්තිපථා අසඞ්කිණ්ණා අසඞ්කිණ්ණපුබ්බා න සඞ්කියන්ති න සඞ්කියිස්සන්ති අප්පටිකුට්ඨා සමණෙහි බ්‍රාහ්මණෙහි විඤ්ඤූහි.

‘‘යෙපි තෙ, භික්ඛවෙ, අහෙසුං උක්කලා වස්සභඤ්ඤා අහෙතුකවාදා අකිරියවාදා නත්ථිකවාදා, තෙපිමෙ තයො නිරුත්තිපථෙ අධිවචනපථෙ පඤ්ඤත්තිපථෙ න ගරහිතබ්බං න පටික්කොසිතබ්බං අමඤ්ඤිංසු. තං කිස්ස හෙතු? නින්දාබ්‍යාරොසඋපාරම්භභයා’’ති [සංයුත්තනිකායෙ]. අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි න වත්තබ්බං – ‘‘අතීතං අත්ථි, අනාගතං අත්ථී’’ති.

අතීතං අත්ථීති? ආමන්තා. නනු ආයස්මා එග්ගුනො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘අත්ථි නු ඛො තං, භන්තෙ, චක්ඛුං යෙන චක්ඛුනා අතීතෙ බුද්ධෙ පරිනිබ්බුතෙ ඡින්නපපඤ්චෙ ඡින්නවටුමෙ පරියාදින්නවට්ටෙ සබ්බදුක්ඛවීතිවත්තෙ පඤ්ඤාපයමානො පඤ්ඤාපෙය්‍යාති. අත්ථි නු ඛො සා, භන්තෙ, ජිව්හා…පෙ…. අත්ථි නු ඛො සො, භන්තෙ, මනො යෙන මනෙන අතීතෙ බුද්ධෙ පරිනිබ්බුතෙ ඡින්නපපඤ්චෙ ඡින්නවටුමෙ පරියාදින්නවට්ටෙ සබ්බදුක්ඛවීතිවත්තෙ පඤ්ඤාපයමානො පඤ්ඤාපෙය්‍යා’’ති.

‘‘නත්ථි ඛො තං, එග්ගුන, චක්ඛුං යෙන චක්ඛුනා අතීතෙ බුද්ධෙ පරිනිබ්බුතෙ ඡින්නපපඤ්චෙ ඡින්නවටුමෙ පරියාදින්නවට්ටෙ සබ්බදුක්ඛවීතිවත්තෙ පඤ්ඤාපයමානො පඤ්ඤාපෙය්‍ය. නත්ථි ඛො සා, එග්ගුන, ජිව්හා…පෙ…. නත්ථි නු ඛො සො, එග්ගුන, මනො යෙන මනෙන අතීතෙ බුද්ධෙ පරිනිබ්බුතෙ ඡින්නපපඤ්චෙ ඡින්නවටුමෙ පරියාදින්නවට්ටෙ සබ්බදුක්ඛවීතිවත්තෙ පඤ්ඤාපයමානො පඤ්ඤාපෙය්‍යා’’ති [සං. නි. 4.83]. අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි න වත්තබ්බං – ‘‘අතීතං අත්ථී’’ති.

අතීතං අත්ථීති? ආමන්තා. නනු ආයස්මා නන්දකො එතදවොච – ‘‘අහු පුබ්බෙ ලොභො තදහු අකුසලං, සො එතරහි නත්ථි, ඉච්චෙතං කුසලං. අහු පුබ්බෙ දොසො… අහු පුබ්බෙ මොහො, තදහු අකුසලං, සො එතරහි නත්ථි, ඉච්චෙතං කුසල’’න්ති [අඞ්ගුත්තරනිකායෙ]. අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි න වත්තබ්බං – ‘‘අතීතං අත්ථී’’ති.

න වත්තබ්බං – ‘‘අනාගතං අත්ථී’’ති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘කබළීකාරෙ චෙ, භික්ඛවෙ, ආහාරෙ අත්ථි රාගො, අත්ථි නන්දී, අත්ථි තණ්හා; පතිට්ඨිතං තත්ථ විඤ්ඤාණං විරූළ්හං. යත්ථ පතිට්ඨිතං විඤ්ඤාණං විරූළ්හං, අත්ථි තත්ථ නාමරූපස්ස අවක්කන්ති. යත්ථ අත්ථි නාමරූපස්ස අවක්කන්ති, අත්ථි තත්ථ සඞ්ඛාරානං වුද්ධි. යත්ථ අත්ථි සඞ්ඛාරානං වුද්ධි, අත්ථි තත්ථ ආයතිං පුනබ්භවාභිනිබ්බත්ති. යත්ථ අත්ථි ආයතිං පුනබ්භවාභිනිබ්බත්ති, අත්ථි තත්ථ ආයතිං ජාතිජරාමරණං. යත්ථ අත්ථි ආයතිං ජාතිජරාමරණං, සසොකං තං, භික්ඛවෙ, සරජං [සදරං (සං. නි. 2.64) තදෙව යුත්තතරං] සඋපායාසන්ති වදාමි.

‘‘ඵස්සෙ චෙ, භික්ඛවෙ, ආහාරෙ… මනොසඤ්චෙතනාය චෙ, භික්ඛවෙ, ආහාරෙ… විඤ්ඤාණෙ චෙ, භික්ඛවෙ, ආහාරෙ අත්ථි රාගො, අත්ථි නන්දී…පෙ…. සරජං සඋපායාසන්ති වදාමී’’ති [සං. නි. 2.64]. අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා . තෙන හි අනාගතං අත්ථීති.

අනාගතං අත්ථීති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘කබළීකාරෙ චෙ, භික්ඛවෙ, ආහාරෙ නත්ථි රාගො, නත්ථි නන්දී, නත්ථි තණ්හා; අප්පතිට්ඨිතං තත්ථ විඤ්ඤාණං අවිරූළ්හං. යත්ථ විඤ්ඤාණං අප්පතිට්ඨිතං අවිරූළ්හං, නත්ථි තත්ථ නාමරූපස්ස අවක්කන්ති. යත්ථ නත්ථි නාමරූපස්ස අවක්කන්ති, නත්ථි තත්ථ සඞ්ඛාරානං වුද්ධි. යත්ථ නත්ථි සඞ්ඛාරානං වුද්ධි, නත්ථි තත්ථ ආයතිං පුනබ්භවාභිනිබ්බත්ති. යත්ථ නත්ථි ආයතිං පුනබ්භවාභිනිබ්බත්ති, නත්ථි තත්ථ ආයතිං ජාතිජරාමරණං. යත්ථ නත්ථි ආයතිං ජාතිජරාමරණං, අසොකං තං, භික්ඛවෙ, අරජං අනුපායාසන්ති වදාමි.

‘‘ඵස්සෙ චෙ, භික්ඛවෙ, ආහාරෙ… මනොසඤ්චෙතනාය චෙ, භික්ඛවෙ, ආහාරෙ… විඤ්ඤාණෙ චෙ, භික්ඛවෙ, ආහාරෙ නත්ථි රාගො, නත්ථි නන්දී…පෙ…. අරජං අනුපායාසන්ති වදාමී’’ති [සං. නි. 2.64]. අත්ථෙව සුත්තන්තොති?

ආමන්තා. තෙන හි න වත්තබ්බං – ‘‘අනාගතං අත්ථී’’ති.

සබ්බමත්ථීතිකථා නිට්ඨිතා.

6. අතීතක්ඛන්ධාදිකථා

1. නසුත්තසාධනං

297. අතීතං ඛන්ධාති? ආමන්තා. අතීතං අත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අතීතං ආයතනන්ති? ආමන්තා. අතීතං අත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අතීතං ධාතූති? ආමන්තා. අතීතං අත්ථීති ? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… අතීතං ඛන්ධා ධාතු ආයතනන්ති [ඛන්ධධාතුආයතනන්ති (ස්‍යා.)]? ආමන්තා. අතීතං අත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අනාගතං ඛන්ධාති? ආමන්තා. අනාගතං අත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අනාගතං ආයතනන්ති? ආමන්තා. අනාගතං අත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අනාගතං ධාතූති? ආමන්තා. අනාගතං අත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අනාගතං ඛන්ධා ධාතු ආයතනන්ති? ආමන්තා. අනාගතං අත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

පච්චුප්පන්නං ඛන්ධා පච්චුප්පන්නං අත්ථීති? ආමන්තා. අතීතං ඛන්ධා අතීතං අත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… පච්චුප්පන්නං ආයතනං පච්චුප්පන්නං අත්ථීති? ආමන්තා. අතීතං ආයතනං අතීතං අත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. පච්චුප්පන්නං ධාතු පච්චුප්පන්නං අත්ථීති? ආමන්තා. අතීතං ධාතු අතීතං අත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… පච්චුප්පන්නං ඛන්ධා ධාතු ආයතනං පච්චුප්පන්නං අත්ථීති? ආමන්තා. අතීතං ඛන්ධා ධාතු ආයතනං අතීතං අත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

පච්චුප්පන්නං ඛන්ධා පච්චුප්පන්නං අත්ථීති? ආමන්තා. අනාගතං ඛන්ධා අනාගතං අත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. පච්චුප්පන්නං ආයතනං පච්චුප්පන්නං අත්ථීති? ආමන්තා. අනාගතං ආයතනං අනාගතං අත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. පච්චුප්පන්නං ධාතු පච්චුප්පන්නං අත්ථීති? ආමන්තා. අනාගතං ධාතු අනාගතං අත්ථීති ? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. පච්චුප්පන්නං ඛන්ධා ධාතු ආයතනං පච්චුප්පන්නං අත්ථීති? ආමන්තා. අනාගතං ඛන්ධා ධාතු ආයතනං අනාගතං අත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අතීතං ඛන්ධා අතීතං නත්ථීති? ආමන්තා. පච්චුප්පන්නං ඛන්ධා පච්චුප්පන්නං නත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අතීතං ආයතනං අතීතං නත්ථීති? ආමන්තා. පච්චුප්පන්නං ආයතනං පච්චුප්පන්නං නත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අතීතං ධාතු අතීතං නත්ථීති? ආමන්තා. පච්චුප්පන්නං ධාතු පච්චුප්පන්නං නත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අතීතං ඛන්ධා ධාතු ආයතනං අතීතං නත්ථීති? ආමන්තා. පච්චුප්පන්නං ඛන්ධා ධාතු ආයතනං පච්චුප්පන්නං නත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අනාගතං ඛන්ධා අනාගතං නත්ථීති? ආමන්තා. පච්චුප්පන්නං ඛන්ධා පච්චුප්පන්නං නත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අනාගතං ආයතනං…පෙ…. අනාගතං ධාතු…පෙ…. අනාගතං ඛන්ධා ධාතු ආයතනං අනාගතං නත්ථීති? ආමන්තා. පච්චුප්පන්නං ඛන්ධා ධාතු ආයතනං පච්චුප්පන්නං නත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අතීතං රූපං ඛන්ධොති? ආමන්තා. අතීතං රූපං අත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අතීතං රූපං ආයතනන්ති? ආමන්තා. අතීතං රූපං අත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අතීතං රූපං ධාතූති? ආමන්තා. අතීතං රූපං අත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අතීතං රූපං ඛන්ධා ධාතු ආයතනන්ති ? ආමන්තා. අතීතං රූපං අත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අනාගතං රූපං ඛන්ධොති? ආමන්තා. අනාගතං රූපං අත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අනාගතං රූපං ආයතනං…පෙ…. අනාගතං රූපං ධාතු…පෙ…. අනාගතං රූපං ඛන්ධා ධාතු ආයතනන්ති? ආමන්තා. අනාගතං රූපං අත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

පච්චුප්පන්නං රූපං ඛන්ධො පච්චුප්පන්නං රූපං අත්ථීති? ආමන්තා. අතීතං රූපං ඛන්ධො අතීතං රූපං අත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. පච්චුප්පන්නං රූපං ආයතනං…පෙ…. පච්චුප්පන්නං රූපං ධාතු…පෙ…. පච්චුප්පන්නං රූපං ඛන්ධා ධාතු ආයතනං පච්චුප්පන්නං රූපං අත්ථීති? ආමන්තා. අතීතං රූපං ඛන්ධා ධාතු ආයතනං අතීතං රූපං අත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

පච්චුප්පන්නං රූපං ඛන්ධො පච්චුප්පන්නං රූපං අත්ථීති? ආමන්තා. අනාගතං රූපං ඛන්ධො අනාගතං රූපං අත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. පච්චුප්පන්නං රූපං ආයතනං…පෙ…. පච්චුප්පන්නං රූපං ධාතු…පෙ…. පච්චුප්පන්නං රූපං ඛන්ධා ධාතු ආයතනං පච්චුප්පන්නං රූපං අත්ථීති? ආමන්තා. අනාගතං රූපං ඛන්ධා ධාතු ආයතනං අනාගතං රූපං අත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අතීතං රූපං ඛන්ධො අතීතං රූපං නත්ථීති? ආමන්තා. පච්චුප්පන්නං රූපං ඛන්ධො පච්චුප්පන්නං රූපං නත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අතීතං රූපං ආයතනං…පෙ…. අතීතං රූපං ධාතු…පෙ…. අතීතං රූපං ඛන්ධා ධාතු

ආයතනං අතීතං රූපං නත්ථීති? ආමන්තා. පච්චුප්පන්නං රූපං ඛන්ධා ධාතු ආයතනං පච්චුප්පන්නං රූපං නත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අනාගතං රූපං ඛන්ධො අනාගතං රූපං නත්ථීති? ආමන්තා. පච්චුප්පන්නං රූපං ඛන්ධො පච්චුප්පන්නං රූපං නත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අනාගතං රූපං ආයතනං…පෙ…. අනාගතං රූපං ධාතු…පෙ…. අනාගතං රූපං ඛන්ධා ධාතු ආයතනං අනාගතං රූපං නත්ථීති? ආමන්තා. පච්චුප්පන්නං රූපං ඛන්ධා ධාතු ආයතනං පච්චුප්පන්නං රූපං නත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අතීතා වෙදනා… අතීතා සඤ්ඤා… අතීතා සඞ්ඛාරා… අතීතං විඤ්ඤාණං ඛන්ධොති? ආමන්තා. අතීතං විඤ්ඤාණං අත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අතීතං විඤ්ඤාණං ආයතනං …පෙ…. අතීතං විඤ්ඤාණං ධාතු…පෙ…. අතීතං විඤ්ඤාණං ඛන්ධා ධාතු ආයතනන්ති? ආමන්තා. අතීතං විඤ්ඤාණං අත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අනාගතං විඤ්ඤාණං ඛන්ධොති? ආමන්තා. අනාගතං විඤ්ඤාණං අත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අනාගතං විඤ්ඤාණං ආයතනං…පෙ…. අනාගතං විඤ්ඤාණං ධාතු…පෙ…. අනාගතං විඤ්ඤාණං ඛන්ධා ධාතු ආයතනන්ති? ආමන්තා. අනාගතං විඤ්ඤාණං අත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

පච්චුප්පන්නං විඤ්ඤාණං ඛන්ධො පච්චුප්පන්නං විඤ්ඤාණං අත්ථීති? ආමන්තා. අතීතං විඤ්ඤාණං ඛන්ධො අතීතං විඤ්ඤාණං අත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. පච්චුප්පන්නං විඤ්ඤාණං ආයතනං…පෙ…. පච්චුප්පන්නං විඤ්ඤාණං ධාතු…පෙ…. පච්චුප්පන්නං විඤ්ඤාණං ඛන්ධා ධාතු ආයතනං පච්චුප්පන්නං විඤ්ඤාණං අත්ථීති? ආමන්තා. අතීතං විඤ්ඤාණං ඛන්ධා ධාතු ආයතනං අතීතං විඤ්ඤාණං අත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

පච්චුප්පන්නං විඤ්ඤාණං ඛන්ධො පච්චුප්පන්නං විඤ්ඤාණං අත්ථීති? ආමන්තා. අනාගතං විඤ්ඤාණං ඛන්ධො අනාගතං විඤ්ඤාණං අත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. පච්චුප්පන්නං විඤ්ඤාණං ආයතනං…පෙ…. පච්චුප්පන්නං විඤ්ඤාණං ධාතු…පෙ…. පච්චුප්පන්නං විඤ්ඤාණං ඛන්ධා ධාතු ආයතනං පච්චුප්පන්නං විඤ්ඤාණං අත්ථීති? ආමන්තා. අනාගතං විඤ්ඤාණං ඛන්ධා ධාතු ආයතනං අනාගතං විඤ්ඤාණං අත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අතීතං විඤ්ඤාණං ඛන්ධො අතීතං විඤ්ඤාණං නත්ථීති? ආමන්තා. පච්චුප්පන්නං විඤ්ඤාණං ඛන්ධො පච්චුප්පන්නං විඤ්ඤාණං නත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අතීතං විඤ්ඤාණං ආයතනං…පෙ…. අතීතං විඤ්ඤාණං ධාතු…පෙ…. අතීතං විඤ්ඤාණං ඛන්ධා ධාතු ආයතනං අතීතං විඤ්ඤාණං නත්ථීති? ආමන්තා. පච්චුප්පන්නං විඤ්ඤාණං ඛන්ධා ධාතු ආයතනං පච්චුප්පන්නං විඤ්ඤාණං නත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අනාගතං විඤ්ඤාණං ඛන්ධො අනාගතං විඤ්ඤාණං නත්ථීති? ආමන්තා. පච්චුප්පන්නං විඤ්ඤාණං ඛන්ධො පච්චුප්පන්නං විඤ්ඤාණං නත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අනාගතං විඤ්ඤාණං ආයතනං…පෙ…. අනාගතං විඤ්ඤාණං ධාතු…පෙ…. අනාගතං විඤ්ඤාණං ඛන්ධා ධාතු ආයතනං අනාගතං විඤ්ඤාණං නත්ථීති? ආමන්තා. පච්චුප්පන්නං විඤ්ඤාණං ඛන්ධා ධාතු ආයතනං පච්චුප්පන්නං විඤ්ඤාණං නත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

2. සුත්තසාධනං

298. න වත්තබ්බං – ‘‘අතීතානාගතා ඛන්ධා ධාතු ආයතනං නත්ථී වෙතෙ’’ති? ආමන්තා . නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘තයොමෙ, භික්ඛවෙ, නිරුත්තිපථා අධිවචනපථා පඤ්ඤත්ති…පෙ…. විඤ්ඤූහීති…පෙ….’’. අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි න වත්තබ්බං – ‘‘අතීතානාගතා ඛන්ධා ධාතු ආයතනං නත්ථී වෙතෙ’’ති.

අතීතානාගතා ඛන්ධා ධාතු ආයතනං නත්ථී වෙතෙති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘යං කිඤ්චි, භික්ඛවෙ, රූපං අතීතානාගතපච්චුප්පන්නං අජ්ඣත්තං වා බහිද්ධා වා ඔළාරිකං වා සුඛුමං වා හීනං වා පණීතං වා යං දූරෙ සන්තිකෙ වා, අයං වුච්චති රූපක්ඛන්ධො. යා කාචි වෙදනා… යා කාචි සඤ්ඤා… යෙ කෙචි සඞ්ඛාරා… යං කිඤ්චි විඤ්ඤාණං අතීතානාගතපච්චුප්පන්නං…පෙ…. අයං වුච්චති විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො’’ති. අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි න වත්තබ්බං – ‘‘අතීතානාගතා ඛන්ධා ධාතු ආයතනං නත්ථී වෙතෙ’’ති.

අතීතක්ඛන්ධාදිකථා නිට්ඨිතා.

7. එකච්චං අත්ථීතිකථා

1. අතීතාදිඑකච්චකථා

299. අතීතං අත්ථීති? එකච්චං අත්ථි, එකච්චං නත්ථීති. එකච්චං නිරුද්ධං, එකච්චං න නිරුද්ධං; එකච්චං විගතං, එකච්චං අවිගතං; එකච්චං අත්ථඞ්ගතං, එකච්චං න අත්ථඞ්ගතං; එකච්චං අබ්භත්ථඞ්ගතං, එකච්චං න අබ්භත්ථඞ්ගතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

අතීතං එකච්චං අත්ථි, එකච්චං නත්ථීති? ආමන්තා. අතීතා අවිපක්කවිපාකා ධම්මා එකච්චෙ අත්ථි, එකච්චෙ නත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… අතීතං එකච්චං අත්ථි, එකච්චං නත්ථීති? ආමන්තා. අතීතා විපක්කවිපාකා ධම්මා එකච්චෙ අත්ථි, එකච්චෙ නත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… අතීතං එකච්චං අත්ථි, එකච්චං නත්ථීති? ආමන්තා. අතීතා අවිපාකා ධම්මා එකච්චෙ අත්ථි එකච්චෙ නත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

අතීතං එකච්චං අත්ථි එකච්චං නත්ථීති? ආමන්තා. කිං අත්ථි කිං නත්ථීති? අතීතා අවිපක්කවිපාකා ධම්මා – තෙ අත්ථි; අතීතා විපක්කවිපාකා ධම්මා – තෙ නත්ථීති. අතීතා අවිපක්කවිපාකා ධම්මා – තෙ අත්ථීති? ආමන්තා . අතීතා විපක්කවිපාකා ධම්මා – තෙ අත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… අතීතා අවිපක්කවිපාකා ධම්මා – තෙ අත්ථීති? ආමන්තා. අතීතා අවිපාකා ධම්මා – තෙ අත්ථීති [අතීතා අවිපක්කවිපාකා ධම්මා තෙ නත්ථීති (ක.)]? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

අතීතා විපක්කවිපාකා ධම්මා – තෙ නත්ථීති? ආමන්තා. අතීතා අවිපක්කවිපාකා ධම්මා – තෙ නත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ …පෙ.….

අතීතා අවිපාකා [විපක්කවිපාකා (ස්‍යා.), අවිපක්කවිපාකා (ක.)] ධම්මා – තෙ නත්ථීති? ආමන්තා. අතීතා අවිපක්කවිපාකා [අවිපාකා (ස්‍යා.)] ධම්මා – තෙ නත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

අතීතා අවිපක්කවිපාකා ධම්මා – තෙ අත්ථීති? ආමන්තා. නනු අතීතා අවිපක්කවිපාකා ධම්මා නිරුද්ධාති? ආමන්තා. හඤ්චි අතීතා අවිපක්කවිපාකා ධම්මා නිරුද්ධා, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''අතීතා අවිපක්කවිපාකා ධම්මා – තෙ [ධම්මා නිරුද්ධා තෙ (ස්‍යා. ක.)] අත්ථී''ති.

අතීතා අවිපක්කවිපාකා ධම්මා නිරුද්ධා – තෙ අත්ථීති? ආමන්තා. අතීතා විපක්කවිපාකා ධම්මා නිරුද්ධා – තෙ අත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… අතීතා අවිපක්කවිපාකා ධම්මා නිරුද්ධා – තෙ අත්ථීති? ආමන්තා. අතීතා අවිපාකා [අවිපක්කවිපාකා (සී. ක.)] ධම්මා නිරුද්ධා – තෙ අත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

අතීතා විපක්කවිපාකා ධම්මා නිරුද්ධා – තෙ නත්ථීති? ආමන්තා. අතීතා අවිපක්කවිපාකා ධම්මා නිරුද්ධා – තෙ නත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

අතීතා අවිපාකා [විපක්කවිපාකා (ස්‍යා.), අවිපක්කවිපාකා (ක.)] ධම්මා නිරුද්ධා – තෙ නත්ථීති? ආමන්තා. අතීතා අවිපක්කවිපාකා [අවිපාකා (ස්‍යා.)] ධම්මා නිරුද්ධා – තෙ නත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

අතීතා අවිපක්කවිපාකා ධම්මා නිරුද්ධා – තෙ අත්ථීති? ආමන්තා . අතීතා විපක්කවිපාකා ධම්මා නිරුද්ධා – තෙ නත්ථීති? ආමන්තා. අතීතා එකදෙසං විපක්කවිපාකා ධම්මා එකදෙසං අවිපක්කවිපාකා ධම්මා නිරුද්ධා – තෙ එකච්චෙ අත්ථි එකච්චෙ නත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

න වත්තබ්බං – ''අතීතා අවිපක්කවිපාකා ධම්මා – තෙ අත්ථී''ති? ආමන්තා. නනු අතීතා අවිපක්කවිපාකා ධම්මා විපච්චිස්සන්තීති? ආමන්තා. හඤ්චි අතීතා අවිපක්කවිපාකා ධම්මා විපච්චිස්සන්ති, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''අතීතා අවිපක්කවිපාකා ධම්මා – තෙ අත්ථී''ති.

අතීතා අවිපක්කවිපාකා ධම්මා විපච්චිස්සන්තීති කත්වා තෙ අත්ථීති? ආමන්තා. විපච්චිස්සන්තීති කත්වා පච්චුප්පන්නාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… විපච්චිස්සන්තීති කත්වා පච්චුප්පන්නාති? ආමන්තා. පච්චුප්පන්නා ධම්මා නිරුජ්ඣිස්සන්තීති කත්වා තෙ නත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

2. අනාගතාදිඑකච්චකථා

300. අනාගතං අත්ථීති? එකච්චං අත්ථි, එකච්චං නත්ථීති. එකච්චං ජාතං, එකච්චං අජාතං; එකච්චං සඤ්ජාතං, එකච්චං අසඤ්ජාතං; එකච්චං නිබ්බත්තං, එකච්චං අනිබ්බත්තං; එකච්චං පාතුභූතං, එකච්චං අපාතුභූතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

අනාගතං එකච්චං අත්ථි, එකච්චං නත්ථීති? ආමන්තා. අනාගතා උප්පාදිනො ධම්මා එකච්චෙ අත්ථි, එකච්චෙ නත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අනාගතං එකච්චං අත්ථි, එකච්චං නත්ථීති? ආමන්තා. අනාගතා අනුප්පාදිනො ධම්මා එකච්චෙ අත්ථි, එකච්චෙ නත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අනාගතං එකච්චං අත්ථි, එකච්චං නත්ථීති? ආමන්තා. කිං අත්ථි, කිං නත්ථීති? අනාගතා උප්පාදිනො ධම්මා – තෙ අත්ථි; අනාගතා අනුප්පාදිනො ධම්මා – තෙ නත්ථීති. අනාගතා උප්පාදිනො ධම්මා – තෙ අත්ථීති? ආමන්තා. අනාගතා අනුප්පාදිනො ධම්මා – තෙ අත්ථීති ? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අනාගතා අනුප්පාදිනො ධම්මා – තෙ නත්ථීති? ආමන්තා. අනාගතා උප්පාදිනො ධම්මා – තෙ නත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අනාගතා උප්පාදිනො ධම්මා – තෙ අත්ථීති? ආමන්තා. නනු අනාගතා උප්පාදිනො ධම්මා අජාතාති? ආමන්තා. හඤ්චි අනාගතා උප්පාදිනො ධම්මා අජාතා, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''අනාගතා උප්පාදිනො ධම්මා – තෙ අත්ථී''ති.

අනාගතා උප්පාදිනො ධම්මා අජාතා – තෙ අත්ථීති? ආමන්තා. අනාගතා අනුප්පාදිනො ධම්මා අජාතා – තෙ අත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අනාගතා අනුප්පාදිනො ධම්මා අජාතා – තෙ නත්ථීති? ආමන්තා. අනාගතා උප්පාදිනො ධම්මා අජාතා – තෙ නත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

න වත්තබ්බං – ''අනාගතා උප්පාදිනො ධම්මා – තෙ අත්ථී''ති? ආමන්තා. නනු අනාගතා උප්පාදිනො ධම්මා උප්පජ්ජිස්සන්තීති? ආමන්තා . හඤ්චි අනාගතා උප්පාදිනො ධම්මා උප්පජ්ජිස්සන්ති, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''අනාගතා උප්පාදිනො ධම්මා – තෙ අත්ථී''ති.

අනාගතා උප්පාදිනො ධම්මා උප්පජ්ජිස්සන්තීති කත්වා තෙ අත්ථීති? ආමන්තා. උප්පජ්ජිස්සන්තීති කත්වා පච්චුප්පන්නාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. උප්පජ්ජිස්සන්තීති කත්වා පච්චුප්පන්නාති? ආමන්තා. පච්චුප්පන්නා ධම්මා නිරුජ්ඣිස්සන්තීති කත්වා තෙ නත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

එකච්චං අත්ථීතිකථා නිට්ඨිතා.

8. සතිපට්ඨානකථා

301. සබ්බෙ ධම්මා සතිපට්ඨානාති? ආමන්තා. සබ්බෙ ධම්මා සති සතින්ද්‍රියං සතිබලං සම්මාසති සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගො එකායනමග්ගො ඛයගාමී බොධගාමී අපචයගාමී අනාසවා අසංයොජනියා අගන්ථනියා අනොඝනියා අයොගනියා අනීවරණියා අපරාමට්ඨා අනුපාදානියා අසංකිලෙසිකා, සබ්බෙ ධම්මා බුද්ධානුස්සති ධම්මානුස්සති සඞ්ඝානුස්සති සීලානුස්සති චාගානුස්සති දෙවතානුස්සති ආනාපානස්සති මරණානුස්සති කායගතාසති උපසමානුස්සතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

සබ්බෙ ධම්මා සතිපට්ඨානාති? ආමන්තා. චක්ඛායතනං සතිපට්ඨානන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.... චක්ඛායතනං සතිපට්ඨානන්ති ? ආමන්තා. චක්ඛායතනං සති සතින්ද්‍රියං සතිබලං සම්මාසති සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගො එකායනමග්ගො ඛයගාමී බොධගාමී අපචයගාමී අනාසවං අසංයොජනියං…පෙ.... අසංකිලෙසිකං, චක්ඛායතනං බුද්ධානුස්සති ධම්මානුස්සති සඞ්ඝානුස්සති සීලානුස්සති චාගානුස්සති දෙවතානුස්සති ආනාපානස්සති මරණානුස්සති කායගතාසති උපසමානුස්සතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.... සොතායතනං… ඝානායතනං… ජිව්හායතනං… කායායතනං… රූපායතනං… සද්දායතනං… ගන්ධායතනං… රසායතනං… ඵොට්ඨබ්බායතනං… රාගො… දොසො… මොහො… මානො… දිට්ඨි… විචිකිච්ඡා… ථීනං… උද්ධච්චං… අහිරිකං… අනොත්තප්පං සතිපට්ඨානන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.... අනොත්තප්පං සතිපට්ඨානන්ති? ආමන්තා. අනොත්තප්පං සති සතින්ද්‍රියං සතිබලං සම්මාසති…පෙ.... කායගතාසති උපසමානුස්සතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

සති සතිපට්ඨානා, සා ච සතීති? ආමන්තා. චක්ඛායතනං සතිපට්ඨානං, තඤ්ච සතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.... සති සතිපට්ඨානා, සා ච සතීති? ආමන්තා. සොතායතනං…පෙ.... කායායතනං… රූපායතනං…පෙ.... ඵොට්ඨබ්බායතනං… රාගො… දොසො… මොහො…පෙ.... අනොත්තප්පං සතිපට්ඨානං, තඤ්ච සතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

චක්ඛායතනං සතිපට්ඨානං, තඤ්ච න සතීති? ආමන්තා. සති සතිපට්ඨානා, සා ච න සතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.... සොතායතනං…පෙ.... කායායතනං… රූපායතනං…පෙ.... ඵොට්ඨබ්බායතනං… රාගො … දොසො… මොහො…පෙ.... අනොත්තප්පං සතිපට්ඨානං, තඤ්ච න සතීති? ආමන්තා . සති සතිපට්ඨානා, සා ච න සතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

302. න වත්තබ්බං – ''සබ්බෙ ධම්මා සතිපට්ඨානා''ති? ආමන්තා. නනු සබ්බෙ ධම්මෙ ආරබ්භ සති සන්තිට්ඨතීති? ආමන්තා. හඤ්චි සබ්බෙ ධම්මෙ ආරබ්භ සති සන්තිට්ඨතීති, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''සබ්බෙ ධම්මා සතිපට්ඨානා''ති.

සබ්බං ධම්මං ආරබ්භ සති සන්තිට්ඨතීති සබ්බෙ ධම්මා සතිපට්ඨානාති? ආමන්තා. සබ්බං ධම්මං ආරබ්භ ඵස්සො සන්තිට්ඨතීති සබ්බෙ ධම්මා ඵස්සපට්ඨානාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

සබ්බං ධම්මං ආරබ්භ සති සන්තිට්ඨතීති සබ්බෙ ධම්මා සතිපට්ඨානාති? ආමන්තා. සබ්බං ධම්මං ආරබ්භ වෙදනා සන්තිට්ඨති… සඤ්ඤා සන්තිට්ඨති… චෙතනා සන්තිට්ඨති… චිත්තං සන්තිට්ඨතීති සබ්බෙ ධම්මා චිත්තපට්ඨානාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

සබ්බෙ ධම්මා සතිපට්ඨානාති? ආමන්තා. සබ්බෙ සත්තා උපට්ඨිතසතිනො සතියා සමන්නාගතා සතියා සමොහිතා; සබ්බෙසං සත්තානං සති පච්චුපට්ඨිතාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

303. සබ්බෙ ධම්මා සතිපට්ඨානාති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ''අමතං තෙ, භික්ඛවෙ, න පරිභුඤ්ජන්ති යෙ කායගතාසතිං න පරිභුඤ්ජන්ති. අමතං තෙ, භික්ඛවෙ, පරිභුඤ්ජන්ති යෙ කායගතාසතිං පරිභුඤ්ජන්තී''ති [අ. නි. 1.600]. අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. සබ්බෙ සත්තා කායගතාසතිං පරිභුඤ්ජන්ති පටිලභන්ති ආසෙවන්ති භාවෙන්ති බහුලීකරොන්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

සබ්බෙ ධම්මා සතිපට්ඨානාති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ''එකායනො අයං, භික්ඛවෙ, මග්ගො සත්තානං විසුද්ධියා සොකපරිදෙවානං සමතික්කමාය දුක්ඛදොමනස්සානං අත්ථඞ්ගමාය ඤායස්ස අධිගමාය නිබ්බානස්ස සච්ඡිකිරියාය යදිදං චත්තාරො සතිපට්ඨානා''ති [දී. නි. 2.373; ම. නි. 1.106; සං. නි. 5.367]! අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා? සබ්බෙ ධම්මා එකායනමග්ගොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

සබ්බෙ ධම්මා සතිපට්ඨානාති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ''රඤ්ඤො, භික්ඛවෙ, චක්කවත්තිස්ස පාතුභාවා සත්තන්නං රතනානං පාතුභාවො හොති. කතමෙසං සත්තන්නං? චක්කරතනස්ස පාතුභාවො හොති, හත්ථිරතනස්ස පාතුභාවො හොති, අස්සරතනස්ස… මණිරතනස්ස… ඉත්ථිරතනස්ස … ගහපතිරතනස්ස… පරිණායකරතනස්ස පාතුභාවො හොති . රඤ්ඤො, භික්ඛවෙ, චක්කවත්තිස්ස පාතුභාවා ඉමෙසං සත්තන්නං රතනානං පාතුභාවො හොති.

‘‘තථාගතස්ස, භික්ඛවෙ, පාතුභාවා අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස සත්තන්නං බොජ්ඣඞ්ගරතනානං පාතුභාවො හොති. කතමෙසං සත්තන්නං? සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගරතනස්ස පාතුභාවො හොති, ධම්මවිචයසම්බොජ්ඣඞ්ගරතනස්ස පාතුභාවො හොති, වීරියසම්බොජ්ඣඞ්ගරතනස්ස පාතුභාවො හොති, පීතිසම්බොජ්ඣඞ්ගරතනස්ස පාතුභාවො හොති, පස්සද්ධිසම්බොජ්ඣඞ්ගරතනස්ස පාතුභාවො හොති, සමාධිසම්බොජ්ඣඞ්ගරතනස්ස පාතුභාවො හොති, උපෙක්ඛාසම්බොජ්ඣඞ්ගරතනස්ස පාතුභාවො හොති. තථාගතස්ස, භික්ඛවෙ, පාතුභාවා අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස ඉමෙසං සත්තන්නං බොජ්ඣඞ්ගරතනානං පාතුභාවො හොතී’’ති [සං. නි. 5.223]. අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තථාගතස්ස පාතුභාවා අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස සබ්බෙ ධම්මා සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගරතනාව හොන්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සබ්බෙ ධම්මා සතිපට්ඨානාති? ආමන්තා. සබ්බෙ ධම්මා සම්මප්පධානා… ඉද්ධිපාදා… ඉන්ද්‍රියා… බලා… බොජ්ඣඞ්ගාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

සතිපට්ඨානකථා නිට්ඨිතා.

9. හෙවත්ථීකථා

304. අතීතං අත්ථීති? හෙවත්ථි, හෙව නත්ථීති. සෙවත්ථි, සෙව නත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සෙවත්ථි, සෙව නත්ථීති? ආමන්තා. අත්ථට්ඨො නත්ථට්ඨො, නත්ථට්ඨො අත්ථට්ඨො, අත්ථිභාවො නත්ථිභාවො, නත්ථිභාවො අත්ථිභාවො, අත්ථීති වා නත්ථීති වා, නත්ථීති වා අත්ථීති වා එසෙසෙ එකට්ඨෙ සමෙ සමභාගෙ තජ්ජාතෙති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අනාගතං අත්ථීති? හෙවත්ථි, හෙව නත්ථීති. සෙවත්ථි, සෙව නත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සෙවත්ථි, සෙව නත්ථීති? ආමන්තා. අත්ථට්ඨො නත්ථට්ඨො, නත්ථට්ඨො අත්ථට්ඨො, අත්ථිභාවො නත්ථිභාවො, නත්ථිභාවො අත්ථිභාවො, අත්ථීති වා නත්ථීති වා, නත්ථීති වා අත්ථීති වා එසෙසෙ එකට්ඨෙ සමෙ සමභාගෙ තජ්ජාතෙති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

පච්චුප්පන්නං අත්ථීති? හෙවත්ථි, හෙව නත්ථීති. සෙවත්ථි, සෙව නත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සෙවත්ථි, සෙව නත්ථීති? ආමන්තා . අත්ථට්ඨො නත්ථට්ඨො…පෙ…. සමෙ සමභාගෙ තජ්ජාතෙති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

305. අතීතං හෙවත්ථි, හෙව නත්ථීති? ආමන්තා. කින්තත්ථි, කින්ති නත්ථීති? අතීතං අතීතන්ති හෙවත්ථි, අතීතං අනාගතන්ති හෙව නත්ථි, අතීතං පච්චුප්පන්නන්ති හෙව නත්ථීති. සෙවත්ථි, සෙව නත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සෙවත්ථි, සෙව නත්ථීති? ආමන්තා. අත්ථට්ඨො නත්ථට්ඨො, නත්ථට්ඨො අත්ථට්ඨො, අත්ථිභාවො නත්ථිභාවො, නත්ථිභාවො අත්ථිභාවො, අත්ථීති වා නත්ථීති වා, නත්ථීති වා අත්ථීති වා එසෙසෙ එකට්ඨෙ සමෙ සමභාගෙ තජ්ජාතෙති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අනාගතං හෙවත්ථි, හෙව නත්ථීති? ආමන්තා. කින්තත්ථි, කින්ති නත්ථීති? අනාගතං අනාගතන්ති හෙවත්ථි, අනාගතං අතීතන්ති හෙව නත්ථි, අනාගතං පච්චුප්පන්නන්ති හෙව නත්ථීති. සෙවත්ථි, සෙව නත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සෙවත්ථි, සෙව නත්ථීති? ආමන්තා. අත්ථට්ඨො නත්ථට්ඨො, නත්ථට්ඨො අත්ථට්ඨො…පෙ…. සමෙ සමභාගෙ තජ්ජාතෙති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

පච්චුප්පන්නං හෙවත්ථි, හෙව නත්ථීති? ආමන්තා. කින්තත්ථි, කින්ති නත්ථීති? පච්චුප්පන්නං පච්චුප්පන්නන්ති හෙවත්ථි, පච්චුප්පන්නං අතීතන්ති හෙව නත්ථි, පච්චුප්පන්නං අනාගතන්ති හෙව නත්ථීති. සෙවත්ථි, සෙව නත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සෙවත්ථි, සෙව නත්ථීති? ආමන්තා. අත්ථට්ඨො නත්ථට්ඨො…පෙ…. සමෙ සමභාගෙ තජ්ජාතෙති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

න වත්තබ්බං – ‘‘අතීතං හෙවත්ථි, හෙව නත්ථි; අනාගතං හෙවත්ථි, හෙව නත්ථි; පච්චුප්පන්නං හෙවත්ථි, හෙව නත්ථි’’ති? ආමන්තා. අතීතං අනාගතන්ති හෙවත්ථි, අතීතං පච්චුප්පන්නන්ති හෙවත්ථි, අනාගතං අතීතන්ති හෙවත්ථි, අනාගතං පච්චුප්පන්නන්ති හෙවත්ථි, පච්චුප්පන්නං අතීතන්ති හෙවත්ථි , පච්චුප්පන්නං අනාගතන්ති හෙවත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ….පෙ….. තෙන හි අතීතං හෙවත්ථි හෙව නත්ථි, අනාගතං හෙවත්ථි හෙව නත්ථි, පච්චුප්පන්නං හෙවත්ථි, හෙව නත්ථීති.

306. රූපං අත්ථීති? හෙවත්ථි, හෙව නත්ථීති. සෙවත්ථි, සෙව නත්ථීති ? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සෙවත්ථි, සෙව නත්ථීති? ආමන්තා. අත්ථට්ඨො නත්ථට්ඨො, නත්ථට්ඨො අත්ථට්ඨො, අත්ථිභාවො නත්ථිභාවො, නත්ථිභාවො අත්ථිභාවො, අත්ථීති වා නත්ථීති වා, නත්ථීති වා අත්ථීති වා එසෙසෙ එකට්ඨෙ සමෙ සමභාගෙ තජ්ජාතෙති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

වෙදනා… සඤ්ඤා… සඞ්ඛාරා… විඤ්ඤාණං අත්ථීති? හෙවත්ථි, හෙව නත්ථීති. සෙවත්ථි , සෙව නත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සෙවත්ථි, සෙව නත්ථීති? ආමන්තා. අත්ථට්ඨො නත්ථට්ඨො…පෙ…. සමෙ සමභාගෙ තජ්ජාතෙති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

රූපං හෙවත්ථි, හෙව නත්ථීති? ආමන්තා. කින්තත්ථි, කින්ති නත්ථීති? රූපං රූපන්ති හෙවත්ථි, රූපං වෙදනාති හෙවං නත්ථි…පෙ…. රූපං සඤ්ඤාති හෙව නත්ථි…පෙ…. රූපං සඞ්ඛාරාති හෙව නත්ථි…පෙ…. රූපං විඤ්ඤාණන්ති හෙව නත්ථීති. සෙවත්ථි, සෙව නත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සෙවත්ථි, සෙව නත්ථීති? ආමන්තා. අත්ථට්ඨො නත්ථට්ඨො…පෙ…. සමෙ සමභාගෙ තජ්ජාතෙති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

වෙදනා… සඤ්ඤා… සඞ්ඛාරා… විඤ්ඤාණං හෙවත්ථි, හෙව නත්ථීති? ආමන්තා. කින්තත්ථි, කින්ති නත්ථීති? විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණන්ති හෙවත්ථි. විඤ්ඤාණං රූපන්ති හෙව නත්ථි…පෙ…. විඤ්ඤාණං වෙදනාති හෙව නත්ථි…පෙ…. විඤ්ඤාණං සඤ්ඤාති හෙව නත්ථි…පෙ…. විඤ්ඤාණං සඞ්ඛාරාති හෙව නත්ථීති. සෙවත්ථි, සෙව නත්ථීති? න

හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සෙවත්ථි , සෙව නත්ථීති? ආමන්තා. අත්ථට්ඨියො නත්ථට්ඨියො…පෙ…. සමෙ සමභාගෙ තජ්ජාතෙති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

න වත්තබ්බං – ‘‘රූපං හෙවත්ථි, හෙව නත්ථීති; වෙදනා… සඤ්ඤා… සඞ්ඛාරා… විඤ්ඤාණං හෙවත්ථි, හෙව නත්ථීති? ආමන්තා. රූපං වෙදනාති හෙවත්ථි…පෙ…. රූපං සඤ්ඤාති හෙවත්ථි…පෙ…. රූපං සඞ්ඛාරාති හෙවත්ථි…පෙ…. රූපං විඤ්ඤාණන්ති හෙවත්ථි… වෙදනා… සඤ්ඤා … සඞ්ඛාරා… විඤ්ඤාණං රූපන්ති හෙවත්ථි… විඤ්ඤාණං වෙදනාති හෙවත්ථි… විඤ්ඤාණං සඤ්ඤාති හෙවත්ථි… විඤ්ඤාණං සඞ්ඛාරාති හෙවත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. තෙන හි රූපං හෙවත්ථි, හෙව නත්ථි; වෙදනා… සඤ්ඤා… සඞ්ඛාරා… විඤ්ඤාණං හෙවත්ථි, හෙව නත්ථීති.

හෙවත්ථිකථා නිට්ඨිතා.

තස්සුද්දානං –

උපලබ්භො පරිහානි, බ්‍රහ්මචරියවාසො ඔධිසො;
පරිඤ්ඤා කාමරාගප්පහානං, සබ්බත්ථිවාදො ආයතනං;
අතීතානාගතො සුභඞ්ගො [අතීතානාගතෙසු භාගො (ස්‍යා.)], සබ්බෙ ධම්මා සතිපට්ඨානා.

හෙවත්ථි හෙව නත්ථීති.

පඨමවග්ගො

මහාවග්ගො.

2. දුතියවග්ගො

(10) 1. පරූපහාරකථා

307. අත්ථි අරහතො අසුචි සුක්කවිස්සට්ඨීති? ආමන්තා. අත්ථි අරහතො රාගො කාමරාගො කාමරාගපරියුට්ඨානං කාමරාගසංයොජනං කාමොඝො කාමයොගො කාමච්ඡන්දනීවරණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

නත්ථි අරහතො රාගො කාමරාගො කාමරාගපරියුට්ඨානං කාමරාගසංයොජනං කාමොඝො කාමයොගො කාමච්ඡන්දනීවරණන්ති? ආමන්තා. හඤ්චි නත්ථි අරහතො රාගො කාමරාගො කාමරාගපරියුට්ඨානං කාමරාගසංයොජනං කාමොඝො කාමයොගො කාමච්ඡන්දනීවරණං, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අත්ථි අරහතො අසුචි සුක්කවිස්සට්ඨී’’ති.

අත්ථි පුථුජ්ජනස්ස අසුචි සුක්කවිස්සට්ඨි, අත්ථි තස්ස රාගො කාමරාගො කාමරාගපරියුට්ඨානං කාමරාගසංයොජනං කාමොඝො කාමයොගො කාමච්ඡන්දනීවරණන්ති? ආමන්තා. අත්ථි අරහතො අසුචි සුක්කවිස්සට්ඨි, අත්ථි තස්ස රාගො කාමරාගො කාමරාගපරියුට්ඨානං…පෙ…. කාමච්ඡන්දනීවරණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අත්ථි අරහතො අසුචි සුක්කවිස්සට්ඨි, නත්ථි තස්ස රාගො කාමරාගො කාමරාගපරියුට්ඨානං…පෙ…. කාමච්ඡන්දනීවරණන්ති? ආමන්තා. අත්ථි පුථුජ්ජනස්ස අසුචි සුක්කවිස්සට්ඨි, නත්ථි තස්ස රාගො කාමරාගො කාමරාගපරියුට්ඨානං…පෙ…. කාමච්ඡන්දනීවරණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අත්ථි අරහතො අසුචි සුක්කවිස්සට්ඨීති? ආමන්තා. කෙනට්ඨෙනාති? හන්ද හි මාරකායිකා දෙවතා අරහතො අසුචිං සුක්කවිස්සට්ඨිං උපසංහරන්තීති.

මාරකායිකා දෙවතා අරහතො අසුචිං සුක්කවිස්සට්ඨිං උපසංහරන්තීති? ආමන්තා. අත්ථි මාරකායිකානං දෙවතානං අසුචි සුක්කවිස්සට්ඨීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

නත්ථි මාරකායිකානං දෙවතානං අසුචි සුක්කවිස්සට්ඨීති? ආමන්තා. හඤ්චි නත්ථි මාරකායිකානං දෙවතානං අසුචි සුක්කවිස්සට්ඨි, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘මාරකායිකා දෙවතා අරහතො අසුචිං සුක්කවිස්සට්ඨිං උපසංහරන්තී’’ති.

මාරකායිකා දෙවතා අරහතො අසුචිං සුක්කවිස්සට්ඨිං උපසංහරන්තීති? ආමන්තා. මාරකායිකා දෙවතා අත්තනො අසුචිං සුක්කවිස්සට්ඨිං උපසංහරන්ති, අඤ්ඤෙසං අසුචිං සුක්කවිස්සට්ඨිං උපසංහරන්ති, තස්ස අසුචිං සුක්කවිස්සට්ඨිං උපසංහරන්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

මාරකායිකා දෙවතා නෙව අත්තනො න අඤ්ඤෙසං න තස්ස අසුචිං සුක්කවිස්සට්ඨිං උපසංහරන්තීති? ආමන්තා. හඤ්චි මාරකායිකා දෙවතා නෙව අත්තනො න අඤ්ඤෙසං න තස්ස අසුචිං සුක්කවිස්සට්ඨිං උපසංහරන්ති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘මාරකායිකා දෙවතා අරහතො අසුචිං සුක්කවිස්සට්ඨිං උපසංහරන්තී’’ති.

මාරකායිකා දෙවතා අරහතො අසුචිං සුක්කවිස්සට්ඨිං උපසංහරන්තීති ? ආමන්තා. ලොමකූපෙහි උපසංහරන්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

308. මාරකායිකා දෙවතා අරහතො අසුචිං සුක්කවිස්සට්ඨිං උපසංහරන්තීති? ආමන්තා. කිං කාරණාති? හන්ද හි විමතිං ගාහයිස්සාමාති. අත්ථි අරහතො විමතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අත්ථි අරහතො විමතීති? ආමන්තා. අත්ථි අරහතො සත්ථරි විමති, ධම්මෙ විමති, සඞ්ඝෙ විමති, සික්ඛාය විමති, පුබ්බන්තෙ විමති, අපරන්තෙ විමති, පුබ්බන්තාපරන්තෙ විමති, ඉදප්පච්චයතාපටිච්චසමුප්පන්නෙසු ධම්මෙසු විමතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

නත්ථි අරහතො සත්ථරි විමති, ධම්මෙ විමති, සඞ්ඝෙ විමති, සික්ඛාය විමති, පුබ්බන්තෙ විමති, අපරන්තෙ විමති , පුබ්බන්තාපරන්තෙ විමති, ඉදප්පච්චයතාපටිච්චසමුප්පන්නෙසු ධම්මෙසු විමතීති? ආමන්තා. හඤ්චි නත්ථි අරහතො සත්ථරි විමති…පෙ…. ඉදප්පච්චයතාපටිච්චසමුප්පන්නෙසු ධම්මෙසු විමති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අත්ථි අරහතො විමතී’’ති.

අත්ථි පුථුජ්ජනස්ස විමති, අත්ථි තස්ස සත්ථරි විමති…පෙ…. ඉදප්පච්චයතාපටිච්චසමුප්පන්නෙසු ධම්මෙසු විමතීති? ආමන්තා. අත්ථි අරහතො විමති, අත්ථි තස්ස සත්ථරි විමති…පෙ…. ඉදප්පච්චයතාපටිච්චසමුප්පන්නෙසු ධම්මෙසු විමතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අත්ථි අරහතො විමති, නත්ථි තස්ස සත්ථරි විමති…පෙ…. ඉදප්පච්චයතාපටිච්චසමුප්පන්නෙසු ධම්මෙසු විමතීති? ආමන්තා. අත්ථි පුථුජ්ජනස්ස විමති, නත්ථි තස්ස සත්ථරි විමති…පෙ…. ඉදප්පච්චයතාපටිච්චසමුප්පන්නෙසු ධම්මෙසු විමතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අත්ථි අරහතො අසුචි සුක්කවිස්සට්ඨීති? ආමන්තා. අරහතො අසුචි සුක්කවිස්සට්ඨි කිස්ස නිස්සන්දොති? අසිතපීතඛායිතසායිතස්ස නිස්සන්දොති. අරහතො අසුචි සුක්කවිස්සට්ඨි අසිතපීතඛායිතසායිතස්ස නිස්සන්දොති? ආමන්තා. යෙ කෙචි අසන්ති පිවන්ති ඛාදන්ති සායන්ති, සබ්බෙසංයෙව අත්ථි අසුචි සුක්කවිස්සට්ඨීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

යෙ කෙචි අසන්ති පිවන්ති ඛාදන්ති සායන්ති, සබ්බෙසංයෙව අත්ථි අසුචි සුක්කවිස්සට්ඨීති? ආමන්තා. දාරකා අසන්ති පිවන්ති ඛාදන්ති සායන්ති, අත්ථි දාරකානං අසුචි සුක්කවිස්සට්ඨීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

පණ්ඩකා අසන්ති පිවන්ති ඛාදන්ති සායන්ති, අත්ථි පණ්ඩකානං අසුචි සුක්කවිස්සට්ඨීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

දෙවා අසන්ති පිවන්ති ඛාදන්ති සායන්ති, අත්ථි දෙවතානං අසුචි සුක්කවිස්සට්ඨීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

309. අරහතො අසුචි සුක්කවිස්සට්ඨි අසිතපීතඛායිතසායිතස්ස නිස්සන්දොති? ආමන්තා. අත්ථි තස්ස ආසයොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අරහතො උච්චාරපස්සාවො අසිතපීතඛායිතසායිතස්ස නිස්සන්දො, අත්ථි තස්ස ආසයොති ? ආමන්තා. අරහතො අසුචි සුක්කවිස්සට්ඨි අසිතපීතඛායිතසායිතස්ස නිස්සන්දො, අත්ථි තස්ස ආසයොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අරහතො අසුචි සුක්කවිස්සට්ඨි අසිතපීතඛායිතසායිතස්ස නිස්සන්දො, නත්ථි තස්ස ආසයොති? ආමන්තා. අරහතො උච්චාරපස්සාවො අසිතපීතඛායිතසායිතස්ස නිස්සන්දො, නත්ථි තස්ස ආසයොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

310. අත්ථි අරහතො අසුචි සුක්කවිස්සට්ඨීති? ආමන්තා. අරහා මෙථුනං ධම්මං පටිසෙවෙය්‍ය, මෙථුනං උප්පාදෙය්‍ය [මෙථුනං ධම්මං උප්පාදෙය්‍ය (සී. ස්‍යා.)], පුත්තසම්බාධසයනං අජ්ඣාවසෙය්‍ය, කාසිකචන්දනං පච්චනුභවෙය්‍ය, මාලාගන්ධවිලෙපනං ධාරෙය්‍ය, ජාතරූපරජතං සාදියෙය්‍යාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

අත්ථි පුථුජ්ජනස්ස අසුචි සුක්කවිස්සට්ඨි, පුථුජ්ජනො මෙථුනං ධම්මං පටිසෙවෙය්‍ය, මෙථුනං උප්පාදෙය්‍ය, පුත්තසම්බාධසයනං අජ්ඣාවසෙය්‍ය, කාසිකචන්දනං පච්චනුභවෙය්‍ය, මාලාගන්ධවිලෙපනං ධාරෙය්‍ය, ජාතරූපරජතං සාදියෙය්‍යාති? ආමන්තා. අත්ථි අරහතො අසුචි සුක්කවිස්සට්ඨි, අරහා මෙථුනං ධම්මං පටිසෙවෙය්‍ය, මෙථුනං උප්පාදෙය්‍ය, පුත්තසම්බාධසයනං අජ්ඣාවසෙය්‍ය, කාසිකචන්දනං පච්චනුභවෙය්‍ය, මාලාගන්ධවිලෙපනං ධාරෙය්‍ය, ජාතරූපරජතං සාදියෙය්‍යාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අත්ථි අරහතො අසුචි සුක්කවිස්සට්ඨි, න ච අරහා මෙථුනං ධම්මං පටිසෙවෙය්‍ය, මෙථුනං උප්පාදෙය්‍ය, පුත්තසම්බාධසයනං අජ්ඣාවසෙය්‍ය, කාසිකචන්දනං පච්චනුභවෙය්‍ය, මාලාගන්ධවිලෙපනං ධාරෙය්‍ය, ජාතරූපරජතං සාදියෙය්‍යාති? ආමන්තා. අත්ථි පුථුජ්ජනස්ස අසුචි සුක්කවිස්සට්ඨි, න ච පුථුජ්ජනො මෙථුනං ධම්මං පටිසෙවෙය්‍ය, මෙථුනං උප්පාදෙය්‍ය , පුත්තසම්බාධසයනං අජ්ඣාවසෙය්‍ය, කාසිකචන්දනං පච්චනුභවෙය්‍ය, මාලාගන්ධවිලෙපනං ධාරෙය්‍ය, ජාතරූපරජතං සාදියෙය්‍යාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

අත්ථි අරහතො අසුචි සුක්කවිස්සට්ඨීති? ආමන්තා. නනු අරහතො රාගො පහීනො උච්ඡින්නමූලො තාලාවත්ථුකතො අනභාවඞ්කතො ආයතිං අනුප්පාදධම්මොති? ආමන්තා. හඤ්චි අරහතො රාගො පහීනො උච්ඡින්නමූලො තාලාවත්ථුකතො අනභාවඞ්කතො ආයතිං අනුප්පාදධම්මො, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අත්ථි අරහතො අසුචි සුක්කවිස්සට්ඨී’’ති.

අත්ථි අරහතො අසුචි සුක්කවිස්සට්ඨීති? ආමන්තා. නනු අරහතො දොසො පහීනො…පෙ…. මොහො පහීනො… මානො පහීනො… දිට්ඨි පහීනා… විචිකිච්ඡා පහීනා… ථිනං පහීනං… උද්ධච්චං පහීනං… අහිරිකං පහීනං…පෙ…. අනොත්තප්පං පහීනං උච්ඡින්නමූලං තාලාවත්ථුකතං අනභාවඞ්කතං ආයතිං අනුප්පාදධම්මන්ති? ආමන්තා. හඤ්චි අරහතො අනොත්තප්පං පහීනං උච්ඡින්නමූලං තාලාවත්ථුකතං අනභාවඞ්කතං ආයතිං අනුප්පාදධම්මං, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අත්ථි අරහතො අසුචි සුක්කවිස්සට්ඨී’’ති.

311. අත්ථි අරහතො අසුචි සුක්කවිස්සට්ඨීති? ආමන්තා. නනු අරහතො රාගප්පහානාය මග්ගො භාවිතොති? ආමන්තා. හඤ්චි අරහතො රාගප්පහානාය මග්ගො භාවිතො, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අත්ථි අරහතො අසුචි සුක්කවිස්සට්ඨී’’ති.

අත්ථි අරහතො අසුචි සුක්කවිස්සට්ඨීති? ආමන්තා. නනු අරහතො රාගප්පහානාය සතිපට්ඨානා භාවිතා…පෙ…. සම්මප්පධානා භාවිතා… ඉද්ධිපාදා භාවිතා… ඉන්ද්‍රියා භාවිතා… බලා භාවිතා…පෙ…. බොජ්ඣඞ්ගා භාවිතාති? ආමන්තා. හඤ්චි අරහතො රාගප්පහානාය බොජ්ඣඞ්ගා භාවිතා, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අත්ථි අරහතො අසුචි සුක්කවිස්සට්ඨී’’ති.

අත්ථි අරහතො අසුචි සුක්කවිස්සට්ඨීති? ආමන්තා. නනු අරහතො දොසප්පහානාය…පෙ…. මොහප්පහානාය…පෙ…. අනොත්තප්පප්පහානාය මග්ගො භාවිතො…පෙ…. බොජ්ඣඞ්ගා භාවිතාති? ආමන්තා. හඤ්චි අරහතො අනොත්තප්පප්පහානාය බොජ්ඣඞ්ගා භාවිතා, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අත්ථි අරහතො අසුචි සුක්කවිස්සට්ඨී’’ති.

අත්ථි අරහතො අසුචි සුක්කවිස්සට්ඨීති? ආමන්තා. නනු අරහා වීතරාගො වීතදොසො වීතමොහො කතකරණීයො ඔහිතභාරො අනුප්පත්තසදත්ථො පරික්ඛීණභවසංයොජනො සම්මදඤ්ඤාවිමුත්තො උක්ඛිත්තපලිඝො සඞ්කිණ්ණපරිඛො අබ්බූළ්හෙසිකො නිරග්ගළො අරියො පන්නද්ධජො පන්නභාරො විසඤ්ඤුත්තො සුවිජිතවිජයො, දුක්ඛං තස්ස පරිඤ්ඤාතං, සමුදයො පහීනො, නිරොධො සච්ඡිකතො, මග්ගො භාවිතො, අභිඤ්ඤෙය්‍යං අභිඤ්ඤාතං, පරිඤ්ඤෙය්‍යං පරිඤ්ඤාතං, පහාතබ්බං පහීනං, භාවෙතබ්බං භාවිතං, සච්ඡිකාතබ්බං සච්ඡිකතන්ති? ආමන්තා. හඤ්චි අරහා වීතරාගො වීතදොසො වීතමොහො කතකරණීයො…පෙ…. සච්ඡිකාතබ්බං සච්ඡිකතං , නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අත්ථි අරහතො අසුචි සුක්කවිස්සට්ඨී’’ති.

312. අත්ථි අරහතො අසුචි සුක්කවිස්සට්ඨීති? සධම්මකුසලස්ස අරහතො අත්ථි අසුචි සුක්කවිස්සට්ඨි, පරධම්මකුසලස්ස අරහතො නත්ථි අසුචි සුක්කවිස්සට්ඨීති. සධම්මකුසලස්ස අරහතො අත්ථි අසුචි සුක්කවිස්සට්ඨීති? ආමන්තා. පරධම්මකුසලස්ස අරහතො අත්ථි අසුචි සුක්කවිස්සට්ඨීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

පරධම්මකුසලස්ස අරහතො නත්ථි අසුචි සුක්කවිස්සට්ඨීති? ආමන්තා. සධම්මකුසලස්ස අරහතො නත්ථි අසුචි සුක්කවිස්සට්ඨීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සධම්මකුසලස්ස අරහතො රාගො පහීනො, අත්ථි තස්ස අසුචි සුක්කවිස්සට්ඨීති? ආමන්තා. පරධම්මකුසලස්ස අරහතො රාගො පහීනො, අත්ථි තස්ස අසුචි සුක්කවිස්සට්ඨීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සධම්මකුසලස්ස අරහතො දොසො පහීනො…පෙ…. මොහො පහීනො…පෙ…. අනොත්තප්පං පහීනං, අත්ථි තස්ස අසුචි සුක්කවිස්සට්ඨීති? ආමන්තා. පරධම්මකුසලස්ස අරහතො අනොත්තප්පං පහීනං, අත්ථි තස්ස අසුචි සුක්කවිස්සට්ඨීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සධම්මකුසලස්ස අරහතො රාගප්පහානාය මග්ගො භාවිතො…පෙ…. බොජ්ඣඞ්ගා භාවිතා…පෙ…. දොසප්පහානාය…පෙ…. මොහප්පහානාය…පෙ…. අනොත්තප්පප්පහානාය මග්ගො භාවිතො…පෙ…. බොජ්ඣඞ්ගා භාවිතා, අත්ථි තස්ස අසුචි සුක්කවිස්සට්ඨීති? ආමන්තා . පරධම්මකුසලස්ස අරහතො අනොත්තප්පප්පහානාය බොජ්ඣඞ්ගා භාවිතා, අත්ථි තස්ස අසුචි සුක්කවිස්සට්ඨීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සධම්මකුසලො අරහා වීතරාගො වීතදොසො වීතමොහො…පෙ…. සච්ඡිකාතබ්බං සච්ඡිකතං, අත්ථි තස්ස අසුචි සුක්කවිස්සට්ඨීති? ආමන්තා. පරධම්මකුසලො අරහා වීතරාගො වීතදොසො වීතමොහො…පෙ…. සච්ඡිකාතබ්බං සච්ඡිකතං, අත්ථි තස්ස අසුචි සුක්කවිස්සට්ඨීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

පරධම්මකුසලස්ස අරහතො රාගො පහීනො, නත්ථි තස්ස අසුචි සුක්කවිස්සට්ඨීති? ආමන්තා. සධම්මකුසලස්ස අරහතො රාගො පහීනො, නත්ථි තස්ස අසුචි සුක්කවිස්සට්ඨීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

පරධම්මකුසලස්ස අරහතො දොසො පහීනො…පෙ…. මොහො පහීනො…පෙ…. අනොත්තප්පං පහීනං, නත්ථි තස්ස අසුචි සුක්කවිස්සට්ඨීති? ආමන්තා. සධම්මකුසලස්ස අරහතො අනොත්තප්පං පහීනං, නත්ථි තස්ස අසුචි සුක්කවිස්සට්ඨීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

පරධම්මකුසලස්ස අරහතො රාගප්පහානාය මග්ගො භාවිතො…පෙ…. බොජ්ඣඞ්ගා භාවිතා…පෙ…. දොසප්පහානාය…පෙ…. මොහප්පහානාය…පෙ…. අනොත්තප්පප්පහානාය මග්ගො භාවිතො…පෙ…. බොජ්ඣඞ්ගා භාවිතා, නත්ථි තස්ස අසුචි සුක්කවිස්සට්ඨීති? ආමන්තා. සධම්මකුසලස්ස අරහතො අනොත්තප්පප්පහානාය බොජ්ඣඞ්ගා භාවිතා, නත්ථි තස්ස අසුචි සුක්කවිස්සට්ඨීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

පරධම්මකුසලො අරහා වීතරාගො වීතදොසො වීතමොහො…පෙ…. සච්ඡිකාතබ්බං සච්ඡිකතං, නත්ථි තස්ස අසුචි සුක්කවිස්සට්ඨීති? ආමන්තා. සධම්මකුසලො අරහා වීතරාගො වීතදොසො වීතමොහො…පෙ…. සච්ඡිකාතබ්බං සච්ඡිකතං, නත්ථි තස්ස අසුචි සුක්කවිස්සට්ඨීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

313. අත්ථි අරහතො අසුචි සුක්කවිස්සට්ඨීති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘යෙ තෙ [යෙ කෙචි (සී.)], භික්ඛවෙ, භික්ඛූ පුථුජ්ජනා සීලසම්පන්නා සතා සම්පජානා නිද්දං ඔක්කමන්ති, තෙසං අසුචි න මුච්චති. යෙපි තෙ, භික්ඛවෙ, බාහිරකා ඉසයො කාමෙසු වීතරාගා, තෙසම්පි අසුචි න මුච්චති. අට්ඨානමෙතං, භික්ඛවෙ, අනවකාසො යං අරහතො අසුචි මුච්චෙය්‍යා’’ති [මහාව. 353 අත්ථතො සමානං; අ. නි. 5.210 පස්සිතබ්බං]. අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි න වත්තබ්බං – ‘‘අත්ථි අරහතො අසුචි සුක්කවිස්සට්ඨී’’ති.

න වත්තබ්බං – ‘‘අත්ථි අරහතො පරූපහාරො’’ති? ආමන්තා. නනු අරහතො චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරං පරෙ උපසංහරෙය්‍යුන්ති? ආමන්තා. හඤ්චි අරහතො චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරං පරෙ උපසංහරෙය්‍යුං, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අත්ථි අරහතො පරූපහාරො’’ති.

අරහතො චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරං පරෙ උපසංහරෙය්‍යුන්ති, අත්ථි අරහතො පරූපහාරොති? ආමන්තා. අරහතො සොතාපත්තිඵලං වා සකදාගාමිඵලං වා අනාගාමිඵලං වා අරහත්තං වා පරෙ උපසංහරෙය්‍යුන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

පරූපහාරකථා නිට්ඨිතා.

2. දුතියවග්ගො

(11) 2. අඤ්ඤාණකථා

314. අත්ථි අරහතො අඤ්ඤාණන්ති? ආමන්තා. අත්ථි අරහතො අවිජ්ජා අවිජ්ජොඝො අවිජ්ජායොගො අවිජ්ජානුසයො අවිජ්ජාපරියුට්ඨානං අවිජ්ජාසංයොජනං අවිජ්ජානීවරණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ. නත්ථි අරහතො අවිජ්ජා අවිජ්ජොඝො අවිජ්ජායොගො අවිජ්ජානුසයො අවිජ්ජාපරියුට්ඨානං අවිජ්ජාසංයොජනං අවිජ්ජානීවරණන්ති? ආමන්තා. හඤ්චි නත්ථි අරහතො අවිජ්ජා අවිජ්ජොඝො අවිජ්ජායොගො අවිජ්ජානුසයො අවිජ්ජාපරියුට්ඨානං අවිජ්ජාසංයොජනං අවිජ්ජානීවරණං, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අත්ථි අරහතො අඤ්ඤාණ’’න්ති.

අත්ථි පුථුජ්ජනස්ස අඤ්ඤාණං, අත්ථි තස්ස අවිජ්ජා අවිජ්ජොඝො අවිජ්ජායොගො අවිජ්ජානුසයො අවිජ්ජාපරියුට්ඨානං අවිජ්ජාසංයොජනං අවිජ්ජානීවරණන්ති? ආමන්තා. අත්ථි අරහතො අඤ්ඤාණං, අත්ථි තස්ස අවිජ්ජා අවිජ්ජොඝො අවිජ්ජායොගො අවිජ්ජානුසයො අවිජ්ජාපරියුට්ඨානං අවිජ්ජාසංයොජනං අවිජ්ජානීවරණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

අත්ථි අරහතො අඤ්ඤාණං, නත්ථි තස්ස අවිජ්ජා අවිජ්ජොඝො අවිජ්ජායොගො අවිජ්ජානුසයො අවිජ්ජාපරියුට්ඨානං අවිජ්ජාසංයොජනං අවිජ්ජානීවරණන්ති ? ආමන්තා. අත්ථි පුථුජ්ජනස්ස අඤ්ඤාණං , නත්ථි තස්ස අවිජ්ජා අවිජ්ජොඝො අවිජ්ජායොගො අවිජ්ජානුසයො අවිජ්ජාපරියුට්ඨානං අවිජ්ජාසංයොජනං අවිජ්ජානීවරණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

අත්ථි අරහතො අඤ්ඤාණන්ති? ආමන්තා. අරහා අඤ්ඤාණපකතො පාණං හනෙය්‍ය, අදින්නං ආදියෙය්‍ය, මුසා භණෙය්‍ය, පිසුණං භණෙය්‍ය, ඵරුසං භණෙය්‍ය, සම්ඵං පලපෙය්‍ය, සන්ධිං ඡින්දෙය්‍ය, නිල්ලොපං හරෙය්‍ය, එකාගාරියං කරෙය්‍ය, පරිපන්ථෙ තිට්ඨෙය්‍ය, පරදාරං ගච්ඡෙය්‍ය, ගාමඝාතං කරෙය්‍ය, නිගමඝාතං කරෙය්‍යාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

අත්ථි පුථුජ්ජනස්ස අඤ්ඤාණං, පුථුජ්ජනො අඤ්ඤාණපකතො පාණං හනෙය්‍ය, අදින්නං ආදියෙය්‍ය, මුසා භණෙය්‍ය…පෙ.… ගාමඝාතං කරෙය්‍ය, නිගමඝාතං කරෙය්‍යාති? ආමන්තා. අත්ථි අරහතො අඤ්ඤාණං, අරහා අඤ්ඤාණපකතො පාණං හනෙය්‍ය, අදින්නං ආදියෙය්‍ය…පෙ.… ගාමඝාතං කරෙය්‍ය, නිගමඝාතං කරෙය්‍යාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

අත්ථි අරහතො අඤ්ඤාණං, න ච අරහා අඤ්ඤාණපකතො පාණං හනෙය්‍ය, අදින්නං ආදියෙය්‍ය…පෙ.… ගාමඝාතං කරෙය්‍ය, නිගමඝාතං කරෙය්‍යාති? ආමන්තා. අත්ථි පුථුජ්ජනස්ස අඤ්ඤාණං, න ච පුථුජ්ජනො අඤ්ඤාණපකතො පාණං හනෙය්‍ය, අදින්නං ආදියෙය්‍ය…පෙ.… ගාමඝාතං කරෙය්‍ය, නිගමඝාතං කරෙය්‍යාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

අත්ථි අරහතො අඤ්ඤාණන්ති? ආමන්තා. අත්ථි අරහතො සත්ථරි අඤ්ඤාණං, ධම්මෙ අඤ්ඤාණං, සඞ්ඝෙ අඤ්ඤාණං, සික්ඛාය අඤ්ඤාණං, පුබ්බන්තෙ අඤ්ඤාණං, අපරන්තෙ අඤ්ඤාණං, පුබ්බන්තාපරන්තෙ අඤ්ඤාණං, ඉදප්පච්චයතාපටිච්චසමුප්පන්නෙසු ධම්මෙසු අඤ්ඤාණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

නත්ථි අරහතො සත්ථරි අඤ්ඤාණං, ධම්මෙ අඤ්ඤාණං, සඞ්ඝෙ අඤ්ඤාණං, සික්ඛාය අඤ්ඤාණං, පුබ්බන්තෙ අඤ්ඤාණං, අපරන්තෙ අඤ්ඤාණං, පුබ්බන්තාපරන්තෙ අඤ්ඤාණං, ඉදප්පච්චයතාපටිච්චසමුප්පන්නෙසු ධම්මෙසු අඤ්ඤාණන්ති? ආමන්තා. හඤ්චි නත්ථි අරහතො සත්ථරි අඤ්ඤාණං, ධම්මෙ අඤ්ඤාණං, සඞ්ඝෙ අඤ්ඤාණං…පෙ. … ඉදප්පච්චයතාපටිච්චසමුප්පන්නෙසු ධම්මෙසු අඤ්ඤාණං, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අත්ථි අරහතො අඤ්ඤාණ’’න්ති.

අත්ථි පුථුජ්ජනස්ස අඤ්ඤාණං, අත්ථි තස්ස සත්ථරි අඤ්ඤාණං, ධම්මෙ අඤ්ඤාණං, සඞ්ඝෙ අඤ්ඤාණං…පෙ…. ඉදප්පච්චයතාපටිච්චසමුප්පන්නෙසු ධම්මෙසු අඤ්ඤාණන්ති ? ආමන්තා. අත්ථි අරහතො අඤ්ඤාණං, අත්ථි තස්ස සත්ථරි අඤ්ඤාණං, ධම්මෙ අඤ්ඤාණං, සඞ්ඝෙ අඤ්ඤාණං…පෙ…. ඉදප්පච්චයතාපටිච්චසමුප්පන්නෙසු ධම්මෙසු අඤ්ඤාණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

අත්ථි අරහතො අඤ්ඤාණං, නත්ථි තස්ස සත්ථරි අඤ්ඤාණං, ධම්මෙ අඤ්ඤාණං, සඞ්ඝෙ අඤ්ඤාණං…පෙ…. ඉදප්පච්චයතාපටිච්චසමුප්පන්නෙසු ධම්මෙසු අඤ්ඤාණන්ති? ආමන්තා. අත්ථි පුථුජ්ජනස්ස අඤ්ඤාණං, නත්ථි තස්ස සත්ථරි අඤ්ඤාණං, ධම්මෙ අඤ්ඤාණං, සඞ්ඝෙ අඤ්ඤාණං…පෙ…. ඉදප්පච්චයතාපටිච්චසමුප්පන්නෙසු ධම්මෙසු අඤ්ඤාණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

315. අත්ථි අරහතො අඤ්ඤාණන්ති? ආමන්තා. නනු අරහතො රාගො පහීනො උච්ඡින්නමූලො තාලාවත්ථුකතො අනභාවඞ්කතො ආයතිං අනුප්පාදධම්මොති? ආමන්තා. හඤ්චි අරහතො රාගො පහීනො උච්ඡින්නමූලො තාලාවත්ථුකතො අනභාවඞ්කතො ආයතිං අනුප්පාදධම්මො, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අත්ථි අරහතො අඤ්ඤාණ’’න්ති.

අත්ථි අරහතො අඤ්ඤාණන්ති? ආමන්තා. නනු අරහතො දොසො පහීනො…පෙ…. මොහො පහීනො…පෙ…. අනොත්තප්පං පහීනං උච්ඡින්නමූලං තාලාවත්ථුකතං අනභාවඞ්කතං ආයතිං අනුප්පාදධම්මන්ති? ආමන්තා. හඤ්චි අරහතො අනොත්තප්පං පහීනං උච්ඡින්නමූලං තාලාවත්ථුකතං අනභාවඞ්කතං ආයතිං අනුප්පාදධම්මං, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අත්ථි අරහතො අඤ්ඤාණ’’න්ති.

අත්ථි අරහතො අඤ්ඤාණන්ති? ආමන්තා. නනු අරහතො රාගප්පහානාය මග්ගො භාවිතො…පෙ…. බොජ්ඣඞ්ගා භාවිතාති? ආමන්තා. හඤ්චි අරහතො රාගප්පහානාය බොජ්ඣඞ්ගා භාවිතා, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අත්ථි අරහතො අඤ්ඤාණ’’න්ති.

අත්ථි අරහතො අඤ්ඤාණන්ති? ආමන්තා. නනු අරහතො දොසප්පහානාය…පෙ…. මොහප්පහානාය…පෙ…. අනොත්තප්පපහානාය මග්ගො භාවිතො …පෙ…. බොජ්ඣඞ්ගා භාවිතාති? ආමන්තා . හඤ්චි අරහතො අනොත්තප්පපහානාය බොජ්ඣඞ්ගා භාවිතා, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අත්ථි අරහතො අඤ්ඤාණ’’න්ති.

අත්ථි අරහතො අඤ්ඤාණන්ති? ආමන්තා. නනු අරහා වීතරාගො වීතදොසො වීතමොහො…පෙ…. සච්ඡිකාතබ්බං සච්ඡිකතන්ති? ආමන්තා. හඤ්චි අරහා වීතරාගො…පෙ…. සච්ඡිකාතබ්බං සච්ඡිකතං, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අත්ථි අරහතො අඤ්ඤාණ’’න්ති.

316. අත්ථි අරහතො අඤ්ඤාණන්ති? සධම්මකුසලස්ස අරහතො අත්ථි අඤ්ඤාණං, පරධම්මකුසලස්ස අරහතො නත්ථි අඤ්ඤාණන්ති. සධම්මකුසලස්ස අරහතො අත්ථි අඤ්ඤාණන්ති? ආමන්තා. පරධම්මකුසලස්ස අරහතො අත්ථි අඤ්ඤාණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

පරධම්මකුසලස්ස අරහතො නත්ථි අඤ්ඤාණන්ති? ආමන්තා. සධම්මකුසලස්ස අරහතො නත්ථි අඤ්ඤාණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සධම්මකුසලස්ස අරහතො රාගො පහීනො, අත්ථි තස්ස අඤ්ඤාණන්ති? ආමන්තා. පරධම්මකුසලස්ස අරහතො රාගො පහීනො, අත්ථි තස්ස අඤ්ඤාණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සධම්මකුසලස්ස අරහතො දොසො පහීනො…පෙ…. මොහො පහීනො…පෙ…. අනොත්තප්පං පහීනං, අත්ථි තස්ස අඤ්ඤාණන්ති? ආමන්තා. පරධම්මකුසලස්ස අරහතො අනොත්තප්පං පහීනං, අත්ථි තස්ස අඤ්ඤාණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සධම්මකුසලස්ස අරහතො රාගප්පහානාය මග්ගො භාවිතො…පෙ…. බොජ්ඣඞ්ගා භාවිතා, අත්ථි තස්ස අඤ්ඤාණන්ති? ආමන්තා. පරධම්මකුසලස්ස අරහතො රාගප්පහානාය බොජ්ඣඞ්ගා භාවිතා, අත්ථි තස්ස අඤ්ඤාණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සධම්මකුසලස්ස අරහතො දොසප්පහානාය…පෙ…. මොහප්පහානාය…පෙ…. අනොත්තප්පපහානාය මග්ගො භාවිතො…පෙ…. බොජ්ඣඞ්ගා භාවිතා, අත්ථි තස්ස අඤ්ඤාණන්ති? ආමන්තා. පරධම්මකුසලස්ස අරහතො අනොත්තප්පපහානාය බොජ්ඣඞ්ගා භාවිතා, අත්ථි තස්ස අඤ්ඤාණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සධම්මකුසලො අරහා වීතරාගො වීතදොසො වීතමොහො…පෙ…. සච්ඡිකාතබ්බං සච්ඡිකතං, අත්ථි තස්ස අඤ්ඤාණන්ති? ආමන්තා. පරධම්මකුසලො අරහා වීතරාගො වීතදොසො වීතමොහො…පෙ…. සච්ඡිකාතබ්බං සච්ඡිකතං, අත්ථි තස්ස අඤ්ඤාණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

පරධම්මකුසලස්ස අරහතො රාගො පහීනො, නත්ථි තස්ස අඤ්ඤාණන්ති? ආමන්තා. සධම්මකුසලස්ස අරහතො රාගො පහීනො, නත්ථි තස්ස අඤ්ඤාණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

පරධම්මකුසලස්ස අරහතො දොසො පහීනො…පෙ…. මොහො පහීනො…පෙ…. අනොත්තප්පං පහීනං, නත්ථි තස්ස අඤ්ඤාණන්ති? ආමන්තා. සධම්මකුසලස්ස අරහතො අනොත්තප්පං පහීනං, නත්ථි තස්ස අඤ්ඤාණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

පරධම්මකුසලස්ස අරහතො රාගප්පහානාය මග්ගො භාවිතො…පෙ…. බොජ්ඣඞ්ගා භාවිතා…පෙ…. දොසප්පහානාය මොහප්පහානාය…පෙ…. අනොත්තප්පපහානාය මග්ගො භාවිතො…පෙ…. බොජ්ඣඞ්ගා භාවිතා, නත්ථි තස්ස අඤ්ඤාණන්ති? ආමන්තා. සධම්මකුසලස්ස අරහතො අනොත්තප්පපහානාය බොජ්ඣඞ්ගා භාවිතා, නත්ථි තස්ස අඤ්ඤාණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

පරධම්මකුසලො අරහා වීතරාගො වීතදොසො වීතමොහො…පෙ…. සච්ඡිකාතබ්බං සච්ඡිකතං, නත්ථි තස්ස අඤ්ඤාණන්ති? ආමන්තා . සධම්මකුසලො අරහා වීතරාගො වීතදොසො වීතමොහො …පෙ…. සච්ඡිකාතබ්බං සච්ඡිකතං, නත්ථි තස්ස අඤ්ඤාණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

317. අත්ථි අරහතො අඤ්ඤාණන්ති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘ජානතොහං [ජානතාහං (සී.), ජානත්වාහං (සයා. පී. ක.)], භික්ඛවෙ, පස්සතො ආසවානං ඛයං වදාමි, නො අජානතො නො අපස්සතො. කිඤ්ච, භික්ඛවෙ, ජානතො කිං පස්සතො ආසවානං ඛයො හොති? ‘ඉති රූපං, ඉති රූපස්ස සමුදයො, ඉති රූපස්ස අත්ථඞ්ගමො, ඉති වෙදනා…පෙ…. ඉති සඤ්ඤා… ඉති සඞ්ඛාරා… ඉති විඤ්ඤාණං, ඉති විඤ්ඤාණස්ස සමුදයො, ඉති විඤ්ඤාණස්ස අත්ථඞ්ගමො’ති – එවං ඛො, භික්ඛවෙ, ජානතො එවං පස්සතො ආසවානං ඛයො හොතී’’ති [සං. නි. 3.101; ඉතිවු. 102; සං. නි. 5.1095]. අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි න වත්තබ්බං – ‘‘අත්ථි අරහතො අඤ්ඤාණ’’න්ති.

අත්ථි අරහතො අඤ්ඤාණන්ති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘ජානතොහං, භික්ඛවෙ, පස්සතො ආසවානං ඛයං වදාමි, නො අජානතො නො අපස්සතො. කිඤ්ච, භික්ඛවෙ, ජානතො කිං පස්සතො ආසවානං ඛයො හොති? ‘ඉදං දුක්ඛ’න්ති – භික්ඛවෙ, ජානතො පස්සතො ආසවානං ඛයො හොති, ‘අයං දුක්ඛසමුදයො’ති – ජානතො පස්සතො ආසවානං ඛයො හොති, ‘අයං දුක්ඛනිරොධො’ති – ජානතො පස්සතො ආසවානං ඛයො හොති, ‘අයං දුක්ඛනිරොධගාමිනී පටිපදා’ති – ජානතො පස්සතො ආසවානං ඛයො හොති. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, ජානතො එවං පස්සතො ආසවානං ඛයො හොතී’’ති [සං. නි. 5.1095]. අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි න වත්තබ්බං – ‘‘අත්ථි අරහතො අඤ්ඤාණ’’න්ති.

අත්ථි අරහතො අඤ්ඤාණන්ති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘සබ්බං, භික්ඛවෙ, අනභිජානං අපරිජානං අවිරාජයං අප්පජහං අභබ්බො දුක්ඛක්ඛයාය, සබ්බඤ්ච ඛො, භික්ඛවෙ, අභිජානං පරිජානං විරාජයං පජහං භබ්බො දුක්ඛක්ඛයායා’’ති [සං. නි. 4.26; ඉතිවු. 7 ඉතිවුත්තකෙපි]! අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි න වත්තබ්බං – ‘‘අත්ථි අරහතො අඤ්ඤාණ’’න්ති.

අත්ථි අරහතො අඤ්ඤාණන්ති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා –

‘‘සහාවස්ස දස්සනසම්පදාය,
තයස්සු ධම්මා ජහිතා භවන්ති;
සක්කායදිට්ඨි විචිකිච්ඡිතඤ්ච,
සීලබ්බතං වාපි යදත්ථි කිඤ්චි;
චතූහපායෙහි ච විප්පමුත්තො,
ඡච්චාභිඨානානි අභබ්බ කාතු’’න්ති.

අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි න වත්තබ්බං – ‘‘අත්ථි අරහතො අඤ්ඤාණ’’න්ති.

අත්ථි අරහතො අඤ්ඤාණන්ති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘යස්මිං, භික්ඛවෙ, සමයෙ අරියසාවකස්ස විරජං වීතමලං ධම්මචක්ඛුං උදපාදි – ‘යං කිඤ්චි සමුදයධම්මං සබ්බං තං නිරොධධම්ම’න්ති, සහ දස්සනුප්පාදා, භික්ඛවෙ, අරියසාවකස්ස තීණි සංයොජනානි පහීයන්ති – සක්කායදිට්ඨි, විචිකිච්ඡා, සීලබ්බතපරාමාසො’’ති. අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි න වත්තබ්බං – ‘‘අත්ථි අරහතො අඤ්ඤාණ’’න්ති.

න වත්තබ්බං – ‘‘අත්ථි අරහතො අඤ්ඤාණ’’න්ති? ආමන්තා. නනු අරහා ඉත්ථිපුරිසානං නාමගොත්තං න ජානෙය්‍ය, මග්ගාමග්ගං න ජානෙය්‍ය, තිණකට්ඨවනප්පතීනං නාමං න ජානෙය්‍යාති? ආමන්තා. හඤ්චි අරහා ඉත්ථිපුරිසානං නාමගොත්තං න ජානෙය්‍ය, මග්ගාමග්ගං න ජානෙය්‍ය, තිණකට්ඨවනප්පතීනං නාමං න ජානෙය්‍ය, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අත්ථි අරහතො අඤ්ඤාණ’’න්ති.

අරහා ඉත්ථිපුරිසානං නාමගොත්තං න ජානෙය්‍ය, මග්ගාමග්ගං න ජානෙය්‍ය, තිණකට්ඨවනප්පතීනං නාමං න ජානෙය්‍යාති, අත්ථි අරහතො අඤ්ඤාණන්ති? ආමන්තා. අරහා සොතාපත්තිඵලං වා සකදාගාමිඵලං වා අනාගාමිඵලං වා අරහත්තං වා න ජානෙය්‍යාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

අඤ්ඤාණකථා නිට්ඨිතා.

2. දුතියවග්ගො

(12) 3. කඞ්ඛාකථා

318. අත්ථි අරහතො කඞ්ඛාති? ආමන්තා. අත්ථි අරහතො විචිකිච්ඡා විචිකිච්ඡාපරියුට්ඨානං විචිකිච්ඡාසංයොජනං විචිකිච්ඡානීවරණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

නත්ථි අරහතො විචිකිච්ඡා විචිකිච්ඡාපරියුට්ඨානං විචිකිච්ඡාසංයොජනං විචිකිච්ඡානීවරණන්ති? ආමන්තා. හඤ්චි නත්ථි අරහතො විචිකිච්ඡා විචිකිච්ඡාපරියුට්ඨානං විචිකිච්ඡාසංයොජනං විචිකිච්ඡානීවරණං, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අත්ථි අරහතො කඞ්ඛා’’ති.

අත්ථි පුථුජ්ජනස්ස කඞ්ඛා, අත්ථි තස්ස විචිකිච්ඡා විචිකිච්ඡාපරියුට්ඨානං විචිකිච්ඡාසංයොජනං විචිකිච්ඡානීවරණන්ති? ආමන්තා. අත්ථි අරහතො කඞ්ඛා, අත්ථි තස්ස විචිකිච්ඡා විචිකිච්ඡාපරියුට්ඨානං විචිකිච්ඡාසංයොජනං විචිකිච්ඡානීවරණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

අත්ථි අරහතො කඞ්ඛා, නත්ථි තස්ස විචිකිච්ඡා විචිකිච්ඡාපරියුට්ඨානං විචිකිච්ඡාසංයොජනං විචිකිච්ඡානීවරණන්ති? ආමන්තා . අත්ථි පුථුජ්ජනස්ස කඞ්ඛා, නත්ථි තස්ස විචිකිච්ඡා විචිකිච්ඡාපරියුට්ඨානං විචිකිච්ඡාසංයොජනං විචිකිච්ඡානීවරණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

අත්ථි අරහතො කඞ්ඛාති? ආමන්තා. අත්ථි අරහතො සත්ථරි කඞ්ඛා, ධම්මෙ කඞ්ඛා, සඞ්ඝෙ කඞ්ඛා, සික්ඛාය කඞ්ඛා, පුබ්බන්තෙ කඞ්ඛා, අපරන්තෙ කඞ්ඛා, පුබ්බන්තාපරන්තෙ කඞ්ඛා, ඉදප්පච්චයතාපටිච්චසමුප්පන්නෙසු ධම්මෙසු කඞ්ඛාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

නත්ථි අරහතො සත්ථරි කඞ්ඛා, ධම්මෙ කඞ්ඛා…පෙ.… ඉදප්පච්චයතාපටිච්චසමුප්පන්නෙසු ධම්මෙසු කඞ්ඛාති ? ආමන්තා. හඤ්චි නත්ථි අරහතො සත්ථරි කඞ්ඛා, ධම්මෙ කඞ්ඛා…පෙ.… ඉදප්පච්චයතාපටිච්චසමුප්පන්නෙසු ධම්මෙසු කඞ්ඛා, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අත්ථි අරහතො කඞ්ඛා’’ති.

අත්ථි පුථුජ්ජනස්ස කඞ්ඛා, අත්ථි තස්ස සත්ථරි කඞ්ඛා, ධම්මෙ කඞ්ඛා…පෙ.… ඉදප්පච්චයතාපටිච්චසමුප්පන්නෙසු ධම්මෙසු කඞ්ඛාති? ආමන්තා. අත්ථි අරහතො කඞ්ඛා, අත්ථි තස්ස සත්ථරි කඞ්ඛා, ධම්මෙ කඞ්ඛා…පෙ.… ඉදප්පච්චයතාපටිච්චසමුප්පන්නෙසු ධම්මෙසු කඞ්ඛාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

අත්ථි අරහතො කඞ්ඛා, නත්ථි තස්ස සත්ථරි කඞ්ඛා, ධම්මෙ කඞ්ඛා…පෙ.… ඉදප්පච්චයතාපටිච්චසමුප්පන්නෙසු ධම්මෙසු කඞ්ඛාති? ආමන්තා. අත්ථි පුථුජ්ජනස්ස කඞ්ඛා, නත්ථි තස්ස සත්ථරි කඞ්ඛා, ධම්මෙ කඞ්ඛා…පෙ.… ඉදප්පච්චයතාපටිච්චසමුප්පන්නෙසු ධම්මෙසු කඞ්ඛාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

319. අත්ථි අරහතො කඞ්ඛාති? ආමන්තා . නනු අරහතො රාගො පහීනො උච්ඡින්නමූලො තාලාවත්ථුකතො අනභාවඞ්කතො ආයතිං අනුප්පාදධම්මොති? ආමන්තා. හඤ්චි අරහතො රාගො පහීනො උච්ඡින්නමූලො තාලාවත්ථුකතො අනභාවඞ්කතො ආයතිං අනුප්පාදධම්මො, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අත්ථි අරහතො කඞ්ඛා’’ති.

අත්ථි අරහතො කඞ්ඛාති? ආමන්තා. නනු අරහතො දොසො පහීනො…පෙ.… මොහො පහීනො…පෙ.… අනොත්තප්පං පහීනං…පෙ.… රාගප්පහානාය මග්ගො භාවිතො…පෙ.… බොජ්ඣඞ්ගා භාවිතා…පෙ.…

දොසප්පහානාය…පෙ…. අනොත්තප්පපහානාය මග්ගො භාවිතො…පෙ…. බොජ්ඣඞ්ගා භාවිතා; නනු අරහා වීතරාගො වීතදොසො වීතමොහො…පෙ…. සච්ඡිකාතබ්බං සච්ඡිකතන්ති? ආමන්තා. හඤ්චි අරහා වීතරාගො වීතදොසො වීතමොහො…පෙ…. සච්ඡිකාතබ්බං සච්ඡිකතං, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අත්ථි අරහතො කඞ්ඛා’’ති.

320. අත්ථි අරහතො කඞ්ඛාති? සධම්මකුසලස්ස අරහතො අත්ථි කඞ්ඛා, පරධම්මකුසලස්ස අරහතො නත්ථි කඞ්ඛාති. සධම්මකුසලස්ස අරහතො අත්ථි කඞ්ඛාති? ආමන්තා. පරධම්මකුසලස්ස අරහතො අත්ථි කඞ්ඛාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

පරධම්මකුසලස්ස අරහතො නත්ථි කඞ්ඛාති? ආමන්තා. සධම්මකුසලස්ස අරහතො නත්ථි කඞ්ඛාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සධම්මකුසලස්ස අරහතො රාගො පහීනො, අත්ථි තස්ස කඞ්ඛාති? ආමන්තා. පරධම්මකුසලස්ස අරහතො රාගො පහීනො, අත්ථි තස්ස කඞ්ඛාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සධම්මකුසලස්ස අරහතො දොසො පහීනො…පෙ…. මොහො පහීනො…පෙ…. අනොත්තප්පං පහීනං…පෙ…. රාගප්පහානාය මග්ගො භාවිතො…පෙ…. බොජ්ඣඞ්ගා භාවිතා…පෙ…. දොසප්පහානාය…පෙ…. මොහප්පහානාය…පෙ…. අනොත්තප්පපහානාය මග්ගො භාවිතො…පෙ…. බොජ්ඣඞ්ගා භාවිතා…පෙ…. සධම්මකුසලො අරහා වීතරාගො වීතදොසො වීතමොහො …පෙ…. සච්ඡිකාතබ්බං සච්ඡිකතං, අත්ථි තස්ස කඞ්ඛාති? ආමන්තා. පරධම්මකුසලො අරහා වීතරාගො වීතදොසො වීතමොහො…පෙ…. සච්ඡිකාතබ්බං සච්ඡිකතං, අත්ථි තස්ස කඞ්ඛාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. පරධම්මකුසලස්ස අරහතො රාගො පහීනො, නත්ථි තස්ස කඞ්ඛාති? ආමන්තා. සධම්මකුසලස්ස අරහතො රාගො පහීනො, නත්ථි තස්ස කඞ්ඛාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

පරධම්මකුසලස්ස අරහතො දොසො පහීනො…පෙ…. මොහො පහීනො…පෙ…. අනොත්තප්පං පහීනං…පෙ. … රාගප්පහානාය මග්ගො භාවිතො…පෙ…. බොජ්ඣඞ්ගා භාවිතා…පෙ…. දොසප්පහානාය…පෙ…. මොහප්පහානාය…පෙ…. අනොත්තප්පපහානාය මග්ගො භාවිතො…පෙ…. බොජ්ඣඞ්ගා භාවිතා…පෙ…. පරධම්මකුසලො අරහා වීතරාගො වීතදොසො වීතමොහො…පෙ…. සච්ඡිකාතබ්බං සච්ඡිකතං, නත්ථි තස්ස කඞ්ඛාති? ආමන්තා. සධම්මකුසලො අරහා වීතරාගො වීතදොසො වීතමොහො…පෙ…. සච්ඡිකාතබ්බං සච්ඡිකතං, නත්ථි තස්ස කඞ්ඛාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

321. අත්ථි අරහතො කඞ්ඛාති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘ජානතොහං, භික්ඛවෙ, පස්සතො ආසවානං ඛයං වදාමි, නො අජානතො නො අපස්සතො! කිඤ්ච, භික්ඛවෙ , ජානතො කිං පස්සතො ආසවානං ඛයො හොති ? ‘ඉති රූපං’…පෙ…. ‘ඉති විඤ්ඤාණස්ස අත්ථඞ්ගමො’ති – එවං ඛො, භික්ඛවෙ, ජානතො එවං පස්සතො ආසවානං ඛයො හොතී’’ති. අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි න වත්තබ්බං – ‘‘අත්ථි අරහතො කඞ්ඛා’’ති.

අත්ථි අරහතො කඞ්ඛාති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘ජානතොහං, භික්ඛවෙ, පස්සතො ආසවානං ඛයං වදාමි, නො අජානතො නො අපස්සතො! කිඤ්ච, භික්ඛවෙ, ජානතො කිං පස්සතො ආසවානං ඛයො හොති? ‘ඉදං දුක්ඛ’න්ති, භික්ඛවෙ…පෙ…. ‘අයං දුක්ඛනිරොධගාමිනී පටිපදා’ති ජානතො පස්සතො ආසවානං ඛයො හොති. එවං ඛො , භික්ඛවෙ, ජානතො එවං පස්සතො ආසවානං ඛයො හොතී’’ති. අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි න වත්තබ්බං – ‘‘අත්ථි අරහතො කඞ්ඛා’’ති.

අත්ථි අරහතො කඞ්ඛාති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘සබ්බං, භික්ඛවෙ, අනභිජානං අපරිජානං අවිරාජයං අප්පජහං අභබ්බො දුක්ඛක්ඛයාය; සබ්බඤ්ච ඛො, භික්ඛවෙ, අභිජානං පරිජානං විරාජයං පජහං භබ්බො දුක්ඛක්ඛයායා’’ති! අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි න වත්තබ්බං – ‘‘අත්ථි අරහතො කඞ්ඛා’’ති.

අත්ථි අරහතො කඞ්ඛාති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘සහාවස්ස දස්සනසම්පදාය …පෙ…. ඡච්චාභිඨානානි අභබ්බ කාතු’’න්ති. අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි න වත්තබ්බං – ‘‘අත්ථි අරහතො කඞ්ඛා’’ති.

අත්ථි අරහතො කඞ්ඛාති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘යස්මිං, භික්ඛවෙ, සමයෙ අරියසාවකස්ස විරජං වීතමලං ධම්මචක්ඛුං උදපාදි – ‘යං කිඤ්චි සමුදයධම්මං සබ්බං තං නිරොධධම්ම’න්ති, සහ දස්සනුප්පාදා, භික්ඛවෙ, අරියසාවකස්ස තීණි සංයොජනානි පහීයන්ති – සක්කායදිට්ඨි, විචිකිච්ඡා, සීලබ්බතපරාමාසො’’ති! අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි න වත්තබ්බං – ‘‘අත්ථි අරහතො කඞ්ඛා’’ති.

අත්ථි අරහතො කඞ්ඛාති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා –

‘‘යදා හවෙ පාතුභවන්ති ධම්මා,
ආතාපිනො ඣායතො බ්‍රාහ්මණස්ස;

අථස්ස කඞ්ඛා වපයන්ති සබ්බා,
යතො පජානාති සහෙතුධම්මන්ති.

‘‘යදා හවෙ පාතුභවන්ති ධම්මා,
ආතාපිනො ඣායතො බ්‍රාහ්මණස්ස;
අථස්ස කඞ්ඛා වපයන්ති සබ්බා,
යතො ඛයං පච්චයානං අවෙදීති.

‘‘යදා හවෙ පාතුභවන්ති ධම්මා,
ආතාපිනො ඣායතො බ්‍රාහ්මණස්ස;
විධූපයං තිට්ඨති මාරසෙනං,
සූරියොව [සුරියොව (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] ඔභාසයමන්තලික්ඛන්ති [මහාව. 3; උදා. 3].

‘‘යා කාචි කඞ්ඛා ඉධ වා හුරං වා,
සකවෙදියා වා පරවෙදියා වා;
ඣායිනො [යෙ ඣායිනො (උදානෙ)] තා පජහන්ති සබ්බා,
ආතාපිනො බ්‍රහ්මචරියං චරන්තාති [උදා. 47 උදානෙපි].

‘‘යෙ කඞ්ඛාසමතික්කන්තා, කඞ්ඛාභූතෙසු පාණිසු;
අසංසයා විසංයුත්තා, තෙසු දින්නං මහප්ඵලන්ති.

‘‘එතාදිසී ධම්මපකාසනෙත්ථ,
න තත්ථ කිං කඞ්ඛති කොචි සාවකො;
නිත්ථිණ්ණඔඝං [නිතිණ්ණඔඝං (සී. ක.), නිත්තිණ්ණඔඝං (ස්‍යා. කං.)] විචිකිච්ඡඡින්නං,
බුද්ධං නමස්සාම ජිනං ජනින්දා’’ති [දී. නි. 2.354].

අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි න වත්තබ්බං – ‘‘අත්ථි අරහතො කඞ්ඛා’’ති.

න වත්තබ්බං – ‘‘අත්ථි අරහතො කඞ්ඛා’’ති? ආමන්තා. නනු අරහා ඉත්ථිපුරිසානං නාමගොත්තෙ කඞ්ඛෙය්‍ය, මග්ගාමග්ගෙ කඞ්ඛෙය්‍ය, තිණකට්ඨවනප්පතීනං නාමෙ කඞ්ඛෙය්‍යා’’ති? ආමන්තා. හඤ්චි අරහා ඉත්ථිපුරිසානං නාමගොත්තෙ කඞ්ඛෙය්‍ය, මග්ගාමග්ගෙ කඞ්ඛෙය්‍ය, තිණකට්ඨවනප්පතීනං නාමෙ කඞ්ඛෙය්‍ය; තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අත්ථි අරහතො කඞ්ඛා’’ති.

අරහා ඉත්ථිපුරිසානං නාමගොත්තෙ කඞ්ඛෙය්‍ය, මග්ගාමග්ගෙ කඞ්ඛෙය්‍ය, තිණකට්ඨවනප්පතීනං නාමෙ කඞ්ඛෙය්‍යාති, අත්ථි අරහතො කඞ්ඛාති? ආමන්තා. අරහා සොතාපත්තිඵලෙ වා සකදාගාමිඵලෙ වා අනාගාමිඵලෙ වා අරහත්තෙ වා කඞ්ඛෙය්‍යාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

කඞ්ඛාකථා නිට්ඨිතා.

2. දුතියවග්ගො

(13) 4. පරවිතාරණකථා

322. අත්ථි අරහතො පරවිතාරණාති? ආමන්තා . අරහා පරනෙය්‍යො පරපත්තියො පරපච්චයො පරපටිබද්ධගූ, න ජානාති න පස්සති සම්මූළ්හො අසම්පජානොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

නනු අරහා න පරනෙය්‍යො න පරපත්තියො න පරපච්චයො න පරපටිබද්ධගූ ජානාති පස්සති අසම්මූළ්හො සම්පජානොති? ආමන්තා. හඤ්චි අරහා න පරනෙය්‍යො න පරපත්තියො න පරපච්චයො න පරපටිබද්ධගූ, ජානාති පස්සති අසම්මූළ්හො සම්පජානො, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අත්ථි අරහතො පරවිතාරණා’’ති.

අත්ථි පුථුජ්ජනස්ස පරවිතාරණා, සො ච පරනෙය්‍යො පරපත්තියො පරපච්චයො පරපටිබද්ධගූ, න ජානාති න පස්සති සම්මූළ්හො අසම්පජානොති? ආමන්තා. අත්ථි අරහතො පරවිතාරණා, සො ච පරනෙය්‍යො පරපත්තියො පරපච්චයො පරපටිබද්ධගූ, න ජානාති න පස්සති සම්මූළ්හො අසම්පජානොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අත්ථි අරහතො පරවිතාරණා, සො ච න පරනෙය්‍යො න පරපත්තියො න පරපච්චයො න පරපටිබද්ධගූ, ජානාති පස්සති අසම්මූළ්හො සම්පජානොති? ආමන්තා. අත්ථි පුථුජ්ජනස්ස පරවිතාරණා, සො ච න පරනෙය්‍යො න

පරපත්තියො න පරපච්චයො න පරපටිබද්ධගූ, ජානාති පස්සති අසම්මූළ්හො සම්පජානොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අත්ථි අරහතො පරවිතාරණාති? ආමන්තා. අත්ථි අරහතො සත්ථරි පරවිතාරණා, ධම්මෙ පරවිතාරණා, සඞ්ඝෙ පරවිතාරණා, සික්ඛාය පරවිතාරණා, පුබ්බන්තෙ පරවිතාරණා, අපරන්තෙ පරවිතාරණා, පුබ්බන්තාපරන්තෙ පරවිතාරණා, ඉදප්පච්චයතාපටිච්චසමුප්පන්නෙසු ධම්මෙසු පරවිතාරණාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

නත්ථි අරහතො සත්ථරි පරවිතාරණා, ධම්මෙ පරවිතාරණා…පෙ…. ඉදපච්චයතාපටිච්චසමුප්පන්නෙසු ධම්මෙසු පරවිතාරණාති? ආමන්තා. හඤ්චි නත්ථි අරහතො සත්ථරි පරවිතාරණා, ධම්මෙ පරවිතාරණා…පෙ…. ඉදප්පච්චයතාපටිච්චසමුප්පන්නෙසු ධම්මෙසු පරවිතාරණා, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අත්ථි අරහතො පරවිතාරණා’’ති.

අත්ථි පුථුජ්ජනස්ස පරවිතාරණා, අත්ථි තස්ස සත්ථරි පරවිතාරණා, ධම්මෙ පරවිතාරණා…පෙ…. ඉදප්පච්චයතාපටිච්චසමුප්පන්නෙසු ධම්මෙසු පරවිතාරණාති? ආමන්තා. අත්ථි අරහතො පරවිතාරණා, අත්ථි තස්ස සත්ථරි පරවිතාරණා, ධම්මෙ පරවිතාරණා…පෙ…. ඉදප්පච්චයතාපටිච්චසමුප්පන්නෙසු ධම්මෙසු පරවිතාරණාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අත්ථි අරහතො පරවිතාරණා, නත්ථි තස්ස සත්ථරි පරවිතාරණා, ධම්මෙ පරවිතාරණා…පෙ…. ඉදප්පච්චයතාපටිච්චසමුප්පන්නෙසු ධම්මෙසු පරවිතාරණාති? ආමන්තා. අත්ථි පුථුජ්ජනස්ස පරවිතාරණා, නත්ථි තස්ස සත්ථරි පරවිතාරණා, ධම්මෙ පරවිතාරණා…පෙ…. ඉදප්පච්චයතාපටිච්චසමුප්පන්නෙසු ධම්මෙසු පරවිතාරණාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

323. අත්ථි අරහතො පරවිතාරණාති? ආමන්තා. නනු අරහතො රාගො පහීනො උච්ඡින්නමූලො තාලාවත්ථුකතො අනභාවඞ්කතො ආයතිං අනුප්පාදධම්මොති? ආමන්තා. හඤ්චි අරහතො රාගො පහීනො උච්ඡින්නමූලො තාලාවත්ථුකතො අනභාවඞ්කතො ආයතිං අනුප්පාදධම්මො, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අත්ථි අරහතො පරවිතාරණා’’ති.

අත්ථි අරහතො පරවිතාරණාති? ආමන්තා. නනු අරහතො දොසො පහීනො…පෙ…. මොහො පහීනො…පෙ…. අනොත්තප්පං පහීනං උච්ඡින්නමූලං තාලාවත්ථුකතං අනභාවඞ්කතං ආයතිං අනුප්පාදධම්මං…පෙ…. රාගප්පහානාය මග්ගො භාවිතො…පෙ…. බොජ්ඣඞ්ගා භාවිතා…පෙ…. දොසප්පහානාය…පෙ…. අනොත්තප්පපහානාය මග්ගො භාවිතො…පෙ…. බොජ්ඣඞ්ගා භාවිතා…පෙ…. නනු අරහා වීතරාගො වීතදොසො වීතමොහො…පෙ…. සච්ඡිකාතබ්බං සච්ඡිකතන්ති? ආමන්තා. හඤ්චි අරහා වීතරාගො වීතදොසො වීතමොහො සච්ඡිකාතබ්බං සච්ඡිකතං, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අත්ථි අරහතො පරවිතාරණා’’ති.

324. අත්ථි අරහතො පරවිතාරණාති? සධම්මකුසලස්ස අරහතො අත්ථි පරවිතාරණා, පරධම්මකුසලස්ස අරහතො නත්ථි පරවිතාරණාති. සධම්මකුසලස්ස අරහතො අත්ථි පරවිතාරණාති? ආමන්තා. පරධම්මකුසලස්ස අරහතො අත්ථි පරවිතාරණාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

පරධම්මකුසලස්ස අරහතො නත්ථි පරවිතාරණාති? ආමන්තා . සධම්මකුසලස්ස අරහතො නත්ථි පරවිතාරණාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සධම්මකුසලස්ස අරහතො රාගො පහීනො, අත්ථි තස්ස පරවිතාරණාති? ආමන්තා. පරධම්මකුසලස්ස අරහතො රාගො පහීනො, අත්ථි තස්ස පරවිතාරණාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

සධම්මකුසලස්ස අරහතො දොසො පහීනො…පෙ…. මොහො පහීනො…පෙ…. අනොත්තප්පං පහීනං …පෙ…. රාගප්පහානාය මග්ගො භාවිතො…පෙ…. බොජ්ඣඞ්ගා භාවිතා…පෙ…. දොසප්පහානාය…පෙ…. අනොත්තප්පපහානාය මග්ගො භාවිතො…පෙ…. බොජ්ඣඞ්ගා භාවිතා…පෙ…. සධම්මකුසලො අරහා වීතරාගො වීතදොසො වීතමොහො…පෙ…. සච්ඡිකාතබ්බං සච්ඡිකතං, අත්ථි තස්ස පරවිතාරණාති? ආමන්තා. පරධම්මකුසලො අරහා වීතරාගො වීතදොසො වීතමොහො…පෙ…. සච්ඡිකාතබ්බං සච්ඡිකතං, අත්ථි තස්ස පරවිතාරණාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

පරධම්මකුසලස්ස අරහතො රාගො පහීනො, නත්ථි තස්ස පරවිතාරණාති? ආමන්තා. සධම්මකුසලස්ස අරහතො රාගො පහීනො, නත්ථි තස්ස පරවිතාරණාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

පරධම්මකුසලස්ස අරහතො දොසො පහීනො, මොහො පහීනො…පෙ…. අනොත්තප්පං පහීනං…පෙ…. රාගප්පහානාය මග්ගො භාවිතො…පෙ…. බොජ්ඣඞ්ගා භාවිතා…පෙ…. දොසප්පහානාය…පෙ…. අනොත්තප්පපහානාය මග්ගො භාවිතො…පෙ…. බොජ්ඣඞ්ගා භාවිතා…පෙ…. පරධම්මකුසලො අරහා වීතරාගො

වීතදොසො වීතමොහො…පෙ…. සච්ඡිකාතබ්බං සච්ඡිකතං, නත්ථි තස්ස පරවිතාරණාති? ආමන්තා. සධම්මකුසලො අරහා වීතරාගො වීතදොසො වීතමොහො…පෙ…. සච්ඡිකාතබ්බං සච්ඡිකතං, නත්ථි තස්ස පරවිතාරණාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

325. අත්ථි අරහතො පරවිතාරණාති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘ජානතොහං, භික්ඛවෙ, පස්සතො ආසවානං ඛයං වදාමි, නො අජානතො නො අපස්සතො! කිඤ්ච, භික්ඛවෙ, ජානතො කිං පස්සතො ආසවානං ඛයො හොති? ‘ඉති රූපං’…පෙ…. ‘ඉති විඤ්ඤාණස්ස අත්ථඞ්ගමො’ති – එවං ඛො, භික්ඛවෙ, ජානතො එවං පස්සතො ආසවානං ඛයො හොතී’’ති. අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා . තෙන හි න වත්තබ්බං – ‘‘අත්ථි අරහතො පරවිතාරණා’’ති.

අත්ථි අරහතො පරවිතාරණාති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘ජානතොහං, භික්ඛවෙ, පස්සතො ආසවානං ඛයං වදාමි, නො අජානතො නො අපස්සතො! කිඤ්ච, භික්ඛවෙ, ජානතො කිං පස්සතො ආසවානං ඛයො හොති? ‘ඉදං දුක්ඛ’න්ති – භික්ඛවෙ, ජානතො පස්සතො ආසවානං ඛයො හොති, ‘අයං දුක්ඛසමුදයො’ති…පෙ…. ‘අයං දුක්ඛනිරොධො’ති…පෙ…. ‘අයං දුක්ඛනිරොධගාමිනී පටිපදා’ති – ජානතො පස්සතො ආසවානං ඛයො හොති. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, ජානතො එවං පස්සතො ආසවානං ඛයො හොතී’’ති. අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි න වත්තබ්බං – ‘‘අත්ථි අරහතො පරවිතාරණා’’ති.

අත්ථි අරහතො පරවිතාරණාති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘සබ්බං, භික්ඛවෙ, අනභිජානං අපරිජානං අවිරාජයං අප්පජහං අභබ්බො දුක්ඛක්ඛයාය; සබ්බඤ්ච ඛො, භික්ඛවෙ, අභිජානං පරිජානං විරාජයං පජහං භබ්බො දුක්ඛක්ඛයායා’’ති! අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි න වත්තබ්බං – ‘‘අත්ථි අරහතො පරවිතාරණා’’ති.

අත්ථි අරහතො පරවිතාරණාති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘සහාවස්ස දස්සනසම්පදාය…පෙ…. ඡච්චාභිඨානානි අභබ්බ කාතු’’න්ති. අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි න වත්තබ්බං – ‘‘අත්ථි අරහතො පරවිතාරණා’’ති.

අත්ථි අරහතො පරවිතාරණාති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘යස්මිං, භික්ඛවෙ, සමයෙ අරියසාවකස්ස විරජං වීතමලං ධම්මචක්ඛුං උදපාදි – ‘යං කිඤ්චි සමුදයධම්මං, සබ්බං තං නිරොධධම්ම’න්ති, සහ දස්සනුප්පාදා, භික්ඛවෙ, අරියසාවකස්ස තීණි සංයොජනානි පහීයන්ති – සක්කායදිට්ඨි, විචිකිච්ඡා, සීලබ්බතපරාමාසො’’ති! අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි න වත්තබ්බං – ‘‘අත්ථි අරහතො පරවිතාරණා’’ති.

අත්ථි අරහතො පරවිතාරණාති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා –

‘‘නාහං සහිස්සාමි [ගමිස්සාමි (සී. ස්‍යා. ක.), සමීහාමි (පී.)] පමොචනාය,
කථඞ්කථිං ධොතක කඤ්චි [කිඤ්චි (ක.)] ලොකෙ;
ධම්මඤ්ච සෙට්ඨං අභිජානමානො,
එවං තුවං ඔඝමිමං තරෙසී’’ති [සු. නි. 1070 සුත්තනිපාතෙ; චූළනි. 33 ධොතකමාණවපුච්ඡානිද්දෙස].

අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි න වත්තබ්බං – ‘‘අත්ථි අරහතො පරවිතාරණා’’ති.

න වත්තබ්බං – ‘‘අත්ථි අරහතො පරවිතාරණා’’ති? ආමන්තා. නනු අරහතො ඉත්ථිපුරිසානං නාමගොත්තං පරෙ විතාරෙය්‍යුං, මග්ගාමග්ගං පරෙ විතාරෙය්‍යුං, තිණකට්ඨවනප්පතීනං නාමං පරෙ විතාරෙය්‍යුන්ති? ආමන්තා. හඤ්චි අරහතො ඉත්ථිපුරිසානං නාමගොත්තං පරෙ විතාරෙය්‍යුං, මග්ගාමග්ගං පරෙ විතාරෙය්‍යුං, තිණකට්ඨවනප්පතීනං නාමං පරෙ විතාරෙය්‍යුං, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අත්ථි අරහතො පරවිතාරණා’’ති.

අරහතො ඉත්ථිපුරිසානං නාමගොත්තං පරෙ විතාරෙය්‍යුං, මග්ගාමග්ගං පරෙ විතාරෙය්‍යුං, තිණකට්ඨවනප්පතීනං නාමං පරෙ විතාරෙය්‍යුන්ති, අත්ථි අරහතො පරවිතාරණාති? ආමන්තා. අරහතො සොතාපත්තිඵලං වා සකදාගාමිඵලං වා අනාගාමිඵලං වා අරහත්තං වා පරෙ විතාරෙය්‍යුන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

පරවිතාරණකථා නිට්ඨිතා.

2. දුතියවග්ගො

(14) 5. වචීභෙදකථා

326. සමාපන්නස්ස අත්ථි වචීභෙදොති? ආමන්තා. සබ්බත්ථ සමාපන්නානං අත්ථි වචීභෙදොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සමාපන්නස්ස අත්ථි වචීභෙදොති? ආමන්තා. සබ්බදා සමාපන්නානං අත්ථි වචීභෙදොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සමාපන්නස්ස අත්ථි වචීභෙදොති? ආමන්තා. සබ්බෙසං සමාපන්නානං අත්ථි වචීභෙදොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සමාපන්නස්ස අත්ථි වචීභෙදොති? ආමන්තා. සබ්බසමාපත්තීසු අත්ථි වචීභෙදොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

සමාපන්නස්ස අත්ථි වචීභෙදොති? ආමන්තා. සමාපන්නස්ස අත්ථි කායභෙදොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සමාපන්නස්ස නත්ථි කායභෙදොති? ආමන්තා. සමාපන්නස්ස නත්ථි වචීභෙදොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

සමාපන්නස්ස අත්ථි වාචා, අත්ථි වචීභෙදොති? ආමන්තා. සමාපන්නස්ස අත්ථි කායො, අත්ථි කායභෙදොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සමාපන්නස්ස අත්ථි කායො, නත්ථි කායභෙදොති? ආමන්තා. සමාපන්නස්ස අත්ථි වාචා, නත්ථි වචීභෙදොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

327. දුක්ඛන්ති ජානන්තො දුක්ඛන්ති වාචං භාසතීති? ආමන්තා. සමුදයොති ජානන්තො සමුදයොති වාචං භාසතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

දුක්ඛන්ති ජානන්තො දුක්ඛන්ති වාචං භාසතීති? ආමන්තා. නිරොධොති ජානන්තො නිරොධොති වාචං භාසතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

දුක්ඛන්ති ජානන්තො දුක්ඛන්ති වාචං භාසතීති? ආමන්තා. මග්ගොති ජානන්තො මග්ගොති වාචං භාසතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සමුදයොති ජානන්තො න ච සමුදයොති වාචං භාසතීති? ආමන්තා. දුක්ඛන්ති ජානන්තො න ච දුක්ඛන්ති වාචං භාසතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

නිරොධොති ජානන්තො න ච නිරොධොති වාචං භාසතීති? ආමන්තා. දුක්ඛන්ති ජානන්තො න ච දුක්ඛන්ති වාචං භාසතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

මග්ගොති ජානන්තො න ච මග්ගොති වාචං භාසතීති? ආමන්තා. දුක්ඛන්ති ජානන්තො න ච දුක්ඛන්ති වාචං භාසතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

328. සමාපන්නස්ස අත්ථි වචීභෙදොති? ආමන්තා . ඤාණං කිංගොචරන්ති? ඤාණං සච්චගොචරන්ති. සොතං සච්චගොචරන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සමාපන්නස්ස අත්ථි වචීභෙදොති? ආමන්තා. සොතං කිං ගොචරන්ති? සොතං සද්දගොචරන්ති. ඤාණං සද්දගොචරන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

සමාපන්නස්ස අත්ථි වචීභෙදො ඤාණං සච්චගොචරං, සොතං සද්දගොචරන්ති? ආමන්තා. හඤ්චි ඤාණං සච්චගොචරං, සොතං සද්දගොචරං, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘සමාපන්නස්ස අත්ථි වචීභෙදො’’ති.

සමාපන්නස්ස අත්ථි වචීභෙදො ඤාණං සච්චගොචරං, සොතං සද්දගොචරන්ති? ආමන්තා. ද්වින්නං ඵස්සානං, ද්වින්නං වෙදනානං, ද්වින්නං සඤ්ඤානං, ද්වින්නං චෙතනානං, ද්වින්නං චිත්තානං සමොධානං හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

329. සමාපන්නස්ස අත්ථි වචීභෙදොති? ආමන්තා. පඨවීකසිණං සමාපත්තිං සමාපන්නස්ස අත්ථි වචීභෙදොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

සමාපන්නස්ස අත්ථි වචීභෙදොති? ආමන්තා. ආපොකසිණං…පෙ…. තෙජොකසිණං… වායොකසිණං… නීලකසිණං… පීතකසිණං… ලොහිතකසිණං… ඔදාතකසිණං… ආකාසානඤ්චායතනං … විඤ්ඤාණඤ්චායතනං…

ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං…පෙ…. නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං සමාපන්නස්ස අත්ථි වචීභෙදොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

පඨවීකසිණං සමාපත්තිං සමාපන්නස්ස නත්ථි වචීභෙදොති? ආමන්තා. හඤ්චි පඨවීකසිණං සමාපත්තිං සමාපන්නස්ස නත්ථි වචීභෙදො, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘සමාපන්නස්ස අත්ථි වචීභෙදො’’ති.

ආපොකසිණං … තෙජොකසිණං… වායොකසිණං… නීලකසිණං… පීතකසිණං… ලොහිතකසිණං… ඔදාතකසිණං… ආකාසානඤ්චායතනං … විඤ්ඤාණඤ්චායතනං… ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං… නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං සමාපන්නස්ස නත්ථි වචීභෙදොති? ආමන්තා. හඤ්චි නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං සමාපන්නස්ස නත්ථි වචීභෙදො, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘සමාපන්නස්ස අත්ථි වචීභෙදො’’ති.

සමාපන්නස්ස අත්ථි වචීභෙදොති? ආමන්තා. ලොකියසමාපත්තිං සමාපන්නස්ස අත්ථි වචීභෙදොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සමාපන්නස්ස අත්ථි වචීභෙදොති? ආමන්තා. ලොකියං පඨමං ඣානං සමාපන්නස්ස අත්ථි වචීභෙදොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….. සමාපන්නස්ස අත්ථි වචීභෙදොති? ආමන්තා. ලොකියං දුතියං ඣානං… තතියං ඣානං… චතුත්ථං ඣානං සමාපන්නස්ස අත්ථි වචීභෙදොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

ලොකියං සමාපත්තිං සමාපන්නස්ස නත්ථි වචීභෙදොති? ආමන්තා. හඤ්චි ලොකියං සමාපත්තිං සමාපන්නස්ස නත්ථි වචීභෙදො, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘සමාපන්නස්ස අත්ථි වචීභෙදො’’ති.

ලොකියං පඨමං ඣානං සමාපන්නස්ස නත්ථි වචීභෙදොති? ආමන්තා . හඤ්චි ලොකියං පඨමං ඣානං සමාපන්නස්ස නත්ථි වචීභෙදො, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘සමාපන්නස්ස අත්ථි වචීභෙදො’’ති.

ලොකියං දුතියං ඣානං… තතියං ඣානං… චතුත්ථං ඣානං සමාපන්නස්ස නත්ථි වචීභෙදොති? ආමන්තා. හඤ්චි ලොකියං චතුත්ථං ඣානං සමාපන්නස්ස නත්ථි වචීභෙදො, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘සමාපන්නස්ස අත්ථි වචීභෙදො’’ති.

330. ලොකුත්තරං පඨමං ඣානං සමාපන්නස්ස අත්ථි වචීභෙදොති? ආමන්තා. ලොකියං පඨමං ඣානං සමාපන්නස්ස අත්ථි වචීභෙදොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

ලොකුත්තරං පඨමං ඣානං සමාපන්නස්ස අත්ථි වචීභෙදොති? ආමන්තා. ලොකියං දුතියං ඣානං… තතියං ඣානං… චතුත්ථං ඣානං සමාපන්නස්ස අත්ථි වචීභෙදොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

ලොකියං පඨමං ඣානං සමාපන්නස්ස නත්ථි වචීභෙදොති? ආමන්තා. ලොකුත්තරං පඨමං ඣානං සමාපන්නස්ස නත්ථි වචීභෙදොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

ලොකියං දුතියං ඣානං… තතියං ඣානං… චතුත්ථං ඣානං සමාපන්නස්ස නත්ථි වචීභෙදොති? ආමන්තා. ලොකුත්තරං පඨමං ඣානං සමාපන්නස්ස නත්ථි වචීභෙදොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

331. ලොකුත්තරං පඨමං ඣානං සමාපන්නස්ස අත්ථි වචීභෙදොති? ආමන්තා. ලොකුත්තරං දුතියං ඣානං සමාපන්නස්ස අත්ථි වචීභෙදොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

ලොකුත්තරං පඨමං ඣානං සමාපන්නස්ස අත්ථි වචීභෙදොති? ආමන්තා. ලොකුත්තරං තතියං ඣානං… චතුත්ථං ඣානං සමාපන්නස්ස අත්ථි වචීභෙදොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

ලොකුත්තරං දුතියං ඣානං සමාපන්නස්ස නත්ථි වචීභෙදොති? ආමන්තා . ලොකුත්තරං පඨමං ඣානං සමාපන්නස්ස නත්ථි වචීභෙදොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

ලොකුත්තරං දුතියං ඣානං… තතියං ඣානං… චතුත්ථං ඣානං සමාපන්නස්ස නත්ථි වචීභෙදොති ? ආමන්තා. ලොකුත්තරං පඨමං ඣානං සමාපන්නස්ස නත්ථි වචීභෙදොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

332. න වත්තබ්බං – ‘‘සමාපන්නස්ස අත්ථි වචීභෙදො’’ති? ආමන්තා. නනු විතක්කවිචාරා වචීසඞ්ඛාරා වුත්තා භගවතා – ‘‘පඨමං ඣානං සමාපන්නස්ස අත්ථි විතක්කවිචාරා’’ති? ආමන්තා. හඤ්චි විතක්කවිචාරා වචීසඞ්ඛාරා වුත්තා භගවතා – ‘‘පඨමං ඣානං සමාපන්නස්ස අත්ථි විතක්කවිචාරා,’’ තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘සමාපන්නස්ස අත්ථි වචීභෙදො’’ති.

විතක්කවිචාරා වචීසඞ්ඛාරා වුත්තා භගවතා – ‘‘පඨමං ඣානං සමාපන්නස්ස අත්ථි විතක්කවිචාරා’’ති [අත්ථි විතක්කවිචාරා (ස්‍යා.) එවමුපරිපි], අත්ථි තස්ස වචීභෙදොති? ආමන්තා. පථවීකසිණං පඨමං ඣානං සමාපන්නස්ස අත්ථි විතක්කවිචාරා, අත්ථි තස්ස වචීභෙදොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

විතක්කවිචාරා වචීසඞ්ඛාරා වුත්තා භගවතා – ‘‘පඨමං ඣානං සමාපන්නස්ස අත්ථි විතක්කවිචාරා’’ති, අත්ථි තස්ස වචීභෙදොති? ආමන්තා . ආපොකසිණං… තෙජොකසිණං… වායොකසිණං… නීලකසිණං… පීතකසිණං… ලොහිතකසිණං… ඔදාතකසිණං පඨමං ඣානං සමාපන්නස්ස අත්ථි විතක්කවිචාරා, අත්ථි තස්ස වචීභෙදොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

න වත්තබ්බං – ‘‘සමාපන්නස්ස අත්ථි වචීභෙදො’’ති? ආමන්තා. නනු විතක්කසමුට්ඨානා වාචා වුත්තා භගවතා – ‘‘පඨමං ඣානං සමාපන්නස්ස අත්ථි විතක්කවිචාරා’’ති? ආමන්තා. හඤ්චි විතක්කසමුට්ඨානා වාචා වුත්තා භගවතා – ‘‘පඨමං ඣානං සමාපන්නස්ස අත්ථි විතක්කවිචාරා,’’ තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘සමාපන්නස්ස අත්ථි වචීභෙදො’’ති.

විතක්කසමුට්ඨානා වාචා වුත්තා භගවතා – ‘‘පඨමං ඣානං සමාපන්නස්ස අත්ථි විතක්කවිචාරා’’ති, අත්ථි තස්ස වචීභෙදොති? ආමන්තා. සඤ්ඤාසමුට්ඨානා වාචා වුත්තා භගවතා – ‘‘දුතියං ඣානං සමාපන්නස්ස අත්ථි සඤ්ඤා, අත්ථි තස්ස විතක්කවිචාරා’’ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

විතක්කසමුට්ඨානා වාචා වුත්තා භගවතා – ‘‘පඨමං ඣානං සමාපන්නස්ස අත්ථි විතක්කවිචාරා’’ති, අත්ථි තස්ස වචීභෙදොති? ආමන්තා. සඤ්ඤාසමුට්ඨානා වාචා වුත්තා භගවතා – තතියං ඣානං…පෙ…. චතුත්ථං ඣානං… ආකාසානඤ්චායතනං… විඤ්ඤාණඤ්චායතනං… ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං සමාපන්නස්ස අත්ථි සඤ්ඤා, අත්ථි තස්ස විතක්කවිචාරාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

333. සමාපන්නස්ස අත්ථි වචීභෙදොති? ආමන්තා. නනු ‘‘පඨමං ඣානං සමාපන්නස්ස වාචා නිරුද්ධා හොතී’’ති [සං. නි. 4.259, 263]! අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා . හඤ්චි ‘‘පඨමං ඣානං සමාපන්නස්ස වාචා නිරුද්ධා හොතී’’ති, අත්ථෙව සුත්තන්තොති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘සමාපන්නස්ස අත්ථි වචීභෙදො’’ති.

‘‘පඨමං ඣානං සමාපන්නස්ස වාචා නිරුද්ධා හොතී’’ති [සං. නි. 4.259, 263], අත්ථෙව සුත්තන්තොති, අත්ථි තස්ස වචීභෙදොති? ආමන්තා. ‘‘දුතියං ඣානං සමාපන්නස්ස විතක්කවිචාරා නිරුද්ධා හොන්තී’’ති [සං. නි. 4.259, 263], අත්ථෙව සුත්තන්තොති, අත්ථි තස්ස විතක්කවිචාරාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

‘‘පඨමං ඣානං සමාපන්නස්ස වාචා නිරුද්ධා හොතී’’ති [සං. නි. 4.259, 263], අත්ථෙව සුත්තන්තොති, අත්ථි තස්ස වචීභෙදොති? ආමන්තා. ‘‘තතියං ඣානං සමාපන්නස්ස පීති නිරුද්ධා හොති, චතුත්ථං ඣානං සමාපන්නස්ස අස්සාසපස්සාසා නිරුද්ධා හොන්ති, ආකාසානඤ්චායතනං සමාපන්නස්ස රූපසඤ්ඤා නිරුද්ධා හොති, විඤ්ඤාණඤ්චායතනං සමාපන්නස්ස ආකාසානඤ්චායතනසඤ්ඤා නිරුද්ධා හොති, ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං සමාපන්නස්ස විඤ්ඤාණඤ්චායතනසඤ්ඤා නිරුද්ධා හොති, නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං සමාපන්නස්ස ආකිඤ්චඤ්ඤායතනසඤ්ඤා නිරුද්ධා හොති, සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං සමාපන්නස්ස සඤ්ඤා ච වෙදනා ච නිරුද්ධා හොන්තී’’ති [සං. නි. 4.259, 263; අ. නි. 9.31; දී. නි. 3.344], අත්ථෙව සුත්තන්තොති, අත්ථි තස්ස සඤ්ඤා ච වෙදනා චාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

න වත්තබ්බං – ‘‘සමාපන්නස්ස අත්ථි වචීභෙදො’’ති? ආමන්තා. නනු පඨමස්ස ඣානස්ස සද්දො කණ්ටකො [ක්ණ්ටකො (ස්‍යා.) අ. නි. 10.72] වුත්තො භගවතාති [අ. නි. 10.72 කණ්ටකසුත්තං නිස්සාය පුච්ඡති]? ආමන්තා. හඤ්චි පඨමස්ස ඣානස්ස සද්දො කණ්ටකො වුත්තො භගවතා, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘සමාපන්නස්ස අත්ථි වචීභෙදො’’ති.

පඨමස්ස ඣානස්ස සද්දො කණ්ටකො වුත්තො භගවතාති, සමාපන්නස්ස අත්ථි වචීභෙදොති? ආමන්තා. දුතියස්ස ඣානස්ස විතක්කවිචාරා කණ්ටකො වුත්තො භගවතා… තතියස්ස ඣානස්ස පීති කණ්ටකො වුත්තො භගවතා… චතුත්ථස්ස ඣානස්ස අස්සාසපස්සාසා කණ්ටකො වුත්තො භගවතා [අ. නි. 10.72] … ආකාසානඤ්චායතනං සමාපන්නස්ස රූපසඤ්ඤා කණ්ටකො වුත්තො භගවතා… විඤ්ඤාණඤ්චායතනං සමාපන්නස්ස ආකාසානඤ්චායතනසඤ්ඤා කණ්ටකො වුත්තො භගවතා… ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං සමාපන්නස්ස විඤ්ඤාණඤ්චායතනසඤ්ඤා කණ්ටකො වුත්තො භගවතා… නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං සමාපන්නස්ස ආකිඤ්චඤ්ඤායතනසඤ්ඤා කණ්ටකො වුත්තො භගවතා… සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං සමාපන්නස්ස සඤ්ඤා ච වෙදනා ච කණ්ටකො වුත්තො භගවතා [අ. නි. 10.72], අත්ථි තස්ස සඤ්ඤා ච වෙදනා චාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

න වත්තබ්බං – ‘‘සමාපන්නස්ස අත්ථි වචීභෙදො’’ති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘සිඛිස්ස, ආනන්ද, භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස අභිභූ නාම සාවකො බ්‍රහ්මලොකෙ ඨිතො දසසහස්සිලොකධාතුං සරෙන

විඤ්ඤාපෙසි –

‘ආරබ්භථ නික්කමථ, යුඤ්ජථ බුද්ධසාසනෙ;
ධුනාථ මච්චුනො සෙනං, නළාගාරංව කුඤ්ජරො.

‘යො ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ, අප්පමත්තො විහස්සති [විහෙස්සති (සී. స్యා. කං.) විහරිස්සති (ක.)];
පහාය ජාතිසංසාරං, දුක්ඛස්සන්තං කරිස්සතී’’’ති [අ. නි. 1 තිකනිපාතෙ; සං. නි. 1.285].

අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි සමාපන්නස්ස අත්ථි වචීභෙදොති.

වචීභෙදකථා නිට්ඨිතා.

2. දුතියවග්ගො

(15) 6. දුක්ඛාහාරකථා

334. දුක්ඛාහාරො මග්ගඞ්ගං මග්ගපරියාපන්නන්ති? ආමන්තා . යෙ කෙචි දුක්ඛන්ති වාචං භාසන්ති, සබ්බෙ තෙ මග්ගං භාවෙන්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

යෙ කෙචි දුක්ඛන්ති වාචං භාසන්ති, සබ්බෙ තෙ මග්ගං භාවෙන්තීති? ආමන්තා. බාලපුථුජ්ජනා දුක්ඛන්ති වාචං භාසන්ති, බාලපුථුජ්ජනා මග්ගං භාවෙන්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ. මාතුඝාතකො… පිතුඝාතකො… අරහන්තඝාතකො… රුහිරුප්පාදකො [ලොහිතුප්පාදකො (සී. ක.) අඤ්ඤට්ඨානෙසු පන රුහිරුප්පාදකොත්වෙව දිස්සති] … සඞ්ඝභෙදකො දුක්ඛන්ති වාචං භාසති, සඞ්ඝභෙදකො මග්ගං භාවෙතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

දුක්ඛාහාරකථා නිට්ඨිතා.

2. දුතියවග්ගො

(16) 7. චිත්තට්ඨිතිකථා

335. එකං චිත්තං දිවසං තිට්ඨතීති? ආමන්තා. උපඩ්ඪදිවසො උප්පාදක්ඛණො, උපඩ්ඪදිවසො වයක්ඛණොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

එකං චිත්තං ද්වෙ දිවසෙ තිට්ඨතීති? ආමන්තා. දිවසො උප්පාදක්ඛණො, දිවසො වයක්ඛණොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

එකං චිත්තං චත්තාරො දිවසෙ තිට්ඨති… අට්ඨ දිවසෙ තිට්ඨති… දස දිවසෙ තිට්ඨති… වීසති දිවසෙ තිට්ඨති… මාසං තිට්ඨති… ද්වෙ මාසෙ තිට්ඨති… චත්තාරො මාසෙ තිට්ඨති… අට්ඨ මාසෙ තිට්ඨති… දස මාසෙ තිට්ඨති… සංවච්ඡරං තිට්ඨති… ද්වෙ වස්සානි තිට්ඨති… චත්තාරි වස්සානි තිට්ඨති… අට්ඨ වස්සානි තිට්ඨති… දස වස්සානි තිට්ඨති… වීසති වස්සානි තිට්ඨති… තිංස වස්සානි තිට්ඨති… චත්තාරීස වස්සානි තිට්ඨති… පඤ්ඤාස වස්සානි තිට්ඨති… වස්සසතං තිට්ඨති… ද්වෙ වස්සසතානි තිට්ඨති… චත්තාරි වස්සසතානි තිට්ඨති… පඤ්ච වස්සසතානි තිට්ඨති… වස්සසහස්සං තිට්ඨති… ද්වෙ වස්සසහස්සානි තිට්ඨති… චත්තාරි වස්සසහස්සානි තිට්ඨති… අට්ඨ වස්සසහස්සානි තිට්ඨති… සොළස වස්සසහස්සානි තිට්ඨති… කප්පං තිට්ඨති… ද්වෙ කප්පෙ තිට්ඨති… චත්තාරො කප්පෙ තිට්ඨති… අට්ඨ කප්පෙ තිට්ඨති… සොළස කප්පෙ තිට්ඨති… බාත්තිංස කප්පෙ තිට්ඨති… චතුසට්ඨි කප්පෙ තිට්ඨති… පඤ්ච කප්පසතානි තිට්ඨති… කප්පසහස්සානි තිට්ඨති… ද්වෙ කප්පසහස්සානි තිට්ඨති… චත්තාරි කප්පසහස්සානි තිට්ඨති… අට්ඨ කප්පසහස්සානි තිට්ඨති… සොළස කප්පසහස්සානි තිට්ඨති… වීසති කප්පසහස්සානි තිට්ඨති… චත්තාරීස කප්පසහස්සානි තිට්ඨති… සට්ඨි කප්පසහස්සානි තිට්ඨති… චතුරාසීති කප්පසහස්සානි තිට්ඨතීති? ආමන්තා. ද්වෙචත්තාරීස කප්පසහස්සානි උප්පාදක්ඛණො, ද්වෙචත්තාරීස කප්පසහස්සානි වයක්ඛණොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

එකං චිත්තං දිවසං තිට්ඨතීති? ආමන්තා. අත්ථඤ්ඤෙ ධම්මා එකාහං බහූම්පි උප්පජ්ජිත්වා නිරුජ්ඣන්තීති? ආමන්තා. තෙ ධම්මා චිත්තෙන ලහුපරිවත්තාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

තෙ ධම්මා චිත්තෙන ලහුපරිවත්තාති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘නාහං, භික්ඛවෙ, අඤ්ඤං එකධම්මම්පි සමනුපස්සාමි එවං ලහුපරිවත්තං යථයිදං චිත්තං. යාවඤ්චිදං, භික්ඛවෙ, උපමාපි න සුකරා යාව ලහුපරිවත්තං චිත්ත’’න්ති [අ. නි. 1.48]. අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි න වත්තබ්බං – ‘‘තෙ ධම්මා චිත්තෙන ලහුපරිවත්තා’’ති.

තෙ ධම්මා චිත්තෙන ලහුපරිවත්තාති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, මක්කටො අරඤ්ඤෙ පවනෙ චරමානො සාඛං ගණ්හති, තං මුඤ්චිත්වා අඤ්ඤං ගණ්හති, තං මුඤ්චිත්වා අඤ්ඤං ගණ්හති; එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, යමිදං [යදිදං (බහූසු)] වුච්චති චිත්තං ඉතිපි මනො ඉතිපි විඤ්ඤාණං ඉතිපි තං රත්තියා ච දිවසස්ස ච අඤ්ඤදෙව උප්පජ්ජති අඤ්ඤං නිරුජ්ඣතී’’ති [සං. නි. 2.61]. අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි න වත්තබ්බං – ‘‘තෙ ධම්මා චිත්තෙන ලහුපරිවත්තා’’ති.

336. එකං චිත්තං දිවසං තිට්ඨතීති? ආමන්තා. චක්ඛුවිඤ්ඤාණං දිවසං තිට්ඨතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ. සොතවිඤ්ඤාණං…පෙ.… ඝානවිඤ්ඤාණං… ජිව්හාවිඤ්ඤාණං… කායවිඤ්ඤාණං… අකුසලං චිත්තං… රාගසහගතං… දොසසහගතං… මොහසහගතං… මානසහගතං… දිට්ඨිසහගතං… විචිකිච්ඡාසහගතං… ථිනසහගතං… උද්ධච්චසහගතං… අහිරිකසහගතං… අනොත්තප්පසහගතං චිත්තං දිවසං තිට්ඨතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

එකං චිත්තං දිවසං තිට්ඨතීති? ආමන්තා. යෙනෙව චිත්තෙන චක්ඛුනා රූපං පස්සති, තෙනෙව චිත්තෙන සොතෙන සද්දං සුණාති…පෙ.… ඝානෙන ගන්ධං ඝායති… ජිව්හාය රසං සායති… කායෙන ඵොට්ඨබ්බං ඵුසති… මනසා ධම්මං විජානාති…පෙ.… යෙනෙව චිත්තෙන මනසා ධම්මං විජානාති, තෙනෙව චිත්තෙන චක්ඛුනා රූපං පස්සති…පෙ.… සොතෙන සද්දං සුණාති… ඝානෙන ගන්ධං ඝායති… ජිව්හාය රසං සායති…පෙ.… කායෙන ඵොට්ඨබ්බං ඵුසතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

එකං චිත්තං දිවසං තිට්ඨතීති? ආමන්තා. යෙනෙව චිත්තෙන අභික්කමති, තෙනෙව චිත්තෙන පටික්කමති; යෙනෙව චිත්තෙන පටික්කමති, තෙනෙව චිත්තෙන අභික්කමති; යෙනෙව චිත්තෙන ආලොකෙති, තෙනෙව චිත්තෙන විලොකෙති; යෙනෙව චිත්තෙන විලොකෙති, තෙනෙව චිත්තෙන ආලොකෙති; යෙනෙව චිත්තෙන සමිඤ්ජෙති, තෙනෙව චිත්තෙන පසාරෙති ; යෙනෙව චිත්තෙන පසාරෙති, තෙනෙව චිත්තෙන සමිඤ්ජෙතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

337. ආකාසානඤ්චායතනූපගානං දෙවානං එකං චිත්තං යාවතායුකං තිට්ඨතීති? ආමන්තා. මනුස්සානං එකං චිත්තං යාවතායුකං තිට්ඨතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

ආකාසානඤ්චායතනූපගානං දෙවානං එකං චිත්තං යාවතායුකං තිට්ඨතීති? ආමන්තා. චාතුමහාරාජිකානං දෙවානං…පෙ.… තාවතිංසානං දෙවානං… යාමානං දෙවානං… තුසිතානං දෙවානං… නිම්මානරතීනං දෙවානං… පරනිම්මිතවසවත්තීනං දෙවානං… බ්‍රහ්මපාරිසජ්ජානං දෙවානං… බ්‍රහ්මපුරොහිතානං දෙවානං… මහාබ්‍රහ්මානං දෙවානං… පරිත්තාභානං දෙවානං… අප්පමාණාභානං දෙවානං… ආභස්සරානං දෙවානං… පරිත්තසුභානං දෙවානං… අප්පමාණසුභානං දෙවානං… සුභකිණ්හානං දෙවානං … වෙහප්ඵලානං දෙවානං… අවිහානං දෙවානං… අතප්පානං දෙවානං… සුදස්සානං දෙවානං… සුදස්සීනං දෙවානං… අකනිට්ඨානං දෙවානං එකං චිත්තං යාවතායුකං තිට්ඨතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

ආකාසානඤ්චායතනූපගානං දෙවානං වීසති කප්පසහස්සානි ආයුප්පමාණං, ආකාසානඤ්චායතනූපගානං දෙවානං එකං චිත්තං වීසති කප්පසහස්සානි තිට්ඨතීති? ආමන්තා. මනුස්සානං වස්සසතං ආයුප්පමාණං, මනුස්සානං එකං චිත්තං වස්සසතං තිට්ඨතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

ආකාසානඤ්චායතනූපගානං දෙවානං වීසති කප්පසහස්සානි ආයුප්පමාණං, ආකාසානඤ්චායතනූපගානං දෙවානං එකං චිත්තං වීසති කප්පසහස්සානි තිට්ඨතීති? ආමන්තා. චාතුමහාරාජිකානං දෙවානං පඤ්ච වස්සසතානි ආයුප්පමාණං, චාතුමහාරාජිකානං දෙවානං එකං චිත්තං පඤ්ච වස්සසතානි තිට්ඨති… වස්සසහස්සං තිට්ඨති… ද්වෙ වස්සසහස්සානි තිට්ඨති… චත්තාරි වස්සසහස්සානි තිට්ඨති… අට්ඨ වස්සසහස්සානි තිට්ඨති… සොළස වස්සසහස්සානි තිට්ඨති… කප්පස්ස තතියභාගං තිට්ඨති… උපඩ්ඪකප්පං තිට්ඨති… එකං කප්පං තිට්ඨති… ද්වෙ කප්පෙ තිට්ඨති… චත්තාරො කප්පෙ තිට්ඨති… අට්ඨ කප්පෙ තිට්ඨති… සොළස කප්පෙ තිට්ඨති… බාත්තිංස කප්පෙ තිට්ඨති… චතුසට්ඨි කප්පෙ තිට්ඨති… පඤ්ච කප්පසතානි තිට්ඨති… කප්පසහස්සං තිට්ඨති… ද්වෙ කප්පසහස්සානි තිට්ඨති… චත්තාරි කප්පසහස්සානි තිට්ඨති… අට්ඨ කප්පසහස්සානි තිට්ඨති… අකනිට්ඨානං දෙවානං සොළස කප්පසහස්සානි ආයුප්පමාණං, අකනිට්ඨානං දෙවානං එකං චිත්තං සොළස කප්පසහස්සානි තිට්ඨතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

ආකාසානඤ්චායතනූපගානං දෙවානං චිත්තං මුහුත්තං මුහුත්තං උප්පජ්ජති මුහුත්තං මුහුත්තං නිරුජ්ඣතීති? ආමන්තා. ආකාසානඤ්චායතනූපගා දෙවා මුහුත්තං මුහුත්තං චවන්ති මුහුත්තං මුහුත්තං උප්පජ්ජන්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

ආකාසානඤ්චායතනූපගානං දෙවානං එකං චිත්තං යාවතායුකං තිට්ඨතීති ? ආමන්තා. ආකාසානඤ්චායතනූපගා දෙවා යෙනෙව චිත්තෙන උප්පජ්ජන්ති, තෙනෙව චිත්තෙන චවන්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

චිත්තට්ඨිතිකථා නිට්ඨිතා.

2. දුතියවග්ගො

(17) 8. කුක්කුළකථා

338. සබ්බෙ සඞ්ඛාරා අනොධිං කත්වා කුක්කුළාති? ආමන්තා. නනු අත්ථි සුඛා වෙදනා, කායිකං සුඛං, චෙතසිකං සුඛං , දිබ්බං සුඛං, මානුසකං සුඛං, ලාභසුඛං, සක්කාරසුඛං, යානසුඛං, සයනසුඛං, ඉස්සරියසුඛං, ආධිපච්චසුඛං, ගිහිසුඛං, සාමඤ්ඤසුඛං, සාසවං සුඛං, අනාසවං සුඛං, උපධිසුඛං, නිරූපධිසුඛං, සාමිසං සුඛං, නිරාමිසං සුඛං, සප්පීතිකං සුඛං, නිප්පීතිකං සුඛං, ඣානසුඛං, විමුත්තිසුඛං, කාමසුඛං, නෙක්ඛම්මසුඛං, විවෙකසුඛං, උපසමසුඛං, සම්බොධසුඛන්ති? ආමන්තා. හඤ්චි අත්ථි සුඛා වෙදනා…පෙ…. සම්බොධසුඛං, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘සබ්බෙ සඞ්ඛාරා අනොධිං කත්වා කුක්කුළා’’ති.

සබ්බෙ සඞ්ඛාරා අනොධිං කත්වා කුක්කුළාති? ආමන්තා. සබ්බෙ සඞ්ඛාරා දුක්ඛා වෙදනා කායිකං දුක්ඛං චෙතසිකං දුක්ඛං සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සඋපායාසාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

න වත්තබ්බං – ‘‘සබ්බෙ සඞ්ඛාරා අනොධිං කත්වා කුක්කුළා’’ති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘සබ්බං, භික්ඛවෙ, ආදිත්තං! කිඤ්ච, භික්ඛවෙ, සබ්බං ආදිත්තං? චක්ඛු, භික්ඛවෙ, ආදිත්තං, රූපා ආදිත්තා, චක්ඛුවිඤ්ඤාණං ආදිත්තං, චක්ඛුසම්ඵස්සො ආදිත්තො; යමිදං [යම්පිදං (සං. නි. 4.28)] චක්ඛුසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා, තම්පි ආදිත්තං. කෙන ආදිත්තං? ‘රාගග්ගිනා දොසග්ගිනා මොහග්ගිනා ආදිත්තං, ජාතියා ජරාය මරණෙන සොකෙහි පරිදෙවෙහි දුක්ඛෙහි දොමනස්සෙහි උපායාසෙහි ආදිත්ත’න්ති වදාමි. සොතං ආදිත්තං, සද්දා ආදිත්තා…පෙ…. ඝානං ආදිත්තං, ගන්ධා ආදිත්තා…පෙ…. ජිව්හා ආදිත්තා, රසා ආදිත්තා…පෙ…. කායො ආදිත්තො, ඵොට්ඨබ්බා ආදිත්තා…පෙ…. මනො ආදිත්තො, ධම්මා ආදිත්තා, මනොවිඤ්ඤාණං ආදිත්තං, මනොසම්ඵස්සො ආදිත්තො; යමිදං මනොසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා, තම්පි ආදිත්තං. කෙන ආදිත්තං? ‘රාගග්ගිනා දොසග්ගිනා මොහග්ගිනා ආදිත්තං, ජාතියා ජරාය මරණෙන සොකෙහි පරිදෙවෙහි දුක්ඛෙහි දොමනස්සෙහි උපායාසෙහි ආදිත්ත’න්ති වදාමී’’ති [මහාව. 54; සං. නි. 4.28]. අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි වත්තබ්බං [තෙන හි (සී.ස්‍යා.), තෙන හි න වත්තබ්බං (ක.)] – ‘‘සබ්බෙ සඞ්ඛාරා අනොධිං කත්වා කුක්කුළා’’ති.

සබ්බෙ සඞ්ඛාරා අනොධිං කත්වා කුක්කුළාති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, කාමගුණා! කතමෙ පඤ්ච? චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යා රූපා ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා, සොතවිඤ්ඤෙය්‍යා සද්දා…පෙ…. ඝානවිඤ්ඤෙය්‍යා ගන්ධා… ජිව්හාවිඤ්ඤෙය්‍යා රසා… කායවිඤ්ඤෙය්‍යා ඵොට්ඨබ්බා ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච කාමගුණා’’ති [ම. නි. 1.166; සං. නි. 4.268]. අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි න වත්තබ්බං – ‘‘සබ්බෙ සඞ්ඛාරා අනොධිං කත්වා කුක්කුළා’’ති.

න වත්තබ්බං – ‘‘සබ්බෙ සඞ්ඛාරා අනොධිං කත්වා කුක්කුළා’’ති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘ලාභා වො, භික්ඛවෙ, සුලද්ධං වො, භික්ඛවෙ, ඛණො වො පටිලද්ධො [පටිවිද්ධො (බහූසු)] බ්‍රහ්මචරියවාසාය! දිට්ඨා මයා, භික්ඛවෙ, ඡ ඵස්සායතනිකා නාම නිරයා. තත්ථ යං කිඤ්චි චක්ඛුනා රූපං පස්සති, අනිට්ඨරූපඤ්ඤෙව පස්සති නො ඉට්ඨරූපං, අකන්තරූපඤ්ඤෙව පස්සති නො කන්තරූපං, අමනාපරූපඤ්ඤෙව පස්සති නො මනාපරූපං. යං කිඤ්චි සොතෙන සද්දං සුණාති…පෙ…. ඝානෙන ගන්ධං ඝායති… ජිව්හාය රසං සායති… කායෙන ඵොට්ඨබ්බං ඵුසති… මනසා ධම්මං විජානාති, අනිට්ඨරූපඤ්ඤෙව විජානාති නො ඉට්ඨරූපං, අකන්තරූපඤ්ඤෙව විජානාති නො කන්තරූපං, අමනාපරූපඤ්ඤෙව විජානාති නො මනාපරූප’’න්ති [සං. නි. 4.135]. අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි වත්තබ්බං [තෙන හි න වත්තබ්බං (ස්‍යා. ක.)] – ‘‘සබ්බෙ සඞ්ඛාරා අනොධිං කත්වා කුක්කුළා’’ති.

සබ්බෙ සඞ්ඛාරා අනොධිං කත්වා කුක්කුළාති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘ලාභා වො, භික්ඛවෙ, සුලද්ධං වො, භික්ඛවෙ, ඛණො වො පටිලද්ධො බ්‍රහ්මචරියවාසාය! දිට්ඨා මයා, භික්ඛවෙ, ඡ ඵස්සායතනිකා නාම සග්ගා. තත්ථ යං කිඤ්චි චක්ඛුනා රූපං පස්සති, ඉට්ඨරූපඤ්ඤෙව පස්සති නො අනිට්ඨරූපං, කන්තරූපඤ්ඤෙව පස්සති නො අකන්තරූපං, මනාපරූපඤ්ඤෙව පස්සති නො අමනාපරූපං. යං කිඤ්චි සොතෙන සද්දං සුණාති…පෙ…. ඝානෙන ගන්ධං ඝායති… ජිව්හාය රසං සායති… කායෙන ඵොට්ඨබ්බං ඵුසති… මනසා ධම්මං විජානාති, ඉට්ඨරූපඤ්ඤෙව විජානාති නො අනිට්ඨරූපං, කන්තරූපඤ්ඤෙව විජානාති නො අකන්තරූපං, මනාපරූපඤ්ඤෙව විජානාති නො අමනාපරූප’’න්ති [සං. නි. 4.135]. අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි න වත්තබ්බං – ‘‘සබ්බෙ සඞ්ඛාරා අනොධිං කත්වා කුක්කුළා’’ති.

න වත්තබ්බං – ‘‘සබ්බෙ සඞ්ඛාරා අනොධිං කත්වා කුක්කුළා’’ති? ආමන්තා. නනු ‘‘යදනිච්චං තං දුක්ඛං [සං. නි. 3.15],’’ වුත්තං භගවතා, ‘‘සබ්බෙ සඞ්ඛාරා අනිච්චා’’ති [ධ. ප. 277; ම. නි. 1.356]? ආමන්තා. හඤ්චි ‘‘යදනිච්චං තං දුක්ඛං,’’ වුත්තං භගවතා, ‘‘සබ්බෙ සඞ්ඛාරා අනිච්චා,’’ තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘සබ්බෙ සඞ්ඛාරා අනොධිං කත්වා කුක්කුළා’’ති.

සබ්බෙ සඞ්ඛාරා අනොධිං කත්වා කුක්කුළාති? ආමන්තා. දානං අනිට්ඨඵලං අකන්තඵලං අමනුඤ්ඤඵලං සෙචනකඵලං දුක්ඛුද්‍රයං දුක්ඛවිපාකන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

සීලං…පෙ…. උපොසථො…පෙ…. භාවනා…පෙ…. බ්‍රහ්මචරියං අනිට්ඨඵලං අකන්තඵලං අමනුඤ්ඤඵලං සෙචනකඵලං දුක්ඛුද්‍රයං දුක්ඛවිපාකන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

නනු දානං ඉට්ඨඵලං කන්තඵලං මනුඤ්ඤඵලං අසෙචනකඵලං සුඛුද්‍රයං සුඛවිපාකන්ති ? ආමන්තා. හඤ්චි දානං ඉට්ඨඵලං කන්තඵලං මනුඤ්ඤඵලං අසෙචනකඵලං සුඛුද්‍රයං සුඛවිපාකං, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘සබ්බෙ සඞ්ඛාරා අනොධිං කත්වා කුක්කුළා’’ති.

නනු සීලං… උපොසථො… භාවනා… බ්‍රහ්මචරියං ඉට්ඨඵලං කන්තඵලං මනුඤ්ඤඵලං අසෙචනකඵලං සුඛුද්‍රයං සුඛවිපාකන්ති? ආමන්තා. හඤ්චි බ්‍රහ්මචරියං ඉට්ඨඵලං කන්තඵලං මනුඤ්ඤඵලං අසෙචනකඵලං සුඛුද්‍රයං සුඛවිපාකන්ති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘සබ්බෙ සඞ්ඛාරා අනොධිං කත්වා කුක්කුළා’’ති.

සබ්බෙ සඞ්ඛාරා අනොධිං කත්වා කුක්කුළාති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා –

‘‘සුඛො විවෙකො තුට්ඨස්ස, සුතධම්මස්ස පස්සතො;
අබ්‍යාපජ්ජං සුඛං ලොකෙ, පාණභූතෙසු සංයමො.

‘‘සුඛා විරාගතා ලොකෙ, කාමානං සමතික්කමො;
අස්මිමානස්ස යො විනයො, එතං වෙ පරමං සුඛං [මහාව. 5; උදා. 11 උදානෙ ච].

‘‘තං සුඛෙන සුඛං පත්තං, අච්චන්තසුඛමෙව තං;
තිස්සො විජ්ජා අනුප්පත්තා, එතං වෙ පරමං සුඛ’’න්ති.

අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි න වත්තබ්බං – ‘‘සබ්බෙ සඞ්ඛාරා අනොධිං කත්වා කුක්කුළා’’ති.

කුක්කුළකථා නිට්ඨිතා.

2. දුතියවග්ගො

(18) 9. අනුපුබ්බාභිසමයකථා

339. අනුපුබ්බාභිසමයොති ? ආමන්තා. අනුපුබ්බෙන සොතාපත්තිමග්ගං භාවෙතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ. අනුපුබ්බෙන සොතාපත්තිමග්ගං භාවෙතීති? ආමන්තා. අනුපුබ්බෙන සොතාපත්තිඵලං සච්ඡිකරොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

අනුපුබ්බාභිසමයොති? ආමන්තා. අනුපුබ්බෙන සකදාගාමිමග්ගං භාවෙතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ. අනුපුබ්බෙන සකදාගාමිමග්ගං භාවෙතීති? ආමන්තා. අනුපුබ්බෙන සකදාගාමිඵලං සච්ඡිකරොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

අනුපුබ්බාභිසමයොති? ආමන්තා. අනුපුබ්බෙන අනාගාමිමග්ගං භාවෙතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ. අනුපුබ්බෙන අනාගාමිමග්ගං භාවෙතීති? ආමන්තා. අනුපුබ්බෙන අනාගාමිඵලං සච්ඡිකරොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

අනුපුබ්බාභිසමයොති ? ආමන්තා. අනුපුබ්බෙන අරහත්තමග්ගං භාවෙතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ. අනුපුබ්බෙන අරහත්තමග්ගං භාවෙතීති? ආමන්තා. අනුපුබ්බෙන අරහත්තඵලං සච්ඡිකරොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

340. සොතාපත්තිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො දුක්ඛදස්සනෙන කිං ජහතීති? සක්කායදිට්ඨිං, විචිකිච්ඡං, සීලබ්බතපරාමාසං, තදෙකට්ඨෙ ච කිලෙසෙ චතුභාගං ජහතීති. චතුභාගං සොතාපන්නො, චතුභාගං න සොතාපන්නො, චතුභාගං සොතාපත්තිඵලප්පත්තො පටිලද්ධො අධිගතො සච්ඡිකතො උපසම්පජ්ජ විහරති, කායෙන ඵුසිත්වා විහරති, චතුභාගං න කායෙන ඵුසිත්වා විහරති, චතුභාගං සත්තක්ඛත්තුපරමො කොලඞ්කොලො එකබීජී බුද්ධෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගතො, ධම්මෙ…පෙ…. සඞ්ඝෙ…පෙ…. අරියකන්තෙහි සීලෙහි සමන්නාගතො චතුභාගං න අරියකන්තෙහි සීලෙහි සමන්නාගතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

සමුදයදස්සනෙන…පෙ…. නිරොධදස්සනෙන…පෙ…. මග්ගදස්සනෙන කිං ජහතීති? සක්කායදිට්ඨිං, විචිකිච්ඡං, සීලබ්බතපරාමාසං, තදෙකට්ඨෙ ච කිලෙසෙ චතුභාගං ජහතීති. චතුභාගං සොතාපන්නො, චතුභාගං න සොතාපන්නො, චතුභාගං සොතාපත්තිඵලප්පත්තො පටිලද්ධො අධිගතො සච්ඡිකතො උපසම්පජ්ජ විහරති, කායෙන ඵුසිත්වා විහරති, චතුභාගං න කායෙන ඵුසිත්වා විහරති, චතුභාගං සත්තක්ඛත්තුපරමො කොලඞ්කොලො එකබීජී බුද්ධෙ

අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගතො, ධම්මෙ…පෙ…. සඞ්ඝෙ…පෙ…. අරියකන්තෙහි සීලෙහි සමන්නාගතො, චතුභාගං න අරියකන්තෙහි සීලෙහි සමන්නාගතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

341. සකදාගාමිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො දුක්ඛදස්සනෙන කිං ජහතීති? ඔළාරිකං කාමරාගං, ඔළාරිකං බ්‍යාපාදං, තදෙකට්ඨෙ ච කිලෙසෙ චතුභාගං ජහතීති. චතුභාගං සකදාගාමී, චතුභාගං න සකදාගාමී, චතුභාගං සකදාගාමිඵලප්පත්තො පටිලද්ධො අධිගතො සච්ඡිකතො උපසම්පජ්ජ විහරති, කායෙන ඵුසිත්වා විහරති, චතුභාගං න කායෙන ඵුසිත්වා විහරතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සමුදයදස්සනෙන…පෙ…. නිරොධදස්සනෙන…පෙ…. මග්ගදස්සනෙන කිං ජහතීති? ඔළාරිකං කාමරාගං, ඔළාරිකං බ්‍යාපාදං, තදෙකට්ඨෙ ච කිලෙසෙ චතුභාගං ජහතීති. චතුභාගං සකදාගාමී, චතුභාගං න සකදාගාමී, චතුභාගං සකදාගාමිඵලප්පත්තො පටිලද්ධො අධිගතො සච්ඡිකතො උපසම්පජ්ජ විහරති , කායෙන ඵුසිත්වා විහරති, චතුභාගං න කායෙන ඵුසිත්වා විහරතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ. ….

342. අනාගාමිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො දුක්ඛදස්සනෙන කිං ජහතීති? අණුසහගතං කාමරාගං, අණුසහගතං බ්‍යාපාදං, තදෙකට්ඨෙ ච කිලෙසෙ චතුභාගං ජහතීති. චතුභාගං අනාගාමී, චතුභාගං න අනාගාමී, චතුභාගං අනාගාමිඵලප්පත්තො පටිලද්ධො අධිගතො සච්ඡිකතො උපසම්පජ්ජ විහරති, කායෙන ඵුසිත්වා විහරති, චතුභාගං න කායෙන ඵුසිත්වා විහරති, චතුභාගං අන්තරාපරිනිබ්බායී…පෙ…. උපහච්චපරිනිබ්බායී… අසඞ්ඛාරපරිනිබ්බායී… සසඞ්ඛාරපරිනිබ්බායී… උද්ධංසොතො අකනිට්ඨගාමී, චතුභාගං න උද්ධංසොතො න අකනිට්ඨගාමීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සමුදයදස්සනෙන…පෙ…. නිරොධදස්සනෙන…පෙ…. මග්ගදස්සනෙන කිං ජහතීති? අණුසහගතං කාමරාගං, අණුසහගතං බ්‍යාපාදං, තදෙකට්ඨෙ ච කිලෙසෙ චතුභාගං ජහතීති. චතුභාගං අනාගාමී, චතුභාගං න අනාගාමී, චතුභාගං අනාගාමිඵලප්පත්තො පටිලද්ධො අධිගතො සච්ඡිකතො උපසම්පජ්ජ විහරති, කායෙන ඵුසිත්වා විහරති, චතුභාගං න කායෙන ඵුසිත්වා විහරති, චතුභාගං අන්තරාපරිනිබ්බායී…පෙ…. උපහච්චපරිනිබ්බායී… අසඞ්ඛාරපරිනිබ්බායී… සසඞ්ඛාරපරිනිබ්බායී… උද්ධංසොතො අකනිට්ඨගාමී, චතුභාගං න උද්ධංසොතො අකනිට්ඨගාමීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

343. අරහත්තසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො දුක්ඛදස්සනෙන කිං ජහතීති? රූපරාගං, අරූපරාගං, මානං, උද්ධච්චං, අවිජ්ජං, තදෙකට්ඨෙ ච කිලෙසෙ චතුභාගං ජහතීති. චතුභාගං අරහා, චතුභාගං න අරහා, චතුභාගං අරහත්තප්පත්තො පටිලද්ධො අධිගතො සච්ඡිකතො උපසම්පජ්ජ විහරති, කායෙන ඵුසිත්වා විහරති, චතුභාගං න කායෙන ඵුසිත්වා විහරති, චතුභාගං වීතරාගො…පෙ…. වීතදොසො… වීතමොහො…පෙ…. කතකරණීයො ඔහිතභාරො අනුප්පත්තසදත්ථො පරික්ඛීණභවසංයොජනො සම්මදඤ්ඤාවිමුත්තො උක්ඛිත්තපලිඝො සඞ්කිණ්ණපරිඛො අබ්බූළ්හෙසිකො නිරග්ගළො අරියො පන්නද්ධජො පන්නභාරො විසඤ්ඤුත්තො සුවිජිතවිජයො, දුක්ඛං තස්ස පරිඤ්ඤාතං, සමුදයො පහීනො, නිරොධො සච්ඡිකතො, මග්ගො භාවිතො, අභිඤ්ඤෙය්‍යං අභිඤ්ඤාතං, පරිඤ්ඤෙය්‍යං පරිඤ්ඤාතං, පහාතබ්බං පහීනං, භාවෙතබ්බං භාවිතං…පෙ…. සච්ඡිකාතබ්බං සච්ඡිකතං, චතුභාගං සච්ඡිකාතබ්බං න සච්ඡිකතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සමුදයදස්සනෙන … නිරොධදස්සනෙන… මග්ගදස්සනෙන කිං ජහතීති? රූපරාගං, අරූපරාගං, මානං, උද්ධච්චං, අවිජ්ජං, තදෙකට්ඨෙ ච කිලෙසෙ චතුභාගං ජහතීති. චතුභාගං අරහා, චතුභාගං න අරහා, චතුභාගං අරහත්තප්පත්තො පටිලද්ධො අධිගතො සච්ඡිකතො උපසම්පජ්ජ විහරති, කායෙන ඵුසිත්වා විහරති, චතුභාගං න කායෙන ඵුසිත්වා විහරති, චතුභාගං වීතරාගො… වීතදොසො… වීතමොහො… කතකරණීයො ඔහිතභාරො අනුප්පත්තසදත්ථො පරික්ඛීණභවසංයොජනො සම්මදඤ්ඤාවිමුත්තො උක්ඛිත්තපලිඝො සඞ්කිණ්ණපරිඛො අබ්බූළ්හෙසිකො නිරග්ගළො අරියො පන්නද්ධජො පන්නභාරො විසඤ්ඤුත්තො සුවිජිතවිජයො, දුක්ඛං තස්ස පරිඤ්ඤාතං, සමුදයො පහීනො, නිරොධො සච්ඡිකතො, මග්ගො භාවිතො, අභිඤ්ඤෙය්‍යං අභිඤ්ඤාතං, පරිඤ්ඤෙය්‍යං පරිඤ්ඤාතං, පහාතබ්බං පහීනං, භාවෙතබ්බං භාවිතං…පෙ…. සච්ඡිකාතබ්බං සච්ඡිකතං, චතුභාගං සච්ඡිකාතබ්බං න සච්ඡිකතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

344. සොතාපත්තිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො දුක්ඛං දක්ඛන්තො පටිපන්නකොති වත්තබ්බොති? ආමන්තා. දුක්ඛෙ දිට්ඨෙ ඵලෙ ඨිතොති වත්තබ්බොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ. සමුදයං දක්ඛන්තො…පෙ…. නිරොධං දක්ඛන්තො පටිපන්නකොති වත්තබ්බොති? ආමන්තා . නිරොධෙ දිට්ඨෙ ඵලෙ ඨිතොති වත්තබ්බොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

සොතාපත්තිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො මග්ගං දක්ඛන්තො පටිපන්නකොති වත්තබ්බො, මග්ගෙ දිට්ඨෙ ඵලෙ ඨිතොති වත්තබ්බොති? ආමන්තා. දුක්ඛං දක්ඛන්තො පටිපන්නකොති වත්තබ්බො, දුක්ඛෙ දිට්ඨෙ ඵලෙ ඨිතොති වත්තබ්බොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. මග්ගං දක්ඛන්තො පටිපන්නකොති වත්තබ්බො, මග්ගෙ දිට්ඨෙ ඵලෙ ඨිතොති වත්තබ්බොති? ආමන්තා. සමුදයං දක්ඛන්තො…පෙ…. නිරොධං දක්ඛන්තො පටිපන්නකොති වත්තබ්බො, නිරොධෙ දිට්ඨෙ ඵලෙ ඨිතොති වත්තබ්බොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සොතාපත්තිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො දුක්ඛං දක්ඛන්තො පටිපන්නකොති වත්තබ්බො, දුක්ඛෙ දිට්ඨෙ න වත්තබ්බං – ''ඵලෙ ඨිතොති වත්තබ්බො''ති? ආමන්තා. මග්ගං දක්ඛන්තො පටිපන්නකොති වත්තබ්බො, මග්ගෙ දිට්ඨෙ න වත්තබ්බං – ''ඵලෙ ඨිතොති වත්තබ්බො''ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සමුදයං දක්ඛන්තො… නිරොධං දක්ඛන්තො පටිපන්නකොති වත්තබ්බො, නිරොධෙ දිට්ඨෙ න වත්තබ්බං – ''ඵලෙ ඨිතොති වත්තබ්බො''ති? ආමන්තා. මග්ගං දක්ඛන්තො ''පටිපන්නකො''ති වත්තබ්බො, මග්ගෙ දිට්ඨෙ න වත්තබ්බං – ''ඵලෙ ඨිතොති වත්තබ්බො''ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

[සකවාදීපුච්ඡාලක්ඛණං] සොතාපත්තිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො දුක්ඛං දක්ඛන්තො පටිපන්නකොති වත්තබ්බො, දුක්ඛෙ දිට්ඨෙ න වත්තබ්බං – ''ඵලෙ ඨිතොති වත්තබ්බො''ති? ආමන්තා. නිරත්ථියං දුක්ඛදස්සනන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සමුදයං දක්ඛන්තො…පෙ…. නිරොධං දක්ඛන්තො පටිපන්නකොති වත්තබ්බො, නිරොධෙ දිට්ඨෙ න වත්තබ්බං – ''ඵලෙ ඨිතොති වත්තබ්බො''ති? ආමන්තා. නිරත්ථියං නිරොධදස්සනන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

345. [පරවාදීපුච්ඡාලක්ඛණං] දුක්ඛෙ දිට්ඨෙ චත්තාරි සච්චානි දිට්ඨානි හොන්තීති? ආමන්තා. දුක්ඛසච්චං චත්තාරි සච්චානීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

[සකවාදීපුච්ඡාලක්ඛණං] රූපක්ඛන්ධෙ අනිච්චතො දිට්ඨෙ පඤ්චක්ඛන්ධා අනිච්චතො දිට්ඨා හොන්තීති? ආමන්තා. රූපක්ඛන්ධො පඤ්චක්ඛන්ධාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

[සකවාදීපුච්ඡාලක්ඛණං] චක්ඛායතනෙ අනිච්චතො දිට්ඨෙ ද්වාදසායතනානි අනිච්චතො දිට්ඨානි හොන්තීති? ආමන්තා. චක්ඛායතනං ද්වාදසායතනානීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

[සකවාදීපුච්ඡාලක්ඛණං] චක්ඛුධාතුයා අනිච්චතො දිට්ඨාය අට්ඨාරස ධාතුයො අනිච්චතො දිට්ඨා හොන්තීති? ආමන්තා. චක්ඛුධාතු අට්ඨාරස ධාතුයොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

[සකවාදීපුච්ඡාලක්ඛණං] චක්ඛුන්ද්‍රියෙ අනිච්චතො දිට්ඨෙ බාවීසතින්ද්‍රියානි අනිච්චතො දිට්ඨානි හොන්තීති? ආමන්තා. චක්ඛුන්ද්‍රියං බාවීසතින්ද්‍රියානීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

[සකවාදීපුච්ඡාලක්ඛණං] චතූහි ඤාණෙහි සොතාපත්තිඵලං සච්ඡිකරොතීති? ආමන්තා. චත්තාරි සොතාපත්තිඵලානීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අට්ඨහි ඤාණෙහි සොතාපත්තිඵලං සච්ඡිකරොතීති? ආමන්තා . අට්ඨ සොතාපත්තිඵලානීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. ද්වාදසහි ඤාණෙහි සොතාපත්තිඵලං සච්ඡිකරොතීති? ආමන්තා. ද්වාදස සොතාපත්තිඵලානීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. චතුචත්තාරීසාය ඤාණෙහි සොතාපත්තිඵලං සච්ඡිකරොතීති ? ආමන්තා. චතුචත්තාරීසං සොතාපත්තිඵලානීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සත්තසත්තතියා ඤාණෙහි සොතාපත්තිඵලං සච්ඡිකරොතීති? ආමන්තා. සත්තසත්තති සොතාපත්තිඵලානීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ… පෙ…..

346. න වත්තබ්බං – ''අනුපුබ්බාභිසමයො''ති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ''සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, මහාසමුද්දො අනුපුබ්බනින්නො අනුපුබ්බපොණො අනුපුබ්බපබ්භාරො, න ආයතකෙනෙව පපාතො; එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ අනුපුබ්බසික්ඛා අනුපුබ්බකිරියා අනුපුබ්බපටිපදා, න ආයතකෙනෙව අඤ්ඤාපටිවෙධො''ති [චූළව. 385; අ. නි. 8.20; උදා. 45 උදානෙ ච]. අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි අනුපුබ්බාභිසමයොති.

න වත්තබ්බං – ''අනුපුබ්බාභිසමයො''ති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා –

''අනුපුබ්බෙන මෙධාවී, ථොකං ථොකං ඛණෙ ඛණෙ;
කම්මාරො රජතස්සෙව, නිද්ධමෙ මලමත්තනො''ති [ධ. ප. 239 ධම්මපදෙ].

අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි අනුපුබ්බාභිසමයොති.

අනුපුබ්බාභිසමයොති ? ආමන්තා. නන්වායස්මා ගවම්පති ථෙරො භික්ඛූ එතදවොච – ''සම්මුඛා මෙතං, ආවුසො, භගවතො සුතං සම්මුඛා පටිග්ගහිතං – 'යො, භික්ඛවෙ, දුක්ඛං පස්සති දුක්ඛසමුදයම්පි සො පස්සති, දුක්ඛනිරොධම්පි පස්සති, දුක්ඛනිරොධගාමිනිං පටිපදම්පි පස්සති; යො දුක්ඛසමුදයං පස්සති දුක්ඛම්පි සො පස්සති, දුක්ඛනිරොධම්පි පස්සති, දුක්ඛනිරොධගාමිනිං පටිපදම්පි පස්සති; යො දුක්ඛනිරොධං පස්සති දුක්ඛම්පි සො පස්සති, දුක්ඛසමුදයම්පි පස්සති, දුක්ඛනිරොධගාමිනිං පටිපදම්පි පස්සති; යො දුක්ඛනිරොධගාමිනිං පටිපදං පස්සති දුක්ඛම්පි සො පස්සති, දුක්ඛසමුදයම්පි පස්සති, දුක්ඛනිරොධම්පි පස්සතී'''ති [සං. නි. 5.1100]! අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි න වත්තබ්බං – ''අනුපුබ්බාභිසමයො''ති.

අනුපුබ්බාභිසමයොති ? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා –

‘‘සහාවස්ස දස්සනසම්පදාය,
තයස්සු ධම්මා ජහිතා භවන්ති;
සක්කායදිට්ඨී විචිකිච්ඡිතඤ්ච,
සීලබ්බතං වාපි යදත්ථි කිඤ්චි;
චතූහපායෙහි ච විප්පමුත්තො,
ඡච්චාභිඨානානි අභබ්බ කාතු’’න්ති.

අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි න වත්තබ්බං – ‘‘අනුපුබ්බාභිසමයො’’ති.

අනුපුබ්බාභිසමයොති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘යස්මිං, භික්ඛවෙ, සමයෙ අරියසාවකස්ස විරජං වීතමලං ධම්මචක්ඛුං උදපාදි – ‘යං කිඤ්චි සමුදයධම්මං සබ්බං තං නිරොධධම්ම’න්ති, සහ දස්සනුප්පාදා, භික්ඛවෙ, අරියසාවකස්ස තීණි සංයොජනානි පහීයන්ති – සක්කායදිට්ඨි, විචිකිච්ඡා, සීලබ්බතපරාමාසො’’ති! අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි න වත්තබ්බං – ‘‘අනුපුබ්බාභිසමයො’’ති.

අනුපුබ්බාභිසමයකථා නිට්ඨිතා.

2. දුතියවග්ගො

(19) 10. වොහාරකථා

347. බුද්ධස්ස භගවතො වොහාරො ලොකුත්තරොති? ආමන්තා. ලොකුත්තරෙ සොතෙ පටිහඤ්ඤති නො ලොකියෙ, ලොකුත්තරෙන විඤ්ඤාණෙන පටිවිජානන්ති නො ලොකියෙන, සාවකා පටිවිජානන්ති නො පුථුජ්ජනාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

නනු බුද්ධස්ස භගවතො වොහාරො ලොකියෙ සොතෙ පටිහඤ්ඤතීති? ආමන්තා. හඤ්චි බුද්ධස්ස භගවතො වොහාරො ලොකියෙ සොතෙ පටිහඤ්ඤති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘බුද්ධස්ස භගවතො වොහාරො ලොකුත්තරො’’ති.

නනු බුද්ධස්ස භගවතො වොහාරං ලොකියෙන විඤ්ඤාණෙන පටිවිජානන්තීති? ආමන්තා. හඤ්චි බුද්ධස්ස භගවතො වොහාරං ලොකියෙන විඤ්ඤාණෙන පටිවිජානන්ති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘බුද්ධස්ස භගවතො වොහාරො ලොකුත්තරො’’ති.

නනු බුද්ධස්ස භගවතො වොහාරං පුථුජ්ජනා පටිවිජානන්තීති? ආමන්තා. හඤ්චි බුද්ධස්ස භගවතො වොහාරං පුථුජ්ජනා පටිවිජානන්ති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘බුද්ධස්ස භගවතො වොහාරො ලොකුත්තරො’’ති.

348. බුද්ධස්ස භගවතො වොහාරො ලොකුත්තරොති? ආමන්තා. මග්ගො ඵලං නිබ්බානං, සොතාපත්තිමග්ගො සොතාපත්තිඵලං, සකදාගාමිමග්ගො සකදාගාමිඵලං, අනාගාමිමග්ගො අනාගාමිඵලං, අරහත්තමග්ගො අරහත්තඵලං, සතිපට්ඨානං සම්මප්පධානං ඉද්ධිපාදො ඉන්ද්‍රියං බලං බොජ්ඣඞ්ගොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

බුද්ධස්ස භගවතො වොහාරො ලොකුත්තරොති? ආමන්තා. අත්ථි කෙචි බුද්ධස්ස භගවතො වොහාරං සුණන්තීති? ආමන්තා. ලොකුත්තරො ධම්මො සොතවිඤ්ඤෙය්‍යො, සොතස්මිං පටිහඤ්ඤති, සොතස්ස ආපාථං ආගච්ඡතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

නනු ලොකුත්තරො ධම්මො න සොතවිඤ්ඤෙය්‍යො, න සොතස්මිං පටිහඤ්ඤති, න සොතස්ස ආපාථං ආගච්ඡතීති? ආමන්තා. හඤ්චි ලොකුත්තරො ධම්මො න සොතවිඤ්ඤෙය්‍යො, න සොතස්මිං පටිහඤ්ඤති, න සොතස්ස ආපාථං ආගච්ඡති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘බුද්ධස්ස භගවතො වොහාරො ලොකුත්තරො’’ති.

349. බුද්ධස්ස භගවතො වොහාරො ලොකුත්තරොති? ආමන්තා. අත්ථි කෙචි බුද්ධස්ස භගවතො වොහාරෙ රජ්ජෙය්‍යුන්ති? ආමන්තා. ලොකුත්තරො ධම්මො රාගට්ඨානියො රජනීයො කමනීයො මදනීයො බන්ධනීයො මුච්ඡනීයොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

නනු ලොකුත්තරො ධම්මො න රාගට්ඨානියො න රජනීයො න කමනීයො න මදනීයො න බන්ධනීයො න මුච්ඡනීයොති? ආමන්තා. හඤ්චි ලොකුත්තරො ධම්මො න රාගට්ඨානියො න රජනීයො න කමනීයො න මදනීයො න බන්ධනීයො න මුච්ඡනීයො, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘බුද්ධස්ස භගවතො වොහාරො ලොකුත්තරො’’ති.

බුද්ධස්ස භගවතො වොහාරො ලොකුත්තරොති? ආමන්තා. අත්ථි කෙචි බුද්ධස්ස භගවතො වොහාරෙ දුස්සෙය්‍යුන්ති? ආමන්තා. ලොකුත්තරො ධම්මො දොසට්ඨානියො කොපට්ඨානියො පටිඝට්ඨානියොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

නනු ලොකුත්තරො ධම්මො න දොසට්ඨානියො න කොපට්ඨානියො න පටිඝට්ඨානියොති? ආමන්තා. හඤ්චි ලොකුත්තරො ධම්මො න දොසට්ඨානියො න කොපට්ඨානියො න පටිඝට්ඨානියො, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘බුද්ධස්ස භගවතො වොහාරො ලොකුත්තරො’’ති.

බුද්ධස්ස භගවතො වොහාරො ලොකුත්තරොති? ආමන්තා. අත්ථි කෙචි බුද්ධස්ස භගවතො වොහාරෙ මුය්හෙය්‍යුන්ති? ආමන්තා. ලොකුත්තරො ධම්මො මොහට්ඨානියො අඤ්ඤාණකරණො අචක්ඛුකරණො පඤ්ඤානිරොධිකො විඝාතපක්ඛිකො අනිබ්බානසංවත්තනිකොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

නනු ලොකුත්තරො ධම්මො න මොහට්ඨානියො න අඤ්ඤාණකරණො න අචක්ඛුකරණො පඤ්ඤාවුද්ධිකො අවිඝාතපක්ඛිකො නිබ්බානසංවත්තනිකොති? ආමන්තා. හඤ්චි ලොකුත්තරො ධම්මො න මොහට්ඨානියො න අඤ්ඤාණකරණො න අචක්ඛුකරණො පඤ්ඤාවුද්ධිකො අවිඝාතපක්ඛිකො නිබ්බානසංවත්තනිකො, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘බුද්ධස්ස භගවතො වොහාරො ලොකුත්තරො’’ති.

350. බුද්ධස්ස භගවතො වොහාරො ලොකුත්තරොති? ආමන්තා. යෙ කෙචි බුද්ධස්ස භගවතො වොහාරං සුණන්ති, සබ්බෙ තෙ මග්ගං භාවෙන්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

යෙ කෙචි බුද්ධස්ස භගවතො වොහාරං සුණන්ති, සබ්බෙ තෙ මග්ගං භාවෙන්තීති? ආමන්තා. බාලපුථුජ්ජනා බුද්ධස්ස භගවතො වොහාරං සුණන්ති, බාලපුථුජ්ජනා මග්ගං භාවෙන්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. මාතුඝාතකො මග්ගං භාවෙති…පෙ…. පිතුඝාතකො… අරහන්තඝාතකො… රුහිරුප්පාදකො… සඞ්ඝභෙදකො බුද්ධස්ස භගවතො වොහාරං සුණාති, සඞ්ඝභෙදකො මග්ගං භාවෙතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

351. ලබ්භා සොවණ්ණමයාය ලට්ඨියා ධඤ්ඤපුඤ්ජොපි සුවණ්ණපුඤ්ජොපි ආචික්ඛිතුන්ති? ආමන්තා. එවමෙවං භගවා ලොකුත්තරෙන වොහාරෙන ලොකියම්පි ලොකුත්තරම්පි ධම්මං වොහරතීති.

ලබ්භා එලණ්ඩියාය ලට්ඨියා ධඤ්ඤපුඤ්ජොපි සුවණ්ණපුඤ්ජොපි ආචික්ඛිතුන්ති? ආමන්තා. එවමෙවං භගවා ලොකියෙන වොහාරෙන ලොකියම්පි ලොකුත්තරම්පි ධම්මං වොහරතීති.

352. බුද්ධස්ස භගවතො වොහාරො ලොකියං වොහරන්තස්ස ලොකියො හොති, ලොකුත්තරං වොහරන්තස්ස ලොකුත්තරො හොතීති? ආමන්තා. ලොකියං වොහරන්තස්ස ලොකියෙ සොතෙ පටිහඤ්ඤති, ලොකුත්තරං වොහරන්තස්ස ලොකුත්තරෙ සොතෙ පටිහඤ්ඤති; ලොකියං වොහරන්තස්ස ලොකියෙන විඤ්ඤාණෙන පටිවිජානන්ති, ලොකුත්තරං වොහරන්තස්ස ලොකුත්තරෙන විඤ්ඤාණෙන පටිවිජානන්ති; ලොකියං වොහරන්තස්ස පුථුජ්ජනා පටිවිජානන්ති , ලොකුත්තරං වොහරන්තස්ස සාවකා පටිවිජානන්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

න වත්තබ්බං – ‘‘බුද්ධස්ස භගවතො වොහාරො ලොකියං වොහරන්තස්ස ලොකියො හොති, ලොකුත්තරං වොහරන්තස්ස ලොකුත්තරො හොතීති? ආමන්තා. නනු භගවා ලොකියම්පි ලොකුත්තරම්පි ධම්මං වොහරතීති? ආමන්තා. හඤ්චි භගවා ලොකියම්පි ලොකුත්තරම්පි ධම්මං වොහරති, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘බුද්ධස්ස භගවතො වොහාරො ලොකියං වොහරන්තස්ස ලොකියො හොති, ලොකුත්තරං වොහරන්තස්ස ලොකුත්තරො හොතී’’ති.

බුද්ධස්ස භගවතො වොහාරො ලොකියං වොහරන්තස්ස ලොකියො හොති, ලොකුත්තරං වොහරන්තස්ස ලොකුත්තරො හොතීති? ආමන්තා. මග්ගං වොහරන්තස්ස මග්ගො හොති, අමග්ගං වොහරන්තස්ස අමග්ගො හොති, ඵලං වොහරන්තස්ස ඵලං හොති, අඵලං වොහරන්තස්ස අඵලං හොති, නිබ්බානං වොහරන්තස්ස නිබ්බානං හොති, අනිබ්බානං වොහරන්තස්ස අනිබ්බානං හොති, සඞ්ඛතං වොහරන්තස්ස සඞ්ඛතං හොති, අසඞ්ඛතං වොහරන්තස්ස අසඞ්ඛතං හොති, රූපං වොහරන්තස්ස රූපං හොති, අරූපං වොහරන්තස්ස අරූපං හොති, වෙදනං වොහරන්තස්ස වෙදනා හොති, අවෙදනං වොහරන්තස්ස අවෙදනා හොති, සඤ්ඤං වොහරන්තස්ස සඤ්ඤා හොති, අසඤ්ඤං වොහරන්තස්ස අසඤ්ඤා හොති, සඞ්ඛාරෙ වොහරන්තස්ස සඞ්ඛාරා හොන්ති, අසඞ්ඛාරෙ වොහරන්තස්ස අසඞ්ඛාරා හොන්ති, විඤ්ඤාණං වොහරන්තස්ස විඤ්ඤාණං හොති, අවිඤ්ඤාණං වොහරන්තස්ස අවිඤ්ඤාණං හොතීති ? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

වොහාරකථා නිට්ඨිතා.

2. දුතියවග්ගො

(20) 11. නිරොධකථා

353. ද්වෙ නිරොධාති? ආමන්තා. ද්වෙ දුක්ඛනිරොධාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. ද්වෙ දුක්ඛනිරොධාති? ආමන්තා. ද්වෙ නිරොධසච්චානීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. ද්වෙ නිරොධසච්චානීති? ආමන්තා. ද්වෙ දුක්ඛසච්චානීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. ද්වෙ නිරොධසච්චානීති? ආමන්තා. ද්වෙ සමුදයසච්චානීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. ද්වෙ නිරොධසච්චානීති? ආමන්තා. ද්වෙ මග්ගසච්චානීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

ද්වෙ නිරොධසච්චානීති? ආමන්තා. ද්වෙ තාණානි…පෙ…. ද්වෙ ලෙණානි… ද්වෙ සරණානි… ද්වෙ පරායණානි… ද්වෙ අච්චුතානි… ද්වෙ අමතානි… ද්වෙ නිබ්බානානීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

ද්වෙ නිබ්බානානීති? ආමන්තා. අත්ථි ද්වින්නං නිබ්බානානං උච්චනීචතා හීනපණීතතා උක්කංසාවකංසො සීමා වා හෙදො වා රාජි වා අන්තරිකා වාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

ද්වෙ නිරොධාති? ආමන්තා. නනු අප්පටිසඞ්ඛානිරුද්ධෙ සඞ්ඛාරෙ පටිසඞ්ඛා නිරොධෙන්තීති? ආමන්තා. හඤ්චි අප්පටිසඞ්ඛානිරුද්ධෙ සඞ්ඛාරෙ පටිසඞ්ඛා නිරොධෙන්ති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘ද්වෙ නිරොධා’’ති.

න වත්තබ්බං – ‘‘ද්වෙ නිරොධා’’ති? ආමන්තා. නනු අප්පටිසඞ්ඛානිරුද්ධාපි සඞ්ඛාරා අච්චන්තභග්ගා, පටිසඞ්ඛානිරුද්ධාපි සඞ්ඛාරා අච්චන්තභග්ගාති? ආමන්තා. හඤ්චි අප්පටිසඞ්ඛානිරුද්ධාපි සඞ්ඛාරා අච්චන්තභග්ගා, පටිසඞ්ඛානිරුද්ධාපි සඞ්ඛාරා අච්චන්තභග්ගා, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘ද්වෙ නිරොධා’’ති.

ද්වෙ නිරොධාති? ආමන්තා. පටිසඞ්ඛානිරුද්ධාපි [පටිසඞ්ඛානිරුද්ධා (?)] සඞ්ඛාරා අරියමග්ගං ආගම්ම නිරුද්ධාති? ආමන්තා. අප්පටිසඞ්ඛානිරුද්ධා සඞ්ඛාරා අරියමග්ගං ආගම්ම නිරුද්ධාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

ද්වෙ නිරොධාති? ආමන්තා. පටිසඞ්ඛානිරුද්ධා සඞ්ඛාරා න පුන උප්පජ්ජන්තීති? ආමන්තා. අප්පටිසඞ්ඛානිරුද්ධා සඞ්ඛාරා න පුන උප්පජ්ජන්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. තෙන හි න වත්තබ්බං – ‘‘ද්වෙ නිරොධා’’ති.

නිරොධකථා නිට්ඨිතා.

දුතියවග්ගො.

තස්සුද්දානං –

පරූපහාරො අඤ්ඤාණං, කඞ්ඛා පරවිතාරණා;
වචීභෙදො දුක්ඛාහාරො, චිත්තට්ඨිති ච කුක්කුළා;
අනුපුබ්බාභිසමයො, වොහාරො ච නිරොධකොති.

3. තතියවග්ගො

(21) 1. බලකථා

354. තථාගතබලං සාවකසාධාරණන්ති? ආමන්තා. තථාගතබලං සාවකබලං, සාවකබලං තථාගතබලන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

තථාගතබලං සාවකසාධාරණන්ති? ආමන්තා. තඤ්ඤෙව තථාගතබලං තං සාවකබලං, තඤ්ඤෙව සාවකබලං තං තථාගතබලන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

තථාගතබලං සාවකසාධාරණන්ති? ආමන්තා. යාදිසං තථාගතබලං තාදිසං සාවකබලං, යාදිසං සාවකබලං තාදිසං තථාගතබලන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

තථාගතබලං සාවකසාධාරණන්ති? ආමන්තා. යාදිසො තථාගතස්ස පුබ්බයොගො පුබ්බචරියා ධම්මක්ඛානං ධම්මදෙසනා තාදිසො සාවකස්ස පුබ්බයොගො පුබ්බචරියා ධම්මක්ඛානං ධම්මදෙසනාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ. ....

තථාගතබලං සාවකසාධාරණන්ති? ආමන්තා. තථාගතො ජිනො සත්ථා සම්මාසම්බුද්ධො සබ්බඤ්ඤූ සබ්බදස්සාවී ධම්මස්සාමී ධම්මප්පටිසරණොති? ආමන්තා . සාවකො ජිනො සත්ථා සම්මාසම්බුද්ධො සබ්බඤ්ඤූ සබ්බදස්සාවී ධම්මස්සාමී ධම්මප්පටිසරණොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

තථාගතබලං සාවකසාධාරණන්ති? ආමන්තා. තථාගතො අනුප්පන්නස්ස මග්ගස්ස උප්පාදෙතා අසඤ්ජාතස්ස මග්ගස්ස සඤ්ජනෙතා අනක්ඛාතස්ස මග්ගස්ස අක්ඛාතා මග්ගඤ්ඤූ මග්ගවිදූ මග්ගකොවිදොති? ආමන්තා. සාවකො අනුප්පන්නස්ස මග්ගස්ස උප්පාදෙතා අසඤ්ජාතස්ස මග්ගස්ස සඤ්ජනෙතා අනක්ඛාතස්ස මග්ගස්ස අක්ඛාතා මග්ගඤ්ඤූ මග්ගවිදූ මග්ගකොවිදොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

ඉන්ද්‍රියපරොපරියත්තං යථාභූතං ඤාණං තථාගතබලං සාවකසාධාරණන්ති? ආමන්තා. සාවකො සබ්බඤ්ඤූ සබ්බදස්සාවීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

355. සාවකො ඨානාඨානං ජානාතීති? ආමන්තා. හඤ්චි සාවකො ඨානාඨානං ජානාති, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘ඨානාඨානං යථාභූතං ඤාණං තථාගතබලං සාවකසාධාරණ’’න්ති.

සාවකො අතීතානාගතපච්චුප්පන්නානං කම්මසමාදානානං ඨානසො හෙතුසො විපාකං ජානාතීති? ආමන්තා. හඤ්චි සාවකො අතීතානාගතපච්චුප්පන්නානං කම්මසමාදානානං ඨානසො හෙතුසො විපාකං ජානාති, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අතීතානාගතපච්චුප්පන්නානං කම්මසමාදානානං ඨානසො හෙතුසො විපාකං යථාභූතං ඤාණං තථාගතබලං සාවකසාධාරණ’’න්ති.

සාවකො සබ්බත්ථගාමිනිං පටිපදං ජානාතීති? ආමන්තා. හඤ්චි සාවකො සබ්බත්ථගාමිනිං පටිපදං ජානාති, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘සබ්බත්ථගාමිනිං පටිපදං යථාභූතං ඤාණං තථාගතබලං සාවකසාධාරණ’’න්ති.

සාවකො අනෙකධාතුං නානාධාතුං ලොකං ජානාතීති? ආමන්තා. හඤ්චි සාවකො අනෙකධාතුං නානාධාතුං ලොකං ජානාති, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අනෙකධාතුං නානාධාතුං ලොකං යථාභූතං ඤාණං තථාගතබලං සාවකසාධාරණ’’න්ති.

සාවකො සත්තානං නානාධිමුත්තිකතං ජානාතීති? ආමන්තා. හඤ්චි සාවකො සත්තානං නානාධිමුත්තිකතං ජානාති, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘සත්තානං නානාධිමුත්තිකතං යථාභූතං ඤාණං තථාගතබලං සාවකසාධාරණ’’න්ති.

සාවකො ඣානවිමොක්ඛසමාධිසමාපත්තීනං සංකිලෙසං වොදානං වුට්ඨානං ජානාතීති? ආමන්තා. හඤ්චි සාවකො ඣානවිමොක්ඛසමාධිසමාපත්තීනං සංකිලෙසං වොදානං වුට්ඨානං ජානාති, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘ඣානවිමොක්ඛසමාධිසමාපත්තීනං සංකිලෙසං වොදානං වුට්ඨානං යථාභූතං ඤාණං තථාගතබලං සාවකසාධාරණ’’න්ති.

සාවකො පුබ්බෙනිවාසානුස්සතිං ජානාතීති? ආමන්තා. හඤ්චි සාවකො පුබ්බෙනිවාසානුස්සතිං ජානාති, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘පුබ්බෙනිවාසානුස්සති යථාභූතං ඤාණං තථාගතබලං සාවකසාධාරණ’’න්ති.

සාවකො සත්තානං චුතූපපාතං ජානාතීති? ආමන්තා. හඤ්චි සාවකො සත්තානං චුතූපපාතං ජානාති, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘සත්තානං චුතූපපාතං යථාභූතං ඤාණං තථාගතබලං සාවකසාධාරණ’’න්ති.

නනු තථාගතස්සාපි ආසවා ඛීණා සාවකස්සාපි ආසවා ඛීණාති ? ආමන්තා. අත්ථි කිඤ්චි නානාකරණං තථාගතස්ස වා සාවකස්ස වා ආසවක්ඛයෙන වා ආසවක්ඛයං විමුත්තියා වා විමුත්තීති? නත්ථි. හඤ්චි නත්ථි කිඤ්චි නානාකරණං තථාගතස්ස වා සාවකස්ස වා ආසවක්ඛයෙන වා ආසවක්ඛයං විමුත්තියා වා විමුත්ති, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘ආසවානං ඛයෙ යථාභූතං ඤාණං තථාගතබලං සාවකසාධාරණ’’න්ති.

356. ආසවානං ඛයෙ යථාභූතං ඤාණං තථාගතබලං සාවකසාධාරණන්ති? ආමන්තා . ඨානාඨානෙ යථාභූතං ඤාණං තථාගතබලං සාවකසාධාරණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

ආසවානං ඛයෙ යථාභූතං ඤාණං තථාගතබලං සාවකසාධාරණන්ති? ආමන්තා. සත්තානං චුතූපපාතෙ යථාභූතං ඤාණං තථාගතබලං සාවකසාධාරණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

ඨානාඨානෙ යථාභූතං ඤාණං තථාගතබලං සාවකඅසාධාරණන්ති? ආමන්තා. ආසවානං ඛයෙ යථාභූතං ඤාණං තථාගතබලං සාවකඅසාධාරණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සත්තානං චුතූපපාතෙ යථාභූතං ඤාණං තථාගතබලං සාවකඅසාධාරණන්ති? ආමන්තා. ආසවානං ඛයෙ යථාභූතං ඤාණං තථාගතබලං සාවකඅසාධාරණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

ඉන්ද්‍රියපරොපරියත්තං යථාභූතං ඤාණං තථාගතබලං සාවකඅසාධාරණන්ති? ආමන්තා. ඨානාඨානෙ යථාභූතං ඤාණං තථාගතබලං සාවකඅසාධාරණන්ති ? න හෙවං වත්තබ්බෙ [අයමෙත්ථ සාධාරණපක්ඛං සන්ධාය පටික්ඛෙපො (ටීකා ඔලොකෙතබ්බා)] …පෙ…..

ඉන්ද්‍රියපරොපරියත්තං යථාභූතං ඤාණං තථාගතබලං සාවකඅසාධාරණන්ති? ආමන්තා…පෙ….. ආසවානං ඛයෙ යථාභූතං ඤාණං තථාගතබලං සාවකඅසාධාරණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

ඨානාඨානෙ යථාභූතං ඤාණං තථාගතබලං සාවකසාධාරණන්ති? ආමන්තා. ඉන්ද්‍රියපරොපරියත්තං යථාභූතං ඤාණං තථාගතබලං සාවකසාධාරණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

ආසවානං ඛයෙ යථාභූතං ඤාණං තථාගතබලං සාවකසාධාරණන්ති? ආමන්තා. ඉන්ද්‍රියපරොපරියත්තං යථාභූතං ඤාණං තථාගතබලං සාවකසාධාරණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

බලකථා නිට්ඨිතා.

3. තතියවග්ගො

(22) 2. අරියන්තිකථා

357. ඨානාඨානෙ යථාභූතං ඤාණං තථාගතබලං අරියන්ති? ආමන්තා. මග්ගො ඵලං නිබ්බානං, සොතාපත්තිමග්ගො සොතාපත්තිඵලං, සකදාගාමිමග්ගො සකදාගාමිඵලං, අනාගාමිමග්ගො අනාගාමිඵලං, අරහත්තමග්ගො අරහත්තඵලං, සතිපට්ඨානං සම්මප්පධානං ඉද්ධිපාදො ඉන්ද්‍රියං බලං බොජ්ඣඞ්ගොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

ඨානාඨානෙ යථාභූතං ඤාණං තථාගතබලං අරියන්ති? ආමන්තා . සුඤ්ඤතාරම්මණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….. සුඤ්ඤතාරම්මණන්ති? ආමන්තා. ඨානාඨානඤ්ච මනසි කරොති, සුඤ්ඤතඤ්ච මනසි කරොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

ඨානාඨානඤ්ච මනසි කරොති, සුඤ්ඤතඤ්ච මනසි කරොතීති? ආමන්තා. ද්වින්නං ඵස්සානං ද්වින්නං චිත්තානං සමොධානං හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. ඨානාඨානෙ යථාභූතං ඤාණං තථාගතබලං අරියන්ති? ආමන්තා. අනිමිත්තාරම්මණං…පෙ…. අප්පණිහිතාරම්මණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අප්පණිහිතාරම්මණන්ති? ආමන්තා. ඨානාඨානඤ්ච මනසි කරොති, අප්පණිහිතඤ්ච මනසි කරොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

ඨානාඨානඤ්ච මනසි කරොති, අප්පණිහිතඤ්ච මනසි කරොතීති? ආමන්තා. ද්වින්නං ඵස්සානං ද්වින්නං චිත්තානං සමොධානං හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

358. සතිපට්ඨානා අරියා සුඤ්ඤතාරම්මණාති? ආමන්තා. ඨානාඨානෙ යථාභූතං ඤාණං තථාගතබලං අරියං සුඤ්ඤතාරම්මණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සතිපට්ඨානා අරියා අනිමිත්තාරම්මණා…පෙ…. අප්පණිහිතාරම්මණාති? ආමන්තා. ඨානාඨානෙ යථාභූතං ඤාණං තථාගතබලං අරියං අප්පණිහිතාරම්මණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සම්මප්පධානා, ඉද්ධිපාදා, ඉන්ද්‍රියා, බලා, බොජ්ඣඞ්ගා අරියා සුඤ්ඤතාරම්මණාති? ආමන්තා. ඨානාඨානෙ යථාභූතං ඤාණං තථාගතබලං අරියං සුඤ්ඤතාරම්මණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

බොජ්ඣඞ්ගා අරියා අනිමිත්තාරම්මණා… අප්පණිහිතාරම්මණාති? ආමන්තා . ඨානාඨානෙ යථාභූතං ඤාණං තථාගතබලං අරියං අප්පණිහිතාරම්මණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

359. ඨානාඨානෙ යථාභූතං ඤාණං තථාගතබලං අරියං න වත්තබ්බං – ‘‘සුඤ්ඤතාරම්මණ’’න්ති? ආමන්තා. සතිපට්ඨානා අරියා න වත්තබ්බා – ‘‘සුඤ්ඤතාරම්මණා’’ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

ඨානාඨානෙ යථාභූතං ඤාණං තථාගතබලං අරියං න වත්තබ්බං – අනිමිත්තාරම්මණං…පෙ…. අප්පණිහිතාරම්මණන්ති ? ආමන්තා. සතිපට්ඨානා අරියා න වත්තබ්බා – ‘‘අප්පණිහිතාරම්මණා’’ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

ඨානාඨානෙ යථාභූතං ඤාණං තථාගතබලං අරියං න වත්තබ්බං – සුඤ්ඤතාරම්මණං…පෙ…. අනිමිත්තාරම්මණං…පෙ…. අප්පණිහිතාරම්මණන්ති? ආමන්තා. සම්මප්පධානං…පෙ…. බොජ්ඣඞ්ගා අරියා න වත්තබ්බා – ‘‘අප්පණිහිතාරම්මණා’’ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

360. සත්තානං චුතූපපාතෙ යථාභූතං ඤාණං තථාගතබලං අරියන්ති? ආමන්තා. මග්ගො ඵලං නිබ්බානං, සොතාපත්තිමග්ගො සොතාපත්තිඵලං…පෙ…. බොජ්ඣඞ්ගොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සත්තානං චුතූපපාතෙ යථාභූතං ඤාණං තථාගතබලං අරියන්ති? ආමන්තා. සුඤ්ඤතාරම්මණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සුඤ්ඤාතාරම්මණන්ති ? ආමන්තා. සත්තානං චුතූපපාතඤ්ච මනසි කරොති , සුඤ්ඤතඤ්ච මනසි කරොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සත්තානං චුතූපපාතඤ්ච මනසි කරොති, සුඤ්ඤතඤ්ච මනසි කරොතීති? ආමන්තා. ද්වින්නං ඵස්සානං ද්වින්නං චිත්තානං සමොධානං හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සත්තානං චුතූපපාතෙ යථාභූතං ඤාණං තථාගතබලං අරියන්ති? ආමන්තා. අනිමිත්තාරම්මණං අප්පණිහිතාරම්මණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අප්පණිහිතාරම්මණන්ති? ආමන්තා. සත්තානං චුතූපපාතඤ්ච මනසි කරොති, අප්පණිහිතඤ්ච මනසි කරොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සත්තානං චුතූපපාතඤ්ච මනසි කරොති, අප්පණිහිතඤ්ච මනසි කරොතීති? ආමන්තා. ද්වින්නං ඵස්සානං ද්වින්නං චිත්තානං සමොධානං හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

361. සතිපට්ඨානා අරියා සුඤ්ඤතාරම්මණා…පෙ…. අනිමිත්තාරම්මණා…පෙ…. අප්පණිහිතාරම්මණාති? ආමන්තා. සත්තානං චුතූපපාතෙ යථාභූතං ඤාණං තථාගතබලං අරියං අප්පණිහිතාරම්මණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සම්මප්පධානං …පෙ…. බොජ්ඣඞ්ගා අරියා සුඤ්ඤතාරම්මණා…පෙ…. අනිමිත්තාරම්මණා…පෙ…. අප්පණිහිතාරම්මණාති? ආමන්තා. සත්තානං චුතූපපාතෙ යථාභූතං ඤාණං තථාගතබලං අරියං අප්පණිහිතාරම්මණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සත්තානං චුතූපපාතෙ යථාභූතං ඤාණං තථාගතබලං අරියං න වත්තබ්බං – සුඤ්ඤතාරම්මණං…පෙ…. අනිමිත්තාරම්මණං…පෙ…. අප්පණිහිතාරම්මණන්ති? ආමන්තා. සතිපට්ඨානා අරියා න වත්තබ්බා – ‘‘අප්පපණිහිතාරම්මණා’’ති ? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

362. සත්තානං චුතූපපාතෙ යථාභූතං ඤාණං තථාගතබලං අරියං න වත්තබ්බං – සුඤ්ඤතාරම්මණං…පෙ…. අනිමිත්තාරම්මණං…පෙ…. අප්පණිහිතාරම්මණන්ති? ආමන්තා. සම්මප්පධානා…පෙ…. බොජ්ඣඞ්ගා අරියා න වත්තබ්බා – ‘‘අප්පණිහිතාරම්මණා’’ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

ආසවානං ඛයෙ යථාභූතං ඤාණං තථාගතබලං අරියන්ති? ආමන්තා. ඨානාඨානෙ යථාභූතං ඤාණං තථාගතබලං අරියන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

ආසවානං ඛයෙ යථාභූතං ඤාණං තථාගතබලං අරියන්ති? ආමන්තා. සත්තානං චුතූපපාතෙ යථාභූතං ඤාණං තථාගතබලං අරියන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

ඨානාඨානෙ යථාභූතං ඤාණං තථාගතබලං න වත්තබ්බං – ‘‘අරිය’’න්ති? ආමන්තා. ආසවානං ඛයෙ යථාභූතං ඤාණං තථාගතබලං න වත්තබ්බං – ‘‘අරිය’’න්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ …පෙ…..

සත්තානං චුතූපපාතෙ යථාභූතං ඤාණං තථාගතබලං න වත්තබ්බං – ‘‘අරිය’’න්ති? ආමන්තා. ආසවානං ඛයෙ යථාභූතං ඤාණං තථාගතබලං න වත්තබ්බං – ‘‘අරිය’’න්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

ආසවානං ඛයෙ යථාභූතං ඤාණං තථාගතබලං අරියං සුඤ්ඤතාරම්මණන්ති? ආමන්තා. ඨානාඨානෙ යථාභූතං ඤාණං තථාගතබලං අරියං සුඤ්ඤතාරම්මණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

ආසවානං ඛයෙ යථාභූතං ඤාණං තථාගතබලං අරියං අනිමිත්තාරම්මණං… අප්පණිහිතාරම්මණන්ති? ආමන්තා. ඨානාඨානෙ යථාභූතං ඤාණං තථාගතබලං අරියං අප්පණිහිතාරම්මණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

ආසවානං ඛයෙ යථාභූතං ඤාණං තථාගතබලං අරියං සුඤ්ඤතාරම්මණං…පෙ…. අනිමිත්තාරම්මණං…පෙ…. අප්පණිහිතාරම්මණන්ති? ආමන්තා…පෙ….. සත්තානං චුතූපපාතෙ යථාභූතං ඤාණං තථාගතබලං අරියං අප්පණිහිතාරම්මණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

ඨානාඨානෙ යථාභූතං ඤාණං තථාගතබලං අරියං න වත්තබ්බං – ‘‘සුඤ්ඤතාරම්මණ’’න්ති? ආමන්තා. ආසවානං ඛයෙ යථාභූතං ඤාණං තථාගතබලං අරියං න වත්තබ්බං – ‘‘සුඤ්ඤතාරම්මණ’’න්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

ඨානාඨානෙ යථාභූතං ඤාණං තථාගතබලං අරියං න වත්තබ්බං – අනිමිත්තාරම්මණං… අප්පණිහිතාරම්මණන්ති? ආමන්තා. ආසවානං ඛයෙ යථාභූතං ඤාණං තථාගතබලං අරියං න වත්තබ්බං – ‘‘අප්පණිහිතාරම්මණ’’න්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සත්තානං චුතූපපාතෙ යථාභූතං ඤාණං තථාගතබලං අරියං න වත්තබ්බං – සුඤ්ඤතාරම්මණං…පෙ…. අනිමිත්තාරම්මණං…පෙ…. අප්පණිහිතාරම්මණන්ති? ආමන්තා. ආසවානං ඛයෙ යථාභූතං ඤාණං තථාගතබලං අරියං න වත්තබ්බං – ‘‘අප්පණිහිතාරම්මණ’’න්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අරියන්තිකථා නිට්ඨිතා.

3. තතියවග්ගො

(23) 3. විමුත්තිකථා

363. සරාගං චිත්තං විමුච්චතීති? ආමන්තා. රාගසහගතං රාගසහජාතං රාගසංසට්ඨං රාගසම්පයුත්තං රාගසහභූ රාගානුපරිවත්ති අකුසලං ලොකියං සාසවං සංයොජනියං ගන්ථනියං ඔඝනියං යොගනියං නීවරණියං පරාමට්ඨං උපාදානියං සංකිලෙසියං චිත්තං විමුච්චතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සඵස්සං චිත්තං විමුච්චති, ඵස්සො ච චිත්තඤ්ච උභො විමුච්චන්තීති? ආමන්තා. සරාගං චිත්තං විමුච්චති, රාගො ච චිත්තඤ්ච උභො විමුච්චන්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සවෙදනං…පෙ…. සසඤ්ඤං…පෙ…. සචෙතනං…පෙ…. සපඤ්ඤං [සසඤ්ඤං (සී. ක.)] චිත්තං විමුච්චති, පඤ්ඤා ච චිත්තඤ්ච උභො විමුච්චන්තීති? ආමන්තා. සරාගං චිත්තං විමුච්චති, රාගො ච චිත්තඤ්ච උභො විමුච්චන්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සඵස්සං සරාගං චිත්තං විමුච්චති, ඵස්සො ච චිත්තඤ්ච උභො විමුච්චන්තීති? ආමන්තා. රාගො ච චිත්තඤ්ච උභො විමුච්චන්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සවෙදනං සරාගං…පෙ…. සසඤ්ඤං සරාගං…පෙ…. සචෙතනං සරාගං…පෙ…. සපඤ්ඤං සරාගං චිත්තං විමුච්චති, පඤ්ඤා ච චිත්තඤ්ච උභො විමුච්චන්තීති? ආමන්තා. රාගො ච චිත්තඤ්ච උභො විමුච්චන්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

364. සදොසං චිත්තං විමුච්චතීති? ආමන්තා. දොසසහගතං දොසසහජාතං දොසසංසට්ඨං දොසසම්පයුත්තං දොසසහභූ දොසානුපරිවත්ති අකුසලං ලොකියං සාසවං…පෙ…. සංකිලෙසියං චිත්තං විමුච්චතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සඵස්සං චිත්තං විමුච්චති, ඵස්සො ච චිත්තඤ්ච උභො විමුච්චන්තීති? ආමන්තා. සදොසං චිත්තං විමුච්චති, දොසො ච චිත්තඤ්ච උභො විමුච්චන්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සවෙදනං…පෙ…. සසඤ්ඤං…පෙ…. සචෙතනං…පෙ…. සපඤ්ඤං චිත්තං විමුච්චති, පඤ්ඤා ච චිත්තඤ්ච උභො විමුච්චන්තීති? ආමන්තා . සදොසං චිත්තං විමුච්චති, දොසො ච චිත්තඤ්ච උභො විමුච්චන්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සඵස්සං සදොසං චිත්තං විමුච්චති, ඵස්සො ච චිත්තඤ්ච උභො විමුච්චන්තීති? ආමන්තා. සදොසං චිත්තං විමුච්චති, දොසො ච චිත්තඤ්ච උභො විමුච්චන්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සවෙදනං සදොසං… සසඤ්ඤං සදොසං… සචෙතනං සදොසං… සපඤ්ඤං සදොසං චිත්තං විමුච්චති, පඤ්ඤා ච චිත්තඤ්ච උභො විමුච්චන්තීති? ආමන්තා. දොසො ච චිත්තඤ්ච උභො විමුච්චන්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

365. සමොහං චිත්තං විමුච්චතීති? ආමන්තා. මොහසහගතං මොහසහජාතං මොහසංසට්ඨං මොහසම්පයුත්තං මොහසහභූ මොහානුපරිවත්ති අකුසලං ලොකියං සාසවං…පෙ…. සංකිලෙසියං චිත්තං විමුච්චතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සඵස්සං චිත්තං විමුච්චති, ඵස්සො ච චිත්තඤ්ච උභො විමුච්චන්තීති? ආමන්තා. සමොහං චිත්තං විමුච්චති, මොහො ච චිත්තඤ්ච උභො විමුච්චන්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සවෙදනං … සසඤ්ඤං… සචෙතනං… සපඤ්ඤං චිත්තං විමුච්චති, පඤ්ඤා ච චිත්තඤ්ච උභො විමුච්චන්තීති? ආමන්තා. සමොහං චිත්තං විමුච්චති, මොහො ච චිත්තඤ්ච උභො විමුච්චන්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සඵස්සං සමොහං චිත්තං විමුච්චති, ඵස්සො ච චිත්තඤ්ච උභො විමුච්චන්තීති? ආමන්තා . මොහො ච චිත්තඤ්ච උභො විමුච්චන්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සවෙදනං සමොහං… සසඤ්ඤං සමොහං… සචෙතනං සමොහං…පෙ…. සපඤ්ඤං සමොහං චිත්තං විමුච්චති, පඤ්ඤා ච චිත්තඤ්ච උභො විමුච්චන්තීති? ආමන්තා. මොහො ච චිත්තඤ්ච උභො විමුච්චන්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සරාගං සදොසං සමොහං චිත්තං විමුච්චතීති? ආමන්තා. වීතරාගං වීතදොසං වීතමොහං නික්කිලෙසං චිත්තං විමුච්චතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. තෙන හි න වත්තබ්බං – ‘‘සරාගං සදොසං සමොහං චිත්තං විමුච්චතී’’ති.

විමුත්තිකථා නිට්ඨිතා.

3. තතියවග්ගො

(24) 4. විමුච්චමානකථා

366. විමුත්තං විමුච්චමානන්ති? ආමන්තා. එකදෙසං විමුත්තං, එකදෙසං අවිමුත්තන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

එකදෙසං විමුත්තං, එකදෙසං අවිමුත්තන්ති? ආමන්තා. එකදෙසං සොතාපන්නො, එකදෙසං න සොතාපන්නො, එකදෙසං සොතාපත්තිඵලප්පත්තො පටිලද්ධො අධිගතො සච්ඡිකතො උපසම්පජ්ජ විහරති, කායෙන ඵුසිත්වා විහරති, එකදෙසං න කායෙන ඵුසිත්වා විහරති, එකදෙසං සත්තක්ඛත්තුපරමො කොලඞ්කොලො එකබීජී බුද්ධෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගතො ධම්මෙ…පෙ…. සඞ්ඝෙ…පෙ…. අරියකන්තෙහි සීලෙහි සමන්නාගතො, එකදෙසං අරියකන්තෙහි සීලෙහි න සමන්නාගතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

එකදෙසං විමුත්තං, එකදෙසං අවිමුත්තන්ති? ආමන්තා . එකදෙසං සකදාගාමී, එකදෙසං න සකදාගාමී, එකදෙසං සකදාගාමිඵලප්පත්තො පටිලද්ධො අධිගතො සච්ඡිකතො උපසම්පජ්ජ විහරති, කායෙන ඵුසිත්වා විහරති, එකදෙසං න කායෙන ඵුසිත්වා විහරතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

එකදෙසං විමුත්තං, එකදෙසං අවිමුත්තන්ති? ආමන්තා. එකදෙසං අනාගාමී, එකදෙසං න අනාගාමී, එකදෙසං අනාගාමිඵලප්පත්තො පටිලද්ධො අධිගතො සච්ඡිකතො උපසම්පජ්ජ විහරති, කායෙන ඵුසිත්වා විහරති, එකදෙසං න කායෙන ඵුසිත්වා විහරති, එකදෙසං අන්තරාපරිනිබ්බායී , උපහච්චපරිනිබ්බායී, අසඞ්ඛාරපරිනිබ්බායී, සසඞ්ඛාරපරිනිබ්බායී, උද්ධංසොතොඅකනිට්ඨගාමී, එකදෙසං න උද්ධංසොතොඅකනිට්ඨගාමීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

එකදෙසං විමුත්තං, එකදෙසං අවිමුත්තන්ති? ආමන්තා. එකදෙසං අරහා එකදෙසං න අරහා, එකදෙසං අරහත්තප්පත්තො පටිලද්ධො අධිගතො සච්ඡිකතො උපසම්පජ්ජ විහරති, කායෙන ඵුසිත්වා විහරති, එකදෙසං න කායෙන ඵුසිත්වා විහරති, එකදෙසං වීතරාගො වීතදොසො වීතමොහො…පෙ…. එකදෙසං සච්ඡිකාතබ්බං සච්ඡිකතං, එකදෙසං සච්ඡිකාතබ්බං න සච්ඡිකතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

විමුත්තං විමුච්චමානන්ති? ආමන්තා. උප්පාදක්ඛණෙ විමුත්තං, භඞ්ගක්ඛණෙ විමුච්චමානන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

367. න වත්තබ්බං – ‘‘විමුත්තං විමුච්චමාන’’න්ති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘තස්ස එවං ජානතො එවං පස්සතො කාමාසවාපි චිත්තං විමුච්චති, භවාසවාපි චිත්තං විමුච්චති, අවිජ්ජාසවාපි චිත්තං විමුච්චතී’’ති [දී. නි. 1.248 ආදයො]! අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා . තෙන හි වත්තබ්බං [තෙන හි (සී.ස්‍යා. කං.), තෙන හි න වත්තබ්බං (ක.)] – ‘‘විමුත්තං විමුච්චමාන’’න්ති.

විමුත්තං විමුච්චමානන්ති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘සො එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ පරිසුද්ධෙ පරියොදාතෙ අනඞ්ගණෙ විගතූපක්කිලෙසෙ මුදුභූතෙ කම්මනියෙ ඨිතෙ ආනෙඤ්ජප්පත්තෙ ආසවානං ඛයඤාණාය චිත්තං අභිනින්නාමෙතී’’ති! අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි න වත්තබ්බං – ‘‘විමුත්තං විමුච්චමාන’’න්ති.

අත්ථි චිත්තං විමුච්චමානන්ති? ආමන්තා. අත්ථි චිත්තං රජ්ජමානං දුස්සමානං මුය්හමානං කිලිස්සමානන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. නනු රත්තඤ්චෙව අරත්තඤ්ච, දුට්ඨඤ්චෙව අදුට්ඨඤ්ච, මූළ්හඤ්චෙව අමූළ්හඤ්ච, ඡින්නඤ්චෙව අඡින්නඤ්ච, භින්නඤ්චෙව අභින්නඤ්ච, කතඤ්චෙව අකතඤ්චාති ? ආමන්තා. හඤ්චි රත්තඤ්චෙව අරත්තඤ්ච, දුට්ඨඤ්චෙව අදුට්ඨඤ්ච, මූළ්හඤ්චෙව අමූළ්හඤ්ච, ඡින්නඤ්චෙව අඡින්නඤ්ච, භින්නඤ්චෙව අභින්නඤ්ච, කතඤ්චෙව අකතඤ්ච, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අත්ථි චිත්තං විමුච්චමාන’’න්ති.

විමුච්චමානකථා නිට්ඨිතා.

3. තතියවග්ගො

(25) 5. අට්ඨමකකථා

368. අට්ඨමකස්ස පුග්ගලස්ස දිට්ඨිපරියුට්ඨානං පහීනන්ති? ආමන්තා. අට්ඨමකො පුග්ගලො සොතාපන්නො සොතාපත්තිඵලප්පත්තො පටිලද්ධො අධිගතො සච්ඡිකතො උපසම්පජ්ජ විහරති, කායෙන ඵුසිත්වා විහරතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අට්ඨමකස්ස පුග්ගලස්ස විචිකිච්ඡාපරියුට්ඨානං පහීනන්ති? ආමන්තා. අට්ඨමකො පුග්ගලො සොතාපන්නො සොතාපත්තිඵලප්පත්තො…පෙ…. කායෙන ඵුසිත්වා විහරතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අට්ඨමකස්ස පුග්ගලස්ස දිට්ඨිපරියුට්ඨානං පහීනන්ති? ආමන්තා. අට්ඨමකස්ස පුග්ගලස්ස දිට්ඨානුසයො පහීනොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අට්ඨමකස්ස පුග්ගලස්ස දිට්ඨිපරියුට්ඨානං පහීනන්ති ? ආමන්තා. අට්ඨමකස්ස පුග්ගලස්ස විචිකිච්ඡානුසයො… සීලබ්බතපරාමාසො පහීනොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අට්ඨමකස්ස පුග්ගලස්ස විචිකිච්ඡාපරියුට්ඨානං පහීනන්ති? ආමන්තා. අට්ඨමකස්ස පුග්ගලස්ස විචිකිච්ඡානුසයො පහීනොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අට්ඨමකස්ස පුග්ගලස්ස විචිකිච්ඡාපරියුට්ඨානං පහීනන්ති? ආමන්තා. අට්ඨමකස්ස පුග්ගලස්ස දිට්ඨානුසයො… සීලබ්බතපරාමාසො පහීනොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අට්ඨමකස්ස පුග්ගලස්ස දිට්ඨානුසයො අප්පහීනොති? ආමන්තා. අට්ඨමකස්ස පුග්ගලස්ස දිට්ඨිපරියුට්ඨානං අප්පහීනන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අට්ඨමකස්ස පුග්ගලස්ස දිට්ඨානුසයො අප්පහීනොති? ආමන්තා. අට්ඨමකස්ස පුග්ගලස්ස විචිකිච්ඡාපරියුට්ඨානං අප්පහීනන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අට්ඨමකස්ස පුග්ගලස්ස විචිකිච්ඡානුසයො… සීලබ්බතපරාමාසො අප්පහීනොති? ආමන්තා. අට්ඨමකස්ස පුග්ගලස්ස දිට්ඨිපරියුට්ඨානං අප්පහීනන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අට්ඨමකස්ස පුග්ගලස්ස

සීලබ්බතපරාමාසො අප්පහීනොති? ආමන්තා. අට්ඨමකස්ස පුග්ගලස්ස විචිකිච්ඡාපරියුට්ඨානං අප්පහීනන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

369. අට්ඨමකස්ස පුග්ගලස්ස දිට්ඨිපරියුට්ඨානං පහීනන්ති? ආමන්තා. අට්ඨමකස්ස පුග්ගලස්ස දිට්ඨිපරියුට්ඨානපහානාය මග්ගො භාවිතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.... අට්ඨමකස්ස පුග්ගලස්ස දිට්ඨිපරියුට්ඨානං පහීනන්ති? ආමන්තා. අට්ඨමකස්ස පුග්ගලස්ස දිට්ඨිපරියුට්ඨානපහානාය සතිපට්ඨානා භාවිතා…පෙ.… සම්මප්පධානා…පෙ.... බොජ්ඣඞ්ගා භාවිතාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

අට්ඨමකස්ස පුග්ගලස්ස විචිකිච්ඡාපරියුට්ඨානං පහීනන්ති? ආමන්තා. අට්ඨමකස්ස පුග්ගලස්ස විචිකිච්ඡාපරියුට්ඨානපහානාය මග්ගො භාවිතො…පෙ.... බොජ්ඣඞ්ගා භාවිතාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

අට්ඨමකස්ස පුග්ගලස්ස දිට්ඨිපරියුට්ඨානපහානාය මග්ගො අභාවිතොති? ආමන්තා. අමග්ගෙන පහීනං ලොකියෙන සාසවෙන…පෙ.... සංකිලෙසියෙනාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.... අට්ඨමකස්ස පුග්ගලස්ස දිට්ඨිපරියුට්ඨානපහානාය සතිපට්ඨානා…පෙ.... බොජ්ඣඞ්ගා අභාවිතාති? ආමන්තා. අමග්ගෙන පහීනං ලොකියෙන සාසවෙන…පෙ.... සංකිලෙසියෙනාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

අට්ඨමකස්ස පුග්ගලස්ස විචිකිච්ඡාපරියුට්ඨානපහානාය මග්ගො අභාවිතො…පෙ.... සතිපට්ඨානා…පෙ.... බොජ්ඣඞ්ගා අභාවිතාති? ආමන්තා. අමග්ගෙන පහීනං ලොකියෙන සාසවෙන…පෙ.... සංකිලෙසියෙනාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

370. න වත්තබ්බං – ''අට්ඨමකස්ස පුග්ගලස්ස දිට්ඨිපරියුට්ඨානං පහීන''න්ති? ආමන්තා. උප්පජ්ජිස්සතීති? නුප්පජ්ජිස්සති. හඤ්චි නුප්පජ්ජිස්සති, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''අට්ඨමකස්ස පුග්ගලස්ස දිට්ඨිපරියුට්ඨානං පහීන''න්ති.

න වත්තබ්බං – ''අට්ඨමකස්ස පුග්ගලස්ස විචිකිච්ඡාපරියුට්ඨානං පහීන''න්ති? ආමන්තා. උප්පජ්ජිස්සතීති? නුප්පජ්ජිස්සති. හඤ්චි නුප්පජ්ජිස්සති, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''අට්ඨමකස්ස පුග්ගලස්ස විචිකිච්ඡාපරියුට්ඨානං පහීන''න්ති.

අට්ඨමකස්ස පුග්ගලස්ස දිට්ඨිපරියුට්ඨානං නුප්පජ්ජිස්සතීති කත්වා පහීනන්ති? ආමන්තා. අට්ඨමකස්ස පුග්ගලස්ස දිට්ඨානුසයො නුප්පජ්ජිස්සතීති කත්වා පහීනොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

අට්ඨමකස්ස පුග්ගලස්ස දිට්ඨිපරියුට්ඨානං නුප්පජ්ජිස්සතීති කත්වා පහීනන්ති? ආමන්තා. අට්ඨමකස්ස පුග්ගලස්ස විචිකිච්ඡානුසයො… සීලබ්බතපරාමාසො නුප්පජ්ජිස්සතීති කත්වා පහීනොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

අට්ඨමකස්ස පුග්ගලස්ස විචිකිච්ඡාපරියුට්ඨානං නුප්පජ්ජිස්සතීති කත්වා පහීනන්ති? ආමන්තා . අට්ඨමකස්ස පුග්ගලස්ස විචිකිච්ඡානුසයො… සීලබ්බතපරාමාසො නුප්පජ්ජිස්සතීති කත්වා පහීනොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

අට්ඨමකස්ස පුග්ගලස්ස දිට්ඨිපරියුට්ඨානං නුප්පජ්ජිස්සතීති කත්වා පහීනන්ති? ආමන්තා. ගොත්‍රභුනො පුග්ගලස්ස දිට්ඨිපරියුට්ඨානං නුප්පජ්ජිස්සතීති කත්වා පහීනන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.... අට්ඨමකස්ස පුග්ගලස්ස විචිකිච්ඡාපරියුට්ඨානං නුප්පජ්ජිස්සතීති කත්වා පහීනන්ති? ආමන්තා. ගොත්‍රභුනො පුග්ගලස්ස විචිකිච්ඡාපරියුට්ඨානං නුප්පජ්ජිස්සතීති කත්වා පහීනන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

අට්ඨමකකථා නිට්ඨිතා.

3. තතියවග්ගො

(26) 6. අට්ඨමකස්සඉන්ද්‍රියකථා

371. අට්ඨමකස්ස පුග්ගලස්ස නත්ථි සද්ධින්ද්‍රියන්ති? ආමන්තා. අට්ඨමකස්ස පුග්ගලස්ස නත්ථි සද්ධාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ. අට්ඨමකස්ස පුග්ගලස්ස නත්ථි වීරියින්ද්‍රියං…පෙ.... නත්ථි සතින්ද්‍රියං…පෙ.... නත්ථි සමාධින්ද්‍රියං…පෙ.... නත්ථි පඤ්ඤින්ද්‍රියන්ති? ආමන්තා. අට්ඨමකස්ස පුග්ගලස්ස නත්ථි පඤ්ඤාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

අට්ඨමකස්ස පුග්ගලස්ස අත්ථි සද්ධාති? ආමන්තා. අට්ඨමකස්ස පුග්ගලස්ස අත්ථි සද්ධින්ද්‍රියන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.... අට්ඨමකස්ස පුග්ගලස්ස අත්ථි වීරියං…පෙ.... අත්ථි සති… අත්ථි සමාධි… අත්ථි පඤ්ඤාති? ආමන්තා. අට්ඨමකස්ස පුග්ගලස්ස අත්ථි පඤ්ඤින්ද්‍රියන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

අට්ඨමකස්ස පුග්ගලස්ස අත්ථි මනො, අත්ථි මනින්ද්‍රියන්ති? ආමන්තා. අට්ඨමකස්ස පුග්ගලස්ස අත්ථි සද්ධා, අත්ථි සද්ධින්ද්‍රියන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අට්ඨමකස්ස පුග්ගලස්ස අත්ථි මනො, අත්ථි මනින්ද්‍රියන්ති? ආමන්තා. අට්ඨමකස්ස පුග්ගලස්ස අත්ථි පඤ්ඤා, අත්ථි පඤ්ඤින්ද්‍රියන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අට්ඨමකස්ස පුග්ගලස්ස අත්ථි සොමනස්සං, අත්ථි සොමනස්සින්ද්‍රියං, අත්ථි ජීවිතං, අත්ථි ජීවිතින්ද්‍රියන්ති? ආමන්තා. අට්ඨමකස්ස පුග්ගලස්ස අත්ථි සද්ධා, අත්ථි සද්ධින්ද්‍රියන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අට්ඨමකස්ස පුග්ගලස්ස අත්ථි ජීවිතං, අත්ථි ජීවිතින්ද්‍රියන්ති? ආමන්තා. අට්ඨමකස්ස පුග්ගලස්ස…පෙ…. අත්ථි පඤ්ඤා, අත්ථි පඤ්ඤින්ද්‍රියන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අට්ඨමකස්ස පුග්ගලස්ස අත්ථි සද්ධා, නත්ථි සද්ධින්ද්‍රියන්ති? ආමන්තා. අට්ඨමකස්ස පුග්ගලස්ස අත්ථි මනො, නත්ථි මනින්ද්‍රියන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අට්ඨමකස්ස පුග්ගලස්ස අත්ථි සද්ධා, නත්ථි සද්ධින්ද්‍රියන්ති? ආමන්තා. අට්ඨමකස්ස පුග්ගලස්ස අත්ථි සොමනස්සං, නත්ථි සොමනස්සින්ද්‍රියන්ති…පෙ…. අත්ථි ජීවිතං, නත්ථි ජීවිතින්ද්‍රියන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… අට්ඨමකස්ස පුග්ගලස්ස අත්ථි පඤ්ඤා, නත්ථි පඤ්ඤින්ද්‍රියන්ති? ආමන්තා. අට්ඨමකස්ස පුග්ගලස්ස අත්ථි මනො, නත්ථි මනින්ද්‍රියන්ති? අත්ථි සොමනස්සං, නත්ථි සොමනස්සින්ද්‍රියන්ති? අත්ථි ජීවිතං, නත්ථි ජීවිතින්ද්‍රියන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අට්ඨමකස්ස පුග්ගලස්ස නත්ථි සද්ධින්ද්‍රියන්ති? ආමන්තා. අට්ඨමකො පුග්ගලො අස්සද්ධොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අට්ඨමකස්ස පුග්ගලස්ස නත්ථි වීරියින්ද්‍රියන්ති? ආමන්තා. අට්ඨමකො පුග්ගලො කුසීතො හීනවීරියොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අට්ඨමකස්ස පුග්ගලස්ස නත්ථි සතින්ද්‍රියන්ති? ආමන්තා. අට්ඨමකො පුග්ගලො මුට්ඨස්සති අසම්පජානොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අට්ඨමකස්ස පුග්ගලස්ස නත්ථි සමාධින්ද්‍රියන්ති? ආමන්තා. අට්ඨමකො පුග්ගලො අසමාහිතො විබ්භන්තචිත්තොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අට්ඨමකස්ස පුග්ගලස්ස නත්ථි පඤ්ඤින්ද්‍රියන්ති? ආමන්තා. අට්ඨමකො පුග්ගලො දුප්පඤ්ඤො එළමූගොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අට්ඨමකස්ස පුග්ගලස්ස අත්ථි සද්ධා, සා ච සද්ධා නිය්‍යානිකාති? ආමන්තා. හඤ්චි අට්ඨමකස්ස පුග්ගලස්ස අත්ථි සද්ධා, සා ච සද්ධා නිය්‍යානිකා, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අට්ඨමකස්ස පුග්ගලස්ස නත්ථි සද්ධින්ද්‍රිය’’න්ති. අට්ඨමකස්ස පුග්ගලස්ස අත්ථි වීරියං, තඤ්ච වීරියං නිය්‍යානිකං; අත්ථි සති, සා ච සති නිය්‍යානිකා; අත්ථි සමාධි, සො ච සමාධි නිය්‍යානිකො; අත්ථි පඤ්ඤා, සා ච පඤ්ඤා නිය්‍යානිකාති? ආමන්තා . හඤ්චි අට්ඨමකස්ස පුග්ගලස්ස අත්ථි පඤ්ඤා, සා ච පඤ්ඤා නිය්‍යානිකා, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අට්ඨමකස්ස පුග්ගලස්ස නත්ථි පඤ්ඤින්ද්‍රිය’’න්ති.

372. සකදාගාමිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නස්ස පුග්ගලස්ස අත්ථි සද්ධා, අත්ථි සද්ධින්ද්‍රියන්ති? ආමන්තා. අට්ඨමකස්ස පුග්ගලස්ස අත්ථි සද්ධා, අත්ථි සද්ධින්ද්‍රියන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සකදාගාමිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නස්ස පුග්ගලස්ස අත්ථි පඤ්ඤා, අත්ථි පඤ්ඤින්ද්‍රියන්ති? ආමන්තා. අට්ඨමකස්ස පුග්ගලස්ස අත්ථි පඤ්ඤා, අත්ථි පඤ්ඤින්ද්‍රියන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අනාගාමිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නස්ස පුග්ගලස්ස… අරහත්තසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නස්ස පුග්ගලස්ස අත්ථි සද්ධා, අත්ථි සද්ධින්ද්‍රියං…පෙ…. අත්ථි පඤ්ඤා, අත්ථි පඤ්ඤින්ද්‍රියන්ති? ආමන්තා. අට්ඨමකස්ස පුග්ගලස්ස අත්ථි පඤ්ඤා, අත්ථි පඤ්ඤින්ද්‍රියන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අට්ඨමකස්ස පුග්ගලස්ස අත්ථි සද්ධා, නත්ථි සද්ධින්ද්‍රියන්ති? ආමන්තා. සකදාගාමිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නස්ස පුග්ගලස්ස අත්ථි සද්ධා, නත්ථි සද්ධින්ද්‍රියන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අට්ඨමකස්ස පුග්ගලස්ස අත්ථි පඤ්ඤා, නත්ථි පඤ්ඤින්ද්‍රියන්ති? ආමන්තා. සකදාගාමිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නස්ස පුග්ගලස්ස අත්ථි පඤ්ඤා, නත්ථි පඤ්ඤින්ද්‍රියන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අට්ඨමකස්ස පුග්ගලස්ස අත්ථි සද්ධා, නත්ථි සද්ධින්ද්‍රියන්ති…පෙ…. අත්ථි පඤ්ඤා, නත්ථි පඤ්ඤින්ද්‍රියන්ති? ආමන්තා . අනාගාමිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නස්ස පුග්ගලස්ස… අරහත්තසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නස්ස පුග්ගලස්ස අත්ථි පඤ්ඤා, නත්ථි පඤ්ඤින්ද්‍රියන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අට්ඨමකස්ස පුග්ගලස්ස නත්ථි පඤ්චින්ද්‍රියානීති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘පඤ්චිමානි, භික්ඛවෙ, ඉන්ද්‍රියානි! කතමානි පඤ්ච? සද්ධින්ද්‍රියං, වීරියින්ද්‍රියං, සතින්ද්‍රියං, සමාධින්ද්‍රියං, පඤ්ඤින්ද්‍රියං – ඉමානි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චින්ද්‍රියානි. ඉමෙසං ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චන්නං ඉන්ද්‍රියානං සමත්තා පරිපූරත්තා අරහා හොති. තතො මුදුතරෙහි අරහත්තසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො හොති, තතො මුදුතරෙහි අනාගාමී හොති, තතො මුදුතරෙහි අනාගාමිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො හොති, තතො මුදුතරෙහි සකදාගාමී හොති, තතො මුදුතරෙහි සකදාගාමිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො හොති, තතො මුදුතරෙහි සොතාපන්නො හොති, තතො මුදුතරෙහි සොතාපත්තිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො හොති. යස්ස ඛො, භික්ඛවෙ, ඉමානි පඤ්චින්ද්‍රියානි සබ්බෙන සබ්බං

සබ්බථා සබ්බං නත්ථි, තමහං ‘බාහිරො පුථුජ්ජනපක්ඛෙ ඨිතො’ති වදාමී’’ති [සං. නි. 5.488]. අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. අට්ඨමකො පුග්ගලො බාහිරො පුථුජ්ජනපක්ඛෙ ඨිතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. තෙන හි අට්ඨමකස්ස පුග්ගලස්ස අත්ථි පඤ්චින්ද්‍රියානීති.

අට්ඨමකස්ස ඉන්ද්‍රියකථා නිට්ඨිතා.

3. තතියවග්ගො

(27) 7. දිබ්බචක්ඛුකථා

373. මංසචක්ඛුං ධම්මුපත්ථද්ධං දිබ්බචක්ඛුං හොතීති? ආමන්තා. මංසචක්ඛුං දිබ්බචක්ඛුං, දිබ්බචක්ඛුං මංසචක්ඛුන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

මංසචක්ඛුං ධම්මුපත්ථද්ධං දිබ්බචක්ඛුං හොතීති? ආමන්තා. යාදිසං මංසචක්ඛුං තාදිසං දිබ්බචක්ඛුං, යාදිසං දිබ්බචක්ඛුං තාදිසං මංසචක්ඛුන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

මංසචක්ඛුං ධම්මුපත්ථද්ධං දිබ්බචක්ඛුං හොතීති? ආමන්තා. තඤ්ඤෙව මංසචක්ඛුං තං දිබ්බචක්ඛුං, තං දිබ්බචක්ඛුං තං මංසචක්ඛුන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

මංසචක්ඛුං ධම්මුපත්ථද්ධං දිබ්බචක්ඛුං හොතීති? ආමන්තා. යාදිසො මංසචක්ඛුස්ස විසයො ආනුභාවො ගොචරො තාදිසො දිබ්බස්ස චක්ඛුස්ස විසයො ආනුභාවො ගොචරොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

මංසචක්ඛුං ධම්මුපත්ථද්ධං දිබ්බචක්ඛුං හොතීති? ආමන්තා. උපාදිණ්ණං [උපාදින්නං (ස්‍යා. කං.)] හුත්වා අනුපාදිණ්ණං හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

උපාදිණ්ණං හුත්වා අනුපාදිණ්ණං හොතීති? ආමන්තා. කාමාවචරං හුත්වා රූපාවචරං හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

කාමාවචරං හුත්වා රූපාවචරං හොතීති? ආමන්තා. රූපාවචරං හුත්වා අරූපාවචරං හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

රූපාවචරං හුත්වා අරූපාවචරං හොතීති? ආමන්තා. පරියාපන්නං හුත්වා අපරියාපන්නං හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

374. මංසචක්ඛුං ධම්මුපත්ථද්ධං දිබ්බචක්ඛුං හොතීති? ආමන්තා. දිබ්බචක්ඛුං ධම්මුපත්ථද්ධං මංසචක්ඛුං හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

මංසචක්ඛුං ධම්මුපත්ථද්ධං දිබ්බචක්ඛුං හොතීති? ආමන්තා. දිබ්බචක්ඛුං ධම්මුපත්ථද්ධං පඤ්ඤාචක්ඛුං හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

මංසචක්ඛුං ධම්මුපත්ථද්ධං දිබ්බචක්ඛුං හොතීති? ආමන්තා. දිබ්බචක්ඛුං ධම්මුපත්ථද්ධං මංසචක්ඛුං හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

මංසචක්ඛුං ධම්මුපත්ථද්ධං දිබ්බචක්ඛුං හොතීති? ආමන්තා. ද්වෙව චක්ඛූනීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. ද්වෙව චක්ඛූනීති? ආමන්තා. නනු තීණි චක්ඛූනි වුත්තානි භගවතා – මංසචක්ඛුං, දිබ්බචක්ඛුං, පඤ්ඤාචක්ඛුන්ති? ආමන්තා. හඤ්චි තීණි චක්ඛූනි වුත්තානි භගවතා – මංසචක්ඛුං, දිබ්බචක්ඛුං, පඤ්ඤාචක්ඛුං, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘ද්වෙව චක්ඛූනී’’ති.

ද්වෙව චක්ඛූනීති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘තීණිමානි, භික්ඛවෙ, චක්ඛූනි! කතමානි තීණි? මංසචක්ඛුං, දිබ්බචක්ඛුං, පඤ්ඤාචක්ඛුන්ති – ඉමානි ඛො, භික්ඛවෙ, තීණි චක්ඛූනී’’ති.

‘‘මංසචක්ඛුං දිබ්බචක්ඛුං, පඤ්ඤාචක්ඛුං අනුත්තරං;
එතානි තීණි චක්ඛූනි, අක්ඛාසි පුරිසුත්තමො.

‘‘මංසචක්ඛුස්ස උප්පාදො, මග්ගො දිබ්බස්ස චක්ඛුනො;
යදා ච ඤාණං උදපාදි, පඤ්ඤාචක්ඛුං අනුත්තරං;
තස්ස චක්ඛුස්ස පටිලාභා, සබ්බදුක්ඛා පමුච්චතී’’ති [ඉතිවු. 61 ඉතිවුත්තකෙ].

අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි න වත්තබ්බං – ‘‘ද්වෙව චක්ඛූනී’’ති.

දිබ්බචක්ඛුකථා නිට්ඨිතා.

3. තතියවග්ගො

(28) 8. දිබ්බසොතකථා

375. මංසසොතං ධම්මුපත්ථද්ධං දිබ්බසොතං හොතීති? ආමන්තා. මංසසොතං දිබ්බසොතං, දිබ්බසොතං මංසසොතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

මංසසොතං ධම්මුපත්ථද්ධං දිබ්බසොතං හොතීති? ආමන්තා. යාදිසං මංසසොතං තාදිසං දිබ්බසොතං, යාදිසං දිබ්බසොතං තාදිසං මංසසොතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

මංසසොතං ධම්මුපත්ථද්ධං දිබ්බසොතං හොතීති? ආමන්තා. තඤ්ඤෙව මංසසොතං තං දිබ්බසොතං, තං දිබ්බසොතං තං මංසසොතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

මංසසොතං ධම්මුපත්ථද්ධං දිබ්බසොතං හොතීති? ආමන්තා. යාදිසො මංසසොතස්ස විසයො ආනුභාවො ගොචරො තාදිසො දිබ්බස්ස සොතස්ස විසයො ආනුභාවො ගොචරොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

මංසසොතං ධම්මුපත්ථද්ධං දිබ්බසොතං හොතීති? ආමන්තා. උපාදිණ්ණං හුත්වා අනුපාදිණ්ණං හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

උපාදිණ්ණං හුත්වා අනුපාදිණ්ණං හොතීති? ආමන්තා. කාමාවචරං හුත්වා රූපාවචරං හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

කාමාවචරං හුත්වා රූපාවචරං හොතීති? ආමන්තා. රූපාවචරං හුත්වා අරූපාවචරං හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

රූපාවචරං හුත්වා අරූපාවචරං හොතීති? ආමන්තා. පරියාපන්නං හුත්වා අපරියාපන්නං හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

376. මංසසොතං ධම්මුපත්ථද්ධං දිබ්බසොතං හොතීති? ආමන්තා. දිබ්බසොතං ධම්මුපත්ථද්ධං මංසසොතං හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

මංසසොතං ධම්මුපත්ථද්ධං දිබ්බසොතං හොතීති? ආමන්තා. එකංයෙව සොතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

එකංයෙව සොතන්ති? ආමන්තා. නනු ද්වෙ සොතානි වුත්තානි භගවතා – ‘‘මංසසොතං, දිබ්බසොත’’න්ති? ආමන්තා. හඤ්චි ද්වෙ සොතානි වුත්තානි භගවතා – මංසසොතං, දිබ්බසොතං, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘එකඤ්ඤෙව සොත’’න්ති.

දිබ්බසොතකථා නිට්ඨිතා.

3. තතියවග්ගො

(29) 9. යථාකම්මූපගතඤාණකථා

377. යථාකම්මූපගතං ඤාණං [යථාකම්මූපගතඤාණං (ස්‍යා. කං.)] දිබ්බචක්ඛුන්ති? ආමන්තා. යථාකම්මූපගතඤ්ච මනසි කරොති, දිබ්බෙන චක්ඛුනා රූපං පස්සතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

යථාකම්මූපගතඤ්ච මනසි කරොති, දිබ්බෙන චක්ඛුනා රූපං පස්සතීති? ආමන්තා. ද්වින්නං ඵස්සානං ද්වින්නං චිත්තානං සමොධානං හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

යථාකම්මූපගතං ඤාණං දිබ්බචක්ඛුන්ති? ආමන්තා. ‘‘ඉමෙ වත භොන්තො සත්තා’’ති ච මනසි කරොති, ‘‘කායදුච්චරිතෙන සමන්නාගතා’’ති ච මනසි කරොති, ‘‘වචීදුච්චරිතෙන සමන්නාගතා’’ති ච මනසි කරොති,

‘‘මනොදුච්චරිතෙන සමන්නාගතා’’ති ච මනසි කරොති, ‘‘අරියානං උපවාදකා’’ති ච මනසි කරොති, ‘‘මිච්ඡාදිට්ඨිකා’’ති ච මනසි කරොති, ‘‘මිච්ඡාදිට්ඨිකම්මසමාදානා’’ති ච මනසි කරොති, ‘‘තෙ කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපන්නා’’ති ච මනසි කරොති, ‘‘ඉමෙ වා පන භොන්තො සත්තා’’ති ච මනසි කරොති, ‘‘කායසුචරිතෙන සමන්නාගතා’’ති ච මනසි කරොති, ‘‘වචීසුචරිතෙන සමන්නාගතා’’ති ච මනසි කරොති, ‘‘මනොසුචරිතෙන සමන්නාගතා’’ති ච මනසි කරොති, ‘‘අරියානං අනුපවාදකා’’ති ච මනසි කරොති, ‘‘සම්මාදිට්ඨිකා’’ති ච මනසි කරොති, ‘‘සම්මාදිට්ඨිකම්මසම්මාදානා’’ති ච මනසි කරොති, ‘‘තෙ කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපන්නා’’ති ච මනසි කරොති, දිබ්බෙන චක්ඛුනා රූපං පස්සතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

‘‘තෙ කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපන්නා’’ති ච මනසි කරොති, දිබ්බෙන චක්ඛුනා රූපං පස්සතීති? ආමන්තා. ද්වින්නං ඵස්සානං ද්වින්නං චිත්තානං සමොධානං හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

378. යථාකම්මූපගතං ඤාණං දිබ්බචක්ඛුන්ති? ආමන්තා. අත්ථි කොචි අදිබ්බචක්ඛුකො දිබ්බචක්ඛුං අප්පටිලද්ධො අනධිගතො අසච්ඡිකතො යථාකම්මූපගතං ජානාතීති? ආමන්තා. හඤ්චි අත්ථි කොචි අදිබ්බචක්ඛුකො දිබ්බචක්ඛුං අප්පටිලද්ධො අනධිගතො අසච්ඡිකතො යථාකම්මූපගතං ජානාති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘යථාකම්මූපගතං ඤාණං දිබ්බචක්ඛු’’න්ති.

යථාකම්මූපගතං ඤාණං දිබ්බචක්ඛුන්ති? ආමන්තා. ආයස්මා සාරිපුත්තො යථාකම්මූපගතං ඤාණං ජානාතීති? ආමන්තා. හඤ්චි ආයස්මා සාරිපුත්තො යථාකම්මූපගතං ඤාණං ජානාති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘යථාකම්මූපගතං ඤාණං දිබ්බචක්ඛු’’න්ති.

යථාකම්මූපගතං ඤාණං දිබ්බචක්ඛුන්ති? ආමන්තා. ආයස්මා සාරිපුත්තො යථාකම්මූපගතං ඤාණං ජානාතීති? ආමන්තා. අත්ථායස්මතො සාරිපුත්තස්ස දිබ්බචක්ඛුන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

අත්ථායස්මතො සාරිපුත්තස්ස දිබ්බචක්ඛුන්ති? ආමන්තා. නනු ආයස්මා සාරිපුත්තො එතදවොච –

‘‘නෙව පුබ්බෙනිවාසාය, නපි දිබ්බස්ස චක්ඛුනො;
චෙතොපරියාය ඉද්ධියා, සොතධාතුවිසුද්ධියා;
චුතියා උපපත්තියා, පණිධි මෙ න විජ්ජතී’’ති [ථෙරගා. 996 ථෙරගාථායං].

අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි න වත්තබ්බං – ‘‘යථාකම්මූපගතං ඤාණං දිබ්බචක්ඛු’’න්ති.

යථාකම්මූපගතඤාණකථා නිට්ඨිතා.

3. තතියවග්ගො

(30) 10. සංවරකථා

379. අත්ථි දෙවෙසු සංවරොති? ආමන්තා. අත්ථි දෙවෙසු අසංවරොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

නත්ථි දෙවෙසු අසංවරොති? ආමන්තා. නත්ථි දෙවෙසු සංවරොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

නනු අසංවරා සංවරො සීලං, අත්ථි දෙවෙසු සංවරොති? ආමන්තා. අත්ථි දෙවෙසු අසංවරො, යම්හා අසංවරා සංවරො සීලන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

ආජානාහි නිග්ගහං. හඤ්චි අසංවරා සංවරො සීලං, අත්ථි දෙවෙසු සංවරො, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අත්ථි දෙවෙසු අසංවරො, යම්හා අසංවරා සංවරො සීල’’න්ති. යං තත්ථ වදෙසි – ‘‘වත්තබ්බෙ ඛො – ‘අසංවරා සංවරො සීලං, අත්ථි දෙවෙසු සංවරො,’ නො ච වත්තබ්බෙ – ‘අත්ථි දෙවෙසු අසංවරො, යම්හා අසංවරා සංවරො සීල’’’න්ති මිච්ඡා.

නො චෙ පන වත්තබ්බෙ – ‘‘අත්ථි දෙවෙසු අසංවරො, යම්හා අසංවරා සංවරො සීල’’න්ති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අසංවරා සංවරො සීලං, අත්ථි දෙවෙසු සංවරො’’ති. යං තත්ථ වදෙසි – ‘‘වත්තබ්බෙ ඛො ‘අසංවරා සංවරො සීලං, අත්ථි දෙවෙසු සංවරො,’ නො ච වත්තබ්බෙ – ‘අත්ථි දෙවෙසු අසංවරො, යම්හා අසංවරා සංවරො සීල’’’න්ති මිච්ඡා.

අත්ථි මනුස්සෙසු සංවරො, අත්ථි තත්ථ අසංවරොති? ආමන්තා. අත්ථි දෙවෙසු සංවරො, අත්ථි තත්ථ අසංවරොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

අත්ථි දෙවෙසු සංවරො, නත්ථි තත්ථ අසංවරොති? ආමන්තා. අත්ථි මනුස්සෙසු සංවරො, නත්ථි තත්ථ අසංවරොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

380. අත්ථි දෙවෙසු පාණාතිපාතා වෙරමණීති? ආමන්තා. අත්ථි දෙවෙසු පාණාතිපාතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අත්ථි දෙවෙසු සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා වෙරමණීති? ආමන්තා. අත්ථි දෙවෙසු සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

නත්ථි දෙවෙසු පාණාතිපාතොති? ආමන්තා. නත්ථි දෙවෙසු පාණාතිපාතා වෙරමණීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

නත්ථි දෙවෙසු සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානන්ති? ආමන්තා. නත්ථි දෙවෙසු සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා වෙරමණීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අත්ථි මනුස්සෙසු පාණාතිපාතා වෙරමණි, අත්ථි තත්ථ පාණාතිපාතොති ? ආමන්තා. අත්ථි දෙවෙසු පාණාතිපාතා වෙරමණි, අත්ථි තත්ථ පාණාතිපාතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අත්ථි මනුස්සෙසු සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා වෙරමණි, අත්ථි තත්ථ සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානන්ති? ආමන්තා. අත්ථි දෙවෙසු සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා වෙරමණි, අත්ථි තත්ථ සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අත්ථි දෙවෙසු පාණාතිපාතා වෙරමණි, නත්ථි තත්ථ පාණාතිපාතොති? ආමන්තා. අත්ථි මනුස්සෙසු පාණාතිපාතා වෙරමණි, නත්ථි තත්ථ පාණාතිපාතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අත්ථි දෙවෙසු සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා වෙරමණි, නත්ථි තත්ථ සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානන්ති? ආමන්තා. අත්ථි මනුස්සෙසු සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා වෙරමණි, නත්ථි තත්ථ සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

නත්ථි දෙවෙසු සංවරොති? ආමන්තා. සබ්බෙ දෙවා පාණාතිපාතිනො අදින්නාදායිනො කාමෙසුමිච්ඡාචාරිනො මුසාවාදිනො සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨායිනොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. තෙන හි අත්ථි දෙවෙසු සංවරොති.

සංවරකථා නිට්ඨිතා.

3. තතියවග්ගො

(31) 11. අසඤ්ඤකථා

381. අසඤ්ඤසත්තෙසු සඤ්ඤා අත්ථීති? ආමන්තා. සඤ්ඤාභවො සඤ්ඤාගති සඤ්ඤාසත්තාවාසො සඤ්ඤාසංසාරො සඤ්ඤායොනි සඤ්ඤත්තභාවපටිලාභොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

නනු අසඤ්ඤභවො අසඤ්ඤගති අසඤ්ඤසත්තාවාසො අසඤ්ඤසංසාරො අසඤ්ඤයොනි අසඤ්ඤත්තභාවපටිලාභොති? ආමන්තා. හඤ්චි අසඤ්ඤභවො අසඤ්ඤගති අසඤ්ඤසත්තාවාසො අසඤ්ඤසංසාරො අසඤ්ඤයොනි අසඤ්ඤත්තභාවපටිලාභො, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අසඤ්ඤසත්තෙසු සඤ්ඤා අත්ථී’’ති.

අසඤ්ඤසත්තෙසු සඤ්ඤා අත්ථීති? ආමන්තා . පඤ්චවොකාරභවො ගති සත්තාවාසො සංසාරො යොනි අත්තභාවපටිලාභොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

නනු එකවොකාරභවො ගති සත්තාවාසො සංසාරො යොනි අත්තභාවපටිලාභොති? ආමන්තා . හඤ්චි එකවොකාරභවො ගති සත්තාවාසො සංසාරො යොනි අත්තභාවපටිලාභො, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අසඤ්ඤසත්තෙසු සඤ්ඤා අත්ථී’’ති.

අසඤ්ඤසත්තෙසු සඤ්ඤා අත්ථීති? ආමන්තා. තාය සඤ්ඤාය සඤ්ඤාකරණීයං කරොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

382. මනුස්සෙසු සඤ්ඤා අත්ථි, සො ච සඤ්ඤාභවො සඤ්ඤාගති සඤ්ඤාසත්තාවාසො සඤ්ඤාසංසාරො සඤ්ඤායොනි සඤ්ඤත්තභාවපටිලාභොති? ආමන්තා. අසඤ්ඤසත්තෙසු සඤ්ඤා අත්ථි, සො ච සඤ්ඤාභවො

සඤ්ඤාගති සත්තාවාසො සංසාරො යොනි අත්තභාවපටිලාභොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

මනුස්සෙසු සඤ්ඤා අත්ථි, සො ච පඤ්චවොකාරභවො ගති සත්තාවාසො සංසාරො යොනි අත්තභාවපටිලාභොති? ආමන්තා. අසඤ්ඤසත්තෙසු සඤ්ඤා අත්ථි, සො ච පඤ්චවොකාරභවො ගති සත්තාවාසො සංසාරො යොනි අත්තභාවපටිලාභොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

මනුස්සෙසු සඤ්ඤා අත්ථි, තාය සඤ්ඤාය සඤ්ඤාකරණීයං කරොතීති? ආමන්තා. අසඤ්ඤසත්තෙසු සඤ්ඤා අත්ථි, තාය සඤ්ඤාය සඤ්ඤාකරණීයං කරොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

අසඤ්ඤසත්තෙසු සඤ්ඤා අත්ථි, සො ච අසඤ්ඤභවො අසඤ්ඤගති අසඤ්ඤසත්තාවාසො අසඤ්ඤසංසාරො අසඤ්ඤයොනි අසඤ්ඤත්තභාවපටිලාභොති? ආමන්තා. මනුස්සෙසු සඤ්ඤා අත්ථි, සො ච අසඤ්ඤභවො අසඤ්ඤගති…පෙ.... අසඤ්ඤත්තභාවපටිලාභොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

අසඤ්ඤසත්තෙසු සඤ්ඤා අත්ථි, සො ච එකවොකාරභවො ගති සත්තාවාසො සංසාරො යොනි අත්තභාවපටිලාභොති? ආමන්තා. මනුස්සෙසු සඤ්ඤා අත්ථි, සො ච එකවොකාරභවො ගති…පෙ.... අත්තභාවපටිලාභොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

අසඤ්ඤසත්තෙසු සඤ්ඤා අත්ථි, න ච තාය සඤ්ඤාය සඤ්ඤාකරණීයං කරොතීති? ආමන්තා. මනුස්සෙසු සඤ්ඤා අත්ථි, න ච තාය සඤ්ඤාය සඤ්ඤාකරණීයං කරොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

383. න වත්තබ්බං – ‘‘අසඤ්ඤසත්තෙසු සඤ්ඤා අත්ථී’’ති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘සන්ති, භික්ඛවෙ, අසඤ්ඤසත්තා නාම දෙවා; සඤ්ඤුප්පාදා ච පන තෙ දෙවා තම්හා කායා චවන්තී’’ති [දී. නි. 1.68]! අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි අසඤ්ඤසත්තෙසු සඤ්ඤා අත්ථීති.

අසඤ්ඤසත්තෙසු සඤ්ඤා අත්ථීති? කිඤ්චි [කඤ්චි (සයා.)] කාලෙ අත්ථි, කිඤ්චි කාලෙ නත්ථීති. කිඤ්චි කාලෙ සඤ්ඤසත්තා කිඤ්චි කාලෙ අසඤ්ඤසත්තා, කිඤ්චි කාලෙ සඤ්ඤභවො කිඤ්චි කාලෙ අසඤ්ඤභවො, කිඤ්චි කාලෙ පඤ්චවොකාරභවො කිඤ්චි කාලෙ එකවොකාරභවොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

අසඤ්ඤසත්තෙසු සඤ්ඤා කිඤ්චි කාලෙ අත්ථි, කිඤ්චි කාලෙ නත්ථීති? ආමන්තා. කං කාලං අත්ථි, කං කාලං නත්ථීති? චුතිකාලෙ උපපත්තිකාලෙ අත්ථි, ඨිතිකාලෙ නත්ථීති. චුතිකාලෙ උපපත්තිකාලෙ සඤ්ඤසත්තා, ඨිතිකාලෙ අසඤ්ඤසත්තා; චුතිකාලෙ උපපත්තිකාලෙ සඤ්ඤභවො, ඨිතිකාලෙ අසඤ්ඤභවො; චුතිකාලෙ උපපත්තිකාලෙ පඤ්චවොකාරභවො, ඨිතිකාලෙ එකවොකාරභවොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

අසඤ්ඤකථා නිට්ඨිතා.

3. තතියවග්ගො

(32) 12. නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනකථා

384. නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනෙ න වත්තබ්බං – ‘‘සඤ්ඤා අත්ථී’’ති? ආමන්තා. අසඤ්ඤභවො අසඤ්ඤගති අසඤ්ඤසත්තාවාසො අසඤ්ඤසංසාරො අසඤ්ඤයොනි අසඤ්ඤත්තභාවපටිලාභොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

නනු සඤ්ඤාභවො සඤ්ඤාගති සඤ්ඤාසත්තාවාසො සඤ්ඤාසංසාරො සඤ්ඤායොනි සඤ්ඤත්තභාවපටිලාභොති? ආමන්තා. හඤ්චි සඤ්ඤාභවො සඤ්ඤාගති…පෙ.... සඤ්ඤත්තභාවපටිලාභො, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනෙ න වත්තබ්බං – ‘සඤ්ඤා අත්ථී’’’ති.

නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනෙ න වත්තබ්බං – ‘‘සඤ්ඤා අත්ථී’’ති? ආමන්තා. එකවොකාරභවො ගති…පෙ.... අත්තභාවපටිලාභොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

නනු චතුවොකාරභවො ගති…පෙ.... අත්තභාවපටිලාභොති? ආමන්තා. හඤ්චි චතුවොකාරභවො ගති…පෙ.... අත්තභාවපටිලාභො, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනෙ න වත්තබ්බං – ‘සඤ්ඤා අත්ථී’’’ති.

385. අසඤ්ඤසත්තෙසු න වත්තබ්බං – ‘‘සඤ්ඤා අත්ථී’’, සො ච අසඤ්ඤභවො අසඤ්ඤගති අසඤ්ඤසත්තාවාසො අසඤ්ඤසංසාරො අසඤ්ඤයොනි අසඤ්ඤත්තභාවපටිලාභොති? ආමන්තා. නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනෙ න වත්තබ්බං – ‘‘සඤ්ඤා අත්ථි,’’ සො ච අසඤ්ඤභවො අසඤ්ඤගති

අසඤ්ඤසත්තාවාසො අසඤ්ඤසංසාරො අසඤ්ඤයොනි අසඤ්ඤත්තභාවපටිලාභොති ? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.
….

අසඤ්ඤසත්තෙසු න වත්තබ්බං – ‘‘සඤ්ඤා අත්ථී,’’ සො ච එකවොකාරභවො ගති…පෙ…. අත්තභාවපටිලාභොති? ආමන්තා. නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනෙ න වත්තබ්බං – ‘‘සඤ්ඤා අත්ථී,’’ සො ච එකවොකාරභවො ගති සත්තාවාසො සංසාරො යොනි අත්තභාවපටිලාභොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනෙ න වත්තබ්බං – ‘‘සඤ්ඤා අත්ථී,’’ සො ච සඤ්ඤාභවො සඤ්ඤාගති…පෙ…. සඤ්ඤත්තභාවපටිලාභොති? ආමන්තා. අසඤ්ඤසත්තෙසු න වත්තබ්බං – ‘‘සඤ්ඤා අත්ථී,’’ සො ච සඤ්ඤාභවො සඤ්ඤාගති…පෙ…. සඤ්ඤත්තභාවපටිලාභොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනෙ න වත්තබ්බං – ‘‘සඤ්ඤා අත්ථී,’’ සො ච චතුවොකාරභවො ගති…පෙ…. අත්තභාවපටිලාභොති? ආමන්තා. අසඤ්ඤසත්තෙසු න වත්තබ්බං – ‘‘සඤ්ඤා අත්ථී,’’ සො ච චතුවොකාරභවො ගති…පෙ…. අත්තභාවපටිලාභොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනෙ න වත්තබ්බං – ‘‘සඤ්ඤා අත්ථී’’ති? ආමන්තා. නනු නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං චතුවොකාරභවොති? ආමන්තා. හඤ්චි නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං චතුවොකාරභවො, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනෙ න වත්තබ්බං – ‘සඤ්ඤා අත්ථී’’’ති.

386. නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං චතුවොකාරභවො නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනෙ න වත්තබ්බං – ‘‘සඤ්ඤා අත්ථී’’ති? ආමන්තා. ආකාසානඤ්චායතනං චතුවොකාරභවො ආකාසානඤ්චායතනෙ න වත්තබ්බං – ‘‘සඤ්ඤා අත්ථී’’ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං චතුවොකාරභවො, නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනෙ න වත්තබ්බං – ‘‘සඤ්ඤා අත්ථී’’ති? ආමන්තා. විඤ්ඤාණඤ්චායතනං…පෙ…. ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං චතුවොකාරභවො, ආකිඤ්චඤ්ඤායතනෙ න වත්තබ්බං – ‘‘සඤ්ඤා අත්ථී’’ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

ආකාසානඤ්චායතනං චතුවොකාරභවො, අත්ථි තත්ථ සඤ්ඤාති? ආමන්තා. නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං චතුවොකාරභවො, අත්ථි තත්ථ සඤ්ඤාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

විඤ්ඤාණඤ්චායතනං…පෙ…. ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං චතුවොකාරභවො, අත්ථි තත්ථ සඤ්ඤාති? ආමන්තා. නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං චතුවොකාරභවො, අත්ථි තත්ථ සඤ්ඤාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනෙ න වත්තබ්බං – ‘‘සඤ්ඤා අත්ථී’’ති වා ‘‘නත්ථී’’ති වාති? ආමන්තා . නනු නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං චතුවොකාරභවොති? ආමන්තා. හඤ්චි නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං චතුවොකාරභවො, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනෙ න වත්තබ්බං – ‘සඤ්ඤා අත්ථී’ති වා ‘නත්ථී’ති වා’’ති.

නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං චතුවොකාරභවො, නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනෙ න වත්තබ්බං – ‘‘සඤ්ඤා අත්ථී’’ති වා ‘‘නත්ථී’’ති වාති? ආමන්තා. ආකාසානඤ්චායතනං…පෙ…. විඤ්ඤාණඤ්චායතනං…පෙ…. ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං චතුවොකාරභවො, ආකිඤ්චඤ්ඤායතනෙ න වත්තබ්බං – ‘‘සඤ්ඤා අත්ථී’’ති වා ‘‘නත්ථී’’ති වාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

ආකාසානඤ්චායතනං චතුවොකාරභවො, අත්ථි තත්ථ සඤ්ඤාති? ආමන්තා. නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං චතුවොකාරභවො, අත්ථි තත්ථ සඤ්ඤාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

විඤ්ඤාණඤ්චායතනං…පෙ…. ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං චතුවොකාරභවො, අත්ථි තත්ථ සඤ්ඤාති? ආමන්තා. නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං චතුවොකාරභවො, අත්ථි තත්ථ සඤ්ඤාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනෙ න වත්තබ්බං [නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනෙ වත්තබ්බං (?)] – ‘‘සඤ්ඤා අත්ථී’’ති වා ‘‘නත්ථී’’ති වාති? ආමන්තා. නනු නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනන්ති? ආමන්තා. හඤ්චි නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනෙ න වත්තබ්බං – ‘සඤ්ඤා අත්ථී’ති වා ‘නත්ථී’ති වා’’ති.

නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනන්ති කත්වා නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනෙ න වත්තබ්බං – ‘‘සඤ්ඤා අත්ථී’’ති වා ‘‘නත්ථී’’ති වාති? ආමන්තා. අදුක්ඛමසුඛා වෙදනාති කත්වා අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය [අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා (සී. ක.)] න වත්තබ්බං – ‘‘වෙදනා’’ති වා ‘‘අවෙදනා’’ති වාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනකථා නිට්ඨිතා.

තතියවග්ගො.

තස්සුද්දානං –

බලං සාධාරණං අරියං, සරාගං චිත්තං විමුච්චති;
විමුත්තං විමුච්චමානං, අත්ථි චිත්තං විමුච්චමානං.

අට්ඨමකස්ස පුග්ගලස්ස, දිට්ඨිපරියුට්ඨානං පහීනං;
අට්ඨමකස්ස පුග්ගලස්ස, නත්ථි පඤ්චින්ද්‍රියානි චක්ඛුං.

සොතං ධම්මුපත්ථද්ධං, යථාකම්මූපගතං ඤාණං;
දෙවෙසු සංවරො අසඤ්ඤ-සත්තෙසු සඤ්ඤා එවමෙව භවග්ගන්ති.

4. චතුත්ථවග්ගො

(33) 1. ගිහිස්ස අරහාතිකථා

387. ගිහිස්ස අරහාති? ආමන්තා. අත්ථි අරහතො ගිහිසංයොජනන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. නත්ථි අරහතො ගිහිසංයොජනන්ති? ආමන්තා. හඤ්චි නත්ථි අරහතො ගිහිසංයොජනං, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘ගිහිස්ස අරහා’’ති.

ගිහිස්ස අරහාති? ආමන්තා. නනු අරහතො ගිහිසංයොජනං පහීනං උච්ඡින්නමූලං තාලාවත්ථුකතං අනභාවඞ්කතං ආයතිං අනුප්පාදධම්මන්ති? ආමන්තා. හඤ්චි අරහතො ගිහිසංයොජනං පහීනං උච්ඡින්නමූලං තාලාවත්ථුකතං අනභාවඞ්කතං ආයතිං අනුප්පාදධම්මං, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘ගිහිස්ස අරහා’’ති.

ගිහිස්ස අරහාති? ආමන්තා. අත්ථි කොචි ගිහී ගිහිසංයොජනං අප්පහාය දිට්ඨෙව ධම්මෙ දුක්ඛස්සන්තකරොති [ම. නි. 2.186]? නත්ථි. හඤ්චි නත්ථි කොචි ගිහී ගිහිසංයොජනං අප්පහාය දිට්ඨෙව ධම්මෙ දුක්ඛස්සන්තකරො, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘ගිහිස්ස අරහා’’ති.

ගිහිස්ස අරහාති? ආමන්තා. නනු වච්ඡගොත්තො පරිබ්බාජකො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘අත්ථි නු ඛො, භො ගොතම, කොචි ගිහී ගිහිසංයොජනං අප්පහාය කායස්ස භෙදා දුක්ඛස්සන්තකරො’’ති? ‘‘නත්ථි ඛො, වච්ඡ, කොචි ගිහී ගිහිසංයොජනං අප්පහාය කායස්ස භෙදා දුක්ඛස්සන්තකරො’’ති. අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා . තෙන හි න වත්තබ්බං – ‘‘ගිහිස්ස අරහා’’ති.

ගිහිස්ස අරහාති? ආමන්තා. අරහා මෙථුනං ධම්මං පටිසෙවෙය්‍ය, මෙථුනං උප්පාදෙය්‍ය, පුත්තසම්බාධසයනං අජ්ඣාවසෙය්‍ය, කාසිකචන්දනං පච්චනුභවෙය්‍ය, මාලාගන්ධවිලෙපනං ධාරෙය්‍ය, ජාතරූපරජතං සාදියෙය්‍ය, අජෙළකං පටිග්ගණ්හෙය්‍ය, කුක්කුටසූකරං පටිග්ගණ්හෙය්‍ය, හත්ථිගවස්සවළවං පටිග්ගණ්හෙය්‍ය, තිත්තිරවට්ටකමොරකපිඤ්ජරං [… කපිඤ්ජලං (ස්‍යා. කං. පී.)] පටිග්ගණ්හෙය්‍ය, චිත්තවණ්ඩවාලමොළිං [පීතවණ්ටවාලමොළිකං (ස්‍යා. කං. පී.)] ධාරෙය්‍ය, ඔදාතානි වත්ථානි දීඝදසානි ධාරෙය්‍ය, යාවජීවං අගාරියභූතො අස්සාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

න වත්තබ්බං – ‘‘ගිහිස්ස අරහා’’ති? ආමන්තා. නනු යසො කුලපුත්තො, උත්තියො ගහපති, සෙතු මාණවො, ගිහිබ්‍යඤ්ජනෙන අරහත්තං පත්තොති? ආමන්තා. හඤ්චි යසො කුලපුත්තො, උත්තියො ගහපති, සෙතු මාණවො, ගිහිබ්‍යඤ්ජනෙන අරහත්තං පත්තො, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘ගිහිස්ස අරහා’’ති.

ගිහිස්ස අරහාතිකථා නිට්ඨිතා.

4. චතුත්ථවග්ගො

(34) 2. උපපත්තිකථා

388. සහ උපපත්තියා අරහාති? ආමන්තා. සහ උපපත්තියා සොතාපන්නො හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ. ….

සහ උපපත්තියා අරහාති? ආමන්තා . සහ උපපත්තියා සකදාගාමී හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

සහ උපපත්තියා අරහාති? ආමන්තා. සහ උපපත්තියා අනාගාමී හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

සහ උපපත්තියා සොතාපන්නො න හොතීති? ආමන්තා. හඤ්චි සහ උපපත්තියා සොතාපන්නො න හොති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘සහ උපපත්තියා අරහා’’ති.

සහ උපපත්තියා සකදාගාමී න හොතීති? ආමන්තා. හඤ්චි සහ උපපත්තියා සකදාගාමී න හොති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘සහ උපපත්තියා අරහා’’ති.

සහ උපපත්තියා අනාගාමී න හොතීති? ආමන්තා. හඤ්චි සහ උපපත්තියා අනාගාමී න හොති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘සහ උපපත්තියා අරහා’’ති.

389. සහ උපපත්තියා අරහාති? ආමන්තා. සාරිපුත්තො ථෙරො සහ උපපත්තියා අරහාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ. මහාමොග්ගල්ලානො ථෙරො …පෙ…. මහාකස්සපො ථෙරො…පෙ…. මහාකච්චානො ථෙරො…පෙ….

මහාකොට්ඨිකො ථෙරො…පෙ…. මහාපන්ථකො ථෙරො සහ උපපත්තියා අරහාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සාරිපුත්තො ථෙරො න සහ උපපත්තියා අරහාති? ආමන්තා. හඤ්චි සාරිපුත්තො ථෙරො න සහ උපපත්තියා අරහා, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘සහ උපපත්තියා අරහා’’ති.

මහාමොග්ගල්ලානො ථෙරො…පෙ…. මහාකස්සපො ථෙරො…පෙ…. මහාකච්චානො ථෙරො…පෙ…. මහාකොට්ඨිකො ථෙරො…පෙ…. මහාපන්ථකො ථෙරො න සහ උපපත්තියා අරහාති? ආමන්තා. හඤ්චි මහාපන්ථකො ථෙරො න සහ උපපත්තියා අරහා, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘සහ උපපත්තියා අරහා’’ති.

390. සහ උපපත්තියා අරහාති? ආමන්තා. උපපත්තෙසියෙන චිත්තෙන අරහත්තං සච්ඡිකරොති ලොකියෙන සාසවෙන…පෙ…. සංකිලෙසියෙනාති ? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සහ උපපත්තියා අරහාති? ආමන්තා. උපපත්තෙසියං චිත්තං නියයානිකං ඛයගාමී බොධගාමී අපචයගාමී අනාසවං…පෙ…. අසංකිලෙසියන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

නනු උපපත්තෙසියං චිත්තං අනියයානිකං න ඛයගාමි න බොධගාමි න අපචයගාමි සාසවං…පෙ…. සංකිලෙසියන්ති? ආමන්තා. හඤ්චි උපපත්තෙසියං චිත්තං අනියයානිකං න ඛයගාමි න බොධගාමි න අපචයගාමි සාසවං…පෙ…. සංකිලෙසියං, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘සහ උපපත්තියා අරහා’’ති.

සහ උපපත්තියා අරහාති? ආමන්තා. උපපත්තෙසියෙන චිත්තෙන රාගං පජහති, දොසං පජහති, මොහං පජහති, අනොත්තප්පං පජහතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සහ උපපත්තියා අරහාති? ආමන්තා. උපපත්තෙසියං චිත්තං මග්ගො… සතිපට්ඨානං…පෙ…. සම්මප්පධානං… ඉද්ධිපාදො… ඉන්ද්‍රියං… බලං… බොජ්ඣඞ්ගොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සහ උපපත්තියා අරහාති? ආමන්තා. උපපත්තෙසියෙන චිත්තෙන දුක්ඛං පරිජානාති, සමුදයං පජහති, නිරොධං සච්ඡිකරොති, මග්ගං භාවෙතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ …පෙ…. සහ උපපත්තියා අරහාති? ආමන්තා. චුතිචිත්තං මග්ගචිත්තං උපපත්තෙසියං චිත්තං ඵලචිත්තන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

උපපත්තිකථා නිට්ඨිතා.

4. චතුත්ථවග්ගො

(35) 3. අනාසවකථා

391. අරහතො සබ්බෙ ධම්මා අනාසවාති? ආමන්තා. මග්ගො ඵලං නිබ්බානං, සොතාපත්තිමග්ගො සොතාපත්තිඵලං, සකදාගාමිමග්ගො සකදාගාමිඵලං, අනාගාමිමග්ගො අනාගාමිඵලං, අරහත්තමග්ගො අරහත්තඵලං, සතිපට්ඨානං සම්මප්පධානං ඉද්ධිපාදො ඉන්ද්‍රියං බලං බොජ්ඣඞ්ගොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අරහතො සබ්බෙ ධම්මා අනාසවාති? ආමන්තා. අරහතො චක්ඛුං අනාසවන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….. අරහතො චක්ඛුං අනාසවන්ති? ආමන්තා. මග්ගො ඵලං නිබ්බානං, සොතාපත්තිමග්ගො සොතාපත්තිඵලං…පෙ…. බොජ්ඣඞ්ගොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අරහතො සොතං…පෙ…. අරහතො ඝානං… අරහතො ජිව්හා… අරහතො කායො අනාසවොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ …පෙ…. අරහතො කායො අනාසවොති? ආමන්තා. මග්ගො ඵලං නිබ්බානං, සොතාපත්තිමග්ගො සොතාපත්තිඵලං…පෙ…. බොජ්ඣඞ්ගොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අරහතො කායො අනාසවොති? ආමන්තා. අරහතො කායො පග්ගහනිග්ගහුපගො ඡෙදනභෙදනුපගො කාකෙහි ගිජ්ඣෙහි කුලලෙහි සාධාරණොති? ආමන්තා. අනාසවො ධම්මො පග්ගහනිග්ගහුපගො ඡෙදනභෙදනුපගො කාකෙහි ගිජ්ඣෙහි කුලලෙහි සාධාරණොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ …පෙ…..

අරහතො කායෙ විසං කමෙය්‍ය, සත්ථං කමෙය්‍ය, අග්ගි කමෙය්‍යාති? ආමන්තා. අනාසවෙ ධම්මෙ විසං කමෙය්‍ය, සත්ථං කමෙය්‍ය, අග්ගි කමෙය්‍යාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

ලබ්භා අරහතො කායො අද්දුබන්ධනෙන බන්ධිතුං, රජ්ජුබන්ධනෙන බන්ධිතුං, සඞ්ඛලිකබන්ධනෙන බන්ධිතුං, ගාමබන්ධනෙන බන්ධිතුං, නිගමබන්ධනෙන බන්ධිතුං, නගරබන්ධනෙන බන්ධිතුං, ජනපදබන්ධනෙන බන්ධිතුං , කණ්ඨපඤ්චමෙහි බන්ධනෙහි බන්ධිතුන්ති? ආමන්තා. ලබ්භා අනාසවො ධම්මො අද්දුබන්ධනෙන බන්ධිතුං,

රජ්ජුබන්ධනෙන බන්ධිතුං, සඞ්ඛලිකබන්ධනෙන බන්ධිතුං, ගාමනිගමනගරජනපදබන්ධනෙන බන්ධිතුං, කණ්ඨපඤ්චමෙහි බන්ධනෙහි බන්ධිතුන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

392. යදි අරහා පුථුජ්ජනස්ස චීවරං දෙති, අනාසවං හුත්වා සාසවං හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අනාසවං හුත්වා සාසවං හොතීති? ආමන්තා. තඤ්ඤෙව අනාසවං තං සාසවන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. තඤ්ඤෙව අනාසවං තං සාසවන්ති? ආමන්තා. මග්ගො අනාසවො හුත්වා සාසවො හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. ඵලං… සතිපට්ඨානං… සම්මප්පධානං… ඉද්ධිපාදො… ඉන්ද්‍රියං… බලං… බොජ්ඣඞ්ගො අනාසවො හුත්වා සාසවො හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

යදි අරහා පුථුජ්ජනස්ස පිණ්ඩපාතං දෙති, සෙනාසනං දෙති , ගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරං දෙති, අනාසවො හුත්වා සාසවො හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අනාසවො හුත්වා සාසවො හොතීති? ආමන්තා. තඤ්ඤෙව අනාසවං තං සාසවන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. තඤ්ඤෙව අනාසවං තං සාසවන්ති? ආමන්තා. මග්ගො අනාසවො හුත්වා සාසවො හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. ඵලං… සතිපට්ඨානං… සම්මප්පධානං… ඉද්ධිපාදො… ඉන්ද්‍රියං… බලං… බොජ්ඣඞ්ගො අනාසවො හුත්වා සාසවො හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

යදි පුථුජ්ජනො අරහතො චීවරං දෙති, සාසවං හුත්වා අනාසවං හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සාසවං හුත්වා අනාසවං හොතීති? ආමන්තා. තඤ්ඤෙව සාසවං තං අනාසවන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. තඤ්ඤෙව සාසවං තං අනාසවන්ති? ආමන්තා. රාගො සාසවො හුත්වා අනාසවො හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. දොසො…පෙ…. මොහො…පෙ…. අනොත්තප්පං සාසවං හුත්වා අනාසවං හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

යදි පුථුජ්ජනො අරහතො පිණ්ඩපාතං දෙති, සෙනාසනං දෙති, ගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරං දෙති, සාසවො හුත්වා අනාසවො හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සාසවො හුත්වා අනාසවො හොතීති? ආමන්තා. තඤ්ඤෙව සාසවං තං අනාසවන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. තඤ්ඤෙව සාසවං තං අනාසවන්ති? ආමන්තා. රාගො සාසවො හුත්වා අනාසවො හොතීති ? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. දොසො…පෙ…. මොහො…පෙ…. අනොත්තප්පං සාසවං හුත්වා අනාසවං හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

න වත්තබ්බං – ‘‘අරහතො සබ්බෙ ධම්මා අනාසවා’’ති? ආමන්තා. නනු අරහා අනාසවොති? ආමන්තා. හඤ්චි අරහා අනාසවො, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අරහතො සබ්බෙ ධම්මා අනාසවා’’ති.

අනාසවකථා නිට්ඨිතා.

4. චතුත්ථවග්ගො

(36) 4. සමන්නාගතකථා

393. අරහා චතූහි ඵලෙහි සමන්නාගතොති? ආමන්තා. අරහා චතූහි ඵස්සෙහි චතූහි වෙදනාහි චතූහි සඤ්ඤාහි චතූහි චෙතනාහි චතූහි චිත්තෙහි චතූහි සද්ධාහි චතූහි වීරියෙහි චතූහි සතීහි චතූහි සමාධීහි චතූහි පඤ්ඤාහි සමන්නාගතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අනාගාමී තීහි ඵලෙහි සමන්නාගතොති? ආමන්තා. අනාගාමී තීහි ඵස්සෙහි…පෙ…. තීහි පඤ්ඤාහි සමන්නාගතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සකදාගාමී ද්වීහි ඵලෙහි සමන්නාගතොති? ආමන්තා. සකදාගාමී ද්වීහි ඵස්සෙහි…පෙ…. ද්වීහි පඤ්ඤාහි සමන්නාගතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අරහා සොතාපත්තිඵලෙන සමන්නාගතොති? ආමන්තා. අරහා සොතාපන්නො සත්තක්ඛත්තුපරමො, කොලඞ්කොලො, එකබීජීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අරහා සකදාගාමිඵලෙන සමන්නාගතොති? ආමන්තා. අරහා සකදාගාමීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ …පෙ…. අරහා අනාගාමිඵලෙන සමන්නාගතොති? ආමන්තා. අරහා අනාගාමී, අන්තරාපරිනිබ්බායී, උපහච්චපරිනිබ්බායී, අසඞ්ඛාරපරිනිබ්බායී, සසඞ්ඛාරපරිනිබ්බායී, උද්ධංසොතො අකනිට්ඨගාමීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අනාගාමී සොතාපත්තිඵලෙන සමන්නාගතොති? ආමන්තා. අනාගාමී සොතාපන්නො සත්තක්ඛත්තුපරමො, කොලඞ්කොලො, එකබීජීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ …පෙ…. අනාගාමී සකදාගාමිඵලෙන සමන්නාගතොති? ආමන්තා. අනාගාමී සකදාගාමීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සකදාගාමී සොතාපත්තිඵලෙන සමන්නාගතොති? ආමන්තා. සකදාගාමී සොතාපන්නො සත්තක්ඛත්තුපරමො, කොලඞ්කොලො, එකබීජීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

394. සොතාපත්තිඵලෙන සමන්නාගතො ''සොතාපන්නො''ති වත්තබ්බොති? ආමන්තා. අරහා සොතාපත්තිඵලෙන සමන්නාගතොති? ආමන්තා. ස්වෙව අරහා, සො සොතාපන්නොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ. ….

සකදාගාමිඵලෙන සමන්නාගතො ''සකදාගාමී''ති වත්තබ්බොති? ආමන්තා . අරහා සකදාගාමිඵලෙන සමන්නාගතොති? ආමන්තා. ස්වෙව අරහා, සො සකදාගාමීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

අනාගාමිඵලෙන සමන්නාගතො ''අනාගාමී''ති වත්තබ්බොති? ආමන්තා . අරහා අනාගාමිඵලෙන සමන්නාගතොති? ආමන්තා. ස්වෙව අරහා, සො අනාගාමීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

සොතාපත්තිඵලෙන සමන්නාගතො ''සොතාපන්නො''ති වත්තබ්බොති? ආමන්තා. අනාගාමී සොතාපත්තිඵලෙන සමන්නාගතොති? ආමන්තා. ස්වෙව අනාගාමී, සො සොතාපන්නොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

සකදාගාමිඵලෙන සමන්නාගතො ''සකදාගාමී''ති වත්තබ්බොති? ආමන්තා. අනාගාමී සකදාගාමිඵලෙන සමන්නාගතොති? ආමන්තා. ස්වෙව අනාගාමී, සො සකදාගාමීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

සොතාපත්තිඵලෙන සමන්නාගතො ''සොතාපන්නො''ති වත්තබ්බොති? ආමන්තා. සකදාගාමී සොතාපත්තිඵලෙන සමන්නාගතොති? ආමන්තා. ස්වෙව සකදාගාමී, සො සොතාපන්නොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

395. අරහා සොතාපත්තිඵලෙන සමන්නාගතොති? ආමන්තා. නනු අරහා සොතාපත්තිඵලං වීතිවත්තොති? ආමන්තා. හඤ්චි අරහා සොතාපත්තිඵලං වීතිවත්තො, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''අරහා සොතාපත්තිඵලෙන සමන්නාගතො''ති.

අරහා සොතාපත්තිඵලං වීතිවත්තො තෙන සමන්නාගතොති? ආමන්තා. අරහා සොතාපත්තිමග්ගං වීතිවත්තො, සක්කායදිට්ඨිං විචිකිච්ඡං සීලබ්බතපරාමාසං, අපායගමනීයං රාගං, අපායගමනීයං දොසං, අපායගමනීයං මොහං වීතිවත්තො තෙන සමන්නාගතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

අරහා සකදාගාමිඵලෙන සමන්නාගතොති? ආමන්තා. නනු අරහා සකදාගාමිඵලං වීතිවත්තොති? ආමන්තා. හඤ්චි අරහා සකදාගාමිඵලං වීතිවත්තො, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''අරහා සකදාගාමිඵලෙන සමන්නාගතො''ති.

අරහා සකදාගාමිඵලං වීතිවත්තො තෙන සමන්නාගතොති? ආමන්තා. අරහා සකදාගාමිමග්ගං වීතිවත්තො, ඔළාරිකං කාමරාගං, ඔළාරිකං බ්‍යාපාදං වීතිවත්තො තෙන සමන්නාගතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

අරහා අනාගාමිඵලෙන සමන්නාගතොති? ආමන්තා. නනු අරහා අනාගාමිඵලං වීතිවත්තොති? ආමන්තා. හඤ්චි අරහා අනාගාමිඵලං වීතිවත්තො, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''අරහා අනාගාමිඵලෙන සමන්නාගතො''ති.

අරහා අනාගාමිඵලං වීතිවත්තො තෙන සමන්නාගතොති? ආමන්තා. අරහා අනාගාමිමග්ගං වීතිවත්තො, අණුසහගතං කාමරාගං, අණුසහගතං බ්‍යාපාදං වීතිවත්තො තෙන සමන්නාගතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

අනාගාමී සොතාපත්තිඵලෙන සමන්නාගතොති? ආමන්තා. නනු අනාගාමී සොතාපත්තිඵලං වීතිවත්තොති? ආමන්තා. හඤ්චි අනාගාමී සොතාපත්තිඵලං වීතිවත්තො, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''අනාගාමී සොතාපත්තිඵලෙන සමන්නාගතො''ති.

අනාගාමී සොතාපත්තිඵලං වීතිවත්තො තෙන සමන්නාගතොති? ආමන්තා . අනාගාමී සොතාපත්තිමග්ගං වීතිවත්තො, සක්කායදිට්ඨිං…පෙ.… අපායගමනීයං මොහං වීතිවත්තො තෙන සමන්නාගතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

අනාගාමී සකදාගාමිඵලෙන සමන්නාගතොති? ආමන්තා. නනු අනාගාමී සකදාගාමිඵලං වීතිවත්තොති? ආමන්තා. හඤ්චි අනාගාමී සකදාගාමිඵලං වීතිවත්තො, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''අනාගාමී සකදාගාමිඵලෙන සමන්නාගතො''ති.

අනාගාමී සකදාගාමිඵලං වීතිවත්තො තෙන සමන්නාගතොති? ආමන්තා. අනාගාමී සකදාගාමිමග්ගං වීතිවත්තො, ඔළාරිකං කාමරාගං, ඔළාරිකං බ්‍යාපාදං වීතිවත්තො තෙන සමන්නාගතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

සකදාගාමී සොතාපත්තිඵලෙන සමන්නාගතොති? ආමන්තා. නනු සකදාගාමී සොතාපත්තිඵලං වීතිවත්තොති? ආමන්තා. හඤ්චි සකදාගාමී සොතාපත්තිඵලං වීතිවත්තො, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘සකදාගාමී සොතාපත්තිඵලෙන සමන්නාගතො’’ති.

සකදාගාමී සොතාපත්තිඵලං වීතිවත්තො තෙන සමන්නාගතොති? ආමන්තා. සකදාගාමී සොතාපත්තිමග්ගං වීතිවත්තො, සක්කායදිට්ඨිං…පෙ…. අපායගමනීයං මොහං වීතිවත්තො තෙන සමන්නාගතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

396. න වත්තබ්බං – ‘‘අරහා චතූහි ඵලෙහි සමන්නාගතො’’ති? ආමන්තා . නනු අරහතා චත්තාරි ඵලානි පටිලද්ධානි, තෙහි ච අපරිහීනොති? ආමන්තා . හඤ්චි අරහතා චත්තාරි ඵලානි පටිලද්ධානි තෙහි ච අපරිහීනො, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අරහා චතූහි ඵලෙහි සමන්නාගතො’’ති.

න වත්තබ්බං – ‘‘අනාගාමී තීහි ඵලෙහි සමන්නාගතො’’ති? ආමන්තා. නනු අනාගාමිනා තීණි ඵලානි පටිලද්ධානි, තෙහි ච අපරිහීනොති? ආමන්තා. හඤ්චි අනාගාමිනා තීණි ඵලානි පටිලද්ධානි තෙහි ච අපරිහීනො, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අනාගාමී තීහි ඵලෙහි සමන්නාගතො’’ති.

න වත්තබ්බං – ‘‘සකදාගාමී ද්වීහි ඵලෙහි සමන්නාගතො’’ති? ආමන්තා. නනු සකදාගාමිනා ද්වෙ ඵලානි පටිලද්ධානි, තෙහි ච අපරිහීනොති? ආමන්තා. හඤ්චි සකදාගාමිනා ද්වෙ ඵලානි පටිලද්ධානි තෙහි ච අපරිහීනො, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘සකදාගාමී ද්වීහි ඵලෙහි සමන්නාගතො’’ති.

අරහතා චත්තාරි ඵලානි පටිලද්ධානි තෙහි ච අපරිහීනොති, අරහා චතූහි ඵලෙහි සමන්නාගතොති? ආමන්තා. අරහතා චත්තාරො මග්ගා පටිලද්ධා තෙහි ච අපරිහීනොති, අරහා චතූහි මග්ගෙහි සමන්නාගතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අනාගාමිනා තීණි ඵලානි පටිලද්ධානි තෙහි ච අපරිහීනොති, අනාගාමී තීහි ඵලෙහි සමන්නාගතොති? ආමන්තා. අනාගාමිනා තයො මග්ගා පටිලද්ධා තෙහි ච අපරිහීනොති, අනාගාමී තීහි මග්ගෙහි සමන්නාගතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සකදාගාමිනා ද්වෙ ඵලානි පටිලද්ධානි තෙහි ච අපරිහීනොති, සකදාගාමී ද්වීහි ඵලෙහි සමන්නාගතොති? ආමන්තා. සකදාගාමිනා ද්වෙ මග්ගා පටිලද්ධා, තෙහි ච අපරිහීනොති, සකදාගාමී ද්වීහි මග්ගෙහි සමන්නාගතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සමන්නාගතකථා නිට්ඨිතා.

4. චතුත්ථවග්ගො

(37) 5. උපෙක්ඛාසමන්නාගතකථා

397. අරහා ඡහි උපෙක්ඛාහි සමන්නාගතොති? ආමන්තා. අරහා ඡහි ඵස්සෙහි, ඡහි වෙදනාහි, ඡහි සඤ්ඤාහි…පෙ.… ඡහි පඤ්ඤාහි සමන්නාගතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අරහා ඡහි උපෙක්ඛාහි සමන්නාගතොති? ආමන්තා. අරහා චක්ඛුනා රූපං පස්සන්තො සොතෙන සද්දං සුණාති, ඝානෙන ගන්ධං ඝායති, ජිව්හාය රසං සායති, කායෙන ඵොට්ඨබ්බං ඵුසති, මනසා ධම්මං විජානාති…පෙ…. මනසා ධම්මං විජානන්තො චක්ඛුනා රූපං පස්සති, සොතෙන සද්දං සුණාති, ඝානෙන ගන්ධං ඝායති, ජිව්හාය රසං සායති, කායෙන ඵොට්ඨබ්බං ඵුසතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අරහා ඡහි උපෙක්ඛාහි සමන්නාගතොති? ආමන්තා. සතතං සමිතං අබ්බොකිණ්ණං ඡහි උපෙක්ඛාහි සමන්නාගතො සමොහිතො [සමාහිතො (ස්‍යා.)], ඡ උපෙක්ඛායො පච්චුපට්ඨිතාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

න වත්තබ්බං – ‘‘අරහා ඡහි උපෙක්ඛාහි සමන්නාගතො’’ති? ආමන්තා. නනු අරහා ඡළඞ්ගුපෙක්ඛොති? ආමන්තා. හඤ්චි අරහා ඡළඞ්ගුපෙක්ඛො, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අරහා ඡහි උපෙක්ඛාහි සමන්නාගතො’’ති…පෙ…..

උපෙක්ඛාසමන්නාගතකථා නිට්ඨිතා.

4. චතුත්ථවග්ගො

(38) 6. බොධියා බුද්ධොතිකථා

398. බොධියා බුද්ධොති? ආමන්තා. බොධියා නිරුද්ධාය විගතාය පටිපස්සද්ධාය අබුද්ධො හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

බොධියා බුද්ධොති? ආමන්තා. අතීතාය බොධියා බුද්ධොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.... අතීතාය බොධියා බුද්ධොති? ආමන්තා. තාය බොධියා බොධිකරණීයං කරොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

තාය බොධියා බොධිකරණීයං කරොතීති? ආමන්තා. තාය බොධියා දුක්ඛං පරිජානාති, සමුදයං පජහති, නිරොධං සච්ඡිකරොති, මග්ගං භාවෙතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

බොධියා බුද්ධොති? ආමන්තා. අනාගතාය බොධියා බුද්ධොති ? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

අනාගතාය බොධියා බුද්ධොති? ආමන්තා. තාය බොධියා බොධිකරණීයං කරොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ. ....

තාය බොධියා බොධිකරණීයං කරොතීති? ආමන්තා. තාය බොධියා දුක්ඛං පරිජානාති…පෙ.... මග්ගං භාවෙතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

පච්චුප්පන්නාය බොධියා බුද්ධො, තාය බොධියා බොධිකරණීයං කරොතීති? ආමන්තා. අතීතාය බොධියා බුද්ධො, තාය බොධියා බොධිකරණීයං කරොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

පච්චුප්පන්නාය බොධියා බුද්ධො, තාය බොධියා දුක්ඛං පරිජානාති, සමුදයං පජහති, නිරොධං සච්ඡිකරොති, මග්ගං භාවෙතීති? ආමන්තා. අතීතාය බොධියා බුද්ධො, තාය බොධියා දුක්ඛං පරිජානාති…පෙ.... මග්ගං භාවෙතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

පච්චුප්පන්නාය බොධියා බුද්ධො, තාය බොධියා බොධිකරණීයං කරොතීති? ආමන්තා. අනාගතාය බොධියා බුද්ධො, තාය බොධියා බොධිකරණීයං කරොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

පච්චුප්පන්නාය බොධියා බුද්ධො, තාය බොධියා දුක්ඛං පරිජානාති…පෙ.... මග්ගං භාවෙතීති ? ආමන්තා. අනාගතාය බොධියා බුද්ධො, තාය බොධියා දුක්ඛං පරිජානාති…පෙ.... මග්ගං භාවෙතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ. ....

අතීතාය බොධියා බුද්ධො, න ච තාය බොධියා බොධිකරණීයං කරොතීති? ආමන්තා. පච්චුප්පන්නාය බොධියා බුද්ධො, න ච තාය බොධියා බොධිකරණීයං කරොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

අතීතාය බොධියා බුද්ධො, න ච තාය බොධියා දුක්ඛං පරිජානාති…පෙ.... මග්ගං භාවෙතීති? ආමන්තා. පච්චුප්පන්නාය බොධියා බුද්ධො, න ච තාය බොධියා දුක්ඛං පරිජානාති…පෙ.... මග්ගං භාවෙතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

අනාගතාය බොධියා බුද්ධො, න ච තාය බොධියා බොධිකරණීයං කරොතීති? ආමන්තා. පච්චුප්පන්නාය බොධියා බුද්ධො, න ච තාය බොධියා බොධිකරණීයං කරොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

අනාගතාය බොධියා බුද්ධො, න ච තාය බොධියා දුක්ඛං පරිජානාති…පෙ.... මග්ගං භාවෙතීති? ආමන්තා. පච්චුප්පන්නාය බොධියා බුද්ධො, න ච තාය බොධියා දුක්ඛං පරිජානාති…පෙ.... මග්ගං භාවෙතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

399. අතීතාය බොධියා බුද්ධො, අනාගතාය බොධියා බුද්ධො, පච්චුප්පන්නාය බොධියා බුද්ධොති? ආමන්තා. තීහි බොධීහි බුද්ධොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

තීහි බොධීහි බුද්ධොති? ආමන්තා. සතතං සමිතං අබ්බොකිණ්ණං තීහි බොධීහි සමන්නාගතො සමොහිතො, තිස්සො බොධියො පච්චුපට්ඨිතාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

න වත්තබ්බං – ‘‘බොධියා බුද්ධො’’ති? ආමන්තා. නනු බොධිපටිලාභා බුද්ධොති? ආමන්තා. හඤ්චි බොධිපටිලාභා බුද්ධො, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘බොධියා බුද්ධො’’ති.

බොධිපටිලාභා බුද්ධොති, බොධියා බුද්ධොති? ආමන්තා. බොධිපටිලාභා බොධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

බොධියා බුද්ධොතිකථා නිට්ඨිතා.

4. චතුත්ථවග්ගො

(39) 7. ලක්ඛණකථා

400. ලක්ඛණසමන්නාගතො බොධිසත්තොති? ආමන්තා. පදෙසලක්ඛණෙහි සමන්නාගතො පදෙසබොධිසත්තොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

ලක්ඛණසමන්නාගතො බොධිසත්තොති? ආමන්තා . තිභාගලක්ඛණෙහි සමන්නාගතො තිභාගබොධිසත්තොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

ලක්ඛණසමන්නාගතො බොධිසත්තොති? ආමන්තා. උපඩ්ඪලක්ඛණෙහි සමන්නාගතො උපඩ්ඪබොධිසත්තොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

ලක්ඛණසමන්නාගතො බොධිසත්තොති? ආමන්තා. චක්කවත්තිසත්තො ලක්ඛණසමන්නාගතො, චක්කවත්තිසත්තො බොධිසත්තොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

චක්කවත්තිසත්තො ලක්ඛණසමන්නාගතො, චක්කවත්තිසත්තො බොධිසත්තොති? ආමන්තා. යාදිසො බොධිසත්තස්ස පුබ්බයොගො පුබ්බචරියා ධම්මක්ඛානං ධම්මදෙසනා, තාදිසො චක්කවත්තිසත්තස්ස පුබ්බයොගො පුබ්බචරියා ධම්මක්ඛානං ධම්මදෙසනාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

401. යථා බොධිසත්තස්ස ජායමානස්ස දෙවා පඨමං පටිග්ගණ්හන්ති පච්ඡා මනුස්සා [දී. නි. 2.27; ම. නි. 3.205 වුත්තං දිස්සාය පුච්ඡති], එවමෙවං චක්කවත්තිසත්තස්ස ජායමානස්ස දෙවා පඨමං පටිග්ගණ්හන්ති පච්ඡා මනුස්සාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

යථා බොධිසත්තස්ස ජායමානස්ස චත්තාරො නං දෙවපුත්තා පටිග්ගහෙත්වා මාතු පුරතො ඨපෙන්ති – ‘‘අත්තමනා, දෙවි, හොහි! මහෙසක්ඛො තෙ පුත්තො උප්පන්නො’’ති, එවමෙවං චක්කවත්තිසත්තස්ස ජායමානස්ස චත්තාරො නං දෙවපුත්තා පටිග්ගහෙත්වා මාතු පුරතො ඨපෙන්ති – ‘‘අත්තමනා, දෙවි, හොහි! මහෙසක්ඛො තෙ පුත්තො උප්පන්නො’’ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

යථා බොධිසත්තස්ස ජායමානස්ස ද්වෙ උදකස්ස ධාරා අන්තලික්ඛා පාතුභවන්ති – එකා සීතස්ස, එකා උණ්හස්ස – යෙන බොධිසත්තස්ස උදකකිච්චං කරොන්ති මාතු ච, එවමෙවං චක්කවත්තිසත්තස්ස ජායමානස්ස ද්වෙ උදකස්ස ධාරා අන්තලික්ඛා පාතුභවන්ති – එකා සීතස්ස, එකා උණ්හස්ස – යෙන චක්කවත්තිසත්තස්ස උදකකිච්චං කරොන්ති මාතු චාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

යථා සම්පතිජාතො බොධිසත්තො සමෙහි පාදෙහි පතිට්ඨහිත්වා උත්තරෙන අභිමුඛො සත්තපදවීතිහාරෙන ගච්ඡති සෙතම්හි ඡත්තෙ අනුධාරියමානෙ, සබ්බා ච දිසා විලොකෙති, ආසභිඤ්ච වාචං භාසති – ‘‘අග්ගොහමස්මි ලොකස්ස, ජෙට්ඨොහමස්මි ලොකස්ස, සෙට්ඨොහමස්මි ලොකස්ස, අයමන්තිමා ජාති, නත්ථි දානි පුනබ්භවො’’ති, එවමෙවං සම්පතිජාතො චක්කවත්තිසත්තො සමෙහි පාදෙහි පතිට්ඨහිත්වා උත්තරෙන අභිමුඛො සත්තපදවීතිහාරෙන ගච්ඡති සෙතම්හි ඡත්තෙ අනුධාරියමානෙ, සබ්බා ච දිසා විලොකෙති, ආසභිඤ්ච වාචං භාසති – ‘‘අග්ගොහමස්මි ලොකස්ස, ජෙට්ඨොහමස්මි ලොකස්ස, සෙට්ඨොහමස්මි ලොකස්ස, අයමන්තිමා ජාති, නත්ථි දානි පුනබ්භවො’’ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

යථා බොධිසත්තස්ස ජායමානස්ස මහතො ආලොකස්ස මහතො ඔභාසස්ස මහතො භූමිචාලස්ස පාතුභාවො හොති, එවමෙවං චක්කවත්තිසත්තස්ස ජායමානස්ස මහතො ආලොකස්ස මහතො ඔභාසස්ස මහතො භූමිචාලස්ස පාතුභාවො හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

යථා බොධිසත්තස්ස පකතිකායො සමන්තා බ්‍යාමං ඔභාසති, එවමෙවං චක්කවත්තිසත්තස්ස පකතිකායො සමන්තා බ්‍යාමං ඔභාසතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

යථා බොධිසත්තො මහාසුපිනං පස්සති, එවමෙවං චක්කවත්තිසත්තො මහාසුපිනං පස්සතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

402. න වත්තබ්බං – ‘‘ලක්ඛණසමන්නාගතො බොධිසත්තො’’ති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘ද්වත්තිංසිමානි, භික්ඛවෙ, මහාපුරිසස්ස මහාපුරිසලක්ඛණානි, යෙහි සමන්නාගතස්ස මහාපුරිසස්ස ද්වෙව ගතියො භවන්ති අනඤ්ඤා [න අඤ්ඤා (ක.)]! සචෙ අගාරං අජ්ඣාවසති, රාජා හොති චක්කවත්තී ධම්මිකො ධම්මරාජා චාතුරන්තො විජිතාවී ජනපදත්ථාවරියප්පත්තො සත්තරතනසමන්නාගතො. තස්සිමානි සත්ත රතනානි භවන්ති, සෙය්‍යථිදං – චක්කරතනං, හත්ථිරතනං, අස්සරතනං , මණිරතනං, ඉත්ථිරතනං, ගහපතිරතනං, පරිණායකරතනමෙව

සත්තමං. පරොසහස්සං ඛො පනස්ස පුත්තා භවන්ති සූරා වීරඞ්ගරූපා පරසෙනප්පමද්දනා. සො ඉමං පථවිං සාගරපරියන්තං අදණ්ඩෙන අසත්ථෙන ධම්මෙන අභිවිජිය අජ්ඣාවසති. සචෙ ඛො පන අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජති, අරහං හොති සම්මාසම්බුද්ධො ලොකෙ විවට්ටච්ඡදො''ති [දී. නි. 3.200]. අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි ලක්ඛණසමන්නාගතො බොධිසත්තොති.

ලක්ඛණකථා නිට්ඨිතා.

4. චතුත්ථවග්ගො

(40) 8. නියාමොක්කන්තිකථා

403. බොධිසත්තො කස්සපස්ස භගවතො පාවචනෙ ඔක්කන්තනියාමො චරිතබ්‍රහ්මචරියොති [ම. නි. 2.282 ඝටිකාරසුත්තං නිස්සාය පුච්ඡති]? ආමන්තා. බොධිසත්තො කස්සපස්ස භගවතො සාවකොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

බොධිසත්තො කස්සපස්ස භගවතො සාවකොති? ආමන්තා. සාවකො හුත්වා බුද්ධො හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

සාවකො හුත්වා බුද්ධො හොතීති? ආමන්තා. අනුස්සවියොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

අනුස්සවියොති ? ආමන්තා. නනු භගවා සයම්භූති? ආමන්තා. හඤ්චි භගවා සයම්භූ, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''අනුස්සවියො''ති.

බොධිසත්තො කස්සපස්ස භගවතො පාවචනෙ ඔක්කන්තනියාමො චරිතබ්‍රහ්මචරියොති? ආමන්තා. භගවතා බොධියා මූලෙ තීණෙව සාමඤ්ඤඵලානි අභිසම්බුද්ධානීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

නනු භගවතා බොධියා මූලෙ චත්තාරි සාමඤ්ඤඵලානි අභිසම්බුද්ධානීති? ආමන්තා. හඤ්චි භගවතා බොධියා මූලෙ චත්තාරි සාමඤ්ඤඵලානි අභිසම්බුද්ධානි, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''බොධිසත්තො කස්සපස්ස භගවතො පාවචනෙ ඔක්කන්තනියාමො චරිතබ්‍රහ්මචරියො''ති.

404. බොධිසත්තො කස්සපස්ස භගවතො පාවචනෙ ඔක්කන්තනියාමො චරිතබ්‍රහ්මචරියොති? ආමන්තා. බොධිසත්තො දුක්කරකාරිකං අකාසීති? ආමන්තා. දස්සනසම්පන්නො පුග්ගලො දුක්කරකාරිකං කරෙය්‍යාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

බොධිසත්තො අපරන්තපං [අමරං තපං (සං. නි. 1.137)] අකාසි, අඤ්ඤං සත්ථාරං උද්දිසීති? ආමන්තා. දස්සනසම්පන්නො පුග්ගලො අඤ්ඤං සත්ථාරං උද්දිසෙය්‍යාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

ආයස්මා ආනන්දො භගවතො පාවචනෙ ඔක්කන්තනියාමො චරිතබ්‍රහ්මචරියො, ආයස්මා ආනන්දො භගවතො සාවකොති? ආමන්තා. බොධිසත්තො කස්සපස්ස භගවතො පාවචනෙ ඔක්කන්තනියාමො චරිතබ්‍රහ්මචරියො , බොධිසත්තො කස්සපස්ස භගවතො සාවකොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

චිත්තො ගහපති හත්ථකො ආළවකො භගවතො පාවචනෙ ඔක්කන්තනියාමො චරිතබ්‍රහ්මචරියො, චිත්තො ගහපති හත්ථකො ආළවකො භගවතො සාවකොති? ආමන්තා. බොධිසත්තො කස්සපස්ස භගවතො පාවචනෙ ඔක්කන්තනියාමො චරිතබ්‍රහ්මචරියො, බොධිසත්තො කස්සපස්ස භගවතො සාවකොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

බොධිසත්තො කස්සපස්ස භගවතො පාවචනෙ ඔක්කන්තනියාමො චරිතබ්‍රහ්මචරියො, න ච කස්සපස්ස භගවතො සාවකොති? ආමන්තා. ආයස්මා ආනන්දො භගවතො පාවචනෙ ඔක්කන්තනියාමො චරිතබ්‍රහ්මචරියො, න ච භගවතො සාවකොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

බොධිසත්තො කස්සපස්ස භගවතො පාවචනෙ ඔක්කන්තනියාමො චරිතබ්‍රහ්මචරියො, න ච කස්සපස්ස භගවතො සාවකොති? ආමන්තා. චිත්තො ගහපති හත්ථකො ආළවකො භගවතො පාවචනෙ ඔක්කන්තනියාමො චරිතබ්‍රහ්මචරියො, න ච භගවතො සාවකොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

බොධිසත්තො කස්සපස්ස භගවතො පාවචනෙ ඔක්කන්තනියාමො චරිතබ්‍රහ්මචරියො, න ච කස්සපස්ස භගවතො සාවකොති? ආමන්තා. සාවකො ජාතිං වීතිවත්තො අසාවකො හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

405. න වත්තබ්බං – ‘‘බොධිසත්තො කස්සපස්ස භගවතො පාවචනෙ ඔක්කන්තනියාමො චරිතබ්‍රහ්මචරියො’’ති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘කස්සපෙ අහං, ආනන්ද, භගවති බ්‍රහ්මචරියං අචරිං ආයතිං සම්බොධායා’’ති! අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා . තෙන හි න වත්තබ්බං – ‘‘බොධිසත්තො කස්සපස්ස භගවතො පාවචනෙ ඔක්කන්තනියාමො චරිතබ්‍රහ්මචරියො’’ති.

බොධිසත්තො කස්සපස්ස භගවතො පාවචනෙ ඔක්කන්තනියාමො චරිතබ්‍රහ්මචරියොති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා –

‘‘සබ්බාභිභූ සබ්බවිදූහමස්මි,
සබ්බෙසු ධම්මෙසු අනූපලිත්තො;
සබ්බඤ්ජහො තණ්හක්ඛයෙ විමුත්තො,
සයං අභිඤ්ඤාය කමුද්දිසෙය්‍යං.

‘‘න මෙ ආචරියො අත්ථි, සදිසො මෙ න විජ්ජති;
සදෙවකස්මිං ලොකස්මිං, නත්ථි මෙ පටිපුග්ගලො.

‘‘අහඤ්හි අරහා ලොකෙ, අහං සත්ථා අනුත්තරො;
එකොම්හි සම්මාසම්බුද්ධො, සීතිභූතොස්මි නිබ්බුතො.

‘‘ධම්මචක්කං පවත්තෙතුං, ගච්ඡාමි කාසිනං පුරං;
අන්ධීභූතස්මිං [අන්ධභූතස්මිං (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] ලොකස්මිං, ආහඤ්ඡං [ආහඤ්ඤිං (ක.)] අමතදුන්දුභි’’න්ති [දුදුභින්ති (ක.)].

‘‘යථා ඛො ත්වං, ආවුසො, පටිජානාසි, අරහසි අනන්තජිනො’’ති?

‘‘මාදිසා වෙ ජිනා හොන්ති, යෙ පත්තා ආසවක්ඛයං;
ජිතා මෙ පාපකා ධම්මා, තස්මාහං උපක ජිනො’’ති [මහාව. 11; ම. නි. 1.285; 2.341].

අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි න වත්තබ්බං – ‘‘බොධිසත්තො කස්සපස්ස භගවතො පාවචනෙ ඔක්කන්තනියාමො චරිතබ්‍රහ්මචරියො’’ති.

බොධිසත්තො කස්සපස්ස භගවතො පාවචනෙ ඔක්කන්තනියාමො චරිතබ්‍රහ්මචරියොති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘‘ඉදං දුක්ඛං අරියසච්ච’න්ති මෙ, භික්ඛවෙ, පුබ්බෙ අනනුස්සුතෙසු ධම්මෙසු චක්ඛුං උදපාදි, ඤාණං උදපාදි, පඤ්ඤා උදපාදි, විජ්ජා උදපාදි, ආලොකො උදපාදි. ‘තං ඛො පනිදං දුක්ඛං අරියසච්චං පරිඤ්ඤෙය්‍ය’න්ති මෙ, භික්ඛවෙ…පෙ.... පරිඤ්ඤාතන්ති මෙ, භික්ඛවෙ, පුබ්බෙ අනනුස්සුතෙසු ධම්මෙසු චක්ඛුං උදපාදි…පෙ.... ආලොකො උදපාදි. ‘ඉදං දුක්ඛසමුදයං අරියසච්ච’න්ති මෙ, භික්ඛවෙ…පෙ.... ‘තං ඛො පනිදං දුක්ඛසමුදයං [දුක්ඛසමුදයො (ස්‍යා. කං.)] අරියසච්චං පහාතබ්බ’න්ති මෙ, භික්ඛවෙ…පෙ.... පහීනන්ති මෙ, භික්ඛවෙ…පෙ.... ‘ඉදං දුක්ඛනිරොධං [දුක්ඛනිරොධො (ස්‍යා. කං.)] අරියසච්ච’න්ති මෙ, භික්ඛවෙ…පෙ.... ‘තං ඛො පනිදං දුක්ඛනිරොධං අරියසච්චං සච්ඡිකාතබ්බ’න්ති මෙ, භික්ඛවෙ…පෙ.... සච්ඡිකතන්ති මෙ, භික්ඛවෙ…පෙ.... ‘ඉදං දුක්ඛනිරොධගාමිනී පටිපදා අරියසච්ච’න්ති මෙ, භික්ඛවෙ…පෙ.... ‘තං ඛො පනිදං දුක්ඛනිරොධගාමිනී පටිපදා අරියසච්චං භාවෙතබ්බ’න්ති මෙ, භික්ඛවෙ…පෙ.... භාවිතන්ති මෙ, භික්ඛවෙ, පුබ්බෙ අනනුස්සුතෙසු ධම්මෙසු චක්ඛුං උදපාදි, ඤාණං උදපාදි, පඤ්ඤා උදපාදි, විජ්ජා උදපාදි, ආලොකො උදපාදී’’ති [මහාව. 15; සං. නි. 5.1081; පටි. ම. 2.30]. අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි න වත්තබ්බං – ‘‘බොධිසත්තො කස්සපස්ස භගවතො පාවචනෙ ඔක්කන්තනියාමො චරිතබ්‍රහ්මචරියො’’ති.

නියාමොක්කන්තිකථා නිට්ඨිතා.

4. චතුත්ථවග්ගො

(41) 9. අපරාපි සමන්නාගතකථා

406. අරහත්තසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො තීහි ඵලෙහි සමන්නාගතොති? ආමන්තා. අරහත්තසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො තීහි ඵස්සෙහි තීහි වෙදනාහි තීහි සඤ්ඤාහි තීහි චෙතනාහි තීහි චිත්තෙහි තීහි සද්ධාහි තීහි වීරියෙහි තීහි සතීහි තීහි සමාධීහි තීහි පඤ්ඤාහි සමන්නාගතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

අනාගාමිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො ද්වීහි ඵලෙහි සමන්නාගතොති? ආමන්තා. අනාගාමිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො තීහි ඵස්සෙහි තීහි වෙදනාහි…පෙ…. තීහි පඤ්ඤාහි සමන්නාගතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සකදාගාමිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො සොතාපත්තිඵලෙන සමන්නාගතොති? ආමන්තා. සකදාගාමිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො ද්වීහි ඵස්සෙහි ද්වීහි වෙදනාහි…පෙ…. ද්වීහි පඤ්ඤාහි සමන්නාගතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අරහත්තසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො සොතාපත්තිඵලෙන සමන්නාගතොති? ආමන්තා. අරහත්තසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො සොතාපන්නො සත්තක්ඛත්තුපරමො, කොලඞ්කොලො, එකබීජීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අරහත්තසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො සකදාගාමිඵලෙන සමන්නාගතොති? ආමන්තා. අරහත්තසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො සකදාගාමීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අරහත්තසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො අනාගාමිඵලෙන සමන්නාගතොති? ආමන්තා. අරහත්තසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො අනාගාමී අන්තරාපරිනිබ්බායී, උපහච්චපරිනිබ්බායී, අසඞ්ඛාරපරිනිබ්බායී, සසඞ්ඛාරපරිනිබ්බායී, උද්ධංසොතො අකනිට්ඨගාමීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අනාගාමිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො සොතාපත්තිඵලෙන සමන්නාගතොති? ආමන්තා . අනාගාමිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො සොතාපන්නො සත්තක්ඛත්තුපරමො, කොලඞ්කොලො, එකබීජීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අනාගාමිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො සකදාගාමිඵලෙන සමන්නාගතොති? ආමන්තා. අනාගාමිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො සකදාගාමීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සකදාගාමිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො සොතාපත්තිඵලෙන සමන්නාගතොති? ආමන්තා. සකදාගාමිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො සොතාපන්නො සත්තක්ඛත්තුපරමො, කොලඞ්කොලො, එකබීජීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

407. සොතාපත්තිඵලෙන සමන්නාගතො සොතාපන්නොති වත්තබ්බොති? ආමන්තා . අරහත්තසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො සොතාපත්තිඵලෙන සමන්නාගතොති? ආමන්තා. ස්වෙව අරහත්තසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො, සො සොතාපන්නොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සකදාගාමිඵලෙන සමන්නාගතො සකදාගාමීති වත්තබ්බොති? ආමන්තා. අරහත්තසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො සකදාගාමිඵලෙන සමන්නාගතොති? ආමන්තා. ස්වෙව අරහත්තසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො, සො සකදාගාමීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අනාගාමිඵලෙන සමන්නාගතො අනාගාමීති වත්තබ්බොති? ආමන්තා. අරහත්තසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො අනාගාමිඵලෙන සමන්නාගතොති? ආමන්තා . ස්වෙව අරහත්තසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො, සො අනාගාමීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සොතාපත්තිඵලෙන සමන්නාගතො සොතාපන්නොති වත්තබ්බොති? ආමන්තා. අනාගාමිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො සොතාපත්තිඵලෙන සමන්නාගතොති? ආමන්තා. ස්වෙව අනාගාමිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො, සො සොතාපන්නොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සකදාගාමිඵලෙන සමන්නාගතො සකදාගාමීති වත්තබ්බොති? ආමන්තා. අනාගාමිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො සකදාගාමිඵලෙන සමන්නාගතොති? ආමන්තා. ස්වෙව අනාගාමිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො, සො සකදාගාමීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සොතාපත්තිඵලෙන සමන්නාගතො සොතාපන්නොති වත්තබ්බොති? ආමන්තා . සකදාගාමිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො සොතාපත්තිඵලෙන සමන්නාගතොති? ආමන්තා. ස්වෙව සකදාගාමිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො, සො සොතාපන්නොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

408. අරහත්තසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො සොතාපත්තිඵලෙන සමන්නාගතොති? ආමන්තා. නනු අරහත්තසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො සොතාපත්තිඵලං වීතිවත්තොති? ආමන්තා. හඤ්චි අරහත්තසච්ඡිකිරියාය

පටිපන්නො පුග්ගලො සොතාපත්තිඵලං වීතිවත්තො, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අරහත්තසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො සොතාපත්තිඵලෙන සමන්නාගතො’’ති.

අරහත්තසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො සොතාපත්තිඵලං වීතිවත්තො, තෙන සමන්නාගතොති? ආමන්තා. අරහත්තසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො සොතාපත්තිමග්ගං වීතිවත්තො, සක්කායදිට්ඨිං විචිකිච්ඡං සීලබ්බතපරාමාසං අපායගමනීයං රාගං අපායගමනීයං දොසං අපායගමනීයං මොහං වීතිවත්තො, තෙන සමන්නාගතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

අරහත්තසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො සකදාගාමිඵලෙන සමන්නාගතොති? ආමන්තා. නනු අරහත්තසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො සකදාගාමිඵලං වීතිවත්තොති? ආමන්තා. හඤ්චි අරහත්තසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො සකදාගාමිඵලං වීතිවත්තො, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අරහත්තසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො සකදාගාමිඵලෙන සමන්නාගතො’’ති.

අරහත්තසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො සකදාගාමිඵලං වීතිවත්තො, තෙන සමන්නාගතොති? ආමන්තා. අරහත්තසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො සකදාගාමිමග්ගං වීතිවත්තො, ඔළාරිකං කාමරාගං ඔළාරිකං බ්‍යාපාදං වීතිවත්තො, තෙන සමන්නාගතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

අරහත්තසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො අනාගාමිඵලෙන සමන්නාගතොති? ආමන්තා. නනු අරහත්තසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො අනාගාමිඵලං වීතිවත්තොති? ආමන්තා. හඤ්චි අරහත්තසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො අනාගාමිඵලං වීතිවත්තො, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අරහත්තසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො අනාගාමිඵලෙන සමන්නාගතො’’ති.

අරහත්තසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො අනාගාමිඵලං වීතිවත්තො, තෙන සමන්නාගතොති? ආමන්තා. අරහත්තසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො අනාගාමිමග්ගං වීතිවත්තො, අණුසහගතං කාමරාගං අණුසහගතං බ්‍යාපාදං වීතිවත්තො, තෙන සමන්නාගතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

409. අනාගාමිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො සොතාපත්තිඵලෙන සමන්නාගතොති? ආමන්තා. නනු අනාගාමිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො සොතාපත්තිඵලං වීතිවත්තොති? ආමන්තා. හඤ්චි අනාගාමිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො සොතාපත්තිඵලං වීතිවත්තො, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අනාගාමිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො සොතාපත්තිඵලෙන සමන්නාගතො’’ති.

අනාගාමිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො සොතාපත්තිඵලං වීතිවත්තො, තෙන සමන්නාගතොති? ආමන්තා. අනාගාමිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො සොතාපත්තිමග්ගං වීතිවත්තො, සක්කායදිට්ඨිං…පෙ.... අපායගමනීයං මොහං වීතිවත්තො, තෙන සමන්නාගතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

අනාගාමිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො සකදාගාමිඵලෙන සමන්නාගතොති? ආමන්තා. නනු අනාගාමිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො සකදාගාමිඵලං වීතිවත්තොති? ආමන්තා. හඤ්චි අනාගාමිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො සකදාගාමිඵලං වීතිවත්තො, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අනාගාමිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො සකදාගාමිඵලෙන සමන්නාගතො’’ති.

අනාගාමිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො සකදාගාමිඵලං වීතිවත්තො, තෙන සමන්නාගතොති? ආමන්තා . අනාගාමිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො සකදාගාමිමග්ගං වීතිවත්තො, ඔළාරිකං කාමරාගං ඔළාරිකං බ්‍යාපාදං වීතිවත්තො, තෙන සමන්නාගතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

410. සකදාගාමිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො සොතාපත්තිඵලෙන සමන්නාගතොති? ආමන්තා. නනු සකදාගාමිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො සොතාපත්තිඵලං වීතිවත්තොති? ආමන්තා. හඤ්චි සකදාගාමිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො සොතාපත්තිඵලං වීතිවත්තො, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘සකදාගාමිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො සොතාපත්තිඵලෙන සමන්නාගතො’’ති.

සකදාගාමිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො සොතාපත්තිඵලං වීතිවත්තො, තෙන සමන්නාගතොති? ආමන්තා. සකදාගාමිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො සොතාපත්තිමග්ගං වීතිවත්තො , සක්කායදිට්ඨිං…පෙ.... අපායගමනීයං මොහං වීතිවත්තො, තෙන සමන්නාගතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

411. න වත්තබ්බං – ‘‘අරහත්තසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො තීහි ඵලෙහි සමන්නාගතො’’ති? ආමන්තා. නනු අරහත්තසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නෙන පුග්ගලෙන තීණි ඵලානි පටිලද්ධානි, තෙහි ච අපරිහීනොති? ආමන්තා. හඤ්චි අරහත්තසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නෙන පුග්ගලෙන තීණි ඵලානි පටිලද්ධානි තෙහි ච අපරිහීනො, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අරහත්තසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො තීහි ඵලෙහි සමන්නාගතො’’ති.

න වත්තබ්බං – ‘‘අනාගාමිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො ද්වීහි ඵලෙහි සමන්නාගතො’’ති? ආමන්තා. නනු අනාගාමිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නෙන පුග්ගලෙන ද්වෙ ඵලානි පටිලද්ධානි, තෙහි ච අපරිහීනොති? ආමන්තා. හඤ්චි අනාගාමිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නෙන පුග්ගලෙන ද්වෙ ඵලානි පටිලද්ධානි තෙහි ච අපරිහීනො, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අනාගාමිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො ද්වීහි ඵලෙහි සමන්නාගතො’’ති.

න වත්තබ්බං – ‘‘සකදාගාමිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො සොතාපත්තිඵලෙන සමන්නාගතො’’ති? ආමන්තා. නනු සකදාගාමිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නෙන පුග්ගලෙන සොතාපත්තිඵලං පටිලද්ධං, තෙන ච අපරිහීනොති? ආමන්තා. හඤ්චි සකදාගාමිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නෙන පුග්ගලෙන සොතාපත්තිඵලං පටිලද්ධං තෙන ච අපරිහීනො, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘සකදාගාමිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො සොතාපත්තිඵලෙන සමන්නාගතො’’ති.

412. අරහත්තසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නෙන පුග්ගලෙන තීණි ඵලානි පටිලද්ධානි තෙහි ච අපරිහීනොති, අරහත්තසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො තීහි ඵලෙහි සමන්නාගතොති? ආමන්තා. අරහත්තසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නෙන පුග්ගලෙන චත්තාරො මග්ගා පටිලද්ධා තෙහි ච අපරිහීනොති, අරහත්තසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො චතූහි මග්ගෙහි සමන්නාගතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

අනාගාමිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නෙන පුග්ගලෙන ද්වෙ ඵලානි පටිලද්ධානි තෙහි ච අපරිහීනොති , අනාගාමිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො ද්වීහි ඵලෙහි සමන්නාගතොති? ආමන්තා. අනාගාමිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නෙන පුග්ගලෙන තයො මග්ගා පටිලද්ධා තෙහි ච අපරිහීනොති, අනාගාමිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො තීහි මග්ගෙහි සමන්නාගතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

සකදාගාමිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නෙන පුග්ගලෙන සොතාපත්තිඵලං පටිලද්ධං තෙන ච අපරිහීනොති, සකදාගාමිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො සොතාපත්තිඵලෙන සමන්නාගතොති? ආමන්තා. සකදාගාමිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නෙන පුග්ගලෙන ද්වෙ මග්ගා පටිලද්ධා තෙහි ච අපරිහීනොති, සකදාගාමිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො පුග්ගලො ද්වීහි මග්ගෙහි සමන්නාගතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

අපරාපි සමන්නාගතකථා නිට්ඨිතා.

4. චතුත්ථවග්ගො

(42) 10. සබ්බසංයොජනප්පහානකථා

413. සබ්බසංයොජනානං පහානං අරහත්තන්ති? ආමන්තා. අරහත්තමග්ගෙන සබ්බෙ සංයොජනා පහීයන්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

අරහත්තමග්ගෙන සබ්බෙ සංයොජනා පහීයන්තීති? ආමන්තා. අරහත්තමග්ගෙන සක්කායදිට්ඨිං විචිකිච්ඡං සීලබ්බතපරාමාසං පජහතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

අරහත්තමග්ගෙන සක්කායදිට්ඨිං විචිකිච්ඡං සීලබ්බතපරාමාසං පජහතීති? ආමන්තා. නනු තිණ්ණං සංයොජනානං පහානං සොතාපත්තිඵලං වුත්තං භගවතාති? ආමන්තා. හඤ්චි තිණ්ණං සංයොජනානං පහානං සොතාපත්තිඵලං වුත්තං භගවතා, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අරහත්තමග්ගෙන සබ්බෙ සංයොජනා පහීයන්තී’’ති.

414. අරහත්තමග්ගෙන සබ්බෙ සංයොජනා පහීයන්තීති? ආමන්තා. අරහත්තමග්ගෙන ඔළාරිකං කාමරාගං ඔළාරිකං බ්‍යාපාදං පජහතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

415. අරහත්තමග්ගෙන ඔළාරිකං කාමරාගං ඔළාරිකං බ්‍යාපාදං පජහතීති? ආමන්තා. නනු කාමරාගබ්‍යාපාදානං තනුභාවං සකදාගාමිඵලං වුත්තං භගවතාති? ආමන්තා. හඤ්චි කාමරාගබ්‍යාපාදානං තනුභාවං සකදාගාමිඵලං වුත්තං භගවතා, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අරහත්තමග්ගෙන සබ්බෙ සංයොජනා පහීයන්තී’’ති.

අරහත්තමග්ගෙන සබ්බෙ සංයොජනා පහීයන්තීති? ආමන්තා. අරහත්තමග්ගෙන අණුසහගතං කාමරාගං අණුසහගතං බ්‍යාපාදං පජහතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

416. අරහත්තමග්ගෙන අණුසහගතං කාමරාගං අණුසහගතං බ්‍යාපාදං පජහතීති? ආමන්තා. නනු කාමරාගබ්‍යාපාදානං අනවසෙසප්පහානං අනාගාමිඵලං වුත්තං භගවතාති? ආමන්තා. හඤ්චි කාමරාගබ්‍යාපාදානං අනවසෙසප්පහානං අනාගාමිඵලං වුත්තං භගවතා, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අරහත්තමග්ගෙන සබ්බෙ සංයොජනා පහීයන්තී’’ති.

අරහත්තමග්ගෙන සබ්බෙ සංයොජනා පහීයන්තීති? ආමන්තා. නනු රූපරාගඅරූපරාගමානඋද්ධච්චඅවිජ්ජාය අනවසෙසප්පහානං අරහත්තං වුත්තං භගවතාති? ආමන්තා. හඤ්චි රූපරාගඅරූපරාගමානඋද්ධච්චඅවිජ්ජාය අනවසෙසප්පහානං අරහත්තං වුත්තං භගවතා, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''අරහත්තමග්ගෙන සබ්බෙ සංයොජනා පහීයන්තී''ති.

417. න වත්තබ්බං – ''සබ්බසංයොජනානං පහානං අරහත්ත''න්ති? ආමන්තා. නනු අරහතො සබ්බෙ සංයොජනා පහීනාති? ආමන්තා . හඤ්චි අරහතො සබ්බෙ සංයොජනා පහීනා, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''සබ්බසංයොජනානං පහානං අරහත්ත''න්ති.

සබ්බසංයොජනප්පහානකථා නිට්ඨිතා.

චතුත්ථවග්ගො.

තස්සුද්දානං –

ගිහිස්ස අරහා, සහ උපපත්තියා අරහා, අරහතො සබ්බෙ ධම්මා අනාසවා, අරහා චතූහි ඵලෙහි සමන්නාගතො, ඵවමෙවං ඡහි උපෙක්ඛාහි, බොධියා බුද්ධො, සලක්ඛණසමන්නාගතො, බොධිසත්තො ඔක්කන්තනියාමො චරිතබ්‍රහ්මචරියො, පටිපන්නකො ඵලෙන සමන්නාගතො, සබ්බසංයොජනානං පහානං අරහත්තන්ති.

5. පඤ්චමවග්ගො

(43) 1. විමුත්තිකථා

418. විමුත්තිඤාණං විමුත්තන්ති? ආමන්තා. යං කිඤ්චි විමුත්තිඤාණං සබ්බං තං විමුත්තන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….. විමුත්තිඤාණං විමුත්තන්ති? ආමන්තා. පච්චවෙක්ඛණඤාණං විමුත්තන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

විමුත්තිඤාණං විමුත්තන්ති? ආමන්තා. ගොත්‍රභුනො පුග්ගලස්ස විමුත්තිඤාණං විමුත්තන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සොතාපත්තිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නස්ස පුග්ගලස්ස විමුත්තිඤාණං විමුත්තන්ති? ආමන්තා. සොතාපන්නස්ස ඤාණං, සොතාපත්තිඵලං පත්තස්ස පටිලද්ධස්ස අධිගතස්ස සච්ඡිකතස්ස ඤාණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සකදාගාමිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නස්ස පුග්ගලස්ස විමුත්තිඤාණං විමුත්තන්ති? ආමන්තා. සකදාගාමිස්ස ඤාණං, සකදාගාමිඵලං පත්තස්ස පටිලද්ධස්ස අධිගතස්ස සච්ඡිකතස්ස ඤාණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අනාගාමිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නස්ස පුග්ගලස්ස විමුත්තිඤාණං විමුත්තන්ති? ආමන්තා. අනාගාමිස්ස ඤාණං, අනාගාමිඵලං පත්තස්ස පටිලද්ධස්ස අධිගතස්ස සච්ඡිකතස්ස ඤාණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අරහත්තසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නස්ස පුග්ගලස්ස විමුත්තිඤාණං විමුත්තන්ති? ආමන්තා. අරහතො ඤාණං, අරහත්තං පත්තස්ස පටිලද්ධස්ස අධිගතස්ස සච්ඡිකතස්ස ඤාණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

419. සොතාපත්තිඵලසමඞ්ගිස්ස පුග්ගලස්ස විමුත්තිඤාණං විමුත්තන්ති? ආමන්තා. සොතාපත්තිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නස්ස පුග්ගලස්ස විමුත්තිඤාණං විමුත්තන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සකදාගාමිඵලසමඞ්ගිස්ස පුග්ගලස්ස විමුත්තිඤාණං විමුත්තන්ති? ආමන්තා. සකදාගාමිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නස්ස පුග්ගලස්ස විමුත්තිඤාණං විමුත්තන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අනාගාමිඵලසමඞ්ගිස්ස පුග්ගලස්ස විමුත්තිඤාණං විමුත්තන්ති? ආමන්තා. අනාගාමිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නස්ස පුග්ගලස්ස විමුත්තිඤාණං විමුත්තන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අරහත්තඵලසමඞ්ගිස්ස පුග්ගලස්ස විමුත්තිඤාණං විමුත්තන්ති? ආමන්තා. අරහත්තසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නස්ස පුග්ගලස්ස විමුත්තිඤාණං විමුත්තන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

420. සොතාපත්තිඵලසමඞ්ගිස්ස පුග්ගලස්ස විමුත්තිඤාණං විමුත්තං තඤ්ච ඵලං පත්තස්ස ඤාණන්ති? ආමන්තා. සොතාපත්තිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නස්ස පුග්ගලස්ස විමුත්තිඤාණං විමුත්තං තඤ්ච ඵලං පත්තස්ස ඤාණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සකදාගාමිඵලසමඞ්ගිස්ස පුග්ගලස්ස විමුත්තිඤාණං විමුත්තං තඤ්ච ඵලං පත්තස්ස ඤාණන්ති? ආමන්තා . සකදාගාමිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නස්ස පුග්ගලස්ස විමුත්තිඤාණං විමුත්තං තඤ්ච ඵලං පත්තස්ස ඤාණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අනාගාමිඵලසමඞ්ගිස්ස පුග්ගලස්ස විමුත්තිඤාණං විමුත්තං තඤ්ච ඵලං පත්තස්ස ඤාණන්ති? ආමන්තා. අනාගාමිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නස්ස පුග්ගලස්ස විමුත්තිඤාණං විමුත්තං තඤ්ච ඵලං පත්තස්ස ඤාණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අරහත්තඵලසමඞ්ගිස්ස පුග්ගලස්ස විමුත්තිඤාණං විමුත්තං තඤ්ච ඵලං පත්තස්ස ඤාණන්ති? ආමන්තා. අරහත්තසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නස්ස පුග්ගලස්ස විමුත්තිඤාණං විමුත්තං තඤ්ච ඵලං පත්තස්ස ඤාණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

විමුත්තිකථා නිට්ඨිතා.

5. පඤ්චමවග්ගො

(44) 2. අසෙඛඤාණකථා

421. සෙඛස්ස අසෙඛං ඤාණං අත්ථීති? ආමන්තා. සෙඛො අසෙඛං ධම්මං ජානාති පස්සති, දිට්ඨං විදිතං සච්ඡිකතං උපසම්පජ්ජ විහරති, කායෙන ඵුසිත්වා විහරතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. නනු සෙඛො අසෙඛං ධම්මං න ජානාති න පස්සති, අදිට්ඨං අවිදිතං අසච්ඡිකතං න උපසම්පජ්ජ විහරති, න කායෙන ඵුසිත්වා විහරතීති? ආමන්තා. හඤ්චි සෙඛො අසෙඛං ධම්මං න ජානාති න පස්සති, අදිට්ඨං අවිදිතං අසච්ඡිකතං න උපසම්පජ්ජ විහරති, න කායෙන ඵුසිත්වා විහරති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘සෙඛස්ස අසෙඛං ඤාණං අත්ථී’’ති.

අසෙඛස්ස අසෙඛං ඤාණං අත්ථි, අසෙඛො අසෙඛං ධම්මං ජානාති පස්සති, දිට්ඨං විදිතං සච්ඡිකතං උපසම්පජ්ජ විහරති, කායෙන ඵුසිත්වා විහරතීති? ආමන්තා. සෙඛස්ස අසෙඛං ඤාණං අත්ථි , සෙඛො අසෙඛං ධම්මං ජානාති පස්සති, දිට්ඨං විදිතං සච්ඡිකතං උපසම්පජ්ජ විහරති, කායෙන ඵුසිත්වා විහරතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

422. සෙඛස්ස අසෙඛං ඤාණං අත්ථි, සෙඛො අසෙඛං ධම්මං න ජානාති න පස්සති, අදිට්ඨං අවිදිතං අසච්ඡිකතං න උපසම්පජ්ජ විහරති, න කායෙන ඵුසිත්වා විහරතීති? ආමන්තා. අසෙඛස්ස අසෙඛං ඤාණං අත්ථි, අසෙඛො අසෙඛං ධම්මං න ජානාති න පස්සති, අදිට්ඨං අවිදිතං අසච්ඡිකතං න උපසම්පජ්ජ විහරති, න කායෙන ඵුසිත්වා විහරතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සෙඛස්ස අසෙඛං ඤාණං අත්ථීති? ආමන්තා. ගොත්‍රභුනො පුග්ගලස්ස සොතාපත්තිමග්ගෙ ඤාණං අත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සොතාපත්තිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නස්ස පුග්ගලස්ස සොතාපත්තිඵලෙ ඤාණං අත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සකදාගාමිඵල… අනාගාමිඵල… අරහත්තසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නස්ස පුග්ගලස්ස අරහත්තෙ ඤාණං අත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

423. න වත්තබ්බං – ''සෙඛස්ස අසෙඛං ඤාණං අත්ථී''ති? ආමන්තා. නනු ආයස්මා ආනන්දො සෙඛො – ''භගවා උළාරො''ති ජානාති, ''සාරිපුත්තො ථෙරො, මහාමොග්ගල්ලානො ථෙරො උළාරො''ති ජානාතීති? ආමන්තා. හඤ්චි ආයස්මා ආනන්දො සෙඛො – ''භගවා උළාරො''ති ජානාති, ''සාරිපුත්තො ථෙරො, මහාමොග්ගල්ලානො ථෙරො උළාරො''ති ජානාති, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''සෙඛස්ස අසෙඛං ඤාණං අත්ථී''ති.

අසෙඛඤාණකථා නිට්ඨිතා.

5. පඤ්චමවග්ගො

(45) 3. විපරීතකථා

424. පථවීකසිණං සමාපත්තිං [පථවීකසිණසමාපත්තිං (සී. ක.)] සමාපන්නස්ස විපරීතෙ ඤාණන්ති? ආමන්තා. අනිච්චෙ නිච්චන්ති විපරියෙසොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. දුක්ඛෙ සුඛන්ති…පෙ…. අනත්තනි අත්තාති…පෙ.… අසුභෙ සුභන්ති විපරියෙසොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

පථවීකසිණං සමාපත්තිං සමාපන්නස්ස විපරීතෙ ඤාණන්ති? ආමන්තා. අකුසලන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… නනු කුසලන්ති? ආමන්තා. හඤ්චි කුසලං, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''පථවීකසිණං සමාපත්තිං සමාපන්නස්ස විපරීතෙ ඤාණ''න්ති.

අනිච්චෙ නිච්චන්ති විපරියෙසො, සො ච අකුසලොති? ආමන්තා. පථවීකසිණං සමාපත්තිං සමාපන්නස්ස විපරීතෙ ඤාණං, තඤ්ච අකුසලන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. දුක්ඛෙ සුඛන්ති…පෙ…. අනත්තනි අත්තාති…පෙ…. අසුභෙ සුභන්ති විපරියෙසො, සො ච අකුසලොති? ආමන්තා. පථවීකසිණං සමාපත්තිං සමාපන්නස්ස විපරීතෙ ඤාණං, තඤ්ච අකුසලන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

425. පථවීකසිණං සමාපත්තිං සමාපන්නස්ස විපරීතෙ ඤාණං, තඤ්ච අකුසලන්ති? ආමන්තා. අනිච්චෙ නිච්චන්ති විපරියෙසො, සො ච කුසලොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. පථවීකසිණං සමාපත්තිං සමාපන්නස්ස විපරීතෙ ඤාණං, තඤ්ච අකුසලන්ති? ආමන්තා. දුක්ඛෙ සුඛන්ති…පෙ…. අනත්තනි අත්තාති…පෙ…. අසුභෙ සුභන්ති විපරියෙසො, සො ච කුසලොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

426. පථවීකසිණං සමාපත්තිං සමාපන්නස්ස විපරීතෙ ඤාණන්ති? ආමන්තා. අරහා පථවීකසිණං සමාපත්තිං සමාපජ්ජෙය්‍යාති? ආමන්තා. හඤ්චි අරහා පථවීකසිණං සමාපත්තිං සමාපජ්ජෙය්‍ය, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''පථවීකසිණං සමාපත්තිං සමාපන්නස්ස විපරීතෙ ඤාණ''න්ති.

පථවීකසිණං සමාපත්තිං සමාපන්නස්ස විපරීතෙ ඤාණං, අරහා පථවීකසිණං සමාපත්තිං සමාපජ්ජෙය්‍යාති? ආමන්තා. අත්ථි අරහතො විපරියෙසොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

අත්ථි අරහතො විපරියෙසොති? ආමන්තා. අත්ථි අරහතො සඤ්ඤාවිපරියෙසො චිත්තවිපරියෙසො දිට්ඨිවිපරියෙසොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

නත්ථි අරහතො සඤ්ඤාවිපරියෙසො චිත්තවිපරියෙසො දිට්ඨිවිපරියෙසොති? ආමන්තා. හඤ්චි නත්ථි අරහතො සඤ්ඤාවිපරියෙසො චිත්තවිපරියෙසො දිට්ඨිවිපරියෙසො, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''අත්ථි අරහතො විපරියෙසො''ති.

427. න වත්තබ්බං – පථවීකසිණං සමාපත්තිං සමාපන්නස්ස විපරීතෙ ඤාණන්ති? ආමන්තා. පථවීකසිණං සමාපත්තිං සමාපජ්ජන්තස්ස සබ්බෙව පථවීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ. තෙන හි පථවීකසිණං සමාපත්තිං සමාපන්නස්ස විපරීතෙ ඤාණන්ති.

පථවීකසිණං සමාපත්තිං සමාපන්නස්ස විපරීතෙ ඤාණන්ති? ආමන්තා. නනු පථවී අත්ථි, අත්ථි ච කොචි පථවිං පථවිතො සමාපජ්ජතීති? ආමන්තා. හඤ්චි පථවී අත්ථි, අත්ථි ච කොචි පථවිං පථවිතො සමාපජ්ජති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''පථවීකසිණං සමාපත්තිං සමාපන්නස්ස විපරීතෙ ඤාණ''න්ති.

පඨවී අත්ථි, පඨවිං පඨවිතො සමාපජ්ජන්තස්ස විපරීතං හොතීති? ආමන්තා. නිබ්බානං අත්ථි, නිබ්බානං නිබ්බානතො සමාපජ්ජන්තස්ස විපරීතං හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. තෙන හි න වත්තබ්බං – ‘‘පඨවීකසිණං සමාපත්තිං සමාපන්නස්ස විපරීතෙ ඤාණ’’න්ති.

විපරීතකථා නිට්ඨිතා.

5. පඤ්චමවග්ගො

(46) 4. නියාමකථා

428. අනියතස්ස නියාමගමනාය අත්ථි ඤාණන්ති? ආමන්තා. නියතස්ස අනියාමගමනාය අත්ථි ඤාණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

නියතස්ස අනියාමගමනාය නත්ථි ඤාණන්ති? ආමන්තා. අනියතස්ස නියාමගමනාය නත්ථි ඤාණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අනියතස්ස නියාමගමනාය අත්ථි ඤාණන්ති? ආමන්තා . නියතස්ස නියාමගමනාය අත්ථි ඤාණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

නියතස්ස නියාමගමනාය නත්ථි ඤාණන්ති? ආමන්තා. අනියතස්ස නියාමගමනාය නත්ථි ඤාණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අනියතස්ස නියාමගමනාය අත්ථි ඤාණන්ති? ආමන්තා. අනියතස්ස අනියාමගමනාය අත්ථි ඤාණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අනියතස්ස අනියාමගමනාය නත්ථි ඤාණන්ති? ආමන්තා. අනියතස්ස නියාමගමනාය නත්ථි ඤාණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

429. අනියතස්ස නියාමගමනාය අත්ථි ඤාණන්ති? ආමන්තා. අනියතස්ස නියාමගමනාය අත්ථි නියාමොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අනියතස්ස නියාමගමනාය අත්ථි ඤාණන්ති? ආමන්තා. අනියතස්ස නියාමගමනාය අත්ථි සතිපට්ඨානා… සම්මප්පධානා… ඉද්ධිපාදා… ඉන්ද්‍රියා… බලා… බොජ්ඣඞ්ගාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අනියතස්ස නියාමගමනාය නත්ථි නියාමොති? ආමන්තා. හඤ්චි අනියතස්ස නියාමගමනාය නත්ථි නියාමො, නො වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අනියතස්ස නියාමගමනාය අත්ථි ඤාණ’’න්ති.

අනියතස්ස නියාමගමනාය නත්ථි සතිපට්ඨානා…පෙ…. බොජ්ඣඞ්ගාති? ආමන්තා. හඤ්චි අනියතස්ස නියාමගමනාය නත්ථි බොජ්ඣඞ්ගා, නො වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අනියතස්ස නියාමගමනාය අත්ථි ඤාණ’’න්ති.

430. අනියතස්ස නියාමගමනාය අත්ථි ඤාණන්ති? ආමන්තා. ගොත්‍රභුනො පුග්ගලස්ස සොතාපත්තිමග්ගෙ ඤාණං අත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සොතාපත්තිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නස්ස පුග්ගලස්ස සොතාපත්තිඵලෙ ඤාණං අත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ …පෙ…. අරහත්තසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නස්ස පුග්ගලස්ස අරහත්තෙ ඤාණං අත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

431. න වත්තබ්බං – ‘‘අනියතස්ස නියාමගමනාය අත්ථි ඤාණ’’න්ති? ආමන්තා. නනු භගවා ජානාති – ‘‘අයං පුග්ගලො සම්මත්තනියාමං ඔක්කමිස්සති, භබ්බො අයං පුග්ගලො ධම්මං අභිසමෙතු’’න්ති? ආමන්තා. හඤ්චි භගවා ජානාති – ‘‘අයං පුග්ගලො සම්මත්තනියාමං ඔක්කමිස්සති, භබ්බො අයං පුග්ගලො ධම්මං අභිසමෙතුං,’’ තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අනියතස්ස නියාමගමනාය අත්ථි ඤාණ’’න්ති.

නියාමකථා නිට්ඨිතා.

5. පඤ්චමවග්ගො

(47) 5. පටිසම්භිදාකථා

432. සබ්බං ඤාණං පටිසම්භිදාති? ආමන්තා. සම්මුතිඤාණං පටිසම්භිදාති ? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සම්මුතිඤාණං පටිසම්භිදාති? ආමන්තා. යෙ කෙචි සම්මුතිං ජානන්ති, සබ්බෙ තෙ පටිසම්භිදාපත්තාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සබ්බං ඤාණං පටිසම්භිදාති? ආමන්තා. චෙතොපරියායෙ ඤාණං පටිසම්භිදාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. චෙතොපරියායෙ ඤාණං පටිසම්භිදාති? ආමන්තා. යෙ කෙචි පරචිත්තං ජානන්ති, සබ්බෙ තෙ පටිසම්භිදාපත්තාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සබ්බං ඤාණං පටිසම්භිදාති? ආමන්තා. සබ්බා පඤ්ඤා පටිසම්භිදාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සබ්බා පඤ්ඤා පටිසම්භිදාති? ආමන්තා. පථවීකසිණං සමාපත්තිං සමාපන්නස්ස අත්ථි පඤ්ඤා, සා පඤ්ඤා පටිසම්භිදාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. ආපොකසිණං…පෙ…. තෙජොකසිණං…පෙ…. වායොකසිණං…පෙ…. නීලකසිණං…පෙ…. පීතකසිණං…පෙ…. ලොහිතකසිණං…පෙ…. ඔදාතකසිණං…පෙ…. ආකාසානඤ්චායතනං…පෙ…. විඤ්ඤාණඤ්චායතනං…පෙ…. ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං…පෙ…. නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං සමාපන්නස්ස…පෙ.… දානං දදන්තස්ස…පෙ…. චීවරං දදන්තස්ස…පෙ…. පිණ්ඩපාතං දදන්තස්ස…පෙ…. සෙනාසනං දදන්තස්ස…පෙ.… ගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරං දදන්තස්ස අත්ථි පඤ්ඤා, සා පඤ්ඤා පටිසම්භිදාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

433. න වත්තබ්බං – ‘‘සබ්බං ඤාණං පටිසම්භිදා’’ති? ආමන්තා. අත්ථි ලොකුත්තරා පඤ්ඤා, සා පඤ්ඤා න පටිසම්භිදාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. තෙන හි සබ්බං ඤාණං පටිසම්භිදාති.

පටිසම්භිදාකථා නිට්ඨිතා.

5. පඤ්චමවග්ගො

(48) 6. සම්මුතිඤාණකථා

434. න වත්තබ්බං – ‘‘සම්මුතිඤාණං සච්චාරම්මණඤ්ඤෙව න අඤ්ඤාරම්මණ’’න්ති? ආමන්තා. නනු පථවීකසිණං සමාපත්තිං සමාපන්නස්ස අත්ථි ඤාණං, පථවීකසිණඤ්ච සම්මුතිසච්චම්හීති? ආමන්තා. හඤ්චි පථවීකසිණං සමාපත්තිං සමාපන්නස්ස අත්ථි ඤාණං, පථවීකසිණඤ්ච සම්මුතිසච්චම්හි, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘සම්මුතිඤාණං සච්චාරම්මණඤ්ඤෙව න අඤ්ඤාරම්මණ’’න්ති.

න වත්තබ්බං – ‘‘සම්මුතිඤාණං සච්චාරම්මණඤ්ඤෙව න අඤ්ඤාරම්මණ’’න්ති? ආමන්තා…පෙ…. නනු ආපොකසිණං…පෙ…. තෙජොකසිණං…පෙ…. ගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරං දදන්තස්ස අත්ථි ඤාණං, ගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරො ච සම්මුතිසච්චම්හීති? ආමන්තා. හඤ්චි ගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරං දදන්තස්ස අත්ථි ඤාණං, ගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරො ච සම්මුතිසච්චම්හි, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘සම්මුතිඤාණං සච්චාරම්මණඤ්ඤෙව න අඤ්ඤාරම්මණ’’න්ති.

435. සම්මුතිඤාණං සච්චාරම්මණඤ්ඤෙව න අඤ්ඤාරම්මණන්ති? ආමන්තා . තෙන ඤාණෙන දුක්ඛං පරිජානාති, සමුදයං පජහති, නිරොධං සච්ඡිකරොති, මග්ගං භාවෙතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සම්මුතිඤාණකථා නිට්ඨිතා.

5. පඤ්චමවග්ගො

(49) 7. චිත්තාරම්මණකථා

436. චෙතොපරියායෙ ඤාණං චිත්තාරම්මණඤ්ඤෙව න අඤ්ඤාරම්මණන්ති? ආමන්තා. නනු අත්ථි කොචි ‘‘සරාගං චිත්තං සරාගං චිත්ත’’න්ති පජානාතීති? ආමන්තා. හඤ්චි අත්ථි කොචි ‘‘සරාගං චිත්තං සරාගං චිත්ත’’න්ති පජානාති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘චෙතොපරියායෙ ඤාණං චිත්තාරම්මණඤ්ඤෙව න අඤ්ඤාරම්මණ’’න්ති.

නනු අත්ථි කොචි වීතරාගං චිත්තං…පෙ…. සදොසං චිත්තං… වීතදොසං චිත්තං… සමොහං චිත්තං… වීතමොහං චිත්තං… සංඛිත්තං චිත්තං… වික්ඛිත්තං චිත්තං… මහග්ගතං චිත්තං… අමහග්ගතං චිත්තං… සඋත්තරං චිත්තං… අනුත්තරං චිත්තං… සමාහිතං චිත්තං… අසමාහිතං චිත්තං… විමුත්තං චිත්තං…පෙ…. අවිමුත්තං චිත්තං ‘‘අවිමුත්තං චිත්ත’’න්ති පජානාතීති? ආමන්තා. හඤ්චි අත්ථි කොචි ‘‘අවිමුත්තං චිත්තං අවිමුත්තං චිත්ත’’න්ති පජානාති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘චෙතොපරියායෙ ඤාණං චිත්තාරම්මණඤ්ඤෙව න අඤ්ඤාරම්මණ’’න්ති.

437. ඵස්සාරම්මණෙ ඤාණං වත්තබ්බං – ‘‘චෙතොපරියායෙ ඤාණ’’න්ති? ආමන්තා . හඤ්චි ඵස්සාරම්මණෙ ඤාණං වත්තබ්බං චෙතොපරියායෙ ඤාණං, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘චෙතොපරියායෙ ඤාණං චිත්තාරම්මණඤ්ඤෙව න අඤ්ඤාරම්මණ’’න්ති. වෙදනාරම්මණෙ ඤාණං…පෙ…. සඤ්ඤාරම්මණෙ ඤාණං…

චෙතනාරම්මණෙ ඤාණං… චිත්තාරම්මණෙ ඤාණං… සද්ධාරම්මණෙ ඤාණං… වීරියාරම්මණෙ ඤාණං… සතාරම්මණෙ ඤාණං… සමාධාරම්මණෙ ඤාණං… පඤ්ඤාරම්මණෙ ඤාණං… රාගාරම්මණෙ ඤාණං … දොසාරම්මණෙ ඤාණං… මොහාරම්මණෙ ඤාණං…පෙ…. අනොත්තප්පාරම්මණෙ ඤාණං වත්තබ්බං – ‘‘චෙතොපරියායෙ ඤාණ’’න්ති? ආමන්තා. හඤ්චි අනොත්තප්පාරම්මණෙ ඤාණං වත්තබ්බං චෙතොපරියායෙ ඤාණං, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘චෙතොපරියායෙ ඤාණං චිත්තාරම්මණඤ්ඤෙව න අඤ්ඤාරම්මණ’’න්ති.

ඵස්සාරම්මණෙ ඤාණං න වත්තබ්බං – ‘‘චෙතොපරියායෙ ඤාණ’’න්ති? ආමන්තා. ඵස්සපරියායෙ ඤාණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. වෙදනාරම්මණෙ ඤාණං…පෙ…. සඤ්ඤාරම්මණෙ ඤාණං…පෙ…. අනොත්තප්පාරම්මණෙ ඤාණං න වත්තබ්බං – ‘‘චෙතොපරියායෙ ඤාණ’’න්ති? ආමන්තා. අනොත්තප්පපරියායෙ ඤාණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

438. න වත්තබ්බං – ‘‘චෙතොපරියායෙ ඤාණං චිත්තාරම්මණඤ්ඤෙව න අඤ්ඤාරම්මණ’’න්ති? ආමන්තා. නනු චෙතොපරියායෙ ඤාණන්ති? ආමන්තා. හඤ්චි චෙතොපරියායෙ ඤාණං, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘චෙතොපරියායෙ ඤාණං චිත්තාරම්මණඤ්ඤෙව න අඤ්ඤාරම්මණ’’න්ති.

චිත්තාරම්මණකථා නිට්ඨිතා.

5. පඤ්චමවග්ගො

(50) 8. අනාගතඤාණකථා

439. අනාගතෙ ඤාණං අත්ථීති? ආමන්තා. අනාගතං මූලතො ජානාති, හෙතුතො ජානාති, නිදානතො ජානාති, සම්භවතො ජානාති, පභවතො ජානාති, සමුට්ඨානතො ජානාති, ආහාරතො ජානාති , ආරම්මණතො ජානාති, පච්චයතො ජානාති, සමුදයතො ජානාතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

අනාගතෙ ඤාණං අත්ථීති? ආමන්තා. අනාගතං හෙතුපච්චයතං ජානාති, ආරම්මණපච්චයතං ජානාති, අධිපතිපච්චයතං ජානාති, අනන්තරපච්චයතං ජානාති, සමනන්තරපච්චයතං ජානාතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

අනාගතෙ ඤාණං අත්ථීති? ආමන්තා. ගොත්‍රභුනො පුග්ගලස්ස සොතාපත්තිමග්ගෙ ඤාණං අත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සොතාපත්තිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නස්ස පුග්ගලස්ස සොතාපත්තිඵලෙ ඤාණං අත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

සකදාගාමි…පෙ…. අනාගාමි …පෙ…. අරහත්තසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නස්ස පුග්ගලස්ස අරහත්තෙ ඤාණං අත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

440. න වත්තබ්බං – ‘‘අනාගතෙ ඤාණං අත්ථී’’ති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘පාටලිපුත්තස්ස ඛො, ආනන්ද, තයො අන්තරායා භවිස්සන්ති – අග්ගිතො වා උදකතො වා මිථුභෙදා වා’’ති [මහාව. 286; දී. නි. 2.152; උදා. 76]! අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි අනාගතෙ ඤාණං අත්ථීති.

අනාගතඤාණකථා නිට්ඨිතා.

5. පඤ්චමවග්ගො

(51) 9. පටුප්පන්නකථා

441. පටුප්පන්නෙ [පච්චුප්පන්නෙ (සී. ස්‍යා.)] ඤාණං අත්ථීති? ආමන්තා. තෙන ඤාණෙන තං ඤාණං ජානාතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. තෙන ඤාණෙන තං ඤාණං ජානාතීති? ආමන්තා. තෙන ඤාණෙන තං ඤාණං ‘‘ඤාණ’’න්ති ජානාතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. තෙන ඤාණෙන තං ඤාණං ‘‘ඤාණ’’න්ති ජානාතීති? ආමන්තා. තං ඤාණං තස්ස ඤාණස්ස ආරම්මණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

තං ඤාණං තස්ස ඤාණස්ස ආරම්මණන්ති? ආමන්තා. තෙන ඵස්සෙන තං ඵස්සං ඵුසති, තාය වෙදනාය තං වෙදනං වෙදෙති, තාය සඤ්ඤාය තං සඤ්ඤං සඤ්ජානාති, තාය චෙතනාය තං චෙතනං චෙතෙති, තෙන චිත්තෙන තං චිත්තං චින්තෙති, තෙන විතක්කෙන තං විතක්කං විතක්කෙති, තෙන විචාරෙන තං විචාරං විචාරෙති, තාය පීතියා තං පීතිං පියායති, තාය සතියා තං සතිං සරති, තාය පඤ්ඤාය තං පඤ්ඤං පජානාති, තෙන ඛග්ගෙන තං ඛග්ගං ඡින්දති, තෙන ඵරසුනා තං ඵරසුං තච්ඡති, තාය කුධාරියා තං කුධාරිං තච්ඡති, තාය වාසියා තං වාසිං තච්ඡති, තාය සූචියා තං සූචිං සිබ්බෙති, තෙන අඞ්ගුලග්ගෙන තං අඞ්ගුලග්ගං පරාමසති, තෙන නාසිකග්ගෙන තං නාසිකග්ගං පරාමසති, තෙන මත්ථකෙන තං මත්ථකං පරාමසති, තෙන ගූථෙන තං ගූථං ධොවති, තෙන මුත්තෙන තං මුත්තං ධොවති, තෙන

ඛෙළෙන තං ඛෙළං ධොවති, තෙන පුබ්බෙන තං පුබ්බං ධොවති, තෙන ලොහිතෙන තං ලොහිතං ධොවතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ …පෙ…..

442. න වත්තබ්බං – ‘‘පටුප්පන්නෙ ඤාණං අත්ථී’’ති? ආමන්තා. නනු සබ්බසඞ්ඛාරෙ අනිච්චතො දිට්ඨෙ තම්පි ඤාණං අනිච්චතො දිට්ඨං හොතීති? ආමන්තා. හඤ්චි සබ්බසඞ්ඛාරෙ අනිච්චතො දිට්ඨෙ තම්පි ඤාණං අනිච්චතො දිට්ඨං හොති, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘පටුප්පන්නෙ ඤාණං අත්ථී’’ති.

පටුප්පන්නඤාණකථා [පච්චුප්පන්නකථා (සී.)] නිට්ඨිතා.

5. පඤ්චමවග්ගො

(52) 10. ඵලඤාණකථා

443. සාවකස්ස ඵලෙ ඤාණං අත්ථීති? ආමන්තා. සාවකො ඵලස්ස කතං පඤ්ඤාපෙතීති? න හෙවං වත්තබ්බ… පෙ…..

සාවකස්ස ඵලෙ ඤාණං අත්ථීති? ආමන්තා. අත්ථි සාවකස්ස ඵලපරොපරියත්ති ඉන්ද්‍රියපරොපරියත්ති පුග්ගලපරොපරියත්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සාවකස්ස ඵලෙ ඤාණං අත්ථීති? ආමන්තා. අත්ථි සාවකස්ස ඛන්ධපඤ්ඤත්ති ආයතනපඤ්ඤත්ති ධාතුපඤ්ඤත්ති සච්චපඤ්ඤත්ති ඉන්ද්‍රියපඤ්ඤත්ති පුග්ගලපඤ්ඤත්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සාවකස්ස ඵලෙ ඤාණං අත්ථීති? ආමන්තා. සාවකො ජිනො සත්ථා සම්මාසම්බුද්ධො සබ්බඤ්ඤූ සබ්බදස්සාවී ධම්මස්සාමී ධම්මප්පටිසරණොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සාවකස්ස ඵලෙ ඤාණං අත්ථීති? ආමන්තා. සාවකො අනුප්පන්නස්ස මග්ගස්ස උප්පාදෙතා අසඤ්ජාතස්ස මග්ගස්ස සඤ්ජනෙතා අනක්ඛාතස්ස මග්ගස්ස අක්ඛාතා මග්ගඤ්ඤූ මග්ගවිදූ මග්ගකොවිදොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

444. න වත්තබ්බං – ‘‘සාවකස්ස ඵලෙ ඤාණං අත්ථී’’ති? ආමන්තා. සාවකො අඤ්ඤාණීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. තෙන හි සාවකස්ස ඵලෙ ඤාණං අත්ථීති…පෙ…..

ඵලඤාණකථා නිට්ඨිතා.

පඤ්චමවග්ගො.

තස්සුද්දානං –

විමුත්තිඤාණං විමුත්තං, සෙඛස්ස අසෙඛං ඤාණං, විපරීතෙ ඤාණං, අනියතස්ස නියාමගමනාය අත්ථි ඤාණං, සබ්බං ඤාණං පටිසම්භිදාති, සම්මුතිඤාණං, චෙතොපරියායෙ ඤාණං, අනාගතෙ ඤාණං, පටුප්පන්නෙ ඤාණං, සාවකස්ස ඵලෙ ඤාණන්ති.

මහාපණ්ණාසකො.

තස්සාපි උද්දානං –

සත්තුපලද්ධිං, උපහරතො, බලං, ගිහිස්ස අරහා ච, විමුත්තිපඤ්චමන්ති.

6. ඡට්ඨවග්ගො

(53) 1. නියාමකථා

445. නියාමො අසඞ්ඛතොති? ආමන්තා. නිබ්බානං තාණං ලෙණං සරණං පරායනං අච්චුතං අමතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

නියාමො අසඞ්ඛතො, නිබ්බානං අසඞ්ඛතන්ති? ආමන්තා. ද්වෙ අසඞ්ඛතානීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

ද්වෙ අසඞ්ඛතානීති? ආමන්තා. ද්වෙ තාණානි ද්වෙ ලෙණානි ද්වෙ සරණානි ද්වෙ පරායනානි ද්වෙ අච්චුතානි ද්වෙ අමතානි ද්වෙ නිබ්බානානීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

ද්වෙ නිබ්බානානීති? ආමන්තා. අත්ථි ද්වින්නං නිබ්බානානං උච්චනීචතා හීනපණීතතා උක්කංසාවකංසො සීමා වා භෙදො වා රාජි වා අන්තරිකා වාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

නියාමො අසඞ්ඛතොති? ආමන්තා. අත්ථි කෙචි නියාමං ඔක්කමන්ති පටිලභන්ති උප්පාදෙන්ති සමුප්පාදෙන්ති උට්ඨාපෙන්ති සමුට්ඨාපෙන්ති නිබ්බත්තෙන්ති අභිනිබ්බත්තෙන්ති ජනෙන්ති සඤ්ජනෙන්තීති? ආමන්තා. අත්ථි කෙචි අසඞ්ඛතං ඔක්කමන්ති පටිලභන්ති උප්පාදෙන්ති සමුප්පාදෙන්ති උට්ඨාපෙන්ති සමුට්ඨාපෙන්ති නිබ්බත්තෙන්ති අභිනිබ්බත්තෙන්ති ජනෙන්ති සඤ්ජනෙන්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

446. නියාමො අසඞ්ඛතොති? ආමන්තා. මග්ගො අසඞ්ඛතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

මග්ගො සඞ්ඛතොති? ආමන්තා. නියාමො සඞ්ඛතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සොතාපත්තිනියාමො අසඞ්ඛතොති? ආමන්තා. සොතාපත්තිමග්ගො අසඞ්ඛතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.
….

සොතාපත්තිමග්ගො සඞ්ඛතොති? ආමන්තා. සොතාපත්තිනියාමො සඞ්ඛතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සකදාගාමිනියාමො…පෙ…. අනාගාමිනියාමො…පෙ…. අරහත්තනියාමො අසඞ්ඛතොති? ආමන්තා. අරහත්තමග්ගො අසඞ්ඛතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ …පෙ…. අරහත්තමග්ගො සඞ්ඛතොති? ආමන්තා. අරහත්තනියාමො සඞ්ඛතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සොතාපත්තිනියාමො අසඞ්ඛතො…පෙ…. අරහත්තනියාමො අසඞ්ඛතො, නිබ්බානං අසඞ්ඛතන්ති? ආමන්තා. පඤ්ච අසඞ්ඛතානීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. පඤ්ච අසඞ්ඛතානීති? ආමන්තා. පඤ්ච තාණානි…පෙ…. අන්තරිකා වාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

නියාමො අසඞ්ඛතොති? ආමන්තා. මිච්ඡත්තනියාමො අසඞ්ඛතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. මිච්ඡත්තනියාමො සඞ්ඛතොති? ආමන්තා. සම්මත්තනියාමො සඞ්ඛතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

447. න වත්තබ්බං – ‘‘නියාමො අසඞ්ඛතො’’ති? ආමන්තා. නියාමෙ උප්පජ්ජ නිරුද්ධෙ අනියතො හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….. තෙන හි නියාමො අසඞ්ඛතොති. මිච්ඡත්තනියාමෙ උප්පජ්ජ නිරුද්ධෙ අනියතො හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. තෙන හි මිච්ඡත්තනියාමො අසඞ්ඛතොති.

නියාමකථා නිට්ඨිතා.

6. ඡට්ඨවග්ගො

(54) 2. පටිච්චසමුප්පාදකථා

448. පටිච්චසමුප්පාදො අසඞ්ඛතොති? ආමන්තා. නිබ්බානං තාණං ලෙණං සරණං පරායනං අච්චුතං අමතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. පටිච්චසමුප්පාදො අසඞ්ඛතො, නිබ්බානං අසඞ්ඛතන්ති? ආමන්තා. ද්වෙ අසඞ්ඛතානීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. ද්වෙ අසඞ්ඛතානීති? ආමන්තා. ද්වෙ තාණානි ද්වෙ ලෙණානි ද්වෙ සරණානි ද්වෙ පරායනානි ද්වෙ අච්චුතානි ද්වෙ අමතානි ද්වෙ නිබ්බානානීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. ද්වෙ නිබ්බානානීති? ආමන්තා. අත්ථි ද්වින්නං නිබ්බානානං උච්චනීචතා හීනපණීතතා උක්කංසාවකංසො සීමා වා භෙදො වා රාජි වා අන්තරිකා වාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

449. පටිච්චසමුප්පාදො අසඞ්ඛතොති? ආමන්තා. අවිජ්ජා අසඞ්ඛතාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අවිජ්ජා සඞ්ඛතාති? ආමන්තා. පටිච්චසමුප්පාදො සඞ්ඛතොති ? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. පටිච්චසමුප්පාදො අසඞ්ඛතොති? ආමන්තා. අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරා අසඞ්ඛතාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරා සඞ්ඛතාති? ආමන්තා. පටිච්චසමුප්පාදො සඞ්ඛතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. පටිච්චසමුප්පාදො අසඞ්ඛතොති? ආමන්තා. සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං අසඞ්ඛතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඞ්ඛතන්ති? ආමන්තා. පටිච්චසමුප්පාදො සඞ්ඛතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. පටිච්චසමුප්පාදො අසඞ්ඛතොති? ආමන්තා. විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං අසඞ්ඛතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං සඞ්ඛතන්ති? ආමන්තා. පටිච්චසමුප්පාදො සඞ්ඛතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. පටිච්චසමුප්පාදො අසඞ්ඛතොති? ආමන්තා. ජාතිපච්චයා ජරාමරණං අසඞ්ඛතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. ජාතිපච්චයා ජරාමරණං සඞ්ඛතන්ති? ආමන්තා. පටිච්චසමුප්පාදො සඞ්ඛතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

450. න වත්තබ්බං – ‘‘පටිච්චසමුප්පාදො අසඞ්ඛතො’’ති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘ජාතිපච්චයා, භික්ඛවෙ, ජරාමරණං. උප්පාදා වා තථාගතානං අනුප්පාදා වා තථාගතානං ඨිතාව සා ධාතු ධම්මට්ඨිතතා ධම්මනියාමතා ඉදප්පච්චයතා. තං තථාගතො අභිසම්බුජ්ඣති අභිසමෙති. අභිසම්බුජ්ඣිත්වා අභිසමෙත්වා ආචික්ඛති දෙසෙති පඤ්ඤාපෙති පට්ඨපෙති විවරති විභජති උත්තානීකරොති. ‘පස්සථා’ති චාහ – ජාතිපච්චයා, භික්ඛවෙ, ජරාමරණං . භවපච්චයා, භික්ඛවෙ, ජාති…පෙ…. අවිජ්ජාපච්චයා, භික්ඛවෙ, සඞ්ඛාරා. උප්පාදා වා තථාගතානං අනුප්පාදා වා තථාගතානං ඨිතාව සා ධාතු…පෙ…. ‘පස්සථා’ති චාහ – අවිජ්ජාපච්චයා, භික්ඛවෙ, සඞ්ඛාරා. ඉති ඛො, භික්ඛවෙ, යා තත්‍ර තථතා අවිතථතා අනඤ්ඤථතා ඉදප්පච්චයතා – අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, පටිච්චසමුප්පාදො’’ති [සං. නි. 2.20]. අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි පටිච්චසමුප්පාදො අසඞ්ඛතොති.

451. අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරාති යා තත්ථ ධම්මට්ඨිතතා ධම්මනියාමතා අසඞ්ඛතා, නිබ්බානං අසඞ්ඛතන්ති? ආමන්තා. ද්වෙ අසඞ්ඛතානීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. ද්වෙ අසඞ්ඛතානීති? ආමන්තා. ද්වෙ තාණානි…පෙ…. අන්තරිකා වාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරාති යා තත්ථ ධම්මට්ඨිතතා ධම්මනියාමතා අසඞ්ඛතා, සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණන්ති යා තත්ථ ධම්මට්ඨිතතා ධම්මනියාමතා අසඞ්ඛතා, නිබ්බානං අසඞ්ඛතන්ති? ආමන්තා. තීණි අසඞ්ඛතානීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. තීණි අසඞ්ඛතානීති? ආමන්තා. තීණි තාණානි…පෙ…. අන්තරිකා වාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරාති යා තත්ථ ධම්මට්ඨිතතා ධම්මනියාමතා අසඞ්ඛතා, සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණන්ති යා තත්ථ ධම්මට්ඨිතතා ධම්මනියාමතා අසඞ්ඛතා…පෙ…. ජාතිපච්චයා ජරාමරණන්ති යා තත්ථ ධම්මට්ඨිතතා ධම්මනියාමතා අසඞ්ඛතා, නිබ්බානං අසඞ්ඛතන්ති? ආමන්තා. ද්වාදස අසඞ්ඛතානීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. ද්වාදස අසඞ්ඛතානීති? ආමන්තා. ද්වාදස තාණානි ද්වාදස ලෙණානි…පෙ…. අන්තරිකා වාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

පටිච්චසමුප්පාදකථා නිට්ඨිතා.

6. ඡට්ඨවග්ගො

(55) 3. සච්චකථා

452. චත්තාරි සච්චානි අසඞ්ඛතානීති? ආමන්තා. චත්තාරි තාණානි චත්තාරි ලෙණානි චත්තාරි සරණානි චත්තාරි පරායනානි චත්තාරි අච්චුතානි චත්තාරි අමතානි චත්තාරි නිබ්බානානීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. චත්තාරි නිබ්බානානීති? ආමන්තා. අත්ථි චතුන්නං නිබ්බානානං උච්චනීචතා හීනපණීතතා උක්කංසාවකංසො සීමා වා භෙදො වා රාජි වා අන්තරිකා වාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

දුක්ඛසච්චං අසඞ්ඛතන්ති? ආමන්තා . දුක්ඛං අසඞ්ඛතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. දුක්ඛසච්චං අසඞ්ඛතන්ති? ආමන්තා. කායිකං දුක්ඛං චෙතසිකං දුක්ඛං සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසා අසඞ්ඛතාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සමුදයසච්චං අසඞ්ඛතන්ති? ආමන්තා. සමුදයො අසඞ්ඛතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සමුදයසච්චං අසඞ්ඛතන්ති? ආමන්තා. කාමතණ්හා භවතණ්හා විභවතණ්හා අසඞ්ඛතාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. මග්ගසච්චං අසඞ්ඛතන්ති? ආමන්තා. මග්ගො අසඞ්ඛතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. මග්ගසච්චං අසඞ්ඛතන්ති? ආමන්තා. සම්මාදිට්ඨි…පෙ…. සම්මාසමාධි අසඞ්ඛතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

දුක්ඛං සඞ්ඛතන්ති? ආමන්තා. දුක්ඛසච්චං සඞ්ඛතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. කායිකං දුක්ඛං චෙතසිකං දුක්ඛං සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසා සඞ්ඛතාති? ආමන්තා. දුක්ඛසච්චං සඞ්ඛතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සමුදයො සඞ්ඛතොති? ආමන්තා. සමුදයසච්චං සඞ්ඛතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. කාමතණ්හා භවතණ්හා විභවතණ්හා සඞ්ඛතාති? ආමන්තා . සමුදයසච්චං සඞ්ඛතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. මග්ගො

සඞ්ඛතොති? ආමන්තා. මග්ගසච්චං සඞ්ඛතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සම්මාදිට්ඨි…පෙ…. සම්මාසමාධි සඞ්ඛතොති? ආමන්තා. මග්ගසච්චං සඞ්ඛතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

453. නිරොධසච්චං අසඞ්ඛතං, නිරොධො අසඞ්ඛතොති? ආමන්තා. දුක්ඛසච්චං අසඞ්ඛතං, දුක්ඛං අසඞ්ඛතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. නිරොධසච්චං අසඞ්ඛතං, නිරොධො අසඞ්ඛතොති? ආමන්තා. සමුදයසච්චං අසඞ්ඛතං, සමුදයො අසඞ්ඛතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. නිරොධසච්චං අසඞ්ඛතං, නිරොධො අසඞ්ඛතොති? ආමන්තා. මග්ගසච්චං අසඞ්ඛතං, මග්ගො අසඞ්ඛතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

දුක්ඛසච්චං අසඞ්ඛතං, දුක්ඛං සඞ්ඛතන්ති? ආමන්තා. නිරොධසච්චං අසඞ්ඛතං, නිරොධො සඞ්ඛතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සමුදයසච්චං අසඞ්ඛතං, සමුදයො සඞ්ඛතොති? ආමන්තා. නිරොධසච්චං අසඞ්ඛතං, නිරොධො සඞ්ඛතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. මග්ගසච්චං අසඞ්ඛතං, මග්ගො සඞ්ඛතොති? ආමන්තා. නිරොධසච්චං අසඞ්ඛතං, නිරොධො සඞ්ඛතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

454. න වත්තබ්බං – ‘‘චත්තාරි සච්චානි අසඞ්ඛතානී’’ති? ආමන්තා . නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘චත්තාරිමානි, භික්ඛවෙ, තථානි අවිතථානි අනඤ්ඤථානි! කතමානි චත්තාරි? ‘ඉදං දුක්ඛ’න්ති, භික්ඛවෙ, තථමෙතං අවිතථමෙතං අනඤ්ඤථමෙතං…පෙ…. ‘අයං දුක්ඛසමුදයො’ති…පෙ…. ‘අයං දුක්ඛනිරොධො’ති…පෙ…. ‘අයං දුක්ඛනිරොධගාමිනී පටිපදා’ති තථමෙතං අවිතථමෙතං අනඤ්ඤථමෙතං. ඉමානි ඛො, භික්ඛවෙ, චත්තාරි තථානි අවිතථානි අනඤ්ඤථානී’’ති [සං. නි. 5.1090]. අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි චත්තාරි සච්චානි අසඞ්ඛතානීති.

සච්චකථා නිට්ඨිතා.

6. ඡට්ඨවග්ගො

(56) 4. ආරුප්පකථා

455. ආකාසානඤ්චායතනං අසඞ්ඛතන්ති? ආමන්තා. නිබ්බානං තාණං ලෙණං සරණං පරායනං අච්චුතං අමතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. ආකාසානඤ්චායතනං අසඞ්ඛතං, නිබ්බානං අසඞ්ඛතන්ති? ආමන්තා. ද්වෙ අසඞ්ඛතානීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. ද්වෙ අසඞ්ඛතානීති? ආමන්තා. ද්වෙ තාණානි…පෙ…. අන්තරිකා වාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

ආකාසානඤ්චායතනං අසඞ්ඛතන්ති? ආමන්තා. ආකාසානඤ්චායතනං භවො ගති සත්තාවාසො සංසාරො යොනි විඤ්ඤාණට්ඨිති අත්තභාවපටිලාභොති? ආමන්තා. අසඞ්ඛතං භවො ගති සත්තාවාසො සංසාරො යොනි විඤ්ඤාණට්ඨිති අත්තභාවපටිලාභොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

අත්ථි ආකාසානඤ්චායතනූපගං කම්මන්ති? ආමන්තා. අත්ථි අසඞ්ඛතූපගං කම්මන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අත්ථි ආකාසානඤ්චායතනූපගා සත්තාති? ආමන්තා. අත්ථි අසඞ්ඛතූපගා සත්තාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ. ….

ආකාසානඤ්චායතනෙ සත්තා ජායන්ති ජීයන්ති මීයන්ති චවන්ති උපපජ්ජන්තීති? ආමන්තා. අසඞ්ඛතෙ සත්තා ජායන්ති ජීයන්ති මීයන්ති චවන්ති උපපජ්ජන්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. ආකාසානඤ්චායතනෙ අත්ථි වෙදනා සඤ්ඤා සඞ්ඛාරා විඤ්ඤාණන්ති? ආමන්තා. අසඞ්ඛතෙ අත්ථි වෙදනා සඤ්ඤා සඞ්ඛාරා විඤ්ඤාණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. ආකාසානඤ්චායතනං චතුවොකාරභවොති? ආමන්තා. අසඞ්ඛතං චතුවොකාරභවොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

456. න වත්තබ්බං – ‘‘චත්තාරො ආරුප්පා අසඞ්ඛතා’’ති? ආමන්තා. නනු චත්තාරො ආරුප්පා අනෙජා වුත්තා භගවතාති? ආමන්තා. හඤ්චි චත්තාරො ආරුප්පා අනෙජා වුත්තා භගවතා, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ ‘‘චත්තාරො ආරුප්පා අසඞ්ඛතා’’ති.

ආරුප්පකථා නිට්ඨිතා.

6. ඡට්ඨවග්ගො

(57) 5. නිරොධසමාපත්තිකථා

457. නිරොධසමාපත්ති අසඞ්ඛතාති? ආමන්තා. නිබ්බානං තාණං ලෙණං සරණං පරායනං අච්චුතං අමතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. නිරොධසමාපත්ති අසඞ්ඛතා, නිබ්බානං අසඞ්ඛතන්ති? ආමන්තා. ද්වෙ අසඞ්ඛතානීති? න

හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. ද්වෙ අසඞ්ඛතානීති? ආමන්තා. ද්වෙ තාණානි…පෙ…. අන්තරිකා වාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

නිරොධසමාපත්ති අසඞ්ඛතාති? ආමන්තා. අත්ථි කෙචි නිරොධං සමාපජ්ජන්ති පටිලභන්ති උප්පාදෙන්ති සමුප්පාදෙන්ති උට්ඨපෙන්ති සමුට්ඨපෙන්ති නිබ්බත්තෙන්ති අභිනිබ්බත්තෙන්ති ජනෙන්ති සඤ්ජනෙන්තීති? ආමන්තා. අත්ථි කෙචි අසඞ්ඛතං සමාපජ්ජන්ති පටිලභන්ති උප්පාදෙන්ති සමුප්පාදෙන්ති උට්ඨපෙන්ති සමුට්ඨපෙන්ති නිබ්බත්තෙන්ති අභිනිබ්බත්තෙන්ති ජනෙන්ති සඤ්ජනෙන්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

458. නිරොධා වොදානං වුට්ඨානං පඤ්ඤායතීති? ආමන්තා. අසඞ්ඛතා වොදානං වුට්ඨානං පඤ්ඤායතීති ? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. නිරොධං සමාපජ්ජන්තස්ස පඨමං නිරුජ්ඣති වචීසඞ්ඛාරො, තතො කායසඞ්ඛාරො, තතො චිත්තසඞ්ඛාරොති? ආමන්තා. අසඞ්ඛතං සමාපජ්ජන්තස්ස පඨමං නිරුජ්ඣති වචීසඞ්ඛාරො, තතො කායසඞ්ඛාරො, තතො චිත්තසඞ්ඛාරොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. නිරොධා වුට්ඨහන්තස්ස පඨමං උප්පජ්ජති චිත්තසඞ්ඛාරො, තතො කායසඞ්ඛාරො, තතො වචීසඞ්ඛාරොති? ආමන්තා . අසඞ්ඛතා වුට්ඨහන්තස්ස පඨමං උප්පජ්ජති චිත්තසඞ්ඛාරො, තතො කායසඞ්ඛාරො, තතො වචීසඞ්ඛාරොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

නිරොධා වුට්ඨිතං තයො ඵස්සා ඵුසන්ති – සුඤ්ඤතො ඵස්සො, අනිමිත්තො ඵස්සො, අප්පණිහිතො ඵස්සොති? ආමන්තා. අසඞ්ඛතා වුට්ඨිතං තයො ඵස්සා ඵුසන්ති – සුඤ්ඤතො ඵස්සො, අනිමිත්තො ඵස්සො, අප්පණිහිතො ඵස්සොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

නිරොධා වුට්ඨිතස්ස විවෙකනින්නං චිත්තං හොති විවෙකපොණං විවෙකපබ්භාරන්ති? ආමන්තා. අසඞ්ඛතා වුට්ඨිතස්ස විවෙකනින්නං චිත්තං හොති විවෙකපොණං විවෙකපබ්භාරන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

459. න වත්තබ්බං – ‘‘නිරොධසමාපත්ති අසඞ්ඛතා’’ති? ආමන්තා. සඞ්ඛතාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. තෙන හි නිරොධසමාපත්ති අසඞ්ඛතාති.

නිරොධසමාපත්තිකථා නිට්ඨිතා.

6. ඡට්ඨවග්ගො

(58) 6. ආකාසකථා

460. ආකාසො අසඞ්ඛතොති? ආමන්තා. නිබ්බානං තාණං ලෙණං සරණං පරායනං අච්චුතං අමතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. ආකාසො අසඞ්ඛතො, නිබ්බානං අසඞ්ඛතන්ති? ආමන්තා. ද්වෙ අසඞ්ඛතානීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….. ද්වෙ අසඞ්ඛතානීති? ආමන්තා . ද්වෙ තාණානි…පෙ…. අන්තරිකා වාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

ආකාසො අසඞ්ඛතොති? ආමන්තා. අත්ථි කෙචි අනාකාසං ආකාසං කරොන්තීති? ආමන්තා. අත්ථි කෙචි සඞ්ඛතං අසඞ්ඛතං කරොන්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අත්ථි කෙචි ආකාසං අනාකාසං කරොන්තීති? ආමන්තා. අත්ථි කෙචි අසඞ්ඛතං සඞ්ඛතං කරොන්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

ආකාසෙ පක්ඛිනො ගච්ඡන්ති, චන්දිමසූරියා ගච්ඡන්ති, තාරකරූපානි ගච්ඡන්ති, ඉද්ධිං විකුබ්බන්ති, බාහුං චාලෙන්ති, පාණිං චාලෙන්ති, ලෙඩ්ඩුං ඛිපන්ති, ලගුළං ඛිපන්ති, ඉද්ධිං [සත්තිං (?)] ඛිපන්ති, උසුං ඛිපන්තීති? ආමන්තා. අසඞ්ඛතෙ පක්ඛිනො ගච්ඡන්ති, චන්දිමසූරියා ගච්ඡන්ති, තාරකරූපානි ගච්ඡන්ති, ඉද්ධිං විකුබ්බන්ති, බාහුං චාලෙන්ති, පාණිං චාලෙන්ති, ලෙඩ්ඩුං ඛිපන්ති, ලගුළං ඛිපන්ති, ඉද්ධිං ඛිපන්ති, උසුං ඛිපන්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

461. ආකාසං පරිවාරෙත්වා ඝරානි කරොන්ති කොට්ඨානි කරොන්තීති? ආමන්තා. අසඞ්ඛතං පරිවාරෙත්වා ඝරානි කරොන්ති කොට්ඨානි කරොන්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

උදපානෙ ඛඤ්ඤමානෙ අනාකාසො ආකාසො හොතීති? ආමන්තා. සඞ්ඛතං අසඞ්ඛතං හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

තුච්ඡඋදපානෙ පූරියමානෙ, තුච්ඡකොට්ඨෙ පූරියමානෙ, තුච්ඡකුම්භියා පූරියමානාය ආකාසො අන්තරධායතීති? ආමන්තා. අසඞ්ඛතං අන්තරධායතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

462. න වත්තබ්බං – ‘‘ආකාසො අසඞ්ඛතො’’ති? ආමන්තා. ආකාසො සඞ්ඛතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. තෙන හි ආකාසො අසඞ්ඛතොති.

ආකාසකථා නිට්ඨිතා.

6. ඡට්ඨවග්ගො

(59) 7. ආකාසො සනිදස්සනොතිකථා

463. ආකාසො සනිදස්සනොති? ආමන්තා. රූපං රූපායතනං රූපධාතු නීලං පීතකං ලොහිතකං ඔදාතං චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යං චක්ඛුස්මිං පටිහඤ්ඤති චක්ඛුස්ස ආපාථං ආගච්ඡතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

ආකාසො සනිදස්සනොති? ආමන්තා. චක්ඛුඤ්ච පටිච්ච ආකාසඤ්ච උප්පජ්ජති චක්ඛුවිඤ්ඤාණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ …පෙ…..

චක්ඛුඤ්ච පටිච්ච ආකාසඤ්ච උප්පජ්ජති චක්ඛුවිඤ්ඤාණන්ති? ආමන්තා. ‘‘චක්ඛුඤ්ච පටිච්ච ආකාසඤ්ච උප්පජ්ජති චක්ඛුවිඤ්ඤාණ’’න්ති – අත්ථෙව [අත්ථි (?)] සුත්තන්තොති? නත්ථි. ‘‘චක්ඛුඤ්ච පටිච්ච රූපෙ ච උප්පජ්ජති චක්ඛුවිඤ්ඤාණ’’න්ති [ම. නි. 1.400; 3.421; සං. නි. 4.60] – අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. හඤ්චි ‘‘චක්ඛුඤ්ච පටිච්ච රූපෙ ච උප්පජ්ජති චක්ඛුවිඤ්ඤාණ’’න්ති – අත්ථෙව සුත්තන්තො, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘චක්ඛුඤ්ච පටිච්ච ආකාසඤ්ච උප්පජ්ජති චක්ඛුවිඤ්ඤාණ’’න්ති.

464. න වත්තබ්බං – ‘‘ආකාසො සනිදස්සනො’’ති? ආමන්තා. නනු පස්සති ද්වින්නං රුක්ඛානං අන්තරං, ද්වින්නං ථම්භානං අන්තරං, තාළච්ඡිද්දං වාතපානච්ඡිද්දන්ති? ආමන්තා . හඤ්චි පස්සති ද්වින්නං රුක්ඛානං අන්තරං, ද්වින්නං ථම්භානං අන්තරං, තාළච්ඡිද්දං වාතපානච්ඡිද්දං, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘ආකාසො සනිදස්සනො’’ති.

ආකාසො සනිදස්සනොතිකථා නිට්ඨිතා.

6. ඡට්ඨවග්ගො

(60) 8. පථවීධාතු සනිදස්සනාතිආදිකථා

465. පථවීධාතු සනිදස්සනාති? ආමන්තා. රූපං රූපායතනං රූපධාතු නීලං පීතකං ලොහිතකං ඔදාතං චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යං චක්ඛුස්මිං පටිහඤ්ඤති චක්ඛුස්ස ආපාථං ආගච්ඡතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

පථවීධාතු සනිදස්සනාති? ආමන්තා. චක්ඛුඤ්ච පටිච්ච පථවීධාතුඤ්ච උප්පජ්ජති චක්ඛුවිඤ්ඤාණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

චක්ඛුඤ්ච පටිච්ච පථවීධාතුඤ්ච උප්පජ්ජති චක්ඛුවිඤ්ඤාණන්ති? ආමන්තා. ‘‘චක්ඛුඤ්ච පටිච්ච පථවීධාතුඤ්ච උප්පජ්ජති චක්ඛුවිඤ්ඤාණ’’න්ති – අත්ථෙව සුත්තන්තොති? නත්ථි. ‘‘චක්ඛුඤ්ච පටිච්ච රූපෙ ච උප්පජ්ජති චක්ඛුවිඤ්ඤාණ’’න්ති – අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. හඤ්චි ‘‘චක්ඛුඤ්ච පටිච්ච රූපෙ ච උප්පජ්ජති චක්ඛුවිඤ්ඤාණ’’න්ති – අත්ථෙව සුත්තන්තො, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘චක්ඛුඤ්ච පටිච්ච පථවීධාතුඤ්ච උප්පජ්ජති චක්ඛුවිඤ්ඤාණ’’න්ති.

466. න වත්තබ්බං – ‘‘පථවීධාතු සනිදස්සනා’’ති? ආමන්තා. නනු පස්සති භූමිං පාසාණං පබ්බතන්ති? ආමන්තා. හඤ්චි පස්සති [පස්සසි (සී. ස්‍යා. ක.) එවමුපරිපි] භූමිං පාසාණං පබ්බතං, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘පථවීධාතු සනිදස්සනා’’ති…පෙ…..

න වත්තබ්බං – ‘‘ආපොධාතු සනිදස්සනා’’ති? ආමන්තා. නනු පස්සති උදකන්ති? ආමන්තා. හඤ්චි පස්සති උදකං, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘ආපොධාතු සනිදස්සනාති…පෙ…..

න වත්තබ්බං – තෙජොධාතු සනිදස්සනාති? ආමන්තා. නනු පස්සති අග්ගිං ජලන්තන්ති? ආමන්තා. හඤ්චි පස්සති අග්ගිං ජලන්තං, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘තෙජොධාතු සනිදස්සනා’’ති…පෙ…..

න වත්තබ්බං – ‘‘වායොධාතු සනිදස්සනා’’ති? ආමන්තා. නනු පස්සති වාතෙන රුක්ඛෙ සඤ්චාලියමානෙති? ආමන්තා. හඤ්චි පස්සති වාතෙන රුක්ඛෙ සඤ්චාලියමානෙ, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘වායොධාතු සනිදස්සනා’’ති…පෙ…..

පථවීධාතු සනිදස්සනාතිආදිකථා නිට්ඨිතා.

6. ඡට්ඨවග්ගො

(61) 9. චක්ඛුන්ද්‍රියං සනිදස්සනන්තිආදිකථා

467. චක්ඛුන්ද්‍රියං සනිදස්සනන්ති? ආමන්තා. රූපං රූපායතනං රූපධාතු…පෙ…. චක්ඛුස්ස ආපාථං ආගච්ඡතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

චක්ඛුන්ද්‍රියං සනිදස්සනන්ති? ආමන්තා. චක්ඛුඤ්ච පටිච්ච චක්ඛුන්ද්‍රියඤ්ච උප්පජ්ජති චක්ඛුවිඤ්ඤාණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

චක්ඛුඤ්ච පටිච්ච චක්ඛුන්ද්‍රියඤ්ච උප්පජ්ජති චක්ඛුවිඤ්ඤාණන්ති? ආමන්තා. ''චක්ඛුඤ්ච පටිච්ච චක්ඛුන්ද්‍රියඤ්ච උප්පජ්ජති චක්ඛුවිඤ්ඤාණ''න්ති – අත්ථෙව සුත්තන්තොති? නත්ථි. ''චක්ඛුඤ්ච පටිච්ච රූපෙ ච උප්පජ්ජති චක්ඛුවිඤ්ඤාණ''න්ති – අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. හඤ්චි ''චක්ඛුඤ්ච පටිච්ච රූපෙ ච උප්පජ්ජති චක්ඛුවිඤ්ඤාණ''න්ති – අත්ථෙව සුත්තන්තො, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''චක්ඛුඤ්ච පටිච්ච චක්ඛුන්ද්‍රියඤ්ච උප්පජ්ජති චක්ඛුවිඤ්ඤාණ''න්ති.

468. න වත්තබ්බං – ''පඤ්චින්ද්‍රියානි සනිදස්සනානී''ති? ආමන්තා. නනු පස්සති චක්ඛුං සොතං ඝානං ජිව්හං කායන්ති? ආමන්තා. හඤ්චි පස්සති චක්ඛුං සොතං ඝානං ජිව්හං කායං, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''පඤ්චින්ද්‍රියානි සනිදස්සනානී''ති…පෙ…..

චක්ඛුන්ද්‍රියං සනිදස්සනන්තිආදිකථා නිට්ඨිතා.

6. ඡට්ඨවග්ගො

(62) 10. කායකම්මං සනිදස්සනන්තිකථා

469. කායකම්මං සනිදස්සනන්ති? ආමන්තා. රූපං රූපායතනං රූපධාතු නීලං පීතකං ලොහිතකං ඔදාතං චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යං චක්ඛුස්මිං පටිහඤ්ඤති චක්ඛුස්ස ආපාථං ආගච්ඡතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

කායකම්මං සනිදස්සනන්ති? ආමන්තා. චක්ඛුඤ්ච පටිච්ච කායකම්මඤ්ච උප්පජ්ජති චක්ඛුවිඤ්ඤාණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

චක්ඛුඤ්ච පටිච්ච කායකම්මඤ්ච උප්පජ්ජති චක්ඛුවිඤ්ඤාණන්ති? ආමන්තා. ''චක්ඛුඤ්ච පටිච්ච කායකම්මඤ්ච උප්පජ්ජති චක්ඛුවිඤ්ඤාණ''න්ති – අත්ථෙව සුත්තන්තොති? නත්ථි. ''චක්ඛුඤ්ච පටිච්ච රූපෙ ච උප්පජ්ජති චක්ඛුවිඤ්ඤාණ''න්ති – අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. හඤ්චි ''චක්ඛුඤ්ච පටිච්ච රූපෙ ච උප්පජ්ජති චක්ඛුවිඤ්ඤාණ''න්ති – අත්ථෙව සුත්තන්තො, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''චක්ඛුඤ්ච පටිච්ච කායකම්මඤ්ච උප්පජ්ජති චක්ඛුවිඤ්ඤාණ''න්ති.

470. න වත්තබ්බං – ''කායකම්මං සනිදස්සන''න්ති? ආමන්තා. නනු පස්සති අභික්කමන්තං පටික්කමන්තං ආලොකෙන්තං විලොකෙන්තං සමිඤ්ජෙන්තං පසාරෙන්තන්ති? ආමන්තා. හඤ්චි පස්සති අභික්කමන්තං පටික්කමන්තං ආලොකෙන්තං විලොකෙන්තං සමිඤ්ජෙන්තං පසාරෙන්තං, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''කායකම්මං සනිදස්සන''න්ති.

කායකම්මං සනිදස්සනන්තිකථා නිට්ඨිතා.

ඡට්ඨවග්ගො.

තස්සුද්දානං –

නියමො අසඞ්ඛතො, පටිච්චසමුප්පාදො අසඞ්ඛතො, චත්තාරි සච්චානි අසඞ්ඛතානි, චත්තාරො ආරුප්පා අසඞ්ඛතා, නිරොධසමාපත්ති අසඞ්ඛතා, ආකාසො අසඞ්ඛතො, ආකාසො සනිදස්සනො, චත්තාරො මහාභූතා, පඤ්චින්ද්‍රියානි, තථෙව කායකම්මන්ති.

7. සත්තමවග්ගො

(63) 1. සඞ්ගහිතකථා

471. නත්ථි කෙචි ධම්මා කෙහිචි ධම්මෙහි සඞ්ගහිතාති [සඞ්ගහීතාති (පී.)]? ආමන්තා. නනු අත්ථි කෙචි ධම්මා කෙහිචි ධම්මෙහි ගණනං ගච්ඡන්ති උද්දෙසං ගච්ඡන්ති පරියාපන්නාති? ආමන්තා. හඤ්චි අත්ථි කෙචි ධම්මා කෙහිචි ධම්මෙහි ගණනං ගච්ඡන්ති උද්දෙසං ගච්ඡන්ති පරියාපන්නා, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘නත්ථි කෙචි ධම්මා කෙහිචි ධම්මෙහි සඞ්ගහිතා’’ති.

චක්ඛායතනං කතමක්ඛන්ධගණනං [කතමං ඛන්ධගණනං (සී. පී. ක.)] ගච්ඡතීති? රූපක්ඛන්ධගණනං ගච්ඡතීති. හඤ්චි චක්ඛායතනං රූපක්ඛන්ධගණනං ගච්ඡති, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘චක්ඛායතනං රූපක්ඛන්ධෙන සඞ්ගහිත’’න්ති. සොතායතනං…පෙ…. ඝානායතනං…පෙ…. ජිව්හායතනං…පෙ…. කායායතනං කතමක්ඛන්ධගණනං ගච්ඡතීති? රූපක්ඛන්ධගණනං ගච්ඡතීති. හඤ්චි කායායතනං රූපක්ඛන්ධගණනං ගච්ඡති, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘කායායතනං රූපක්ඛන්ධෙන සඞ්ගහිත’’න්ති.

රූපායතනං…පෙ…. සද්දායතනං…පෙ…. ගන්ධායතනං…පෙ…. රසායතනං…පෙ…. ඵොට්ඨබ්බායතනං කතමක්ඛන්ධගණනං ගච්ඡතීති? රූපක්ඛන්ධගණනං ගච්ඡතීති. හඤ්චි ඵොට්ඨබ්බායතනං රූපක්ඛන්ධගණනං ගච්ඡති, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘ඵොට්ඨබ්බායතනං රූපක්ඛන්ධෙන සඞ්ගහිත’’න්ති.

සුඛා වෙදනා කතමක්ඛන්ධගණනං ගච්ඡතීති? වෙදනාක්ඛන්ධගණනං ගච්ඡතීති. හඤ්චි සුඛා වෙදනා වෙදනාක්ඛන්ධගණනං ගච්ඡති, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘සුඛා වෙදනා වෙදනාක්ඛන්ධෙන සඞ්ගහිතා’’ති. දුක්ඛා වෙදනා…පෙ…. අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා කතමක්ඛන්ධගණනං ගච්ඡතීති? වෙදනාක්ඛන්ධගණනං ගච්ඡතීති. හඤ්චි අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා වෙදනාක්ඛන්ධගණනං ගච්ඡති, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා වෙදනාක්ඛන්ධෙන සඞ්ගහිතා’’ති.

චක්ඛුසම්ඵස්සජා සඤ්ඤා කතමක්ඛන්ධගණනං ගච්ඡතීති? සඤ්ඤාක්ඛන්ධගණනං ගච්ඡතීති. හඤ්චි චක්ඛුසම්ඵස්සජා සඤ්ඤා සඤ්ඤාක්ඛන්ධගණනං ගච්ඡති, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘චක්ඛුසම්ඵස්සජා සඤ්ඤා සඤ්ඤාක්ඛන්ධෙන සඞ්ගහිතා’’ති. සොතසම්ඵස්සජා සඤ්ඤා…පෙ…. මනොසම්ඵස්සජා සඤ්ඤා කතමක්ඛන්ධගණනං ගච්ඡතීති? සඤ්ඤාක්ඛන්ධගණනං ගච්ඡතීති. හඤ්චි මනොසම්ඵස්සජා සඤ්ඤා සඤ්ඤාක්ඛන්ධගණනං ගච්ඡති, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘මනොසම්ඵස්සජා සඤ්ඤා සඤ්ඤාක්ඛන්ධෙන සඞ්ගහිතා’’ති.

චක්ඛුසම්ඵස්සජා චෙතනා…පෙ…. මනොසම්ඵස්සජා චෙතනා කතමක්ඛන්ධගණනං ගච්ඡතීති? සඞ්ඛාරක්ඛන්ධගණනං ගච්ඡතීති. හඤ්චි මනොසම්ඵස්සජා චෙතනා සඞ්ඛාරක්ඛන්ධගණනං ගච්ඡති, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘මනොසම්ඵස්සජා චෙතනා සඞ්ඛාරක්ඛන්ධෙන සඞ්ගහිතා’’ති.

චක්ඛුවිඤ්ඤාණං …පෙ…. මනොවිඤ්ඤාණං කතමක්ඛන්ධගණනං ගච්ඡතීති ? විඤ්ඤාණක්ඛන්ධගණනං ගච්ඡතීති. හඤ්චි මනොවිඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණක්ඛන්ධගණනං ගච්ඡති, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘මනොවිඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණක්ඛන්ධෙන සඞ්ගහිත’’න්ති.

472. යථා දාමෙන වා යොත්තෙන වා ද්වෙ බලිබද්දා සඞ්ගහිතා, සික්කාය පිණ්ඩපාතො සඞ්ගහිතො, සා ගද්දූලෙන සඞ්ගහිතො; එවමෙව තෙ ධම්මා තෙහි ධම්මෙහි සඞ්ගහිතාති [සකවාදිවචනං (අට්ඨකථා පස්සිතබ්බා)]? හඤ්චි දාමෙන වා යොත්තෙන වා ද්වෙ බලිබද්දා සඞ්ගහිතා, සික්කාය පිණ්ඩපාතො සඞ්ගහිතො, සා ගද්දූලෙන සඞ්ගහිතො, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අත්ථි කෙචි ධම්මා කෙහිචි ධම්මෙහි සඞ්ගහිතා’’ති [සකවාදිවචනං (අට්ඨකථා පස්සිතබ්බා)].

සඞ්ගහිතකථා නිට්ඨිතා.

7. සත්තමවග්ගො

(64) 2. සම්පයුත්තකථා

473. නත්ථි කෙචි ධම්මා කෙහිචි ධම්මෙහි සම්පයුත්තාති? ආමන්තා. නනු අත්ථි කෙචි ධම්මා කෙහිචි ධම්මෙහි සහගතා සහජාතා සංසට්ඨා එකුප්පාදා එකනිරොධා එකවත්ථුකා එකාරම්මණාති? ආමන්තා. හඤ්චි අත්ථි කෙචි ධම්මා කෙහිචි ධම්මෙහි සහගතා සහජාතා සංසට්ඨා එකුප්පාදා එකනිරොධා එකවත්ථුකා එකාරම්මණා, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘නත්ථි කෙචි ධම්මා කෙහිචි ධම්මෙහි සම්පයුත්තා’’ති.

වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධෙන සහජාතොති? ආමන්තා. හඤ්චි වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධෙන සහජාතො, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධෙන සම්පයුත්තො’’ති.

වෙදනාක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධෙන... විඤ්ඤාණක්ඛන්ධෙන සහජාතොති? ආමන්තා. හඤ්චි වෙදනාක්ඛන්ධො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධෙන සහජාතො, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘වෙදනාක්ඛන්ධො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධෙන සම්පයුත්තො’’ති.

සඤ්ඤාක්ඛන්ධො ... සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො... විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො වෙදනාඛන්ධෙන... සඤ්ඤාක්ඛන්ධෙන... සඞ්ඛාරක්ඛන්ධෙන සහජාතොති? ආමන්තා. හඤ්චි විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධෙන සහජාතො , තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධෙන සම්පයුත්තො’’ති.

474. යථා තිලම්හි තෙලං අනුගතං අනුපවිට්ඨං, උච්ඡුම්හි රසො අනුගතො අනුපවිට්ඨො; එවමෙව තෙ ධම්මා තෙහි ධම්මෙහි අනුගතා අනුපවිට්ඨාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ...පෙ.....

සම්පයුත්තකථා නිට්ඨිතා.

7. සත්තමවග්ගො

(65) 3. චෙතසිකකථා

475. නත්ථි චෙතසිකො ධම්මොති? ආමන්තා. නනු අත්ථි කෙචි ධම්මා චිත්තෙන සහගතා සහජාතා සංසට්ඨා සම්පයුත්තා එකුප්පාදා එකනිරොධා එකවත්ථුකා එකාරම්මණාති? ආමන්තා. හඤ්චි අත්ථි කෙචි ධම්මා චිත්තෙන සහගතා සහජාතා සංසට්ඨා සම්පයුත්තා එකුප්පාදා එකනිරොධා එකවත්ථුකා එකාරම්මණා, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘නත්ථි චෙතසිකො ධම්මො’’ති.

ඵස්සො චිත්තෙන සහජාතොති? ආමන්තා. හඤ්චි ඵස්සො චිත්තෙන සහජාතො, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘ඵස්සො චෙතසිකො’’ති. වෙදනා...පෙ.... සඤ්ඤා... චෙතනා... සද්ධා... වීරියං... සති... සමාධි... පඤ්ඤා... රාගො... දොසො... මොහො...පෙ.... අනොත්තප්පං චිත්තෙන සහජාතන්ති? ආමන්තා. හඤ්චි අනොත්තප්පං චිත්තෙන සහජාතං, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අනොත්තප්පං චෙතසික’’න්ති.

476. චිත්තෙන සහජාතාති කත්වා චෙතසිකාති? ආමන්තා. ඵස්සෙන සහජාතාති කත්වා ඵස්සසිකාති [ඵස්සිකාති (පී. අට්ඨ.)]? ආමන්තා. චිත්තෙන සහජාතාති කත්වා චෙතසිකාති? ආමන්තා . වෙදනාය... සඤ්ඤාය... චෙතනාය... සද්ධාය... වීරියෙන... සතියා... සමාධිනා... පඤ්ඤාය... රාගෙන... දොසෙන... මොහෙන...පෙ.... අනොත්තප්පෙන සහජාතාති කත්වා අනොත්තප්පාසිකාති [අනොත්තප්පිකාති (?)]? ආමන්තා.

477. නත්ථි චෙතසිකො ධම්මොති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා –

‘‘චිත්තඤ්හිදං චෙතසිකා ච ධම්මා,
අනත්තතො සංවිදිතස්ස හොන්ති;
හීනප්පණීතං තදුභයෙ විදිත්වා,
සම්මද්දසො වෙදි පලොකධම්ම’’න්ති.

අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි අත්ථි චෙතසිකො ධම්මොති.

නත්ථි චෙතසිකො ධම්මොති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘ඉධ, කෙවට්ට, භික්ඛු පරසත්තානං පරපුග්ගලානං චිත්තම්පි ආදිසති චෙතසිකම්පි ආදිසති විතක්කිතම්පි ආදිසති විචාරිතම්පි ආදිසති – ‘එවම්පි තෙ මනො, ඉත්ථම්පි තෙ මනො, ඉතිපි තෙ චිත්ත’’’න්ති [දී. නි. 1.485]. අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි අත්ථි චෙතසිකො ධම්මොති.

චෙතසිකකථා නිට්ඨිතා.

7. සත්තමවග්ගො

(66) 4. දානකථා

478. චෙතසිකො ධම්මො දානන්ති? ආමන්තා. ලබ්භා චෙතසිකො ධම්මො පරෙසං දාතුන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ ...පෙ.... ලබ්භා චෙතසිකො ධම්මො පරෙසං දාතුන්ති? ආමන්තා. ලබ්භා ඵස්සො පරෙසං දාතුන්ති? න

හෙවං වත්තබ්බෙ …පෙ…. ලබ්භා වෙදනා…පෙ…. සඤ්ඤා… චෙතනා… සද්ධා… වීරියං… සති… සමාධි… පඤ්ඤා පරෙසං දාතුන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

479. න වත්තබ්බං – චෙතසිකො ධම්මො දානන්ති? ආමන්තා. දානං අනිට්ඨඵලං අකන්තඵලං අමනුඤ්ඤඵලං සෙචනකඵලං දුක්ඛුද්‍රයං දුක්ඛවිපාකන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. නනු දානං ඉට්ඨඵලං කන්තඵලං මනුඤ්ඤඵලං අසෙචනකඵලං සුඛුද්‍රයං සුඛවිපාකන්ති? ආමන්තා. හඤ්චි දානං ඉට්ඨඵලං කන්තඵලං මනුඤ්ඤඵලං අසෙචනකඵලං සුඛුද්‍රයං සුඛවිපාකං , තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘චෙතසිකො ධම්මො දාන’’න්ති.

දානං ඉට්ඨඵලං වුත්තං භගවතා, චීවරං දානන්ති [උපරි වුච්චමානාය පරවාදීපුච්ඡාය සදිසා, අට්ඨකථා ඔලොකෙතබ්බා]? ආමන්තා. චීවරං ඉට්ඨඵලං කන්තඵලං මනුඤ්ඤඵලං අසෙචනකඵලං සුඛුද්‍රයං සුඛවිපාකන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. දානං ඉට්ඨඵලං වුත්තං භගවතා, පිණ්ඩපාතො සෙනාසනං ගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරො දානන්ති? ආමන්තා. ගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරො ඉට්ඨඵලො කන්තඵලො මනුඤ්ඤඵලො අසෙචනකඵලො සුඛුද්‍රයො සුඛවිපාකොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

480. න වත්තබ්බං – ‘‘චෙතසිකො ධම්මො දාන’’න්ති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා –

‘‘සද්ධා හිරියං කුසලඤ්ච දානං,
ධම්මා එතෙ සප්පුරිසානුයාතා;
එතඤ්හි මග්ගං දිවියං වදන්ති,
එතෙන හි ගච්ඡති දෙවලොක’’න්ති [අ. නි. 8.32].

අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි චෙතසිකො ධම්මො දානන්ති.

න වත්තබ්බං – ‘‘චෙතසිකො ධම්මො දාන’’න්ති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘පඤ්චිමානි, භික්ඛවෙ, දානානි මහාදානානි අග්ගඤ්ඤානි රත්තඤ්ඤානි වංසඤ්ඤානි පොරාණානි අසඞ්කිණ්ණානි අසඞ්කිණ්ණපුබ්බානි, න සඞ්කියන්ති න සඞ්කියිස්සන්ති, අප්පටිකුට්ඨානි සමණෙහි බ්‍රාහ්මණෙහි විඤ්ඤූහි! කතමානි පඤ්ච? ඉධ, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො පාණාතිපාතං පහාය පාණාතිපාතා පටිවිරතො හොති. පාණාතිපාතා පටිවිරතො, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො අපරිමාණානං සත්තානං අභයං දෙති අවෙරං දෙති අබ්‍යාබජ්ඣං [අබ්‍යාපජ්ඣං (ස්‍යා. ක.)] දෙති. අපරිමාණානං සත්තානං අභයං දත්වා අවෙරං දත්වා අබ්‍යාබජ්ඣං දත්වා අපරිමාණස්ස අභයස්ස අවෙරස්ස අබ්‍යාබජ්ඣස්ස භාගී හොති. ඉදං, භික්ඛවෙ , පඨමං දානං මහාදානං අග්ගඤ්ඤං රත්තඤ්ඤං වංසඤ්ඤං පොරාණං අසඞ්කිණ්ණං අසඞ්කිණ්ණපුබ්බං, න සඞ්කියති න සඞ්කියිස්සති, අප්පටිකුට්ඨං සමණෙහි බ්‍රාහ්මණෙහි විඤ්ඤූහි. පුන චපරං, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො අදින්නාදානං පහාය…පෙ…. කාමෙසුමිච්ඡාචාරං පහාය…පෙ…. මුසාවාදං පහාය…පෙ…. සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානං පහාය සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා පටිවිරතො හොති. සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා පටිවිරතො, භික්ඛවෙ, අරියසාවකො අපරිමාණානං සත්තානං අභයං දෙති අවෙරං දෙති අබ්‍යාබජ්ඣං දෙති. අපරිමාණානං සත්තානං අභයං දත්වා අවෙරං දත්වා අබ්‍යාබජ්ඣං දත්වා අපරිමාණස්ස අභයස්ස අවෙරස්ස අබ්‍යාබජ්ඣස්ස භාගී හොති. ඉදං, භික්ඛවෙ , පඤ්චමං දානං මහාදානං අග්ගඤ්ඤං රත්තඤ්ඤං වංසඤ්ඤං පොරාණං අසඞ්කිණ්ණං අසඞ්කිණ්ණපුබ්බං, න සඞ්කියති න සඞ්කියිස්සති, අප්පටිකුට්ඨං සමණෙහි බ්‍රාහ්මණෙහි විඤ්ඤූහි. ඉමානි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච දානානි මහාදානානි අග්ගඤ්ඤානි රත්තඤ්ඤානි වංසඤ්ඤානි පොරාණානි අසඞ්කිණ්ණානි අසඞ්කිණ්ණපුබ්බානි, න සඞ්කියන්ති න සඞ්කියිස්සන්ති, අප්පටිකුට්ඨානි සමණෙහි බ්‍රාහ්මණෙහි විඤ්ඤූහී’’ති [අ. නි. 8.39]. අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි චෙතසිකො ධම්මො දානන්ති.

481. න වත්තබ්බං – ‘‘දෙය්‍යධම්මො දාන’’න්ති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘ඉධෙකච්චො අන්නං දෙති, පානං දෙති, වත්ථං දෙති, යානං දෙති, මාලං දෙති, ගන්ධං දෙති, විලෙපනං දෙති, සෙය්‍යං දෙති, ආවසථං දෙති, පදීපෙය්‍යං දෙතී’’ති [සං. නි. 3.362-391 ථොකං විසදිසං]! අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි දෙය්‍යධම්මො දානන්ති.

482. දෙය්‍යධම්මො දානන්ති? ආමන්තා. දෙය්‍යධම්මො ඉට්ඨඵලො කන්තඵලො මනුඤ්ඤඵලො අසෙචනකඵලො සුඛුද්‍රයො සුඛවිපාකොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. දානං ඉට්ඨඵලං වුත්තං භගවතා, චීවරං දානන්ති? ආමන්තා. චීවරං ඉට්ඨඵලං කන්තඵලං මනුඤ්ඤඵලං අසෙචනකඵලං සුඛුද්‍රයං සුඛවිපාකන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. දානං ඉට්ඨඵලං වුත්තං භගවතා, පිණ්ඩපාතො දානං… සෙනාසනං දානං… ගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරො දානන්ති? ආමන්තා. ගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරො ඉට්ඨඵලො කන්තඵලො මනුඤ්ඤඵලො අසෙචනකඵලො සුඛුද්‍රයො සුඛවිපාකොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. තෙන හි න වත්තබ්බං – ‘‘දෙය්‍යධම්මො දාන’’න්ති.

දානකථා නිට්ඨිතා.

7. සත්තමවග්ගො

(67) 5. පරිභොගමයපුඤ්ඤකථා

483. පරිභොගමයං පුඤ්ඤං වඩ්ඪතීති? ආමන්තා. පරිභොගමයො ඵස්සො වඩ්ඪති, වෙදනා වඩ්ඪති, සඤ්ඤා වඩ්ඪති, චෙතනා වඩ්ඪති, චිත්තං වඩ්ඪති, සද්ධා වඩ්ඪති, වීරියං වඩ්ඪති, සති වඩ්ඪති, සමාධි වඩ්ඪති, පඤ්ඤා වඩ්ඪතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

පරිභොගමයං පුඤ්ඤං වඩ්ඪතීති? ආමන්තා. ලතා විය වඩ්ඪති, මාලුවා විය වඩ්ඪති, රුක්ඛො විය වඩ්ඪති, තිණං විය වඩ්ඪති, මුඤ්ජපුඤ්ජො විය වඩ්ඪතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

484. පරිභොගමයං පුඤ්ඤං වඩ්ඪතීති? ආමන්තා. දායකො දානං දත්වා න සමන්නාහරති, හොති පුඤ්ඤන්ති? ආමන්තා. අනාවට්ටෙන්තස්ස [අනාවට්ටන්තස්ස (සී. පී. ක.), අනාවජ්ජන්තස්ස (ස්‍යා.)] හොති… අනාභොගස්ස හොති… අසමන්නාහරන්තස්ස හොති… අමනසිකරොන්තස්ස හොති… අචෙතයන්තස්ස හොති… අපත්ථයන්තස්ස හොති… අප්පණිදහන්තස්ස හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. නනු ආවට්ටෙන්තස්ස හොති… ආභොගස්ස හොති… සමන්නාහරන්තස්ස හොති… මනසිකරොන්තස්ස හොති… චෙතයන්තස්ස හොති… පත්ථයන්තස්ස හොති… පණිදහන්තස්ස හොතීති? ආමන්තා. හඤ්චි ආවට්ටෙන්තස්ස හොති… ආභොගස්ස හොති… සමන්නාහරන්තස්ස හොති… මනසිකරොන්තස්ස හොති… චෙතයන්තස්ස හොති… පත්ථයන්තස්ස හොති… පණිදහන්තස්ස හොති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘පරිභොගමයං පුඤ්ඤං වඩ්ඪතී’’ති.

485. පරිභොගමයං පුඤ්ඤං වඩ්ඪතීති? ආමන්තා. දායකො දානං දත්වා කාමවිතක්කං විතක්කෙති, බ්‍යාපාදවිතක්කං විතක්කෙති, විහිංසාවිතක්කං විතක්කෙති , හොති පුඤ්ඤන්ති? ආමන්තා. ද්වින්නං ඵස්සානං…පෙ…. ද්වින්නං චිත්තානං සමොධානං හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. ද්වින්නං ඵස්සානං…පෙ…. ද්වින්නං චිත්තානං සමොධානං හොතීති? ආමන්තා. කුසලාකුසලා සාවජ්ජානවජ්ජා හීනපණීතා කණ්හසුක්කසප්පටිභාගා ධම්මා සම්මුඛීභාවං ආගච්ඡන්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. කුසලාකුසලා සාවජ්ජානවජ්ජා හීනපණීතා කණ්හසුක්කසප්පටිභාගා ධම්මා සම්මුඛීභාවං ආගච්ඡන්තීති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘චත්තාරිමානි, භික්ඛවෙ, සුවිදූරවිදූරානි! කතමානි චත්තාරි? නභඤ්ච, භික්ඛවෙ, පථවී ච – ඉදං පඨමං සුවිදූරවිදූරං. ඔරිමඤ්ච, භික්ඛවෙ, තීරං සමුද්දස්ස පාරිමඤ්ච තීරං – ඉදං දුතියං සුවිදූරවිදූරං. යතො ච, භික්ඛවෙ, වෙරොචනො අබ්භුදෙති යත්ථ ච අත්ථමෙති – ඉදං තතියං සුවිදූරවිදූරං. සතඤ්ච, භික්ඛවෙ, ධම්මො අසතඤ්ච ධම්මො – ඉදං චතුත්ථං සුවිදූරවිදූරං. ඉමානි ඛො, භික්ඛවෙ, චත්තාරි සුවිදූරවිදූරානීති.

‘‘නභඤ්ච දූරෙ පථවී ච දූරෙ,
පාරං සමුද්දස්ස තදාහු දූරෙ;
යතො ච වෙරොචනො අබ්භුදෙති,
පභඞ්කරො යත්ථ ච අත්ථමෙති.

‘‘තතො හවෙ දූරතරං වදන්ති,
සතඤ්ච ධම්මං අසතඤ්ච ධම්මං;
අබ්‍යායිකො හොති සතං සමාගමො,
යාවම්පි තිට්ඨෙය්‍ය තථෙව හොති.

‘‘ඛිප්පඤ්හි චෙති [ඛිප්පංහවෙති (බහූසු)] අසතං සමාගමො;
තස්මා සතං ධම්මො අසබ්භි ආරකා’’ති [අ. නි. 4.47].

අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි න වත්තබ්බං – ‘‘කුසලාකුසලා සාවජ්ජානවජ්ජා හීනපණීතා කණ්හසුක්කසප්පටිභාගා ධම්මා සම්මුඛීභාවං ආගච්ඡන්තී’’ති.

486. න වත්තබ්බං – ‘‘පරිභොගමයං පුඤ්ඤං වඩ්ඪතී’’ති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා –

‘‘ආරාමරොපා වනරොපා, යෙ ජනා සෙතුකාරකා;
පපඤ්ච උදපානඤ්ච, යෙ දදන්ති උපස්සයං.

‘‘තෙසං දිවා ච රත්තො ච, සදා පුඤ්ඤං පවඩ්ඪති;
ධම්මට්ඨා සීලසම්පන්නා, තෙ ජනා සග්ගගාමිනො’’ති [සං. නි. 1.47].

අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි පරිභොගමයං පුඤ්ඤං වඩ්ඪතීති.

න වත්තබ්බං – ‘‘පරිභොගමයං පුඤ්ඤං වඩ්ඪතී’’ති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘චත්තාරොමෙ, භික්ඛවෙ, පුඤ්ඤාභිසන්දා කුසලාභිසන්දා සුඛස්සාහාරා සොවග්ගිකා සුඛවිපාකා සග්ගසංවත්තනිකා ඉට්ඨාය කන්තාය මනාපාය

හිතාය සුඛාය සංවත්තන්ති! කතමෙ චත්තාරො? යස්ස, භික්ඛවෙ, භික්ඛු චීවරං පරිභුඤ්ජමානො අප්පමාණං චෙතොසමාධිං උපසම්පජ්ජ විහරති, අප්පමාණො තස්ස පුඤ්ඤාභිසන්දො කුසලාභිසන්දො සුඛස්සාහාරො සොවග්ගිකො සුඛවිපාකො සග්ගසංවත්තනිකො ඉට්ඨාය කන්තාය මනාපාය හිතාය සුඛාය සංවත්තති. යස්ස, භික්ඛවෙ, භික්ඛු පිණ්ඩපාතං පරිභුඤ්ජමානො…පෙ.… සෙනාසනං පරිභුඤ්ජමානො…පෙ.… ගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරං පරිභුඤ්ජමානො අප්පමාණං චෙතොසමාධිං උපසම්පජ්ජ විහරති, අප්පමාණො තස්ස පුඤ්ඤාභිසන්දො කුසලාභිසන්දො සුඛස්සාහාරො සොවග්ගිකො සුඛවිපාකො සග්ගසංවත්තනිකො ඉට්ඨාය කන්තාය මනාපාය හිතාය සුඛාය සංවත්තති. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, චත්තාරො පුඤ්ඤාභිසන්දා කුසලාභිසන්දා සුඛස්සාහාරා සොවග්ගිකා සුඛවිපාකා සග්ගසංවත්තනිකා ඉට්ඨාය කන්තාය මනාපාය හිතාය සුඛාය සංවත්තන්තී''ති [අ. නි. 4.51]. අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි පරිභොගමයං පුඤ්ඤං වඩ්ඪතීති.

487. පරිභොගමයං පුඤ්ඤං වඩ්ඪතීති? ආමන්තා. දායකො දානං දෙති, පටිග්ගාහකො පටිග්ගහෙත්වා න පරිභුඤ්ජති ඡඩ්ඩෙති විස්සජ්ජෙති, හොති පුඤ්ඤන්ති? ආමන්තා. හඤ්චි දායකො දානං දෙති, පටිග්ගාහකො පටිග්ගහෙත්වා න පරිභුඤ්ජති ඡඩ්ඩෙති විස්සජ්ජෙති, හොති පුඤ්ඤං; නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''පරිභොගමයං පුඤ්ඤං වඩ්ඪතී''ති.

පරිභොගමයං පුඤ්ඤං වඩ්ඪතීති? ආමන්තා. දායකො දානං දෙති, පටිග්ගාහකෙ පටිග්ගහිතෙ රාජානො වා හරන්ති, චොරා වා හරන්ති, අග්ගි වා දහති, උදකං වා වහති, අප්පියා වා දායාදා හරන්ති, හොති පුඤ්ඤන්ති? ආමන්තා . හඤ්චි දායකො දානං දෙති, පටිග්ගාහකෙ පටිග්ගහිතෙ රාජානො වා හරන්ති, චොරා වා හරන්ති, අග්ගි වා දහති, උදකං වා වහති, අප්පියා වා දායාදා හරන්ති, හොති පුඤ්ඤං; නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''පරිභොගමයං පුඤ්ඤං වඩ්ඪතී''ති.

පරිභොගමයපුඤ්ඤකථා නිට්ඨිතා.

7. සත්තමවග්ගො

(68) 6. ඉතොදින්නකථා

488. ඉතො දින්නෙන තත්ථ යාපෙන්තීති? ආමන්තා. ඉතො චීවරං දෙන්ති තං චීවරං තත්ථ පරිභුඤ්ජන්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… ඉතො පිණ්ඩපාතං දෙන්ති, ඉතො සෙනාසනං දෙන්ති, ඉතො ගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරං දෙන්ති, ඉතො ඛාදනීයං දෙන්ති, ඉතො භොජනීයං දෙන්ති, ඉතො පානීයං දෙන්ති; තං පානීයං තත්ථ පරිභුඤ්ජන්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

ඉතො දින්නෙන තත්ථ යාපෙන්තීති? ආමන්තා. අඤ්ඤො අඤ්ඤස්ස කාරකො පරකතං සුඛදුක්ඛං අඤ්ඤො කරොති, අඤ්ඤො පටිසංවෙදෙතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

489. න වත්තබ්බං – ''ඉතො දින්නෙන තත්ථ යාපෙන්තී''ති? ආමන්තා. නනු පෙතා අත්තනො අත්ථාය දානං දෙන්තං අනුමොදෙන්ති, චිත්තං පසාදෙන්ති, පීතිං උප්පාදෙන්ති, සොමනස්සං පටිලභන්තීති? ආමන්තා. හඤ්චි පෙතා අත්තනො අත්ථාය දානං දෙන්තං අනුමොදෙන්ති, චිත්තං පසාදෙන්ති, පීතිං උප්පාදෙන්ති, සොමනස්සං පටිලභන්ති; තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''ඉතො දින්නෙන තත්ථ යාපෙන්තී''ති.

490. න වත්තබ්බං – ''ඉතො දින්නෙන තත්ථ යාපෙන්තී''ති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා –

''උන්නමෙ උදකං වුට්ඨං, යථානින්නං පවත්තති;
එවමෙව ඉතො දින්නං, පෙතානං උපකප්පති.

''යථා වාරිවහා පූරා, පරිපූරෙන්ති සාගරං;
එවමෙව ඉතො දින්නං, පෙතානං උපකප්පති.

''න හි තත්ථ කසී අත්ථි, ගොරක්ඛෙත්ථ න විජ්ජති;
වණිජ්ජා තාදිසී නත්ථි, හිරඤ්ඤෙන කයාකයං [කයක්කයං (සී. පී.)];
ඉතො දින්නෙන යාපෙන්ති, පෙතා කාලඞ්කතා තහි''න්ති [ඛු. පා. 7.6; පෙ. ව. 19].

අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි ඉතො දින්නෙන තත්ථ යාපෙන්තීති.

491. න වත්තබ්බං – ''ඉතො දින්නෙන තත්ථ යාපෙන්තී''ති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ''පඤ්චිමානි, භික්ඛවෙ, ඨානානි සම්පස්සන්තා මාතාපිතරො පුත්තං ඉච්ඡන්ති කුලෙ ජායමානං! කතමානි පඤ්ච? භටො වා නො භරිස්සති, කිච්චං වා නො කරිස්සති, කුලවංසො චිරං ඨස්සති, දායජ්ජං පටිපජ්ජිස්සති, අථ වා පන පෙතානං

කාලඞ්කතානං දක්ඛිණං අනුප්පදස්සති – ඉමානි ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච ඨානානි සම්පස්සන්තා මාතාපිතරො පුත්තං ඉච්ඡන්ති කුලෙ ජායමාන’’න්ති.

‘‘පඤ්ච ඨානානි සම්පස්සං, පුත්තං ඉච්ඡන්ති පණ්ඩිතා;
භටො වා නො භරිස්සති, කිච්චං වා නො කරිස්සති.

‘‘කුලවංසො චිරං තිට්ඨෙ, දායජ්ජං පටිපජ්ජති;
අථ වා පන පෙතානං, දක්ඛිණං අනුප්පදස්සති.

‘‘ඨානානෙතානි සම්පස්සං, පුත්තං ඉච්ඡන්ති පණ්ඩිතා;
තස්මා සන්තො සප්පුරිසා, කතඤ්ඤූ කතවෙදිනො.

‘‘භරන්ති මාතාපිතරො, පුබ්බෙ කතමනුස්සරං;
කරොන්ති තෙසං කිච්චානි, යථා තං පුබ්බකාරිනං.

‘‘ඔවාදකාරී භටපොසී, කුලවංසං අහාපයං;
සද්ධො සීලෙන සම්පන්නො, පුත්තො හොති පසංසියො’’ති [අ. නි. 5.31].

අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි ඉතො දින්නෙන තත්ථ යාපෙන්තීති.

ඉතො දින්නකථා නිට්ඨිතා.

7. සත්තමවග්ගො

(69) 7. පථවී කම්මවිපාකොතිකථා

492. පථවී කම්මවිපාකොති? ආමන්තා. සුඛවෙදනියා දුක්ඛවෙදනියා අදුක්ඛමසුඛවෙදනියා, සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා, දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා, අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා, ඵස්සෙන සම්පයුත්තා, වෙදනාය සම්පයුත්තා, සඤ්ඤාය සම්පයුත්තා, චෙතනාය සම්පයුත්තා, චිත්තෙන සම්පයුත්තා, සාරම්මණා; අත්ථි තාය ආවට්ටනා [ආවජ්ජනා (ස්‍යා. කං.)] ආභොගො සමන්නාහාරො මනසිකාරො චෙතනා පත්ථනා පණිධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. නනු න සුඛවෙදනියා න දුක්ඛවෙදනියා න අදුක්ඛමසුඛවෙදනියා, න සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා, න දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා, න අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා, න ඵස්සෙන සම්පයුත්තා, න වෙදනාය සම්පයුත්තා, න සඤ්ඤාය සම්පයුත්තා, න චෙතනාය සම්පයුත්තා, න චිත්තෙන සම්පයුත්තා, අනාරම්මණා; නත්ථි තාය ආවට්ටනා ආභොගො සමන්නාහාරො මනසිකාරො චෙතනා පත්ථනා පණිධීති? ආමන්තා. හඤ්චි න සුඛවෙදනියා න දුක්ඛවෙදනියා…පෙ…. අනාරම්මණා; නත්ථි තාය ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධි, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘පථවී කම්මවිපාකො’’ති.

ඵස්සො කම්මවිපාකො, ඵස්සො සුඛවෙදනියො දුක්ඛවෙදනියො අදුක්ඛමසුඛවෙදනියො සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තො දුක්ඛාය…පෙ…. අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තො ඵස්සෙන සම්පයුත්තො වෙදනාය සම්පයුත්තො සඤ්ඤාය සම්පයුත්තො චෙතනාය සම්පයුත්තො චිත්තෙන සම්පයුත්තො සාරම්මණො; අත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ.… පණිධීති? ආමන්තා. පථවී කම්මවිපාකො, පථවී සුඛවෙදනියා දුක්ඛවෙදනියා අදුක්ඛමසුඛවෙදනියා සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා දුක්ඛාය…පෙ…. අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා ඵස්සෙන සම්පයුත්තා වෙදනාය සම්පයුත්තා සඤ්ඤාය සම්පයුත්තා චෙතනාය සම්පයුත්තා චිත්තෙන සම්පයුත්තා සාරම්මණා; අත්ථි තාය ආවට්ටනා ආභොගො සමන්නාහාරො මනසිකාරො චෙතනා පත්ථනා පණිධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ …පෙ…. පථවී කම්මවිපාකො, පථවී න සුඛවෙදනියා න දුක්ඛවෙදනියා…පෙ…. අනාරම්මණා; නත්ථි තාය ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? ආමන්තා. ඵස්සො කම්මවිපාකො, ඵස්සො න සුඛවෙදනියො න දුක්ඛවෙදනියො …පෙ…. අනාරම්මණො; නත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ.… පණිධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

පථවී කම්මවිපාකොති? ආමන්තා. පථවී පග්ගහනිග්ගහුපගා ඡෙදනභෙදනුපගාති? ආමන්තා . කම්මවිපාකො පග්ගහනිග්ගහුපගො ඡෙදනභෙදනුපගොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

ලබ්භා පථවී කෙතුං වික්කෙතුං ආධපෙතුං ඔචිනිතුං විචිනිතුන්ති? ආමන්තා. ලබ්භා කම්මවිපාකො කෙතුං වික්කෙතුං ආධපෙතුං ඔචිනිතුං විචිනිතුන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

493. පථවී පරෙසං සාධාරණාති? ආමන්තා. කම්මවිපාකො පරෙසං සාධාරණොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

කම්මවිපාකො පරෙසං සාධාරණොති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා –

‘‘අසාධාරණමඤ්ඤෙසං, අචොරහරණො නිධි;
කයිරාථ මච්චො පුඤ්ඤානි, සචෙ සුචරිතං චරෙ’’ති [ඛු. පා. 8.9 ඛුද්දකපාඨෙ, ථොකං විසදිසං].

අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි න වත්තබ්බං – ‘‘කම්මවිපාකො පරෙසං සාධාරණො’’ති.

පථවී කම්මවිපාකොති? ආමන්තා. පඨමං පථවී සණ්ඨාති, පච්ඡා සත්තා උප්පජ්ජන්තීති? ආමන්තා. පඨමං විපාකො උප්පජ්ජති, පච්ඡා විපාකපටිලාභාය කම්මං කරොන්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

පථවී සබ්බසත්තානං කම්මවිපාකොති? ආමන්තා . සබ්බෙ සත්තා පථවිං පරිභුඤ්ජන්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.... සබ්බෙ සත්තා පථවිං පරිභුඤ්ජන්තීති? ආමන්තා. අත්ථි කෙචි පථවිං අපරිභුඤ්ජිත්වා පරිනිබ්බායන්තීති? ආමන්තා. අත්ථි කෙචි කම්මවිපාකං අබෙපෙත්වා පරිනිබ්බායන්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

පථවී චක්කවත්තිසත්තස්ස කම්මවිපාකොති? ආමන්තා. අඤ්ඤෙ සත්තා පථවිං පරිභුඤ්ජන්තීති? ආමන්තා. චක්කවත්තිසත්තස්ස කම්මවිපාකං අඤ්ඤෙ සත්තා පරිභුඤ්ජන්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.... චක්කවත්තිසත්තස්ස කම්මවිපාකං අඤ්ඤෙ සත්තා පරිභුඤ්ජන්තීති? ආමන්තා . චක්කවත්තිසත්තස්ස ඵස්සං වෙදනං සඤ්ඤං චෙතනං චිත්තං සද්ධං වීරියං සතිං සමාධිං පඤ්ඤං අඤ්ඤෙ සත්තා පරිභුඤ්ජන්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

494. න වත්තබ්බං – ‘‘පථවී කම්මවිපාකො’’ති? ආමන්තා. නනු අත්ථි ඉස්සරියසංවත්තනියං කම්මං අධිපච්චසංවත්තනියං කම්මන්ති? ආමන්තා. හඤ්චි අත්ථි ඉස්සරියසංවත්තනියං කම්මං අධිපච්චසංවත්තනියං කම්මං, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘පථවී කම්මවිපාකො’’ති.

පථවී කම්මවිපාකොතිකථා නිට්ඨිතා.

7. සත්තමවග්ගො

(70) 8. ජරාමරණං විපාකොතිකථා

495. ජරාමරණං විපාකොති? ආමන්තා. සුඛවෙදනියං දුක්ඛවෙදනියං අදුක්ඛමසුඛවෙදනියං, සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තං, දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තං, අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තං, ඵස්සෙන සම්පයුත්තං, වෙදනාය සම්පයුත්තං, සඤ්ඤාය සම්පයුත්තං, චෙතනාය සම්පයුත්තං, චිත්තෙන සම්පයුත්තං, සාරම්මණං; අත්ථි තස්ස ආවට්ටනා ආභොගො සමන්නාහාරො මනසිකාරො චෙතනා පත්ථනා පණිධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.... නනු න සුඛවෙදනියං න දුක්ඛවෙදනියං…පෙ.... අනාරම්මණං; නත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ.... පණිධීති? ආමන්තා. හඤ්චි න සුඛවෙදනියං න දුක්ඛවෙදනියං…පෙ.... අනාරම්මණං; නත්ථි තස්ස ආවට්ටනා …පෙ.... පණිධි, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘ජරාමරණං විපාකො’’ති.

ඵස්සො විපාකො, ඵස්සො සුඛවෙදනියො දුක්ඛවෙදනියො…පෙ.... සාරම්මණො; අත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ.... පණිධීති? ආමන්තා. ජරාමරණං විපාකො, ජරාමරණං සුඛවෙදනියං දුක්ඛවෙදනියං…පෙ.... සාරම්මණං; අත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ.... පණිධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

ජරාමරණං විපාකො, ජරාමරණං න සුඛවෙදනියං න දුක්ඛවෙදනියං…පෙ.... අනාරම්මණං; නත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ.... පණිධීති? ආමන්තා. ඵස්සො විපාකො, ඵස්සො න සුඛවෙදනියො න දුක්ඛවෙදනියො…පෙ.... අනාරම්මණො; නත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ.... පණිධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

496. අකුසලානං ධම්මානං ජරාමරණං, අකුසලානං ධම්මානං විපාකොති? ආමන්තා. කුසලානං ධම්මානං ජරාමරණං, කුසලානං ධම්මානං විපාකොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

කුසලානං ධම්මානං ජරාමරණං, න වත්තබ්බං – ‘‘කුසලානං ධම්මානං විපාකො’’ති? ආමන්තා. අකුසලානං ධම්මානං ජරාමරණං, න වත්තබ්බං – ‘‘අකුසලානං ධම්මානං විපාකො’’ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

කුසලානං ධම්මානං ජරාමරණං, අකුසලානං ධම්මානං විපාකොති? ආමන්තා. අකුසලානං ධම්මානං ජරාමරණං, කුසලානං ධම්මානං විපාකොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

අකුසලානං ධම්මානං ජරාමරණං, න වත්තබ්බං – ‘‘කුසලානං ධම්මානං විපාකො’’ති? ආමන්තා. කුසලානං ධම්මානං ජරාමරණං, න වත්තබ්බං – ‘‘අකුසලානං ධම්මානං විපාකො’’ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

කුසලානඤ්ච අකුසලානඤ්ච ධම්මානං ජරාමරණං, අකුසලානං ධම්මානං විපාකොති? ආමන්තා. කුසලානඤ්ච අකුසලානඤ්ච ධම්මානං ජරාමරණං, කුසලානං ධම්මානං විපාකොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

කුසලානඤ්ච අකුසලානඤ්ච ධම්මානං ජරාමරණං, න වත්තබ්බං – ''කුසලානං ධම්මානං විපාකො''ති? ආමන්තා. කුසලානඤ්ච අකුසලානඤ්ච ධම්මානං ජරාමරණං, න වත්තබ්බං – ''අකුසලානං ධම්මානං විපාකො''ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

497. න වත්තබ්බං – ''ජරාමරණං විපාකො''ති? ආමන්තා. නනු අත්ථි දුබ්බණ්ණසංවත්තනියං කම්මං අප්පායුකසංවත්තනියං කම්මන්ති? ආමන්තා. හඤ්චි අත්ථි දුබ්බණ්ණසංවත්තනියං කම්මං අප්පායුකසංවත්තනියං කම්මං, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''ජරාමරණං විපාකො''ති.

ජරාමරණං විපාකොතිකථා නිට්ඨිතා.

7. සත්තමවග්ගො

(71) 9. අරියධම්මවිපාකකථා

498. නත්ථි අරියධම්මවිපාකොති? ආමන්තා. නනු මහප්ඵලං සාමඤ්ඤං මහප්ඵලං බ්‍රහ්මඤ්ඤන්ති? ආමන්තා. හඤ්චි මහප්ඵලං සාමඤ්ඤං මහප්ඵලං බ්‍රහ්මඤ්ඤං, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''නත්ථි අරියධම්මවිපාකො''ති.

නත්ථි අරියධම්මවිපාකොති? ආමන්තා. නනු අත්ථි සොතාපත්තිඵලන්ති? ආමන්තා. හඤ්චි අත්ථි සොතාපත්තිඵලං, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''නත්ථි අරියධම්මවිපාකො''ති. නනු අත්ථි සකදාගාමිඵලං…පෙ.... අනාගාමිඵලං…පෙ.... අරහත්තඵලන්ති? ආමන්තා. හඤ්චි අත්ථි අරහත්තඵලං, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''නත්ථි අරියධම්මවිපාකො''ති.

සොතාපත්තිඵලං න විපාකොති? ආමන්තා. දානඵලං න විපාකොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.... සොතාපත්තිඵලං න විපාකොති? ආමන්තා. සීලඵලං…පෙ.... භාවනාඵලං න විපාකොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ. ....

සකදාගාමිඵලං…පෙ.... අනාගාමිඵලං…පෙ.... අරහත්තඵලං න විපාකොති? ආමන්තා. දානඵලං න විපාකොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.... අරහත්තඵලං න විපාකොති? ආමන්තා. සීලඵලං…පෙ.... භාවනාඵලං න විපාකොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.... දානඵලං විපාකොති? ආමන්තා. සොතාපත්තිඵලං විපාකොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ. ....

දානඵලං විපාකොති? ආමන්තා. සකදාගාමිඵලං…පෙ.... අනාගාමිඵලං…පෙ.... අරහත්තඵලං විපාකොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.... සීලඵලං…පෙ.... භාවනාඵලං විපාකොති? ආමන්තා. සොතාපත්තිඵලං විපාකොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.... භාවනාඵලං විපාකොති? ආමන්තා. සකදාගාමිඵලං…පෙ.... අනාගාමිඵලං …පෙ.... අරහත්තඵලං විපාකොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

499. කාමාවචරං කුසලං සවිපාකන්ති? ආමන්තා. ලොකුත්තරං කුසලං සවිපාකන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ. … රූපාවචරං කුසලං…පෙ.... අරූපාවචරං කුසලං සවිපාකන්ති? ආමන්තා. ලොකුත්තරං කුසලං සවිපාකන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

ලොකුත්තරං කුසලං අවිපාකන්ති? ආමන්තා. කාමාවචරං කුසලං අවිපාකන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.... ලොකුත්තරං කුසලං අවිපාකන්ති? ආමන්තා . රූපාවචරං…පෙ.... අරූපාවචරං කුසලං අවිපාකන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

500. කාමාවචරං කුසලං සවිපාකං ආචයගාමීති? ආමන්තා. ලොකුත්තරං කුසලං සවිපාකං ආචයගාමීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.... රූපාවචරං…පෙ.... අරූපාවචරං කුසලං සවිපාකං ආචයගාමීති? ආමන්තා. ලොකුත්තරං කුසලං සවිපාකං ආචයගාමීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

ලොකුත්තරං කුසලං සවිපාකං අපචයගාමීති? ආමන්තා. කාමාවචරං කුසලං සවිපාකං අපචයගාමීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ..... ලොකුත්තරං කුසලං සවිපාකං අපචයගාමීති? ආමන්තා. රූපාවචරං…පෙ.... අරූපාවචරං කුසලං සවිපාකං අපචයගාමීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

අරියධම්මවිපාකකථා නිට්ඨිතා.

7. සත්තමවග්ගො

(72) 10. විපාකො විපාකධම්මධම්මොතිකථා

501. විපාකො විපාකධම්මධම්මොති? ආමන්තා. තස්ස විපාකො විපාකධම්මධම්මොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ… පෙ…. තස්ස විපාකො විපාකධම්මධම්මොති? ආමන්තා. තස්ස තස්සෙව නත්ථි දුක්ඛස්ස අන්තකිරියා නත්ථි වට්ටුපච්ඡෙදො නත්ථි අනුපාදාපරිනිබ්බානන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

විපාකො විපාකධම්මධම්මොති? ආමන්තා. විපාකොති වා විපාකධම්මධම්මොති වා විපාකධම්මධම්මොති වා විපාකොති වා එසෙසෙ එකට්ඨෙ සමෙ සමභාගෙ තජ්ජාතෙති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

විපාකො විපාකධම්මධම්මොති? ආමන්තා. විපාකො ච විපාකධම්මධම්මො ච විපාකධම්මධම්මො ච විපාකො ච සහගතා සහජාතා සංසට්ඨා සම්පයුත්තා එකුප්පාදා එකනිරොධා එකවත්ථුකා එකාරම්මණාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ… පෙ…..

විපාකො විපාකධම්මධම්මොති? ආමන්තා. තඤ්ඤෙව අකුසලං සො අකුසලස්ස විපාකො, තඤ්ඤෙව කුසලං සො කුසලස්ස විපාකොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

විපාකො විපාකධම්මධම්මොති? ආමන්තා. යෙනෙව චිත්තෙන පාණං හනති තෙනෙව චිත්තෙන නිරයෙ පච්චති, යෙනෙව චිත්තෙන දානං දෙති තෙනෙව චිත්තෙන සග්ගෙ මොදතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

502. න වත්තබ්බං – ‘‘විපාකො විපාකධම්මධම්මො’’ති? ආමන්තා. නනු විපාකා චත්තාරො ඛන්ධා අරූපිනො අඤ්ඤමඤ්ඤපච්චයාති? ආමන්තා. හඤ්චි විපාකා චත්තාරො ඛන්ධා අරූපිනො අඤ්ඤමඤ්ඤපච්චයා, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘විපාකො විපාකධම්මධම්මො’’ති.

විපාකො විපාකධම්මධම්මොතිකථා නිට්ඨිතා.

සත්තමවග්ගො.

තස්සුද්දානං –

සඞ්ගහො , සම්පයුත්තො, චෙතසිකො ධම්මො, චෙතසිකං දානං, පරිභොගමයං පුඤ්ඤං වඩ්ඪති, ඉතො දින්නෙන තත්ථ යාපෙන්ති, පථවී කම්මවිපාකො, ජරාමරණං විපාකො, නත්ථි අරියධම්මවිපාකො, විපාකො විපාකධම්මධම්මොති.

8. අට්ඨමවග්ගො

(73) 1. ඡගතිකථා

503. ඡ ගතියොති? ආමන්තා. නනු පඤ්ච ගතියො වුත්තා භගවතා – නිරයො, තිරච්ඡානයොනි, පෙත්තිවිසයො, මනුස්සා, දෙවාති [ම. නි. 1.153]? ආමන්තා. හඤ්චි පඤ්ච ගතියො වුත්තා භගවතා – නිරයො, තිරච්ඡානයොනි, පෙත්තිවිසයො, මනුස්සා, දෙවා; නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘ඡ ගතියො’’ති.

ඡ ගතියොති? ආමන්තා. නනු කාලකඤ්චිකා [කාලකඤ්ජිකා (සී.ස්‍යා. කං.), කාළකඤ්ජකා (පී.)] සුරා පෙතානං සමානවණ්ණා සමානභොගා සමානාහාරා සමානායුකා පෙතෙහි සහ ආවාහවිවාහං ගච්ඡන්තීති? ආමන්තා. හඤ්චි කාලකඤ්චිකා අසුරා පෙතානං සමානවණ්ණා සමානභොගා සමානාහාරා සමානායුකා පෙතෙහි සහ ආවාහවිවාහං ගච්ඡන්ති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘ඡ ගතියො’’ති.

ඡ ගතියොති? ආමන්තා. නනු වෙපචිත්තිපරිසා දෙවානං සමානවණ්ණා සමානභොගා සමානාහාරා සමානායුකා දෙවෙහි සහ ආවාහවිවාහං ගච්ඡන්තීති? ආමන්තා. හඤ්චි වෙපචිත්තිපරිසා දෙවානං සමානවණ්ණා සමානභොගා සමානාහාරා සමානායුකා දෙවෙහි සහ ආවාහවිවාහං ගච්ඡන්ති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘ඡ ගතියො’’ති.

ඡ ගතියොති? ආමන්තා. නනු වෙපචිත්තිපරිසා පුබ්බදෙවාති? ආමන්තා. හඤ්චි වෙපචිත්තිපරිසා පුබ්බදෙවා, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘ඡ ගතියො’’ති.

504. න වත්තබ්බං – ‘‘ඡ ගතියො’’ති? ආමන්තා. නනු අත්ථි අසුරකායොති, ආමන්තා. හඤ්චි අත්ථි අසුරකායො, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘ඡ ගතියො’’ති.

ඡගතිකථා නිට්ඨිතා.

8. අට්ඨමවග්ගො

(74) 2. අන්තරාභවකථා

505. අත්ථි අන්තරාභවොති? ආමන්තා. කාමභවොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අත්ථි අන්තරාභවොති? ආමන්තා. රූපභවොති ? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අත්ථි අන්තරාභවොති? ආමන්තා. අරූපභවොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අත්ථි අන්තරාභවොති? ආමන්තා. කාමභවස්ස ච රූපභවස්ස ච අන්තරෙ අත්ථි අන්තරාභවොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අත්ථි අන්තරාභවොති? ආමන්තා. රූපභවස්ස ච අරූපභවස්ස ච අන්තරෙ අත්ථි අන්තරාභවොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

කාමභවස්ස ච රූපභවස්ස ච අන්තරෙ නත්ථි අන්තරාභවොති? ආමන්තා. හඤ්චි කාමභවස්ස ච රූපභවස්ස ච අන්තරෙ නත්ථි අන්තරාභවො, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අත්ථි අන්තරාභවො’’ති. රූපභවස්ස ච අරූපභවස්ස ච අන්තරෙ නත්ථි අන්තරාභවොති? ආමන්තා . හඤ්චි රූපභවස්ස ච අරූපභවස්ස ච අන්තරෙ නත්ථි අන්තරාභවො, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අත්ථි අන්තරාභවො’’ති.

506. අත්ථි අන්තරාභවොති? ආමන්තා. පඤ්චමී සා යොනි, ඡට්ඨමී සා ගති, අට්ඨමී සා විඤ්ඤාණට්ඨිති, දසමො සො සත්තාවාසොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අත්ථි අන්තරාභවොති? ආමන්තා. අන්තරාභවො භවො ගති සත්තාවාසො සංසාරො යොනි විඤ්ඤාණට්ඨිති අත්තභාවපටිලාභොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අත්ථි අන්තරාභවූපගං කම්මන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අත්ථි අන්තරාභවූපගා සත්තාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අන්තරාභවෙ සත්තා ජායන්ති ජීයන්ති මීයන්ති චවන්ති උපපජ්ජන්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අන්තරාභවෙ අත්ථි රූපං වෙදනා සඤ්ඤා සඞ්ඛාරා විඤ්ඤාණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අන්තරාභවො පඤ්චවොකාරභවොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

507. අත්ථි කාමභවො, කාමභවො භවො ගති සත්තාවාසො සංසාරො යොනි විඤ්ඤාණට්ඨිති අත්තභාවපටිලාභොති? ආමන්තා. අත්ථි අන්තරාභවො, අන්තරාභවො භවො ගති සත්තාවාසො සංසාරො යොනි විඤ්ඤාණට්ඨිති අත්තභාවපටිලාභොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අත්ථි කාමභවූපගං කම්මන්ති? ආමන්තා. අත්ථි අන්තරාභවූපගං කම්මන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අත්ථි කාමභවූපගා සත්තාති? ආමන්තා. අත්ථි අන්තරාභවූපගා සත්තාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. කාමභවෙ සත්තා ජායන්ති ජීයන්ති මීයන්ති චවන්ති උපපජ්ජන්තීති? ආමන්තා. අන්තරාභවෙ සත්තා ජායන්ති ජීයන්ති මීයන්ති චවන්ති උපපජ්ජන්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. කාමභවෙ අත්ථි රූපං වෙදනා සඤ්ඤා සඞ්ඛාරා විඤ්ඤාණන්ති? ආමන්තා. අන්තරාභවෙ අත්ථි

රූපං වෙදනා සඤ්ඤා සඞ්ඛාරා විඤ්ඤාණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. කාමභවො පඤ්චවොකාරභවොති? ආමන්තා. අන්තරාභවො පඤ්චවොකාරභවොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අත්ථි රූපභවො, රූපභවො භවො ගති සත්තාවාසො සංසාරො යොනි විඤ්ඤාණට්ඨිති අත්තභාවපටිලාභොති? ආමන්තා. අත්ථි අන්තරාභවො, අන්තරාභවො භවො ගති සත්තාවාසො සංසාරො යොනි විඤ්ඤාණට්ඨිති අත්තභාවපටිලාභොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අත්ථි රූපභවූපගං කම්මන්ති? ආමන්තා. අත්ථි අන්තරාභවූපගං කම්මන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අත්ථි රූපභවූපගා සත්තාති? ආමන්තා. අත්ථි අන්තරාභවූපගා සත්තාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. රූපභවෙ සත්තා ජායන්ති ජීයන්ති මීයන්ති චවන්ති උපපජ්ජන්තීති? ආමන්තා. අන්තරාභවෙ සත්තා ජායන්ති ජීයන්ති මීයන්ති චවන්ති උපපජ්ජන්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. රූපභවෙ අත්ථි රූපං වෙදනා සඤ්ඤා සඞ්ඛාරා විඤ්ඤාණන්ති? ආමන්තා. අන්තරාභවෙ අත්ථි රූපං වෙදනා සඤ්ඤා සඞ්ඛාරා විඤ්ඤාණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. රූපභවො පඤ්චවොකාරභවොති? ආමන්තා. අන්තරාභවො පඤ්චවොකාරභවොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අත්ථි අරූපභවො, අරූපභවො භවො ගති සත්තාවාසො සංසාරො යොනි විඤ්ඤාණට්ඨිති අත්තභාවපටිලාභොති? ආමන්තා. අත්ථි අන්තරාභවො, අන්තරාභවො භවො ගති සත්තාවාසො සංසාරො යොනි විඤ්ඤාණට්ඨිති අත්තභාවපටිලාභොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අත්ථි අරූපභවූපගං කම්මන්ති? ආමන්තා. අත්ථි අන්තරාභවූපගං කම්මන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අත්ථි අරූපභවූපගා සත්තාති? ආමන්තා. අත්ථි අන්තරාභවූපගා සත්තාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අරූපභවෙ සත්තා ජායන්ති ජීයන්ති මීයන්ති චවන්ති උපපජ්ජන්තීති? ආමන්තා. අන්තරාභවෙ සත්තා ජායන්ති ජීයන්ති මීයන්ති චවන්ති උපපජ්ජන්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අරූපභවෙ අත්ථි වෙදනා සඤ්ඤා සඞ්ඛාරා විඤ්ඤාණන්ති? ආමන්තා. අන්තරාභවෙ අත්ථි වෙදනා සඤ්ඤා සඞ්ඛාරා විඤ්ඤාණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අරූපභවො චතුවොකාරභවොති? ආමන්තා. අන්තරාභවො චතුවොකාරභවොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

508. අත්ථි අන්තරාභවොති? ආමන්තා. සබ්බෙසඤ්ඤෙව සත්තානං අත්ථි අන්තරාභවොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ …පෙ…. සබ්බෙසඤ්ඤෙව සත්තානං නත්ථි අන්තරාභවොති? ආමන්තා. හඤ්චි සබ්බෙසඤ්ඤෙව සත්තානං නත්ථි අන්තරාභවො, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අත්ථි අන්තරාභවො’’ති.

අත්ථි අන්තරාභවොති? ආමන්තා. ආනන්තරියස්ස පුග්ගලස්ස අත්ථි අන්තරාභවොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… ආනන්තරියස්ස පුග්ගලස්ස නත්ථි අන්තරාභවොති? ආමන්තා. හඤ්චි ආනන්තරියස්ස පුග්ගලස්ස නත්ථි අන්තරාභවො, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අත්ථි අන්තරාභවො’’ති.

න ආනන්තරියස්ස පුග්ගලස්ස අත්ථි අන්තරාභවොති? ආමන්තා. ආනන්තරියස්ස පුග්ගලස්ස අත්ථි අන්තරාභවොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. ආනන්තරියස්ස පුග්ගලස්ස නත්ථි අන්තරාභවොති? ආමන්තා. න ආනන්තරියස්ස පුග්ගලස්ස නත්ථි අන්තරාභවොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. නිරයූපගස්ස පුග්ගලස්ස…පෙ…. අසඤ්ඤසත්තූපගස්ස පුග්ගලස්ස …පෙ…. අරූපූපගස්ස පුග්ගලස්ස අත්ථි අන්තරාභවොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අරූපූපගස්ස පුග්ගලස්ස නත්ථි අන්තරාභවොති? ආමන්තා. හඤ්චි අරූපූපගස්ස පුග්ගලස්ස නත්ථි අන්තරාභවො, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අත්ථි අන්තරාභවො’’ති.

න අරූපූපගස්ස පුග්ගලස්ස අත්ථි අන්තරාභවොති? ආමන්තා. අරූපූපගස්ස පුග්ගලස්ස අත්ථි අන්තරාභවොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අරූපූපගස්ස පුග්ගලස්ස නත්ථි අන්තරාභවොති? ආමන්තා. න අරූපූපගස්ස පුග්ගලස්ස නත්ථි අන්තරාභවොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

509. න වත්තබ්බං අත්ථි අන්තරාභවොති? ආමන්තා. නනු අන්තරාපරිනිබ්බායී පුග්ගලො අත්ථීති? ආමන්තා. හඤ්චි අන්තරාපරිනිබ්බායී පුග්ගලො අත්ථි, තෙන වත රෙ [නො ච වත රෙ (සී. ක.), නො වත රෙ (ස්‍යා.)] වත්තබ්බෙ – ‘‘අත්ථි අන්තරාභවො’’ති.

අන්තරාපරිනිබ්බායී පුග්ගලො අත්ථීති කත්වා අත්ථි අන්තරාභවොති? ආමන්තා. උපහච්චපරිනිබ්බායී පුග්ගලො අත්ථීති කත්වා අත්ථි උපහච්චභවොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අන්තරාපරිනිබ්බායී පුග්ගලො අත්ථීති කත්වා අත්ථි අන්තරාභවොති? ආමන්තා. අසඞ්ඛාරපරිනිබ්බායී පුග්ගලො…පෙ…. සසඞ්ඛාරපරිනිබ්බායී පුග්ගලො අත්ථීති කත්වා අත්ථි සසඞ්ඛාරභවොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අන්තරාභවකථා නිට්ඨිතා.

8. අට්ඨමවග්ගො

(75) 3. කාමගුණකථා

510. පඤ්චෙව කාමගුණා කාමධාතූති? ආමන්තා. නනු අත්ථි තප්පටිසඤ්ඤුත්තො ඡන්දොති? ආමන්තා. හඤ්චි අත්ථි තප්පටිසඤ්ඤුත්තො ඡන්දො, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''පඤ්චෙව කාමගුණා කාමධාතූ''ති. නනු අත්ථි තප්පටිසඤ්ඤුත්තො රාගො තප්පටිසඤ්ඤුත්තො ඡන්දො තප්පටිසඤ්ඤුත්තො ඡන්දරාගො තප්පටිසඤ්ඤුත්තො සඞ්කප්පො තප්පටිසඤ්ඤුත්තො රාගො තප්පටිසඤ්ඤුත්තො සඞ්කප්පරාගො තප්පටිසඤ්ඤුත්තා පීති තප්පටිසඤ්ඤුත්තං සොමනස්සං තප්පටිසඤ්ඤුත්තං පීතිසොමනස්සන්ති? ආමන්තා. හඤ්චි අත්ථි තප්පටිසඤ්ඤුත්තං පීතිසොමනස්සං, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''පඤ්චෙව කාමගුණා කාමධාතූ''ති.

පඤ්චෙව කාමගුණා කාමධාතූති? ආමන්තා. මනුස්සානං චක්ඛු න කාමධාතූති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. මනුස්සානං සොතං…පෙ…. මනුස්සානං ඝානං…පෙ…. මනුස්සානං ජිව්හා…පෙ…. මනුස්සානං කායො…පෙ…. මනුස්සානං මනො න කාමධාතූති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

මනුස්සානං මනො න කාමධාතූති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා –

''පඤ්ච කාමගුණා ලොකෙ, මනොඡට්ඨා පවෙදිතා;
එත්ථ ඡන්දං විරාජෙත්වා, එවං දුක්ඛා පමුච්චතී''ති [සු. නි. 173; සං. නි. 1.30].

අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි න වත්තබ්බං – ''මනුස්සානං මනො න කාමධාතූ''ති.

511. පඤ්චෙව කාමගුණා කාමධාතූති? ආමන්තා. කාමගුණා භවො ගති සත්තාවාසො සංසාරො යොනි විඤ්ඤාණට්ඨිති අත්තභාවපටිලාභොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අත්ථි කාමගුණූපගං කම්මන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අත්ථි කාමගුණූපගා සත්තාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. කාමගුණෙ සත්තා ජායන්ති ජීයන්ති මීයන්ති චවන්ති උපපජ්ජන්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. කාමගුණෙ අත්ථි රූපං වෙදනා සඤ්ඤා සඞ්ඛාරා විඤ්ඤාණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. කාමගුණා පඤ්චවොකාරභවොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. කාමගුණෙ සම්මාසම්බුද්ධා උප්පජ්ජන්ති, පච්චෙකසම්බුද්ධා උප්පජ්ජන්ති, සාවකයුගං උප්පජ්ජතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

කාමධාතු භවො ගති සත්තාවාසො සංසාරො යොනි විඤ්ඤාණට්ඨිති අත්තභාවපටිලාභොති? ආමන්තා. කාමගුණා භවො ගති සත්තාවාසො සංසාරො යොනි විඤ්ඤාණට්ඨිති අත්තභාවපටිලාභොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අත්ථි කාමධාතූපගං කම්මන්ති? ආමන්තා. අත්ථි කාමගුණූපගං කම්මන්ති ? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අත්ථි කාමධාතූපගා සත්තාති? ආමන්තා. අත්ථි කාමගුණූපගා සත්තාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

කාමධාතුයා සත්තා ජායන්ති ජීයන්ති මීයන්ති චවන්ති උපපජ්ජන්තීති? ආමන්තා. කාමගුණෙ සත්තා ජායන්ති ජීයන්ති මීයන්ති චවන්ති උපපජ්ජන්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ …පෙ…. කාමධාතුයා අත්ථි රූපං වෙදනා සඤ්ඤා සඞ්ඛාරා විඤ්ඤාණන්ති? ආමන්තා. කාමගුණෙ අත්ථි රූපං වෙදනා සඤ්ඤා සඞ්ඛාරා විඤ්ඤාණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. කාමධාතු පඤ්චවොකාරභවොති? ආමන්තා. කාමගුණා පඤ්චවොකාරභවොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. කාමධාතුයා සම්මාසම්බුද්ධා උප්පජ්ජන්ති, පච්චෙකසබුද්ධා උප්පජ්ජන්ති, සාවකයුගං උප්පජ්ජතීති? ආමන්තා. කාමගුණෙ සම්මාසම්බුද්ධා උප්පජ්ජන්ති, පච්චෙකසම්බුද්ධා උප්පජ්ජන්ති, සාවකයුගං උප්පජ්ජතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

512. න වත්තබ්බං – ''පඤ්චෙව කාමගුණා කාමධාතූ''ති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ''පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, කාමගුණා! කතමෙ පඤ්ච? චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යා රූපා ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා, සොතවිඤ්ඤෙය්‍යා සද්දා…පෙ…. ඝානවිඤ්ඤෙය්‍යා ගන්ධා…පෙ…. ජිව්හාවිඤ්ඤෙය්‍යා රසා…පෙ…. කායවිඤ්ඤෙය්‍යා ඵොට්ඨබ්බා ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා – ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච කාමගුණා''ති. අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි පඤ්චෙව කාමගුණා කාමධාතූති.

කාමගුණකථා නිට්ඨිතා.

8. අට්ඨමවග්ගො

(76) 4. කාමකථා

513. පඤ්චෙවායතනා කාමාති? ආමන්තා. නනු අත්ථි තප්පටිසංයුත්තො ඡන්දොති? ආමන්තා. හඤ්චි අත්ථි තප්පටිසංයුත්තො ඡන්දො, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''පඤ්චෙවායතනා කාමා''ති. නනු අත්ථි තප්පටිසංයුත්තො රාගො තප්පටිසංයුත්තො ඡන්දො තප්පටිසංයුත්තො ඡන්දරාගො තප්පටිසංයුත්තො සඞ්කප්පො තප්පටිසංයුත්තො රාගො තප්පටිසංයුත්තො සඞ්කප්පරාගො තප්පටිසංයුත්තා පීති තප්පටිසංයුත්තං සොමනස්සං තප්පටිසංයුත්තං පීතිසොමනස්සන්ති? ආමන්තා . හඤ්චි අත්ථි තප්පටිසංයුත්තං පීතිසොමනස්සං, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''පඤ්චෙවායතනා කාමා''ති.

514. න වත්තබ්බං – ‘‘පඤ්චෙවායතනා කාමා’’ති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, කාමගුණා! කතමෙ පඤ්ච? චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යා රූපා…පෙ…. කායවිඤ්ඤෙය්‍යා ඵොට්ඨබ්බා ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා – ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච කාමගුණා’’ති. අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි පඤ්චෙවායතනා කාමාති.

පඤ්චෙවායතනා කාමාති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘පඤ්චිමෙ, භික්ඛවෙ, කාමගුණා! කතමෙ පඤ්ච? චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යා රූපා…පෙ…. කායවිඤ්ඤෙය්‍යා ඵොට්ඨබ්බා ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා – ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්ච කාමගුණා . අපි ච, භික්ඛවෙ, නෙතෙ කාමා කාමගුණා නාමෙතෙ අරියස්ස විනයෙ වුච්ච’’න්ති –

‘‘සඞ්කප්පරාගො පුරිසස්ස කාමො,
න තෙ කාමා යානි චිත්‍රානි ලොකෙ;
සඞ්කප්පරාගො පුරිසස්ස කාමො,
තිට්ඨන්ති චිත්‍රානි තථෙව ලොකෙ;
අථෙත්ථ ධීරා විනයන්ති ඡන්ද’’න්ති [අ. නි. 6.63 නිබ්බෙධිකසුත්තෙ].

අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි න වත්තබ්බං – ‘‘පඤ්චෙවායතනා කාමා’’ති.

කාමකථා නිට්ඨිතා.

8. අට්ඨමවග්ගො

(77) 5. රූපධාතුකථා

515. රූපිනො ධම්මා රූපධාතූති? ආමන්තා. රූපං භවො ගති සත්තාවාසො සංසාරො යොනි විඤ්ඤාණට්ඨිති අත්තභාවපටිලාභොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අත්ථි රූපූපගං කම්මන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අත්ථි රූපූපගා සත්තාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. රූපෙ සත්තා ජායන්ති ජීයන්ති මීයන්ති චවන්ති උපපජ්ජන්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. රූපෙ අත්ථි රූපං වෙදනා සඤ්ඤා සඞ්ඛාරා විඤ්ඤාණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. රූපං පඤ්චවොකාරභවොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

රූපධාතු භවො ගති…පෙ…. අත්තභාවපටිලාභොති? ආමන්තා. රූපං භවො ගති…පෙ…. අත්තභාවපටිලාභොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අත්ථි රූපධාතූපගං කම්මන්ති? ආමන්තා. අත්ථි රූපූපගං කම්මන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අත්ථි රූපධාතූපගා සත්තාති? ආමන්තා. අත්ථි රූපූපගා සත්තාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

රූපධාතුයා සත්තා ජායන්ති ජීයන්ති මීයන්ති චවන්ති උපපජ්ජන්තීති? ආමන්තා. රූපෙ සත්තා ජායන්ති ජීයන්ති මීයන්ති චවන්ති උපපජ්ජන්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. රූපධාතුයා අත්ථි රූපං වෙදනා සඤ්ඤා සඞ්ඛාරා විඤ්ඤාණන්ති? ආමන්තා. රූපෙ අත්ථි රූපං වෙදනා සඤ්ඤා සඞ්ඛාරා විඤ්ඤාණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. රූපධාතු පඤ්චවොකාරභවොති? ආමන්තා. රූපං පඤ්චවොකාරභවොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

516. රූපිනො ධම්මා රූපධාතු, කාමධාතුයා අත්ථි රූපන්ති? ආමන්තා. සාව කාමධාතු, සා රූපධාතූති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සාව කාමධාතු, සා රූපධාතූති? ආමන්තා. කාමභවෙන සමන්නාගතො පුග්ගලො ද්වීහි භවෙහි සමන්නාගතො හොති – කාමභවෙන ච රූපභවෙන චාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

රූපධාතුකථා නිට්ඨිතා.

8. අට්ඨමවග්ගො

(78) 6. අරූපධාතුකථා

517. අරූපිනො ධම්මා අරූපධාතූති? ආමන්තා. වෙදනා භවො ගති සත්තාවාසො සංසාරො යොනි විඤ්ඤාණට්ඨිති අත්තභාවපටිලාභොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අත්ථි වෙදනූපගං කම්මන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අත්ථි වෙදනූපගා සත්තාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. වෙදනාය සත්තා ජායන්ති ජීයන්ති මීයන්ති චවන්ති උපපජ්ජන්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. වෙදනාය අත්ථි වෙදනා සඤ්ඤා සඞ්ඛාරා විඤ්ඤාණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. වෙදනා චතුවොකාරභවොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අරූපධාතු භවො ගති…පෙ…. අත්තභාවපටිලාභොති? ආමන්තා. වෙදනා භවො ගති…පෙ…. අත්තභාවපටිලාභොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අත්ථි අරූපධාතූපගං කම්මන්ති? ආමන්තා. අත්ථි වෙදනූපගං

කම්මන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අත්ථි අරූපධාතූපගා සත්තාති? ආමන්තා. අත්ථි වෙදනූපගා සත්තාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අරූපධාතුයා සත්තා ජායන්ති ජීයන්ති මීයන්ති චවන්ති උපපජ්ජන්තීති? ආමන්තා. වෙදනාය සත්තා ජායන්ති ජීයන්ති මීයන්ති චවන්ති උපපජ්ජන්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අරූපධාතුයා අත්ථි වෙදනා සඤ්ඤා සඞ්ඛාරා විඤ්ඤාණන්ති? ආමන්තා. වෙදනාය අත්ථි වෙදනා සඤ්ඤා සඞ්ඛාරා විඤ්ඤාණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අරූපධාතු චතුවොකාරභවොති? ආමන්තා. වෙදනා චතුවොකාරභවොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

518. අරූපිනො ධම්මා අරූපධාතු, කාමධාතුයා අත්ථි වෙදනා සඤ්ඤා සඞ්ඛාරා විඤ්ඤාණන්ති? ආමන්තා. සාව කාමධාතු, සා අරූපධාතූති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සාව කාමධාතු, සා අරූපධාතූති? ආමන්තා. කාමභවෙන සමන්නාගතො පුග්ගලො ද්වීහි භවෙහි සමන්නාගතො හොති – කාමභවෙන ච අරූපභවෙන චාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

රූපිනො ධම්මා රූපධාතු, අරූපිනො ධම්මා අරූපධාතු, කාමධාතුයා අත්ථි රූපං වෙදනා සඤ්ඤා සඞ්ඛාරා විඤ්ඤාණන්ති? ආමන්තා . සාව කාමධාතු, සා රූපධාතු, සා අරූපධාතූති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සාව කාමධාතු, සා රූපධාතු, සා අරූපධාතූති? ආමන්තා. කාමභවෙන සමන්නාගතො පුග්ගලො තීහි භවෙහි සමන්නාගතො හොති – කාමභවෙන ච රූපභවෙන ච අරූපභවෙන චාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අරූපධාතුකථා නිට්ඨිතා.

8. අට්ඨමවග්ගො

(79) 7. රූපධාතුයාආයතනකථා

519. අත්ථි සළායතනිකො අත්තභාවො රූපධාතුයාති? ආමන්තා. අත්ථි තත්ථ ඝානායතනන්ති? ආමන්තා. අත්ථි තත්ථ ගන්ධායතනන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අත්ථි තත්ථ ජිව්හායතනන්ති? ආමන්තා . අත්ථි තත්ථ රසායතනන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අත්ථි තත්ථ කායායතනන්ති? ආමන්තා. අත්ථි තත්ථ ඵොට්ඨබ්බායතනන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

නත්ථි තත්ථ ගන්ධායතනන්ති? ආමන්තා. නත්ථි තත්ථ ඝානායතනන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. නත්ථි තත්ථ රසායතනන්ති? ආමන්තා. නත්ථි තත්ථ ජිව්හායතනන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. නත්ථි තත්ථ ඵොට්ඨබ්බායතනන්ති? ආමන්තා . නත්ථි තත්ථ කායායතනන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

520. අත්ථි තත්ථ චක්ඛායතනං, අත්ථි රූපායතනන්ති? ආමන්තා. අත්ථි තත්ථ ඝානායතනං, අත්ථි ගන්ධායතනන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අත්ථි තත්ථ චක්ඛායතනං, අත්ථි රූපායතනන්ති? ආමන්තා. අත්ථි තත්ථ ජිව්හායතනං, අත්ථි රසායතනං…පෙ…. අත්ථි තත්ථ කායායතනං, අත්ථි ඵොට්ඨබ්බායතනන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අත්ථි තත්ථ සොතායතනං, අත්ථි සද්දායතනං…පෙ…. අත්ථි තත්ථ මනායතනං, අත්ථි ධම්මායතනන්ති? ආමන්තා. අත්ථි තත්ථ ඝානායතනං, අත්ථි ගන්ධායතනන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අත්ථි තත්ථ මනායතනං, අත්ථි ධම්මායතනන්ති? ආමන්තා. අත්ථි තත්ථ ජිව්හායතනං, අත්ථි රසායතනන්ති…පෙ…. අත්ථි තත්ථ කායායතනං, අත්ථි ඵොට්ඨබ්බායතනන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අත්ථි තත්ථ ඝානායතනං, නත්ථි ගන්ධායතනන්ති? ආමන්තා . අත්ථි තත්ථ චක්ඛායතනං, නත්ථි රූපායතනන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අත්ථි තත්ථ ඝානායතනං, නත්ථි ගන්ධායතනන්ති? ආමන්තා. අත්ථි තත්ථ සොතායතනං, නත්ථි සද්දායතනං…පෙ…. අත්ථි තත්ථ මනායතනං, නත්ථි ධම්මායතනන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අත්ථි තත්ථ ජිව්හායතනං, නත්ථි රසායතනං…පෙ…. අත්ථි තත්ථ කායායතනං, නත්ථි ඵොට්ඨබ්බායතනන්ති? ආමන්තා. අත්ථි තත්ථ චක්ඛායතනං, නත්ථි රූපායතනන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අත්ථි තත්ථ කායායතනං, නත්ථි ඵොට්ඨබ්බායතනන්ති? ආමන්තා. අත්ථි තත්ථ සොතායතනං, නත්ථි සද්දායතනං …පෙ…. අත්ථි තත්ථ මනායතනං, නත්ථි ධම්මායතනන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

521. අත්ථි තත්ථ චක්ඛායතනං අත්ථි රූපායතනං, තෙන චක්ඛුනා තං රූපං පස්සතීති? ආමන්තා. අත්ථි තත්ථ ඝානායතනං අත්ථි ගන්ධායතනං, තෙන ඝානෙන තං ගන්ධං ඝායතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අත්ථි තත්ථ චක්ඛායතනං අත්ථි රූපායතනං, තෙන චක්ඛුනා තං රූපං පස්සතීති? ආමන්තා. අත්ථි තත්ථ ජිව්හායතනං අත්ථි රසායතනං, තාය ජිව්හාය තං රසං සායති…පෙ…. අත්ථි තත්ථ කායායතනං අත්ථි ඵොට්ඨබ්බායතනං, තෙන කායෙන තං ඵොට්ඨබ්බං ඵුසතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අත්ථි තත්ථ සොතායතනං අත්ථි සද්දායතනං…පෙ…. අත්ථි තත්ථ මනායතනං අත්ථි ධම්මායතනං, තෙන මනෙන තං ධම්මං විජානාතීති? ආමන්තා. අත්ථි තත්ථ ඝානායතනං අත්ථි ගන්ධායතනං, තෙන ඝානෙන තං ගන්ධං

සායතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අත්ථි තත්ථ මනායතනං අත්ථි ධම්මායතනං, තෙන මනෙන තං ධම්මං විජානාතීති? ආමන්තා. අත්ථි තත්ථ ජිව්හායතනං අත්ථි රසායතනං…පෙ…. අත්ථි තත්ථ කායායතනං අත්ථි ඵොට්ඨබ්බායතනං, තෙන කායෙන තං ඵොට්ඨබ්බං ඵුසතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අත්ථි තත්ථ ඝානායතනං අත්ථි ගන්ධායතනං, න ච තෙන ඝානෙන තං ගන්ධං ඝායතීති? ආමන්තා. අත්ථි තත්ථ චක්ඛායතනං අත්ථි රූපායතනං, න ච තෙන චක්ඛුනා තං රූපං පස්සතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අත්ථි තත්ථ ඝානායතනං අත්ථි ගන්ධායතනං, න ච තෙන ඝානෙන තං ගන්ධං ඝායතීති? ආමන්තා. අත්ථි තත්ථ සොතායතනං අත්ථි සද්දායතනං…පෙ…. අත්ථි තත්ථ මනායතනං අත්ථි ධම්මායතනං, න ච තෙන මනෙන තං ධම්මං විජානාතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අත්ථි තත්ථ ජිව්හායතනං අත්ථි රසායතනං…පෙ…. අත්ථි තත්ථ කායායතනං අත්ථි ඵොට්ඨබ්බායතනං, න ච තෙන කායෙන තං ඵොට්ඨබ්බං ඵුසතීති? ආමන්තා. අත්ථි තත්ථ සොතායතනං අත්ථි සද්දායතනං…පෙ…. අත්ථි තත්ථ මනායතනං අත්ථි ධම්මායතනං, න ච තෙන මනෙන තං ධම්මං විජානාතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

522. අත්ථි තත්ථ ඝානායතනං අත්ථි ගන්ධායතනං, තෙන ඝානෙන තං ගන්ධං ඝායතීති? ආමන්තා. අත්ථි තත්ථ මූලගන්ධො සාරගන්ධො තචගන්ධො පත්තගන්ධො පුප්ඵගන්ධො ඵලගන්ධො ආමගන්ධො විස්සගන්ධො සුගන්ධො දුග්ගන්ධොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අත්ථි තත්ථ ජිව්හායතනං අත්ථි රසායතනං, තාය ජිව්හාය තං රසං සායතීති? ආමන්තා. අත්ථි තත්ථ මූලරසො ඛන්ධරසො තචරසො පත්තරසො පුප්ඵරසො ඵලරසො අම්බිලං මධුරං තිත්තකං කටුකං ලොණිකං ඛාරිකං ලම්බිලං කසාවො සාදු අසාදූති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අත්ථි තත්ථ කායායතනං අත්ථි ඵොට්ඨබ්බායතනං, තෙන කායෙන තං ඵොට්ඨබ්බං ඵුසතීති? ආමන්තා. අත්ථි තත්ථ කක්ඛළං මුදුකං සණ්හං ඵරුසං සුඛසම්ඵස්සං දුක්ඛසම්ඵස්සං ගරුකං ලහුකන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

523. න වත්තබ්බං – ‘‘සළායතනිකො අත්තභාවො රූපධාතුයා’’ති? ආමන්තා. නනු අත්ථි තත්ථ ඝානනිමිත්තං ජිව්හානිමිත්තං කායනිමිත්තන්ති? ආමන්තා. හඤ්චි අත්ථි තත්ථ ඝානනිමිත්තං ජිව්හානිමිත්තං කායනිමිත්තං, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘සළායතනිකො අත්තභාවො රූපධාතුයා’’ති.

රූපධාතුයා ආයතනකථා නිට්ඨිතා.

8. අට්ඨමවග්ගො

(80) 8. අරූපෙ රූපකථා

524. අත්ථි රූපං අරූපෙසූති? ආමන්තා. රූපභවො රූපගති රූපසත්තාවාසො රූපසංසාරො රූපයොනි රූපත්තභාවපටිලාභොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. නනු අරූපභවො අරූපගති අරූපසත්තාවාසො අරූපසංසාරො අරූපයොනි අරූපත්තභාවපටිලාභොති? ආමන්තා. හඤ්චි අරූපභවො…පෙ…. අරූපත්තභාවපටිලාභො, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අත්ථි රූපං අරූපෙසූ’’ති.

අත්ථි රූපං අරූපෙසූති? ආමන්තා. පඤ්චවොකාරභවො ගති සත්තාවාසො සංසාරො යොනි විඤ්ඤාණට්ඨිති අත්තභාවපටිලාභොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. නනු චතුවොකාරභවො…පෙ…. අත්තභාවපටිලාභොති? ආමන්තා. හඤ්චි චතුවොකාරභවො ගති…පෙ…. අත්තභාවපටිලාභො, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අත්ථි රූපං අරූපෙසූ’’ති.

525. අත්ථි රූපං රූපධාතුයා, සො ච රූපභවො රූපගති රූපසත්තාවාසො රූපසංසාරො රූපයොනි රූපත්තභාවපටිලාභොති? ආමන්තා. අත්ථි රූපං අරූපෙසු, සො ච රූපභවො රූපගති…පෙ…. රූපත්තභාවපටිලාභොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අත්ථි රූපං රූපධාතුයා, සො ච පඤ්චවොකාරභවො ගති…පෙ…. අත්තභාවපටිලාභොති? ආමන්තා . අත්ථි රූපං අරූපෙසු, සො ච පඤ්චවොකාරභවො ගති…පෙ…. අත්තභාවපටිලාභොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….. අත්ථි රූපං අරූපෙසු, සො ච අරූපභවො අරූපගති අරූපසත්තාවාසො අරූපසංසාරො අරූපයොනි අරූපත්තභාවපටිලාභොති? ආමන්තා. අත්ථි රූපං රූපධාතුයා [අරූපධාතුයා (සබ්බත්ථ)], සො ච අරූපභවො අරූපගති…පෙ…. අරූපත්තභාවපටිලාභොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අත්ථි රූපං අරූපෙසු, සො ච චතුවොකාරභවො ගති…පෙ…. අත්තභාවපටිලාභොති? ආමන්තා. අත්ථි රූපං රූපධාතුයා [අරූපධාතුයා (සබ්බත්ථ)], සො ච චතුවොකාරභවො ගති…පෙ…. අත්තභාවපටිලාභොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

526. අත්ථි රූපං අරූපෙසූති? ආමන්තා. නනු රූපානං නිස්සරණං අරූපං [ඉතිවු. 72; අ. නි. 5.200; දී. නි. 3.321] වුත්තං භගවතාති? ආමන්තා. හඤ්චි රූපානං නිස්සරණං අරූපං [ඉතිවු. 72; අ. නි. 5.200; දී. නි. 3.321] වුත්තං භගවතා, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''අත්ථි රූපං අරූපෙසූ''ති.

රූපානං නිස්සරණං අරූපං වුත්තං භගවතා, අත්ථි රූපං අරූපෙසූති? ආමන්තා . කාමානං නිස්සරණං නෙක්ඛම්මං වුත්තං භගවතා, අත්ථි නෙක්ඛම්මෙසු කාමා, අත්ථි අනාසවෙසු ආසවා, අත්ථි අපරියාපන්නෙසු පරියාපන්නාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අරූපෙ රූපකථා නිට්ඨිතා.

8. අට්ඨමවග්ගො

(81) 9. රූපං කම්මන්තිකථා

527. කුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං කායකම්මං රූපං කුසලන්ති? ආමන්තා. සාරම්මණං, අත්ථි තස්ස ආවට්ටනා ආභොගො සමන්නාහාරො මනසිකාරො චෙතනා පත්ථනා පණිධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. නනු අනාරම්මණං, නත්ථි තස්ස ආවට්ටනා ආභොගො සමන්නාහාරො මනසිකාරො චෙතනා පත්ථනා පණිධීති? ආමන්තා. හඤ්චි අනාරම්මණං, නත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''කුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං කායකම්මං රූපං කුසල''න්ති.

කුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතො ඵස්සො කුසලො සාරම්මණො, අත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? ආමන්තා. කුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං කායකම්මං රූපං කුසලං සාරම්මණං, අත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. කුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතා වෙදනා…පෙ…. සඤ්ඤා… චෙතනා… සද්ධා… වීරියං… සති… සමාධි…පෙ…. පඤ්ඤා කුසලා සාරම්මණා, අත්ථි තාය ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? ආමන්තා. කුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං කායකම්මං රූපං කුසලං සාරම්මණං, අත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

කුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං කායකම්මං රූපං කුසලං අනාරම්මණං, නත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? ආමන්තා. කුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතො ඵස්සො කුසලො අනාරම්මණො, නත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. කුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං කායකම්මං රූපං කුසලං අනාරම්මණං, නත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? ආමන්තා. කුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතා වෙදනා…පෙ…. සඤ්ඤා… චෙතනා… සද්ධා… වීරියං… සති… සමාධි…පෙ…. පඤ්ඤා කුසලා අනාරම්මණා, නත්ථි තාය ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

528. කුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං කායකම්මං රූපං කුසලන්ති? ආමන්තා. යං කිඤ්චි කුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං රූපං සබ්බං තං කුසලන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

කුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං කායකම්මං රූපං කුසලන්ති? ආමන්තා. කුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං රූපායතනං කුසලන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. කුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං කායකම්මං රූපං කුසලන්ති? ආමන්තා. කුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං සද්දායතනං…පෙ…. ගන්ධායතනං… රසායතනං… ඵොට්ඨබ්බායතනං… පෙ…. පථවීධාතු … ආපොධාතු… තෙජොධාතු…පෙ…. වායොධාතු කුසලාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

කුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං රූපායතනං අබ්‍යාකතන්ති? ආමන්තා. කුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං කායකම්මං රූපං අබ්‍යාකතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. කුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං සද්දායතනං…පෙ…. ගන්ධායතනං… රසායතනං… ඵොට්ඨබ්බායතනං…පෙ…. පථවීධාතු… ආපොධාතු … තෙජොධාතු …පෙ…. වායොධාතු අබ්‍යාකතාති? ආමන්තා. කුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං කායකම්මං රූපං අබ්‍යාකතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

529. කුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං කායකම්මං රූපං අනාරම්මණං කුසලන්ති? ආමන්තා. කුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං රූපායතනං අනාරම්මණං කුසලන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. කුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං කායකම්මං රූපං අනාරම්මණං කුසලන්ති? ආමන්තා. කුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං සද්දායතනං…පෙ…. ගන්ධායතනං… රසායතනං… ඵොට්ඨබ්බායතනං…පෙ…. පථවීධාතු… ආපොධාතු… තෙජොධාතු…පෙ…. වායොධාතු අනාරම්මණා කුසලාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

කුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං රූපායතනං අනාරම්මණං අබ්‍යාකතන්ති? ආමන්තා. කුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං කායකම්මං රූපං අනාරම්මණං අබ්‍යාකතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. කුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං සද්දායතනං…පෙ…. ගන්ධායතනං … රසායතනං… ඵොට්ඨබ්බායතනං…පෙ…. පථවීධාතු… ආපොධාතු…

තෙජොධාතු…පෙ…. වායොධාතු අනාරම්මණා අබ්‍යාකතාති? ආමන්තා. කුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං කායකම්මං රූපං අනාරම්මණං අබ්‍යාකතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

530. කුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං කායකම්මං රූපං ඵස්සවිප්පයුත්තං කුසලන්ති? ආමන්තා. කුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං රූපායතනං ඵස්සවිප්පයුත්තං කුසලන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. කුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං කායකම්මං රූපං ඵස්සවිප්පයුත්තං කුසලන්ති? ආමන්තා. කුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං සද්දායතනං…පෙ. … ගන්ධායතනං… රසායතනං… ඵොට්ඨබ්බායතනං…පෙ…. පථවීධාතු… ආපොධාතු… තෙජොධාතු…පෙ…. වායොධාතු ඵස්සවිප්පයුත්තා කුසලාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

කුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං රූපායතනං ඵස්සවිප්පයුත්තං අබ්‍යාකතන්ති? ආමන්තා. කුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං කායකම්මං රූපං ඵස්සවිප්පයුත්තං අබ්‍යාකතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. කුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං සද්දායතනං…පෙ…. ගන්ධායතනං… රසායතනං… ඵොට්ඨබ්බායතනං…පෙ…. පථවීධාතු… ආපොධාතු… තෙජොධාතු…පෙ…. වායොධාතු ඵස්සවිප්පයුත්තා අබ්‍යාකතාති ? ආමන්තා. කුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං කායකම්මං රූපං ඵස්සවිප්පයුත්තං අබ්‍යාකතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

531. කුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං කායකම්මං රූපං අනාරම්මණං ඵස්සවිප්පයුත්තං කුසලන්ති? ආමන්තා. කුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං රූපායතනං අනාරම්මණං ඵස්සවිප්පයුත්තං කුසලන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. කුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං කායකම්මං රූපං අනාරම්මණං ඵස්සවිප්පයුත්තං කුසලන්ති? ආමන්තා. කුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං සද්දායතනං…පෙ…. ගන්ධායතනං… රසායතනං… ඵොට්ඨබ්බායතනං…පෙ…. පථවීධාතු… ආපොධාතු… තෙජොධාතු…පෙ…. වායොධාතු අනාරම්මණා ඵස්සවිප්පයුත්තා කුසලාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ. ….

කුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං රූපායතනං අනාරම්මණං ඵස්සවිප්පයුත්තං අබ්‍යාකතන්ති? ආමන්තා. කුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං කායකම්මං රූපං අනාරම්මණං ඵස්සවිප්පයුත්තං අබ්‍යාකතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. කුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං සද්දායතනං…පෙ…. ගන්ධායතනං… රසායතනං… ඵොට්ඨබ්බායතනං…පෙ…. පථවීධාතු… ආපොධාතු… තෙජොධාතු…පෙ…. වායොධාතු අනාරම්මණා ඵස්සවිප්පයුත්තා අබ්‍යාකතාති? ආමන්තා. කුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං කායකම්මං රූපං අනාරම්මණං ඵස්සවිප්පයුත්තං අබ්‍යාකතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

532. කුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං වචීකම්මං රූපං කුසලන්ති? ආමන්තා. සාරම්මණං, අත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. නනු අනාරම්මණං , නත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? ආමන්තා. හඤ්චි අනාරම්මණං, නත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධි; නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘කුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං වචීකම්මං රූපං කුසල’’න්ති.

කුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතො ඵස්සො කුසලො සාරම්මණො, අත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? ආමන්තා. කුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං වචීකම්මං රූපං කුසලං සාරම්මණං, අත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. කුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතා වෙදනා…පෙ…. සඤ්ඤා… චෙතනා… සද්ධා… වීරියං… සති… සමාධි…පෙ…. පඤ්ඤා කුසලා සාරම්මණා, අත්ථි තාය ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? ආමන්තා. කුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං වචීකම්මං රූපං කුසලං සාරම්මණං, අත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

කුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං වචීකම්මං රූපං කුසලං අනාරම්මණං, නත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? ආමන්තා. කුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතො ඵස්සො කුසලො අනාරම්මණො, නත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. කුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං වචීකම්මං රූපං කුසලං අනාරම්මණං, නත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? ආමන්තා. කුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතා වෙදනා…පෙ…. සඤ්ඤා… චෙතනා… සද්ධා… වීරියං… සති… සමාධි…පෙ…. පඤ්ඤා කුසලා අනාරම්මණා, නත්ථි තාය ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

කුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං වචීකම්මං රූපං කුසලන්ති? ආමන්තා. යං කිඤ්චි කුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං රූපං සබ්බං තං කුසලන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. යථා කායකම්මං තථා වචීකම්මන්ති.

533. අකුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං කායකම්මං රූපං අකුසලන්ති? ආමන්තා . සාරම්මණං, අත්ථි තස්ස ආවට්ටනා ආභොගො සමන්නාහාරො මනසිකාරො චෙතනා පත්ථනා පණිධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. නනු අනාරම්මණං, නත්ථි තස්ස ආවට්ටනා ආභොගො සමන්නාහාරො මනසිකාරො චෙතනා පත්ථනා පණිධීති? ආමන්තා. හඤ්චි අනාරම්මණං, නත්ථි තස්ස ආවට්ටනා ආභොගො සමන්නාහාරො මනසිකාරො චෙතනා පත්ථනා පණිධි; නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අකුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං කායකම්මං රූපං අකුසල’’න්ති.

අකුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතො ඵස්සො අකුසලො සාරම්මණො, අත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? ආමන්තා. අකුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං කායකම්මං රූපං අකුසලං සාරම්මණං, අත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අකුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතා වෙදනා…පෙ…. සඤ්ඤා… චෙතනා… රාගො… දොසො… මොහො… මානො… දිට්ඨි… විචිකිච්ඡා… ථීනං… උද්ධච්චං… අහිරිකං…පෙ…. අනොත්තප්පං අකුසලං සාරම්මණං, අත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? ආමන්තා. අකුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං කායකම්මං රූපං අකුසලං සාරම්මණං, අත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අකුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං කායකම්මං රූපං අකුසලං අනාරම්මණං, නත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? ආමන්තා. අකුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතො ඵස්සො අකුසලො අනාරම්මණො, නත්ථි තස්ස ආවට්ටනා… පෙ…. පණිධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අකුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං කායකම්මං රූපං අකුසලං අනාරම්මණං, නත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? ආමන්තා. අකුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතා වෙදනා…පෙ…. සඤ්ඤා… චෙතනා… රාගො… දොසො… මොහො… මානො… දිට්ඨි… විචිකිච්ඡා… ථීනං… උද්ධච්චං… අහිරිකං…පෙ…. අනොත්තප්පං අකුසලං අනාරම්මණං, නත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අකුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං කායකම්මං රූපං අකුසලන්ති? ආමන්තා . යං කිඤ්චි අකුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං රූපං සබ්බං තං අකුසලන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

534. අකුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං වචීකම්මං රූපං අකුසලන්ති? ආමන්තා. සාරම්මණං, අත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. නනු අනාරම්මණං, නත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? ආමන්තා. හඤ්චි අනාරම්මණං, නත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධි; නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අකුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං වචීකම්මං රූපං අකුසල’’න්ති.

අකුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතො ඵස්සො අකුසලො සාරම්මණො, අත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? ආමන්තා. අකුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං වචීකම්මං රූපං අකුසලං සාරම්මණං, අත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අකුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතා වෙදනා…පෙ…. සඤ්ඤා … චෙතනා… රාගො… දොසො… මොහො… මානො… දිට්ඨි… විචිකිච්ඡා… ථීනං… උද්ධච්චං… අහිරිකං…පෙ…. අනොත්තප්පං අකුසලං සාරම්මණං, අත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? ආමන්තා. අකුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං වචීකම්මං රූපං අකුසලං සාරම්මණං, අත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අකුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං වචීකම්මං රූපං අකුසලං අනාරම්මණං, නත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? ආමන්තා. අකුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතො ඵස්සො අකුසලො අනාරම්මණො, නත්ථි තස්ස ආවට්ටනා… පෙ…. පණිධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අකුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං වචීකම්මං රූපං අකුසලං අනාරම්මණං, නත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? ආමන්තා. අකුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතා වෙදනා…පෙ…. සඤ්ඤා… චෙතනා… රාගො… දොසො… මොහො… මානො… දිට්ඨි… විචිකිච්ඡා… ථීනං… උද්ධච්චං… අහිරිකං…පෙ…. අනොත්තප්පං අකුසලං අනාරම්මණං, නත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අකුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං වචීකම්මං රූපං අකුසලන්ති? ආමන්තා. යං කිඤ්චි අකුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං රූපං සබ්බං තං අකුසලන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

535. අකුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං වචීකම්මං රූපං අකුසලන්ති? ආමන්තා. අකුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං රූපායතනං අකුසලන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අකුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං වචීකම්මං රූපං අකුසලන්ති? ආමන්තා. අකුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං සද්දායතනං…පෙ…. ගන්ධායතනං… රසායතනං… ඵොට්ඨබ්බායතනං… පෙ…. පථවීධාතු… ආපොධාතු… තෙජොධාතු…පෙ…. වායොධාතු අසුචි අස්සු ලොහිතං සෙදො අකුසලොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අකුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං රූපායතනං අබ්‍යාකතන්ති? ආමන්තා . අකුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං වචීකම්මං රූපං අබ්‍යාකතන්ති ? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අකුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං සද්දායතනං…පෙ…. ගන්ධායතනං… රසායතනං… ඵොට්ඨබ්බායතනං…පෙ…. පථවීධාතු… ආපොධාතු… තෙජොධාතු…පෙ…. වායොධාතු අසුචි අස්සු ලොහිතං සෙදො අබ්‍යාකතොති? ආමන්තා. අකුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං වචීකම්මං රූපං අබ්‍යාකතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

536. අකුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං වචීකම්මං රූපං අනාරම්මණං අකුසලන්ති? ආමන්තා. අකුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං රූපායතනං අනාරම්මණං අකුසලන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අකුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං වචීකම්මං රූපං අනාරම්මණං අකුසලන්ති? ආමන්තා. අකුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං සද්දායතනං…පෙ….

ගන්ධායතනං…පෙ…. රසායතනං…පෙ…. ඵොට්ඨබ්බායතනං… පථවීධාතු… ආපොධාතු… තෙජොධාතු…පෙ…. වායොධාතු අසුචි අස්සු ලොහිතං සෙදො අනාරම්මණො අකුසලොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ……

අකුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං රූපායතනං අනාරම්මණං අබ්‍යාකතන්ති? ආමන්තා. අකුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං වචීකම්මං රූපං අනාරම්මණං අබ්‍යාකතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අකුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං සද්දායතනං…පෙ…. ගන්ධායතනං… රසායතනං… ඵොට්ඨබ්බායතනං…පෙ…. පථවීධාතු… ආපොධාතු… තෙජොධාතු…පෙ…. වායොධාතු අසුචි අස්සු ලොහිතං සෙදො අනාරම්මණො අබ්‍යාකතොති? ආමන්තා. අකුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං වචීකම්මං රූපං අනාරම්මණං අබ්‍යාකතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

537. අකුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං වචීකම්මං රූපං ඵස්සවිප්පයුත්තං අකුසලන්ති? ආමන්තා. අකුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං රූපායතනං ඵස්සවිප්පයුත්තං අකුසලන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අකුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං වචීකම්මං රූපං ඵස්සවිප්පයුත්තං අකුසලන්ති? ආමන්තා. අකුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං සද්දායතනං…පෙ…. ගන්ධායතනං… රසායතනං… ඵොට්ඨබ්බායතනං… පථවීධාතු… ආපොධාතු… තෙජොධාතු…පෙ…. වායොධාතු අසුචි අස්සු ලොහිතං සෙදො ඵස්සවිප්පයුත්තො අකුසලොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ……

අකුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං රූපායතනං ඵස්සවිප්පයුත්තං අබ්‍යාකතන්ති? ආමන්තා. අකුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං වචීකම්මං රූපං අනාරම්මණං ඵස්සවිප්පයුත්තං අබ්‍යාකතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අකුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං සද්දායතනං…පෙ…. ගන්ධායතනං… රසායතනං… ඵොට්ඨබ්බායතනං… පථවීධාතු… ආපොධාතු… තෙජොධාතු…පෙ…. වායොධාතු අසුචි අස්සු ලොහිතං සෙදො අනාරම්මණො ඵස්සවිප්පයුත්තො අබ්‍යාකතොති? ආමන්තා. අකුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං වචීකම්මං රූපං අනාරම්මණං ඵස්සවිප්පයුත්තං අබ්‍යාකතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අකුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං වචීකම්මං රූපං අනාරම්මණං ඵස්සවිප්පයුත්තං අකුසලන්ති? ආමන්තා. අකුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං රූපායතනං අනාරම්මණං ඵස්සවිප්පයුත්තං අකුසලන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… අකුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං වචීකම්මං රූපං අනාරම්මණං ඵස්සවිප්පයුත්තං අකුසලන්ති? ආමන්තා. අකුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං සද්දායතනං…පෙ…. ගන්ධායතනං… රසායතනං… ඵොට්ඨබ්බායතනං… පථවීධාතු… ආපොධාතු… තෙජොධාතු…පෙ…. වායොධාතු අසුචි අස්සු ලොහිතං සෙදො අනාරම්මණො ඵස්සවිප්පයුත්තො අකුසලොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ……

අකුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං රූපායතනං අනාරම්මණං ඵස්සවිප්පයුත්තං අබ්‍යාකතන්ති? ආමන්තා. අකුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං වචීකම්මං රූපං අනාරම්මණං ඵස්සවිප්පයුත්තං අබ්‍යාකතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අකුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං සද්දායතනං…පෙ…. ගන්ධායතනං… රසායතනං… ඵොට්ඨබ්බායතනං… පථවීධාතු… ආපොධාතු… තෙජොධාතු…පෙ…. වායොධාතු අසුචි අස්සු ලොහිතං සෙදො අනාරම්මණො ඵස්සවිප්පයුත්තො අබ්‍යාකතොති? ආමන්තා. අකුසලෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං වචීකම්මං රූපං අනාරම්මණං ඵස්සවිප්පයුත්තං අබ්‍යාකතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

538. න වත්තබ්බං – ‘‘රූපං කුසලම්පි අකුසලම්පී’’ති? ආමන්තා. නනු කායකම්මං වචීකම්මං කුසලම්පි අකුසලම්පීති? ආමන්තා. හඤ්චි කායකම්මං වචීකම්මං කුසලම්පි අකුසලම්පි, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘රූපං කුසලම්පි අකුසලම්පී’’ති.

රූපං කුසලම්පි අකුසලම්පීති? ආමන්තා. චක්ඛායතනං කුසලම්පි අකුසලම්පීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. රූපං කුසලම්පි අකුසලම්පීති? ආමන්තා. සොතායතනං…පෙ…. ඝානායතනං… ජිව්හායතනං… කායායතනං… රූපායතනං… සද්දායතනං… ගන්ධායතනං… රසායතනං … ඵොට්ඨබ්බායතනං… පථවීධාතු… ආපොධාතු… තෙජොධාතු…පෙ…. වායොධාතු අසුචි අස්සු ලොහිතං සෙදො කුසලොපි අකුසලොපීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

කායො රූපං, කායකම්මං රූපන්ති? ආමන්තා. මනො රූපං, මනොකම්මං රූපන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ …පෙ.… මනො අරූපං, මනොකම්මං අරූපන්ති? ආමන්තා. කායො අරූපං, කායකම්මං අරූපන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

කායො රූපන්ති, කායකම්මං රූපන්ති? ආමන්තා. චක්ඛායතනං රූපන්ති, චක්ඛුවිඤ්ඤාණං රූපන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. කායො රූපන්ති, කායකම්මං රූපන්ති? ආමන්තා. සොතායතනං රූපන්ති, සොතවිඤ්ඤාණං රූපන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. කායො රූපන්ති, කායකම්මං රූපන්ති? ආමන්තා. ඝානායතනං රූපන්ති, ඝානවිඤ්ඤාණං රූපන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. කායො රූපන්ති, කායකම්මං රූපන්ති? ආමන්තා. ජිව්හායතනං රූපන්ති, ජිව්හාවිඤ්ඤාණං රූපන්ති ? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. කායො රූපන්ති, කායකම්මං රූපන්ති? ආමන්තා. කායායතනං රූපන්ති, කායවිඤ්ඤාණං රූපන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

539. රූපං කම්මන්ති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘චෙතනාහං, භික්ඛවෙ, කම්මං වදාමි; චෙතයිත්වා කම්මං කරොති කායෙන වාචාය මනසා’’ති [අ. නි. 6.63 නිබ්බෙධිකසුත්තෙ]! අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි න වත්තබ්බං – ‘‘රූපං කම්ම’’න්ති.

රූපං කම්මන්ති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘කායෙ වා, ආනන්ද [හානන්ද (සං. නි. 2.25)], සති කායසඤ්චෙතනාහෙතු උප්පජ්ජති අජ්ඣත්තං සුඛදුක්ඛං; වාචාය වා, ආනන්ද [හානන්ද (සං. නි. 2.25)], සති වචීසඤ්චෙතනාහෙතු උප්පජ්ජති අජ්ඣත්තං සුඛදුක්ඛං; මනෙ වා, ආනන්ද [හානන්ද (සං. නි. 2.25)], සති මනොසඤ්චෙතනාහෙතු උප්පජ්ජති අජ්ඣත්තං සුඛදුක්ඛ’’න්ති [සං. නි. 2.25; අ. නි. 4.171]! අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි න වත්තබ්බං – ‘‘රූපං කම්ම’’න්ති.

රූපං කම්මන්ති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘තිවිධා, භික්ඛවෙ, කායසඤ්චෙතනා අකුසලං කායකම්මං දුක්ඛුද්‍රයං දුක්ඛවිපාකං; චතුබ්බිධා, භික්ඛවෙ, වචීසඤ්චෙතනා අකුසලං වචීකම්මං දුක්ඛුද්‍රයං දුක්ඛවිපාකං; තිවිධා, භික්ඛවෙ, මනොසඤ්චෙතනා අකුසලං මනොකම්මං දුක්ඛුද්‍රයං දුක්ඛවිපාකං; තිවිධා, භික්ඛවෙ, කායසඤ්චෙතනා කුසලං කායකම්මං සුඛුද්‍රයං සුඛවිපාකං; චතුබ්බිධා, භික්ඛවෙ, වචීසඤ්චෙතනා කුසලං වචීකම්මං සුඛුද්‍රයං සුඛවිපාකං; තිවිධා , භික්ඛවෙ, මනොසඤ්චෙතනා කුසලං මනොකම්මං සුඛුද්‍රයං සුඛවිපාක’’න්ති [අ. නි. 10.217 ථොකං පන විසදිසං]! අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි න වත්තබ්බං – ‘‘රූපං කම්ම’’න්ති.

රූපං කම්මන්ති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘සචායං, ආනන්ද, සමිද්ධි මොඝපුරිසො පාටලිපුත්තස්ස [පොතලිපුත්තස්ස (ම. නි. 3.300)] පරිබ්බාජකස්ස එවං පුට්ඨො එවං බ්‍යාකරෙය්‍ය – ‘සඤ්චෙතනියං , ආවුසො පාටලිපුත්ත, කම්මං කත්වා කායෙන වාචාය මනසා සුඛවෙදනියං සුඛං සො වෙදයති; සඤ්චෙතනියං, ආවුසො පාටලිපුත්ත, කම්මං කත්වා කායෙන වාචාය මනසා දුක්ඛවෙදනියං දුක්ඛං සො වෙදයති; සඤ්චෙතනියං, ආවුසො පාටලිපුත්ත, කම්මං කත්වා කායෙන වාචාය මනසා අදුක්ඛමසුඛවෙදනියං අදුක්ඛමසුඛං සො වෙදයතී’ති, එවං බ්‍යාකරමානො ඛො, ආනන්ද, සමිද්ධි මොඝපුරිසො පාටලිපුත්තස්ස පරිබ්බාජකස්ස සම්මා බ්‍යාකරමානො බ්‍යාකරෙය්‍යා’’ති [ම. නි. 3.300]! අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි න වත්තබ්බං – ‘‘රූපං කම්ම’’න්ති.

රූපං කම්මන්තිකථා නිට්ඨිතා.

8. අට්ඨමවග්ගො

(82) 10. ජීවිතින්ද්‍රියකථා

540. නත්ථි රූපජීවිතින්ද්‍රියන්ති? ආමන්තා. නත්ථි රූපීනං ධම්මානං ආයු ඨිති යපනා යාපනා ඉරියනා වත්තනා පාලනාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අත්ථි රූපීනං ධම්මානං ආයු ඨිති යපනා යාපනා ඉරියනා වත්තනා පාලනාති? ආමන්තා. හඤ්චි අත්ථි රූපීනං ධම්මානං ආයු ඨිති යපනා යාපනා ඉරියනා වත්තනා පාලනා, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘නත්ථි රූපජීවිතින්ද්‍රිය’’න්ති.

අත්ථි අරූපීනං ධම්මානං ආයු ඨිති යපනා යාපනා ඉරියනා වත්තනා පාලනා, අත්ථි අරූපජීවිතින්ද්‍රියන්ති? ආමන්තා. අත්ථි රූපීනං ධම්මානං ආයු ඨිති යපනා යාපනා ඉරියනා වත්තනා පාලනා, අත්ථි රූපජීවිතින්ද්‍රියන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අත්ථි රූපීනං ධම්මානං ආයු ඨිති යපනා යාපනා ඉරියනා වත්තනා පාලනා, නත්ථි රූපජීවිතින්ද්‍රියන්ති? ආමන්තා . අත්ථි අරූපීනං ධම්මානං ආයු ඨිති යපනා යාපනා ඉරියනා වත්තනා පාලනා, නත්ථි අරූපජීවිතින්ද්‍රියන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

අරූපීනං ධම්මානං ආයු අරූපජීවිතින්ද්‍රියන්ති? ආමන්තා. රූපීනං ධම්මානං ආයු රූපජීවිතින්ද්‍රියන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. රූපීනං ධම්මානං ආයු න වත්තබ්බං – ‘‘රූපජීවිතින්ද්‍රිය’’න්ති? ආමන්තා. අරූපීනං ධම්මානං ආයු න වත්තබ්බං – ‘‘අරූපජීවිතින්ද්‍රිය’’න්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

541. රූපීනං ධම්මානං ආයු අරූපජීවිතින්ද්‍රියන්ති? ආමන්තා. අරූපීනං ධම්මානං ආයු රූපජීවිතින්ද්‍රියන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

අරූපීනං ධම්මානං ආයු න වත්තබ්බං – ‘‘රූපජීවිතින්ද්‍රිය’’න්ති? ආමන්තා. රූපීනං ධම්මානං ආයු න වත්තබ්බං – ‘‘අරූපජීවිතින්ද්‍රිය’’න්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

රූපීනඤ්ච අරූපීනඤ්ච ධම්මානං ආයු අරූපජීවිතින්ද්‍රියන්ති? ආමන්තා. රූපීනඤ්ච අරූපීනඤ්ච ධම්මානං ආයු රූපජීවිතින්ද්‍රියන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

රූපීනඤ්ච අරූපීනඤ්ච ධම්මානං ආයු න වත්තබ්බං – ‘‘රූපජීවිතින්ද්‍රිය’’න්ති? ආමන්තා. රූපීනඤ්ච අරූපීනඤ්ච ධම්මානං ආයු න වත්තබ්බං – ‘‘අරූපජීවිතින්ද්‍රිය’’න්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. නත්ථි රූපජීවිතින්ද්‍රියන්ති?

ආමන්තා. නිරොධං සමාපන්නස්ස නත්ථි ජීවිතින්ද්‍රියන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

542. නිරොධං සමාපන්නස්ස අත්ථි ජීවිතින්ද්‍රියන්ති? ආමන්තා. හඤ්චි නිරොධං සමාපන්නස්ස අත්ථි ජීවිතින්ද්‍රියං, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘නත්ථි රූපජීවිතින්ද්‍රිය’’න්ති.

නිරොධං සමාපන්නස්ස අත්ථි ජීවිතින්ද්‍රියන්ති? ආමන්තා. කතමක්ඛන්ධපරියාපන්නන්ති? සඞ්ඛාරක්ඛන්ධපරියාපන්නන්ති. නිරොධං සමාපන්නස්ස අත්ථි සඞ්ඛාරක්ඛන්ධොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

නිරොධං සමාපන්නස්ස අත්ථි සඞ්ඛාරක්ඛන්ධොති? ආමන්තා. නිරොධං සමාපන්නස්ස අත්ථි වෙදනාක්ඛන්ධො…පෙ.... සඤ්ඤාක්ඛන්ධො…පෙ.... විඤ්ඤාණක්ඛන්ධොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

නිරොධං සමාපන්නස්ස අත්ථි වෙදනාක්ඛන්ධො…පෙ.... සඤ්ඤාක්ඛන්ධො…පෙ.... විඤ්ඤාණක්ඛන්ධොති? ආමන්තා. න නිරොධං සමාපන්නොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

543. නත්ථි රූපජීවිතින්ද්‍රියන්ති? ආමන්තා. අසඤ්ඤසත්තානං නත්ථි ජීවිතින්ද්‍රියන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ. ....

අසඤ්ඤසත්තානං අත්ථි ජීවිතින්ද්‍රියන්ති? ආමන්තා. හඤ්චි අසඤ්ඤසත්තානං අත්ථි ජීවිතින්ද්‍රියං, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘නත්ථි රූපජීවිතින්ද්‍රිය’’න්ති. අසඤ්ඤසත්තානං අත්ථි ජීවිතින්ද්‍රියන්ති? ආමන්තා. කතමක්ඛන්ධපරියාපන්නන්ති? සඞ්ඛාරක්ඛන්ධපරියාපන්නන්ති. අසඤ්ඤසත්තානං අත්ථි සඞ්ඛාරක්ඛන්ධොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

අසඤ්ඤසත්තානං අත්ථි සඞ්ඛාරක්ඛන්ධොති? ආමන්තා. අසඤ්ඤසත්තානං අත්ථි වෙදනාක්ඛන්ධො…පෙ.... සඤ්ඤාක්ඛන්ධො…පෙ.... විඤ්ඤාණක්ඛන්ධොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

අසඤ්ඤසත්තානං අත්ථි වෙදනාක්ඛන්ධො…පෙ.... සඤ්ඤාක්ඛන්ධො…පෙ.... විඤ්ඤාණක්ඛන්ධොති? ආමන්තා. පඤ්චවොකාරභවොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

544. උපපත්තෙසියෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං ජීවිතින්ද්‍රියං උපපත්තෙසියෙ චිත්තෙ භිජ්ජමානෙ එකදෙසං භිජ්ජතීති? ආමන්තා. උපපත්තෙසියෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතො ඵස්සො උපපත්තෙසියෙ චිත්තෙ භිජ්ජමානෙ එකදෙසො භිජ්ජතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

උපපත්තෙසියෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතො ඵස්සො උපපත්තෙසියෙ චිත්තෙ භිජ්ජමානෙ අනවසෙසො භිජ්ජතීති? ආමන්තා. උපපත්තෙසියෙන චිත්තෙන සමුට්ඨිතං ජීවිතින්ද්‍රියං උපපත්තෙසියෙ චිත්තෙ භිජ්ජමානෙ අනවසෙසං භිජ්ජතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

545. ද්වෙ ජීවිතින්ද්‍රියානීති? ආමන්තා. ද්වීහි ජීවිතෙහි ජීවති, ද්වීහි මරණෙහි මීයතීති? ආමන්තා [න හෙවං වත්තබ්බෙ (ස්‍යා. කං. පී.)].

ජීවිතින්ද්‍රියකථා නිට්ඨිතා.

8. අට්ඨමවග්ගො

(83) 11. කම්මහෙතුකථා

546. කම්මහෙතු අරහා අරහත්තා පරිහායතීති? ආමන්තා. කම්මහෙතු සොතාපන්නො සොතාපත්තිඵලා පරිහායතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.... කම්මහෙතු අරහා අරහත්තා පරිහායතීති? ආමන්තා. කම්මහෙතු සකදාගාමී…පෙ.... අනාගාමී අනාගාමිඵලා පරිහායතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

කම්මහෙතු සොතාපන්නො සොතාපත්තිඵලා න පරිහායතීති? ආමන්තා. කම්මහෙතු අරහා අරහත්තා න පරිහායතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ …පෙ.... කම්මහෙතු සකදාගාමී…පෙ.... අනාගාමී අනාගාමිඵලා න පරිහායතීති? ආමන්තා. කම්මහෙතු අරහා අරහත්තා න පරිහායතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

කම්මහෙතු අරහා අරහත්තා පරිහායතීති? ආමන්තා. පාණාතිපාතකම්මස්ස හෙතූති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ. … අදින්නාදානකම්මස්ස හෙතු…පෙ.... කාමෙසුමිච්ඡාචාරකම්මස්ස හෙතු… මුසාවාදකම්මස්ස හෙතු… පිසුණවාචාකම්මස්ස හෙතු… ඵරුසවාචාකම්මස්ස හෙතු… සම්ඵප්පලාපකම්මස්ස හෙතු… මාතුඝාතකම්මස්ස [මාතුඝාතකකම්මස්ස (ස්‍යා.), මාතුඝාතිකම්මස්ස (ක.) තථා පිතුඝාතඅරහන්තඝාතකම්මස්සාතිපදෙසු] හෙතු…

පිතුඝාතකම්මස්ස හෙතු… අරහන්තඝාතකම්මස්ස හෙතු… රුහිරුප්පාදකම්මස්ස හෙතු…පෙ…. සඞ්ඝභෙදකම්මස්ස හෙතූති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

කතමස්ස කම්මස්ස හෙතූති? හන්ද හි අරහන්තානං අබ්භාචික්ඛතීති. අරහන්තානං අබ්භාචික්ඛනකම්මස්ස හෙතු අරහා අරහත්තා පරිහායතීති? ආමන්තා. යෙ කෙචි අරහන්තානං අබ්භාචික්ඛන්ති, සබ්බෙ තෙ අරහත්තං සච්ඡිකරොන්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

කම්මහෙතුකථා නිට්ඨිතා.

අට්ඨමවග්ගො.

තස්සුද්දානං –

ඡ ගතියො, අන්තරාභවො, පඤ්චෙව කාමගුණා කාමධාතු, පඤ්චෙව ආයතනා කාමා, රූපිනො ධම්මා රූපධාතු, අරූපිනො ධම්මා අරූපධාතු, සළායතනිකො අත්තභාවො රූපධාතුයා, අත්ථි රූපං අරූපෙසු, රූපං කම්මං, රූපං ජීවිතං, කම්මහෙතුකා පරිහායතීති.

9. නවමවග්ගො

(84) 1. ආනිසංසදස්සාවීකථා

547. ආනිසංසදස්සාවිස්ස සංයොජනානං පහානන්ති? ආමන්තා. නනු සඞ්ඛාරෙ අනිච්චතො මනසිකරොතො සංයොජනා පහීයන්තීති? ආමන්තා. හඤ්චි සඞ්ඛාරෙ අනිච්චතො මනසිකරොතො සංයොජනා පහීයන්ති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''ආනිසංසදස්සාවිස්ස සංයොජනානං පහාන''න්ති.

නනු සඞ්ඛාරෙ දුක්ඛතො…පෙ…. රොගතො… ගණ්ඩතො… සල්ලතො… අඝතො… ආබාධතො… පරතො… පලොකතො… ඊතිතො… උපද්දවතො… භයතො… උපසග්ගතො… චලතො… පභඞ්ගුතො… අද්ධුවතො… අතාණතො… අලෙණතො… අසරණතො… අසරණීභූතතො… රිත්තතො… තුච්ඡතො… සුඤ්ඤතො… අනත්තතො… ආදීනවතො…පෙ…. විපරිණාමධම්මතො මනසිකරොතො සංයොජනා පහීයන්තීති? ආමන්තා. හඤ්චි සඞ්ඛාරෙ විපරිණාමධම්මතො මනසිකරොතො සංයොජනා පහීයන්ති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''ආනිසංසදස්සාවිස්ස සංයොජනානං පහාන''න්ති.

සඞ්ඛාරෙ ච අනිච්චතො මනසි කරොති නිබ්බානෙ ච ආනිසංසදස්සාවී හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සඞ්ඛාරෙ ච අනිච්චතො මනසි කරොති නිබ්බානෙ ච ආනිසංසදස්සාවී හොතීති? ආමන්තා. ද්වින්නං ඵස්සානං…පෙ…. ද්වින්නං චිත්තානං සමොධානං හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සඞ්ඛාරෙ ච දුක්ඛතො…පෙ…. විපරිණාමධම්මතො මනසි කරොති නිබ්බානෙ ච ආනිසංසදස්සාවී හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සඞ්ඛාරෙ ච විපරිණාමධම්මතො මනසි කරොති නිබ්බානෙ ච ආනිසංසදස්සාවී හොතීති? ආමන්තා . ද්වින්නං ඵස්සානං…පෙ…. ද්වින්නං චිත්තානං සමොධානං හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

548. න වත්තබ්බං – ''ආනිසංසදස්සාවිස්ස සංයොජනානං පහාන''න්ති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ''ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු නිබ්බානෙ සුඛානුපස්සී විහරති සුඛසඤ්ඤී සුඛපටිසංවෙදී, සතතං සමිතං අබ්බොකිණ්ණං චෙතසා අධිමුච්චමානො පඤ්ඤාය පරියොගාහමානො''ති [අ. නි. 7.19]! අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි ආනිසංසදස්සාවිස්ස සංයොජනානං පහානන්ති.

ආනිසංසදස්සාවීකථා නිට්ඨිතා.

9. නවමවග්ගො

(85) 2. අමතාරම්මණකථා

549. අමතාරම්මණං සංයොජනන්ති? ආමන්තා. අමතං සංයොජනියං ගන්ථනියං ඔඝනියං යොගනියං නීවරණියං පරාමට්ඨං උපාදානියං සංකිලෙසියන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. නනු අමතං අසංයොජනියං අගන්ථනියං…පෙ.… අසංකිලෙසියන්ති? ආමන්තා. හඤ්චි අමතං අසංයොජනියං…පෙ…. අසංකිලෙසියං, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''අමතාරම්මණං සංයොජන''න්ති.

අමතං ආරබ්භ රාගො උප්පජ්ජතීති? ආමන්තා. අමතං රාගට්ඨානියං රජනියං කමනියං මදනියං බන්ධනියං මුච්ඡනියන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. නනු අමතං න රාගට්ඨානියං න රජනියං න කමනියං න මදනියං න බන්ධනියං න මුච්ඡනියන්ති? ආමන්තා. හඤ්චි අමතං න රාගට්ඨානියං න රජනියං න කමනියං න මදනියං න බන්ධනියං න මුච්ඡනියං, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''අමතං ආරබ්භ රාගො උප්පජ්ජතී''ති.

අමතං ආරබ්භ දොසො උප්පජ්ජතීති? ආමන්තා. අමතං දොසට්ඨානියං කොපට්ඨානියං පටිඝට්ඨානියන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. නනු අමතං න දොසට්ඨානියං න කොපට්ඨානියං න පටිඝට්ඨානියන්ති? ආමන්තා. හඤ්චි අමතං න දොසට්ඨානියං න කොපට්ඨානියං න පටිඝට්ඨානියං, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''අමතං ආරබ්භ දොසො උප්පජ්ජතී''ති.

අමතං ආරබ්භ මොහො උප්පජ්ජතීති? ආමන්තා. අමතං මොහට්ඨානියං අඤ්ඤාණකරණං අචක්ඛුකරණං පඤ්ඤානිරොධියං විඝාතපක්ඛියං අනිබ්බානසංවත්තනියන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. නනු අමතං න මොහට්ඨානියං න අඤ්ඤාණකරණං න අචක්ඛුකරණං පඤ්ඤාබුද්ධියං අවිඝාතපක්ඛියං නිබ්බානසංවත්තනියන්ති? ආමන්තා. හඤ්චි අමතං න මොහට්ඨානියං න අඤ්ඤාණකරණං…පෙ…. නිබ්බානසංවත්තනියං, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''අමතං ආරබ්භ මොහො උප්පජ්ජතී''ති.

550. රූපං ආරබ්භ සංයොජනා උප්පජ්ජන්ති, රූපං සංයොජනියං ගන්ථනියං…පෙ…. සංකිලෙසියන්ති? ආමන්තා . අමතං ආරබ්භ සංයොජනා උප්පජ්ජන්ති, අමතං සංයොජනියං…පෙ…. සංකිලෙසියන්ති ? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.

….

රූපං ආරබ්භ රාගො උප්පජ්ජති, රූපං රාගට්ඨානියං රජනියං කමනියං මදනියං බන්ධනියං මුච්ඡනියන්ති? ආමන්තා. අමතං ආරබ්භ රාගො උප්පජ්ජති, අමතං රාගට්ඨානියං…පෙ…. මුච්ඡනියන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.
….

රූපං ආරබ්භ දොසො උප්පජ්ජති, රූපං දොසට්ඨානියං කොපට්ඨානියං පටිඝට්ඨානියන්ති? ආමන්තා. අමතං ආරබ්භ දොසො උප්පජ්ජති, අමතං දොසට්ඨානියං කොපට්ඨානියං පටිඝට්ඨානියන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

රූපං ආරබ්භ මොහො උප්පජ්ජති, රූපං මොහට්ඨානියං අඤ්ඤාණකරණං…පෙ…. අනිබ්බානසංවත්තනියන්ති? ආමන්තා. අමතං ආරබ්භ මොහො උප්පජ්ජති, අමතං මොහට්ඨානියං අඤ්ඤාණකරණං…පෙ…. අනිබ්බානසංවත්තනියන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අමතං ආරබ්භ සංයොජනා උප්පජ්ජන්ති, අමතං අසංයොජනියං අගන්ථනියං අනොඝනියං අයොගනියං අනීවරණියං අපරාමට්ඨං අනුපාදානියං අසංකිලෙසියන්ති? ආමන්තා. රූපං ආරබ්භ සංයොජනා උප්පජ්ජන්ති, රූපං අසංයොජනියං අගන්ථනියං…පෙ…. අසංකිලෙසියන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අමතං ආරබ්භ රාගො උප්පජ්ජති, අමතං න රාගට්ඨානියං න රජනියං න කමනියං න මදනියං න බන්ධනියං න මුච්ඡනියන්ති? ආමන්තා . රූපං ආරබ්භ රාගො උප්පජ්ජති, රූපං න රාගට්ඨානියං…පෙ…. න මුච්ඡනියන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අමතං ආරබ්භ දොසො උප්පජ්ජති, අමතං න දොසට්ඨානියං න කොපට්ඨානියං න පටිඝට්ඨානියන්ති? ආමන්තා. රූපං ආරබ්භ දොසො උප්පජ්ජති, රූපං න දොසට්ඨානියං න කොපට්ඨානියං න පටිඝට්ඨානියන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අමතං ආරබ්භ මොහො උප්පජ්ජති, අමතං න මොහට්ඨානියං න අඤ්ඤාණකරණං…පෙ…. නිබ්බානසංවත්තනියන්ති? ආමන්තා. රූපං ආරබ්භ මොහො උප්පජ්ජති, රූපං න මොහට්ඨානියං න අඤ්ඤාණකරණං…පෙ…. නිබ්බානසංවත්තනියන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

551. න වත්තබ්බං – ‘‘අමතාරම්මණං සංයොජන’’න්ති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘නිබ්බානං නිබ්බානතො සඤ්ජානාති, නිබ්බානං නිබ්බානතො සඤ්ජානිත්වා නිබ්බානං මඤ්ඤති, නිබ්බානස්මිං මඤ්ඤති, නිබ්බානතො මඤ්ඤති, නිබ්බානං මෙති මඤ්ඤති, නිබ්බානං අභිනන්දතී’’ති [ම. නි. 1.6]! අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි අමතාරම්මණං සංයොජනන්ති.

අමතාරම්මණකථා නිට්ඨිතා.

9. නවමවග්ගො

(86) 3. රූපං සාරම්මණන්තිකථා

552. රූපං සාරම්මණන්ති? ආමන්තා. අත්ථි තස්ස ආවට්ටනා ආභොගො සමන්නාහාරො මනසිකාරො චෙතනා පත්ථනා පණිධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. නනු නත්ථි තස්ස ආවට්ටනා ආභොගො…පෙ…. පණිධීති? ආමන්තා. හඤ්චි නත්ථි තස්ස ආවට්ටනා ආභොගො…පෙ…. පණිධි, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘රූපං සාරම්මණ’’න්ති.

ඵස්සො සාරම්මණො, අත්ථි තස්ස ආවට්ටනා ආභොගො…පෙ…. පණිධීති? ආමන්තා . රූපං සාරම්මණං, අත්ථි තස්ස ආවට්ටනා ආභොගො…පෙ…. පණිධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

වෙදනා…පෙ…. සඤ්ඤා චෙතනා චිත්තං සද්ධා වීරියං සති සමාධි පඤ්ඤා රාගො දොසො මොහො මානො දිට්ඨි විචිකිච්ඡා ථිනං උද්ධච්චං අහිරිකං…පෙ…. අනොත්තප්පං සාරම්මණං, අත්ථි තස්ස ආවට්ටනා ආභොගො…පෙ…. පණිධීති? ආමන්තා. රූපං සාරම්මණං, අත්ථි තස්ස ආවට්ටනා ආභොගො…පෙ…. පණිධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

රූපං සාරම්මණං, නත්ථි තස්ස ආවට්ටනා ආභොගො…පෙ…. පණිධීති? ආමන්තා. ඵස්සො සාරම්මණො, නත්ථි තස්ස ආවට්ටනා ආභොගො…පෙ…. පණිධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

රූපං සාරම්මණං, නත්ථි තස්ස ආවට්ටනා ආභොගො…පෙ…. පණිධීති? ආමන්තා. වෙදනා…පෙ…. අනොත්තප්පං සාරම්මණං, නත්ථි තස්ස ආවට්ටනා ආභොගො…පෙ…. පණිධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

553. න වත්තබ්බං – ‘‘රූපං සාරම්මණ’’න්ති? ආමන්තා. නනු රූපං සප්පච්චයන්ති? ආමන්තා. හඤ්චි රූපං සප්පච්චයං, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘රූපං සාරම්මණ’’න්ති.

රූපං සාරම්මණන්තිකථා නිට්ඨිතා.

9. නවමවග්ගො

(87) 4. අනුසයා අනාරම්මණකථා

554. අනුසයා අනාරම්මණාති? ආමන්තා. රූපං නිබ්බානං චක්ඛායතනං…පෙ…. ඵොට්ඨබ්බායතනන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

කාමරාගානුසයො අනාරම්මණොති? ආමන්තා. කාමරාගො කාමරාගපරියුට්ඨානං කාමරාගසංයොජනං කාමොඝො කාමයොගො කාමච්ඡන්දනීවරණං අනාරම්මණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. කාමරාගො කාමරාගපරියුට්ඨානං කාමරාගසංයොජනං කාමොඝො කාමයොගො කාමච්ඡන්දනීවරණං සාරම්මණන්ති? ආමන්තා. කාමරාගානුසයො සාරම්මණොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

කාමරාගානුසයො අනාරම්මණොති? ආමන්තා. කතමක්ඛන්ධපරියාපන්නොති ? සඞ්ඛාරක්ඛන්ධපරියාපන්නොති. සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො අනාරම්මණොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො අනාරම්මණොති? ආමන්තා. වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො අනාරම්මණොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

කාමරාගානුසයො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධපරියාපන්නො අනාරම්මණොති? ආමන්තා. කාමරාගො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධපරියාපන්නො අනාරම්මණොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. කාමරාගො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධපරියාපන්නො සාරම්මණොති? ආමන්තා. කාමරාගානුසයො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධපරියාපන්නො සාරම්මණොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

කාමරාගානුසයො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධපරියාපන්නො අනාරම්මණො, කාමරාගො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධපරියාපන්නො සාරම්මණොති? ආමන්තා. සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො එකදෙසො සාරම්මණො එකදෙසො අනාරම්මණොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො එකදෙසො සාරම්මණො එකදෙසො අනාරම්මණොති? ආමන්තා. වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො එකදෙසො සාරම්මණො එකදෙසො අනාරම්මණොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

555. පටිඝානුසයො මානානුසයො දිට්ඨානුසයො විචිකිච්ඡානුසයො භවරාගානුසයො අවිජ්ජානුසයො අනාරම්මණොති? ආමන්තා. අවිජ්ජා අවිජ්ජොඝො අවිජ්ජායොගො අවිජ්ජානුසයො අවිජ්ජාපරියුට්ඨානං අවිජ්ජාසංයොජනං අවිජ්ජානීවරණං අනාරම්මණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අවිජ්ජා අවිජ්ජොඝො…පෙ…. අවිජ්ජානීවරණං සාරම්මණන්ති? ආමන්තා. අවිජ්ජානුසයො සාරම්මණොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අවිජ්ජානුසයො අනාරම්මණොති? ආමන්තා. කතමක්ඛන්ධපරියාපන්නොති? සඞ්ඛාරක්ඛන්ධපරියාපන්නොති. සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො අනාරම්මණොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො අනාරම්මණොති? ආමන්තා. වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො අනාරම්මණොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අවිජ්ජානුසයො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධපරියාපන්නො අනාරම්මණොති? ආමන්තා. අවිජ්ජා සඞ්ඛාරක්ඛන්ධපරියාපන්නා අනාරම්මණාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අවිජ්ජා සඞ්ඛාරක්ඛන්ධපරියාපන්නා සාරම්මණාති? ආමන්තා. අවිජ්ජානුසයො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධපරියාපන්නො සාරම්මණොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අවිජ්ජානුසයො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධපරියාපන්නො අනාරම්මණො, අවිජ්ජා සඞ්ඛාරක්ඛන්ධපරියාපන්නා සාරම්මණාති? ආමන්තා. සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො එකදෙසො සාරම්මණො එකදෙසො අනාරම්මණොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො එකදෙසො සාරම්මණො එකදෙසො අනාරම්මණොති? ආමන්තා. වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො එකදෙසො සාරම්මණො එකදෙසො අනාරම්මණොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

556. න වත්තබ්බං – ‘‘අනුසයා අනාරම්මණා’’ති? ආමන්තා. පුථුජ්ජනො කුසලාබ්‍යාකතෙ චිත්තෙ වත්තමානෙ සානුසයොති වත්තබ්බොති? ආමන්තා. අත්ථි තෙසං අනුසයානං ආරම්මණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. තෙන

හි අනුසයා අනාරම්මණාති. පුථුජ්ජනො කුසලාබ්‍යාකතෙ චිත්තෙ වත්තමානෙ සරාගොති වත්තබ්බොති? ආමන්තා. අත්ථි තස්ස රාගස්ස ආරම්මණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….. තෙන හි රාගො අනාරම්මණොති.

අනුසයා අනාරම්මණාතිකථා නිට්ඨිතා.

9. නවමවග්ගො

(88) 5. ඤාණං අනාරම්මණන්තිකථා

557. ඤාණං අනාරම්මණන්ති? ආමන්තා. රූපං නිබ්බානං චක්ඛායතනං…පෙ…. ඵොට්ඨබ්බායතනන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. ඤාණං අනාරම්මණන්ති? ආමන්තා. පඤ්ඤා පඤ්ඤින්ද්‍රියං පඤ්ඤාබලං සම්මාදිට්ඨි ධම්මවිචයසම්බොජ්ඣඞ්ගො අනාරම්මණොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. පඤ්ඤා පඤ්ඤින්ද්‍රියං පඤ්ඤාබලං සම්මාදිට්ඨි ධම්මවිචයසම්බොජ්ඣඞ්ගො සාරම්මණොති? ආමන්තා. ඤාණං සාරම්මණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

ඤාණං අනාරම්මණන්ති? ආමන්තා. කතමක්ඛන්ධපරියාපන්නන්ති? සඞ්ඛාරක්ඛන්ධපරියාපන්නන්ති. සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො අනාරම්මණොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො අනාරම්මණොති ? ආමන්තා. වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො අනාරම්මණොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. ඤාණං සඞ්ඛාරක්ඛන්ධපරියාපන්නං අනාරම්මණන්ති? ආමන්තා. පඤ්ඤා සඞ්ඛාරක්ඛන්ධපරියාපන්නා අනාරම්මණාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. පඤ්ඤා සඞ්ඛාරක්ඛන්ධපරියාපන්නා සාරම්මණාති? ආමන්තා. ඤාණං සඞ්ඛාරක්ඛන්ධපරියාපන්නං සාරම්මණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

ඤාණං සඞ්ඛාරක්ඛන්ධපරියාපන්නං අනාරම්මණං, පඤ්ඤා සඞ්ඛාරක්ඛන්ධපරියාපන්නා සාරම්මණාති? ආමන්තා. සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො එකදෙසො සාරම්මණො එකදෙසො අනාරම්මණොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො එකදෙසො සාරම්මණො එකදෙසො අනාරම්මණොති? ආමන්තා. වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො එකදෙසො සාරම්මණො එකදෙසො අනාරම්මණොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

558. න වත්තබ්බං – ''ඤාණං අනාරම්මණ''න්ති? ආමන්තා. අරහා චක්ඛුවිඤ්ඤාණසමඞ්ගී ඤාණීති වත්තබ්බොති? ආමන්තා. අත්ථි තස්ස ඤාණස්ස ආරම්මණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. තෙන හි ඤාණං අනාරම්මණන්ති. අරහා චක්ඛුවිඤ්ඤාණසමඞ්ගී පඤ්ඤවාති වත්තබ්බොති? ආමන්තා. අත්ථි තාය පඤ්ඤාය ආරම්මණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….. තෙන හි පඤ්ඤා අනාරම්මණාති.

ඤාණං අනාරම්මණන්තිකථා නිට්ඨිතා.

9. නවමවග්ගො

(89) 6. අතීතානාගතාරම්මණකථා

559. අතීතාරම්මණං චිත්තං අනාරම්මණන්ති? ආමන්තා. නනු අතීතාරම්මණන්ති? ආමන්තා. හඤ්චි අතීතාරම්මණං, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''අතීතාරම්මණං චිත්තං අනාරම්මණ''න්ති. අතීතාරම්මණං චිත්තං අනාරම්මණන්ති මිච්ඡා. හඤ්චි වා පන අනාරම්මණං, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''අතීතාරම්මණ''න්ති. අනාරම්මණං අතීතාරම්මණන්ති මිච්ඡා.

අතීතාරම්මණං චිත්තං අනාරම්මණන්ති? ආමන්තා. නනු අතීතං ආරබ්භ අත්ථි ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? ආමන්තා. හඤ්චි අතීතං ආරබ්භ අත්ථි ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධි, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''අතීතාරම්මණං චිත්තං අනාරම්මණ''න්ති.

560. අනාගතාරම්මණං චිත්තං අනාරම්මණන්ති? ආමන්තා. නනු අනාගතාරම්මණන්ති? ආමන්තා. හඤ්චි අනාගතාරම්මණං, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''අනාගතාරම්මණං චිත්තං අනාරම්මණ''න්ති. අනාගතාරම්මණං චිත්තං අනාරම්මණන්ති මිච්ඡා. හඤ්චි වා පන අනාරම්මණං, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''අනාගතාරම්මණ''න්ති. අනාරම්මණං අනාගතාරම්මණන්ති මිච්ඡා.

අනාගතාරම්මණං චිත්තං අනාරම්මණන්ති? ආමන්තා. නනු අනාගතං ආරබ්භ අත්ථි ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? ආමන්තා. හඤ්චි අනාගතං ආරබ්භ අත්ථි ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධි, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''අනාගතාරම්මණං චිත්තං අනාරම්මණ''න්ති.

පච්චුප්පන්නං ආරබ්භ අත්ථි ආවට්ටනා...පෙ.... පණිධි, පච්චුප්පන්නාරම්මණං චිත්තං සාරම්මණන්ති? ආමන්තා. අතීතං ආරබ්භ අත්ථි ආවට්ටනා...පෙ.... පණිධි, අතීතාරම්මණං චිත්තං සාරම්මණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ...පෙ.... පච්චුප්පන්නං ආරබ්භ අත්ථි ආවට්ටනා...පෙ.... පණිධි, පච්චුප්පන්නාරම්මණං චිත්තං සාරම්මණන්ති? ආමන්තා. අනාගතං ආරබ්භ අත්ථි ආවට්ටනා...පෙ.... පණිධි, අනාගතාරම්මණං චිත්තං සාරම්මණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ...පෙ.....

අතීතං ආරබ්භ අත්ථි ආවට්ටනා...පෙ.... පණිධි, අතීතාරම්මණං චිත්තං අනාරම්මණන්ති? ආමන්තා. පච්චුප්පන්නං ආරබ්භ අත්ථි ආවට්ටනා...පෙ.... පණිධි, පච්චුප්පන්නාරම්මණං චිත්තං අනාරම්මණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ...පෙ.....

අනාගතං ආරබ්භ අත්ථි ආවට්ටනා...පෙ.... පණිධි, අනාගතාරම්මණං චිත්තං අනාරම්මණන්ති? ආමන්තා. පච්චුප්පන්නං ආරබ්භ අත්ථි ආවට්ටනා...පෙ.... පණිධි, පච්චුප්පන්නාරම්මණං චිත්තං අනාරම්මණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ...පෙ.....

561. න වත්තබ්බං – ''අතීතානාගතාරම්මණං චිත්තං අනාරම්මණ''න්ති? ආමන්තා. නනු අතීතානාගතං නත්ථීති? ආමන්තා. හඤ්චි අතීතානාගතං නත්ථි, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''අතීතානාගතාරම්මණං චිත්තං අනාරම්මණ''න්ති...පෙ.....

අතීතානාගතාරම්මණකථා නිට්ඨිතා.

9. නවමවග්ගො

(90) 7. විතක්කානුපතිතකථා

562. සබ්බං චිත්තං විතක්කානුපතිතන්ති? ආමන්තා. සබ්බං චිත්තං විචාරානුපතිතං පීතානුපතිතං සුඛානුපතිතං දුක්ඛානුපතිතං සොමනස්සානුපතිතං දොමනස්සානුපතිතං උපෙක්ඛානුපතිතං සද්ධානුපතිතං වීරියානුපතිතං සතානුපතිතං සමාධානුපතිතං පඤ්ඤානුපතිතං රාගානුපතිතං දොසානුපතිතං...පෙ.... අනොත්තප්පානුපතිතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ...පෙ.....

සබ්බං චිත්තං විතක්කානුපතිතන්ති? ආමන්තා. නනු අත්ථි අවිතක්කො විචාරමත්තො සමාධීති? ආමන්තා. හඤ්චි අත්ථි අවිතක්කො විචාරමත්තො සමාධි, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''සබ්බං චිත්තං විතක්කානුපතිත''න්ති .

සබ්බං චිත්තං විතක්කානුපතිතන්ති? ආමන්තා. නනු අත්ථි අවිතක්කො අවිචාරො සමාධීති? ආමන්තා. හඤ්චි අත්ථි අවිතක්කො අවිචාරො සමාධි, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''සබ්බං චිත්තං විතක්කානුපතිත''න්ති. සබ්බං චිත්තං විතක්කානුපතිතන්ති? ආමන්තා. නනු තයො සමාධී වුත්තා භගවතා – සවිතක්කො සවිචාරො සමාධි, අවිතක්කො විචාරමත්තො සමාධි, අවිතක්කො අවිචාරො සමාධීති [දී. නි. 3.305, 353]? ආමන්තා. හඤ්චි තයො සමාධී වුත්තා භගවතා – සවිතක්කො සවිචාරො සමාධි, අවිතක්කො විචාරමත්තො සමාධි, අවිතක්කො අවිචාරො සමාධි, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''සබ්බං චිත්තං විතක්කානුපතිත''න්ති.

විතක්කානුපතිතකථා නිට්ඨිතා.

9. නවමවග්ගො

(91) 8. විතක්කවිප්ඵාරසද්දකථා

563. සබ්බසො විතක්කයතො විචාරයතො විතක්කවිප්ඵාරො සද්දොති? ආමන්තා. සබ්බසො ඵුසයතො ඵස්සවිප්ඵාරො සද්දො, සබ්බසො වෙදයතො වෙදනාවිප්ඵාරො සද්දො, සබ්බසො සඤ්ජානතො සඤ්ඤාවිප්ඵාරො සද්දො, සබ්බසො චෙතයතො චෙතනාවිප්ඵාරො සද්දො, සබ්බසො චින්තයතො චිත්තවිප්ඵාරො සද්දො, සබ්බසො සරතො සතිවිප්ඵාරො සද්දො, සබ්බසො පජානතො පඤ්ඤාවිප්ඵාරො සද්දොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ...පෙ.....

සබ්බසො විතක්කයතො විචාරයතො විතක්කවිප්ඵාරො සද්දොති? ආමන්තා. විතක්කවිප්ඵාරො සද්දො සොතවිඤ්ඤෙය්‍යො සොතස්මිං පටිහඤ්ඤති සොතස්ස ආපාථං ආගච්ඡතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ...පෙ..... නනු විතක්කවිප්ඵාරො සද්දො න සොතවිඤ්ඤෙය්‍යො න සොතස්මිං පටිහඤ්ඤති න සොතස්ස ආපාථං ආගච්ඡතීති? ආමන්තා. හඤ්චි විතක්කවිප්ඵාරො සද්දො න සොතවිඤ්ඤෙය්‍යො න සොතස්මිං පටිහඤ්ඤති න සොතස්ස ආපාථං ආගච්ඡති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''සබ්බසො විතක්කයතො විචාරයතො විතක්කවිප්ඵාරො සද්දො''ති.

විතක්කවිප්ඵාරසද්දකථා නිට්ඨිතා.

9. නවමවග්ගො

(92) 9. න යථාචිත්තස්ස වාචාතිකථා

564. න යථාචිත්තස්ස වාචාති? ආමන්තා. අඵස්සකස්ස වාචා අවෙදනකස්ස වාචා අසඤ්ඤකස්ස වාචා අචෙතනකස්ස වාචා අචිත්තකස්ස වාචාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. නනු සඵස්සකස්ස වාචා සවෙදනකස්ස වාචා සසඤ්ඤකස්ස වාචා සචෙතනකස්ස වාචා සචිත්තකස්ස වාචාති? ආමන්තා. හඤ්චි සඵස්සකස්ස වාචා…පෙ…. සචිත්තකස්ස වාචා, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘න යථාචිත්තස්ස වාචා’’ති.

න යථාචිත්තස්ස වාචාති? ආමන්තා. අනාවට්ටෙන්තස්ස [අනාවට්ටන්තස්ස (පී.), අනාවජ්ජන්තස්ස (සී. ස්‍යා. ක.) කථා. 484 පස්සිතබ්බං] වාචා…පෙ…. අනාභොගස්ස වාචා…පෙ…. අප්පණිදහන්තස්ස වාචාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. නනු ආවට්ටෙන්තස්ස වාචා ආභොගස්ස වාචා…පෙ…. පණිදහන්තස්ස වාචාති? ආමන්තා. හඤ්චි ආවට්ටෙන්තස්ස වාචා ආභොගස්ස වාචා පණිදහන්තස්ස වාචා, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘න යථාචිත්තස්ස වාචා’’ති.

න යථාචිත්තස්ස වාචාති? ආමන්තා. නනු වාචා චිත්තසමුට්ඨානා චිත්තෙන සහජාතා චිත්තෙන සහ එකුප්පාදාති? ආමන්තා. හඤ්චි වාචා චිත්තසමුට්ඨානා චිත්තෙන සහජාතා චිත්තෙන සහ එකුප්පාදා, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘න යථාචිත්තස්ස වාචා’’ති.

න යථාචිත්තස්ස වාචාති? ආමන්තා. න භණිතුකාමො භණති, න කථෙතුකාමො කථෙති, න ආලපිතුකාමො ආලපති, න වොහරිතුකාමො වොහරතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. නනු භණිතුකාමො භණති, කථෙතුකාමො කථෙති, ආලපිතුකාමො ආලපති, වොහරිතුකාමො වොහරතීති? ආමන්තා. හඤ්චි භණිතුකාමො භණති, කථෙතුකාමො කථෙති, ආලපිතුකාමො ආලපති, වොහරිතුකාමො වොහරති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘න යථාචිත්තස්ස වාචා’’ති.

565. න වත්තබ්බං – ‘‘න යථාචිත්තස්ස වාචා’’ති? ආමන්තා. නනු අත්ථි කොචි ‘‘අඤ්ඤං භණිස්සාමී’’ති අඤ්ඤං භණති, ‘‘අඤ්ඤං කථෙස්සාමී’’ති අඤ්ඤං කථෙති, ‘‘අඤ්ඤං ආලපිස්සාමී’’ති අඤ්ඤං ආලපති, ‘‘අඤ්ඤං වොහරිස්සාමී’’ති අඤ්ඤං වොහරතීති? ආමන්තා. හඤ්චි අත්ථි කොචි ‘‘අඤ්ඤං භණිස්සාමී’’ති අඤ්ඤං භණති,…පෙ.… ‘‘අඤ්ඤං වොහරිස්සාමී’’ති අඤ්ඤං වොහරති, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘න යථාචිත්තස්ස වාචා’’ති.

න යථාචිත්තස්ස වාචාතිකථා නිට්ඨිතා.

9. නවමවග්ගො

(93) 10. න යථාචිත්තස්ස කායකම්මන්තිකථා

566. න යථාචිත්තස්ස කායකම්මන්ති? ආමන්තා. අඵස්සකස්ස කායකම්මං…පෙ…. අචිත්තකස්ස කායකම්මන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. නනු සඵස්සකස්ස කායකම්මං…පෙ…. සචිත්තකස්ස කායකම්මන්ති? ආමන්තා. හඤ්චි සඵස්සකස්ස කායකම්මං…පෙ…. සචිත්තකස්ස කායකම්මං, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘න යථාචිත්තස්ස කායකම්ම’’න්ති.

න යථාචිත්තස්ස කායකම්මන්ති? ආමන්තා. අනාවට්ටෙන්තස්ස කායකම්මං…පෙ…. අප්පණිදහන්තස්ස කායකම්මන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. නනු ආවට්ටෙන්තස්ස කායකම්මං…පෙ…. පණිදහන්තස්ස කායකම්මන්ති? ආමන්තා. හඤ්චි ආවට්ටෙන්තස්ස කායකම්මං…පෙ…. පණිදහන්තස්ස කායකම්මං, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘න යථාචිත්තස්ස කායකම්ම’’න්ති.

න යථාචිත්තස්ස කායකම්මන්ති? ආමන්තා. නනු කායකම්මං චිත්තසමුට්ඨානං චිත්තෙන සහජාතං චිත්තෙන සහ එකුප්පාදන්ති? ආමන්තා . හඤ්චි කායකම්මං චිත්තසමුට්ඨානං චිත්තෙන සහජාතං චිත්තෙන සහ එකුප්පාදං, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘න යථාචිත්තස්ස කායකම්ම’’න්ති.

න යථාචිත්තස්ස කායකම්මන්ති? ආමන්තා. න අභික්කමිතුකාමො අභික්කමති, න පටික්කමිතුකාමො පටික්කමති, න ආලොකෙතුකාමො ආලොකෙති, න විලොකෙතුකාමො විලොකෙති, න සමිඤ්ජිතුකාමො සමිඤ්ජෙති, න පසාරෙතුකාමො පසාරෙතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….. නනු අභික්කමිතුකාමො අභික්කමති, පටික්කමිතුකාමො පටික්කමති, ආලොකෙතුකාමො ආලොකෙති, විලොකෙතුකාමො විලොකෙති, සමිඤ්ජිතුකාමො සමිඤ්ජෙති, පසාරෙතුකාමො පසාරෙතීති? ආමන්තා. හඤ්චි අභික්කමිතුකාමො අභික්කමති…පෙ…. පසාරෙතුකාමො පසාරෙති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘න යථාචිත්තස්ස කායකම්ම’’න්ති.

567. න වත්තබ්බං – ‘‘න යථාචිත්තස්ස කායකම්ම’’න්ති? ආමන්තා. නනු අත්ථි කොචි ‘‘අඤ්ඤත්‍ර ගච්ඡිස්සාමී’’ති අඤ්ඤත්‍ර ගච්ඡති…පෙ…. ‘‘අඤ්ඤං පසාරෙස්සාමී’’ති අඤ්ඤං පසාරෙතීති? ආමන්තා. හඤ්චි අත්ථි කොචි ‘‘අඤ්ඤත්‍ර ගච්ඡිස්සාමී’’ති අඤ්ඤත්‍ර ගච්ඡති…පෙ…. ‘‘අඤ්ඤං පසාරෙස්සාමී’’ති අඤ්ඤං පසාරෙති, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘න යථාචිත්තස්ස කායකම්ම’’න්ති.

න යථාචිත්තස්ස කායකම්මන්තිකථා නිට්ඨිතා.

9. නවමවග්ගො

(94) 11. අතීතානාගතසමන්නාගතකථා

568. අතීතෙන සමන්නාගතොති? ආමන්තා. නනු අතීතං නිරුද්ධං විගතං විපරිණතං අත්ථඞ්ගතං අබ්භත්ථඞ්ගතන්ති? ආමන්තා. හඤ්චි අතීතං නිරුද්ධං විගතං විපරිණතං අත්ථඞ්ගතං අබ්භත්ථඞ්ගතං, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අතීතෙන සමන්නාගතො’’ති.

අනාගතෙන සමන්නාගතොති? ආමන්තා. නනු අනාගතං අජාතං අභූතං අසඤ්ජාතං අනිබ්බත්තං අනභිනිබ්බත්තං අපාතුභූතන්ති? ආමන්තා. හඤ්චි අනාගතං අජාතං අභූතං අසඤ්ජාතං අනිබ්බත්තං අනභිනිබ්බත්තං අපාතුභූතං, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අනාගතෙන සමන්නාගතො’’ති.

569. අතීතෙන රූපක්ඛන්ධෙන සමන්නාගතො, අනාගතෙන රූපක්ඛන්ධෙන සමන්නාගතො, පච්චුප්පන්නෙන රූපක්ඛන්ධෙන සමන්නාගතොති? ආමන්තා. තීහි රූපක්ඛන්ධෙහි සමන්නාගතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අතීතෙහි පඤ්චහි ඛන්ධෙහි සමන්නාගතො, අනාගතෙහි පඤ්චහි ඛන්ධෙහි සමන්නාගතො, පච්චුප්පන්නෙහි පඤ්චහි ඛන්ධෙහි සමන්නාගතොති? ආමන්තා. පන්නරසහි ඛන්ධෙහි සමන්නාගතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අතීතෙන චක්ඛායතනෙන සමන්නාගතො, අනාගතෙන චක්ඛායතනෙන සමන්නාගතො, පච්චුප්පන්නෙන චක්ඛායතනෙන සමන්නාගතොති? ආමන්තා. තීහි චක්ඛායතනෙහි සමන්නාගතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අතීතෙහි ද්වාදසහි ආයතනෙහි සමන්නාගතො, අනාගතෙහි ද්වාදසහි ආයතනෙහි සමන්නාගතො, පච්චුප්පන්නෙහි ද්වාදසහි ආයතනෙහි සමන්නාගතොති? ආමන්තා. ඡත්තිංසායතනෙහි සමන්නාගතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.
….

අතීතාය චක්ඛුධාතුයා සමන්නාගතො, අනාගතාය චක්ඛුධාතුයා සමන්නාගතො, පච්චුප්පන්නාය චක්ඛුධාතුයා සමන්නාගතොති? ආමන්තා . තීහි චක්ඛුධාතූහි සමන්නාගතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අතීතාහි අට්ඨාරසහි ධාතූහි සමන්නාගතො, අනාගතාහි අට්ඨාරසහි ධාතූහි සමන්නාගතො , පච්චුප්පන්නාහි අට්ඨාරසහි ධාතූහි සමන්නාගතොති? ආමන්තා. චතුපඤ්ඤාසධාතූහි සමන්නාගතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අතීතෙන චක්ඛුන්ද්‍රියෙන සමන්නාගතො, අනාගතෙන චක්ඛුන්ද්‍රියෙන සමන්නාගතො, පච්චුප්පන්නෙන චක්ඛුන්ද්‍රියෙන සමන්නාගතොති? ආමන්තා. තීහි චක්ඛුන්ද්‍රියෙහි සමන්නාගතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අතීතෙහි බාවීසතින්ද්‍රියෙහි සමන්නාගතො, අනාගතෙහි බාවීසතින්ද්‍රියෙහි සමන්නාගතො, පච්චුප්පන්නෙහි බාවීසතින්ද්‍රියෙහි සමන්නාගතොති? ආමන්තා. ඡසට්ඨින්ද්‍රියෙහි සමන්නාගතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

570. න වත්තබ්බං – ‘‘අතීතානාගතෙහි සමන්නාගතො’’ති? ආමන්තා. නනු අත්ථි අට්ඨවිමොක්ඛඣායී චතුන්නං ඣානානං නිකාමලාභී නවන්නං අනුපුබ්බවිහාරසමාපත්තීනං ලාභීති? ආමන්තා. හඤ්චි අත්ථි අට්ඨවිමොක්ඛඣායී චතුන්නං ඣානානං නිකාමලාභී නවන්නං අනුපුබ්බවිහාරසමාපත්තීනං ලාභී, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අතීතානාගතෙහි සමන්නාගතො’’ති.

අතීතානාගතසමන්නාගතකථා නිට්ඨිතා.

නවමවග්ගො.

තස්සුද්දානං –

ආනිසංසදස්සාවිස්ස සංයොජනානං පහානං, අමතාරම්මණං සංයොජනං, රූපං සාරම්මණං, අනුසයා අනාරම්මණා, එවමෙවං ඤාණං, අතීතානාගතාරම්මණං චිත්තං, සබ්බං චිත්තං විතක්කානුපතිතං, සබ්බසො විතක්කයතො විචාරයතො විතක්කවිප්ඵාරො සද්දො, න යථාචිත්තස්ස වාචා, තථෙව කායකම්මං අතීතානාගතෙහි සමන්නාගතොති.

10. දසමවග්ගො

(95) 1. නිරොධකථා

571. උපපත්තෙසියෙ පඤ්චක්ඛන්ධෙ අනිරුද්ධෙ කිරියා පඤ්චක්ඛන්ධා උප්පජ්ජන්තීති? ආමන්තා. දසන්නං ඛන්ධානං සමොධානං හොති, දස ඛන්ධා සම්මුඛීභාවං ආගච්ඡන්තීති ? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. දසන්නං ඛන්ධානං සමොධානං හොති, දස ඛන්ධා සම්මුඛීභාවං ආගච්ඡන්තීති? ආමන්තා. ද්වින්නං ඵස්සානං…පෙ…. ද්වින්නං චිත්තානං සමොධානං හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

උපපත්තෙසියෙ පඤ්චක්ඛන්ධෙ අනිරුද්ධෙ කිරියා චත්තාරො ඛන්ධා උප්පජ්ජන්තීති? ආමන්තා. නවන්නං ඛන්ධානං සමොධානං හොති, නව ඛන්ධා සම්මුඛීභාවං ආගච්ඡන්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. නවන්නං ඛන්ධානං සමොධානං හොති, නව ඛන්ධා සම්මුඛීභාවං ආගච්ඡන්තීති? ආමන්තා. ද්වින්නං ඵස්සානං…පෙ…. ද්වින්නං චිත්තානං සමොධානං හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

උපපත්තෙසියෙ පඤ්චක්ඛන්ධෙ අනිරුද්ධෙ කිරියාඤාණං උප්පජ්ජතීති? ආමන්තා. ඡන්නං ඛන්ධානං සමොධානං හොති, ඡ ඛන්ධා සම්මුඛීභාවං ආගච්ඡන්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. ඡන්නං ඛන්ධානං සමොධානං හොති, ඡ ඛන්ධා සම්මුඛීභාවං ආගච්ඡන්තීති? ආමන්තා. ද්වින්නං ඵස්සානං…පෙ…. ද්වින්නං චිත්තානං සමොධානං හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

572. උපපත්තෙසියෙ පඤ්චක්ඛන්ධෙ නිරුද්ධෙ මග්ගො උප්පජ්ජතීති? ආමන්තා. මතො මග්ගං භාවෙති, කාලඞ්කතො මග්ගං භාවෙතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

නිරොධකථා නිට්ඨිතා.

10. දසමවග්ගො

(96) 2. රූපං මග්ගොතිකථා

573. මග්ගසමඞ්ගිස්ස රූපං මග්ගොති? ආමන්තා. සාරම්මණං, අත්ථි තස්ස ආවට්ටනා ආභොගො සමන්නාහාරො මනසිකාරො චෙතනා පත්ථනා පණිධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. නනු අනාරම්මණං, නත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? ආමන්තා. හඤ්චි අනාරම්මණං, නත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධි; නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘මග්ගසමඞ්ගිස්ස රූපං මග්ගො’’ති.

සම්මාවාචා මග්ගොති? ආමන්තා. සාරම්මණා, අත්ථි තාය ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. නනු අනාරම්මණා, නත්ථි තාය ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? ආමන්තා. හඤ්චි අනාරම්මණා, නත්ථි තාය ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධි; නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘සම්මාවාචා මග්ගො’’ති.

සම්මාකම්මන්තො …පෙ…. සම්මාආජීවො මග්ගොති? ආමන්තා. සාරම්මණො, අත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. නනු අනාරම්මණො, නත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? ආමන්තා . හඤ්චි අනාරම්මණො, නත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධි; නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘සම්මාආජීවො මග්ගො’’ති.

574. සම්මාදිට්ඨි මග්ගො, සා ච සාරම්මණා, අත්ථි තාය ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? ආමන්තා. සම්මාවාචා මග්ගො, සා ච සාරම්මණා, අත්ථි තාය ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ …පෙ…. සම්මාදිට්ඨි මග්ගො, සා ච සාරම්මණා, අත්ථි තාය ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? ආමන්තා. සම්මාකම්මන්තො…පෙ…. සම්මාආජීවො මග්ගො, සො ච සාරම්මණො, අත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සම්මාසඞ්කප්පො…පෙ…. සම්මාවායාමො…පෙ…. සම්මාසති…පෙ…..

සම්මාසමාධි මග්ගො, සො ච සාරම්මණො, අත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? ආමන්තා. සම්මාවාචා මග්ගො, සා ච සාරම්මණා, අත්ථි තාය ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සම්මාසමාධි මග්ගො, සො ච සාරම්මණො, අත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? ආමන්තා. සම්මාකම්මන්තො…පෙ…. සම්මාආජීවො මග්ගො, සො ච සාරම්මණො, අත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සම්මාවාචා මග්ගො, සා ච අනාරම්මණා, නත්ථි තාය ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? ආමන්තා. සම්මාදිට්ඨි මග්ගො, සා ච අනාරම්මණා, නත්ථි තාය ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සම්මාවාචා මග්ගො, සා ච අනාරම්මණා, නත්ථි තාය ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? ආමන්තා. සම්මාසඞ්කප්පො…පෙ….

සම්මාවායාමො… සම්මාසති … සම්මාසමාධි මග්ගො, සො ච අනාරම්මණො, නත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සම්මාකම්මන්තො …පෙ…. සම්මාආජීවො මග්ගො, සො ච අනාරම්මණො, නත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? ආමන්තා. සම්මාදිට්ඨි… සම්මාසඞ්කප්පො… සම්මාවායාමො… සම්මාසති…පෙ…. සම්මාසමාධි මග්ගො, සො ච අනාරම්මණො, නත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

575. න වත්තබ්බං – ‘‘මග්ගසමඞ්ගිස්ස රූපං මග්ගො’’ති? ආමන්තා. නනු සම්මාවාචා සම්මාකම්මන්තො සම්මාආජීවො මග්ගොති? ආමන්තා. හඤ්චි සම්මාවාචා සම්මාකම්මන්තො සම්මාආජීවො මග්ගො, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘මග්ගසමඞ්ගිස්ස රූපං මග්ගො’’ති.

රූපං මග්ගොතිකථා නිට්ඨිතා.

10. දසමවග්ගො

(97) 3. පඤ්චවිඤ්ඤාණසමඞ්ගිස්ස මග්ගකථා

576. පඤ්චවිඤ්ඤාණසමඞ්ගිස්ස අත්ථි මග්ගභාවනාති? ආමන්තා. නනු පඤ්චවිඤ්ඤාණා උප්පන්නවත්ථුකා උප්පන්නාරම්මණාති? ආමන්තා. හඤ්චි පඤ්චවිඤ්ඤාණා උප්පන්නවත්ථුකා උප්පන්නාරම්මණා, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘පඤ්චවිඤ්ඤාණසමඞ්ගිස්ස අත්ථි මග්ගභාවනා’’ති.

නනු පඤ්චවිඤ්ඤාණා පුරෙජාතවත්ථුකා පුරෙජාතාරම්මණා අජ්ඣත්තිකවත්ථුකා බාහිරාරම්මණා අසම්භින්නවත්ථුකා අසම්භින්නාරම්මණා නානාවත්ථුකා නානාරම්මණා න අඤ්ඤමඤ්ඤස්ස ගොචරවිසයං පච්චනුභොන්ති, න අසමන්නාහාරා උප්පජ්ජන්ති, න අමනසිකාරා උප්පජ්ජන්ති, න අබ්බොකිණ්ණා උප්පජ්ජන්ති, න අපුබ්බං අචරිමං උප්පජ්ජන්ති, න අඤ්ඤමඤ්ඤස්ස සමනන්තරා උප්පජ්ජන්ති, නනු පඤ්චවිඤ්ඤාණා අනාභොගාති? ආමන්තා. හඤ්චි පඤ්චවිඤ්ඤාණා අනාභොගා, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘පඤ්චවිඤ්ඤාණසමඞ්ගිස්ස අත්ථි මග්ගභාවනා’’ති.

577. චක්ඛුවිඤ්ඤාණසමඞ්ගිස්ස අත්ථි මග්ගභාවනාති? ආමන්තා. චක්ඛුවිඤ්ඤාණං සුඤ්ඤතං ආරබ්භ උප්පජ්ජතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. චක්ඛුවිඤ්ඤාණං සුඤ්ඤතං ආරබ්භ උප්පජ්ජතීති? ආමන්තා. චක්ඛුඤ්ච පටිච්ච සුඤ්ඤතඤ්ච උප්පජ්ජති චක්ඛුවිඤ්ඤාණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. චක්ඛුඤ්ච පටිච්ච සුඤ්ඤතඤ්ච උප්පජ්ජති චක්ඛුවිඤ්ඤාණන්ති? ආමන්තා. ‘‘චක්ඛුඤ්ච පටිච්ච සුඤ්ඤතඤ්ච උප්පජ්ජති චක්ඛුවිඤ්ඤාණ’’න්ති – අත්ථෙව සුත්තන්තොති? නත්ථි. ‘‘චක්ඛුඤ්ච පටිච්ච රූපෙ ච උප්පජ්ජති චක්ඛුවිඤ්ඤාණ’’න්ති – අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. හඤ්චි ‘‘චක්ඛුඤ්ච පටිච්ච රූපෙ ච උප්පජ්ජති චක්ඛුවිඤ්ඤාණ’’න්ති – අත්ථෙව සුත්තන්තො, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘චක්ඛුඤ්ච පටිච්ච සුඤ්ඤතඤ්ච උප්පජ්ජති චක්ඛුවිඤ්ඤාණ’’න්ති.

578. චක්ඛුවිඤ්ඤාණසමඞ්ගිස්ස අත්ථි මග්ගභාවනාති? ආමන්තා. චක්ඛුවිඤ්ඤාණං අතීතානාගතං ආරබ්භ උප්පජ්ජතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. චක්ඛුවිඤ්ඤාණසමඞ්ගිස්ස අත්ථි මග්ගභාවනාති? ආමන්තා. චක්ඛුවිඤ්ඤාණං ඵස්සං ආරබ්භ…පෙ…. වෙදනං ආරබ්භ… සඤ්ඤං ආරබ්භ … චෙතනං ආරබ්භ… චිත්තං ආරබ්භ… චක්ඛුං ආරබ්භ… කායං ආරබ්භ…පෙ…. සද්දං ආරබ්භ…පෙ…. ඵොට්ඨබ්බං ආරබ්භ උප්පජ්ජතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

මනොවිඤ්ඤාණසමඞ්ගිස්ස අත්ථි මග්ගභාවනා, මනොවිඤ්ඤාණං සුඤ්ඤතං ආරබ්භ උප්පජ්ජතීති? ආමන්තා. චක්ඛුවිඤ්ඤාණසමඞ්ගිස්ස අත්ථි මග්ගභාවනා, චක්ඛුවිඤ්ඤාණං සුඤ්ඤතං ආරබ්භ උප්පජ්ජතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. මනොවිඤ්ඤාණසමඞ්ගිස්ස අත්ථි මග්ගභාවනා, මනොවිඤ්ඤාණං අතීතානාගතං ආරබ්භ උප්පජ්ජතීති? ආමන්තා. චක්ඛුවිඤ්ඤාණසමඞ්ගිස්ස අත්ථි මග්ගභාවනා, චක්ඛුවිඤ්ඤාණං අතීතානාගතං ආරබ්භ උප්පජ්ජතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. මනොවිඤ්ඤාණසමඞ්ගිස්ස අත්ථි මග්ගභාවනා, මනොවිඤ්ඤාණං ඵස්සං ආරබ්භ… වෙදනං ආරබ්භ…පෙ…. ඵොට්ඨබ්බං ආරබ්භ උප්පජ්ජතීති? ආමන්තා. චක්ඛුවිඤ්ඤාණසමඞ්ගිස්ස අත්ථි මග්ගභාවනා, චක්ඛුවිඤ්ඤාණං ඵස්සං ආරබ්භ… වෙදනං ආරබ්භ…පෙ…. ඵොට්ඨබ්බං ආරබ්භ උප්පජ්ජතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

579. න වත්තබ්බං – ‘‘පඤ්චවිඤ්ඤාණසමඞ්ගිස්ස අත්ථි මග්ගභාවනා’’ති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු චක්ඛුනා රූපං දිස්වා න නිමිත්තග්ගාහී හොති නානුබ්‍යඤ්ජනග්ගාහී…පෙ…. සොතෙන සද්දං සුත්වා…පෙ…. ඝානෙන ගන්ධං ඝායිත්වා…පෙ…. ජිව්හාය රසං සායිත්වා…පෙ…. කායෙන ඵොට්ඨබ්බං ඵුසිත්වා න නිමිත්තග්ගාහී හොති නානුබ්‍යඤ්ජනග්ගාහී’’ති! [ම. නි. 1.349; අ. නි. 4.37] අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා . තෙන හි පඤ්චවිඤ්ඤාණසමඞ්ගිස්ස අත්ථි මග්ගභාවනාති.

පඤ්චවිඤ්ඤාණසමඞ්ගිස්ස මග්ගකථා නිට්ඨිතා.

10. දසමවග්ගො

(98) 4. පඤ්චවිඤ්ඤාණා කුසලාපි අකුසලාපීතිකථා

580. පඤ්චවිඤ්ඤාණා කුසලාපි අකුසලාපීති? ආමන්තා. නනු පඤ්චවිඤ්ඤාණා උප්පන්නවත්ථුකා උප්පන්නාරම්මණාති? ආමන්තා. හඤ්චි පඤ්චවිඤ්ඤාණා උප්පන්නවත්ථුකා උප්පන්නාරම්මණා, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''පඤ්චවිඤ්ඤාණා කුසලාපි අකුසලාපී''ති. නනු පඤ්චවිඤ්ඤාණා පුරෙජාතවත්ථුකා පුරෙජාතාරම්මණා අජ්ඣත්තිකවත්ථුකා බාහිරාරම්මණා අසම්භින්නවත්ථුකා අසම්භින්නාරම්මණා නානාවත්ථුකා නානාරම්මණා න අඤ්ඤමඤ්ඤස්ස ගොචරවිසයං පච්චනුභොන්ති, න අසමන්නාහාරා උප්පජ්ජන්ති, න අමනසිකාරා උප්පජ්ජන්ති, න අබ්බොකිණ්ණා උප්පජ්ජන්ති, න අපුබ්බං අචරිමං උප්පජ්ජන්ති, න අඤ්ඤමඤ්ඤස්ස සමනන්තරා උප්පජ්ජන්ති, නනු පඤ්චවිඤ්ඤාණා අනාභොගාති? ආමන්තා. හඤ්චි පඤ්චවිඤ්ඤාණා අනාභොගා, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''පඤ්චවිඤ්ඤාණා කුසලාපි අකුසලාපී''ති.

581. චක්ඛුවිඤ්ඤාණං කුසලන්ති? ආමන්තා. චක්ඛුවිඤ්ඤාණං සුඤ්ඤතං ආරබ්භ උප්පජ්ජතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. චක්ඛුවිඤ්ඤාණං සුඤ්ඤතං ආරබ්භ උප්පජ්ජතීති? ආමන්තා. චක්ඛුඤ්ච පටිච්ච සුඤ්ඤතඤ්ච උප්පජ්ජති චක්ඛුවිඤ්ඤාණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ. චක්ඛුඤ්ච පටිච්ච සුඤ්ඤතඤ්ච උප්පජ්ජති චක්ඛුවිඤ්ඤාණන්ති? ආමන්තා. චක්ඛුඤ්ච පටිච්ච සුඤ්ඤතඤ්ච උප්පජ්ජති චක්ඛුවිඤ්ඤාණ''න්ති – අත්ථෙව සුත්තන්තොති? නත්ථි. ''චක්ඛුඤ්ච පටිච්ච රූපෙ ච උප්පජ්ජති චක්ඛුවිඤ්ඤාණ''න්ති – අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා . හඤ්චි ''චක්ඛුඤ්ච පටිච්ච රූපෙ ච උප්පජ්ජති චක්ඛුවිඤ්ඤාණ''න්ති – අත්ථෙව සුත්තන්තො, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''චක්ඛුඤ්ච පටිච්ච සුඤ්ඤතඤ්ච උප්පජ්ජති චක්ඛුවිඤ්ඤාණ''න්ති.

582. චක්ඛුවිඤ්ඤාණං කුසලම්පි අකුසලම්පීති? ආමන්තා. චක්ඛුවිඤ්ඤාණං අතීතානාගතං ආරබ්භ උප්පජ්ජතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….. චක්ඛුවිඤ්ඤාණං කුසලම්පි අකුසලම්පීති? ආමන්තා. චක්ඛුවිඤ්ඤාණං ඵස්සං ආරබ්භ… පෙ…. චිත්තං ආරබ්භ… චක්ඛුං ආරබ්භ…පෙ…. කායං ආරබ්භ… සද්දං ආරබ්භ…පෙ…. ඵොට්ඨබ්බං ආරබ්භ උප්පජ්ජතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

මනොවිඤ්ඤාණං කුසලම්පි අකුසලම්පි, මනොවිඤ්ඤාණං සුඤ්ඤතං ආරබ්භ උප්පජ්ජතීති? ආමන්තා. චක්ඛුවිඤ්ඤාණං කුසලම්පි අකුසලම්පි, චක්ඛුවිඤ්ඤාණං සුඤ්ඤතං ආරබ්භ උප්පජ්ජතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ. … මනොවිඤ්ඤාණං කුසලම්පි අකුසලම්පි, මනොවිඤ්ඤාණං අතීතානාගතං ආරබ්භ උප්පජ්ජතීති? ආමන්තා. චක්ඛුවිඤ්ඤාණං කුසලම්පි අකුසලම්පි, චක්ඛුවිඤ්ඤාණං අතීතානාගතං ආරබ්භ උප්පජ්ජතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ… පෙ…. මනොවිඤ්ඤාණං කුසලම්පි අකුසලම්පි, මනොවිඤ්ඤාණං ඵස්සං ආරබ්භ…පෙ…. චිත්තං ආරබ්භ…පෙ…. කායං ආරබ්භ … සද්දං ආරබ්භ …පෙ…. ඵොට්ඨබ්බං ආරබ්භ උප්පජ්ජතීති? ආමන්තා. චක්ඛුවිඤ්ඤාණං කුසලම්පි අකුසලම්පි, චක්ඛුවිඤ්ඤාණං ඵස්සං ආරබ්භ…පෙ…. ඵොට්ඨබ්බං ආරබ්භ උප්පජ්ජතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ. ….

583. න වත්තබ්බං – ''පඤ්චවිඤ්ඤාණා කුසලාපි අකුසලාපී''ති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ''ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු චක්ඛුනා රූපං දිස්වා නිමිත්තග්ගාහී හොති…පෙ…. න නිමිත්තග්ගාහී හොති…පෙ…. සොතෙන සද්දං සුත්වා…පෙ…. කායෙන ඵොට්ඨබ්බං ඵුසිත්වා නිමිත්තග්ගාහී හොති…පෙ…. න නිමිත්තග්ගාහී හොතී''ති! අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි පඤ්චවිඤ්ඤාණා කුසලාපි අකුසලාපීති.

පඤ්චවිඤ්ඤාණා කුසලාපි අකුසලාපීතිකථා නිට්ඨිතා.

10. දසමවග්ගො

(99) 5. සාභොගාතිකථා

584. පඤ්චවිඤ්ඤාණා සාභොගාති? ආමන්තා. නනු පඤ්චවිඤ්ඤාණා උප්පන්නවත්ථුකා උප්පන්නාරම්මණාති? ආමන්තා. හඤ්චි පඤ්චවිඤ්ඤාණා උප්පන්නවත්ථුකා උප්පන්නාරම්මණා, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''පඤ්චවිඤ්ඤාණා සාභොගා''ති. නනු පඤ්චවිඤ්ඤාණා පුරෙජාතවත්ථුකා පුරෙජාතාරම්මණා අජ්ඣත්තිකවත්ථුකා බාහිරාරම්මණා අසම්භින්නවත්ථුකා අසම්භින්නාරම්මණා නානාවත්ථුකා නානාරම්මණා න අඤ්ඤමඤ්ඤස්ස ගොචරවිසයං පච්චනුභොන්ති, න අසමන්නාහාරා උප්පජ්ජන්ති, න අමනසිකාරා උප්පජ්ජන්ති, න අබ්බොකිණ්ණා උප්පජ්ජන්ති, න අපුබ්බං අචරිමං උප්පජ්ජන්ති, නනු පඤ්චවිඤ්ඤාණා න අඤ්ඤමඤ්ඤස්ස සමනන්තරා උප්පජ්ජන්තීති? ආමන්තා. හඤ්චි පඤ්චවිඤ්ඤාණා න අඤ්ඤමඤ්ඤස්ස සමනන්තරා උප්පජ්ජන්ති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''පඤ්චවිඤ්ඤාණා සාභොගා''ති.

585. චක්ඛුවිඤ්ඤාණං සාභොගන්ති? ආමන්තා. චක්ඛුවිඤ්ඤාණං සුඤ්ඤතං ආරබ්භ උප්පජ්ජතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. චක්ඛුවිඤ්ඤාණං සුඤ්ඤතං ආරබ්භ උප්පජ්ජතීති? ආමන්තා. චක්ඛුඤ්ච පටිච්ච සුඤ්ඤතඤ්ච උප්පජ්ජති චක්ඛුවිඤ්ඤාණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. චක්ඛුඤ්ච පටිච්ච සුඤ්ඤතඤ්ච උප්පජ්ජති චක්ඛුවිඤ්ඤාණන්ති? ආමන්තා. ''චක්ඛුඤ්ච පටිච්ච සුඤ්ඤතඤ්ච උප්පජ්ජති චක්ඛුවිඤ්ඤාණ''න්ති – අත්ථෙව සුත්තන්තොති? නත්ථි…පෙ…. ''චක්ඛුඤ්ච පටිච්ච රූපෙ ච උප්පජ්ජති චක්ඛුවිඤ්ඤාණ''න්ති – අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. හඤ්චි ''චක්ඛුඤ්ච පටිච්ච රූපෙ ච උප්පජ්ජති චක්ඛුවිඤ්ඤාණ''න්ති – අත්ථෙව සුත්තන්තො, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''චක්ඛුඤ්ච පටිච්ච සුඤ්ඤතඤ්ච උප්පජ්ජති චක්ඛුවිඤ්ඤාණ''න්ති.

චක්ඛුවිඤ්ඤාණං සාභොගන්ති? ආමන්තා. චක්ඛුවිඤ්ඤාණං අතීතානාගතං ආරබ්භ උප්පජ්ජතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. චක්ඛුවිඤ්ඤාණං සාභොගන්ති? ආමන්තා. චක්ඛුවිඤ්ඤාණං ඵස්සං ආරබ්භ…පෙ…. ඵොට්ඨබ්බං ආරබ්භ උප්පජ්ජතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. මනොවිඤ්ඤාණං සාභොගං, මනොවිඤ්ඤාණං සුඤ්ඤතං ආරබ්භ උප්පජ්ජතීති? ආමන්තා. චක්ඛුවිඤ්ඤාණං සාභොගං, චක්ඛුවිඤ්ඤාණං සුඤ්ඤතං ආරබ්භ උප්පජ්ජතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. මනොවිඤ්ඤාණං සාභොගං, මනොවිඤ්ඤාණං අතීතානාගතං ආරබ්භ උප්පජ්ජතීති? ආමන්තා. චක්ඛුවිඤ්ඤාණං සාභොගං, චක්ඛුවිඤ්ඤාණං අතීතානාගතං ආරබ්භ උප්පජ්ජතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. මනොවිඤ්ඤාණං සාභොගං, මනොවිඤ්ඤාණං ඵස්සං ආරබ්භ…පෙ…. ඵොට්ඨබ්බං ආරබ්භ උප්පජ්ජතීති? ආමන්තා. චක්ඛුවිඤ්ඤාණං සාභොගං, චක්ඛුවිඤ්ඤාණං ඵස්සං ආරබ්භ…පෙ…. ඵොට්ඨබ්බං ආරබ්භ උප්පජ්ජතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

586. න වත්තබ්බං – ''පඤ්චවිඤ්ඤාණා සාභොගා''ති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ''ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු චක්ඛුනා රූපං දිස්වා නිමිත්තග්ගාහී හොති…පෙ…. න නිමිත්තග්ගාහී හොති…පෙ…. කායෙන ඵොට්ඨබ්බං ඵුසිත්වා නිමිත්තග්ගාහී හොති…පෙ…. න නිමිත්තග්ගාහී හොති''ති! අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි පඤ්චවිඤ්ඤාණා සාභොගාති…පෙ….

සාභොගාතිකථා නිට්ඨිතා.

10. දසමවග්ගො

(100) 6. ද්වීහිසීලෙහිකථා

587. මග්ගසමඞ්ගී ද්වීහි සීලෙහි සමන්නාගතොති? ආමන්තා. මග්ගසමඞ්ගී ද්වීහි ඵස්සෙහි ද්වීහි වෙදනාහි ද්වීහි සඤ්ඤාහි ද්වීහි චෙතනාහි ද්වීහි චිත්තෙහි ද්වීහි සද්ධාහි ද්වීහි වීරියෙහි ද්වීහි සතීහි ද්වීහි සමාධීහි ද්වීහි පඤ්ඤාහි සමන්නාගතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

මග්ගසමඞ්ගී ලොකියෙන සීලෙන සමන්නාගතොති? ආමන්තා. මග්ගසමඞ්ගී ලොකියෙන ඵස්සෙන ලොකියාය වෙදනාය ලොකියාය පඤ්ඤාය ලොකියාය චෙතනාය ලොකියෙන චිත්තෙන ලොකියාය සද්ධාය ලොකියෙන වීරියෙන ලොකියාය සතියා ලොකියෙන සමාධිනා ලොකියාය පඤ්ඤාය සමන්නාගතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ. ….

මග්ගසමඞ්ගී ලොකියෙන ච ලොකුත්තරෙන ච සීලෙන සමන්නාගතොති? ආමන්තා. මග්ගසමඞ්ගී ලොකියෙන ච ලොකුත්තරෙන ච ඵස්සෙන සමන්නාගතො…පෙ…. ලොකියාය ච ලොකුත්තරාය ච පඤ්ඤාය සමන්නාගතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. මග්ගසමඞ්ගී ලොකියෙන සීලෙන සමන්නාගතොති? ආමන්තා. මග්ගසමඞ්ගී පුථුජ්ජනොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

588. මග්ගසමඞ්ගී ලොකියාය සම්මාවාචාය සමන්නාගතොති? ආමන්තා. මග්ගසමඞ්ගී ලොකියාය සම්මාදිට්ඨියා සමන්නාගතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. මග්ගසමඞ්ගී ලොකියාය සම්මාවාචාය සමන්නාගතොති ? ආමන්තා. මග්ගසමඞ්ගී ලොකියෙන සම්මාසඞ්කප්පෙන…පෙ…. ලොකියෙන සම්මාවායාමෙන…පෙ…. ලොකියාය සම්මාසතියා…පෙ…. ලොකියෙන සම්මාසමාධිනා සමන්නාගතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. මග්ගසමඞ්ගී ලොකියෙන සම්මාකම්මන්තෙන…පෙ…. ලොකියෙන සම්මාආජීවෙන සමන්නාගතොති? ආමන්තා. මග්ගසමඞ්ගී ලොකියාය සම්මාදිට්ඨියා…පෙ…. ලොකියෙන සම්මාසමාධිනා සමන්නාගතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

මග්ගසමඞ්ගී ලොකියාය ච ලොකුත්තරාය ච සම්මාවාචාය සමන්නාගතොති? ආමන්තා. මග්ගසමඞ්ගී ලොකියාය ච ලොකුත්තරාය ච සම්මාදිට්ඨියා සමන්නාගතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. මග්ගසමඞ්ගී ලොකියාය ච ලොකුත්තරාය ච සම්මාවාචාය සමන්නාගතොති? ආමන්තා. මග්ගසමඞ්ගී ලොකියෙන ච ලොකුත්තරෙන ච සම්මාසඞ්කප්පෙන…පෙ…. ලොකියෙන ච ලොකුත්තරෙන ච සම්මාවායාමෙන …පෙ…. ලොකියාය ච ලොකුත්තරාය ච සම්මාසතියා…පෙ…. ලොකියෙන ච ලොකුත්තරෙන ච සම්මාසමාධිනා සමන්නාගතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

මග්ගසමඞ්ගී ලොකියෙන ච ලොකුත්තරෙන ච සම්මාකම්මන්තෙන…පෙ…. සම්මාආජීවෙන සමන්නාගතොති? ආමන්තා. මග්ගසමඞ්ගී ලොකියාය ච ලොකුත්තරාය ච සම්මාදිට්ඨියා සමන්නාගතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. මග්ගසමඞ්ගී ලොකියෙන ච ලොකුත්තරෙන ච සම්මාආජීවෙන සමන්නාගතොති? ආමන්තා . මග්ගසමඞ්ගී ලොකියෙන ච ලොකුත්තරෙන ච සම්මාසඞ්කප්පෙන…පෙ…. ලොකියෙන ච ලොකුත්තරෙන ච සම්මාසමාධිනා සමන්නාගතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

589. න වත්තබ්බං – ‘‘මග්ගසමඞ්ගී ද්වීහි සීලෙහි සමන්නාගතො’’ති? ආමන්තා. ලොකියෙ සීලෙ නිරුද්ධෙ මග්ගො උප්පජ්ජතීති? ආමන්තා. දුස්සීලො ඛණ්ඩසීලො ඡින්නසීලො මග්ගං භාවෙතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ …පෙ…. තෙන හි මග්ගසමඞ්ගී ද්වීහි සීලෙහි සමන්නාගතොති.

ද්වීහිසීලෙහිකථා නිට්ඨිතා.

10. දසමවග්ගො

(101) 7. සීලං අචෙතසිකන්තිකථා

590. සීලං අචෙතසිකන්ති? ආමන්තා. රූපං…පෙ…. නිබ්බානං…පෙ…. චක්ඛායතනං …පෙ…. කායායතනං… රූපායතනං…පෙ…. ඵොට්ඨබ්බායතනන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සීලං අචෙතසිකන්ති? ආමන්තා. ඵස්සො අචෙතසිකොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ …පෙ…. සීලං අචෙතසිකන්ති? ආමන්තා. වෙදනා…පෙ…. සඤ්ඤා…පෙ…. චෙතනා…පෙ…. සද්ධා…පෙ…. වීරියං…පෙ…. සති…පෙ…. සමාධි…පෙ…. පඤ්ඤා අචෙතසිකාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

ඵස්සො චෙතසිකොති? ආමන්තා. සීලං චෙතසිකන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. වෙදනා…පෙ…. සඤ්ඤා…පෙ…. චෙතනා…පෙ…. සද්ධා…පෙ…. වීරියං…පෙ…. සති…පෙ…. සමාධි…පෙ…. පඤ්ඤා චෙතසිකාති? ආමන්තා. සීලං චෙතසිකන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

591. සීලං අචෙතසිකන්ති? ආමන්තා. අනිට්ඨඵලන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. නනු ඉට්ඨඵලන්ති? ආමන්තා. හඤ්චි ඉට්ඨඵලං, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘සීලං අචෙතසික’’න්ති.

සද්ධා ඉට්ඨඵලා, සද්ධා චෙතසිකාති? ආමන්තා. සීලං ඉට්ඨඵලං, සීලං චෙතසිකන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ. … වීරියං…පෙ…. සති…පෙ…. සමාධි…පෙ…. පඤ්ඤා ඉට්ඨඵලා, පඤ්ඤා චෙතසිකාති? ආමන්තා. සීලං ඉට්ඨඵලං, සීලං චෙතසිකන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සීලං ඉට්ඨඵලං, සීලං අචෙතසිකන්ති? ආමන්තා . සද්ධා ඉට්ඨඵලා, සද්ධා අචෙතසිකාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සීලං ඉට්ඨඵලං, සීලං අචෙතසිකන්ති? ආමන්තා. වීරියං…පෙ…. සති…පෙ…. සමාධි…පෙ…. පඤ්ඤා ඉට්ඨඵලා, පඤ්ඤා අචෙතසිකාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

592. සීලං අචෙතසිකන්ති? ආමන්තා. අඵලං අවිපාකන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. නනු සඵලං සවිපාකන්ති? ආමන්තා. හඤ්චි සඵලං සවිපාකං, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘සීලං අචෙතසික’’න්ති…පෙ…..

චක්ඛායතනං අචෙතසිකං අවිපාකන්ති? ආමන්තා. සීලං අචෙතසිකං අවිපාකන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සොතායතනං…පෙ…. කායායතනං …පෙ…. රූපායතනං…පෙ…. ඵොට්ඨබ්බායතනං අචෙතසිකං අවිපාකන්ති? ආමන්තා. සීලං අචෙතසිකං අවිපාකන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සීලං අචෙතසිකං සවිපාකන්ති? ආමන්තා. චක්ඛායතනං අචෙතසිකං සවිපාකන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සීලං අචෙතසිකං සවිපාකන්ති? ආමන්තා. සොතායතනං…පෙ…. කායායතනං… රූපායතනං…පෙ…. ඵොට්ඨබ්බායතනං අචෙතසිකං සවිපාකන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

593. සම්මාවාචා අචෙතසිකාති? ආමන්තා. සම්මාදිට්ඨි අචෙතසිකාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සම්මාවාචා අචෙතසිකාති? ආමන්තා. සම්මාසඞ්කප්පො…පෙ…. සම්මාවායාමො…පෙ…. සම්මාසති…පෙ…. සම්මාසමාධි අචෙතසිකොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සම්මාකම්මන්තො…පෙ…. සම්මාආජීවො අචෙතසිකොති? ආමන්තා. සම්මාදිට්ඨි අචෙතසිකාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සම්මාආජීවො අචෙතසිකොති? ආමන්තා. සම්මාසඞ්කප්පො… සම්මාවායාමො… සම්මාසති… සම්මාසමාධි අචෙතසිකොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සම්මාදිට්ඨි චෙතසිකාති? ආමන්තා. සම්මාවාචා චෙතසිකාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සම්මාදිට්ඨි චෙතසිකාති? ආමන්තා. සම්මාකම්මන්තො…පෙ…. සම්මාආජීවො චෙතසිකොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සම්මාසඞ්කප්පො…පෙ…. සම්මාවායාමො…පෙ…. සම්මාසති…පෙ…. සම්මාසමාධි චෙතසිකොති? ආමන්තා.

සම්මාවාචා චෙතසිකාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සම්මාසමාධි චෙතසිකොති? ආමන්තා. සම්මාකම්මන්තො… පෙ…. සම්මාආජීවො චෙතසිකොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

594. න වත්තබ්බං – ''සීලං අචෙතසික''න්ති? ආමන්තා. සීලෙ උප්පජ්ජිත්වා නිරුද්ධෙ දුස්සීලො හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ. තෙන හි සීලං අචෙතසිකන්ති.

සීලං අචෙතසිකන්තිකථා නිට්ඨිතා.

10. දසමවග්ගො

(102) 8. සීලං න චිත්තානුපරිවත්තීතිකථා

595. සීලං න චිත්තානුපරිවත්තීති? ආමන්තා. රූපං… නිබ්බානං… චක්ඛායතනං…පෙ…. ඵොට්ඨබ්බායතනන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සීලං න චිත්තානුපරිවත්තීති? ආමන්තා. ඵස්සො න චිත්තානුපරිවත්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සීලං න චිත්තානුපරිවත්තීති? ආමන්තා. වෙදනා…පෙ…. සඤ්ඤා… චෙතනා… සද්ධා… වීරියං… සති… සමාධි…පෙ…. පඤ්ඤා න චිත්තානුපරිවත්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

ඵස්සො චිත්තානුපරිවත්තීති? ආමන්තා. සීලං චිත්තානුපරිවත්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. වෙදනා…පෙ. … සඤ්ඤා… චෙතනා … සද්ධා… වීරියං… සති… සමාධි…පෙ…. පඤ්ඤා චිත්තානුපරිවත්තීති? ආමන්තා. සීලං චිත්තානුපරිවත්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

596. සම්මාවාචා න චිත්තානුපරිවත්තීති? ආමන්තා. සම්මාදිට්ඨි න චිත්තානුපරිවත්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ… පෙ…. සම්මාවාචා න චිත්තානුපරිවත්තීති? ආමන්තා. සම්මාසඞ්කප්පො… සම්මාවායාමො… සම්මාසති…පෙ…. සම්මාසමාධි න චිත්තානුපරිවත්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සම්මාකම්මන්තො…පෙ…. සම්මාආජීවො න චිත්තානුපරිවත්තීති? ආමන්තා . සම්මාදිට්ඨි න චිත්තානුපරිවත්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සම්මාආජීවො න චිත්තානුපරිවත්තීති ? ආමන්තා. සම්මාසඞ්කප්පො… සම්මාවායාමො… සම්මාසති…පෙ…. සම්මාසමාධි න චිත්තානුපරිවත්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සම්මාදිට්ඨි චිත්තානුපරිවත්තීති? ආමන්තා. සම්මාවාචා චිත්තානුපරිවත්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සම්මාදිට්ඨි චිත්තානුපරිවත්තීති? ආමන්තා. සම්මාකම්මන්තො…පෙ…. සම්මාආජීවො චිත්තානුපරිවත්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සම්මාසඞ්කප්පො … සම්මාවායාමො… සම්මාසති…පෙ…. සම්මාසමාධි චිත්තානුපරිවත්තීති? ආමන්තා. සම්මාවාචා චිත්තානුපරිවත්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සම්මාසමාධි චිත්තානුපරිවත්තීති? ආමන්තා. සම්මාකම්මන්තො…පෙ…. සම්මාආජීවො චිත්තානුපරිවත්තීති ? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

597. න වත්තබ්බං – ''සීලං න චිත්තානුපරිවත්තී''ති? ආමන්තා. සීලෙ උප්පජ්ජිත්වා නිරුද්ධෙ දුස්සීලො හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ. තෙන හි සීලං න චිත්තානුපරිවත්තීති.

සීලං න චිත්තානුපරිවත්තීතිකථා නිට්ඨිතා.

10. දසමවග්ගො

(103) 9. සමාදානහෙතුකථා

598. සමාදානහෙතුකං සීලං වඩ්ඪතීති? ආමන්තා. සමාදානහෙතුකො ඵස්සො වඩ්ඪති, වෙදනා වඩ්ඪති, සඤ්ඤා වඩ්ඪති, චෙතනා වඩ්ඪති, චිත්තං වඩ්ඪති, සද්ධා වඩ්ඪති, වීරියං වඩ්ඪති, සති වඩ්ඪති, සමාධි වඩ්ඪති, පඤ්ඤා වඩ්ඪතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සමාදානහෙතුකං සීලං වඩ්ඪතීති? ආමන්තා. ලතා විය වඩ්ඪති, මාලුවා විය වඩ්ඪති, රුක්ඛො විය වඩ්ඪති, තිණං විය වඩ්ඪති, මුඤ්ජපුඤ්ජො විය වඩ්ඪතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

599. සමාදානහෙතුකං සීලං වඩ්ඪතීති? ආමන්තා. සීලං සමාදියිත්වා කාමවිතක්කං විතක්කෙන්තස්ස බ්‍යාපාදවිතක්කං විතක්කෙන්තස්ස විහිංසාවිතක්කං විතක්කෙන්තස්ස සීලං වඩ්ඪතීති? ආමන්තා. ද්වින්නං ඵස්සානං… පෙ…. ද්වින්නං චිත්තානං සමොධානං හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. ද්වින්නං ඵස්සානං…පෙ…. ද්වින්නං

චිත්තානං සමොධානං හොතීති ? ආමන්තා. කුසලාකුසලා සාවජ්ජානවජ්ජා හීනපණීතා කණ්හසුක්කසප්පටිභාගා ධම්මා සම්මුඛීභාවං ආගච්ඡන්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

කුසලාකුසලා සාවජ්ජානවජ්ජා හීනපණීතා කණ්හසුක්කසප්පටිභාගා ධම්මා සම්මුඛීභාවං ආගච්ඡන්තීති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘චත්තාරිමානි, භික්ඛවෙ, සුවිදූරවිදූරානි! කතමානි චත්තාරි? නභඤ්ච, භික්ඛවෙ, පථවී ච – ඉදං පඨමං සුවිදූරවිදූරං…පෙ…. තස්මා සතං ධම්මො අසබ්භි ආරකා’’ති. අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා . තෙන හි න වත්තබ්බං – ‘‘කුසලාකුසලා සාවජ්ජානවජ්ජා හීනපණීතා කණ්හසුක්කසප්පටිභාගා ධම්මා සම්මුඛීභාවං ආගච්ඡන්තී’’ති.

600. න වත්තබ්බං – ‘‘සමාදානහෙතුකං සීලං වඩ්ඪතී’’ති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘ආරාමරොපා වනරොපා…පෙ…. ධම්මට්ඨා සීලසම්පන්නා තෙ ජනා සග්ගගාමිනො’’ති. අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි සමාදානහෙතුකං සීලං වඩ්ඪතීති.

සමාදානහෙතුකථා නිට්ඨිතා.

10. දසමවග්ගො

(104) 10. විඤ්ඤත්ති සීලන්තිකථා

601. විඤ්ඤත්ති සීලන්ති? ආමන්තා. පාණාතිපාතා වෙරමණීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අදින්නාදානා වෙරමණීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. කාමෙසුමිච්ඡාචාරා වෙරමණීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ …පෙ…. මුසාවාදා වෙරමණීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා වෙරමණීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අභිවාදනං සීලං, පච්චුට්ඨානං සීලං, අඤ්ජලිකම්මං සීලං, සාමීචිකම්මං සීලං, ආසනාභිහාරො සීලං, සෙය්‍යාභිහාරො සීලං, පාදොදකාභිහාරො සීලං, පාදකඨලිකාභිහාරො සීලං, න්හානෙ පිට්ඨිපරිකම්මං සීලන්ති? ආමන්තා . පාණාතිපාතා වෙරමණීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා වෙරමණීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

602. න වත්තබ්බං – ‘‘විඤ්ඤත්ති සීල’’න්ති? ආමන්තා. දුස්සිල්‍යන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. තෙන හි විඤ්ඤත්ති සීලන්ති.

විඤ්ඤත්ති සීලන්තිකථා නිට්ඨිතා.

10. දසමවග්ගො

(105) 11. අවිඤ්ඤත්ති දුස්සිල්‍යන්තිකථා

603. අවිඤ්ඤත්ති දුස්සිල්‍යන්ති? ආමන්තා. පාණාතිපාතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අදින්නාදානන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. කාමෙසුමිච්ඡාචාරොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. මුසාවාදොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

පාපකම්මං සමාදියිත්වා දානං දදන්තස්ස පුඤ්ඤඤ්ච අපුඤ්ඤඤ්ච උභො වඩ්ඪන්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… පුඤ්ඤඤ්ච අපුඤ්ඤඤ්ච උභො වඩ්ඪන්තීති? ආමන්තා . ද්වින්නං ඵස්සානං…පෙ…. ද්වින්නං චිත්තානං සමොධානං හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. ද්වින්නං ඵස්සානං…පෙ…. ද්වින්නං චිත්තානං සමොධානං හොතීති? ආමන්තා. කුසලාකුසලා සාවජ්ජානවජ්ජා හීනපණීතා කණ්හසුක්කසප්පටිභාගා ධම්මා සම්මුඛීභාවං ආගච්ඡන්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

කුසලාකුසලා සාවජ්ජානවජ්ජා හීනපණීතා කණ්හසුක්කසප්පටිභාගා ධම්මා සම්මුඛීභාවං ආගච්ඡන්තීති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘චත්තාරිමානි, භික්ඛවෙ, සුවිදූරවිදූරානි ! කතමානි චත්තාරි? නභඤ්ච, භික්ඛවෙ, පථවී ච – ඉදං පඨමං සුවිදූරවිදූරං…පෙ…. තස්මා සතං ධම්මො අසබ්භි ආරකා’’ති. අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි න වත්තබ්බං – ‘‘කුසලාකුසලා සාවජ්ජානවජ්ජා හීනපණීතා කණ්හසුක්කසප්පටිභාගා ධම්මා සම්මුඛීභාවං ආගච්ඡන්තී’’ති.

604. න වත්තබ්බං – ‘‘අවිඤ්ඤත්ති දුස්සිල්‍ය’’න්ති? ආමන්තා. නනු පාපකම්මං සමාදින්නො ආසීති? ආමන්තා. හඤ්චි පාපකම්මං සමාදින්නො ආසි, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අවිඤ්ඤත්ති දුස්සිල්‍ය’’න්ති.

අවිඤ්ඤත්ති දුස්සිල්‍යන්තිකථා නිට්ඨිතා.

දසමවග්ගො.

තස්සුද්දානං –

උපපත්තෙසියෙ පඤ්චක්ඛන්ධෙ අනිරුද්ධෙ කිරියා පඤ්චක්ඛන්ධා උප්පජ්ජන්ති, මග්ගසමඞ්ගිස්ස රූපං මග්ගො, පඤ්චවිඤ්ඤාණසමඞ්ගිස්ස අත්ථි මග්ගභාවනා, පඤ්චවිඤ්ඤාණා කුසලාපි අකුසලාපි, පඤ්චවිඤ්ඤාණා සාභොගා, මග්ගසමඞ්ගී ද්වීහි සීලෙහි සමන්නාගතො, සීලං අචෙතසිකං, සීලං න චිත්තානුපරිවත්ති, සමාදානහෙතුකං සීලං වඩ්ඪතීති, විඤ්ඤත්තිසීලං අවිඤ්ඤත්ති දුස්සිල්‍යන්ති.

දුතියො පණ්ණාසකො.

තස්සුද්දානං –

නියාමසඞ්ගහගතානිසංසතා ච නිරොධොති [නියාම සඞ්ගහගතානිසංසතා අත්ථි පඤ්චවොකාරභවො නිරොධො මග්ගසමඞ්ගිස්ස පඤ්චවොකාරභවොති (සී. ස්‍යා. ක.), නියාම සඞ්ගහ ගතානිසංසතා අත්ථි පඤ්චවොකාරභවො මග්ගසමඞ්ගිස්ස නො පඤ්චවොකාරභවො (පී.)].

11. එකාදසමවග්ගො

(106-108) 1-3. තිස්සොපි අනුසයකථා

605. අනුසයා අබ්‍යාකතාති? ආමන්තා. විපාකාබ්‍යාකතා කිරියාබ්‍යාකතා රූපං නිබ්බානං චක්ඛායතනං…පෙ…. ඵොට්ඨබ්බායතනන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

කාමරාගානුසයො අබ්‍යාකතොති? ආමන්තා. කාමරාගො කාමරාගපරියුට්ඨානං කාමරාගසංයොජනං කාමොඝො කාමයොගො කාමච්ඡන්දනීවරණං අබ්‍යාකතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. කාමරාගො කාමරාගපරියුට්ඨානං…පෙ…. කාමච්ඡන්දනීවරණං අකුසලන්ති? ආමන්තා. කාමරාගානුසයො අකුසලොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

පටිඝානුසයො අබ්‍යාකතොති? ආමන්තා. පටිඝං පටිඝපරියුට්ඨානං පටිඝසංයොජනං අබ්‍යාකතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. පටිඝං පටිඝපරියුට්ඨානං පටිඝසංයොජනං අකුසලන්ති? ආමන්තා. පටිඝානුසයො අකුසලොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

මානානුසයො අබ්‍යාකතොති? ආමන්තා. මානො මානපරියුට්ඨානං මානසංයොජනං අබ්‍යාකතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ …පෙ…. මානො මානපරියුට්ඨානං මානසංයොජනං අකුසලන්ති? ආමන්තා. මානානුසයො අකුසලොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ …පෙ…..

දිට්ඨානුසයො අබ්‍යාකතොති? ආමන්තා. දිට්ඨි දිට්ඨොඝො දිට්ඨියොගො දිට්ඨිපරියුට්ඨානං දිට්ඨිසංයොජනං අබ්‍යාකතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. දිට්ඨි දිට්ඨොඝො දිට්ඨියොගො දිට්ඨිපරියුට්ඨානං දිට්ඨිසංයොජනං අකුසලන්ති? ආමන්තා. දිට්ඨානුසයො අකුසලොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

විචිකිච්ඡානුසයො අබ්‍යාකතොති? ආමන්තා. විචිකිච්ඡා විචිකිච්ඡාපරියුට්ඨානං විචිකිච්ඡාසංයොජනං විචිකිච්ඡානීවරණං අබ්‍යාකතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. විචිකිච්ඡා විචිකිච්ඡාපරියුට්ඨානං විචිකිච්ඡාසංයොජනං විචිකිච්ඡානීවරණං අකුසලන්ති? ආමන්තා. විචිකිච්ඡානුසයො අකුසලොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

භවරාගානුසයො අබ්‍යාකතොති? ආමන්තා. භවරාගො භවරාගපරියුට්ඨානං භවරාගසංයොජනං අබ්‍යාකතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. භවරාගො භවරාගපරියුට්ඨානං භවරාගසංයොජනං අකුසලන්ති? ආමන්තා. භවරාගානුසයො අකුසලොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අවිජ්ජානුසයො අබ්‍යාකතොති? ආමන්තා. අවිජ්ජා අවිජ්ජොඝො අවිජ්ජායොගො අවිජ්ජාපරියුට්ඨානං අවිජ්ජාසංයොජනං අවිජ්ජානීවරණං අබ්‍යාකතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අවිජ්ජා අවිජ්ජොඝො අවිජ්ජායොගො අවිජ්ජාපරියුට්ඨානං අවිජ්ජාසංයොජනං අවිජ්ජානීවරණං අකුසලන්ති? ආමන්තා. අවිජ්ජානුසයො අකුසලොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

606. න වත්තබ්බං – ‘‘අනුසයා අබ්‍යාකතා’’ති? ආමන්තා. පුථුජ්ජනො කුසලාබ්‍යාකතෙ චිත්තෙ වත්තමානෙ ‘‘සානුසයො’’ති වත්තබ්බොති? ආමන්තා. කුසලාකුසලා ධම්මා සම්මුඛීභාවං ආගච්ඡන්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. තෙන හි අනුසයා අබ්‍යාකතාති. පුථුජ්ජනො කුසලාබ්‍යාකතෙ චිත්තෙ වත්තමානෙ ‘‘සරාගො’’ති වත්තබ්බොති? ආමන්තා. කුසලාකුසලා ධම්මා සම්මුඛීභාවං ආගච්ඡන්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. තෙන හි රාගො අබ්‍යාකතොති.

607. අනුසයා අහෙතුකාති? ආමන්තා. රූපං නිබ්බානං චක්ඛායතනං…පෙ…. ඵොට්ඨබ්බායතනන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

කාමරාගානුසයො අහෙතුකොති? ආමන්තා. කාමරාගො කාමරාගපරියුට්ඨානං කාමරාගසංයොජනං කාමච්ඡන්දනීවරණං අහෙතුකන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. කාමරාගො කාමරාගපරියුට්ඨානං…පෙ…. කාමච්ඡන්දනීවරණං සහෙතුකන්ති? ආමන්තා. කාමරාගානුසයො සහෙතුකොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. පටිඝානුසයො…පෙ…. මානානුසයො… දිට්ඨානුසයො… විචිකිච්ඡානුසයො… භවරාගානුසයො… අවිජ්ජානුසයො අහෙතුකොති? ආමන්තා. අවිජ්ජා අවිජ්ජොඝො අවිජ්ජායොගො අවිජ්ජාපරියුට්ඨානං අවිජ්ජාසංයොජනං අවිජ්ජානීවරණං අහෙතුකන්ති ? න හෙවං වත්තබ්බෙ …පෙ…. අවිජ්ජා අවිජ්ජොඝො…පෙ…. අවිජ්ජානීවරණං සහෙතුකන්ති? ආමන්තා. අවිජ්ජානුසයො සහෙතුකොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

608. න වත්තබ්බං – ‘‘අනුසයා අහෙතුකා’’ති? ආමන්තා. පුථුජ්ජනො කුසලාබ්‍යාකතෙ චිත්තෙ වත්තමානෙ ‘‘සානුසයො’’ති වත්තබ්බොති? ආමන්තා. අනුසයා තෙන හෙතුනා සහෙතුකාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. තෙන

හි අනුසයා අහෙතුකාති. පුථුජ්ජනො කුසලාබ්‍යාකතෙ චිත්තෙ වත්තමානෙ ‘‘සරාගො’’ති වත්තබ්බොති? ආමන්තා. රාගො තෙන හෙතුනා සහෙතුකොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. තෙන හි රාගො අහෙතුකොති.

609. අනුසයා චිත්තවිප්පයුත්තාති? ආමන්තා. රූපං නිබ්බානං චක්ඛායතනං…පෙ…. ඵොට්ඨබ්බායතනන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

කාමරාගානුසයො චිත්තවිප්පයුත්තොති? ආමන්තා. කාමරාගො කාමරාගපරියුට්ඨානං කාමරාගසංයොජනං කාමොඝො කාමයොගො කාමච්ඡන්දනීවරණං චිත්තවිප්පයුත්තන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. කාමරාගො කාමරාගපරියුට්ඨානං…පෙ…. කාමච්ඡන්දනීවරණං චිත්තසම්පයුත්තන්ති? ආමන්තා. කාමරාගානුසයො චිත්තසම්පයුත්තොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

610. කාමරාගානුසයො චිත්තවිප්පයුත්තොති? ආමන්තා. කතමක්ඛන්ධපරියාපන්නොති? සඞ්ඛාරක්ඛන්ධපරියාපන්නොති. සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො චිත්තවිප්පයුත්තොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ. සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො චිත්තවිප්පයුත්තොති? ආමන්තා. වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො චිත්තවිප්පයුත්තොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

කාමරාගානුසයො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධපරියාපන්නො චිත්තවිප්පයුත්තොති? ආමන්තා. කාමරාගො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධපරියාපන්නො චිත්තවිප්පයුත්තොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. කාමරාගො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධපරියාපන්නො චිත්තසම්පයුත්තොති? ආමන්තා. කාමරාගානුසයො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධපරියාපන්නො චිත්තසම්පයුත්තොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

කාමරාගානුසයො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධපරියාපන්නො චිත්තවිප්පයුත්තො, කාමරාගො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධපරියාපන්නො චිත්තසම්පයුත්තොති? ආමන්තා. සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො එකදෙසො චිත්තසම්පයුත්තො එකදෙසො චිත්තවිප්පයුත්තොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො එකදෙසො චිත්තසම්පයුත්තො එකදෙසො චිත්තවිප්පයුත්තොති? ආමන්තා. වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො එකදෙසො චිත්තසම්පයුත්තො එකදෙසො චිත්තවිප්පයුත්තොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

611. පටිඝානුසයො මානානුසයො දිට්ඨානුසයො විචිකිච්ඡානුසයො භවරාගානුසයො අවිජ්ජානුසයො චිත්තවිප්පයුත්තොති? ආමන්තා. අවිජ්ජා අවිජ්ජොඝො අවිජ්ජායොගො අවිජ්ජානීවරණං චිත්තවිප්පයුත්තන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අවිජ්ජා අවිජ්ජොඝො අවිජ්ජායොගො අවිජ්ජානීවරණං චිත්තසම්පයුත්තන්ති? ආමන්තා. අවිජ්ජානුසයො චිත්තසම්පයුත්තොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

612. අවිජ්ජානුසයො චිත්තවිප්පයුත්තොති? ආමන්තා. කතමක්ඛන්ධපරියාපන්නොති? සඞ්ඛාරක්ඛන්ධපරියාපන්නොති. සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො චිත්තවිප්පයුත්තොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ . සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො චිත්තවිප්පයුත්තොති? ආමන්තා. වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො චිත්තවිප්පයුත්තොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අවිජ්ජානුසයො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධපරියාපන්නො චිත්තවිප්පයුත්තොති? ආමන්තා. අවිජ්ජා සඞ්ඛාරක්ඛන්ධපරියාපන්නා චිත්තවිප්පයුත්තාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අවිජ්ජා සඞ්ඛාරක්ඛන්ධපරියාපන්නා චිත්තසම්පයුත්තාති? ආමන්තා. අවිජ්ජානුසයො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධපරියාපන්නො චිත්තසම්පයුත්තොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අවිජ්ජානුසයො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධපරියාපන්නො චිත්තවිප්පයුත්තො, අවිජ්ජාසඞ්ඛාරක්ඛන්ධපරියාපන්නා චිත්තසම්පයුත්තාති? ආමන්තා. සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො එකදෙසො චිත්තසම්පයුත්තො එකදෙසො චිත්තවිප්පයුත්තොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො එකදෙසො චිත්තසම්පයුත්තො එකදෙසො චිත්තවිප්පයුත්තොති? ආමන්තා. වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො එකදෙසො චිත්තසම්පයුත්තො එකදෙසො චිත්තවිප්පයුත්තොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

613. න වත්තබ්බං – ‘‘අනුසයා චිත්තවිප්පයුත්තා’’ති? ආමන්තා. පුථුජ්ජනො කුසලාබ්‍යාකතෙ චිත්තෙ වත්තමානෙ ‘‘සානුසයො’’ති වත්තබ්බොති? ආමන්තා. අනුසයා තෙන චිත්තෙන සම්පයුත්තාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ. තෙන හි අනුසයා චිත්තවිප්පයුත්තාති. පුථුජ්ජනො කුසලාබ්‍යාකතෙ චිත්තෙ වත්තමානෙ ‘‘සරාගො’’ති වත්තබ්බොති? ආමන්තා. රාගො තෙන චිත්තෙන සම්පයුත්තොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ. තෙන හි රාගො චිත්තවිප්පයුත්තොති.

තිස්සොපි අනුසයකථා නිට්ඨිතා.

11. එකාදසමවග්ගො

(109) 4. ඤාණකථා

614. අඤ්ඤාණෙ විගතෙ ඤාණවිප්පයුත්තෙ චිත්තෙ වත්තමානෙ න වත්තබ්බං – ‘‘ඤාණී’’ති? ආමන්තා. රාගෙ විගතෙ න වත්තබ්බං – ‘‘වීතරාගො’’ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අඤ්ඤාණෙ විගතෙ ඤාණවිප්පයුත්තෙ චිත්තෙ වත්තමානෙ න වත්තබ්බං – ‘‘ඤාණී’’ති? ආමන්තා. දොසෙ විගතෙ… මොහෙ විගතෙ… කිලෙසෙ විගතෙ න වත්තබ්බං – ‘‘නික්කිලෙසො’’ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

රාගෙ විගතෙ වත්තබ්බං – ‘‘වීතරාගො’’ති? ආමන්තා. අඤ්ඤාණෙ විගතෙ ඤාණවිප්පයුත්තෙ චිත්තෙ වත්තමානෙ වත්තබ්බං – ‘‘ඤාණී’’ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. දොසෙ විගතෙ… මොහෙ විගතෙ… කිලෙසෙ විගතෙ වත්තබ්බං – ‘‘නික්කිලෙසො’’ති? ආමන්තා. අඤ්ඤාණෙ විගතෙ ඤාණවිප්පයුත්තෙ චිත්තෙ වත්තමානෙ වත්තබ්බං – ‘‘ඤාණී’’ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

615. අඤ්ඤාණෙ විගතෙ ඤාණවිප්පයුත්තෙ චිත්තෙ වත්තමානෙ වත්තබ්බං – ‘‘ඤාණී’’ති? ආමන්තා . අතීතෙන ඤාණෙන ඤාණී නිරුද්ධෙන විගතෙන පටිපස්සද්ධෙන ඤාණෙන ඤාණීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

ඤාණකථා නිට්ඨිතා.

11. එකාදසමවග්ගො

(110) 5. ඤාණං චිත්තවිප්පයුත්තන්තිකථා

616. ඤාණං චිත්තවිප්පයුත්තන්ති? ආමන්තා. රූපං නිබ්බානං චක්ඛායතනං…පෙ…. ඵොට්ඨබ්බායතනන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. ඤාණං චිත්තවිප්පයුත්තන්ති? ආමන්තා. පඤ්ඤා පඤ්ඤින්ද්‍රියං පඤ්ඤාබලං සම්මාදිට්ඨි ධම්මවිචයසම්බොජ්ඣඞ්ගො චිත්තවිප්පයුත්තොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. පඤ්ඤා පඤ්ඤින්ද්‍රියං පඤ්ඤාබලං සම්මාදිට්ඨි ධම්මවිචයසම්බොජ්ඣඞ්ගො චිත්තසම්පයුත්තොති? ආමන්තා. ඤාණං චිත්තසම්පයුත්තන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

ඤාණං චිත්තවිප්පයුත්තන්ති? ආමන්තා. කතමක්ඛන්ධපරියාපන්නන්ති ? සඞ්ඛාරක්ඛන්ධපරියාපන්නන්ති. සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො චිත්තවිප්පයුත්තොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො චිත්තවිප්පයුත්තොති? ආමන්තා. වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො චිත්තවිප්පයුත්තොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. ඤාණං සඞ්ඛාරක්ඛන්ධපරියාපන්නං චිත්තවිප්පයුත්තන්ති? ආමන්තා. පඤ්ඤා සඞ්ඛාරක්ඛන්ධපරියාපන්නා චිත්තවිප්පයුත්තාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. පඤ්ඤා සඞ්ඛාරක්ඛන්ධපරියාපන්නා චිත්තසම්පයුත්තාති? ආමන්තා. ඤාණං සඞ්ඛාරක්ඛන්ධපරියාපන්නං චිත්තසම්පයුත්තන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. ඤාණං සඞ්ඛාරක්ඛන්ධපරියාපන්නං චිත්තවිප්පයුත්තං, පඤ්ඤා සඞ්ඛාරක්ඛන්ධපරියාපන්නා චිත්තසම්පයුත්තාති? ආමන්තා. සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො එකදෙසො චිත්තසම්පයුත්තො එකදෙසො චිත්තවිප්පයුත්තොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො එකදෙසො චිත්තසම්පයුත්තො එකදෙසො චිත්තවිප්පයුත්තොති? ආමන්තා. වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො එකදෙසො චිත්තසම්පයුත්තො එකදෙසො චිත්තවිප්පයුත්තොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

617. න වත්තබ්බං – ‘‘ඤාණං චිත්තවිප්පයුත්ත’’න්ති? ආමන්තා. අරහා චක්ඛුවිඤ්ඤාණසමඞ්ගී ‘‘ඤාණී’’ති වත්තබ්බොති? ආමන්තා. ඤාණං තෙන චිත්තෙන සම්පයුත්තන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ. තෙන හි ඤාණං චිත්තවිප්පයුත්තන්ති.

අරහා චක්ඛුවිඤ්ඤාණසමඞ්ගී ‘‘පඤ්ඤවා’’ති වත්තබ්බොති [සකවාදීපුච්ඡා විය දිස්සති]? ආමන්තා. පඤ්ඤා තෙන චිත්තෙන සම්පයුත්තාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ. තෙන හි පඤ්ඤා චිත්තවිප්පයුත්තාති.

ඤාණං චිත්තවිප්පයුත්තන්තිකථා නිට්ඨිතා.

11. එකාදසමවග්ගො

(111) 6. ඉදං දුක්ඛන්තිකථා

618. ‘‘ඉදං දුක්ඛ’’න්ති වාචං භාසතො ‘‘ඉදං දුක්ඛ’’න්ති ඤාණං පවත්තතීති? ආමන්තා. ‘‘අයං දුක්ඛසමුදයො’’ති වාචං භාසතො ‘‘අයං දුක්ඛසමුදයො’’ති ඤාණං පවත්තතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. ‘‘ඉදං දුක්ඛ’’න්ති වාචං භාසතො ‘‘ඉදං දුක්ඛ’’න්ති ඤාණං පවත්තතීති? ආමන්තා. ‘‘අයං දුක්ඛනිරොධො’’ති වාචං භාසතො ‘‘අයං දුක්ඛනිරොධො’’ති ඤාණං පවත්තතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. ‘‘ඉදං දුක්ඛ’’න්ති වාචං භාසතො ‘‘ඉදං

දුක්ඛ’’න්ති ඤාණං පවත්තතීති? ආමන්තා. ‘‘අයං මග්ගො’’ති වාචං භාසතො ‘‘අයං මග්ගො’’ති ඤාණං පවත්තතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

‘‘අයං සමුදයො’’ති වාචං භාසතො න ච ‘‘අයං සමුදයො’’ති ඤාණං පවත්තතීති? ආමන්තා. ‘‘ඉදං දුක්ඛ’’න්ති වාචං භාසතො න ච ‘‘ඉදං දුක්ඛ’’න්ති ඤාණං පවත්තතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… ‘‘අයං නිරොධො’’ති… ‘‘අයං මග්ගො’’ති වාචං භාසතො න ච ‘‘අයං මග්ගො’’ති ඤාණං පවත්තතීති? ආමන්තා. ‘‘ඉදං දුක්ඛ’’න්ති වාචං භාසතො න ච ‘‘ඉදං දුක්ඛ’’න්ති ඤාණං පවත්තතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

619. ‘‘ඉදං දුක්ඛ’’න්ති වාචං භාසතො ‘‘ඉදං දුක්ඛ’’න්ති ඤාණං පවත්තතීති? ආමන්තා. ‘‘රූපං අනිච්ච’’න්ති වාචං භාසතො ‘‘රූපං අනිච්ච’’න්ති ඤාණං පවත්තතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… ‘‘ඉදං දුක්ඛ’’න්ති වාචං භාසතො ‘‘ඉදං දුක්ඛ’’න්ති ඤාණං පවත්තතීති? ආමන්තා. වෙදනා… සඤ්ඤා… සඞ්ඛාරා… ‘‘විඤ්ඤාණං අනිච්ච’’න්ති වාචං භාසතො ‘‘විඤ්ඤාණං අනිච්ච’’න්ති ඤාණං පවත්තතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

‘‘ඉදං දුක්ඛ’’න්ති වාචං භාසතො ‘‘ඉදං දුක්ඛ’’න්ති ඤාණං පවත්තතීති? ආමන්තා. ‘‘රූපං අනත්තා’’ති වාචං භාසතො ‘‘රූපං අනත්තා’’ති ඤාණං පවත්තතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… ‘‘ඉදං දුක්ඛ’’න්ති වාචං භාසතො ‘‘ඉදං දුක්ඛ’’න්ති ඤාණං පවත්තතීති? ආමන්තා. වෙදනා … සඤ්ඤා… සඞ්ඛාරා… ‘‘විඤ්ඤාණං අනත්තා’’ති වාචං භාසතො ‘‘විඤ්ඤාණං අනත්තා’’ති ඤාණං පවත්තතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

‘‘රූපං අනිච්ච’’න්ති වාචං භාසතො න ච ‘‘රූපං අනිච්ච’’න්ති ඤාණං පවත්තතීති? ආමන්තා. ‘‘ඉදං දුක්ඛ’’න්ති වාචං භාසතො න ච ‘‘ඉදං දුක්ඛ’’න්ති ඤාණං පවත්තතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… වෙදනා… සඤ්ඤා… සඞ්ඛාරා… ‘‘විඤ්ඤාණං අනිච්ච’’න්ති වාචං භාසතො න ච ‘‘විඤ්ඤාණං අනිච්ච’’න්ති ඤාණං පවත්තතීති? ආමන්තා. ‘‘ඉදං දුක්ඛ’’න්ති වාචං භාසතො න ච ‘‘ඉදං දුක්ඛ’’න්ති ඤාණං පවත්තතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

‘‘රූපං අනත්තා’’ති වාචං භාසතො න ච ‘‘රූපං අනත්තා’’ති ඤාණං පවත්තතීති? ආමන්තා. ‘‘ඉදං දුක්ඛ’’න්ති වාචං භාසතො න ච ‘‘ඉදං දුක්ඛ’’න්ති ඤාණං පවත්තතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ …පෙ.… වෙදනා… සඤ්ඤා… සඞ්ඛාරා… ‘‘විඤ්ඤාණං අනත්තා’’ති වාචං භාසතො න ච ‘‘විඤ්ඤාණං අනත්තා’’ති ඤාණං පවත්තතීති? ආමන්තා. ‘‘ඉදං දුක්ඛ’’න්ති වාචං භාසතො න ච ‘‘දුක්ඛ’’න්ති ඤාණං පවත්තතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

620. ‘‘ඉදං දුක්ඛ’’න්ති වාචං භාසතො ‘‘ඉදං දුක්ඛ’’න්ති ඤාණං පවත්තතීති? ආමන්තා. ‘‘ඉ’’ති [ඊති (සයා. පී.)] ච ‘‘ද’’න්ති ච ‘‘දු’’ති [දූති (සයා. පී.)] ච ‘‘ඛ’’න්ති ච ඤාණං පවත්තතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

ඉදං දුක්ඛන්තිකථා නිට්ඨිතා.

11. එකාදසමවග්ගො

(112) 7. ඉද්ධිබලකථා

621. ඉද්ධිබලෙන සමන්නාගතො කප්පං තිට්ඨෙය්‍යාති? ආමන්තා. ඉද්ධිමයිකො සො ආයු, ඉද්ධිමයිකා සා ගති, ඉද්ධිමයිකො සො අත්තභාවප්පටිලාභොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

ඉද්ධිබලෙන සමන්නාගතො කප්පං තිට්ඨෙය්‍යාති? ආමන්තා. අතීතං කප්පං තිට්ඨෙය්‍ය, අනාගතං කප්පං තිට්ඨෙය්‍යාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… ඉද්ධිබලෙන සමන්නාගතො කප්පං තිට්ඨෙය්‍යාති? ආමන්තා. ද්වෙ කප්පෙ තිට්ඨෙය්‍ය, තයො කප්පෙ තිට්ඨෙය්‍ය, චත්තාරො කප්පෙ තිට්ඨෙය්‍යාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… ඉද්ධිබලෙන සමන්නාගතො කප්පං තිට්ඨෙය්‍යාති? ආමන්තා. සති ජීවිතෙ ජීවිතාවසෙසෙ තිට්ඨෙය්‍ය, අසති ජීවිතෙ ජීවිතාවසෙසෙ තිට්ඨෙය්‍යාති? සති ජීවිතෙ ජීවිතාවසෙසෙ තිට්ඨෙය්‍යාති. හඤ්චි සති ජීවිතෙ ජීවිතාවසෙසෙ තිට්ඨෙය්‍ය, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘ඉද්ධිබලෙන සමන්නාගතො කප්පං තිට්ඨෙය්‍යා’’ති. අසති ජීවිතෙ ජීවිතාවසෙසෙ තිට්ඨෙය්‍යාති, මතො තිට්ඨෙය්‍ය, කාලඞ්කතො තිට්ඨෙය්‍යාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

622. ඉද්ධිබලෙන සමන්නාගතො කප්පං තිට්ඨෙය්‍යාති? ආමන්තා. උප්පන්නො ඵස්සො මා නිරුජ්ඣීති ලබ්භා ඉද්ධියා පග්ගහෙතුන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… උප්පන්නා වෙදනා…පෙ.… උප්පන්නා සඤ්ඤා …පෙ.… උප්පන්නා චෙතනා…පෙ.… උප්පන්නං චිත්තං… උප්පන්නා සද්ධා… උප්පන්නං වීරියං… උප්පන්නා සති… උප්පන්නො සමාධි …පෙ.… උප්පන්නා පඤ්ඤා මා නිරුජ්ඣීති ලබ්භා ඉද්ධියා පග්ගහෙතුන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

ඉද්ධිබලෙන සමන්නාගතො කප්පං තිට්ඨෙය්‍යාති? ආමන්තා. රූපං නිච්චං හොතූති ලබ්භා ඉද්ධියා පග්ගහෙතුන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… වෙදනා…පෙ.… සඤ්ඤා… සඞ්ඛාරා… විඤ්ඤාණං නිච්චං හොතූති ලබ්භා ඉද්ධියා පග්ගහෙතුන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

ඉද්ධිබලෙන සමන්නාගතො කප්පං තිට්ඨෙය්‍යාති? ආමන්තා. ජාතිධම්මා සත්තා මා ජායිංසූති ලබ්භා ඉද්ධියා පග්ගහෙතුන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. ජරාධම්මා සත්තා මා ජීරිංසූති…පෙ…. බ්‍යාධිධම්මා සත්තා මා බ්‍යාධියිංසූති…පෙ…. මරණධම්මා සත්තා මා මීයිංසූති ලබ්භා ඉද්ධියා පග්ගහෙතුන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

623. න වත්තබ්බං – ‘‘ඉද්ධිබලෙන සමන්නාගතො කප්පං තිට්ඨෙය්‍යා’’ති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘යස්ස කස්සචි, ආනන්ද, චත්තාරො ඉද්ධිපාදා භාවිතා බහුලීකතා යානීකතා වත්ථුකතා අනුට්ඨිතා පරිචිතා සුසමාරද්ධා, සො ආකඞ්ඛමානො කප්පං වා තිට්ඨෙය්‍ය කප්පාවසෙසං වා’’ති [දී. නි. 2.166; සං. නි. 5.822; උදා. 51]! අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි ඉද්ධිබලෙන සමන්නාගතො කප්පං තිට්ඨෙය්‍යාති.

624. ඉද්ධිබලෙන සමන්නාගතො කප්පං තිට්ඨෙය්‍යාති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘චතුන්නං, භික්ඛවෙ, ධම්මානං නත්ථි කොචි පාටිභොගො සමණො වා බ්‍රාහ්මණො වා දෙවො වා මාරො වා බ්‍රහ්මා වා කොචි වා ලොකස්මිං! කතමෙසං චතුන්නං? ජරාධම්මො ‘‘මා ජීරී’’ති නත්ථි කොචි පාටිභොගො සමණො වා බ්‍රාහ්මණො වා දෙවො වා මාරො වා බ්‍රහ්මා වා කොචි වා ලොකස්මිං. බ්‍යාධිධම්මො ‘‘මා බ්‍යාධියී’’ති…පෙ…. මරණධම්මො ‘‘මා මීයී’’ති…පෙ…. යානි ඛො පන තානි පුබ්බෙ කතානි පාපකානි කම්මානි සංකිලෙසිකානි පොනොබ්භවිකානි [පොනොභවිකානි (සී. පී.)] සදරානි [නිස්සාරානි (සී. පී. ක.), දුක්ඛුද්‍රයානි (ස්‍යා.)] දුක්ඛවිපාකානි ආයතිං ජාතිජරාමරණියානි තෙසං විපාකො ‘‘මා නිබ්බත්තී’’ති නත්ථි කොචි පාටිභොගො සමණො වා බ්‍රාහ්මණො වා දෙවො වා මාරො වා බ්‍රහ්මා වා කොචි වා ලොකස්මිං. ඉමෙසං ඛො, භික්ඛවෙ, චතුන්නං ධම්මානං නත්ථි කොචි පාටිභොගො සමණො වා බ්‍රාහ්මණො වා දෙවො වා මාරො වා බ්‍රහ්මා වා කොචි වා ලොකස්මි’’න්ති [අ. නි. 4.182]. අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි න වත්තබ්බං – ‘‘ඉද්ධිබලෙන සමන්නාගතො කප්පං තිට්ඨෙය්‍යා’’ති.

ඉද්ධිබලකථා නිට්ඨිතා.

11. එකාදසමවග්ගො

(113) 8. සමාධිකථා

625. චිත්තසන්තති සමාධීති? ආමන්තා. අතීතා චිත්තසන්තති සමාධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ …පෙ…. චිත්තසන්තති සමාධීති? ආමන්තා. අනාගතා චිත්තසන්තති සමාධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. චිත්තසන්තති සමාධීති? ආමන්තා. නනු අතීතං නිරුද්ධං අනාගතං අජාතන්ති? ආමන්තා. හඤ්චි අතීතං නිරුද්ධං අනාගතං අජාතං, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘චිත්තසන්තති සමාධී’’ති.

626. එකචිත්තක්ඛණිකො සමාධීති? ආමන්තා. චක්ඛුවිඤ්ඤාණසමඞ්ගී සමාපන්නොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සොතවිඤ්ඤාණසමඞ්ගී…පෙ…. ඝානවිඤ්ඤාණසමඞ්ගී… ජිව්හාවිඤ්ඤාණසමඞ්ගී… කායවිඤ්ඤාණසමඞ්ගී…පෙ…. අකුසලචිත්තසමඞ්ගී …පෙ…. රාගසහගතචිත්තසමඞ්ගී…පෙ…. දොසසහගතචිත්තසමඞ්ගී…පෙ…. මොහසහගතචිත්තසමඞ්ගී…පෙ…. අනොත්තප්පසහගතචිත්තසමඞ්ගී සමාපන්නොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

චිත්තසන්තති සමාධීති? ආමන්තා. අකුසලචිත්තසන්තති සමාධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. රාගසහගතා…පෙ…. දොසසහගතා…පෙ…. මොහසහගතා…පෙ…. අනොත්තප්පසහගතා චිත්තසන්තති සමාධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

න වත්තබ්බං – ‘‘චිත්තසන්තති සමාධී’’ති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘අහං ඛො, ආවුසො නිගණ්ඨා, පහොමි අනිඤ්ජමානො කායෙන, අභාසමානො වාචං, සත්ත රත්තින්දිවානි [රත්තිදිවානි (ක.)] එකන්තසුඛං පටිසංවෙදී විහරිතු’’න්ති [ම. නි. 1.180]! අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි චිත්තසන්තති සමාධීති.

සමාධිකථා නිට්ඨිතා.

11. එකාදසමවග්ගො

(114) 9. ධම්මට්ඨිතතාකථා

627. ධම්මට්ඨිතතා පරිනිප්ඵන්නාති? ආමන්තා. තාය ඨිතතා පරිනිප්ඵන්නාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. තාය ඨිතතා පරිනිප්ඵන්නාති? ආමන්තා. තාය තායෙව නත්ථි දුක්ඛස්සන්තකිරියා , නත්ථි වට්ටුපච්ඡෙදො, නත්ථි අනුපාදාපරිනිබ්බානන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

රූපස්ස ඨිතතා පරිනිප්ඵන්නාති? ආමන්තා. තාය ඨිතතා පරිනිප්ඵන්නාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. තාය ඨිතතා පරිනිප්ඵන්නාති? ආමන්තා. තාය තායෙව නත්ථි දුක්ඛස්සන්තකිරියා, නත්ථි වට්ටුපච්ඡෙදො, නත්ථි

අනුපාදාපරිනිබ්බානන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

වෙදනාය ඨිතතා…පෙ…. සඤ්ඤාය ඨිතතා…පෙ…. සඞ්ඛාරානං ඨිතතා…පෙ…. විඤ්ඤාණස්ස ඨිතතා පරිනිප්ඵන්නාති? ආමන්තා. තාය ඨිතතා පරිනිප්ඵන්නාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. තාය ඨිතතා පරිනිප්ඵන්නාති? ආමන්තා. තාය තායෙව නත්ථි දුක්ඛස්සන්තකිරියා, නත්ථි වට්ටුපච්ඡෙදො, නත්ථි අනුපාදාපරිනිබ්බානන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

ධම්මට්ඨිතතාකථා නිට්ඨිතා.

11. එකාදසමවග්ගො

(115) 10. අනිච්චතාකථා

628. අනිච්චතා පරිනිප්ඵන්නාති? ආමන්තා. තාය අනිච්චතාය අනිච්චතා පරිනිප්ඵන්නාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. තාය අනිච්චතාය අනිච්චතා පරිනිප්ඵන්නාති? ආමන්තා. තාය තායෙව නත්ථි දුක්ඛස්සන්තකිරියා, නත්ථි වට්ටුපච්ඡෙදො, නත්ථි අනුපාදාපරිනිබ්බානන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ.

ජරා පරිනිප්ඵන්නාති? ආමන්තා. තාය ජරාය ජරා පරිනිප්ඵන්නාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. තාය ජරාය ජරා පරිනිප්ඵන්නාති? ආමන්තා. තාය තායෙව නත්ථි දුක්ඛස්සන්තකිරියා , නත්ථි වට්ටුපච්ඡෙදො, නත්ථි අනුපාදාපරිනිබ්බානන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

මරණං පරිනිප්ඵන්නන්ති? ආමන්තා. තස්ස මරණස්ස මරණං පරිනිප්ඵන්නන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ. තස්ස මරණස්ස මරණං පරිනිප්ඵන්නන්ති? ආමන්තා. තස්ස තස්සෙව නත්ථි දුක්ඛස්සන්තකිරියා, නත්ථි වට්ටුපච්ඡෙදො, නත්ථි අනුපාදාපරිනිබ්බානන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

629. රූපං පරිනිප්ඵන්නං, රූපස්ස අනිච්චතා අත්ථීති? ආමන්තා. අනිච්චතා පරිනිප්ඵන්නා, අනිච්චතාය අනිච්චතා අත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. රූපං පරිනිප්ඵන්නං, රූපස්ස ජරා අත්ථීති? ආමන්තා. ජරා පරිනිප්ඵන්නා, ජරාය ජරා අත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

රූපං පරිනිප්ඵන්නං, රූපස්ස භෙදො අත්ථි, අන්තරධානං අත්ථීති? ආමන්තා. මරණං පරිනිප්ඵන්නං, මරණස්ස භෙදො අත්ථි, අන්තරධානං අත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

වෙදනා …පෙ…. සඤ්ඤා… සඞ්ඛාරා…පෙ…. විඤ්ඤාණං පරිනිප්ඵන්නං, විඤ්ඤාණස්ස අනිච්චතා අත්ථීති? ආමන්තා. අනිච්චතා පරිනිප්ඵන්නා, අනිච්චතාය අනිච්චතා අත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ …පෙ…. විඤ්ඤාණං පරිනිප්ඵන්නං, විඤ්ඤාණස්ස ජරා අත්ථීති? ආමන්තා. ජරා පරිනිප්ඵන්නා, ජරාය ජරා අත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

විඤ්ඤාණං පරිනිප්ඵන්නං, විඤ්ඤාණස්ස භෙදො අත්ථි, අන්තරධානං අත්ථීති? ආමන්තා. මරණං පරිනිප්ඵන්නං, මරණස්ස භෙදො අත්ථි, අන්තරධානං අත්ථීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අනිච්චතාකථා නිට්ඨිතා.

එකාදසමවග්ගො.

තස්සුද්දානං –

අනුසයා අබ්යාකතා, අහෙතුකා, චිත්තවිප්පයුත්තා, අඤ්ඤාණෙ විගතෙ ඤාණී, ඤාණං චිත්තවිප්පයුත්තං, යත්ථ සද්දෙ [යත්ථ සද්දො (සී.), යථාසද්දං (?)] ඤාණං පවත්තති, ඉද්ධිබලෙන සමන්නාගතො කප්පං තිට්ඨෙය්‍ය, චිත්තසන්තති සමාධි, ධම්මට්ඨිතතා, අනිච්චතාති.

12. ද්වාදසමවග්ගො

(116) 1. සංවරො කම්මන්තිකථා

630. සංවරො කම්මන්ති? ආමන්තා. චක්ඛුන්ද්‍රියසංවරො චක්ඛුකම්මන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සොතින්ද්‍රියසංවරො…පෙ…. ඝානින්ද්‍රියසංවරො…පෙ…. ජිව්හින්ද්‍රියසංවරො…පෙ…. කායින්ද්‍රියසංවරො කායකම්මන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

කායින්ද්‍රියසංවරො කායකම්මන්ති? ආමන්තා. චක්ඛුන්ද්‍රියසංවරො චක්ඛුකම්මන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. කායින්ද්‍රියසංවරො කායකම්මන්ති? ආමන්තා. සොතින්ද්‍රියසංවරො…පෙ…. ඝානින්ද්‍රියසංවරො…පෙ…. ජිව්හින්ද්‍රියසංවරො ජිව්හාකම්මන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. මනින්ද්‍රියසංවරො මනොකම්මන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

මනින්ද්‍රියසංවරො මනොකම්මන්ති? ආමන්තා. චක්ඛුන්ද්‍රියසංවරො චක්ඛුකම්මන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. මනින්ද්‍රියසංවරො මනොකම්මන්ති? ආමන්තා. සොතින්ද්‍රියසංවරො …පෙ…. ඝානින්ද්‍රියසංවරො… ජිව්හින්ද්‍රියසංවරො…පෙ…. කායින්ද්‍රියසංවරො කායකම්මන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

631. අසංවරො කම්මන්ති? ආමන්තා. චක්ඛුන්ද්‍රියඅසංවරො චක්ඛුකම්මන්ති ? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සොතින්ද්‍රියඅසංවරො…පෙ…. ඝානින්ද්‍රියඅසංවරො…පෙ…. ජිව්හින්ද්‍රියඅසංවරො… කායින්ද්‍රියඅසංවරො කායකම්මන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

කායින්ද්‍රියඅසංවරො කායකම්මන්ති? ආමන්තා. චක්ඛුන්ද්‍රියඅසංවරො චක්ඛුකම්මන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. කායින්ද්‍රියඅසංවරො කායකම්මන්ති? ආමන්තා. සොතින්ද්‍රියඅසංවරො…පෙ…. ඝානින්ද්‍රියඅසංවරො…පෙ…. ජිව්හින්ද්‍රියඅසංවරො ජිව්හාකම්මන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. මනින්ද්‍රියඅසංවරො මනොකම්මන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

මනින්ද්‍රියඅසංවරො මනොකම්මන්ති? ආමන්තා. චක්ඛුන්ද්‍රියඅසංවරො චක්ඛුකම්මන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. මනින්ද්‍රියඅසංවරො මනොකම්මන්ති? ආමන්තා. සොතින්ද්‍රියඅසංවරො…පෙ…. ඝානින්ද්‍රියඅසංවරො…පෙ…. ජිව්හින්ද්‍රියඅසංවරො…පෙ…. කායින්ද්‍රියඅසංවරො කායකම්මන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

632. න වත්තබ්බං – ''සංවරොපි අසංවරොපි කම්ම''න්ති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ''ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු චක්ඛුනා රූපං දිස්වා නිමිත්තග්ගාහී හොති…පෙ…. න නිමිත්තග්ගාහී හොති, සොතෙන සද්දං සුත්වා…පෙ…. මනසා ධම්මං විඤ්ඤාය නිමිත්තග්ගාහී හොති…පෙ…. න නිමිත්තග්ගාහී හොතී''ති! අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි සංවරොපි අසංවරොපි කම්මන්ති.

සංවරො කම්මන්තිකථා නිට්ඨිතා.

12. ද්වාදසමවග්ගො

(117) 2. කම්මකථා

633. සබ්බං කම්මං සවිපාකන්ති? ආමන්තා. සබ්බා චෙතනා සවිපාකාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සබ්බා චෙතනා සවිපාකාති? ආමන්තා. විපාකාබ්‍යාකතා චෙතනා සවිපාකාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සබ්බා චෙතනා සවිපාකාති ? ආමන්තා. කිරියාබ්‍යාකතා චෙතනා සවිපාකාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සබ්බා චෙතනා සවිපාකාති? ආමන්තා. කාමාවචරා විපාකාබ්‍යාකතා චෙතනා සවිපාකාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සබ්බා චෙතනා සවිපාකාති? ආමන්තා. රූපාවචරා අරූපාවචරා අපරියාපන්නා විපාකාබ්‍යාකතා චෙතනා සවිපාකාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සබ්බා චෙතනා සවිපාකාති? ආමන්තා. කාමාවචරා කිරියාබ්‍යාකතා චෙතනා සවිපාකාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සබ්බා චෙතනා සවිපාකාති? ආමන්තා. රූපාවචරා අරූපාවචරා කිරියාබ්‍යාකතා චෙතනා සවිපාකාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

634. විපාකාබ්‍යාකතා චෙතනා අවිපාකාති? ආමන්තා. හඤ්චි විපාකාබ්‍යාකතා චෙතනා අවිපාකා, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''සබ්බා චෙතනා සවිපාකා''ති.

කිරියාබ්‍යාකතා චෙතනා අවිපාකාති? ආමන්තා. හඤ්චි කිරියාබ්‍යාකතා චෙතනා අවිපාකා, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘සබ්බා චෙතනා සවිපාකා’’ති.

කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා අපරියාපන්නා විපාකාබ්‍යාකතා චෙතනා අවිපාකාති? ආමන්තා . හඤ්චි අපරියාපන්නා විපාකාබ්‍යාකතා චෙතනා අවිපාකා, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘සබ්බා චෙතනා සවිපාකා’’ති.

කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා කිරියාබ්‍යාකතා චෙතනා අවිපාකාති? ආමන්තා. හඤ්චි අරූපාවචරා කිරියාබ්‍යාකතා චෙතනා අවිපාකා, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘සබ්බා චෙතනා සවිපාකා’’ති.

635. න වත්තබ්බං – ‘‘සබ්බං කම්මං සවිපාක’’න්ති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘නාහං, භික්ඛවෙ, සඤ්චෙතනිකානං කම්මානං කතානං උපචිතානං අප්පටිසංවිදිත්වා බ්‍යන්තිභාවං වදාමි, තඤ්ච ඛො දිට්ඨෙව ධම්මෙ උපපජ්ජෙ [උපපජ්ජං (අ. නි. 10.17)] වා අපරෙ වා පරියායෙ’’ති [අ. නි. 10.217]! අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි සබ්බං කම්මං සවිපාකන්ති.

කම්මකථා නිට්ඨිතා.

12. ද්වාදසමවග්ගො

(118) 3. සද්දො විපාකොතිකථා

636. සද්දො විපාකොති? ආමන්තා. සුඛවෙදනියො දුක්ඛවෙදනියො අදුක්ඛමසුඛවෙදනියො, සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තො, දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තො , අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තො, ඵස්සෙන සම්පයුත්තො, වෙදනාය සම්පයුත්තො, සඤ්ඤාය සම්පයුත්තො, චෙතනාය සම්පයුත්තො, චිත්තෙන සම්පයුත්තො, සාරම්මණො; අත්ථි තස්ස ආවට්ටනා ආභොගො සමන්නාහාරො මනසිකාරො චෙතනා පත්ථනා පණිධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ… පෙ…. නනු න සුඛවෙදනියො න දුක්ඛවෙදනියො…පෙ…. අනාරම්මණො, නත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? ආමන්තා. හඤ්චි න සුඛවෙදනියො…පෙ…. අනාරම්මණො, නත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධි, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘සද්දො විපාකො’’ති.

ඵස්සො විපාකො, ඵස්සො සුඛවෙදනියො…පෙ…. සාරම්මණො, අත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? ආමන්තා. සද්දො විපාකො, සද්දො සුඛවෙදනියො…පෙ…. සාරම්මණො, අත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

සද්දො විපාකො, සද්දො න සුඛවෙදනියො…පෙ…. අනාරම්මණො, නත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? ආමන්තා. ඵස්සො විපාකො, ඵස්සො න සුඛවෙදනියො, න දුක්ඛවෙදනියො…පෙ…. අනාරම්මණො, නත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

637. න වත්තබ්බං – ‘‘සද්දො විපාකො’’ති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘සො තස්ස කම්මස්ස කතත්තා උපචිතත්තා උස්සන්නත්තා විපුලත්තා බ්‍රහ්මස්සරො හොති කරවිකභාණී’’ති [දීඝනිකායෙ]! අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා . තෙන හි සද්දො විපාකොති.

සද්දො විපාකොතිකථා නිට්ඨිතා.

12. ද්වාදසමවග්ගො

(119) 4. සළායතනකථා

638. චක්ඛායතනං විපාකොති? ආමන්තා. සුඛවෙදනියං දුක්ඛවෙදනියං…පෙ…. සාරම්මණං, අත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. නනු න සුඛවෙදනියං…පෙ…. අනාරම්මණං, නත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? ආමන්තා. හඤ්චි න සුඛවෙදනියං…පෙ…. අනාරම්මණං, නත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ.… පණිධි, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘චක්ඛායතනං විපාකො’’ති…පෙ….

ඵස්සො විපාකො, ඵස්සො සුඛවෙදනියො…පෙ…. සාරම්මණො, අත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? ආමන්තා. චක්ඛායතනං විපාකො, චක්ඛායතනං සුඛවෙදනියං…පෙ…. සාරම්මණං, අත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

චක්ඛායතනං විපාකො, චක්ඛායතනං න සුඛවෙදනියං…පෙ…. අනාරම්මණං, නත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? ආමන්තා. ඵස්සො විපාකො, ඵස්සො න සුඛවෙදනියො…පෙ…. අනාරම්මණො, නත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…

පෙ.... පණිධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ...පෙ.....

639. සොතායතනං...පෙ.... ඝානායතනං...පෙ.... ජිව්හායතනං...පෙ.... කායායතනං විපාකොති? ආමන්තා. සුඛවෙදනියං...පෙ.... සාරම්මණං, අත්ථි තස්ස ආවට්ටනා...පෙ.... පණිධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ ...පෙ.... නනු න සුඛවෙදනියං...පෙ.... අනාරම්මණං, නත්ථි තස්ස ආවට්ටනා...පෙ.... පණිධීති? ආමන්තා. හඤ්චි න සුඛවෙදනියං... පෙ.... අනාරම්මණං, නත්ථි තස්ස ආවට්ටනා...පෙ.... පණිධි, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘කායායතනං විපාකො’’ති.

ඵස්සො විපාකො, ඵස්සො සුඛවෙදනියො...පෙ.... සාරම්මණො, අත්ථි තස්ස ආවට්ටනා...පෙ.... පණිධීති? ආමන්තා. කායායතනං විපාකො, කායායතනං සුඛවෙදනියං...පෙ.... සාරම්මණං, අත්ථි තස්ස ආවට්ටනා...පෙ.... පණිධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ ...පෙ.... කායායතනං විපාකො, කායායතනං න සුඛවෙදනියං...පෙ.... අනාරම්මණං, නත්ථි තස්ස ආවට්ටනා...පෙ.... පණිධීති? ආමන්තා . ඵස්සො විපාකො, ඵස්සො න සුඛවෙදනියො...පෙ.... අනාරම්මණො, නත්ථි තස්ස ආවට්ටනා...පෙ.... පණිධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ...පෙ.....

640. න වත්තබ්බං – ‘‘සළායතනං විපාකො’’ති? ආමන්තා. නනු සළායතනං කම්මස්ස කතත්තා උප්පන්නන්ති? ආමන්තා. හඤ්චි සළායතනං කම්මස්ස කතත්තා උප්පන්නං, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘සළායතනං විපාකො’’ති.

සළායතනකථා නිට්ඨිතා.

12. ද්වාදසමවග්ගො

(120) 5. සත්තක්ඛත්තුපරමකථා

641. සත්තක්ඛත්තුපරමො පුග්ගලො සත්තක්ඛත්තුපරමතානියතොති? ආමන්තා. මාතා ජීවිතා වොරොපිතා... පිතා ජීවිතා වොරොපිතො... අරහා ජීවිතා වොරොපිතො... දුට්ඨෙන චිත්තෙන තථාගතස්ස ලොහිතං උප්පාදිතං... සඞ්ඝො භින්නොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ...පෙ.....

සත්තක්ඛත්තුපරමො පුග්ගලො සත්තක්ඛත්තුපරමතානියතොති? ආමන්තා. අභබ්බො අන්තරා ධම්මං අභිසමෙතුන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ...පෙ..... අභබ්බො අන්තරා ධම්මං අභිසමෙතුන්ති? ආමන්තා. මාතා ජීවිතා වොරොපිතා... පිතා ජීවිතා වොරොපිතො... අරහා ජීවිතා වොරොපිතො... දුට්ඨෙන චිත්තෙන තථාගතස්ස ලොහිතං උප්පාදිතං... සඞ්ඝො භින්නොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ...පෙ.....

642. සත්තක්ඛත්තුපරමො පුග්ගලො සත්තක්ඛත්තුපරමතානියතොති? ආමන්තා. අත්ථි සො නියමො යෙන නියමෙන සත්තක්ඛත්තුපරමො පුග්ගලො සත්තක්ඛත්තුපරමතානියතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ...පෙ.... අත්ථි තෙ සතිපට්ඨානා...පෙ.... සම්මප්පධානා... ඉද්ධිපාදා... ඉන්ද්‍රියා... බලා... බොජ්ඣඞ්ගා යෙහි බොජ්ඣඞ්ගෙහි සත්තක්ඛත්තුපරමො පුග්ගලො සත්තක්ඛත්තුපරමතානියතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ...පෙ.....

643. නත්ථි සො නියමො යෙන නියමෙන සත්තක්ඛත්තුපරමො පුග්ගලො සත්තක්ඛත්තුපරමතානියතොති? ආමන්තා. හඤ්චි නත්ථි සො නියමො යෙන නියමෙන සත්තක්ඛත්තුපරමො පුග්ගලො සත්තක්ඛත්තුපරමතානියතො, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘සත්තක්ඛත්තුපරමො පුග්ගලො සත්තක්ඛත්තුපරමතානියතො’’ති.

නත්ථි තෙ සතිපට්ඨානා... බොජ්ඣඞ්ගා යෙහි බොජ්ඣඞ්ගෙහි සත්තක්ඛත්තුපරමො පුග්ගලො සත්තක්ඛත්තුපරමතානියතොති? ආමන්තා. හඤ්චි නත්ථි තෙ බොජ්ඣඞ්ගා යෙහි බොජ්ඣඞ්ගෙහි සත්තක්ඛත්තුපරමො පුග්ගලො සත්තක්ඛත්තුපරමතානියතො, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘සත්තක්ඛත්තුපරමො පුග්ගලො සත්තක්ඛත්තුපරමතානියතො’’ති.

644. සත්තක්ඛත්තුපරමො පුග්ගලො සත්තක්ඛත්තුපරමතානියතොති? ආමන්තා. සකදාගාමිනියමෙනාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ...පෙ.... අනාගාමිනියමෙනාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ...පෙ.... අරහත්තනියමෙනාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ...පෙ.....

කතමෙන නියමෙනාති? සොතාපත්තිනියමෙනාති. සත්තක්ඛත්තුපරමො පුග්ගලො සත්තක්ඛත්තුපරමතානියතොති? ආමන්තා. යෙ කෙචි සොතාපත්තිනියාමං ඔක්කමන්ති, සබ්බෙ තෙ සත්තක්ඛත්තුපරමතානියතාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ...පෙ.....

645. න වත්තබ්බං – ‘‘සත්තක්ඛත්තුපරමො පුග්ගලො සත්තක්ඛත්තුපරමතානියතො’’ති? ආමන්තා . නනු සො සත්තක්ඛත්තුපරමොති? ආමන්තා. හඤ්චි සො සත්තක්ඛත්තුපරමො, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘සත්තක්ඛත්තුපරමො පුග්ගලො සත්තක්ඛත්තුපරමතානියතො’’ති.

සත්තක්ඛත්තුපරමකථා නිට්ඨිතා.

12. ද්වාදසමවග්ගො

(121) 6. කොලඞ්කොලකථා

646. න වත්තබ්බං – ‘‘කොලඞ්කොලො පුග්ගලො කොලඞ්කොලතානියතො’’ති? ආමන්තා. නනු සො කොලඞ්කොලොති? ආමන්තා. හඤ්චි සො කොලඞ්කොලො, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘කොලඞ්කොලො පුග්ගලො කොලඞ්කොලතානියතො’’ති.

කොලඞ්කොලකථා නිට්ඨිතා.

12. ද්වාදසමවග්ගො

(122) 7. එකබීජීකථා

647. න වත්තබ්බං – ‘‘එකබීජී පුග්ගලො එකබීජිතානියතො’’ති? ආමන්තා. නනු සො එකබීජීති? ආමන්තා. හඤ්චි සො එකබීජී, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘එකබීජී පුග්ගලො එකබීජිතානියතො’’ති.

එකබීජීකථා නිට්ඨිතා.

12. ද්වාදසමවග්ගො

(123) 8. ජීවිතා වොරොපනකථා

648. දිට්ඨිසම්පන්නො පුග්ගලො සඤ්චිච්ච පාණං ජීවිතා වොරොපෙය්‍යාති? ආමන්තා. දිට්ඨිසම්පන්නො පුග්ගලො සඤ්චිච්ච මාතරං ජීවිතා වොරොපෙය්‍ය…පෙ…. පිතරං ජීවිතා වොරොපෙය්‍ය …පෙ…. අරහන්තං ජීවිතා වොරොපෙය්‍ය…පෙ…. දුට්ඨෙන චිත්තෙන තථාගතස්ස ලොහිතං උප්පාදෙය්‍ය…පෙ…. සඞ්ඝං භින්දෙය්‍යාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

දිට්ඨිසම්පන්නො පුග්ගලො සඤ්චිච්ච පාණං ජීවිතා වොරොපෙය්‍යාති? ආමන්තා. දිට්ඨිසම්පන්නො පුග්ගලො සත්ථරි අගාරවොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. ධම්මෙ…පෙ…. සඞ්ඝෙ…පෙ…. සික්ඛාය අගාරවොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

නනු දිට්ඨිසම්පන්නො පුග්ගලො සත්ථරි සගාරවොති? ආමන්තා. හඤ්චි දිට්ඨිසම්පන්නො පුග්ගලො සත්ථරි සගාරවො, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘දිට්ඨිසම්පන්නො පුග්ගලො සඤ්චිච්ච පාණං ජීවිතා වොරොපෙය්‍යා’’ති. නනු දිට්ඨිසම්පන්නො පුග්ගලො ධම්මෙ…පෙ…. සඞ්ඝෙ…පෙ…. සික්ඛාය සගාරවොති? ආමන්තා. හඤ්චි දිට්ඨිසම්පන්නො පුග්ගලො සික්ඛාය සගාරවො, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘දිට්ඨිසම්පන්නො පුග්ගලො සඤ්චිච්ච පාණං ජීවිතා වොරොපෙය්‍යා’’ති.

649. දිට්ඨිසම්පන්නො පුග්ගලො සත්ථරි අගාරවොති? ආමන්තා. දිට්ඨිසම්පන්නො පුග්ගලො බුද්ධථූපෙ ඔහදෙය්‍ය ඔමුත්තෙය්‍ය නිට්ඨුභෙය්‍ය බුද්ධථූපෙ අපබ්‍යාමතො [අසබ්‍යාකතො (සී. ක.)] කරෙය්‍යාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

දිට්ඨිසම්පන්නො පුග්ගලො සඤ්චිච්ච පාණං ජීවිතා වොරොපෙය්‍යාති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, මහාසමුද්දො ඨිතධම්මො වෙලං නාතිවත්තති; එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, යං මයා සාවකානං සික්ඛාපදං පඤ්ඤත්තං තං මම සාවකා ජීවිතහෙතුපි නාතික්කමන්තී’’ති [චූළව. 385; අ. නි. 8.20; උදා. 45]! අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා . තෙන හි න වත්තබ්බං – ‘‘දිට්ඨිසම්පන්නො පුග්ගලො සඤ්චිච්ච පාණං ජීවිතා වොරොපෙය්‍යා’’ති.

ජීවිතා වොරොපනකථා නිට්ඨිතා.

12. ද්වාදසමවග්ගො

(124) 9. දුග්ගතිකථා

650. දිට්ඨිසම්පන්නස්ස පුග්ගලස්ස පහීනා දුග්ගතීති? ආමන්තා. දිට්ඨිසම්පන්නො පුග්ගලො ආපායිකෙ රූපෙ රජ්ජෙය්‍යාති? ආමන්තා. හඤ්චි දිට්ඨිසම්පන්නො පුග්ගලො ආපායිකෙ රූපෙ රජ්ජෙය්‍ය, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘දිට්ඨිසම්පන්නස්ස පුග්ගලස්ස පහීනා දුග්ගතී’’ති.

දිට්ඨිසම්පන්නස්ස පුග්ගලස්ස පහීනා දුග්ගතීති? ආමන්තා. දිට්ඨිසම්පන්නො පුග්ගලො ආපායිකෙ සද්දෙ…පෙ.… ගන්ධෙ… රසෙ… ඵොට්ඨබ්බෙ…පෙ.… අමනුස්සිත්ථියා තිරච්ඡානගතිත්ථියා නාගකඤ්ඤාය මෙථුනං ධම්මං පටිසෙවෙය්‍ය, අජෙළකං පටිග්ගණ්හෙය්‍ය, කුක්කුටසූකරං පටිග්ගණ්හෙය්‍ය, හත්ථිගවස්සවළවං පටිග්ගණ්හෙය්‍ය… තිත්තිරවට්ටකමොරකපිඤ්ජරං [… කපිඤ්ජලං (ස්‍යා. කං. පී.)] පටිග්ගණ්හෙය්‍යාති? ආමන්තා. හඤ්චි දිට්ඨිසම්පන්නො පුග්ගලො තිත්තිරවට්ටකමොරකපිඤ්ජරං පටිග්ගණ්හෙය්‍ය, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘දිට්ඨිසම්පන්නස්ස පුග්ගලස්ස පහීනා දුග්ගතී’’ති.

651. දිට්ඨිසම්පන්නස්ස පුග්ගලස්ස පහීනා දුග්ගති, දිට්ඨිසම්පන්නො පුග්ගලො ආපායිකෙ රූපෙ රජ්ජෙය්‍යාති? ආමන්තා. අරහතො පහීනා දුග්ගති, අරහා ආපායිකෙ රූපෙ රජ්ජෙය්‍යාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… දිට්ඨිසම්පන්නස්ස පුග්ගලස්ස පහීනා දුග්ගති, දිට්ඨිසම්පන්නො පුග්ගලො ආපායිකෙ සද්දෙ… ගන්ධෙ… රසෙ… ඵොට්ඨබ්බෙ…පෙ.… තිත්තිරවට්ටකමොරකපිඤ්ජරං පටිග්ගණ්හෙය්‍යාති? ආමන්තා . අරහතො පහීනා දුග්ගති, අරහා තිත්තිරවට්ටකමොරකපිඤ්ජරං පටිග්ගණ්හෙය්‍යාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

අරහතො පහීනා දුග්ගති, න ච අරහා ආපායිකෙ රූපෙ රජ්ජෙය්‍යාති? ආමන්තා. දිට්ඨිසම්පන්නස්ස පුග්ගලස්ස පහීනා දුග්ගති, න ච දිට්ඨිසම්පන්නො පුග්ගලො ආපායිකෙ රූපෙ රජ්ජෙය්‍යාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… අරහතො පහීනා දුග්ගති, න ච අරහා ආපායිකෙ සද්දෙ…පෙ.… ගන්ධෙ…පෙ.… රසෙ…පෙ.… ඵොට්ඨබ්බෙ…පෙ.… අමනුස්සිත්ථියා තිරච්ඡානගතිත්ථියා නාගකඤ්ඤාය මෙථුනං ධම්මං පටිසෙවෙය්‍ය, අජෙළකං පටිග්ගණ්හෙය්‍ය, කුක්කුටසූකරං පටිග්ගණ්හෙය්‍ය, හත්ථිගවස්සවළවං පටිග්ගණ්හෙය්‍ය…පෙ.… තිත්තිරවට්ටකමොරකපිඤ්ජරං පටිග්ගණ්හෙය්‍යාති? ආමන්තා . දිට්ඨිසම්පන්නස්ස පුග්ගලස්ස පහීනා දුග්ගති, න ච දිට්ඨිසම්පන්නො පුග්ගලො තිත්තිරවට්ටකමොරකපිඤ්ජරං පටිග්ගණ්හෙය්‍යාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

652. [අට්ඨකථානුලොමං පරවාදීපුච්ඡාලක්ඛණං. තථාපායං පුච්ඡා සකවාදිස්ස, පුරිමායො ච ඉමිස්සං දුග්ගතිකථායං පරවාදිස්සාති ගහෙතබ්බා විය දිස්සන්ති] න වත්තබ්බං – ‘‘දිට්ඨිසම්පන්නස්ස පුග්ගලස්ස පහීනා දුග්ගතී’’ති? ආමන්තා. දිට්ඨිසම්පන්නො පුග්ගලො නිරයං උපපජ්ජෙය්‍ය…පෙ.… තිරච්ඡානයොනිං උපපජ්ජෙය්‍ය… පෙත්තිවිසයං උපපජ්ජෙය්‍යාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ. තෙන හි දිට්ඨිසම්පන්නස්ස පුග්ගලස්ස පහීනා දුග්ගතීති.

දුග්ගතිකථා නිට්ඨිතා.

12. ද්වාදසමවග්ගො

(125) 10. සත්තමභවිකකථා

653. න වත්තබ්බං ‘‘සත්තමභවිකස්ස පුග්ගලස්ස පහීනා දුග්ගතී’’ති? ආමන්තා. සත්තමභවිකො පුග්ගලො නිරයං උපපජ්ජෙය්‍ය, තිරච්ඡානයොනිං උපපජ්ජෙය්‍ය, පෙත්තිවිසයං උපපජ්ජෙය්‍යාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ. තෙන හි සත්තමභවිකස්ස පුග්ගලස්ස පහීනා දුග්ගතීති.

සත්තමභවිකකථා නිට්ඨිතා.

ද්වාදසමවග්ගො.

තස්සුද්දානං –

සංවරො කම්මං තථෙව අසංවරො, සබ්බකම්මං සවිපාකං, සද්දො විපාකො, සළායතනං විපාකො, සත්තක්ඛත්තුපරමො පුග්ගලො සත්තක්ඛත්තුපරමතානියතො, කොලඞ්කොලපුග්ගලො කොලඞ්කොලතානියතො, එකබීජී පුග්ගලො එකබීජිතානියතො, දිට්ඨිසම්පන්නො පුග්ගලො සඤ්චිච්ච පාණං ජීවිතා වොරොපෙය්‍ය, දිට්ඨිසම්පන්නස්ස පුග්ගලස්ස පහීනා දුග්ගති, තථෙව සත්තමභවිකස්සාති.

13. තෙරසමවග්ගො

(126) 1. කප්පට්ඨකථා

654. කප්පට්ඨො කප්පං තිට්ඨෙය්‍යාති? ආමන්තා. කප්පො ච සණ්ඨාති බුද්ධො ච ලොකෙ උප්පජ්ජතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….. කප්පට්ඨො කප්පං තිට්ඨෙය්‍යාති? ආමන්තා. කප්පො ච සණ්ඨාති සඞ්ඝො ච භිජ්ජතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. කප්පට්ඨො කප්පං තිට්ඨෙය්‍යාති? ආමන්තා. කප්පො ච සණ්ඨාති කප්පට්ඨො ච කප්පට්ඨියං කම්මං කරොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. කප්පට්ඨො කප්පං තිට්ඨෙය්‍යාති? ආමන්තා. කප්පො ච සණ්ඨාති කප්පට්ඨො ච පුග්ගලො කාලං කරොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

655. කප්පට්ඨො කප්පං තිට්ඨෙය්‍යාති? ආමන්තා. අතීතං කප්පං තිට්ඨෙය්‍ය, අනාගතං කප්පං තිට්ඨෙය්‍යාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. කප්පට්ඨො කප්පං තිට්ඨෙය්‍යාති? ආමන්තා. ද්වෙ කප්පෙ තිට්ඨෙය්‍ය… තයො කප්පෙ තිට්ඨෙය්‍ය… චත්තාරො කප්පෙ තිට්ඨෙය්‍යාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

656. කප්පට්ඨො කප්පං තිට්ඨෙය්‍යාති? ආමන්තා. කප්පට්ඨො කප්පෙ ඩය්හන්තෙ කත්ථ ගච්ඡතීති? අඤ්ඤං ලොකධාතුං ගච්ඡතීති. මතො ගච්ඡති, වෙහාසං ගච්ඡතීති? මතො ගච්ඡතීති. කප්පට්ඨියං කම්මං අපරාපරියවෙපක්කන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. [වෙහාසං ගච්ඡතීති (?) අයං හි පරවාදිස්ස පටිඤ්ඤායෙව, කථා. 621-623 නවමපන්තියං විය] වෙහාසං ගච්ඡතීති? ආමන්තා [වෙහාසං ගච්ඡතීති (?) අයං හි පරවාදිස්ස පටිඤ්ඤායෙව, කථා. 621-623 නවමපන්තියං විය]. කප්පට්ඨො ඉද්ධිමාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. කප්පට්ඨො ඉද්ධිමාති? ආමන්තා. කප්පට්ඨෙන ඡන්දිද්ධිපාදො භාවිතො වීරියිද්ධිපාදො භාවිතො චිත්තිද්ධිපාදො භාවිතො වීමංසිද්ධිපාදො භාවිතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

657. න වත්තබ්බං – ‘‘කප්පට්ඨො කප්පං තිට්ඨෙය්‍යා’’ති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා –

‘‘ආපායිකො නෙරයිකො, කප්පට්ඨො සඞ්ඝභෙදකො;
වග්ගරතො අධම්මට්ඨො, යොගක්ඛෙමා පධංසති;
සඞ්ඝං සමග්ගං භෙත්වාන [භින්දිත්වා (සී. ක.)], කප්පං නිරයම්හි පච්චතී’’ති [චූළව. 354; අ. නි. 10.39; ඉතිවු. 18].

අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි කප්පට්ඨො කප්පං තිට්ඨෙය්‍යාති.

කප්පට්ඨකථා නිට්ඨිතා.

13. තෙරසමවග්ගො

(127) 2. කුසලපටිලාභකථා

658. කප්පට්ඨො කුසලං චිත්තං න පටිලභෙය්‍යාති? ආමන්තා. කප්පට්ඨො දානං දදෙය්‍යාති? ආමන්තා. හඤ්චි කප්පට්ඨො දානං දදෙය්‍ය, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘කප්පට්ඨො කුසලං චිත්තං න පටිලභෙය්‍යා’’ති.

කප්පට්ඨො කුසලං චිත්තං න පටිලභෙය්‍යාති? ආමන්තා. කප්පට්ඨො චීවරං දදෙය්‍ය…පෙ…. පිණ්ඩපාතං දදෙය්‍ය…පෙ…. සෙනාසනං දදෙය්‍ය…පෙ…. ගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරං දදෙය්‍ය … ඛාදනීයං දදෙය්‍ය… භොජනීයං දදෙය්‍ය… පානීයං දදෙය්‍ය… චෙතියං වන්දෙය්‍ය… චෙතියෙ මාලං ආරොපෙය්‍ය… ගන්ධං ආරොපෙය්‍ය… විලෙපනං ආරොපෙය්‍ය…පෙ…. චෙතියං අභිදක්ඛිණං [පදක්ඛිණං (පී.)] කරෙය්‍යාති? ආමන්තා. හඤ්චි කප්පට්ඨො චෙතියං අභිදක්ඛිණං කරෙය්‍ය, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘කප්පට්ඨො කුසලං චිත්තං න පටිලභෙය්‍යා’’ති…පෙ…..

659. කප්පට්ඨො කුසලං චිත්තං පටිලභෙය්‍යාති? ආමන්තා. තතො වුට්ඨානං කුසලං චිත්තං පටිලභෙය්‍යාති? ආමන්තා. රූපාවචරං…පෙ…. අරූපාවචරං…පෙ…. ලොකුත්තරං කුසලං චිත්තං පටිලභෙය්‍යාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

කුසලපටිලාභකථා නිට්ඨිතා.

13. තෙරසමවග්ගො

(128) 3. අනන්තරාපයුත්තකථා

660. අනන්තරාපයුත්තො පුග්ගලො සම්මත්තනියාමං ඔක්කමෙය්‍යාති? ආමන්තා. මිච්ඡත්තනියාමඤ්ච සම්මත්තනියාමඤ්ච උභො ඔක්කමෙය්‍යාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අනන්තරාපයුත්තො පුග්ගලො සම්මත්තනියාමං ඔක්කමෙය්‍යාති? ආමන්තා. නනු තං කම්මං පයුත්තං කුක්කුච්චං උප්පාදිතං විප්පටිසාරියං ජනිතන්ති? ආමන්තා. හඤ්චි තං කම්මං පයුත්තං කුක්කුච්චං උප්පාදිතං විප්පටිසාරියං ජනිතං, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අනන්තරාපයුත්තො පුග්ගලො සම්මත්තනියාමං ඔක්කමෙය්‍යා’’ති.

661. අනන්තරාපයුත්තො පුග්ගලො අභබ්බො සම්මත්තනියාමං ඔක්කමිතුන්ති? ආමන්තා. මාතා ජීවිතා වොරොපිතා… පිතා ජීවිතා වොරොපිතො… අරහා ජීවිතා වොරොපිතො… දුට්ඨෙන චිත්තෙන තථාගතස්ස ලොහිතං උප්පාදිතං… සඞ්ඝො භින්නොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අනන්තරාපයුත්තො පුග්ගලො තං කම්මං පටිසංහරිත්වා කුක්කුච්චං පටිවිනොදෙත්වා විප්පටිසාරියං පටිවිනෙත්වා [පටිවිනොදෙත්වා (සී. පී. ක.)] අභබ්බො සම්මත්තනියාමං ඔක්කමිතුන්ති? ආමන්තා. මාතා ජීවිතා වොරොපිතා… පිතා ජීවිතා වොරොපිතො…පෙ…. සඞ්ඝො භින්නොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අනන්තරාපයුත්තො පුග්ගලො තං කම්මං පටිසංහරිත්වා කුක්කුච්චං පටිවිනොදෙත්වා විප්පටිසාරියං පටිවිනෙත්වා අභබ්බො සම්මත්තනියාමං ඔක්කමිතුන්ති? ආමන්තා. නනු තං කම්මං පටිසංහටං කුක්කුච්චං පටිවිනොදිතං විප්පටිසාරියං පටිවිනීතන්ති? ආමන්තා. හඤ්චි තං කම්මං පටිසංහටං කුක්කුච්චං පටිවිනොදිතං විප්පටිසාරියං පටිවිනීතං, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අනන්තරාපයුත්තො පුග්ගලො තං කම්මං පටිසංහරිත්වා කුක්කුච්චං පටිවිනොදෙත්වා විප්පටිසාරියං පටිවිනෙත්වා අභබ්බො සම්මත්තනියාමං ඔක්කමිතු’’න්ති.

662. අනන්තරාපයුත්තො පුග්ගලො සම්මත්තනියාමං ඔක්කමෙය්‍යාති? ආමන්තා. නනු තං කම්මං පයුත්තො ආසීති? ආමන්තා. හඤ්චි තං කම්මං පයුත්තො ආසි, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අනන්තරාපයුත්තො පුග්ගලො සම්මත්තනියාමං ඔක්කමෙය්‍යා’’ති.

අනන්තරාපයුත්තකථා නිට්ඨිතා.

13. තෙරසමවග්ගො

(129) 4. නියතස්ස නියාමකථා

663. නියතො නියාමං ඔක්කමතීති? ආමන්තා. මිච්ඡත්තනියතො සම්මත්තනියාමං ඔක්කමති, සම්මත්තනියතො මිච්ඡත්තනියාමං ඔක්කමතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

නියතො නියාමං ඔක්කමතීති? ආමන්තා. පුබ්බෙ මග්ගං භාවෙත්වා පච්ඡා නියාමං ඔක්කමතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. පුබ්බෙ සොතාපත්තිමග්ගං භාවෙත්වා පච්ඡා සොතාපත්තිනියාමං ඔක්කමතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. පුබ්බෙ සකදාගාමි…පෙ…. අනාගාමි…පෙ…. අරහත්තමග්ගං භාවෙත්වා පච්ඡා අරහත්තනියාමං ඔක්කමතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

පුබ්බෙ සතිපට්ඨානං…පෙ…. සම්මප්පධානං… ඉද්ධිපාදං… ඉන්ද්‍රියං… බලං… බොජ්ඣඞ්ගං භාවෙත්වා පච්ඡා නියාමං ඔක්කමතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

664. න වත්තබ්බං – ‘‘නියතො නියාමං ඔක්කමතී’’ති? ආමන්තා. භබ්බො බොධිසත්තො තාය ජාතියා ධම්මං නාභිසමෙතුන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ. තෙන හි නියතො නියාමං ඔක්කමතීති.

නියතස්ස නියාමකථා නිට්ඨිතා.

13. තෙරසමවග්ගො

(130) 5. නිවුතකථා

665. නිවුතො නීවරණං ජහතීති? ආමන්තා. රත්තො රාගං ජහති, දුට්ඨො දොසං ජහති, මූළ්හො මොහං ජහති, කිලිට්ඨො කිලෙසෙ ජහතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. රාගෙන රාගං ජහති, දොසෙන දොසං ජහති, මොහෙන මොහං ජහති, කිලෙසෙහි කිලෙසෙ ජහතීති ? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

රාගො චිත්තසම්පයුත්තො, මග්ගො චිත්තසම්පයුත්තොති? ආමන්තා. ද්වින්නං ඵස්සානං…පෙ…. ද්වින්නං චිත්තානං සමොධානං හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. රාගො අකුසලො, මග්ගො කුසලොති? ආමන්තා.

කුසලාකුසලා සාවජ්ජානවජ්ජා හීනපණීතා කණ්හසුක්කසප්පටිභාගා ධම්මා සම්මුඛීභාවං ආගච්ඡන්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

666. කුසලාකුසලා සාවජ්ජානවජ්ජා හීනපණීතා කණ්හසුක්කසප්පටිභාගා ධම්මා සම්මුඛීභාවං ආගච්ඡන්තීති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘චත්තාරිමානි, භික්ඛවෙ, සුවිදූරවිදූරානි! කතමානි චත්තාරි? නභඤ්ච, භික්ඛවෙ, පථවී ච – ඉදං පඨමං සුවිදූරවිදූරං…පෙ.... තස්මා සතං ධම්මො අසබ්භි ආරකා’’ති. අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි න වත්තබ්බං – ‘‘කුසලාකුසලා…පෙ.... සම්මුඛීභාවං ආගච්ඡන්තී’’ති.

නිවුතො නීවරණං ජහතීති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘සො එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ පරිසුද්ධෙ පරියොදාතෙ අනඞ්ගණෙ විගතූපක්කිලෙසෙ මුදුභූතෙ කම්මනියෙ ඨිතෙ ආනෙඤ්ජප්පත්තෙ ආසවානං ඛයඤාණාය චිත්තං අභිනින්නාමෙතී’’ති! අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි න වත්තබ්බං – ‘‘නිවුතො නීවරණං ජහතී’’ති…පෙ.....

667. න වත්තබ්බං – ‘‘නිවුතො නීවරණං ජහතී’’ති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘තස්ස එවං ජානතො එවං පස්සතො කාමාසවාපි චිත්තං විමුච්චති…පෙ.... අවිජ්ජාසවාපි චිත්තං විමුච්චතී’’ති! අත්ථෙව සුත්තන්තොති ? ආමන්තා. තෙන හි නිවුතො නීවරණං ජහතීති.

නිවුතකථා නිට්ඨිතා.

13. තෙරසමවග්ගො

(131) 6. සම්මුඛීභූතකථා

668. සම්මුඛීභූතො සංයොජනං ජහතීති? ආමන්තා. රත්තො රාගං ජහති, දුට්ඨො දොසං ජහති, මූළ්හො මොහං ජහති, කිලිට්ඨො කිලෙසෙ ජහතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.... රාගෙන රාගං ජහති, දොසෙන දොසං ජහති, මොහෙන මොහං ජහති, කිලෙසෙහි කිලෙසෙ ජහතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

රාගො චිත්තසම්පයුත්තො, මග්ගො චිත්තසම්පයුත්තොති? ආමන්තා. ද්වින්නං ඵස්සානං…පෙ.... ද්වින්නං චිත්තානං සමොධානං හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.... රාගො අකුසලො, මග්ගො කුසලොති? ආමන්තා. කුසලාකුසලා සාවජ්ජානවජ්ජා හීනපණීතා කණ්හසුක්කසප්පටිභාගා ධම්මා සම්මුඛීභාවං ආගච්ඡන්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

669. කුසලාකුසලා…පෙ.... සම්මුඛීභාවං ආගච්ඡන්තීති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘චත්තාරිමානි, භික්ඛවෙ, සුවිදූරවිදූරානි! කතමානි චත්තාරි? නභඤ්ච, භික්ඛවෙ, පථවී ච – ඉදං පඨමං සුවිදූරවිදූරං…පෙ.... තස්මා සතං ධම්මො අසබ්භි ආරකා’’ති. අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි න වත්තබ්බං – ‘‘කුසලාකුසලා…පෙ.... සම්මුඛීභාවං ආගච්ඡන්තී’’ති.

සම්මුඛීභූතො සංයොජනං ජහතීති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘සො එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ…පෙ.... ආසවානං ඛයඤාණාය චිත්තං අභිනින්නාමෙතී’’ති! අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි න වත්තබ්බං – ‘‘සම්මුඛීභූතො සංයොජනං ජහතී’’ති.

670. න වත්තබ්බං – ‘‘සම්මුඛීභූතො සංයොජනං ජහතී’’ති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘තස්ස එවං ජානතො එවං පස්සතො කාමාසවාපි චිත්තං විමුච්චති…පෙ.... අවිජ්ජාසවාපි චිත්තං විමුච්චතී’’ති! අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි සම්මුඛීභූතො සංයොජනං ජහතීති.

සම්මුඛීභූතකථා නිට්ඨිතා.

13. තෙරසමවග්ගො

(132) 7. සමාපන්නො අස්සාදෙතිකථා

671. සමාපන්නො අස්සාදෙති, ඣානනිකන්ති ඣානාරම්මණාති? ආමන්තා. තං ඣානං තස්ස ඣානස්ස ආරම්මණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.... තං ඣානං තස්ස ඣානස්ස ආරම්මණන්ති? ආමන්තා. තෙන ඵස්සෙන තං ඵස්සං ඵුසති, තාය වෙදනාය තං වෙදනං වෙදෙති, තාය සඤ්ඤාය තං සඤ්ඤං සඤ්ජානාති, තාය චෙතනාය තං චෙතනං චෙතෙති, තෙන චිත්තෙන තං චිත්තං චින්තෙති, තෙන විතක්කෙන තං විතක්කං විතක්කෙති, තෙන විචාරෙන තං විචාරං විචාරෙති , තාය පීතියා තං පීතිං පියායති, තාය සතියා තං සතිං සරති, තාය පඤ්ඤාය තං පඤ්ඤං පජානාතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.....

ඣානනිකන්ති චිත්තසම්පයුත්තා, ඣානං චිත්තසම්පයුත්තන්ති? ආමන්තා. ද්වින්නං ඵස්සානං…පෙ.… ද්වින්නං චිත්තානං සමොධානං හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

ඣානනිකන්ති අකුසලං, ඣානං කුසලන්ති? ආමන්තා. කුසලාකුසලා සාවජ්ජානවජ්ජා හීනපණීතා කණ්හසුක්කසප්පටිභාගා ධම්මා සම්මුඛීභාවං ආගච්ඡන්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

672. කුසලාකුසලා සාවජ්ජානවජ්ජා හීනපණීතා කණ්හසුක්කසප්පටිභාගා ධම්මා සම්මුඛීභාවං ආගච්ඡන්තීති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ''චත්තාරිමානි, භික්ඛවෙ, සුවිදූරවිදූරානි! කතමානි චත්තාරි? නභඤ්ච, භික්ඛවෙ, පථවී ච – ඉදං පඨමං සුවිදූරවිදූරං…පෙ.… තස්මා සතං ධම්මො අසබ්භි ආරකා''ති. අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි න වත්තබ්බං – ''කුසලාකුසලා සාවජ්ජානවජ්ජා හීනපණීතා කණ්හසුක්කසප්පටිභාගා ධම්මා සම්මුඛීභාවං ආගච්ඡන්තී''ති.

673. න වත්තබ්බං – ''සමාපන්නො අස්සාදෙති, ඣානනිකන්ති ඣානාරම්මණා''ති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ''ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු විවිච්චෙව කාමෙහි විවිච්ච අකුසලෙහි ධම්මෙහි පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති, සො තං අස්සාදෙති තං නිකාමෙති තෙන ච විත්තිං ආපජ්ජති; විතක්කවිචාරානං වූපසමා…පෙ.… දුතියං ඣානං…පෙ.… තතියං ඣානං…පෙ.… චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති , සො තං අස්සාදෙති තං නිකාමෙති තෙන ච විත්තිං ආපජ්ජතී''ති [අ. නි. 4.123]! අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි සමාපන්නො අස්සාදෙති, ඣානනිකන්ති ඣානාරම්මණාති.

සමාපන්නො අස්සාදෙතිකථා නිට්ඨිතා.

13. තෙරසමවග්ගො

(133) 8. අසාතරාගකථා

674. අත්ථි අසාතරාගොති? ආමන්තා. දුක්ඛාභිනන්දිනො සත්තා, අත්ථි කෙචි දුක්ඛං පත්ථෙන්ති පිහෙන්ති එසන්ති ගවෙසන්ති පරියෙසන්ති, දුක්ඛං අජ්ඣොසාය තිට්ඨන්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… නනු සුඛාභිනන්දිනො සත්තා, අත්ථි කෙචි සුඛං පත්ථෙන්ති පිහෙන්ති එසන්ති ගවෙසන්ති පරියෙසන්ති, සුඛං අජ්ඣොසාය තිට්ඨන්තීති? ආමන්තා. හඤ්චි සුඛාභිනන්දිනො සත්තා, අත්ථි කෙචි සුඛං පත්ථෙන්ති පිහෙන්ති එසන්ති ගවෙසන්ති පරියෙසන්ති, සුඛං අජ්ඣොසාය තිට්ඨන්ති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''අත්ථි අසාතරාගො''ති.

අත්ථි අසාතරාගොති? ආමන්තා. දුක්ඛාය වෙදනාය රාගානුසයො අනුසෙති, සුඛාය වෙදනාය පටිඝානුසයො අනුසෙතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… නනු සුඛාය වෙදනාය රාගානුසයො අනුසෙති, දුක්ඛාය වෙදනාය පටිඝානුසයො අනුසෙතීති? ආමන්තා. හඤ්චි සුඛාය වෙදනාය රාගානුසයො අනුසෙති, දුක්ඛාය වෙදනාය පටිඝානුසයො අනුසෙති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''අත්ථි අසාතරාගො''ති.

675. න වත්තබ්බං – ''අත්ථි අසාතරාගො''ති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ''සො එවං අනුරොධවිරොධං සමාපන්නො යං කිඤ්චි වෙදනං වෙදයති සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා, සො තං වෙදනං අභිනන්දති අභිවදති අජ්ඣොසාය තිට්ඨතී''ති [ම. නි. 3.409 මහාතණ්හාසඞ්ඛයෙ]! අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි අත්ථි අසාතරාගොති.

අසාතරාගකථා නිට්ඨිතා.

13. තෙරසමවග්ගො

(134) 9. ධම්මතණ්හා අබ්‍යාකතාතිකථා

676. ධම්මතණ්හා අබ්‍යාකතාති? ආමන්තා. විපාකාබ්‍යාකතා කිරියාබ්‍යාකතා රූපං නිබ්බානං චක්ඛායතනං…පෙ.… ඵොට්ඨබ්බායතනන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

ධම්මතණ්හා අබ්‍යාකතාති? ආමන්තා. රූපතණ්හා අබ්‍යාකතාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ …පෙ.… ධම්මතණ්හා අබ්‍යාකතාති? ආමන්තා. සද්දතණ්හා…පෙ.… ගන්ධතණ්හා…පෙ.… රසතණ්හා…පෙ.… ඵොට්ඨබ්බතණ්හා අබ්‍යාකතාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

රූපතණ්හා අකුසලාති? ආමන්තා. ධම්මතණ්හා අකුසලාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… සද්දතණ්හා…පෙ.… ඵොට්ඨබ්බතණ්හා අකුසලාති? ආමන්තා. ධම්මතණ්හා අකුසලාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

677. ධම්මතණ්හා අබ්‍යාකතාති? ආමන්තා. නනු තණ්හා අකුසලා වුත්තා භගවතාති? ආමන්තා. හඤ්චි තණ්හා අකුසලා වුත්තා භගවතා, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘ධම්මතණ්හා අබ්‍යාකතා’’ති.

ධම්මතණ්හා අබ්‍යාකතාති? ආමන්තා. නනු ලොභො අකුසලො වුත්තො භගවතා, ධම්මතණ්හා ලොභොති? ආමන්තා. හඤ්චි ලොභො අකුසලො වුත්තො භගවතා, ධම්මතණ්හා ලොභො, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘ධම්මතණ්හා අබ්‍යාකතා’’ති.

678. ධම්මතණ්හා ලොභො අබ්‍යාකතොති? ආමන්තා . රූපතණ්හා ලොභො අබ්‍යාකතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. ධම්මතණ්හා ලොභො අබ්‍යාකතොති? ආමන්තා. සද්දතණ්හා…පෙ…. ඵොට්ඨබ්බතණ්හා ලොභො අබ්‍යාකතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

රූපතණ්හා ලොභො අකුසලොති? ආමන්තා. ධම්මතණ්හා ලොභො අකුසලොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සද්දතණ්හා…පෙ…. ඵොට්ඨබ්බතණ්හා ලොභො අකුසලොති? ආමන්තා. ධම්මතණ්හා ලොභො අකුසලොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

679. ධම්මතණ්හා අබ්‍යාකතාති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘යායං තණ්හා පොනොබ්භවිකා නන්දීරාගසහගතා තත්‍රතත්‍රාභිනන්දිනී, සෙය්‍යථිදං – කාමතණ්හා, භවතණ්හා, විභවතණ්හා’’ති [මහාව. 14; දී. නි. 2.400]! අත්ථෙව සුත්තන්තොති ? ආමන්තා. තෙන හි න වත්තබ්බං – ‘‘ධම්මතණ්හා අබ්‍යාකතා’’ති.

680. න වත්තබ්බං – ‘‘ධම්මතණ්හා අබ්‍යාකතා’’ති? ආමන්තා. නනු සා ධම්මතණ්හාති? ආමන්තා. හඤ්චි සා ධම්මතණ්හා, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘ධම්මතණ්හා අබ්‍යාකතා’’ති.

ධම්මතණ්හා අබ්‍යාකතාතිකථා නිට්ඨිතා.

13. තෙරසමවග්ගො

(135) 10. ධම්මතණ්හා න දුක්ඛසමුදයොතිකථා

681. ධම්මතණ්හා න දුක්ඛසමුදයොති? ආමන්තා. රූපතණ්හා න දුක්ඛසමුදයොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. ධම්මතණ්හා න දුක්ඛසමුදයොති? ආමන්තා. සද්දතණ්හා…පෙ…. ගන්ධතණ්හා…පෙ…. රසතණ්හා…පෙ…. ඵොට්ඨබ්බතණ්හා න දුක්ඛසමුදයොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

රූපතණ්හා දුක්ඛසමුදයොති? ආමන්තා. ධම්මතණ්හා දුක්ඛසමුදයොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සද්දතණ්හා…පෙ…. ගන්ධතණ්හා…පෙ…. රසතණ්හා…පෙ…. ඵොට්ඨබ්බතණ්හා දුක්ඛසමුදයොති? ආමන්තා. ධම්මතණ්හා දුක්ඛසමුදයොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

682. ධම්මතණ්හා න දුක්ඛසමුදයොති? ආමන්තා. නනු තණ්හා දුක්ඛසමුදයො වුත්තො භගවතාති? ආමන්තා. හඤ්චි තණ්හා දුක්ඛසමුදයො වුත්තො භගවතා, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘ධම්මතණ්හා න දුක්ඛසමුදයො’’ති. ධම්මතණ්හා න දුක්ඛසමුදයොති? ආමන්තා. නනු ලොභො දුක්ඛසමුදයො වුත්තො භගවතා, ධම්මතණ්හා ලොභොති? ආමන්තා. හඤ්චි ලොභො දුක්ඛසමුදයො වුත්තො භගවතා, ධම්මතණ්හා ලොභො, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘ධම්මතණ්හා න දුක්ඛසමුදයො’’ති.

683. ධම්මතණ්හා ලොභො, න දුක්ඛසමුදයොති? ආමන්තා. රූපතණ්හා ලොභො, න දුක්ඛසමුදයොති ? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. ධම්මතණ්හා ලොභො, න දුක්ඛසමුදයොති? ආමන්තා. සද්දතණ්හා…පෙ…. ගන්ධතණ්හා…පෙ.… රසතණ්හා…පෙ…. ඵොට්ඨබ්බතණ්හා ලොභො, න දුක්ඛසමුදයොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

රූපතණ්හා ලොභො දුක්ඛසමුදයොති? ආමන්තා. ධම්මතණ්හා ලොභො දුක්ඛසමුදයොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සද්දතණ්හා…පෙ…. ඵොට්ඨබ්බතණ්හා ලොභො දුක්ඛසමුදයොති? ආමන්තා. ධම්මතණ්හා ලොභො දුක්ඛසමුදයොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

684. ධම්මතණ්හා න දුක්ඛසමුදයොති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘යායං තණ්හා පොනොබ්භවිකා නන්දීරාගසහගතා තත්‍රතත්‍රාභිනන්දිනී, සෙය්‍යථිදං – කාමතණ්හා, භවතණ්හා, විභවතණ්හා’’ති! අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි න වත්තබ්බං – ‘‘ධම්මතණ්හා න දුක්ඛසමුදයො’’ති.

685. න වත්තබ්බං – ‘‘ධම්මතණ්හා න දුක්ඛසමුදයො’’ති? ආමන්තා. නනු සා ධම්මතණ්හාති? ආමන්තා. හඤ්චි සා ධම්මතණ්හා, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘ධම්මතණ්හා න දුක්ඛසමුදයො’’ති.

ධම්මතණ්හා න දුක්ඛසමුදයොතිකථා නිට්ඨිතා.

තෙරසමවග්ගො.

තස්සුද්දානං –

කප්පට්ඨො කප්පං තිට්ඨෙය්‍ය, කප්පට්ඨො කුසලං චිත්තං න පටිලභෙය්‍ය, අනන්තරාපයුත්තො පුග්ගලො සම්මත්තනියාමං ඔක්කමෙය්‍ය, නියතො නියාමං ඔක්කමති, නිවුතො නීවරණං ජහති, සම්මුඛීභූතො සංයොජනං ජහති, ඣානනිකන්ති, අසාතරාගො, ධම්මතණ්හා අබ්‍යාකතා, ධම්මතණ්හා න දුක්ඛසමුදයොති.

14. චුද්දසමවග්ගො

(136) 1. කුසලාකුසලපටිසන්දහනකථා

686. අකුසලමූලං පටිසන්දහති කුසලමූලන්ති? ආමන්තා. යා අකුසලස්ස උප්පාදාය ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධි, සාව කුසලස්ස උප්පාදාය ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අකුසලමූලං පටිසන්දහති කුසලමූලං, න වත්තබ්බං – ‘‘යා අකුසලස්ස උප්පාදාය ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධි, සාව කුසලස්ස උප්පාදාය ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධී’’ති? ආමන්තා. කුසලං අනාවට්ටෙන්තස්ස [අනාවට්ටන්තස්ස (සී. පී. ක.), අනාවජ්ජන්තස්ස (සයා. කං.)] උප්පජ්ජති …පෙ…. අප්පණිදහන්තස්ස උප්පජ්ජතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. නනු කුසලං ආවට්ටෙන්තස්ස උප්පජ්ජති…පෙ…. පණිදහන්තස්ස උප්පජ්ජතීති? ආමන්තා. හඤ්චි කුසලං ආවට්ටෙන්තස්ස උප්පජ්ජති…පෙ…. පණිදහන්තස්ස උප්පජ්ජති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අකුසලමූලං පටිසන්දහති කුසලමූල’’න්ති.

687. අකුසලමූලං පටිසන්දහති කුසලමූලන්ති? ආමන්තා. අකුසලමූලං අයොනිසො මනසිකරොතො උප්පජ්ජතීති? ආමන්තා. කුසලං අයොනිසො මනසිකරොතො උප්පජ්ජතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. නනු කුසලං යොනිසො මනසිකරොතො උප්පජ්ජතීති? ආමන්තා. හඤ්චි කුසලං යොනිසො මනසිකරොතො උප්පජ්ජති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අකුසලමූලං පටිසන්දහති කුසලමූල’’න්ති.

අකුසලමූලං පටිසන්දහති කුසලමූලන්ති? ආමන්තා. කාමසඤ්ඤාය අනන්තරා නෙක්ඛම්මසඤ්ඤා උප්පජ්ජති, බ්‍යාපාදසඤ්ඤාය අනන්තරා අබ්‍යාපාදසඤ්ඤා උප්පජ්ජති, විහිංසාසඤ්ඤාය අනන්තරා අවිහිංසාසඤ්ඤා උප්පජ්ජති, බ්‍යාපාදස්ස අනන්තරා මෙත්තා උප්පජ්ජති, විහිංසාය අනන්තරා කරුණා උප්පජ්ජති, අරතියා අනන්තරා මුදිතා උප්පජ්ජති, පටිඝස්ස අනන්තරා උපෙක්ඛා උප්පජ්ජතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

688. කුසලමූලං පටිසන්දහති අකුසලමූලන්ති? ආමන්තා. යා කුසලස්ස උප්පාදාය ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධි, සාව අකුසලස්ස උප්පාදාය ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

කුසලමූලං පටිසන්දහති අකුසලමූලං, න වත්තබ්බං – ‘‘යා කුසලස්ස උප්පාදාය ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධි, සාව අකුසලස්ස උප්පාදාය ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධී’’ති? ආමන්තා. අකුසලං අනාවට්ටෙන්තස්ස උප්පජ්ජති…පෙ…. අප්පණිදහන්තස්ස උප්පජ්ජතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. නනු අකුසලං ආවට්ටෙන්තස්ස උප්පජ්ජති…පෙ…. පණිදහන්තස්ස උප්පජ්ජතීති? ආමන්තා. හඤ්චි අකුසලං ආවට්ටෙන්තස්ස උප්පජ්ජති…පෙ…. පණිදහන්තස්ස උප්පජ්ජති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘කුසලමූලං පටිසන්දහති අකුසලමූල’’න්ති.

689. කුසලමූලං පටිසන්දහති අකුසලමූලන්ති? ආමන්තා. කුසලං යොනිසො මනසිකරොතො උප්පජ්ජතීති? ආමන්තා. අකුසලං යොනිසො මනසිකරොතො උප්පජ්ජතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. නනු අකුසලං අයොනිසො මනසිකරොතො උප්පජ්ජතීති? ආමන්තා. හඤ්චි අකුසලං අයොනිසො මනසිකරොතො උප්පජ්ජති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘කුසලමූලං පටිසන්දහති අකුසලමූල’’න්ති.

කුසලමූලං පටිසන්දහති අකුසලමූලන්ති? ආමන්තා. නෙක්ඛම්මසඤ්ඤාය අනන්තරා කාමසඤ්ඤා උප්පජ්ජති, අබ්‍යාපාදසඤ්ඤාය අනන්තරා බ්‍යාපාදසඤ්ඤා උප්පජ්ජති, අවිහිංසාසඤ්ඤාය අනන්තරා විහිංසාසඤ්ඤා උප්පජ්ජති, මෙත්තාය අනන්තරා බ්‍යාපාදො උප්පජ්ජති, කරුණාය අනන්තරා විහිංසා උප්පජ්ජති, මුදිතාය අනන්තරා අරති උප්පජ්ජති, උපෙක්ඛාය අනන්තරා පටිඝං උප්පජ්ජතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

690. න වත්තබ්බං – ‘‘අකුසලමූලං පටිසන්දහති කුසලමූලං, කුසලමූලං පටිසන්දහති අකුසලමූල’’න්ති? ආමන්තා. නනු යස්මිංයෙව වත්ථුස්මිං රජ්ජති තස්මිඤ්ඤෙව වත්ථුස්මිං විරජ්ජති, යස්මිංයෙව වත්ථුස්මිං විරජ්ජති තස්මිඤ්ඤෙව වත්ථුස්මිං රජ්ජතීති? ආමන්තා. හඤ්චි යස්මිඤ්ඤෙව වත්ථුස්මිං රජ්ජති තස්මිඤ්ඤෙව වත්ථුස්මිං විරජ්ජති, යස්මිඤ්ඤෙව වත්ථුස්මිං විරජ්ජති තස්මිඤ්ඤෙව වත්ථුස්මිං රජ්ජති, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අකුසලමූලං පටිසන්දහති කුසලමූලං, කුසලමූලං පටිසන්දහති අකුසලමූල’’න්ති.

කුසලාකුසලපටිසන්දහනකථා නිට්ඨිතා.

14. චුද්දසමවග්ගො

(137) 2. සළායතනුප්පත්තිකථා

691. සළායතනං අපුබ්බං අචරිමං මාතුකුච්ඡිස්මිං සණ්ඨාතීති? ආමන්තා. සබ්බඞ්ගපච්චඞ්ගී අහීනින්ද්‍රියො මාතුකුච්ඡිස්මිං ඔක්කමතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

උපපත්තෙසියෙන චිත්තෙන චක්ඛායතනං සණ්ඨාතීති? ආමන්තා. උපපත්තෙසියෙන චිත්තෙන හත්ථා සණ්ඨන්ති, පාදා සණ්ඨන්ති, සීසං සණ්ඨාති, කණ්ණො සණ්ඨාති, නාසිකා සණ්ඨාති, මුඛං සණ්ඨාති, දන්තා සණ්ඨන්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

උපපත්තෙසියෙන චිත්තෙන සොතායතනං…පෙ.… ඝානායතනං…පෙ.… ජිව්හායතනං සණ්ඨාතීති? ආමන්තා. උපපත්තෙසියෙන චිත්තෙන හත්ථා සණ්ඨන්ති, පාදා සණ්ඨන්ති, සීසං සණ්ඨාති, කණ්ණො සණ්ඨාති, නාසිකා සණ්ඨාති, මුඛං සණ්ඨාති, දන්තා සණ්ඨන්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

692. මාතුකුච්ඡිගතස්ස පච්ඡා චක්ඛායතනං උප්පජ්ජතීති? ආමන්තා. මාතුකුච්ඡිස්මිං චක්ඛුපටිලාභාය කම්මං කරොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… මාතුකුච්ඡිගතස්ස පච්ඡා සොතායතනං…පෙ.… ඝානායතනං…පෙ.… ජිව්හායතනං උප්පජ්ජතීති? ආමන්තා. මාතුකුච්ඡිස්මිං ජිව්හාපටිලාභාය කම්මං කරොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

මාතුකුච්ඡිගතස්ස පච්ඡා කෙසා ලොමා නඛා දන්තා අට්ඨී උප්පජ්ජන්තීති? ආමන්තා. මාතුකුච්ඡිස්මිං අට්ඨීපටිලාභාය කම්මං කරොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

න වත්තබ්බං – ‘‘මාතුකුච්ඡිගතස්ස පච්ඡා කෙසා ලොමා නඛා දන්තා අට්ඨී උප්පජ්ජන්තී’’ති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා –

‘‘පඨමං කලලං හොති, කලලා හොති අබ්බුදං;
අබ්බුදා ජායතෙ පෙසි [පෙසී (ස්‍යා. කං. පී.)], පෙසි නිබ්බත්තතෙ [නිබ්බත්තතී (සී. ස්‍යා., සං. නි. 1.235), නිබ්බත්තති (පී. ක.)] ඝනො;
ඝනා පසාඛා ජායන්ති, කෙසා ලොමා නඛාපි ච.

‘‘යඤ්චස්ස භුඤ්ජති මාතා, අන්නං පානඤ්ච භොජනං;
තෙන සො තත්ථ යාපෙති, මාතුකුච්ඡිගතො නරො’’ති [සං. නි. 1.235].

අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි මාතුකුච්ඡිගතස්ස පච්ඡා කෙසා ලොමා නඛා දන්තා අට්ඨී උප්පජ්ජන්තීති.

සළායතනුප්පත්තිකථා නිට්ඨිතා.

14. චුද්දසමවග්ගො

(138) 3. අනන්තරපච්චයකථා

693. චක්ඛුවිඤ්ඤාණස්ස අනන්තරා සොතවිඤ්ඤාණං උප්පජ්ජතීති? ආමන්තා. යා චක්ඛුවිඤ්ඤාණස්ස උප්පාදාය ආවට්ටනා…පෙ.… පණිධි, සාව සොතවිඤ්ඤාණස්ස උප්පාදාය ආවට්ටනා…පෙ.… පණිධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

චක්ඛුවිඤ්ඤාණස්ස අනන්තරා සොතවිඤ්ඤාණං උප්පජ්ජති, න වත්තබ්බං – ‘‘යා චක්ඛුවිඤ්ඤාණස්ස උප්පාදාය ආවට්ටනා…පෙ.… පණිධි, සාව සොතවිඤ්ඤාණස්ස උප්පාදාය ආවට්ටනා…පෙ.… පණිධීති? ආමන්තා. සොතවිඤ්ඤාණං අනාවට්ටෙන්තස්ස උප්පජ්ජති…පෙ.… අප්පණිදහන්තස්ස උප්පජ්ජතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… නනු සොතවිඤ්ඤාණං ආවට්ටෙන්තස්ස උප්පජ්ජති…පෙ.… පණිදහන්තස්ස උප්පජ්ජතීති, ආමන්තා. හඤ්චි සොතවිඤ්ඤාණං ආවට්ටෙන්තස්ස උප්පජ්ජති…පෙ.… පණිදහන්තස්ස උප්පජ්ජති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘චක්ඛුවිඤ්ඤාණස්ස අනන්තරා සොතවිඤ්ඤාණං උප්පජ්ජතී’’ති.

694. චක්ඛුවිඤ්ඤාණස්ස අනන්තරා සොතවිඤ්ඤාණං උප්පජ්ජතීති? ආමන්තා. චක්ඛුවිඤ්ඤාණං රූපනිමිත්තං මනසිකරොතො උප්පජ්ජතීති ? ආමන්තා. සොතවිඤ්ඤාණං රූපනිමිත්තං මනසිකරොතො උප්පජ්ජතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

චක්ඛුවිඤ්ඤාණං රූපාරම්මණඤ්ඤෙව න අඤ්ඤාරම්මණන්ති? ආමන්තා. සොතවිඤ්ඤාණං රූපාරම්මණඤ්ඤෙව න අඤ්ඤාරම්මණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

චක්ඛුඤ්ච පටිච්ච රූපෙ ච උප්පජ්ජති චක්ඛුවිඤ්ඤාණන්ති? ආමන්තා. චක්ඛුඤ්ච පටිච්ච රූපෙ ච උප්පජ්ජති සොතවිඤ්ඤාණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

චක්ඛුඤ්ච පටිච්ච රූපෙ ච උප්පජ්ජති සොතවිඤ්ඤාණන්ති? ආමන්තා. ''චක්ඛුඤ්ච පටිච්ච රූපෙ ච උප්පජ්ජති සොතවිඤ්ඤාණ''න්ති – අත්ථෙව සුත්තන්තොති? නත්ථි. ''චක්ඛුඤ්ච පටිච්ච රූපෙ ච උප්පජ්ජති චක්ඛුවිඤ්ඤාණ''න්ති – අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. හඤ්චි ''චක්ඛුඤ්ච පටිච්ච රූපෙ ච උප්පජ්ජති චක්ඛුවිඤ්ඤාණ''න්ති – අත්ථෙව සුත්තන්තො, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''චක්ඛුඤ්ච පටිච්ච රූපෙ ච උප්පජ්ජති සොතවිඤ්ඤාණ''න්ති.

චක්ඛුවිඤ්ඤාණස්ස අනන්තරා සොතවිඤ්ඤාණං උප්පජ්ජතීති? ආමන්තා. තඤ්ඤෙව චක්ඛුවිඤ්ඤාණං තං සොතවිඤ්ඤාණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

695. සොතවිඤ්ඤාණස්ස අනන්තරා ඝානවිඤ්ඤාණං උප්පජ්ජති…පෙ…. ඝානවිඤ්ඤාණස්ස අනන්තරා ජිව්හාවිඤ්ඤාණං උප්පජ්ජති…පෙ…. ජිව්හාවිඤ්ඤාණස්ස අනන්තරා කායවිඤ්ඤාණං උප්පජ්ජතීති? ආමන්තා. යා ජිව්හාවිඤ්ඤාණස්ස උප්පාදාය ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධි, සාව කායවිඤ්ඤාණස්ස උප්පාදාය ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති ? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. ජිව්හාවිඤ්ඤාණස්ස අනන්තරා කායවිඤ්ඤාණං උප්පජ්ජති, න වත්තබ්බං – ''යා ජිව්හාවිඤ්ඤාණස්ස උප්පාදාය ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධි, සාව කායවිඤ්ඤාණස්ස උප්පාදාය ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධී''ති? ආමන්තා. කායවිඤ්ඤාණං අනාවට්ටෙන්තස්ස උප්පජ්ජති…පෙ…. අප්පණිදහන්තස්ස උප්පජ්ජතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. නනු කායවිඤ්ඤාණං ආවට්ටෙන්තස්ස උප්පජ්ජති…පෙ…. පණිදහන්තස්ස උප්පජ්ජතීති? ආමන්තා. හඤ්චි කායවිඤ්ඤාණං ආවට්ටෙන්තස්ස උප්පජ්ජති…පෙ…. පණිදහන්තස්ස උප්පජ්ජති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''ජිව්හාවිඤ්ඤාණස්ස අනන්තරා කායවිඤ්ඤාණං උප්පජ්ජතී''ති.

696. ජිව්හාවිඤ්ඤාණස්ස අනන්තරා කායවිඤ්ඤාණං උප්පජ්ජතීති? ආමන්තා. ජිව්හාවිඤ්ඤාණං රසනිමිත්තං මනසිකරොතො උප්පජ්ජතීති? ආමන්තා. කායවිඤ්ඤාණං රසනිමිත්තං මනසිකරොතො උප්පජ්ජතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

ජිව්හාවිඤ්ඤාණං රසාරම්මණඤ්ඤෙව න අඤ්ඤාරම්මණන්ති? ආමන්තා. කායවිඤ්ඤාණං රසාරම්මණඤ්ඤෙව න අඤ්ඤාරම්මණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

ජිව්හඤ්ච පටිච්ච රසෙ ච උප්පජ්ජති ජිව්හාවිඤ්ඤාණන්ති? ආමන්තා. ජිව්හඤ්ච පටිච්ච රසෙ ච උප්පජ්ජති කායවිඤ්ඤාණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

ජිව්හඤ්ච පටිච්ච රසෙ ච උප්පජ්ජති කායවිඤ්ඤාණන්ති? ආමන්තා. ''ජිව්හඤ්ච පටිච්ච රසෙ ච උප්පජ්ජති කායවිඤ්ඤාණ''න්ති – අත්ථෙව සුත්තන්තොති? නත්ථි. ''ජිව්හඤ්ච පටිච්ච රසෙ ච උප්පජ්ජති ජිව්හාවිඤ්ඤාණ''න්ති – අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. හඤ්චි ''ජිව්හඤ්ච පටිච්ච රසෙ ච උප්පජ්ජති ජිව්හාවිඤ්ඤාණ''න්ති – අත්ථෙව සුත්තන්තොති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''ජිව්හඤ්ච පටිච්ච රසෙ ච උප්පජ්ජති කායවිඤ්ඤාණ''න්ති.

ජිව්හාවිඤ්ඤාණස්ස අනන්තරා කායවිඤ්ඤාණං උප්පජ්ජතීති? ආමන්තා. තඤ්ඤෙව ජිව්හාවිඤ්ඤාණං තං කායවිඤ්ඤාණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

697. න වත්තබ්බං – ''පඤ්චවිඤ්ඤාණා අඤ්ඤමඤ්ඤස්ස සමනන්තරා උප්පජ්ජන්තී''ති? ආමන්තා. නනු අත්ථි කොචි නච්චති ගායති වාදෙති, රූපඤ්ච පස්සති, සද්දඤ්ච සුණාති, ගන්ධඤ්ච ඝායති, රසඤ්ච සායති, ඵොට්ඨබ්බඤ්ච ඵුසතීති? ආමන්තා. හඤ්චි අත්ථි කොචි නච්චති ගායති වාදෙති, රූපඤ්ච පස්සති, සද්දඤ්ච සුණාති, ගන්ධඤ්ච ඝායති, රසඤ්ච සායති, ඵොට්ඨබ්බඤ්ච ඵුසති, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''පඤ්චවිඤ්ඤාණා අඤ්ඤමඤ්ඤස්ස සමනන්තරා උප්පජ්ජන්තී''ති.

අනන්තරපච්චයකථා නිට්ඨිතා.

14. චුද්දසමවග්ගො

(139) 4. අරියරූපකථා

698. අරියරූපං මහාභූතානං උපාදායාති? ආමන්තා. අරියරූපං කුසලන්ති? ආමන්තා. මහාභූතා කුසලාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ …පෙ…. මහාභූතා අබ්‍යාකතාති? ආමන්තා. අරියරූපං අබ්‍යාකතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අරියරූපං මහාභූතානං උපාදායාති? ආමන්තා. අරියරූපං අනාසවං අසංයොජනියං අගන්ථනියං අනොඝනියං අයොගනියං අනීවරණියං අපරාමට්ඨං අනුපාදානියං අසංකිලෙසියන්ති? ආමන්තා. මහාභූතා අනාසවා…පෙ….

අසංකිලෙසියාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. මහාභූතා සාසවා සංයොජනියා…පෙ…. සංකිලෙසියාති? ආමන්තා. අරියරූපං සාසවං සංයොජනියං…පෙ…. සංකිලෙසියන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

699. න වත්තබ්බං – ‘‘අරියරූපං මහාභූතානං උපාදායා’’ති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘යං කිඤ්චි, භික්ඛවෙ, රූපං චත්තාරි මහාභූතානි චතුන්නඤ්ච මහාභූතානං උපාදායරූප’’න්ති [ම. නි. 1.347; අ. නි. 11.15]! අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි අරියරූපං මහාභූතානං උපාදායාති.

අරියරූපකථා නිට්ඨිතා.

14. චුද්දසමවග්ගො

(140) 5. අඤ්ඤො අනුසයොතිකථා

700. අඤ්ඤො කාමරාගානුසයො අඤ්ඤං කාමරාගපරියුට්ඨානන්ති? ආමන්තා. අඤ්ඤො කාමරාගො අඤ්ඤං කාමරාගපරියුට්ඨානන්ති ? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. ස්වෙව කාමරාගො තං කාමරාගපරියුට්ඨානන්ති? ආමන්තා. ස්වෙව කාමරාගානුසයො තං කාමරාගපරියුට්ඨානන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අඤ්ඤො පටිඝානුසයො අඤ්ඤං පටිඝපරියුට්ඨානන්ති? ආමන්තා. අඤ්ඤං පටිඝං අඤ්ඤං පටිඝපරියුට්ඨානන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. තඤ්ඤෙව පටිඝං තං පටිඝපරියුට්ඨානන්ති? ආමන්තා. ස්වෙව පටිඝානුසයො තං පටිඝපරියුට්ඨානන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අඤ්ඤො මානානුසයො අඤ්ඤං මානපරියුට්ඨානන්ති? ආමන්තා. අඤ්ඤො මානො අඤ්ඤං මානපරියුට්ඨානන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. ස්වෙව මානො තං මානපරියුට්ඨානන්ති? ආමන්තා. ස්වෙව මානානුසයො තං මානපරියුට්ඨානන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අඤ්ඤො දිට්ඨානුසයො අඤ්ඤං දිට්ඨිපරියුට්ඨානන්ති? ආමන්තා. අඤ්ඤා දිට්ඨි අඤ්ඤං දිට්ඨිපරියුට්ඨානන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සාව දිට්ඨි තං දිට්ඨිපරියුට්ඨානන්ති? ආමන්තා. ස්වෙව දිට්ඨානුසයො තං දිට්ඨිපරියුට්ඨානන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අඤ්ඤො විචිකිච්ඡානුසයො අඤ්ඤං විචිකිච්ඡාපරියුට්ඨානන්ති? ආමන්තා. අඤ්ඤා විචිකිච්ඡා අඤ්ඤං විචිකිච්ඡාපරියුට්ඨානන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සාව විචිකිච්ඡා තං විචිකිච්ඡාපරියුට්ඨානන්ති? ආමන්තා. ස්වෙව විචිකිච්ඡානුසයො තං විචිකිච්ඡාපරියුට්ඨානන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අඤ්ඤො භවරාගානුසයො අඤ්ඤං භවරාගපරියුට්ඨානන්ති? ආමන්තා. අඤ්ඤො භවරාගො අඤ්ඤං භවරාගපරියුට්ඨානන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. ස්වෙව භවරාගො තං භවරාගපරියුට්ඨානන්ති? ආමන්තා. ස්වෙව භවරාගානුසයො තං භවරාගපරියුට්ඨානන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අඤ්ඤො අවිජ්ජානුසයො අඤ්ඤං අවිජ්ජාපරියුට්ඨානන්ති? ආමන්තා. අඤ්ඤා අවිජ්ජා අඤ්ඤං අවිජ්ජාපරියුට්ඨානන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සාව අවිජ්ජා තං අවිජ්ජාපරියුට්ඨානන්ති? ආමන්තා. ස්වෙව අවිජ්ජානුසයො තං අවිජ්ජාපරියුට්ඨානන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

701. න වත්තබ්බං – ‘‘අඤ්ඤො අනුසයො අඤ්ඤං පරියුට්ඨාන’’න්ති? ආමන්තා . පුථුජ්ජනො කුසලාබ්‍යාකතෙ චිත්තෙ වත්තමානෙ ‘‘සානුසයො’’ති වත්තබ්බොති? ආමන්තා. ‘‘පරියුට්ඨිතො’’ති වත්තබ්බොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ. තෙන හි අඤ්ඤො අනුසයො අඤ්ඤං පරියුට්ඨානන්ති. පුථුජ්ජනො කුසලාබ්‍යාකතෙ චිත්තෙ වත්තමානෙ ‘‘සරාගො’’ති වත්තබ්බොති? ආමන්තා. ‘‘පරියුට්ඨිතො’’ති වත්තබ්බොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ. තෙන හි අඤ්ඤො රාගො අඤ්ඤං පරියුට්ඨානන්ති.

අඤ්ඤො අනුසයොතිකථා නිට්ඨිතා.

14. චුද්දසමවග්ගො

(141) 6. පරියුට්ඨානං චිත්තවිප්පයුත්තන්තිකථා

702. පරියුට්ඨානං චිත්තවිප්පයුත්තන්ති? ආමන්තා. රූපං නිබ්බානං චක්ඛායතනං…පෙ…. ඵොට්ඨබ්බායතනන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. පරියුට්ඨානං චිත්තවිප්පයුත්තන්ති? ආමන්තා. නත්ථි සරාගං චිත්තං සදොසං චිත්තං සමොහං චිත්තං…පෙ…. අකුසලං චිත්තං සංකිලිට්ඨං චිත්තන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. නනු අත්ථි සරාගං චිත්තං සදොසං චිත්තං සමොහං චිත්තං…පෙ…. අකුසලං චිත්තං සංකිලිට්ඨං චිත්තන්ති? ආමන්තා.

හඤ්චි අත්ථි සරාගං චිත්තං සදොසං චිත්තං සමොහං චිත්තං…පෙ…. අකුසලං චිත්තං සංකිලිට්ඨං චිත්තං, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘පරියුට්ඨානං චිත්තවිප්පයුත්ත’’න්ති.

පරියුට්ඨානං චිත්තවිප්පයුත්තන්තිකථා නිට්ඨිතා.

14. චුද්දසමවග්ගො

(142) 7. පරියාපන්නකථා

703. රූපරාගො රූපධාතුං අනුසෙති, රූපධාතුපරියාපන්නොති? ආමන්තා. සමාපත්තෙසියො උපපත්තෙසියො දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරො, සමාපත්තෙසියෙන චිත්තෙන උපපත්තෙසියෙන චිත්තෙන දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරෙන චිත්තෙන සහගතො සහජාතො සංසට්ඨො සම්පයුත්තො එකුප්පාදො එකනිරොධො එකවත්ථුකො එකාරම්මණොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. නනු න සමාපත්තෙසියො න උපපත්තෙසියො න දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරො, න සමාපත්තෙසියෙන චිත්තෙන න උපපත්තෙසියෙන චිත්තෙන න දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරෙන චිත්තෙන සහගතො සහජාතො සංසට්ඨො සම්පයුත්තො එකුප්පාදො එකනිරොධො එකවත්ථුකො එකාරම්මණොති? ආමන්තා. හඤ්චි න සමාපත්තෙසියො න උපපත්තෙසියො න දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරො…පෙ…. එකාරම්මණො, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘රූපරාගො රූපධාතුං අනුසෙති, රූපධාතුපරියාපන්නො’’ති…පෙ…..

රූපරාගො රූපධාතුං අනුසෙති, රූපධාතුපරියාපන්නොති? ආමන්තා. සද්දරාගො සද්දධාතුං අනුසෙති, සද්දධාතුපරියාපන්නොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. රූපරාගො රූපධාතුං අනුසෙති, රූපධාතුපරියාපන්නොති? ආමන්තා. ගන්ධරාගො…පෙ…. රසරාගො…පෙ…. ඵොට්ඨබ්බරාගො ඵොට්ඨබ්බධාතුං අනුසෙති, ඵොට්ඨබ්බධාතුපරියාපන්නොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සද්දරාගො සද්දධාතුං අනුසෙති, න වත්තබ්බං – ‘‘සද්දධාතුපරියාපන්නො’’ති? ආමන්තා. රූපරාගො රූපධාතුං අනුසෙති, න වත්තබ්බං – ‘‘රූපධාතුපරියාපන්නො’’ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. ගන්ධරාගො…පෙ…. රසරාගො…පෙ…. ඵොට්ඨබ්බරාගො ඵොට්ඨබ්බධාතුං අනුසෙති, න වත්තබ්බං – ‘‘ඵොට්ඨබ්බධාතුපරියාපන්නො’’ති? ආමන්තා. රූපරාගො රූපධාතුං අනුසෙති, න වත්තබ්බං – ‘‘රූපධාතුපරියාපන්නො’’ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

704. අරූපරාගො අරූපධාතුං අනුසෙති, අරූපධාතුපරියාපන්නොති? ආමන්තා . සමාපත්තෙසියො උපපත්තෙසියො දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරො, සමාපත්තෙසියෙන චිත්තෙන උපපත්තෙසියෙන චිත්තෙන දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරෙන චිත්තෙන සහගතො සහජාතො සංසට්ඨො සම්පයුත්තො එකුප්පාදො එකනිරොධො එකවත්ථුකො එකාරම්මණොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….. නනු න සමාපත්තෙසියො න උපපත්තෙසියො න දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරො, න සමාපත්තෙසියෙන චිත්තෙන…පෙ…. එකාරම්මණොති? ආමන්තා. හඤ්චි න සමාපත්තෙසියො න උපපත්තෙසියො…පෙ…. එකාරම්මණො, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අරූපරාගො අරූපධාතුං අනුසෙති, අරූපධාතුපරියාපන්නො’’ති.

අරූපරාගො අරූපධාතුං අනුසෙති, අරූපධාතුපරියාපන්නොති? ආමන්තා. සද්දරාගො සද්දධාතුං අනුසෙති, සද්දධාතුපරියාපන්නොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අරූපරාගො අරූපධාතුං අනුසෙති, අරූපධාතුපරියාපන්නොති? ආමන්තා. ගන්ධරාගො…පෙ…. රසරාගො…පෙ…. ඵොට්ඨබ්බරාගො ඵොට්ඨබ්බධාතුං අනුසෙති, ඵොට්ඨබ්බධාතුපරියාපන්නොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සද්දරාගො සද්දධාතුං අනුසෙති, න වත්තබ්බං – ‘‘සද්දධාතුපරියාපන්නො’’ති? ආමන්තා . අරූපරාගො අරූපධාතුං අනුසෙති, න වත්තබ්බං – ‘‘අරූපධාතුපරියාපන්නො’’ති, න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. ගන්ධරාගො…පෙ.… රසරාගො…පෙ…. ඵොට්ඨබ්බරාගො ඵොට්ඨබ්බධාතුං අනුසෙති, න වත්තබ්බං – ‘‘ඵොට්ඨබ්බධාතුපරියාපන්නො’’ති? ආමන්තා. අරූපරාගො අරූපධාතුං අනුසෙති, න වත්තබ්බං – ‘‘අරූපධාතුපරියාපන්නො’’ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

705. න වත්තබ්බං – ‘‘රූපරාගො රූපධාතුං අනුසෙති රූපධාතුපරියාපන්නො, අරූපරාගො අරූපධාතුං අනුසෙති අරූපධාතුපරියාපන්නො’’ති? ආමන්තා. නනු කාමරාගො කාමධාතුං අනුසෙති, කාමධාතුපරියාපන්නොති? ආමන්තා. හඤ්චි කාමරාගො කාමධාතුං අනුසෙති කාමධාතුපරියාපන්නො , තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘රූපරාගො රූපධාතුං අනුසෙති රූපධාතුපරියාපන්නො, අරූපරාගො අරූපධාතුං අනුසෙති අරූපධාතුපරියාපන්නො’’ති.

පරියාපන්නකථා නිට්ඨිතා.

14. චුද්දසමවග්ගො

(143) 8. අබ්‍යාකතකථා

706. දිට්ඨිගතං අබ්‍යාකතන්ති? ආමන්තා. විපාකාබ්‍යාකතං කිරියාබ්‍යාකතං රූපං නිබ්බානං චක්ඛායතනං…පෙ…. ඵොට්ඨබ්බායතනන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. දිට්ඨිගතං අබ්‍යාකතන්ති? ආමන්තා. දිට්ඨිගතසම්පයුත්තො ඵස්සො අබ්‍යාකතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. දිට්ඨිගතං අබ්‍යාකතන්ති? ආමන්තා. දිට්ඨිගතසම්පයුත්තා වෙදනා…පෙ…. සඤ්ඤා…පෙ…. චෙතනා…පෙ…. චිත්තං අබ්‍යාකතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

දිට්ඨිගතසම්පයුත්තො ඵස්සො අකුසලොති? ආමන්තා. දිට්ඨිගතං අකුසලන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. දිට්ඨිගතසම්පයුත්තා වෙදනා සඤ්ඤා චෙතනා චිත්තං අකුසලන්ති? ආමන්තා. දිට්ඨිගතං අකුසලන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

707. දිට්ඨිගතං අබ්‍යාකතන්ති? ආමන්තා. අඵලං අවිපාකන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. නනු සඵලං සවිපාකන්ති? ආමන්තා. හඤ්චි සඵලං සවිපාකං, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘දිට්ඨිගතං අබ්‍යාකත’’න්ති.

දිට්ඨිගතං අබ්‍යාකතන්ති? ආමන්තා. නනු මිච්ඡාදිට්ඨිපරමානි වජ්ජානි [අඞ්ගුත්තරනිකායෙ] වුත්තානි භගවතාති? ආමන්තා. හඤ්චි මිච්ඡාදිට්ඨිපරමානි වජ්ජානි වුත්තානි භගවතා, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘දිට්ඨිගතං අබ්‍යාකත’’න්ති.

දිට්ඨිගතං අබ්‍යාකතන්ති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘මිච්ඡාදිට්ඨි ඛො, වච්ඡ, අකුසලා [අකුසලං (ම. නි. 2.194)], සම්මාදිට්ඨි කුසලා’’ [කුසලං (ම. නි. 2.104)] ති [ම. නි. 2.194]! අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි න වත්තබ්බං – ‘‘දිට්ඨිගතං අබ්‍යාකත’’න්ති.

දිට්ඨිගතං අබ්‍යාකතන්ති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘මිච්ඡාදිට්ඨිස්ස ඛො අහං, පුණ්ණ, ද්වින්නං ගතීනං අඤ්ඤතරං ගතිං වදාමි – නිරයං වා තිරච්ඡානයොනිං වා’’ති [ම. නි. 2.79]! අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි න වත්තබ්බං – ‘‘දිට්ඨිගතං අබ්‍යාකත’’න්ති.

708. න වත්තබ්බං – ‘‘දිට්ඨිගතං අබ්‍යාකත’’න්ති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘‘සස්සතො ලොකො’ති ඛො, වච්ඡ, අබ්‍යාකතමෙතං, ‘අසස්සතො ලොකො’ති ඛො, වච්ඡ, අබ්‍යාකතමෙතං, ‘අන්තවා ලොකො’ති ඛො, වච්ඡ, අබ්‍යාකතමෙතං, ‘අනන්තවා ලොකො’ති ඛො, වච්ඡ…පෙ…. ‘තං ජීවං තං සරීර’න්ති ඛො, වච්ඡ…පෙ…. ‘අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීර’න්ති ඛො , වච්ඡ…පෙ…. ‘හොති තථාගතො පරං මරණා’ති ඛො, වච්ඡ…පෙ…. ‘න හොති තථාගතො පරං මරණා’ති ඛො, වච්ඡ…පෙ…. ‘හොති ච න ච හොති තථාගතො පරං මරණා’ති ඛො, වච්ඡ…පෙ…. ‘නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා’ති ඛො, වච්ඡ, අබ්‍යාකතමෙත’’න්ති [සං. නි. 4.416, ථොකං පන විසදිසං]! අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි දිට්ඨිගතං අබ්‍යාකතන්ති.

දිට්ඨිගතං අබ්‍යාකතන්ති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘මිච්ඡාදිට්ඨිකස්ස, භික්ඛවෙ, පුරිසපුග්ගලස්ස යඤ්චෙව කායකම්මං යථාදිට්ඨිසමත්තං සමාදින්නං, යඤ්ච වචීකම්මං…පෙ…. යඤ්ච මනොකම්මං, යා ච චෙතනා, යා ච පත්ථනා, යො ච පණිධි, යෙ ච සඞ්ඛාරා, සබ්බෙ තෙ ධම්මා අනිට්ඨාය අකන්තාය අමනාපාය අහිතාය දුක්ඛාය සංවත්තන්තී’’ති [අ. නි. 1.306]! අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි න වත්තබ්බං – ‘‘දිට්ඨිගතං අබ්‍යාකත’’න්ති.

අබ්‍යාකතකථා නිට්ඨිතා.

14. චුද්දසමවග්ගො

(144) 9. අපරියාපන්නකථා

709. දිට්ඨිගතං අපරියාපන්නන්ති? ආමන්තා. මග්ගො ඵලං නිබ්බානං, සොතාපත්තිමග්ගො සොතාපත්තිඵලං, සකදාගාමිමග්ගො සකදාගාමිඵලං, අනාගාමිමග්ගො අනාගාමිඵලං, අරහත්තමග්ගො අරහත්තඵලං, සතිපට්ඨානං සම්මප්පධානං ඉද්ධිපාදො ඉන්ද්‍රියං බලං බොජ්ඣඞ්ගොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

710. න වත්තබ්බං – ‘‘දිට්ඨිගතං අපරියාපන්න’’න්ති? ආමන්තා. පුථුජ්ජනො ‘‘කාමෙසු වීතරාගො’’ති වත්තබ්බොති? ආමන්තා. ‘‘විගතදිට්ඨියො’’ති වත්තබ්බොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ. තෙන හි දිට්ඨිගතං අපරියාපන්නන්ති.

අපරියාපන්නකථා නිට්ඨිතා.

චුද්දසමවග්ගො.

තස්සුද්දානං –

අකුසලමූලං පටිසන්දහති කුසලමූලං, කුසලමූලං පටිසන්දහති අකුසලමූලං, සළායතනං ඡවිඤ්ඤාණකායා, අරියරූපං මහාභූතානං උපාදාය, ස්වෙව අනුසයො තං පරියුට්ඨානං, පරියුට්ඨානං චිත්තවිප්පයුත්තං, යථාධාතු තඤ්ඤෙව අනුසෙති, දිට්ඨිගතං අබ්‍යාකතං, දිට්ඨිගතං අපරියාපන්නන්ති.

15. පන්නරසමවග්ගො

(145) 1. පච්චයතාකථා

711. පච්චයතා වවත්ථිතාති? ආමන්තා. නනු වීමංසා හෙතු, සො ච අධිපතීති? ආමන්තා . හඤ්චි වීමංසා හෙතු, සො ච අධිපති, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘හෙතුපච්චයෙන පච්චයො, අධිපතිපච්චයෙන පච්චයො’’ති.

නනු ඡන්දාධිපති සහජාතානං ධම්මානං අධිපතීති? ආමන්තා. හඤ්චි ඡන්දාධිපති සහජාතානං ධම්මානං අධිපති, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අධිපතිපච්චයෙන පච්චයො, සහජාතපච්චයෙන පච්චයො’’ති.

712. නනු වීරියාධිපති සහජාතානං ධම්මානං අධිපතීති? ආමන්තා. හඤ්චි වීරියාධිපති සහජාතානං ධම්මානං අධිපති, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අධිපතිපච්චයෙන පච්චයො, සහජාතපච්චයෙන පච්චයො’’ති.

නනු වීරියාධිපති සහජාතානං ධම්මානං අධිපති, තඤ්ච ඉන්ද්‍රියන්ති? ආමන්තා. හඤ්චි වීරියාධිපති සහජාතානං ධම්මානං අධිපති, තඤ්ච ඉන්ද්‍රියං, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අධිපතිපච්චයෙන පච්චයො, ඉන්ද්‍රියපච්චයෙන පච්චයො’’ති.

නනු වීරියාධිපති සහජාතානං ධම්මානං අධිපති, තඤ්ච මග්ගඞ්ගන්ති? ආමන්තා. හඤ්චි වීරියාධිපති සහජාතානං ධම්මානං අධිපති, තඤ්ච මග්ගඞ්ගං, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අධිපතිපච්චයෙන පච්චයො, මග්ගපච්චයෙන පච්චයො’’ති.

713. නනු චිත්තාධිපති සහජාතානං ධම්මානං අධිපතීති? ආමන්තා . හඤ්චි චිත්තාධිපති සහජාතානං ධම්මානං අධිපති, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අධිපතිපච්චයෙන පච්චයො, සහජාතපච්චයෙන පච්චයො’’ති.

නනු චිත්තාධිපති සහජාතානං ධම්මානං අධිපති, සො ච ආහාරොති? ආමන්තා. හඤ්චි චිත්තාධිපති සහජාතානං ධම්මානං අධිපති, සො ච ආහාරො, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අධිපතිපච්චයෙන පච්චයො, ආහාරපච්චයෙන පච්චයො’’ති.

නනු චිත්තාධිපති සහජාතානං ධම්මානං අධිපති, තඤ්ච ඉන්ද්‍රියන්ති? ආමන්තා. හඤ්චි චිත්තාධිපති සහජාතානං ධම්මානං අධිපති, තඤ්ච ඉන්ද්‍රියං, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අධිපතිපච්චයෙන පච්චයො, ඉන්ද්‍රියපච්චයෙන පච්චයො’’ති.

714. නනු වීමංසාධිපති සහජාතානං ධම්මානං අධිපතීති? ආමන්තා. හඤ්චි වීමංසාධිපති සහජාතානං ධම්මානං අධිපති, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අධිපතිපච්චයෙන පච්චයො, සහජාතපච්චයෙන පච්චයො’’ති.

නනු වීමංසාධිපති සහජාතානං ධම්මානං අධිපති, තඤ්ච ඉන්ද්‍රියන්ති? ආමන්තා. හඤ්චි වීමංසාධිපති සහජාතානං ධම්මානං අධිපති, තඤ්ච ඉන්ද්‍රියං, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අධිපතිපච්චයෙන පච්චයො, ඉන්ද්‍රියපච්චයෙන පච්චයො’’ති.

නනු වීමංසාධිපති සහජාතානං ධම්මානං අධිපති, තඤ්ච මග්ගඞ්ගන්ති? ආමන්තා. හඤ්චි වීමංසාධිපති සහජාතානං ධම්මානං අධිපති , තඤ්ච මග්ගඞ්ගං, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අධිපතිපච්චයෙන පච්චයො, මග්ගපච්චයෙන පච්චයො’’ති.

715. නනු අරියං ධම්මං ගරුං කත්වා උප්පජ්ජති පච්චවෙක්ඛණා, තඤ්චාරම්මණන්ති? ආමන්තා. හඤ්චි අරියං ධම්මං ගරුං කත්වා උප්පජ්ජති පච්චවෙක්ඛණා, තඤ්චාරම්මණං, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අධිපතිපච්චයෙන පච්චයො, ආරම්මණපච්චයෙන පච්චයො’’ති.

716. නනු පුරිමා පුරිමා කුසලා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං කුසලානං ධම්මානං අනන්තරපච්චයෙන පච්චයො, සා ච ආසෙවනාති? ආමන්තා. හඤ්චි පුරිමා පුරිමා කුසලා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං කුසලානං ධම්මානං අනන්තරපච්චයෙන පච්චයො, සා ච ආසෙවනා, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අනන්තරපච්චයෙන පච්චයො, ආසෙවනපච්චයෙන පච්චයො’’ති.

නනු පුරිමා පුරිමා අකුසලා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අකුසලානං ධම්මානං අනන්තරපච්චයෙන පච්චයො, සා ච ආසෙවනාති? ආමන්තා. හඤ්චි පුරිමා පුරිමා අකුසලා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අකුසලානං ධම්මානං අනන්තරපච්චයෙන පච්චයො, සා ච ආසෙවනා, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අනන්තරපච්චයෙන පච්චයො, ආසෙවනපච්චයෙන පච්චයො’’ති.

නනු පුරිමා පුරිමා කිරියාබ්‍යාකතා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං කිරියාබ්‍යාකතානං ධම්මානං අනන්තරපච්චයෙන පච්චයො, සා ච ආසෙවනාති? ආමන්තා. හඤ්චි පුරිමා පුරිමා කිරියාබ්‍යාකතා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං කිරියාබ්‍යාකතානං ධම්මානං අනන්තරපච්චයෙන පච්චයො, සා ච ආසෙවනා, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''අනන්තරපච්චයෙන පච්චයො, ආසෙවනපච්චයෙන පච්චයො''ති.

717. න වත්තබ්බං – ''පච්චයතා වවත්ථිතා''ති? ආමන්තා. හෙතුපච්චයෙන පච්චයො හොති, ආරම්මණපච්චයෙන පච්චයො හොති, අනන්තරපච්චයෙන පච්චයො හොති, සමනන්තරපච්චයෙන පච්චයො හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ. තෙන හි පච්චයතා වවත්ථිතාති.

පච්චයතාකථා නිට්ඨිතා.

15. පන්නරසමවග්ගො

(146) 2. අඤ්ඤමඤ්ඤපච්චයකථා

718. අවිජ්ජාපච්චයාව සඞ්ඛාරා, න වත්තබ්බං – ''සඞ්ඛාරපච්චයාපි අවිජ්ජා''ති? ආමන්තා. නනු අවිජ්ජා සඞ්ඛාරෙන සහජාතාති? ආමන්තා . හඤ්චි අවිජ්ජා සඞ්ඛාරෙන සහජාතා, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''අවිජ්ජාපච්චයාපි සඞ්ඛාරා, සඞ්ඛාරපච්චයාපි අවිජ්ජා''ති.

තණ්හාපච්චයාව උපාදානං, න වත්තබ්බං – ''උපාදානපච්චයාපි තණ්හා''ති? ආමන්තා. නනු තණ්හා උපාදානෙන සහජාතාති? ආමන්තා. හඤ්චි තණ්හා උපාදානෙන සහජාතා, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''තණ්හාපච්චයාපි උපාදානං, උපාදානපච්චයාපි තණ්හා''ති.

719. ''ජරාමරණපච්චයා , භික්ඛවෙ, ජාති, ජාතිපච්චයා භවො''ති – අත්ථෙව සුත්තන්තොති ? නත්ථි. තෙන හි අවිජ්ජාපච්චයාව සඞ්ඛාරා, න වත්තබ්බං – ''සඞ්ඛාරපච්චයාපි අවිජ්ජා''ති. තණ්හාපච්චයාව උපාදානං, න වත්තබ්බං – ''උපාදානපච්චයාපි තණ්හා''ති.

''විඤ්ඤාණපච්චයා, භික්ඛවෙ, නාමරූපං, නාමරූපපච්චයාපි විඤ්ඤාණ''න්ති [දී. නි. 2.58, ථොකං පන විසදිසං] – අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි අවිජ්ජාපච්චයාපි සඞ්ඛාරා, සඞ්ඛාරපච්චයාපි අවිජ්ජා; තණ්හාපච්චයාපි උපාදානං, උපාදානපච්චයාපි තණ්හාති.

අඤ්ඤමඤ්ඤපච්චයකථා නිට්ඨිතා.

15. පන්නරසමවග්ගො

(147) 3. අද්ධාකථා

720. අද්ධා පරිනිප්ඵන්නොති? ආමන්තා. රූපන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. වෙදනා…පෙ…. සඤ්ඤා…පෙ…. සඞ්ඛාරා…පෙ…. විඤ්ඤාණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අතීතො අද්ධා පරිනිප්ඵන්නොති? ආමන්තා. රූපන්ති ? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. වෙදනා…පෙ…. සඤ්ඤා…පෙ…. සඞ්ඛාරා…පෙ…. විඤ්ඤාණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අනාගතො අද්ධා පරිනිප්ඵන්නොති? ආමන්තා. රූපන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. වෙදනා…පෙ…. සඤ්ඤා…පෙ…. සඞ්ඛාරා…පෙ…. විඤ්ඤාණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. පච්චුප්පන්නො අද්ධා පරිනිප්ඵන්නොති? ආමන්තා. රූපන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. වෙදනා…පෙ…. සඤ්ඤා…පෙ…. සඞ්ඛාරා…පෙ…. විඤ්ඤාණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අතීතං රූපං වෙදනා සඤ්ඤා සඞ්ඛාරා විඤ්ඤාණං අතීතො අද්ධාති? ආමන්තා. අතීතා පඤ්චද්ධාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අනාගතං රූපං වෙදනා සඤ්ඤා සඞ්ඛාරා විඤ්ඤාණං අනාගතො අද්ධාති? ආමන්තා. අනාගතා පඤ්චද්ධාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. පච්චුප්පන්නං රූපං වෙදනා සඤ්ඤා සඞ්ඛාරා විඤ්ඤාණං පච්චුප්පන්නො අද්ධාති? ආමන්තා. පච්චුප්පන්නා පඤ්චද්ධාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අතීතා පඤ්චක්ඛන්ධා අතීතො අද්ධා, අනාගතා පඤ්චක්ඛන්ධා අනාගතො අද්ධා, පච්චුප්පන්නා පඤ්චක්ඛන්ධා පච්චුප්පන්නො අද්ධාති? ආමන්තා. පන්නරසද්ධාති ? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අතීතානි ද්වාදසායතනානි අතීතො අද්ධා, අනාගතානි ද්වාදසායතනානි අනාගතො අද්ධා, පච්චුප්පන්නානි ද්වාදසායතනානි පච්චුප්පන්නො අද්ධාති? ආමන්තා. ඡත්තිංස අද්ධාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අතීතා අට්ඨාරස ධාතුයො අතීතො අද්ධා, අනාගතා අට්ඨාරස ධාතුයො අනාගතො අද්ධා, පච්චුප්පන්නා අට්ඨාරස ධාතුයො පච්චුප්පන්නො අද්ධාති? ආමන්තා. චතුපඤ්ඤාස අද්ධාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අතීතානි බාවීසතින්ද්‍රියානි අතීතො අද්ධා, අනාගතානි බාවීසතින්ද්‍රියානි අනාගතො අද්ධා, පච්චුප්පන්නානි බාවීසතින්ද්‍රියානි පච්චුප්පන්නො අද්ධාති? ආමන්තා. ඡසට්ඨී අද්ධාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

721. න වත්තබ්බං – ‘‘අද්ධා පරිනිප්ඵන්නොති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘තීණිමානි, භික්ඛවෙ, කථාවත්ථූනි! කතමානි තීණි? අතීතං වා, භික්ඛවෙ, අද්ධානං ආරබ්භ කථං කථෙය්‍ය – ‘එවං අහොසි අතීතමද්ධාන’න්ති; අනාගතං වා, භික්ඛවෙ, අද්ධානං ආරබ්භ කථං කථෙය්‍ය – ‘එවං භවිස්සති අනාගතමද්ධාන’න්ති; එතරහි වා, භික්ඛවෙ, පච්චුප්පන්නං අද්ධානං ආරබ්භ කථං කථෙය්‍ය – ‘එවං හොති එතරහි පච්චුප්පන්න’න්ති. ඉමානි ඛො, භික්ඛවෙ, තීණි කථාවත්ථූනී’’ති [අ. නි. 3.68; දී. නි. 3.305]. අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි අද්ධා පරිනිප්ඵන්නොති.

අද්ධාකථා නිට්ඨිතා.

15. පන්නරසමවග්ගො

(148) 4. ඛණලයමුහුත්තකථා

722. ඛණො පරිනිප්ඵන්නො, ලයො පරිනිප්ඵන්නො, මුහුත්තං පරිනිප්ඵන්නන්ති? ආමන්තා. රූපන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. වෙදනා… සඤ්ඤා… සඞ්ඛාරා… විඤ්ඤාණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

723. න වත්තබ්බං – ‘‘මුහුත්තං පරිනිප්ඵන්නන්ති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘තීණිමානි, භික්ඛවෙ, කථාවත්ථූනි! කතමානි තීණි? අතීතං වා, භික්ඛවෙ, අද්ධානං ආරබ්භ කථං කථෙය්‍ය – ‘එවං අහොසි අතීතමද්ධාන’න්ති; අනාගතං වා, භික්ඛවෙ, අද්ධානං ආරබ්භ කථං කථෙය්‍ය – ‘එවං භවිස්සති අනාගතමද්ධාන’න්ති; එතරහි වා, භික්ඛවෙ, පච්චුප්පන්නං අද්ධානං ආරබ්භ කථං කථෙය්‍ය – ‘එවං හොති එතරහි පච්චුප්පන්න’න්ති. ඉමානි ඛො, භික්ඛවෙ, තීණි කථාවත්ථූනී’’ති. අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි මුහුත්තං පරිනිප්ඵන්නන්ති.

ඛණලයමුහුත්තකථා නිට්ඨිතා.

15. පන්නරසමවග්ගො

(149) 5. ආසවකථා

724. චත්තාරො ආසවා අනාසවාති? ආමන්තා. මග්ගො ඵලං නිබ්බානං, සොතාපත්තිමග්ගො සොතාපත්තිඵලං… පෙ…. බොජ්ඣඞ්ගොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

725. න වත්තබ්බං – ‘‘චත්තාරො ආසවා අනාසවාති? ආමන්තා. අත්ථඤ්ඤෙව ආසවා යෙහි ආසවෙහි තෙ ආසවා සාසවා හොන්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ. තෙන හි චත්තාරො ආසවා අනාසවාති.

ආසවකථා නිට්ඨිතා.

15. පන්නරසමවග්ගො

(150) 6. ජරාමරණකථා

726. ලොකුත්තරානං ධම්මානං ජරාමරණං ලොකුත්තරන්ති? ආමන්තා. මග්ගො ඵලං නිබ්බානං, සොතාපත්තිමග්ගො සොතාපත්තිඵලං…පෙ…. බොජ්ඣඞ්ගොති ? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සොතාපත්තිමග්ගස්ස ජරාමරණං සොතාපත්තිමග්ගොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සොතාපත්තිමග්ගස්ස ජරාමරණං සොතාපත්තිමග්ගොති? ආමන්තා. සොතාපත්තිඵලස්ස ජරාමරණං සොතාපත්තිඵලන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ …පෙ…. සකදාගාමිමග්ගස්ස…පෙ…. සකදාගාමිඵලස්ස…පෙ…. අනාගාමිමග්ගස්ස…පෙ…. අනාගාමිඵලස්ස…පෙ…. අරහත්තමග්ගස්ස ජරාමරණං අරහත්තමග්ගොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අරහත්තමග්ගස්ස ජරාමරණං අරහත්තමග්ගොති? ආමන්තා. අරහත්තඵලස්ස ජරාමරණං අරහත්තඵලන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සතිපට්ඨානානං… සම්මප්පධානානං… ඉද්ධිපාදානං… ඉන්ද්‍රියානං… බලානං… බොජ්ඣඞ්ගානං ජරාමරණං බොජ්ඣඞ්ගොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

727. න වත්තබ්බං – ‘‘ලොකුත්තරානං ධම්මානං ජරාමරණං ලොකුත්තරන්ති? ආමන්තා. ලොකියන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ. තෙන හි ලොකුත්තරන්ති.

ජරාමරණකථා නිට්ඨිතා.

15. පන්නරසමවග්ගො

(151) 7. සඤ්ඤාවෙදයිතකථා

728. සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධසමාපත්ති ලොකුත්තරාති? ආමන්තා. මග්ගො ඵලං නිබ්බානං, සොතාපත්තිමග්ගො සොතාපත්තිඵලං…පෙ…. බොජ්ඣඞ්ගොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

729. න වත්තබ්බං – ‘‘සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධසමාපත්ති ලොකුත්තරාති? ආමන්තා. ලොකියාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ. තෙන හි ලොකුත්තරාති.

සඤ්ඤාවෙදයිතකථා නිට්ඨිතා.

15. පන්නරසමවග්ගො

(152) 8. දුතියසඤ්ඤාවෙදයිතකථා

730. සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධසමාපත්ති ලොකියාති? ආමන්තා. රූපන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. වෙදනා… සඤ්ඤා… සඞ්ඛාරා… විඤ්ඤාණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. කාමාවචරාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. රූපාවචරාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අරූපාවචරාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

731. න වත්තබ්බං – ‘‘සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධසමාපත්ති ලොකියාති? ආමන්තා. ලොකුත්තරාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ. තෙන හි ලොකියාති.

දුතියසඤ්ඤාවෙදයිතකථා නිට්ඨිතා.

15. පන්නරසමවග්ගො

(153) 9. තතියසඤ්ඤාවෙදයිතකථා

732. සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං සමාපන්නො කාලං කරෙය්‍යාති? ආමන්තා. අත්ථි සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං සමාපන්නස්ස මාරණන්තියො ඵස්සො, මාරණන්තියා වෙදනා, මාරණන්තියා සඤ්ඤා, මාරණන්තියා චෙතනා , මාරණන්තියං චිත්තන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. නත්ථි සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං සමාපන්නස්ස මාරණන්තියො ඵස්සො, මාරණන්තියා වෙදනා, මාරණන්තියා සඤ්ඤා, මාරණන්තියා චෙතනා, මාරණන්තියං චිත්තන්ති? ආමන්තා. හඤ්චි නත්ථි සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං සමාපන්නස්ස මාරණන්තියො ඵස්සො, මාරණන්තියා වෙදනා, මාරණන්තියා සඤ්ඤා, මාරණන්තියා චෙතනා, මාරණන්තියං චිත්තං, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං සමාපන්නො කාලං කරෙය්‍යා’’ති.

සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං සමාපන්නො කාලං කරෙය්‍යාති? ආමන්තා. අත්ථි සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං සමාපන්නස්ස ඵස්සො වෙදනා සඤ්ඤා චෙතනා චිත්තන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. නත්ථි සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං සමාපන්නස්ස ඵස්සො වෙදනා සඤ්ඤා චෙතනා චිත්තන්ති? ආමන්තා. අඵස්සකස්ස කාලං කිරියා, අවෙදනකස්ස කාලං කිරියා…පෙ…. අචිත්තකස්ස කාලං කිරියාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. නනු සඵස්සකස්ස කාලං කිරියා…පෙ…. සචිත්තකස්ස කාලං කිරියාති? ආමන්තා. හඤ්චි සඵස්සකස්ස කාලං කිරියා…පෙ…. සචිත්තකස්ස කාලං කිරියා, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං සමාපන්නො කාලං කරෙය්‍යා’’ති.

සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං සමාපන්නො කාලං කරෙය්‍යාති? ආමන්තා. සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං සමාපන්නස්ස කායෙ විසං කමෙය්‍ය, සත්ථං කමෙය්‍ය, අග්ගි කමෙය්‍යාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං සමාපන්නස්ස කායෙ විසං න කමෙය්‍ය, සත්ථං න කමෙය්‍ය, අග්ගි න කමෙය්‍යාති? ආමන්තා. හඤ්චි සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං සමාපන්නස්ස කායෙ විසං න කමෙය්‍ය, සත්ථං න කමෙය්‍ය, අග්ගි න කමෙය්‍ය, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං සමාපන්නො කාලං කරෙය්‍යා’’ති.

සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං සමාපන්නො කාලං කරෙය්‍යාති? ආමන්තා. සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං සමාපන්නස්ස කායෙ විසං කමෙය්‍ය, සත්ථං කමෙය්‍ය, අග්ගි කමෙය්‍යාති? ආමන්තා. න නිරොධං සමාපන්නොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

733. සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං සමාපන්නො න කාලං කරෙය්‍යාති? ආමන්තා. අත්ථි සො නියාමො යෙන නියාමෙන නියතො සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං සමාපන්නො න කාලං කරෙය්‍යාති? නත්ථි. හඤ්චි නත්ථි සො නියාමො යෙන නියාමෙන නියතො සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං සමාපන්නො න කාලං කරෙය්‍ය, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං සමාපන්නො න කාලං කරෙය්‍යාති.

734. චක්ඛුවිඤ්ඤාණසමඞ්ගී න කාලං කරෙය්‍යාති? ආමන්තා. අත්ථි සො නියාමො යෙන නියාමෙන නියතො චක්ඛුවිඤ්ඤාණසමඞ්ගී න කාලං කරෙය්‍යාති? නත්ථි. හඤ්චි නත්ථි සො නියාමො යෙන නියාමෙන නියතො චක්ඛුවිඤ්ඤාණසමඞ්ගී න කාලං කරෙය්‍ය, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘චක්ඛුවිඤ්ඤාණසමඞ්ගී න කාලං කරෙය්‍යා’’ති.

තතියසඤ්ඤාවෙදයිතකථා නිට්ඨිතා.

15. පන්නරසමවග්ගො

(154) 10. අසඤ්ඤසත්තුපිකකථා

735. සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධසමාපත්ති අසඤ්ඤසත්තුපිකාති? ආමන්තා. අත්ථි සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං සමාපන්නස්ස අලොභො කුසලමූලං , අදොසො කුසලමූලං, අමොහො කුසලමූලං, සද්ධා වීරියං සති සමාධි පඤ්ඤාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. නත්ථි සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං සමාපන්නස්ස අලොභො කුසලමූලං , අදොසො කුසලමූලං…පෙ…. පඤ්ඤාති? ආමන්තා. හඤ්චි නත්ථි සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං සමාපන්නස්ස අලොභො කුසලමූලං, අදොසො කුසලමූලං, අමොහො කුසලමූලං, සද්ධා වීරියං සති සමාධි පඤ්ඤා, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධසමාපත්ති අසඤ්ඤසත්තුපිකා’’ති.

සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධසමාපත්ති අසඤ්ඤසත්තුපිකාති? ආමන්තා. අත්ථි සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං සමාපන්නස්ස ඵස්සො වෙදනා සඤ්ඤා චෙතනා චිත්තන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. නත්ථි සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං සමාපන්නස්ස ඵස්සො වෙදනා සඤ්ඤා චෙතනා චිත්තන්ති? ආමන්තා. අඵස්සකස්ස මග්ගභාවනා…පෙ…. අචිත්තකස්ස මග්ගභාවනාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. නනු සඵස්සකස්ස මග්ගභාවනා…පෙ…. සචිත්තකස්ස මග්ගභාවනාති? ආමන්තා. හඤ්චි සඵස්සකස්ස මග්ගභාවනා…පෙ…. සචිත්තකස්ස මග්ගභාවනා, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධසමාපත්ති අසඤ්ඤසත්තුපිකා’’ති.

සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධසමාපත්ති අසඤ්ඤසත්තුපිකාති? ආමන්තා. යෙ කෙචි සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං සමාපජ්ජන්ති, සබ්බෙ තෙ අසඤ්ඤසත්තුපිකාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

736. න වත්තබ්බං – ‘‘සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධසමාපත්ති අසඤ්ඤසත්තුපිකා’’ති? ආමන්තා. නනු ඉධාපි අසඤ්ඤී තත්‍රාපි අසඤ්ඤීති? ආමන්තා. හඤ්චි ඉධාපි අසඤ්ඤී තත්‍රාපි අසඤ්ඤී, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධසමාපත්ති අසඤ්ඤසත්තුපිකා’’ති.

අසඤ්ඤසත්තුපිකකථා නිට්ඨිතා.

15. පන්නරසමවග්ගො

(155) 11. කම්මූපචයකථා

737. අඤ්ඤං කම්මං අඤ්ඤො කම්මූපචයොති? ආමන්තා. අඤ්ඤො ඵස්සො, අඤ්ඤො ඵස්සූපචයො; අඤ්ඤා වෙදනා, අඤ්ඤො වෙදනූපචයො; අඤ්ඤා සඤ්ඤා, අඤ්ඤො සඤ්ඤූපචයො; අඤ්ඤා චෙතනා, අඤ්ඤො චෙතනූපචයො; අඤ්ඤං චිත්තං, අඤ්ඤො චිත්තූපචයො; අඤ්ඤා සද්ධා, අඤ්ඤො සද්ධූපචයො; අඤ්ඤං වීරියං, අඤ්ඤො වීරියූපචයො; අඤ්ඤා සති, අඤ්ඤො සතූපචයො ; අඤ්ඤො සමාධි, අඤ්ඤො සමාධූපචයො; අඤ්ඤා පඤ්ඤා, අඤ්ඤො පඤ්ඤූපචයො; අඤ්ඤො රාගො, අඤ්ඤො රාගූපචයො…පෙ…. අඤ්ඤං අනොත්තප්පං, අඤ්ඤො අනොත්තප්පූපචයොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

738. අඤ්ඤං කම්මං, අඤ්ඤො කම්මූපචයොති? ආමන්තා. කම්මූපචයො කම්මෙන සහජාතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

කම්මූපචයො කම්මෙන සහජාතොති, ආමන්තා. කුසලෙන කම්මෙන සහජාතො කම්මූපචයො කුසලොති, න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

කුසලෙන කම්මෙන සහජාතො කම්මූපචයො කුසලොති? ආමන්තා. සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තෙන කම්මෙන සහජාතො කම්මූපචයො සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. දුක්ඛාය වෙදනාය…පෙ…. අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තෙන කම්මෙන සහජාතො කම්මූපචයො අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

739. කම්මූපචයො කම්මෙන සහජාතොති? ආමන්තා. අකුසලෙන කම්මෙන සහජාතො කම්මූපචයො අකුසලොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අකුසලෙන කම්මෙන සහජාතො කම්මූපචයො අකුසලොති? ආමන්තා. සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තෙන කම්මෙන සහජාතො කම්මූපචයො සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. දුක්ඛාය වෙදනාය…පෙ…. අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තෙන කම්මෙන සහජාතො කම්මූපචයො අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

740. කම්මං චිත්තෙන සහජාතං, කම්මං සාරම්මණන්ති? ආමන්තා. කම්මූපචයො චිත්තෙන සහජාතො, කම්මූපචයො සාරම්මණොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. කම්මූපචයො චිත්තෙන සහජාතො , කම්මූපචයො අනාරම්මණොති ? ආමන්තා. කම්මං චිත්තෙන සහජාතං, කම්මං අනාරම්මණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

කම්මං චිත්තෙන සහජාතං, චිත්තං භිජ්ජමානං කම්මං භිජ්ජතීති? ආමන්තා. කම්මූපචයො චිත්තෙන සහජාතො, චිත්තං භිජ්ජමානං කම්මූපචයො භිජ්ජතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

කම්මූපචයො චිත්තෙන සහජාතො, චිත්තං භිජ්ජමානං කම්මූපචයො න භිජ්ජතීති? ආමන්තා. කම්මං චිත්තෙන සහජාතං, චිත්තං භිජ්ජමානං කම්මං න භිජ්ජතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

741. කම්මම්හි කම්මූපචයොති? ආමන්තා. තඤ්ඤෙව කම්මං සො කම්මූපචයොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ. ….

කම්මම්හි කම්මූපචයො, කම්මූපචයතො විපාකො නිබ්බත්තතීති? ආමන්තා. තඤ්ඤෙව කම්මං, සො කම්මූපචයො, සො කම්මවිපාකොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

කම්මම්හි කම්මූපචයො, කම්මූපචයතො විපාකො නිබ්බත්තති, විපාකො සාරම්මණොති? ආමන්තා. කම්මූපචයො සාරම්මණොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. කම්මූපචයො අනාරම්මණොති? ආමන්තා. විපාකො අනාරම්මණොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

742. අඤ්ඤං කම්මං අඤ්ඤො කම්මූපචයොති, ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘ඉධ, පුණ්ණ, එකච්චො සබ්‍යාබජ්ඣම්පි අබ්‍යාබජ්ඣම්පි [සබ්‍යාපජ්ඣම්පි අබ්‍යාපජ්ඣම්පි (ක.) ම. නි. 2.81 පස්සිතබ්බං] කායසඞ්ඛාරං අභිසඞ්ඛරොති, සබ්‍යාබජ්ඣම්පි අබ්‍යාබජ්ඣම්පි වචීසඞ්ඛාරං…පෙ…. මනොසඞ්ඛාරං අභිසඞ්ඛරොති, සො සබ්‍යාබජ්ඣම්පි අබ්‍යාබජ්ඣම්පි කායසඞ්ඛාරං අභිසඞ්ඛරිත්වා, සබ්‍යාබජ්ඣම්පි අබ්‍යාබජ්ඣම්පි වචීසඞ්ඛාරං…පෙ…. මනොසඞ්ඛාරං අභිසඞ්ඛරිත්වා සබ්‍යාබජ්ඣම්පි අබ්‍යාබජ්ඣම්පි ලොකං උපපජ්ජති. තමෙනං සබ්‍යාබජ්ඣම්පි අබ්‍යාබජ්ඣම්පි ලොකං උපපන්නං සමානං සබ්‍යාබජ්ඣාපි අබ්‍යාබජ්ඣාපි ඵස්සා ඵුසන්ති. සො සබ්‍යාබජ්ඣෙහිපි අබ්‍යාබජ්ඣෙහිපි ඵස්සෙහි ඵුට්ඨො සමානො සබ්‍යාබජ්ඣම්පි අබ්‍යාබජ්ඣම්පි වෙදනං වෙදෙති වොකිණ්ණසුඛදුක්ඛං, සෙය්‍යථාපි මනුස්සා එකච්චෙ ච දෙවා එකච්චෙ ච විනිපාතිකා. ඉති ඛො, පුණ්ණ, භූතා භූතස්ස උපපත්ති හොති, යං කරොති තෙන උපපජ්ජති, උපපන්නමෙතං ඵස්සා ඵුසන්ති. එවම්පාහං, පුණ්ණ, ‘කම්මදායාදා සත්තා’ති වදාමී’’ති [ම. නි. 2.81]. අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි න වත්තබ්බං – ‘‘අඤ්ඤං කම්මං, අඤ්ඤො කම්මූපචයො’’ති.

කම්මූපචයකථා නිට්ඨිතා.

පන්නරසමවග්ගො.

තස්සුද්දානං –

පච්චයතා වවත්ථිතා, පටිච්චසමුප්පාදො, අද්ධා, ඛණො ලයො මුහුත්තං, චත්තාරො ආසවා අනාසවා, ලොකුත්තරානං ධම්මානං ජරාමරණං ලොකුත්තරා, සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධසමාපත්ති ලොකුත්තරා, සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධසමාපත්ති ලොකියා, සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං සමාපන්නො කාලං කරෙය්‍ය, ස්වෙව මග්ගො අසඤ්ඤසත්තුපපත්තියා , අඤ්ඤං කම්මං අඤ්ඤො කම්මූපචයොති.

තතියො පණ්ණාසකො.

තස්සුද්දානං –

අනුසයා, සංවරො, කප්පො, මූලඤ්ච වවත්ථිතාති.

16. සොළසමවග්ගො

(156) 1. නිග්ගහකථා

743. පරො පරස්ස චිත්තං නිග්ගණ්හාතීති? ආමන්තා. පරො පරස්ස චිත්තං ‘‘මා රජ්ජි’’, ‘‘මා දුස්සි’’, ‘‘මා මුය්හි’’, ‘‘මා කිලිස්සී’’ති නිග්ගණ්හාතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. පරො පරස්ස චිත්තං නිග්ගණ්හාතීති? ආමන්තා. පරො පරස්ස උප්පන්නො ඵස්සො ‘‘මා නිරුජ්ඣී’’ති නිග්ගණ්හාතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. පරො පරස්ස උප්පන්නා වෙදනා…පෙ…. උප්පන්නා සඤ්ඤා… උප්පන්නා චෙතනා… උප්පන්නං චිත්තං… උප්පන්නා සද්ධා… උප්පන්නං වීරියං … උප්පන්නා සති… උප්පන්නො සමාධි…පෙ…. උප්පන්නා පඤ්ඤා ‘‘මා නිරුජ්ඣී’’ති නිග්ගණ්හාතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

පරො පරස්ස චිත්තං නිග්ගණ්හාතීති? ආමන්තා. පරො පරස්ස අත්ථාය රාගං පජහති… දොසං පජහති…පෙ…. අනොත්තප්පං පජහතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

පරො පරස්ස චිත්තං නිග්ගණ්හාතීති? ආමන්තා. පරො පරස්ස අත්ථාය මග්ගං භාවෙති… සතිපට්ඨානං භාවෙති…පෙ…. බොජ්ඣඞ්ගං භාවෙතීති ? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

පරො පරස්ස චිත්තං නිග්ගණ්හාතීති? ආමන්තා. පරො පරස්ස අත්ථාය දුක්ඛං පරිජානාති, සමුදයං පජහති, නිරොධං සච්ඡිකරොති, මග්ගං භාවෙතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

පරො පරස්ස චිත්තං නිග්ගණ්හාතීති? ආමන්තා. අඤ්ඤො අඤ්ඤස්ස කාරකො, පරඞ්කතං සුඛං දුක්ඛං අඤ්ඤො කරොති අඤ්ඤො පටිසංවෙදෙතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

පරො පරස්ස චිත්තං නිග්ගණ්හාතීති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා –

> ‘‘අත්තනාව කතං පාපං, අත්තනා සංකිලිස්සති;
> අත්තනා අකතං පාපං, අත්තනාව විසුජ්ඣති;
> සුද්ධි අසුද්ධි පච්චත්තං, නාඤ්ඤො අඤ්ඤං විසොධයෙ’’ති [ධ. ප. 165].

අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි න වත්තබ්බං – ‘‘පරො පරස්ස චිත්තං නිග්ගණ්හාතී’’ති.

744. න වත්තබ්බං – ‘‘පරො පරස්ස චිත්තං නිග්ගණ්හාතී’’ති? ආමන්තා. නනු අත්ථි බලප්පත්තා, අත්ථි වසීභූතාති? ආමන්තා. හඤ්චි අත්ථි බලප්පත්තා, අත්ථි වසීභූතා, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘පරො පරස්ස චිත්තං නිග්ගණ්හාතී’’ති.

නිග්ගහකථා නිට්ඨිතා.

16. සොළසමවග්ගො

(157) 2. පග්ගහකථා

745. පරො පරස්ස චිත්තං පග්ගණ්හාතීති? ආමන්තා. පරො පරස්ස චිත්තං ‘‘මා රජ්ජි,’’ ‘‘මා දුස්සි,’’ ‘‘මා මුය්හි,’’ ‘‘මා කිලිස්සී’’ති පග්ගණ්හාතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. පරො පරස්ස චිත්තං පග්ගණ්හාතීති? ආමන්තා. පරො පරස්ස අලොභං කුසලමූලං ජනෙති… අදොසං කුසලමූලං ජනෙති… අමොහං කුසලමූලං ජනෙති… සද්ධං ජනෙති… වීරියං ජනෙති… සතිං ජනෙති… සමාධිං ජනෙති… පඤ්ඤං ජනෙතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. පරො පරස්ස චිත්තං පග්ගණ්හාතීති? ආමන්තා. පරො පරස්ස උප්පන්නො ඵස්සො ‘‘මා නිරුජ්ඣී’’ති පග්ගණ්හාතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. පරො පරස්ස උප්පන්නා වෙදනා…පෙ…. උප්පන්නා පඤ්ඤා ‘‘මා නිරුජ්ඣී’’ති පග්ගණ්හාතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

පරො පරස්ස චිත්තං පග්ගණ්හාතීති? ආමන්තා. පරො පරස්ස අත්ථාය රාගං පජහති… දොසං පජහති… මොහං පජහති…පෙ…. අනොත්තප්පං පජහතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

පරො පරස්ස චිත්තං පග්ගණ්හාතීති? ආමන්තා. පරො පරස්ස අත්ථාය මග්ගං භාවෙති… සතිපට්ඨානං භාවෙති…පෙ…. බොජ්ඣඞ්ගං භාවෙතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

පරො පරස්ස චිත්තං පග්ගණ්හාතීති? ආමන්තා. පරො පරස්ස අත්ථාය දුක්ඛං පරිජානාති…පෙ…. මග්ගං භාවෙතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

පරො පරස්ස චිත්තං පග්ගණ්හාතීති? ආමන්තා. අඤ්ඤො අඤ්ඤස්ස කාරකො, පරඞ්කතං සුඛං දුක්ඛං අඤ්ඤො කරොති අඤ්ඤො පටිසංවෙදෙතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

පරො පරස්ස චිත්තං පග්ගණ්හාතීති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘අත්තනාව කතං පාපං…පෙ…. නාඤ්ඤො අඤ්ඤං විසොධයෙ’’ති. අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි න වත්තබ්බං – ‘‘පරො පරස්ස චිත්තං පග්ගණ්හාතී’’ති.

746. න වත්තබ්බං – ‘‘පරො පරස්ස චිත්තං පග්ගණ්හාතී’’ති? ආමන්තා. නනු අත්ථි බලප්පත්තා, අත්ථි වසීභූතාති? ආමන්තා. හඤ්චි අත්ථි බලප්පත්තා, අත්ථි වසීභූතා, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘පරො පරස්ස චිත්තං පග්ගණ්හාතී’’ති.

පග්ගහකථා නිට්ඨිතා.

16. සොළසමවග්ගො

(158) 3. සුඛානුප්පදානකථා

747. පරො පරස්ස සුඛං අනුප්පදෙතීති? ආමන්තා. පරො පරස්ස දුක්ඛං අනුප්පදෙතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. පරො පරස්ස දුක්ඛං න අනුප්පදෙතීති? ආමන්තා. පරො පරස්ස සුඛං න අනුප්පදෙතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. පරො පරස්ස සුඛං අනුප්පදෙතීති? ආමන්තා. පරො පරස්ස අත්තනො සුඛං අනුප්පදෙති, අඤ්ඤෙසං සුඛං අනුප්පදෙති, තස්ස සුඛං අනුප්පදෙතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. පරො පරස්ස නෙවත්තනො, න අඤ්ඤෙසං, න තස්ස සුඛං අනුප්පදෙතීති? ආමන්තා. හඤ්චි පරො පරස්ස නෙවත්තනො, න අඤ්ඤෙසං, න තස්ස සුඛං අනුප්පදෙති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘පරො පරස්ස සුඛං අනුප්පදෙතී’’ති.

පරො පරස්ස සුඛං අනුප්පදෙතීති? ආමන්තා. අඤ්ඤො අඤ්ඤස්ස කාරකො, පරඞ්කතං සුඛං දුක්ඛං අඤ්ඤො කරොති අඤ්ඤො පටිසංවෙදෙතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

748. න වත්තබ්බං – ‘‘පරො පරස්ස සුඛං අනුප්පදෙතී’’ති? ආමන්තා. නනු ආයස්මා උදායී එතදවොච – ‘‘බහූනං වත නො භගවා දුක්ඛධම්මානං අපහත්තා, බහූනං වත නො භගවා සුඛධම්මානං උපහත්තා, බහූනං වත නො භගවා අකුසලානං ධම්මානං අපහත්තා, බහූනං වත නො භගවා කුසලානං ධම්මානං උපහත්තා’’ති [ම. නි. 2.148 ලටුකිකොපමෙ]! අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි පරො පරස්ස සුඛං අනුප්පදෙතීති.

සුඛානුප්පදානකථා නිට්ඨිතා.

16. සොළසමවග්ගො

(159) 4. අධිගය්හමනසිකාරකථා

749. අධිගය්හ මනසි කරොතීති? ආමන්තා. තෙන චිත්තෙන තං චිත්තං පජානාතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. තෙන චිත්තෙන තං චිත්තං පජානාතීති? ආමන්තා . තෙන චිත්තෙන තං චිත්තං ‘‘චිත්ත’’න්ති පජානාතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. තෙන චිත්තෙන තං චිත්තං ‘‘චිත්ත’’න්ති පජානාතීති? ආමන්තා. තං චිත්තං තස්ස චිත්තස්ස ආරම්මණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

තං චිත්තං තස්ස චිත්තස්ස ආරම්මණන්ති? ආමන්තා. තෙන ඵස්සෙන තං ඵස්සං ඵුසති, තාය වෙදනාය…පෙ…. තාය සඤ්ඤාය… තාය චෙතනාය… තෙන චිත්තෙන… තෙන විතක්කෙන… තෙන විචාරෙන… තාය පීතියා… තාය සතියා… තාය පඤ්ඤාය තං පඤ්ඤං පජානාතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

750. අතීතං ‘‘අතීත’’න්ති මනසිකරොන්තො, අනාගතං ‘‘අනාගත’’න්ති මනසි කරොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අතීතං ‘‘අතීත’’න්ති මනසිකරොන්තො, අනාගතං ‘‘අනාගත’’න්ති මනසි කරොතීති? ආමන්තා. ද්වින්නං ඵස්සානං…පෙ…. ද්වින්නං චිත්තානං සමොධානං හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අතීතං ‘‘අතීත’’න්ති මනසිකරොන්තො, පච්චුප්පන්නං ‘‘පච්චුප්පන්න’’න්ති මනසි කරොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අතීතං ‘‘අතීත’’න්ති මනසිකරොන්තො, පච්චුප්පන්නං ‘‘පච්චුප්පන්න’’න්ති මනසි කරොතීති? ආමන්තා. ද්වින්නං ඵස්සානං…පෙ…. ද්වින්නං චිත්තානං සමොධානං හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අතීතං ''අතීත''න්ති මනසිකරොන්තො, අනාගතං ''අනාගත''න්ති මනසි කරොති, පච්චුප්පන්නං ''පච්චුප්පන්න''න්ති මනසි කරොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අතීතං ''අතීත''න්ති මනසිකරොන්තො, අනාගතං ''අනාගත''න්ති මනසි කරොති, පච්චුප්පන්නං ''පච්චුප්පන්න''න්ති මනසි කරොතීති? ආමන්තා. තිණ්ණං ඵස්සානං…පෙ…. තිණ්ණං චිත්තානං සමොධානං හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

751. අනාගතං ''අනාගත''න්ති මනසිකරොන්තො, අතීතං ''අතීත''න්ති මනසි කරොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අනාගතං ''අනාගත''න්ති මනසිකරොන්තො, අතීතං ''අතීත''න්ති මනසි කරොතීති? ආමන්තා. ද්වින්නං ඵස්සානං…පෙ…. ද්වින්නං චිත්තානං සමොධානං හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අනාගතං ''අනාගත''න්ති මනසිකරොන්තො, පච්චුප්පන්නං ''පච්චුප්පන්න''න්ති මනසි කරොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අනාගතං ''අනාගත''න්ති මනසිකරොන්තො, පච්චුප්පන්නං ''පච්චුප්පන්න''න්ති මනසි කරොතීති? ආමන්තා. ද්වින්නං ඵස්සානං…පෙ…. ද්වින්නං චිත්තානං සමොධානං හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අනාගතං ''අනාගත''න්ති මනසිකරොන්තො, අතීතං ''අතීත''න්ති මනසි කරොති, පච්චුප්පන්නං ''පච්චුප්පන්න''න්ති මනසි කරොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අනාගතං ''අනාගත''න්ති මනසිකරොන්තො, අතීතං ''අතීත''න්ති මනසි කරොති, පච්චුප්පන්නං ''පච්චුප්පන්න''න්ති මනසි කරොතීති? ආමන්තා. තිණ්ණං ඵස්සානං…පෙ…. තිණ්ණං චිත්තානං සමොධානං හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

752. පච්චුප්පන්නං ''පච්චුප්පන්න''න්ති මනසිකරොන්තො , අතීතං ''අතීත''න්ති මනසි කරොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. පච්චුප්පන්නං ''පච්චුප්පන්න''න්ති මනසිකරොන්තො, අතීතං ''අතීත''න්ති මනසි කරොතීති? ආමන්තා. ද්වින්නං ඵස්සානං…පෙ…. ද්වින්නං චිත්තානං සමොධානං හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

පච්චුප්පන්නං ''පච්චුප්පන්න''න්ති මනසිකරොන්තො, අනාගතං ''අනාගත''න්ති මනසි කරොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. පච්චුප්පන්නං ''පච්චුප්පන්න''න්ති මනසිකරොන්තො, අනාගතං ''අනාගත''න්ති මනසි කරොතීති? ආමන්තා. ද්වින්නං ඵස්සානං…පෙ…. ද්වින්නං චිත්තානං සමොධානං හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

පච්චුප්පන්නං ''පච්චුප්පන්න''න්ති මනසිකරොන්තො, අතීතං ''අතීත''න්ති මනසි කරොති, අනාගතං ''අනාගත''න්ති මනසි කරොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. පච්චුප්පන්නං ''පච්චුප්පන්න''න්ති මනසිකරොන්තො, අතීතං ''අතීත''න්ති මනසි කරොති, අනාගතං ''අනාගත''න්ති මනසි කරොතීති? ආමන්තා. තිණ්ණං ඵස්සානං…පෙ…. තිණ්ණං චිත්තානං සමොධානං හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

753. න වත්තබ්බං – ''අධිගය්හ මනසි කරොතී''ති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා –

''සබ්බෙ සඞ්ඛාරා අනිච්චාති, යදා පඤ්ඤාය පස්සති;
අථ නිබ්බින්දති දුක්ඛෙ, එස මග්ගො විසුද්ධියා.

''සබ්බෙ සඞ්ඛාරා දුක්ඛාති, යදා පඤ්ඤාය පස්සති;
අථ නිබ්බින්දති දුක්ඛෙ, එස මග්ගො විසුද්ධියා.

''සබ්බෙ ධම්මා අනත්තාති, යදා පඤ්ඤාය පස්සති;
අථ නිබ්බින්දති දුක්ඛෙ, එස මග්ගො විසුද්ධියා''ති [ධ. ප. 277-279].

අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි අධිගය්හ මනසි කරොතීති.

අධිගය්හමනසිකාරකථා නිට්ඨිතා.

16. සොළසමවග්ගො

(160) 5. රූපං හෙතූතිකථා

754. රූපං හෙතූති? ආමන්තා. අලොභො හෙතූති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අදොසො හෙතු…පෙ…. අමොහො හෙතු… ලොභො හෙතු… දොසො හෙතු… මොහො හෙතූති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

රූපං හෙතූති? ආමන්තා. සාරම්මණං, අත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. නනු අනාරම්මණං, නත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? ආමන්තා. හඤ්චි අනාරම්මණං, නත්ථි තස්ස

ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධි, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘රූපං හෙතූ’’ති.

755. අලොභො හෙතු සාරම්මණො, අත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? ආමන්තා. රූපං හෙතු සාරම්මණං, අත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අදොසො හෙතු… අමොහො හෙතු… ලොභො හෙතු… දොසො හෙතු… මොහො හෙතු සාරම්මණො, අත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? ආමන්තා. රූපං හෙතු සාරම්මණං, අත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

රූපං හෙතු අනාරම්මණං, නත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? ආමන්තා. අලොභො හෙතු අනාරම්මණො, නත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. රූපං හෙතු අනාරම්මණං, නත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? ආමන්තා . අදොසො හෙතු… අමොහො හෙතු… ලොභො හෙතු… දොසො හෙතු… මොහො හෙතු අනාරම්මණො, නත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

756. න වත්තබ්බං – ‘‘රූපං හෙතූ’’ති? ආමන්තා. නනු මහාභූතා උපාදායරූපානං [උපාදාරූපානං (සී. පී. ක.)] උපාදායහෙතූති? ආමන්තා. හඤ්චි මහාභූතා උපාදායරූපානං උපාදායහෙතු, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘රූපං හෙතූ’’ති.

රූපං හෙතූතිකථා නිට්ඨිතා.

16. සොළසමවග්ගො

(161) 6. රූපං සහෙතුකන්තිකථා

757. රූපං සහෙතුකන්ති? ආමන්තා. අලොභහෙතුනාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අදොසහෙතුනාති …පෙ.… අමොහහෙතුනාති…පෙ…. ලොභහෙතුනා…පෙ…. දොසහෙතුනා…පෙ…. මොහහෙතුනාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

රූපං සහෙතුකන්ති? ආමන්තා. සාරම්මණං, අත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. නනු අනාරම්මණං, නත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? ආමන්තා. හඤ්චි අනාරම්මණං, නත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධි, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘රූපං සහෙතුක’’න්ති.

758. අලොභො සහෙතුකො සාරම්මණො, අත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? ආමන්තා. රූපං සහෙතුකං සාරම්මණං, අත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අදොසො සහෙතුකො…පෙ…. අමොහො… සද්ධා… වීරියං… සති… සමාධි… පඤ්ඤා… ලොභො… දොසො… මොහො… මානො… දිට්ඨි… විචිකිච්ඡා… ථිනං… උද්ධච්චං… අහිරිකං… අනොත්තප්පං සහෙතුකං සාරම්මණං, අත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? ආමන්තා. රූපං සහෙතුකං සාරම්මණං, අත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

රූපං සහෙතුකං අනාරම්මණං, නත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? ආමන්තා. අලොභො සහෙතුකො අනාරම්මණො, නත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. රූපං සහෙතුකං අනාරම්මණං, නත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? ආමන්තා. අදොසො සහෙතුකො…පෙ…. අනොත්තප්පං සහෙතුකං අනාරම්මණං, නත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

759. න වත්තබ්බං – ‘‘රූපං සහෙතුක’’න්ති? ආමන්තා. නනු රූපං සප්පච්චයන්ති ? ආමන්තා. හඤ්චි රූපං සප්පච්චයං, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘රූපං සහෙතුක’’න්ති.

රූපං සහෙතුකන්තිකථා නිට්ඨිතා.

16. සොළසමවග්ගො

(162) 7. රූපං කුසලාකුසලන්තිකථා

760. රූපං කුසලන්ති? ආමන්තා. සාරම්මණං, අත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. නනු අනාරම්මණං, නත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? ආමන්තා. හඤ්චි අනාරම්මණං, නත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධි, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘රූපං කුසල’’න්ති.

761. අලොභො කුසලො සාරම්මණො, අත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? ආමන්තා. රූපං කුසලං සාරම්මණං, අත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අදොසො කුසලො…පෙ…. අමොහො කුසලො…පෙ…. සද්ධා… වීරියං… සති… සමාධි…පෙ…. පඤ්ඤා කුසලා සාරම්මණා, අත්ථි තාය ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? ආමන්තා. රූපං කුසලං සාරම්මණං, අත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

රූපං කුසලං අනාරම්මණං, නත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? ආමන්තා. අලොභො කුසලො අනාරම්මණො, නත්ථි තස්ස ආවට්ටනා …පෙ…. පණිධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

රූපං කුසලං අනාරම්මණං, නත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? ආමන්තා. අදොසො කුසලො…පෙ…. පඤ්ඤා කුසලා අනාරම්මණා, නත්ථි තාය ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

762. රූපං අකුසලන්ති? ආමන්තා. සාරම්මණං, අත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. නනු අනාරම්මණං, නත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති ? ආමන්තා. හඤ්චි අනාරම්මණං, නත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධි, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘රූපං අකුසල’’න්ති…පෙ…..

763. ලොභො අකුසලො සාරම්මණො, අත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? ආමන්තා . රූපං අකුසලං සාරම්මණං, අත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. දොසො… මොහො… මානො…පෙ…. අනොත්තප්පං අකුසලං සාරම්මණං, අත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති ? ආමන්තා. රූපං අකුසලං සාරම්මණං, අත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

රූපං අකුසලං අනාරම්මණං, නත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? ආමන්තා. ලොභො අකුසලො අනාරම්මණො, නත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. රූපං අකුසලං අනාරම්මණං, නත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? ආමන්තා. දොසො… මොහො…පෙ…. අනොත්තප්පං අකුසලං අනාරම්මණං, නත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

764. න වත්තබ්බං – ‘‘රූපං කුසලම්පි අකුසලම්පී’’ති? ආමන්තා. නනු කායකම්මං වචීකම්මං කුසලම්පි අකුසලම්පීති? ආමන්තා. හඤ්චි කායකම්මං වචීකම්මං කුසලම්පි අකුසලම්පි, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘රූපං කුසලම්පි අකුසලම්පී’’ති.

රූපං කුසලාකුසලන්තිකථා නිට්ඨිතා.

16. සොළසමවග්ගො

(163) 8. රූපං විපාකොතිකථා

765. රූපං විපාකොති? ආමන්තා. රූපං සුඛවෙදනියං දුක්ඛවෙදනියං අදුක්ඛමසුඛවෙදනියං , සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තං, දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තං, අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තං, ඵස්සෙන සම්පයුත්තං…පෙ…. චිත්තෙන සම්පයුත්තං, සාරම්මණං, අත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. නනු න සුඛවෙදනියං න දුක්ඛවෙදනියං…පෙ…. අනාරම්මණං, නත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? ආමන්තා. හඤ්චි න සුඛවෙදනියං න දුක්ඛවෙදනියං…පෙ…. අනාරම්මණං, නත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධි, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘රූපං විපාකො’’ති.

766. ඵස්සො විපාකො, ඵස්සො සුඛවෙදනියො දුක්ඛවෙදනියො…පෙ…. සාරම්මණො , අත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? ආමන්තා. රූපං විපාකො, රූපං සුඛවෙදනියං දුක්ඛවෙදනියං…පෙ…. සාරම්මණං, අත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

රූපං විපාකො , රූපං න සුඛවෙදනියං න දුක්ඛවෙදනියං…පෙ…. අනාරම්මණං, නත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? ආමන්තා. ඵස්සො විපාකො, ඵස්සො න සුඛවෙදනියො න දුක්ඛවෙදනියො…පෙ…. අනාරම්මණො, නත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

767. න වත්තබ්බං – ‘‘රූපං විපාකො’’ති? ආමන්තා. නනු කම්මස්ස කතත්තා උප්පන්නා චිත්තචෙතසිකා ධම්මා විපාකොති? ආමන්තා. හඤ්චි කම්මස්ස කතත්තා උප්පන්නා චිත්තචෙතසිකා ධම්මා විපාකො, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘කම්මස්ස කතත්තා උප්පන්නං රූපං විපාකො’’ති.

රූපං විපාකොතිකථා නිට්ඨිතා.

16. සොළසමවග්ගො

(164) 9. රූපං රූපාවචරාරූපාවචරන්තිකථා

768. අත්ථි රූපං රූපාවචරන්ති? ආමන්තා. සමාපත්තෙසියං උපපත්තෙසියං දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරං, සමාපත්තෙසියෙන චිත්තෙන උපපත්තෙසියෙන චිත්තෙන දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරෙන චිත්තෙන සහගතං සහජාතං සංසට්ඨං සම්පයුත්තං එකුප්පාදං එකනිරොධං එකවත්ථුකං එකාරම්මණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. නනු න සමාපත්තෙසියං න උපපත්තෙසියං න දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරං, න සමාපත්තෙසියෙන චිත්තෙන න උපපත්තෙසියෙන චිත්තෙන න දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරෙන චිත්තෙන සහගතං සහජාතං සංසට්ඨං සම්පයුත්තං එකුප්පාදං එකනිරොධං එකවත්ථුකං එකාරම්මණන්ති? ආමන්තා. හඤ්චි න සමාපත්තෙසියං න උපපත්තෙසියං න දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරං, න සමාපත්තෙසියෙන චිත්තෙන…පෙ…. එකාරම්මණං, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අත්ථි රූපං රූපාවචර’’න්ති.

769. අත්ථි රූපං අරූපාවචරන්ති? ආමන්තා. සමාපත්තෙසියං උපපත්තෙසියං දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරං, සමාපත්තෙසියෙන චිත්තෙන උපපත්තෙසියෙන චිත්තෙන දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරෙන චිත්තෙන සහගතං සහජාතං සංසට්ඨං සම්පයුත්තං එකුප්පාදං එකනිරොධං එකවත්ථුකං එකාරම්මණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. නනු න සමාපත්තෙසියං න උපපත්තෙසියං න දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරං, න සමාපත්තෙසියෙන චිත්තෙන …පෙ…. එකාරම්මණන්ති? ආමන්තා. හඤ්චි න සමාපත්තෙසියං න උපපත්තෙසියං…පෙ…. එකවත්ථුකං එකාරම්මණං, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අත්ථි රූපං අරූපාවචර’’න්ති.

770. න වත්තබ්බං – ‘‘අත්ථි රූපං රූපාවචරං, අත්ථි රූපං අරූපාවචර’’න්ති? ආමන්තා. නනු කාමාවචරකම්මස්ස කතත්තා රූපං කාමාවචරන්ති? ආමන්තා. හඤ්චි කාමාවචරකම්මස්ස කතත්තා රූපං කාමාවචරං , තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘රූපාවචරකම්මස්ස කතත්තා රූපං රූපාවචරං, අරූපාවචරකම්මස්ස කතත්තා රූපං අරූපාවචර’’න්ති.

රූපං රූපාවචරාරූපාවචරන්තිකථා නිට්ඨිතා.

16. සොළසමවග්ගො

(165) 10. රූපාරූපධාතුපරියාපන්නකථා

771. රූපරාගො රූපධාතුපරියාපන්නොති? ආමන්තා. සමාපත්තෙසියො උපපත්තෙසියො දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරො, සමාපත්තෙසියෙන චිත්තෙන උපපත්තෙසියෙන චිත්තෙන දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරෙන චිත්තෙන සහගතො සහජාතො සංසට්ඨො සම්පයුත්තො එකුප්පාදො එකනිරොධො එකවත්ථුකො එකාරම්මණොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. නනු න සමාපත්තෙසියො න උපපත්තෙසියො න දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරො, න සමාපත්තෙසියෙන චිත්තෙන…පෙ…. එකවත්ථුකො එකාරම්මණොති? ආමන්තා. හඤ්චි න සමාපත්තෙසියො න උපපත්තෙසියො න දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරො, න සමාපත්තෙසියෙන චිත්තෙන…පෙ…. එකවත්ථුකො එකාරම්මණො, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘රූපරාගො රූපධාතුපරියාපන්නො’’ති.

772. රූපරාගො රූපධාතුපරියාපන්නොති? ආමන්තා. සද්දරාගො සද්දධාතුපරියාපන්නොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ …පෙ…. රූපරාගො රූපධාතුපරියාපන්නොති? ආමන්තා. ගන්ධරාගො…පෙ…. රසරාගො…පෙ…. ඵොට්ඨබ්බරාගො ඵොට්ඨබ්බධාතුපරියාපන්නොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සද්දරාගො න වත්තබ්බං – ‘‘සද්දධාතුපරියාපන්නො’’ති? ආමන්තා. රූපරාගො න වත්තබ්බං – ‘‘රූපධාතුපරියාපන්නො’’ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. ගන්ධරාගො…පෙ…. රසරාගො…පෙ…. ඵොට්ඨබ්බරාගො න වත්තබ්බං – ‘‘ඵොට්ඨබ්බධාතුපරියාපන්නො’’ති? ආමන්තා . රූපරාගො න වත්තබ්බං – ‘‘රූපධාතුපරියාපන්නො’’ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

773. අරූපරාගො අරූපධාතුපරියාපන්නොති? ආමන්තා. අරූපරාගො න වත්තබ්බං – ‘‘අරූපධාතුපරියාපන්නො’’ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අරූපරාගො අරූපධාතුපරියාපන්නොති? ආමන්තා. සමාපත්තෙසියො උපපත්තෙසියො දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරො, සමාපත්තෙසියෙන චිත්තෙන උපපත්තෙසියෙන චිත්තෙන දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරෙන චිත්තෙන සහගතො සහජාතො සංසට්ඨො සම්පයුත්තො එකුප්පාදො එකනිරොධො එකවත්ථුකො එකාරම්මණොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. නනු න සමාපත්තෙසියො න උපපත්තෙසියො න දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරො, න සමාපත්තෙසියෙන චිත්තෙන…පෙ…. එකවත්ථුකො එකාරම්මණොති? ආමන්තා. හඤ්චි න සමාපත්තෙසියො න උපපත්තෙසියො න දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරො, න සමාපත්තෙසියෙන චිත්තෙන න උපපත්තෙසියෙන චිත්තෙන න දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරෙන චිත්තෙන සහගතො සහජාතො සංසට්ඨො සම්පයුත්තො එකුප්පාදො එකනිරොධො එකවත්ථුකො එකාරම්මණො, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අරූපරාගො අරූපධාතුපරියාපන්නො’’ති.

774. අරූපරාගො අරූපධාතුපරියාපන්නොති? ආමන්තා. සද්දරාගො සද්දධාතුපරියාපන්නොති ? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අරූපරාගො අරූපධාතුපරියාපන්නොති? ආමන්තා. ගන්ධරාගො…පෙ…. රසරාගො…පෙ….

ඵොට්ඨබ්බරාගො ඵොට්ඨබ්බධාතුපරියාපන්නොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සද්දරාගො න වත්තබ්බං – ‘‘සද්දධාතුපරියාපන්නො’’ති? ආමන්තා. අරූපරාගො න වත්තබ්බං – ‘‘අරූපධාතුපරියාපන්නො’’ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. ගන්ධරාගො…පෙ…. රසරාගො…පෙ…. ඵොට්ඨබ්බරාගො න වත්තබ්බං – ‘‘ඵොට්ඨබ්බධාතුපරියාපන්නො’’ති? ආමන්තා. අරූපරාගො න වත්තබ්බං – ‘‘අරූපධාතුපරියාපන්නො’’ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

775. න වත්තබ්බං – ‘‘රූපරාගො රූපධාතුපරියාපන්නො, අරූපරාගො අරූපධාතුපරියාපන්නො’’ති? ආමන්තා. නනු කාමරාගො කාමධාතුපරියාපන්නොති ? ආමන්තා. හඤ්චි කාමරාගො කාමධාතුපරියාපන්නො, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘රූපරාගො රූපධාතුපරියාපන්නො, අරූපරාගො අරූපධාතුපරියාපන්නො’’ති.

රූපරාගො රූපධාතුපරියාපන්නො අරූපරාගො අරූපධාතුපරියාපන්නොතිකථා නිට්ඨිතා.

රූපාරූපධාතුපරියාපන්නකථා නිට්ඨිතා.

සොළසමවග්ගො.

තස්සුද්දානං –

චිත්තනිග්ගහො, චිත්තපග්ගහො, සුඛානුප්පදානං, අධිගය්හ මනසිකාරො, රූපං හෙතු, රූපං සහෙතුකං, රූපං කුසලම්පි අකුසලම්පි, රූපං විපාකො, අත්ථි රූපං රූපාවචරං අත්ථි රූපං අරූපාවචරං, සබ්බෙ කිලෙසා කාමධාතුපරියාපන්නාති.

17. සත්තරසමවග්ගො

(166) 1. අරහතො පුඤ්ඤූපචයකථා

776. අත්ථි අරහතො පුඤ්ඤූපචයොති? ආමන්තා. අත්ථි අරහතො අපුඤ්ඤූපචයොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… නත්ථි අරහතො අපුඤ්ඤූපචයොති? ආමන්තා. නත්ථි අරහතො පුඤ්ඤූපචයොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

777. අත්ථි අරහතො පුඤ්ඤූපචයොති? ආමන්තා. අරහා පුඤ්ඤාභිසඞ්ඛාරං අභිසඞ්ඛරොති, ආනෙඤ්ජාභිසඞ්ඛාරං අභිසඞ්ඛරොති, ගතිසංවත්තනියං කම්මං කරොති, භවසංවත්තනියං කම්මං කරොති, ඉස්සරියසංවත්තනියං කම්මං කරොති, අධිපච්චසංවත්තනියං [ආධිපච්චසංවත්තනිකං (?)] කම්මං කරොති, මහාභොගසංවත්තනියං කම්මං කරොති, මහාපරිවාරසංවත්තනියං කම්මං කරොති, දෙවසොභග්‍යසංවත්තනියං කම්මං කරොති, මනුස්සසොභග්‍යසංවත්තනියං කම්මං කරොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

778. අත්ථි අරහතො පුඤ්ඤූපචයොති? ආමන්තා. අරහා ආචිනාතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… අරහා අපචිනාතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ …පෙ.… අරහා පජහතීති…පෙ.… අරහා උපාදියතීති…පෙ.… අරහා විසිනෙතීති…පෙ.… අරහා උස්සිනෙතීති…පෙ.… අරහා විධූපෙතීති …පෙ.… අරහා සන්ධූපෙතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… නනු අරහා නෙවාචිනාති න අපචිනාති අපචිනිත්වා ඨිතොති? ආමන්තා. හඤ්චි අරහා නෙවාචිනාති නාපචිනාති අපචිනිත්වා ඨිතො, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අත්ථි අරහතො පුඤ්ඤූපචයො’’ති.

නනු අරහා නෙව පජහති න උපාදියති පජහිත්වා ඨිතො, නෙව විසිනෙති න උස්සිනෙති විසිනෙත්වා ඨිතො, නෙව විධූපෙති න සන්ධූපෙති විධූපෙත්වා ඨිතොති? ආමන්තා. හඤ්චි අරහා නෙව විධූපෙති න සන්ධූපෙති විධූපෙත්වා ඨිතො, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අත්ථි අරහතො පුඤ්ඤූපචයො’’ති.

779. නත්ථි අරහතො පුඤ්ඤූපචයොති? ආමන්තා. අරහා දානං දදෙය්‍යාති? ආමන්තා . හඤ්චි අරහා දානං දදෙය්‍ය, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘නත්ථි අරහතො පුඤ්ඤූපචයො’’ති.

අරහා චීවරං දදෙය්‍ය…පෙ.… පිණ්ඩපාතං දදෙය්‍ය… සෙනාසනං දදෙය්‍ය… ගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරං දදෙය්‍ය… ඛාදනීයං දදෙය්‍ය… භොජනීයං දදෙය්‍ය… පානීයං දදෙය්‍ය… චෙතියං වන්දෙය්‍ය… චෙතියෙ මාලං ආරොපෙය්‍ය… ගන්ධං ආරොපෙය්‍ය… විලෙපනං ආරොපෙය්‍ය…පෙ.… චෙතියං අභිදක්ඛිණං [පදක්ඛිණං (?)] කරෙය්‍යාති? ආමන්තා. හඤ්චි අරහා චෙතියං අභිදක්ඛිණං කරෙය්‍ය, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘නත්ථි අරහතො පුඤ්ඤූපචයො’’ති.

අත්ථි අරහතො පුඤ්ඤූපචයොතිකථා නිට්ඨිතා.

(167) 2. නත්ථි අරහතො අකාලමච්චූතිකථා

780. නත්ථි අරහතො අකාලමච්චූති? ආමන්තා. නත්ථි අරහන්තඝාතකොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… අත්ථි අරහන්තඝාතකොති? ආමන්තා. අත්ථි අරහතො අකාලමච්චූති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… නත්ථි අරහතො අකාලමච්චූති? ආමන්තා. යො අරහන්තං ජීවිතා වොරොපෙති, සති ජීවිතෙ ජීවිතාවසෙසෙ ජීවිතා වොරොපෙති, අසති ජීවිතෙ ජීවිතාවසෙසෙ ජීවිතා වොරොපෙතීති? සති ජීවිතෙ ජීවිතාවසෙසෙ ජීවිතා වොරොපෙතීති. හඤ්චි සති ජීවිතෙ ජීවිතාවසෙසෙ ජීවිතා වොරොපෙති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘නත්ථි අරහතො අකාලමච්චූ’’ති. අසති ජීවිතෙ ජීවිතාවසෙසෙ ජීවිතා වොරොපෙතීති, නත්ථි අරහන්තඝාතකොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

781. නත්ථි අරහතො අකාලමච්චූති? ආමන්තා. අරහතො කායෙ විසං න කමෙය්‍ය, සත්ථං න කමෙය්‍ය, අග්ගි න කමෙය්‍යාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… නනු අරහතො කායෙ විසං කමෙය්‍ය , සත්ථං කමෙය්‍ය, අග්ගි කමෙය්‍යාති? ආමන්තා. හඤ්චි අරහතො කායෙ විසං කමෙය්‍ය, සත්ථං කමෙය්‍ය, අග්ගි කමෙය්‍ය, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘නත්ථි අරහතො අකාලමච්චූ’’ති.

අරහතො කායෙ විසං න කමෙය්‍ය, සත්ථං න කමෙය්‍ය, අග්ගි න කමෙය්‍යාති? ආමන්තා. නත්ථි අරහන්තඝාතකොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

782. අත්ථි අරහතො අකාලමච්චූති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘නාහං, භික්ඛවෙ, සඤ්චෙතනිකානං කම්මානං කතානං උපචිතානං අප්පටිසංවෙදිත්වා බ්‍යන්තීභාවං වදාමි; තඤ්ච ඛො දිට්ඨෙව ධම්මෙ උපපජ්ජං වා අපරෙ වා පරියායෙ’’ති. අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා . තෙන හි නත්ථි අරහතො අකාලමච්චූති.

නත්ථි අරහතො අකාලමච්චුතිකථා නිට්ඨිතා.

17. සත්තරසමවග්ගො

(168) 3. සබ්බමිදං කම්මතොතිකථා

783. සබ්බමිදං කම්මතොති? ආමන්තා. කම්මම්පි කම්මතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සබ්බමිදං කම්මතොති? ආමන්තා. සබ්බමිදං පුබ්බෙකතහෙතූති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සබ්බමිදං කම්මතොති? ආමන්තා. සබ්බමිදං කම්මවිපාකතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

784. සබ්බමිදං කම්මවිපාකතොති? ආමන්තා. කම්මවිපාකෙන පාණං හනෙය්‍යාති? ආමන්තා. පාණාතිපාතො සඵලොති? ආමන්තා. කම්මවිපාකො සඵලොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. කම්මවිපාකො අඵලොති? ආමන්තා. පාණාතිපාතො අඵලොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

කම්මවිපාකෙන අදින්නං ආදියෙය්‍ය…පෙ…. මුසා භණෙය්‍ය… පිසුණං භණෙය්‍ය… ඵරුසං භණෙය්‍ය… සම්ඵං පලපෙය්‍ය… සන්ධිං ඡින්දෙය්‍ය… නිල්ලොපං හරෙය්‍ය… එකාගාරිකං කරෙය්‍ය… පරිපන්ථෙ තිට්ඨෙය්‍ය… පරදාරං ගච්ඡෙය්‍ය… ගාමඝාතකං කරෙය්‍ය… නිගමඝාතකං කරෙය්‍ය… කම්මවිපාකෙන දානං දදෙය්‍ය… චීවරං දදෙය්‍ය … පිණ්ඩපාතං දදෙය්‍ය… සෙනාසනං දදෙය්‍ය… ගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරං දදෙය්‍යාති? ආමන්තා. ගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරො සඵලොති? ආමන්තා. කම්මවිපාකො සඵලොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. කම්මවිපාකො අඵලොති? ආමන්තා. ගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරො අඵලොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

785. න වත්තබ්බං – ‘‘සබ්බමිදං කම්මතො’’ති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා –

‘‘කම්මුනා වත්තතී [වත්තති (පී. ක., ම. නි. 2.460), වත්තතෙ (?)] ලොකො, කම්මුනා වත්තතී [වත්තති (පී. ක., ම. නි. 2.460), වත්තතෙ (?)] පජා;
කම්මනිබන්ධනා සත්තා, රථස්සාණීව යායතො [ම. නි. 2.460; සු. නි. 659].

‘‘කම්මෙන කිත්තිං ලභතෙ පසංසං,
කම්මෙන ජානිඤ්ච වධඤ්ච බන්ධං;
තං කම්මං නානාකරණං විදිත්වා,
කස්මා වදෙ නත්ථි කම්මන්ති ලොකෙ’’ති.

අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි ‘‘සබ්බමිදං කම්මතො’’ති.

සබ්බමිදං කම්මතොතිකථා නිට්ඨිතා.

17. සත්තරසමවග්ගො

(169) 4. ඉන්ද්‍රියබද්ධකථා

786. ඉන්ද්‍රියබද්ධඤ්ඤෙව දුක්ඛන්ති? ආමන්තා. ඉන්ද්‍රියබද්ධඤ්ඤෙව අනිච්චං සඞ්ඛතං පටිච්චසමුප්පන්නං ඛයධම්මං වයධම්මං විරාගධම්මං නිරොධධම්මං විපරිණාමධම්මන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. නනු අනින්ද්‍රියබද්ධං අනිච්චං සඞ්ඛතං පටිච්චසමුප්පන්නං ඛයධම්මං වයධම්මං විරාගධම්මං නිරොධධම්මං විපරිණාමධම්මන්ති? ආමන්තා. හඤ්චි අනින්ද්‍රියබද්ධං අනිච්චං සඞ්ඛතං පටිච්චසමුප්පන්නං ඛයධම්මං වයධම්මං විරාගධම්මං නිරොධධම්මං විපරිණාමධම්මං, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘ඉන්ද්‍රියබද්ධඤ්ඤෙව දුක්ඛ’’න්ති.

අනින්ද්‍රියබද්ධං අනිච්චං සඞ්ඛතං පටිච්චසමුප්පන්නං…පෙ…. විපරිණාමධම්මං, තඤ්ච න දුක්ඛන්ති? ආමන්තා. ඉන්ද්‍රියබද්ධං අනිච්චං සඞ්ඛතං…පෙ…. විපරිණාමධම්මං, තඤ්ච න දුක්ඛන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

ඉන්ද්‍රියබද්ධං අනිච්චං සඞ්ඛතං…පෙ…. විපරිණාමධම්මං, තඤ්ච දුක්ඛන්ති [ඉදං-පුච්ඡාද්වයෙන පුරිමපුච්ඡාද්වයස්ස පුරතො භවිතබ්බං]? ආමන්තා. අනින්ද්‍රියබද්ධං අනිච්චං සඞ්ඛතං…පෙ…. විපරිණාමධම්මං, තඤ්ච දුක්ඛන්ති [ඉදං-පුච්ඡාද්වයෙන පුරිමපුච්ඡාද්වයස්ස පුරතො භවිතබ්බං]? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

787. ඉන්ද්‍රියබද්ධඤ්ඤෙව දුක්ඛන්ති? ආමන්තා. නනු යදනිච්චං තං දුක්ඛං [සං. නි. 3.15] වුත්තං භගවතා – ‘‘අනින්ද්‍රියබද්ධං අනිච්ච’’න්ති? ආමන්තා. හඤ්චි යදනිච්චං තං දුක්ඛං [සං. නි. 3.15] වුත්තං භගවතා – අනින්ද්‍රියබද්ධං අනිච්චං, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘ඉන්ද්‍රියබද්ධඤ්ඤෙව දුක්ඛ’’න්ති.

788. න වත්තබ්බං – ‘‘ඉන්ද්‍රියබද්ධඤ්ඤෙව දුක්ඛ’’න්ති? ආමන්තා. යථා ඉන්ද්‍රියබද්ධස්ස දුක්ඛස්ස පරිඤ්ඤාය භගවති බ්‍රහ්මචරියං වුස්සති, එවමෙවං අනින්ද්‍රියබද්ධස්ස දුක්ඛස්ස පරිඤ්ඤාය භගවති බ්‍රහ්මචරියං වුස්සතීති ? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. යථා ඉන්ද්‍රියබද්ධං දුක්ඛං පරිඤ්ඤාතං න පුන උප්පජ්ජති , එවමෙවං අනින්ද්‍රියබද්ධං දුක්ඛං පරිඤ්ඤාතං න පුන උප්පජ්ජතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ. තෙන හි ඉන්ද්‍රියබද්ධඤ්ඤෙව දුක්ඛන්ති.

ඉන්ද්‍රියබද්ධකථා නිට්ඨිතා.

17. සත්තරසමවග්ගො

(170) 5. ඨපෙත්වා අරියමග්ගන්තිකථා

789. ඨපෙත්වා අරියමග්ගං අවසෙසා සඞ්ඛාරා දුක්ඛාති? ආමන්තා. දුක්ඛසමුදයොපි දුක්ඛොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. දුක්ඛසමුදයොපි දුක්ඛොති? ආමන්තා. තීණෙව අරියසච්චානීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. තීණෙව අරියසච්චානීති? ආමන්තා. නනු චත්තාරි අරියසච්චානි වුත්තානි භගවතා – දුක්ඛං, දුක්ඛසමුදයො, දුක්ඛනිරොධො, දුක්ඛනිරොධගාමිනී පටිපදාති? ආමන්තා. හඤ්චි චත්තාරි අරියසච්චානි වුත්තානි භගවතා – දුක්ඛං, දුක්ඛසමුදයො, දුක්ඛනිරොධො, දුක්ඛනිරොධගාමිනී පටිපදා; නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘තීණෙව අරියසච්චානී’’ති.

දුක්ඛසමුදයොපි දුක්ඛොති? ආමන්තා. කෙනට්ඨෙනාති? අනිච්චට්ඨෙන. අරියමග්ගො අනිච්චොති? ආමන්තා. අරියමග්ගො දුක්ඛොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අරියමග්ගො අනිච්චො, සො ච න දුක්ඛොති? ආමන්තා. දුක්ඛසමුදයො අනිච්චො, සො ච න දුක්ඛොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. දුක්ඛසමුදයො අනිච්චො, සො ච දුක්ඛොති? ආමන්තා. අරියමග්ගො අනිච්චො, සො ච දුක්ඛොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

790. න වත්තබ්බං – ‘‘ඨපෙත්වා අරියමග්ගං අවසෙසා සඞ්ඛාරා දුක්ඛා’’ති? ආමන්තා. නනු සා දුක්ඛනිරොධගාමිනී පටිපදාති? ආමන්තා. හඤ්චි සා දුක්ඛනිරොධගාමිනී පටිපදා, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘ඨපෙත්වා අරියමග්ගං අවසෙසා සඞ්ඛාරා දුක්ඛා’’ති.

ඨපෙත්වා අරියමග්ගන්තිකථා නිට්ඨිතා.

17. සත්තරසමවග්ගො

(171) 6. න වත්තබ්බං සඞ්ඝො දක්ඛිණං පටිග්ගණ්හාතිකථා

791. න වත්තබ්බං – ‘‘සඞ්ඝො දක්ඛිණං පටිග්ගණ්හාතී’’ති? ආමන්තා. නනු සඞ්ඝො ආහුනෙය්‍යො පාහුනෙය්‍යො දක්ඛිණෙය්‍යො අඤ්ජලිකරණීයො අනුත්තරං පුඤ්ඤක්ඛෙත්තං ලොකස්සාති? ආමන්තා. හඤ්චි සඞ්ඝො ආහුනෙය්‍යො පාහුනෙය්‍යො දක්ඛිණෙය්‍යො අඤ්ජලිකරණීයො අනුත්තරං පුඤ්ඤක්ඛෙත්තං ලොකස්ස, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘සඞ්ඝො දක්ඛිණං පටිග්ගණ්හාතී’’ති.

න වත්තබ්බං – ‘‘සඞ්ඝො දක්ඛිණං පටිග්ගණ්හාතී’’ති? ආමන්තා. නනු චත්තාරො පුරිසයුගා අට්ඨපුරිසපුග්ගලා දක්ඛිණෙය්‍යා වුත්තා භගවතාති? ආමන්තා. හඤ්චි චත්තාරො පුරිසයුගා අට්ඨ පුරිසපුග්ගලා දක්ඛිණෙය්‍යා වුත්තා භගවතා, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘සඞ්ඝො දක්ඛිණං පටිග්ගණ්හාතී’’ති.

න වත්තබ්බං – ‘‘සඞ්ඝො දක්ඛිණං පටිග්ගණ්හාතී’’ති? ආමන්තා. නනු අත්ථි කෙචි සඞ්ඝස්ස දානං දෙන්තීති? ආමන්තා. හඤ්චි අත්ථි කෙචි සඞ්ඝස්ස දානං දෙන්ති, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘සඞ්ඝො දක්ඛිණං පටිග්ගණ්හාතී’’ති. නනු අත්ථි කෙචි සඞ්ඝස්ස චීවරං දෙන්ති…පෙ…. පිණ්ඩපාතං දෙන්ති… සෙනාසනං දෙන්ති… ගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරං දෙන්ති… ඛාදනීයං දෙන්ති… භොජනීයං දෙන්ති…පෙ…. පානීයං දෙන්තීති? ආමන්තා. හඤ්චි අත්ථි කෙචි සඞ්ඝස්ස පානීයං දෙන්ති, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘සඞ්ඝො දක්ඛිණං පටිග්ගණ්හාතී’’ති.

න වත්තබ්බං – ‘‘සඞ්ඝො දක්ඛිණං පටිග්ගණ්හාතී’’ති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා –

‘‘ආහුතිං ජාතවෙදොව, මහාමෙඝංව මෙදනී;
සඞ්ඝො සමාධිසම්පන්නො, පටිග්ගණ්හාති දක්ඛිණ’’න්ති.

අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි සඞ්ඝො දක්ඛිණං පටිග්ගණ්හාතීති.

792. සඞ්ඝො දක්ඛිණං පටිග්ගණ්හාතීති? ආමන්තා. මග්ගො පටිග්ගණ්හාති, ඵලං පටිග්ගණ්හාතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

න වත්තබ්බං සඞ්ඝො දක්ඛිණං පටිග්ගණ්හාතීතිකථා නිට්ඨිතා.

17. සත්තරසමවග්ගො

(172) 7. න වත්තබ්බං සඞ්ඝො දක්ඛිණං විසොධෙතීතිකථා

793. න වත්තබ්බං – ‘‘සඞ්ඝො දක්ඛිණං විසොධෙතී’’ති? ආමන්තා. නනු සඞ්ඝො ආහුනෙය්‍යො පාහුනෙය්‍යො දක්ඛිණෙය්‍යො අඤ්ජලිකරණීයො අනුත්තරං පුඤ්ඤක්ඛෙත්තං ලොකස්සාති? ආමන්තා. හඤ්චි සඞ්ඝො ආහුනෙය්‍යො…පෙ…. අනුත්තරං පුඤ්ඤක්ඛෙත්තං ලොකස්ස, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘සඞ්ඝො දක්ඛිණං විසොධෙතී’’ති.

න වත්තබ්බං – ‘‘සඞ්ඝො දක්ඛිණං විසොධෙතී’’ති? ආමන්තා. නනු චත්තාරො පුරිසයුගා අට්ඨ පුරිසපුග්ගලා දක්ඛිණෙය්‍යා වුත්තා භගවතාති? ආමන්තා. හඤ්චි චත්තාරො පුරිසයුගා අට්ඨ පුරිසපුග්ගලා දක්ඛිණෙය්‍යා වුත්තා භගවතා, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘සඞ්ඝො දක්ඛිණං විසොධෙතී’’ති.

න වත්තබ්බං – ‘‘සඞ්ඝො දක්ඛිණං විසොධෙතී’’ති? ආමන්තා. නනු අත්ථි කෙචි සඞ්ඝස්ස දානං දත්වා දක්ඛිණං ආරාධෙන්තීති? ආමන්තා. හඤ්චි අත්ථි කෙචි සඞ්ඝස්ස දානං දත්වා දක්ඛිණං ආරාධෙන්ති, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘සඞ්ඝො දක්ඛිණං විසොධෙතී’’ති.

නනු අත්ථි කෙචි සඞ්ඝස්ස චීවරං දත්වා…පෙ…. පිණ්ඩපාතං දත්වා…පෙ…. සෙනාසනං දත්වා… ගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරං දත්වා… ඛාදනීයං දත්වා… භොජනීයං දත්වා…පෙ…. පානීයං දත්වා දක්ඛිණං ආරාධෙන්තීති? ආමන්තා. හඤ්චි අත්ථි කෙචි සඞ්ඝස්ස පානීයං දත්වා දක්ඛිණං ආරාධෙන්ති, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘සඞ්ඝො දක්ඛිණං විසොධෙතී’’ති.

794. සඞ්ඝො දක්ඛිණං විසොධෙතීති? ආමන්තා. මග්ගො විසොධෙති, ඵලං විසොධෙතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

න වත්තබ්බං සඞ්ඝො දක්ඛිණං විසොධෙතීතිකථා නිට්ඨිතා.

17. සත්තරසමවග්ගො

(173) 8. න වත්තබ්බං සඞ්ඝො භුඤ්ජතීතිකථා

795. න වත්තබ්බං – ‘‘සඞ්ඝො භුඤ්ජති පිවති ඛාදති සායතී’’ති? ආමන්තා. නනු අත්ථි කෙචි සඞ්ඝභත්තානි කරොන්ති, උද්දෙසභත්තානි කරොන්ති, යාගුපානානි කරොන්තීති? ආමන්තා. හඤ්චි අත්ථි කෙචි සඞ්ඝභත්තානි කරොන්ති, උද්දෙසභත්තානි කරොන්ති, යාගුපානානි කරොන්ති, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘සඞ්ඝො භුඤ්ජති පිවති ඛාදති සායතී’’ති.

න වත්තබ්බං – ‘‘සඞ්ඝො භුඤ්ජති පිවති ඛාදති සායතී’’ති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘ගණභොජනං පරම්පරභොජනං අතිරිත්තභොජනං අනතිරිත්තභොජන’’න්ති? ආමන්තා. හඤ්චි වුත්තං භගවතා – ‘‘ගණභොජනං පරම්පරභොජනං අතිරිත්තභොජනං අනතිරිත්තභොජනං’’, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘සඞ්ඝො භුඤ්ජති පිවති ඛාදති සායතී’’ති.

න වත්තබ්බං – ‘‘සඞ්ඝො භුඤ්ජති පිවති ඛාදති සායතී’’ති? ආමන්තා. නනු අට්ඨ පානානි වුත්තානි භගවතා – අම්බපානං, ජම්බුපානං , චොචපානං, මොචපානං, මධුකපානං, [මධුපානං (සී. ස්‍යා. කං. පී.) මහාව. 300 පන පස්සිතබ්බං] මුද්දිකපානං, සාලුකපානං, ඵාරුසකපානන්ති? ආමන්තා. හඤ්චි අට්ඨ පානානි වුත්තානි භගවතා – අම්බපානං, ජම්බුපානං, චොචපානං, මොචපානං, මධුකපානං, මුද්දිකපානං , සාලුකපානං, ඵාරුසකපානං, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘සඞ්ඝො භුඤ්ජති පිවති ඛාදති සායතී’’ති.

796. සඞ්ඝො භුඤ්ජති පිවති ඛාදති සායතීති? ආමන්තා. මග්ගො භුඤ්ජති පිවති ඛාදති සායති, ඵලං භුඤ්ජති පිවති ඛාදති සායතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

න වත්තබ්බං සඞ්ඝො භුඤ්ජතීතිකථා නිට්ඨිතා.

17. සත්තරසමවග්ගො

(174) 9. න වත්තබ්බං සඞ්ඝස්සදින්නං මහප්ඵලන්තිකථා

797. න වත්තබ්බං – ‘‘සඞ්ඝස්ස දින්නං මහප්ඵල’’න්ති? ආමන්තා. නනු සඞ්ඝො ආහුනෙය්‍යො පාහුනෙය්‍යො දක්ඛිණෙය්‍යො අඤ්ජලිකරණීයො අනුත්තරං පුඤ්ඤක්ඛෙත්තං ලොකස්සාති? ආමන්තා. හඤ්චි සඞ්ඝො ආහුනෙය්‍යො…පෙ…. අනුත්තරං පුඤ්ඤක්ඛෙත්තං ලොකස්ස, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘සඞ්ඝස්ස දින්නං මහප්ඵල’’න්ති.

න වත්තබ්බං – ‘‘සඞ්ඝස්ස දින්නං මහප්ඵල’’න්ති? ආමන්තා. නනු චත්තාරො පුරිසයුගා අට්ඨ පුරිසපුග්ගලා දක්ඛිණෙය්‍යා වුත්තා භගවතාති? ආමන්තා. හඤ්චි චත්තාරො පුරිසයුගා අට්ඨ පුරිසපුග්ගලා දක්ඛිණෙය්‍යා වුත්තා භගවතා, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘සඞ්ඝස්ස දින්නං මහප්ඵල’’න්ති.

798. න වත්තබ්බං – ‘‘සඞ්ඝස්ස දින්නං මහප්ඵල’’න්ති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘සඞ්ඝෙ, ගොතමි, දෙහි, සඞ්ඝෙ තෙ දින්නෙ අහඤ්චෙව පූජිතො භවිස්සාමි සඞ්ඝො චා’’ති [ම. නි. 3.376]. අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි සඞ්ඝස්ස දින්නං මහප්ඵලන්ති.

න වත්තබ්බං – ‘‘සඞ්ඝස්ස දින්නං මහප්ඵල’’න්ති? ආමන්තා. නනු සක්කො දෙවානමින්දො භගවන්තං එතදවොච –

‘‘යජමානානං මනුස්සානං, පුඤ්ඤපෙක්ඛාන පාණිනං;
කරොතං ඔපධිකං පුඤ්ඤං, කත්ථ දින්නං මහප්ඵලන්ති.

‘‘චත්තාරො ච පටිපන්නා, චත්තාරො ච ඵලෙ ඨිතා;
එස සඞ්ඝො උජුභූතො, පඤ්ඤාසීලසමාහිතො.

‘‘යජමානානං මනුස්සානං, පුඤ්ඤපෙක්ඛාන පාණිනං;
කරොතං ඔපධිකං පුඤ්ඤං, සඞ්ඝෙ දින්නං මහප්ඵල’’න්ති [සං. නි. 1.262; වි. ව. 642, 751].

‘‘එසො හි සඞ්ඝො විපුලො මහග්ගතො,
එසප්පමෙය්‍යො උදධීව සාගරො;
එතෙ හි සෙට්ඨා නරවීරසාවකා [නරසීහසාවකා (ක.)],
පභඞ්කරා ධම්මමුදීරයන්ති.

‘‘තෙසං සුදින්නං සුහුතං සුයිට්ඨං,
යෙ සඞ්ඝමුද්දිස්ස දදන්ති දානං;
සා දක්ඛිණා සඞ්ඝගතා පතිට්ඨිතා,
මහප්ඵලා ලොකවිදූන වණ්ණිතා.

‘‘එතාදිසං යඤ්ඤමනුස්සරන්තා,
යෙ වෙදජාතා විචරන්ති [විහරන්ති (සී. ක.)] ලොකෙ;
විනෙය්‍ය මච්ඡෙරමලං සමූලං,
අනින්දිතා සග්ගමුපෙන්ති ඨාන’’න්ති [වි. ව. 645, 754].

අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි සඞ්ඝස්ස දින්නං මහප්ඵලන්ති.

න වත්තබ්බං සඞ්ඝස්ස දින්නං මහප්ඵලන්තිකථා නිට්ඨිතා.

17. සත්තරසමවග්ගො

(175) 10. න වත්තබ්බං බුද්ධස්සදින්නං මහප්ඵලන්තිකථා

799. න වත්තබ්බං – ‘‘බුද්ධස්ස දින්නං මහප්ඵල’’න්ති? ආමන්තා. නනු භගවා ද්විපදානං අග්ගො, ද්විපදානං සෙට්ඨො, ද්විපදානං පමොක්ඛො, ද්විපදානං උත්තමො, ද්විපදානං පවරො අසමො අසමසමො අප්පටිසමො අප්පටිභාගො අප්පටිපුග්ගලොති? ආමන්තා. හඤ්චි භගවා ද්විපදානං අග්ගො, ද්විපදානං සෙට්ඨො, ද්විපදානං පමොක්ඛො, ද්විපදානං උත්තමො, ද්විපදානං පවරො අසමො අසමසමො අප්පටිසමො අප්පටිභාගො අප්පටිපුග්ගලො, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘බුද්ධස්ස දින්නං මහප්ඵල’’න්ති.

න වත්තබ්බං – ‘‘බුද්ධස්ස දින්නං මහප්ඵල’’න්ති? ආමන්තා. අත්ථි කොචි බුද්ධෙන සමසමො – සීලෙන සමාධිනා පඤ්ඤායාති? නත්ථි . හඤ්චි නත්ථි කොචි බුද්ධෙන සමසමො – සීලෙන සමාධිනා පඤ්ඤාය, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘බුද්ධස්ස දින්නං මහප්ඵල’’න්ති.

න වත්තබ්බං – ‘‘බුද්ධස්ස දින්නං මහප්ඵල’’න්ති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා –

‘‘නයිමස්මිං වා ලොකෙ පරස්මිං වා පන,
බුද්ධෙන සෙට්ඨො ච සමො ච විජ්ජති;
යමාහුනෙය්‍යානං අග්ගතං ගතො,
පුඤ්ඤත්ථිකානං විපුලප්ඵලෙසින’’න්ති [වි. ව. 1047].

අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි බුද්ධස්ස දින්නං මහප්ඵලන්ති.

න වත්තබ්බං බුද්ධස්ස දින්නං මහප්ඵලන්තිකථා නිට්ඨිතා.

17. සත්තරසමවග්ගො

(176) 11. දක්ඛිණාවිසුද්ධිකථා

800. දායකතොව දානං විසුජ්ඣති, නො පටිග්ගාහකතොති? ආමන්තා. නනු අත්ථි කෙචි පටිග්ගාහකා ආහුනෙය්‍යා පාහුනෙය්‍යා දක්ඛිණෙය්‍යා අඤ්ජලිකරණීයා අනුත්තරං පුඤ්ඤක්ඛෙත්තං ලොකස්සාති? ආමන්තා . හඤ්චි අත්ථි කෙචි පටිග්ගාහකා ආහුනෙය්‍යා පාහුනෙය්‍යා දක්ඛිණෙය්‍යා අඤ්ජලිකරණීයා අනුත්තරං පුඤ්ඤක්ඛෙත්තං ලොකස්ස, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘දායකතොව දානං විසුජ්ඣති, නො පටිග්ගාහකතො’’ති.

දායකතොව දානං විසුජ්ඣති, නො පටිග්ගාහකතොති? ආමන්තා . නනු චත්තාරො පුරිසයුගා අට්ඨ පුරිසපුග්ගලා දක්ඛිණෙය්‍යා වුත්තා භගවතාති? ආමන්තා. හඤ්චි චත්තාරො පුරිසයුගා අට්ඨ පුරිසපුග්ගලා දක්ඛිණෙය්‍යා වුත්තා භගවතා, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘දායකතොව දානං විසුජ්ඣති, නො පටිග්ගාහකතො’’ති.

දායකතොව දානං විසුජ්ඣති, නො පටිග්ගාහකතොති? ආමන්තා. නනු අත්ථි කෙචි සොතාපන්නෙ දානං දත්වා දක්ඛිණං ආරාධෙන්තීති? ආමන්තා. හඤ්චි අත්ථි කෙචි සොතාපන්නෙ දානං දත්වා දක්ඛිණං ආරාධෙන්ති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘දායකතොව දානං විසුජ්ඣති, නො පටිග්ගාහකතො’’ති.

නනු අත්ථි කෙචි සකදාගාමිස්ස…පෙ…. අනාගාමිස්ස…පෙ…. අරහතො දානං දත්වා දක්ඛිණං ආරාධෙන්තීති? ආමන්තා. හඤ්චි අත්ථි කෙචි අරහතො දානං දත්වා දක්ඛිණං ආරාධෙන්ති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘දායකතොව දානං විසුජ්ඣති, නො පටිග්ගාහකතො’’ති.

801. පටිග්ගාහකතො දානං විසුජ්ඣතීති? ආමන්තා. අඤ්ඤො අඤ්ඤස්ස කාරකො, පරකතං සුඛදුක්ඛං, අඤ්ඤො කරොති අඤ්ඤො පටිසංවෙදෙතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

දායකතොව දානං විසුජ්ඣති, නො පටිග්ගාහකතොති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘චතස්සො ඛො ඉමා, ආනන්ද, දක්ඛිණා විසුද්ධියො! කතමා චතස්සො? අත්ථානන්ද, දක්ඛිණා දායකතො විසුජ්ඣති, නො පටිග්ගාහකතො; අත්ථානන්ද, දක්ඛිණා පටිග්ගාහකතො විසුජ්ඣති, නො දායකතො ; අත්ථානන්ද, දක්ඛිණා දායකතො චෙව විසුජ්ඣති පටිග්ගාහකතො ච; අත්ථානන්ද, දක්ඛිණා නෙව දායකතො විසුජ්ඣති, නො පටිග්ගාහකතො. ඉමා ඛො, ආනන්ද, චතස්සො දක්ඛිණා විසුද්ධියො’’ති [ම. නි. 3.381]. අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි න වත්තබ්බං – ‘‘දායකතොව දානං විසුජ්ඣති, නො පටිග්ගාහකතො’’ති.

දක්ඛිණාවිසුද්ධිකථා නිට්ඨිතා.

සත්තරසමවග්ගො.

තස්සුද්දානං –

අත්ථි අරහතො පුඤ්ඤූපචයො, නත්ථි අරහතො අකාලමච්චු, සබ්බමිදං කම්මතො, ඉන්ද්‍රියබද්ධඤ්ඤෙව දුක්ඛං, ඨපෙත්වා අරියමග්ගං අවසෙසා සඞ්ඛාරා දුක්ඛා, සඞ්ඝො දක්ඛිණං පටිග්ගණ්හාති, සඞ්ඝො දක්ඛිණං විසොධෙති, සඞ්ඝො භුඤ්ජති පිවති ඛාදති සායති, සඞ්ඝස්ස දින්නං මහප්ඵලං, අත්ථි දානං විසුද්ධියාති [විසුජ්ඣතීති (ස්‍යා.)].

18. අට්ඨාරසමවග්ගො

(177) 1. මනුස්සලොකකථා

802. න වත්තබ්බං – ‘‘බුද්ධො භගවා මනුස්සලොකෙ අට්ඨාසී’’ති? ආමන්තා. නනු අත්ථි බුද්ධවුත්ථානි චෙතියානි ආරාමවිහාරගාමනිගමනගරානි රට්ඨානි ජනපදානීති? ආමන්තා. හඤ්චි අත්ථි බුද්ධවුත්ථානි චෙතියානි ආරාමවිහාරගාමනිගමනගරානි රට්ඨානි ජනපදානි, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘බුද්ධො භගවා මනුස්සලොකෙ අට්ඨාසී’’ති.

න වත්තබ්බං – ‘‘බුද්ධො භගවා මනුස්සලොකෙ අට්ඨාසී’’ති? ආමන්තා. නනු භගවා ලුම්බිනියා ජාතො, බොධියා මූලෙ අභිසම්බුද්ධො, බාරාණසියං භගවතා ධම්මචක්කං පවත්තිතං, චාපාලෙ චෙතියෙ ආයුසඞ්ඛාරො ඔස්සට්ඨො, කුසිනාරායං භගවා පරිනිබ්බුතොති? ආමන්තා. හඤ්චි භගවා ලුම්බිනියා ජාතො…පෙ…. කුසිනාරායං භගවා පරිනිබ්බුතො, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘බුද්ධො භගවා මනුස්සලොකෙ අට්ඨාසී’’ති.

න වත්තබ්බං – ‘‘බුද්ධො භගවා මනුස්සලොකෙ අට්ඨාසී’’ති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘එකමිදාහං, භික්ඛවෙ, සමයං උක්කට්ඨායං විහරාමි සුභගවනෙ සාලරාජමූලෙ’’ති [දී. නි. 2.91]; ‘‘එකමිදාහං, භික්ඛවෙ, සමයං උරුවෙලායං විහරාමි අජපාලනිග්‍රොධෙ පඨමාභිසම්බුද්ධො’’ති [අ. නි. 4.21]; ‘‘එකමිදාහං, භික්ඛවෙ, සමයං රාජගහෙ විහරාමි වෙළුවනෙ කළන්දකනිවාපෙ’’ති [දී. නි. 2.180]; ‘‘එකමිදාහං, භික්ඛවෙ, සමයං සාවත්ථියං විහරාමි ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ’’ති ; ‘‘එකමිදාහං, භික්ඛවෙ, සමයං වෙසාලියං විහරාමි මහාවනෙ කූටාගාරසාලාය’’න්ති [දී. නි. 3.11]! අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි බුද්ධො භගවා මනුස්සලොකෙ අට්ඨාසීති.

803. බුද්ධො භගවා මනුස්සලොකෙ අට්ඨාසීති? ආමන්තා. නනු භගවා ලොකෙ ජාතො, ලොකෙ සංවඩ්ඪො, ලොකං අභිභුය්‍ය විහරති අනුපලිත්තො ලොකෙනාති [අ. නි. 4.36]? ආමන්තා. හඤ්චි භගවා ලොකෙ ජාතො, ලොකෙ සංවඩ්ඪො, ලොකං අභිභුය්‍ය විහරති අනුපලිත්තො ලොකෙන, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘බුද්ධො භගවා මනුස්සලොකෙ අට්ඨාසී’’ති.

මනුස්සලොකකථා නිට්ඨිතා.

18. අට්ඨාරසමවග්ගො

(178) 2. ධම්මදෙසනාකථා

804. න වත්තබ්බං – ‘‘බුද්ධෙන භගවතා ධම්මො දෙසිතො’’ති? ආමන්තා. කෙන දෙසිතොති? අභිනිම්මිතෙන දෙසිතොති. අභිනිම්මිතො ජිනො සත්ථා සම්මාසම්බුද්ධො සබ්බඤ්ඤූ සබ්බදස්සාවී ධම්මස්සාමී ධම්මප්පටිසරණොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

න වත්තබ්බං – ‘‘බුද්ධෙන භගවතා ධම්මො දෙසිතො’’ති? ආමන්තා. කෙන දෙසිතොති? ආයස්මතා ආනන්දෙන දෙසිතොති. ආයස්මා ආනන්දො ජිනො සත්ථා සම්මාසම්බුද්ධො සබ්බඤ්ඤූ සබ්බදස්සාවී ධම්මස්සාමී ධම්මප්පටිසරණොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

805. න වත්තබ්බං – ‘‘බුද්ධෙන භගවතා ධම්මො දෙසිතො’’ති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘සංඛිත්තෙනපි ඛො අහං, සාරිපුත්ත, ධම්මං දෙසෙය්‍යං; විත්ථාරෙනපි ඛො අහං, සාරිපුත්ත, ධම්මං දෙසෙය්‍යං; සංඛිත්තවිත්ථාරෙනපි ඛො අහං, සාරිපුත්ත, ධම්මං දෙසෙය්‍යං; අඤ්ඤාතාරො ච දුල්ලභා’’ති [අ. නි. 3.33 සාරිපුත්තසුත්තෙ]! අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි බුද්ධෙන භගවතා ධම්මො දෙසිතොති.

806. න වත්තබ්බං – ‘‘බුද්ධෙන භගවතා ධම්මො දෙසිතො’’ති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘‘අභිඤ්ඤායාහං, භික්ඛවෙ, ධම්මං දෙසෙමි, නො අනභිඤ්ඤාය; සනිදානාහං, භික්ඛවෙ, ධම්මං දෙසෙමි, නො අනිදානං ; සප්පාටිහාරියාහං, භික්ඛවෙ, ධම්මං දෙසෙමි, නො අප්පාටිහාරියං; තස්ස [යඤ්චස්ස (සී. පී. ක.)] මය්හං, භික්ඛවෙ, අභිඤ්ඤාය ධම්මං දෙසයතො නො අනභිඤ්ඤාය, සනිදානං ධම්මං දෙසයතො නො අනිදානං, සප්පාටිහාරියං ධම්මං දෙසයතො නො අප්පාටිහාරියං කරණීයො ඔවාදො කරණීයා අනුසාසනී; අලඤ්ච පන වො, භික්ඛවෙ, තුට්ඨියා අලං අත්තමනතාය අලං සොමනස්සාය – සම්මාසම්බුද්ධො භගවා, ස්වාක්ඛාතො ධම්මො, සුප්පටිපන්නො සඞ්ඝො’ති. ඉමස්මිඤ්ච පන වෙය්‍යාකරණස්මිං භඤ්ඤමානෙ දසසහස්සිලොකධාතු අකම්පිත්ථා’’ති [අ. නි. 3.126]! අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි බුද්ධෙන භගවතා ධම්මො දෙසිතොති.

ධම්මදෙසනාකථා නිට්ඨිතා.

18. අට්ඨාරසමවග්ගො

(179) 3. කරුණාකථා

807. නත්ථි බුද්ධස්ස භගවතො කරුණාති? ආමන්තා. නත්ථි බුද්ධස්ස භගවතො මෙත්තාති ? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. නත්ථි බුද්ධස්ස භගවතො කරුණාති? ආමන්තා. නත්ථි බුද්ධස්ස භගවතො මුදිතා…පෙ…. උපෙක්ඛාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අත්ථි බුද්ධස්ස භගවතො මෙත්තාති? ආමන්තා. අත්ථි බුද්ධස්ස භගවතො කරුණාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… අත්ථි බුද්ධස්ස භගවතො මුදිතා…පෙ…. උපෙක්ඛාති? ආමන්තා. අත්ථි බුද්ධස්ස භගවතො කරුණාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

නත්ථි බුද්ධස්ස භගවතො කරුණාති? ආමන්තා. භගවා අකාරුණිකොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. නනු භගවා කාරුණිකො ලොකහිතො ලොකානුකම්පකො ලොකත්ථචරොති? ආමන්තා. හඤ්චි භගවා කාරුණිකො ලොකහිතො ලොකානුකම්පකො ලොකත්ථචරො, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘නත්ථි බුද්ධස්ස භගවතො කරුණා’’ති…පෙ…..

නත්ථි බුද්ධස්ස භගවතො කරුණාති? ආමන්තා. නනු භගවා මහාකරුණාසමාපත්තිං සමාපජ්ජීති? ආමන්තා. හඤ්චි භගවා මහාකරුණාසමාපත්තිං සමාපජ්ජි, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘නත්ථි බුද්ධස්ස භගවතො කරුණා’’ති.

808. අත්ථි බුද්ධස්ස භගවතො කරුණාති? ආමන්තා. භගවා සරාගොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ. තෙන හි නත්ථි බුද්ධස්ස භගවතො කරුණාති.

කරුණාකථා නිට්ඨිතා.

18. අට්ඨාරසමවග්ගො

(180) 4. ගන්ධජාතිකථා

809. බුද්ධස්ස භගවතො උච්චාරපස්සාවො අතිවිය අඤ්ඤෙ ගන්ධජාතෙ අධිග්ගණ්හාතීති ? ආමන්තා. භගවා ගන්ධභොජීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. නනු භගවා ඔදනකුම්මාසං භුඤ්ජතීති? ආමන්තා. හඤ්චි භගවා ඔදනකුම්මාසං භුඤ්ජති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘බුද්ධස්ස භගවතො උච්චාරපස්සාවො අතිවිය අඤ්ඤෙ ගන්ධජාතෙ අධිග්ගණ්හාතී’’ති.

බුද්ධස්ස භගවතො උච්චාරපස්සාවො අතිවිය අඤ්ඤෙ ගන්ධජාතෙ අධිග්ගණ්හාතීති? ආමන්තා. අත්ථි කෙචි බුද්ධස්ස භගවතො උච්චාරපස්සාවං න්හායන්ති විලිම්පන්ති උච්ඡාදෙන්ති [උච්චාරෙන්ති (සී. පී. ක.)] පෙළාය පටිසාමෙන්ති කරණ්ඩාය නික්ඛිපන්ති ආපණෙ පසාරෙන්ති, තෙන ච ගන්ධෙන ගන්ධකරණීයං කරොන්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

ගන්ධජාතිකථා නිට්ඨිතා.

18. අට්ඨාරසමවග්ගො

(181) 5. එකමග්ගකථා

810. එකෙන අරියමග්ගෙන චත්තාරි සාමඤ්ඤඵලානි සච්ඡිකරොතීති? ආමන්තා. චතුන්නං ඵස්සානං…පෙ…. චතුන්නං සඤ්ඤානං සමොධානං හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. එකෙන අරියමග්ගෙන චත්තාරි සාමඤ්ඤඵලානි සච්ඡිකරොතීති? ආමන්තා. සොතාපත්තිමග්ගෙනාති ? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සකදාගාමි…පෙ…. අනාගාමිමග්ගෙනාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

කතමෙන මග්ගෙනාති? අරහත්තමග්ගෙනාති. අරහත්තමග්ගෙන සක්කායදිට්ඨිං විචිකිච්ඡං සීලබ්බතපරාමාසං ජහතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අරහත්තමග්ගෙන සක්කායදිට්ඨිං විචිකිච්ඡං සීලබ්බතපරාමාසං ජහතීති? ආමන්තා. නනු තිණ්ණං සංයොජනානං පහානං සොතාපත්තිඵලං වුත්තං භගවතාති? ආමන්තා. හඤ්චි තිණ්ණං සංයොජනානං පහානං සොතාපත්තිඵලං වුත්තං භගවතා, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අරහත්තමග්ගෙන සක්කායදිට්ඨිං විචිකිච්ඡං සීලබ්බතපරාමාසං ජහතී’’ති.

අරහත්තමග්ගෙන ඔළාරිකං කාමරාගං ඔළාරිකං බ්‍යාපාදං ජහතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අරහත්තමග්ගෙන ඔළාරිකං කාමරාගං ඔළාරිකං බ්‍යාපාදං ජහතීති? ආමන්තා. නනු කාමරාගබ්‍යාපාදානං තනුභාවං සකදාගාමිඵලං වුත්තං භගවතාති? ආමන්තා. හඤ්චි කාමරාගබ්‍යාපාදානං තනුභාවං සකදාගාමිඵලං වුත්තං භගවතා, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අරහත්තමග්ගෙන ඔළාරිකං කාමරාගං ඔළාරිකං බ්‍යාපාදං ජහතී’’ති.

අරහත්තමග්ගෙන අණුසහගතං කාමරාගං අණුසහගතං බ්‍යාපාදං ජහතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අරහත්තමග්ගෙන අණුසහගතං කාමරාගං අණුසහගතං බ්‍යාපාදං ජහතීති? ආමන්තා . නනු කාමරාගබ්‍යාපාදානං අනවසෙසප්පහානං අනාගාමිඵලං වුත්තං භගවතාති? ආමන්තා. හඤ්චි කාමරාගබ්‍යාපාදානං අනවසෙසප්පහානං අනාගාමිඵලං වුත්තං භගවතා, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අරහත්තමග්ගෙන අණුසහගතං කාමරාගං අණුසහගතං බ්‍යාපාදං ජහතී’’ති.

811. න වත්තබ්බං – ‘‘එකෙන අරියමග්ගෙන චත්තාරි සාමඤ්ඤඵලානි සච්ඡිකරොතී’’ති? ආමන්තා. භගවතා සොතාපත්තිමග්ගො භාවිතොති? ආමන්තා . භගවා සොතාපන්නොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. භගවතා සකදාගාමි…පෙ…. අනාගාමිමග්ගො භාවිතොති? ආමන්තා. භගවා අනාගාමීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

812. භගවා එකෙන අරියමග්ගෙන චත්තාරි සාමඤ්ඤඵලානි සච්ඡිකරොති, සාවකා චතූහි අරියමග්ගෙහි චත්තාරි සාමඤ්ඤඵලානි සච්ඡිකරොන්තීති? ආමන්තා. සාවකා බුද්ධස්ස භගවතො අදිට්ඨං දක්ඛන්ති අනධිගතං අධිගච්ඡන්ති අසච්ඡිකතං සච්ඡිකරොන්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

එකමග්ගකථා නිට්ඨිතා.

18. අට්ඨාරසමවග්ගො

(182) 6. ඣානසඞ්කන්තිකථා

813. ඣානා ඣානං සඞ්කමතීති? ආමන්තා. පඨමා ඣානා තතියං ඣානං සඞ්කමතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. ඣානා ඣානං සඞ්කමතීති? ආමන්තා. දුතියා ඣානා චතුත්ථං ඣානං සඞ්කමතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

පඨමා ඣානා දුතියං ඣානං සඞ්කමතීති? ආමන්තා. යා පඨමස්ස ඣානස්ස උප්පාදාය ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධි, සාව දුතියස්ස ඣානස්ස උප්පාදාය ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

පඨමා ඣානා දුතියං ඣානං සඞ්කමති, න වත්තබ්බං – ‘‘යා පඨමස්ස ඣානස්ස උප්පාදාය ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධි, සාව දුතියස්ස ඣානස්ස උප්පාදාය ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධී’’ති? ආමන්තා. දුතියං ඣානං අනාවට්ටෙන්තස්ස උප්පජ්ජති…පෙ…. අප්පණිදහන්තස්ස උප්පජ්ජතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. නනු දුතියං ඣානං ආවට්ටෙන්තස්ස උප්පජ්ජති…පෙ…. පණිදහන්තස්ස උප්පජ්ජතීති? ආමන්තා. හඤ්චි දුතියං ඣානං ආවට්ටෙන්තස්ස උප්පජ්ජති…පෙ…. පණිදහන්තස්ස උප්පජ්ජති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘පඨමා ඣානා දුතියං ඣානං සඞ්කමතී’’ති…පෙ…..

පඨමා ඣානා දුතියං ඣානං සඞ්කමතීති? ආමන්තා. පඨමං ඣානං කාමෙ ආදීනවතො මනසිකරොතො උප්පජ්ජතීති? ආමන්තා. දුතියං ඣානං කාමෙ ආදීනවතො මනසිකරොතො උප්පජ්ජතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

පඨමං ඣානං සවිතක්කං සවිචාරන්ති? ආමන්තා . දුතියං ඣානං සවිතක්කං සවිචාරන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. පඨමා ඣානා දුතියං ඣානං සඞ්කමතීති? ආමන්තා. තඤ්ඤෙව පඨමං ඣානං තං දුතියං ඣානන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

814. දුතියා ඣානා තතියං ඣානං සඞ්කමතීති? ආමන්තා. යා දුතියස්ස ඣානස්ස උප්පාදාය ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධි, සාව තතියස්ස ඣානස්ස උප්පාදාය ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

දුතියා ඣානා තතියං ඣානං සඞ්කමති, න වත්තබ්බං – ‘‘යා දුතියස්ස ඣානස්ස උප්පාදාය ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධි, සාව තතියස්ස ඣානස්ස උප්පාදාය ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධී’’ති? ආමන්තා . තතියං ඣානං අනාවට්ටෙන්තස්ස උප්පජ්ජති…පෙ…. අප්පණිදහන්තස්ස උප්පජ්ජතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ …පෙ…. නනු තතියං ඣානං ආවට්ටෙන්තස්ස උප්පජ්ජති…පෙ…. පණිදහන්තස්ස උප්පජ්ජතීති? ආමන්තා. හඤ්චි තතියං ඣානං ආවට්ටෙන්තස්ස උප්පජ්ජති…පෙ…. පණිදහන්තස්ස උප්පජ්ජති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘දුතියා ඣානා තතියං ඣානං සඞ්කමතී’’ති.

දුතියා ඣානා තතියං ඣානං සඞ්කමතීති? ආමන්තා. දුතියං ඣානං විතක්කවිචාරෙ ආදීනවතො මනසිකරොතො උප්පජ්ජතීති? ආමන්තා. තතියං ඣානං විතක්කවිචාරෙ ආදීනවතො මනසිකරොතො උප්පජ්ජතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

දුතියං ඣානං සප්පීතිකන්ති? ආමන්තා. තතියං ඣානං සප්පීතිකන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… දුතියා ඣානා තතියං ඣානං සඞ්කමතීති? ආමන්තා. තඤ්ඤෙව දුතියං ඣානං තං තතියං ඣානන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

815. තතියා ඣානා චතුත්ථං ඣානං සඞ්කමතීති? ආමන්තා. යා තතියස්ස ඣානස්ස උප්පාදාය ආවට්ටනා…පෙ.… පණිධි, සාව චතුත්ථස්ස ඣානස්ස උප්පාදාය ආවට්ටනා…පෙ.… පණිධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

තතියා ඣානා චතුත්ථං ඣානං සඞ්කමති, න වත්තබ්බං – ‘‘යා තතියස්ස ඣානස්ස උප්පාදාය ආවට්ටනා…පෙ.… පණිධි, සාව චතුත්ථස්ස ඣානස්ස උප්පාදාය ආවට්ටනා…පෙ.… පණිධී’’ති? ආමන්තා. චතුත්ථං ඣානං අනාවට්ටෙන්තස්ස උප්පජ්ජති…පෙ.… අප්පණිදහන්තස්ස උප්පජ්ජතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… නනු චතුත්ථං ඣානං ආවට්ටෙන්තස්ස උප්පජ්ජති…පෙ.… පණිදහන්තස්ස උප්පජ්ජතීති? ආමන්තා. හඤ්චි චතුත්ථං ඣානං ආවට්ටෙන්තස්ස උප්පජ්ජති…පෙ.… පණිදහන්තස්ස උප්පජ්ජති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘තතියා ඣානා චතුත්ථං ඣානං සඞ්කමතී’’ති.

තතියා ඣානා චතුත්ථං ඣානං සඞ්කමතීති? ආමන්තා. තතියං ඣානං පීතිං ආදීනවතො මනසිකරොතො උප්පජ්ජතීති? ආමන්තා. චතුත්ථං ඣානං පීතිං ආදීනවතො මනසිකරොතො උප්පජ්ජතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

තතියං ඣානං සුඛසහගතන්ති? ආමන්තා. චතුත්ථං ඣානං සුඛසහගතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… තතියා ඣානා චතුත්ථං ඣානං සඞ්කමතීති? ආමන්තා. තඤ්ඤෙව තතියං ඣානං තං චතුත්ථං ඣානන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

816. න වත්තබ්බං – ‘‘ඣානා ඣානං සඞ්කමතී’’ති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු විවිච්චෙව කාමෙහි…පෙ.… චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරතී’’ති [අ. නි. 2.13; 4.163]! අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි ඣානා ඣානං සඞ්කමතීති.

ඣානසඞ්කන්තිකථා නිට්ඨිතා.

18. අට්ඨාරසමවග්ගො

(183) 7. ඣානන්තරිකකථා

817. අත්ථි ඣානන්තරිකාති? ආමන්තා. අත්ථි ඵස්සන්තරිකා…පෙ.… අත්ථි සඤ්ඤන්තරිකාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

අත්ථි ඣානන්තරිකාති? ආමන්තා. දුතියස්ස ච ඣානස්ස තතියස්ස ච ඣානස්ස අන්තරෙ අත්ථි ඣානන්තරිකාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

අත්ථි ඣානන්තරිකාති? ආමන්තා. තතියස්ස ච ඣානස්ස චතුත්ථස්ස ච ඣානස්ස අන්තරෙ අත්ථි ඣානන්තරිකාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

දුතියස්ස ච ඣානස්ස තතියස්ස ච ඣානස්ස අන්තරෙ නත්ථි ඣානන්තරිකාති? ආමන්තා. හඤ්චි දුතියස්ස ච ඣානස්ස තතියස්ස ච ඣානස්ස අන්තරෙ නත්ථි ඣානන්තරිකා, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අත්ථි ඣානන්තරිකා’’ති.

තතියස්ස ච ඣානස්ස චතුත්ථස්ස ච ඣානස්ස අන්තරෙ නත්ථි ඣානන්තරිකාති? ආමන්තා. හඤ්චි තතියස්ස ච ඣානස්ස චතුත්ථස්ස ච ඣානස්ස අන්තරෙ නත්ථි ඣානන්තරිකා, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අත්ථි ඣානන්තරිකා’’ති.

818. පඨමස්ස ච ඣානස්ස දුතියස්ස ච ඣානස්ස අන්තරෙ අත්ථි ඣානන්තරිකාති? ආමන්තා. දුතියස්ස ච ඣානස්ස තතියස්ස ච ඣානස්ස අන්තරෙ අත්ථි ඣානන්තරිකාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

පඨමස්ස ච ඣානස්ස දුතියස්ස ච ඣානස්ස අන්තරෙ අත්ථි ඣානන්තරිකාති? ආමන්තා. තතියස්ස ච ඣානස්ස චතුත්ථස්ස ච ඣානස්ස අන්තරෙ අත්ථි ඣානන්තරිකාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

දුතියස්ස ච ඣානස්ස තතියස්ස ච ඣානස්ස අන්තරෙ නත්ථි ඣානන්තරිකාති? ආමන්තා. පඨමස්ස ච ඣානස්ස දුතියස්ස ච ඣානස්ස අන්තරෙ නත්ථි ඣානන්තරිකාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

තතියස්ස ච ඣානස්ස චතුත්ථස්ස ච ඣානස්ස අන්තරෙ නත්ථි ඣානන්තරිකාති? ආමන්තා. පඨමස්ස ච ඣානස්ස දුතියස්ස ච ඣානස්ස අන්තරෙ නත්ථි ඣානන්තරිකාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

819. අවිතක්කො විචාරමත්තො සමාධි ඣානන්තරිකාති? ආමන්තා. සවිතක්කො සවිචාරො සමාධි ඣානන්තරිකාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අවිතක්කො විචාරමත්තො සමාධි ඣානන්තරිකාති? ආමන්තා. අවිතක්කො අවිචාරො සමාධි ඣානන්තරිකාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සවිතක්කො සවිචාරො සමාධි න ඣානන්තරිකාති? ආමන්තා. අවිතක්කො විචාරමත්තො සමාධි න ඣානන්තරිකාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අවිතක්කො අවිචාරො සමාධි න ඣානන්තරිකාති? ආමන්තා. අවිතක්කො විචාරමත්තො සමාධි න ඣානන්තරිකාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

820. ද්වින්නං ඣානානං පටුප්පන්නානමන්තරෙ අවිතක්කො විචාරමත්තො සමාධීති? ආමන්තා. නනු අවිතක්කෙ විචාරමත්තෙ සමාධිම්හි වත්තමානෙ පඨමං ඣානං නිරුද්ධං දුතියං ඣානං පටුප්පන්නන්ති? ආමන්තා. හඤ්චි අවිතක්කෙ විචාරමත්තෙ සමාධිම්හි වත්තමානෙ පඨමං ඣානං නිරුද්ධං දුතියං ඣානං පටුප්පන්නං, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘ද්වින්නං ඣානානං පටුප්පන්නානමන්තරෙ අවිතක්කො විචාරමත්තො සමාධි ඣානන්තරිකාති.

821. අවිතක්කො විචාරමත්තො සමාධි න ඣානන්තරිකාති? ආමන්තා. අවිතක්කො විචාරමත්තො සමාධි පඨමං ඣානං…පෙ…. දුතියං ඣානං…පෙ…. තතියං ඣානං…පෙ…. චතුත්ථං ඣානන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ. තෙන හි අවිතක්කො විචාරමත්තො සමාධි ඣානන්තරිකාති.

822. අවිතක්කො විචාරමත්තො සමාධි ඣානන්තරිකාති? ආමන්තා. නනු තයො සමාධී වුත්තා භගවතා – සවිතක්කො සවිචාරො සමාධි, අවිතක්කො විචාරමත්තො සමාධි, අවිතක්කො අවිචාරො සමාධීති [දී. නි. 3.305, 353]? ආමන්තා. හඤ්චි තයො සමාධී වුත්තා භගවතා – සවිතක්කො…පෙ…. අවිචාරො සමාධි, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අවිතක්කො විචාරමත්තො සමාධි ඣානන්තරිකා’’ති.

ඣානන්තරිකකථා නිට්ඨිතා.

18. අට්ඨාරසමවග්ගො

(184) 8. සද්දං සුණාතීතිකථා

823. සමාපන්නො සද්දං සුණාතීති? ආමන්තා. සමාපන්නො චක්ඛුනා රූපං පස්සති…පෙ…. සොතෙන…පෙ…. ඝානෙන…පෙ…. ජිව්හාය…පෙ…. කායෙන ඵොට්ඨබ්බං ඵුසතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සමාපන්නො සද්දං සුණාතීති? ආමන්තා. සොතවිඤ්ඤාණසමඞ්ගී සමාපන්නොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ. නනු සමාධි මනොවිඤ්ඤාණසමඞ්ගිස්සාති? ආමන්තා. හඤ්චි සමාධි මනොවිඤ්ඤාණසමඞ්ගිස්ස, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘සමාපන්නො සද්දං සුණාතී’’ති.

සමාධි මනොවිඤ්ඤාණසමඞ්ගිස්ස, සොතවිඤ්ඤාණසමඞ්ගී සද්දං සුණාතීති? ආමන්තා. හඤ්චි සමාධි මනොවිඤ්ඤාණසමඞ්ගිස්ස, සොතවිඤ්ඤාණසමඞ්ගී සද්දං සුණාති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘සමාපන්නො සද්දං සුණාතී’’ති . සමාධි මනොවිඤ්ඤාණසමඞ්ගිස්ස, සොතවිඤ්ඤාණසමඞ්ගී සද්දං සුණාතීති? ආමන්තා. ද්වින්නං ඵස්සානං…පෙ…. ද්වින්නං චිත්තානං සමොධානං හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

824. න වත්තබ්බං – ‘‘සමාපන්නො සද්දං සුණාතී’’ති? ආමන්තා. නනු පඨමස්ස ඣානස්ස සද්දො කණ්ටකො වුත්තො භගවතාති? ආමන්තා . හඤ්චි පඨමස්ස ඣානස්ස සද්දො කණ්ටකො වුත්තො භගවතා, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘සමාපන්නො සද්දං සුණාතී’’ති.

825. පඨමස්ස ඣානස්ස සද්දො කණ්ටකො වුත්තො භගවතාති, සමාපන්නො සද්දං සුණාතීති? ආමන්තා. දුතියස්ස ඣානස්ස විතක්කො විචාරො කණ්ටකො වුත්තො භගවතා, අත්ථි තස්ස විතක්කවිචාරාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

පඨමස්ස ඣානස්ස සද්දො කණ්ටකො වුත්තො භගවතාති, සමාපන්නො සද්දං සුණාතීති? ආමන්තා. තතියස්ස ඣානස්ස පීති කණ්ටකො…පෙ.… චතුත්ථස්ස ඣානස්ස අස්සාසපස්සාසො කණ්ටකො … ආකාසානඤ්චායතනං සමාපන්නස්ස රූපසඤ්ඤා කණ්ටකො… විඤ්ඤාණඤ්චායතනං සමාපන්නස්ස ආකාසානඤ්චායතනසඤ්ඤා කණ්ටකො… ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං සමාපන්නස්ස විඤ්ඤාණඤ්චායතනසඤ්ඤා කණ්ටකො… නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං සමාපන්නස්ස ආකිඤ්චඤ්ඤායතනසඤ්ඤා කණ්ටකො… සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං සමාපන්නස්ස සඤ්ඤා ච වෙදනා ච කණ්ටකො වුත්තො භගවතා, අත්ථි තස්ස සඤ්ඤා ච වෙදනා චාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

සද්දං සුණාතීතිකථා නිට්ඨිතා.

18. අට්ඨාරසමවග්ගො

(185) 9. චක්ඛුනා රූපං පස්සතීතිකථා

826. චක්ඛුනා රූපං පස්සතීති? ආමන්තා. රූපෙන රූපං පස්සතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… රූපෙන රූපං පස්සතීති? ආමන්තා. රූපෙන රූපං පටිවිජානාතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… රූපෙන රූපං පටිවිජානාතීති? ආමන්තා. රූපං මනොවිඤ්ඤාණන්ති ? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… චක්ඛුනා රූපං පස්සතීති? ආමන්තා. අත්ථි චක්ඛුස්ස ආවට්ටනා…පෙ.… පණිධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… නනු නත්ථි චක්ඛුස්ස ආවට්ටනා…පෙ.… පණිධීති? ආමන්තා. හඤ්චි නත්ථි චක්ඛුස්ස ආවට්ටනා…පෙ.… පණිධි, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘චක්ඛුනා රූපං පස්සතී’’ති.

සොතෙන සද්දං සුණාතීති…පෙ.… ඝානෙන ගන්ධං ඝායතීති…පෙ.… ජිව්හාය රසං සායතීති…පෙ.… කායෙන ඵොට්ඨබ්බං ඵුසතීති? ආමන්තා. රූපෙන රූපං ඵුසතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

රූපෙන රූපං ඵුසතීති? ආමන්තා. රූපෙන රූපං පටිවිජානාතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… රූපෙන රූපං පටිවිජානාතීති? ආමන්තා. රූපං මනොවිඤ්ඤාණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ …පෙ.… කායෙන ඵොට්ඨබ්බං ඵුසතීති? ආමන්තා. අත්ථි කායස්ස ආවට්ටනා…පෙ.… පණිධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… නනු නත්ථි කායස්ස ආවට්ටනා…පෙ.… පණිධීති? ආමන්තා. හඤ්චි නත්ථි කායස්ස ආවට්ටනා…පෙ.… පණිධි, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘කායෙන ඵොට්ඨබ්බං ඵුසතී’’ති…පෙ.….

827. න වත්තබ්බං – ‘‘චක්ඛුනා රූපං පස්සතී’’ති…පෙ.… ‘‘කායෙන ඵොට්ඨබ්බං ඵුසතී’’ති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු චක්ඛුනා රූපං පස්සති…පෙ.… කායෙන ඵොට්ඨබ්බං ඵුසතී’’ති [ම. නි. 1.349; අ. නි. 4.37 (අට්ඨකථා පස්සිතබ්බා)]! අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි චක්ඛුනා රූපං පස්සති…පෙ.… කායෙන ඵොට්ඨබ්බං ඵුසතීති.

චක්ඛුනා රූපං පස්සතීතිකථා නිට්ඨිතා.

අට්ඨාරසමවග්ගො.

තස්සුද්දානං –

බුද්ධො භගවා මනුස්සලොකෙ අට්ඨාසි, බුද්ධෙන භගවතා ධම්මො දෙසිතො, නත්ථි බුද්ධස්ස භගවතො කරුණා, බුද්ධස්ස භගවතො උච්චාරපස්සාවො අතිවිය අඤ්ඤෙ ගන්ධජාතෙ අධිග්ගණ්හාති, එකෙන අරියමග්ගෙන චත්තාරි සාමඤ්ඤඵලානි සච්ඡිකරොති, ඣානා ඣානං සඞ්කමති, අත්ථි ඣානන්තරිකා, සමාපන්නො සද්දං සුණාති, චක්ඛුනා රූපං පස්සති කායෙන ඵොට්ඨබ්බං ඵුසති.

19. එකූනවීසතිමවග්ගො

(186) 1. කිලෙසජහනකථා

828. අතීතෙ කිලෙසෙ ජහතීති? ආමන්තා. නිරුද්ධං නිරොධෙති, විගතං විගමෙති, ඛීණං ඛෙපෙති, අත්ථඞ්ගතං අත්ථඞ්ගමෙති, අබ්භත්ථඞ්ගතං අබ්භත්ථඞ්ගමෙතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අතීතෙ කිලෙසෙ ජහතීති? ආමන්තා. නනු අතීතං නිරුද්ධන්ති? ආමන්තා. හඤ්චි අතීතං නිරුද්ධං , නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අතීතෙ කිලෙසෙ ජහතී’’ති. අතීතෙ කිලෙසෙ ජහතීති? ආමන්තා. නනු අතීතං නත්ථීති? ආමන්තා. හඤ්චි අතීතං නත්ථි, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අතීතෙ කිලෙසෙ ජහතී’’ති.

829. අනාගතෙ කිලෙසෙ ජහතීති? ආමන්තා. අජාතං අජනෙති, අසඤ්ජාතං අසඤ්ජනෙති, අනිබ්බත්තං අනිබ්බත්තෙති, අපාතුභූතං අපාතුභාවෙතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අනාගතෙ කිලෙසෙ ජහතීති? ආමන්තා. නනු අනාගතං අජාතන්ති? ආමන්තා. හඤ්චි අනාගතං අජාතං, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අනාගතෙ කිලෙසෙ ජහතී’’ති . අනාගතෙ කිලෙසෙ ජහතීති? ආමන්තා. නනු අනාගතං නත්ථීති? ආමන්තා. හඤ්චි අනාගතං නත්ථි, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අනාගතෙ කිලෙසෙ ජහතී’’ති.

830. පච්චුප්පන්නෙ කිලෙසෙ ජහතීති? ආමන්තා. රත්තො රාගං ජහති, දුට්ඨො දොසං ජහති, මූළ්හො මොහං ජහති, කිලිට්ඨො කිලෙසෙ ජහතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. රාගෙන රාගං ජහති, දොසෙන දොසං ජහති, මොහෙන මොහං ජහති, කිලෙසෙහි කිලෙසෙ ජහතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

රාගො චිත්තසම්පයුත්තො, මග්ගො චිත්තසම්පයුත්තොති? ආමන්තා. ද්වින්නං චිත්තානං සමොධානං හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

රාගො අකුසලො, මග්ගො කුසලොති? ආමන්තා. කුසලාකුසලා සාවජ්ජානවජ්ජා හීනපණීතා කණ්හසුක්කසප්පටිභාගා ධම්මා සම්මුඛීභාවං ආගච්ඡන්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

කුසලාකුසලා සාවජ්ජානවජ්ජා හීනපණීතා කණ්හසුක්කසප්පටිභාගා ධම්මා සම්මුඛීභාවං ආගච්ඡන්තීති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘චත්තාරිමානි, භික්ඛවෙ, සුවිදූරවිදූරානි! කතමානි චත්තාරි? නභඤ්ච, භික්ඛවෙ, පථවී ච – ඉදං පඨමං සුවිදූරවිදූරං…පෙ…. තස්මා සතං ධම්මො අසබ්භි ආරකා’’ති. අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි න වත්තබ්බං – ‘‘කුසලාකුසලා…පෙ…. සම්මුඛීභාවං ආගච්ඡන්තී’’ති.

831. න වත්තබ්බං – ‘‘අතීතෙ කිලෙසෙ ජහති, අනාගතෙ කිලෙසෙ ජහති, පච්චුප්පන්නෙ කිලෙසෙ ජහතී’’ති? ආමන්තා. නත්ථි කිලෙසෙ ජහතීති ? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. තෙන හි අතීතෙ කිලෙසෙ ජහති, අනාගතෙ කිලෙසෙ ජහති, පච්චුප්පන්නෙ කිලෙසෙ ජහතීති.

කිලෙසජහනකථා නිට්ඨිතා.

19. එකූනවීසතිමවග්ගො

(187) 2. සුඤ්ඤතාකථා

832. සුඤ්ඤතා සඞ්ඛාරක්ඛන්ධපරියාපන්නාති? ආමන්තා. අනිමිත්තං සඞ්ඛාරක්ඛන්ධපරියාපන්නන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සුඤ්ඤතා සඞ්ඛාරක්ඛන්ධපරියාපන්නාති? ආමන්තා. අප්පණිහිතො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධපරියාපන්නොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අනිමිත්තං න වත්තබ්බං – ‘‘සඞ්ඛාරක්ඛන්ධපරියාපන්න’’න්ති? ආමන්තා. සුඤ්ඤතා න වත්තබ්බා – ‘‘සඞ්ඛාරක්ඛන්ධපරියාපන්නා’’ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අප්පණිහිතො න වත්තබ්බො – ‘‘සඞ්ඛාරක්ඛන්ධපරියාපන්නො’’ති? ආමන්තා. සුඤ්ඤතා න වත්තබ්බා – ‘‘සඞ්ඛාරක්ඛන්ධපරියාපන්නා’’ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සුඤ්ඤතා සඞ්ඛාරක්ඛන්ධපරියාපන්නාති? ආමන්තා. සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො න අනිච්චො න සඞ්ඛතො න පටිච්චසමුප්පන්නො න ඛයධම්මො න වයධම්මො න විරාගධම්මො න නිරොධධම්මො න විපරිණාමධම්මොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. නනු සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො අනිච්චො සඞ්ඛතො පටිච්චසමුප්පන්නො ඛයධම්මො වයධම්මො විරාගධම්මො නිරොධධම්මො විපරිණාමධම්මොති? ආමන්තා. හඤ්චි සඞ්ඛාරක්ඛන්ධො අනිච්චො…පෙ…. විපරිණාමධම්මො , නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘සුඤ්ඤතා සඞ්ඛාරක්ඛන්ධපරියාපන්නා’’ති.

833. රූපක්ඛන්ධස්ස සුඤ්ඤතා සඞ්ඛාරක්ඛන්ධපරියාපන්නාති? ආමන්තා. සඞ්ඛාරක්ඛන්ධස්ස සුඤ්ඤතා රූපක්ඛන්ධපරියාපන්නාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. වෙදනාක්ඛන්ධස්ස…පෙ…. සඤ්ඤාක්ඛන්ධස්ස…

විඤ්ඤාණක්ඛන්ධස්ස සුඤ්ඤතා සඞ්ඛාරක්ඛන්ධපරියාපන්නාති? ආමන්තා. සඞ්ඛාරක්ඛන්ධස්ස සුඤ්ඤතා විඤ්ඤාණක්ඛන්ධපරියාපන්නාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සඞ්ඛාරක්ඛන්ධස්ස සුඤ්ඤතා න වත්තබ්බා – ‘‘රූපක්ඛන්ධපරියාපන්නා’’ති? ආමන්තා. රූපක්ඛන්ධස්ස සුඤ්ඤතා න වත්තබ්බා – ‘‘සඞ්ඛාරක්ඛන්ධපරියාපන්නා’’ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සඞ්ඛාරක්ඛන්ධස්ස සුඤ්ඤතා න වත්තබ්බා – ‘‘වෙදනාක්ඛන්ධපරියාපන්නා…පෙ…. සඤ්ඤාක්ඛන්ධපරියාපන්නා… විඤ්ඤාණක්ඛන්ධපරියාපන්නා’’ති? ආමන්තා. විඤ්ඤාණක්ඛන්ධස්ස සුඤ්ඤතා න වත්තබ්බා – ‘‘සඞ්ඛාරක්ඛන්ධපරියාපන්නා’’ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

834. න වත්තබ්බං – සුඤ්ඤතා සඞ්ඛාරක්ඛන්ධපරියාපන්නා’’ති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘සුඤ්ඤමිදං, භික්ඛවෙ, සඞ්ඛාරා අත්තෙන වා අත්තනියෙන වා’’ති [ම. නි. 3.69 ආනෙඤ්ජසප්පායෙ]! අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි සුඤ්ඤතා සඞ්ඛාරක්ඛන්ධපරියාපන්නාති.

සුඤ්ඤතාකථා නිට්ඨිතා.

19. එකූනවීසතිමවග්ගො

(188) 3 සාමඤ්ඤඵලකථා

835. සාමඤ්ඤඵලං අසඞ්ඛතන්ති? ආමන්තා. නිබ්බානං තාණං ලෙණං සරණං පරායණං අච්චුතං අමතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සාමඤ්ඤඵලං අසඞ්ඛතං, නිබ්බානං අසඞ්ඛතන්ති? ආමන්තා. ද්වෙ අසඞ්ඛතානීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. ද්වෙ අසඞ්ඛතානීති? ආමන්තා. ද්වෙ තාණානි…පෙ…. අන්තරිකා වාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

836. සාමඤ්ඤඵලං අසඞ්ඛතන්ති? ආමන්තා. සාමඤ්ඤං අසඞ්ඛතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ …පෙ…. සාමඤ්ඤං සඞ්ඛතන්ති? ආමන්තා. සාමඤ්ඤඵලං සඞ්ඛතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සොතාපත්තිඵලං අසඞ්ඛතන්ති? ආමන්තා. සොතාපත්තිමග්ගො අසඞ්ඛතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සොතාපත්තිමග්ගො සඞ්ඛතොති? ආමන්තා. සොතාපත්තිඵලං සඞ්ඛතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සකදාගාමිඵලං…පෙ…. අනාගාමිඵලං…පෙ…. අරහත්තඵලං අසඞ්ඛතන්ති? ආමන්තා. අරහත්තමග්ගො අසඞ්ඛතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අරහත්තමග්ගො සඞ්ඛතොති? ආමන්තා. අරහත්තඵලං සඞ්ඛතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සොතාපත්තිඵලං අසඞ්ඛතං, සකදාගාමිඵලං…පෙ…. අනාගාමිඵලං …පෙ…. අරහත්තඵලං අසඞ්ඛතං, නිබ්බානං අසඞ්ඛතන්ති? ආමන්තා. පඤ්ච අසඞ්ඛතානීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. පඤ්ච අසඞ්ඛතානීති? ආමන්තා. පඤ්ච තාණානි…පෙ…. අන්තරිකා වාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සාමඤ්ඤඵලකථා නිට්ඨිතා.

19. එකූනවීසතිමවග්ගො

(189) 4. පත්තිකථා

837. පත්ති අසඞ්ඛතාති? ආමන්තා. නිබ්බානං තාණං ලෙණං සරණං පරායණං අච්චුතං අමතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. පත්ති අසඞ්ඛතා, නිබ්බානං අසඞ්ඛතන්ති? ආමන්තා. ද්වෙ අසඞ්ඛතානීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. ද්වෙ අසඞ්ඛතානීති? ආමන්තා. ද්වෙ තාණානි…පෙ…. අන්තරිකා වාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

838. චීවරස්ස පත්ති අසඞ්ඛතාති? ආමන්තා. නිබ්බානං…පෙ…. අමතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. චීවරස්ස පත්ති අසඞ්ඛතා, නිබ්බානං අසඞ්ඛතන්ති? ආමන්තා. ද්වෙ අසඞ්ඛතානීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. ද්වෙ අසඞ්ඛතානීති? ආමන්තා. ද්වෙ තාණානි…පෙ…. අන්තරිකා වාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. පිණ්ඩපාතස්ස…පෙ…. සෙනාසනස්ස…පෙ…. ගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරස්ස පත්ති අසඞ්ඛතාති? ආමන්තා. නිබ්බානං…පෙ…. අච්චුතං අමතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. ගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරස්ස පත්ති අසඞ්ඛතා, නිබ්බානං අසඞ්ඛතන්ති? ආමන්තා. ද්වෙ අසඞ්ඛතානීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. ද්වෙ අසඞ්ඛතානීති? ආමන්තා. ද්වෙ තාණානි…පෙ…. අන්තරිකා වාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

චීවරස්ස පත්ති අසඞ්ඛතා…පෙ…. පිණ්ඩපාතස්ස…පෙ…. සෙනාසනස්ස…පෙ…. ගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරස්ස පත්ති අසඞ්ඛතා, නිබ්බානං අසඞ්ඛතන්ති? ආමන්තා. පඤ්ච අසඞ්ඛතානීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. පඤ්ච අසඞ්ඛතානීති? ආමන්තා. පඤ්ච තාණානි…පෙ…. අන්තරිකා වාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

839. පඨමස්ස ඣානස්ස පත්ති අසඞ්ඛතා (එවං සබ්බං විත්ථාරෙතබ්බං) දුතියස්ස ඣානස්ස… තතියස්ස ඣානස්ස… චතුත්ථස්ස ඣානස්ස… ආකාසානඤ්චායතනස්ස… විඤ්ඤාණඤ්චායතනස්ස… ආකිඤ්චඤ්ඤායතනස්ස… නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනස්ස… සොතාපත්තිමග්ගස්ස… සොතාපත්තිඵලස්ස… සකදාගාමිමග්ගස්ස… සකදාගාමිඵලස්ස… අනාගාමිමග්ගස්ස… අනාගාමිඵලස්ස… අරහත්තමග්ගස්ස… අරහත්තඵලස්ස පත්ති අසඞ්ඛතාති? ආමන්තා. නිබ්බානං…පෙ…. අච්චුතං අමතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අරහත්තඵලස්ස පත්ති අසඞ්ඛතා, නිබ්බානං අසඞ්ඛතන්ති? ආමන්තා . ද්වෙ අසඞ්ඛතානීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… ද්වෙ අසඞ්ඛතානීති? ආමන්තා. ද්වෙ තාණානි…පෙ…. අන්තරිකා වාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සොතාපත්තිමග්ගස්ස පත්ති අසඞ්ඛතා… සොතාපත්තිඵලස්ස පත්ති අසඞ්ඛතා… අරහත්තමග්ගස්ස පත්ති අසඞ්ඛතා… අරහත්තඵලස්ස පත්ති අසඞ්ඛතා… නිබ්බානං අසඞ්ඛතන්ති? ආමන්තා. නව අසඞ්ඛතානීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. නව අසඞ්ඛතානීති? ආමන්තා. නව තාණානි…පෙ…. අන්තරිකා වාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

840. න වත්තබ්බං – පත්ති අසඞ්ඛතාති? ආමන්තා. පත්ති රූපං … වෙදනා… සඤ්ඤා… සඞ්ඛාරා… විඤ්ඤාණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ. තෙන හි පත්ති අසඞ්ඛතාති.

පත්තිකථා නිට්ඨිතා.

19. එකූනවීසතිමවග්ගො

(190) 5. තථතාකථා

841. සබ්බධම්මානං තථතා අසඞ්ඛතාති? ආමන්තා. නිබ්බානං…පෙ…. අමතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සබ්බධම්මානං තථතා අසඞ්ඛතා, නිබ්බානං අසඞ්ඛතන්ති ? ආමන්තා. ද්වෙ අසඞ්ඛතානීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… ද්වෙ අසඞ්ඛතානීති? ආමන්තා. ද්වෙ තාණානි…පෙ…. අන්තරිකා වාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

842. රූපස්ස රූපතා, නනු රූපතා අසඞ්ඛතාති? ආමන්තා. නිබ්බානං…පෙ…. අමතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. රූපස්ස රූපතා, නනු රූපතා අසඞ්ඛතා, නිබ්බානං අසඞ්ඛතන්ති? ආමන්තා. ද්වෙ අසඞ්ඛතානීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. ද්වෙ අසඞ්ඛතානීති? ආමන්තා. ද්වෙ තාණානි…පෙ…. අන්තරිකා වාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

වෙදනාය වෙදනතා, නනු වෙදනතා…පෙ…. සඤ්ඤාය සඤ්ඤතා, නනු සඤ්ඤතා…පෙ…. සඞ්ඛාරානං සඞ්ඛාරතා, නනු සඞ්ඛාරතා…පෙ…. විඤ්ඤාණස්ස විඤ්ඤාණතා, නනු විඤ්ඤාණතා අසඞ්ඛතාති? ආමන්තා. නිබ්බානං…පෙ…. අමතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ …පෙ…..

රූපස්ස රූපතා, නනු රූපතා…පෙ…. විඤ්ඤාණස්ස විඤ්ඤාණතා, නනු විඤ්ඤාණතා අසඞ්ඛතා, නිබ්බානං අසඞ්ඛතන්ති? ආමන්තා. ඡ අසඞ්ඛතානීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. ඡ අසඞ්ඛතානීති? ආමන්තා. ඡ තාණානි…පෙ…. අන්තරිකා වාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

843. න වත්තබ්බං – ‘‘සබ්බධම්මානං තථතා අසඞ්ඛතා’’ති? ආමන්තා. සබ්බධම්මානං තථතා රූපං… වෙදනා… සඤ්ඤා… සඞ්ඛාරා… විඤ්ඤාණන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ . තෙන හි සබ්බධම්මානං තථතා අසඞ්ඛතාති.

තථතාකථා නිට්ඨිතා.

19. එකූනවීසතිමවග්ගො

(191) 6. කුසලකථා

844. නිබ්බානධාතු කුසලාති? ආමන්තා. සාරම්මණා, අත්ථි තාය ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. නනු අනාරම්මණා, නත්ථි තාය ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? ආමන්තා. හඤ්චි අනාරම්මණා, නත්ථි තාය ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධි, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘නිබ්බානධාතු කුසලා’’ති.

845. අලොභො කුසලො සාරම්මණො, අත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? ආමන්තා. නිබ්බානධාතු කුසලා සාරම්මණා, අත්ථි තාය ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ …පෙ…. අදොසො කුසලො…පෙ.… අමොහො කුසලො…පෙ…. සද්ධා… වීරියං… සති… සමාධි…පෙ…. පඤ්ඤා කුසලා සාරම්මණා, අත්ථි තාය ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? ආමන්තා. නිබ්බානධාතු කුසලා සාරම්මණා, අත්ථි තාය ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

නිබ්බානධාතු කුසලා අනාරම්මණා, නත්ථි තාය ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? ආමන්තා . අලොභො කුසලො අනාරම්මණො, නත්ථි තස්ස ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. නිබ්බානධාතු කුසලා අනාරම්මණා, නත්ථි තාය ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? ආමන්තා . අදොසො කුසලො…පෙ…. අමොහො කුසලො…පෙ…. සද්ධා… වීරියං… සති… සමාධි…පෙ…. පඤ්ඤා කුසලා අනාරම්මණා, නත්ථි තාය ආවට්ටනා…පෙ…. පණිධීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

846. න වත්තබ්බං – ‘‘නිබ්බානධාතු කුසලා’’ති? ආමන්තා. නනු නිබ්බානධාතු අනවජ්ජාති? ආමන්තා. හඤ්චි නිබ්බානධාතු අනවජ්ජා, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘නිබ්බානධාතු කුසලා’’ති.

කුසලකථා නිට්ඨිතා.

19. එකූනවීසතිමවග්ගො

(192) 7. අච්චන්තනියාමකථා

847. අත්ථි පුථුජ්ජනස්ස අච්චන්තනියාමතාති? ආමන්තා. මාතුඝාතකො අච්චන්තනියතො, පිතුඝාතකො…පෙ…. අරහන්තඝාතකො…පෙ…. රුහිරුප්පාදකො …පෙ…. සඞ්ඝභෙදකො අච්චන්තනියතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

848. අත්ථි පුථුජ්ජනස්ස අච්චන්තනියාමතාති? ආමන්තා. අච්චන්තනියතස්ස පුග්ගලස්ස විචිකිච්ඡා උප්පජ්ජෙය්‍යාති? ආමන්තා. හඤ්චි අච්චන්තනියතස්ස පුග්ගලස්ස විචිකිච්ඡා උප්පජ්ජෙය්‍ය, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අත්ථි පුථුජ්ජනස්ස අච්චන්තනියාමතා’’ති.

අච්චන්තනියතස්ස පුග්ගලස්ස විචිකිච්ඡා නුප්පජ්ජෙය්‍යාති? ආමන්තා. පහීනාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. පහීනාති? ආමන්තා. සොතාපත්තිමග්ගෙනාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සකදාගාමිමග්ගෙන …පෙ…. අනාගාමිමග්ගෙන…පෙ…. අරහත්තමග්ගෙනාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

කතමෙන මග්ගෙනාති? අකුසලෙන මග්ගෙනාති. අකුසලො මග්ගො නිය්‍යානිකො ඛයගාමී බොධගාමී අනාසවො…පෙ…. අසංකිලෙසිකොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. නනු අකුසලො මග්ගො අනිය්‍යානිකො…පෙ.… සංකිලෙසිකොති? ආමන්තා. හඤ්චි අකුසලො මග්ගො අනිය්‍යානිකො…පෙ…. සංකිලෙසිකො, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අච්චන්තනියතස්ස පුග්ගලස්ස විචිකිච්ඡා අකුසලෙන මග්ගෙන පහීනා’’ති.

849. සස්සතදිට්ඨියා නියතස්ස පුග්ගලස්ස උච්ඡෙදදිට්ඨි උප්පජ්ජෙය්‍යාති? ආමන්තා. හඤ්චි සස්සතදිට්ඨියා නියතස්ස පුග්ගලස්ස උච්ඡෙදදිට්ඨි උප්පජ්ජෙය්‍ය, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අත්ථි පුථුජ්ජනස්ස අච්චන්තනියාමතා’’ති.

සස්සතදිට්ඨියා නියතස්ස පුග්ගලස්ස උච්ඡෙදදිට්ඨි නුප්පජ්ජෙය්‍යාති ? ආමන්තා. පහීනාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. පහීනාති? ආමන්තා. සොතාපත්තිමග්ගෙනාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සකදාගාමිමග්ගෙන…පෙ…. අනාගාමිමග්ගෙන…පෙ…. අරහත්තමග්ගෙනාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

කතමෙන මග්ගෙනාති? අකුසලෙන මග්ගෙන. අකුසලො මග්ගො…පෙ…. නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘සස්සතදිට්ඨියා නියතස්ස පුග්ගලස්ස උච්ඡෙදදිට්ඨි අකුසලෙන මග්ගෙන පහීනා’’ති.

850. උච්ඡෙදදිට්ඨියා නියතස්ස පුග්ගලස්ස සස්සතදිට්ඨි උප්පජ්ජෙය්‍යාති? ආමන්තා. හඤ්චි උච්ඡෙදදිට්ඨියා නියතස්ස පුග්ගලස්ස සස්සතදිට්ඨි උප්පජ්ජෙය්‍ය, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අත්ථි පුථුජ්ජනස්ස අච්චන්තනියාමතා’’ති.

උච්ඡෙදදිට්ඨියා නියතස්ස පුග්ගලස්ස සස්සතදිට්ඨි නුප්පජ්ජෙය්‍යාති? ආමන්තා. පහීනාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. පහීනාති? ආමන්තා. සොතාපත්තිමග්ගෙනාති ? න හෙවං වත්තබ්බෙ …පෙ…. සකදාගාමිමග්ගෙන…පෙ…. අනාගාමිමග්ගෙන…පෙ…. අරහත්තමග්ගෙනාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

කතමෙන මග්ගෙනාති? අකුසලෙන මග්ගෙනාති. අකුසලො මග්ගො…පෙ…. නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘උච්ඡෙදදිට්ඨියා නියතස්ස පුග්ගලස්ස සස්සතදිට්ඨි අකුසලෙන මග්ගෙන පහීනා’’ති.

851. න වත්තබ්බං – ‘‘අත්ථි පුථුජ්ජනස්ස අච්චන්තනියාමතා’’ති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘ඉධ, භික්ඛවෙ, එකච්චො පුග්ගලො සමන්නාගතො හොති එකන්තකාළකෙහි අකුසලෙහි ධම්මෙහි, සො [එවං ඛො භික්ඛවෙ පුග්ගලො (අ. නි. 7.15)] සකිං නිමුග්ගො නිමුග්ගොව හොතී’’ති [අ. නි. 7.15]! අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි අත්ථි පුථුජ්ජනස්ස අච්චන්තනියාමතාති.

852. වුත්තං භගවතා – ‘‘ඉධ, භික්ඛවෙ, එකච්චො පුග්ගලො සමන්නාගතො හොති එකන්තකාළකෙහි අකුසලෙහි ධම්මෙහි, සො සකිං නිමුග්ගො නිමුග්ගොව හොතී’’ති කත්වා තෙන ච කාරණෙන අත්ථි පුථුජ්ජනස්ස අච්චන්තනියාමතාති? ආමන්තා. වුත්තං භගවතා – ‘‘ඉධ, භික්ඛවෙ, එකච්චො පුග්ගලො උම්මුජ්ජිත්වා නිමුජ්ජතී’’ති [අ. නි. 7.15]! අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. සබ්බකාලං උම්මුජ්ජිත්වා නිමුජ්ජතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

වුත්තං භගවතා – ‘‘ඉධ, භික්ඛවෙ, එකච්චො පුග්ගලො සමන්නාගතො හොති එකන්තකාළකෙහි අකුසලෙහි ධම්මෙහි, සො සකිං නිමුග්ගො නිමුග්ගොව හොතී’’ති – කත්වා තෙන ච කාරණෙන අත්ථි පුථුජ්ජනස්ස අච්චන්තනියාමතාති? ආමන්තා. වුත්තං භගවතා – ‘‘ඉධ, භික්ඛවෙ, එකච්චො පුග්ගලො උම්මුජ්ජිත්වා ඨිතො හොති, උම්මුජ්ජිත්වා විපස්සති විලොකෙති, උම්මුජ්ජිත්වා පතරති, උම්මුජ්ජිත්වා පතිගාධප්පත්තො හොතී’’ති [අ. නි. 7.15]! අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. සබ්බකාලං උම්මුජ්ජිත්වා පතිගාධප්පත්තො හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

අච්චන්තනියාමකථා නිට්ඨිතා.

19. එකූනවීසතිමවග්ගො

(193) 8. ඉන්ද්‍රියකථා

853. නත්ථි ලොකියං සද්ධින්ද්‍රියන්ති? ආමන්තා. නත්ථි ලොකියා සද්ධාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. නත්ථි ලොකියං වීරියින්ද්‍රියං…පෙ…. සතින්ද්‍රියං…පෙ…. සමාධින්ද්‍රියං…පෙ…. පඤ්ඤින්ද්‍රියන්ති? ආමන්තා . නත්ථි ලොකියා පඤ්ඤාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

අත්ථි ලොකියා සද්ධාති? ආමන්තා. අත්ථි ලොකියං සද්ධින්ද්‍රියන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අත්ථි ලොකියං වීරියං…පෙ…. සති…පෙ…. සමාධි…පෙ…. පඤ්ඤාති? ආමන්තා. අත්ථි ලොකියං පඤ්ඤින්ද්‍රියන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

අත්ථි ලොකියො මනො, අත්ථි ලොකියං මනින්ද්‍රියන්ති? ආමන්තා. අත්ථි ලොකියා සද්ධා, අත්ථි ලොකියං සද්ධින්ද්‍රියන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අත්ථි ලොකියො මනො, අත්ථි ලොකියං මනින්ද්‍රියන්ති? ආමන්තා. අත්ථි ලොකියා පඤ්ඤා, අත්ථි ලොකියං පඤ්ඤින්ද්‍රියන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

අත්ථි ලොකියං සොමනස්සං, අත්ථි ලොකියං සොමනස්සින්ද්‍රියං…පෙ…. අත්ථි ලොකියං ජීවිතං, අත්ථි ලොකියං ජීවිතින්ද්‍රියන්ති? ආමන්තා. අත්ථි ලොකියා සද්ධා, අත්ථි ලොකියං සද්ධින්ද්‍රියන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අත්ථි ලොකියං ජීවිතං, අත්ථි ලොකියං ජීවිතින්ද්‍රියන්ති? ආමන්තා. අත්ථි ලොකියා පඤ්ඤා, අත්ථි ලොකියං පඤ්ඤින්ද්‍රියන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

854. අත්ථි ලොකියා සද්ධා, නත්ථි ලොකියං සද්ධින්ද්‍රියන්ති? ආමන්තා. අත්ථි ලොකියො මනො, නත්ථි ලොකියං මනින්ද්‍රියන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අත්ථි ලොකියා පඤ්ඤා, නත්ථි ලොකියං පඤ්ඤින්ද්‍රියන්ති? ආමන්තා. අත්ථි ලොකියො මනො, නත්ථි ලොකියං මනින්ද්‍රියන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

අත්ථි ලොකියා සද්ධා, නත්ථි ලොකියං සද්ධින්ද්‍රියන්ති? ආමන්තා . අත්ථි ලොකියං සොමනස්සං, නත්ථි ලොකියං සොමනස්සින්ද්‍රියන්ති… අත්ථි ලොකියං ජීවිතං, නත්ථි ලොකියං ජීවිතින්ද්‍රියන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අත්ථි ලොකියා පඤ්ඤා, නත්ථි ලොකියං පඤ්ඤින්ද්‍රියන්ති? ආමන්තා. අත්ථි ලොකියො මනො, නත්ථි ලොකියං මනින්ද්‍රියන්ති…පෙ…. අත්ථි ලොකියං ජීවිතං, නත්ථි ලොකියං ජීවිතින්ද්‍රියන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

855. අත්ථි ලොකුත්තරා සද්ධා, අත්ථි ලොකුත්තරං සද්ධින්ද්‍රියන්ති? ආමන්තා. අත්ථි ලොකියා සද්ධා, අත්ථි ලොකියං සද්ධින්ද්‍රියන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අත්ථි ලොකුත්තරං වීරියං…පෙ…. අත්ථි ලොකුත්තරා පඤ්ඤා, අත්ථි ලොකුත්තරං පඤ්ඤින්ද්‍රියන්ති? ආමන්තා. අත්ථි ලොකියා පඤ්ඤා, අත්ථි ලොකියං පඤ්ඤින්ද්‍රියන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

අත්ථි ලොකියා සද්ධා, නත්ථි ලොකියං සද්ධින්ද්‍රියන්ති? ආමන්තා. අත්ථි ලොකුත්තරා සද්ධා, නත්ථි ලොකුත්තරං සද්ධින්ද්‍රියන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අත්ථි ලොකියං වීරියං…පෙ…. අත්ථි ලොකියා පඤ්ඤා, නත්ථි ලොකියං පඤ්ඤින්ද්‍රියන්ති? ආමන්තා. අත්ථි ලොකුත්තරා පඤ්ඤා, නත්ථි ලොකුත්තරං පඤ්ඤින්ද්‍රියන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

856. නත්ථි ලොකියානි පඤ්චින්ද්‍රියානීති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘අද්දසං ඛො අහං, භික්ඛවෙ, බුද්ධචක්ඛුනා ලොකං වොලොකෙන්තො සත්තෙ අප්පරජක්ඛෙ මහාරජක්ඛෙ, තික්ඛින්ද්‍රියෙ මුදින්ද්‍රියෙ, ස්වාකාරෙ, සුවිඤ්ඤාපයෙ , අප්පෙකච්චෙ පරලොකවජ්ජභයදස්සාවිනො විහරන්තෙ’’ති [ම. නි. 1.283 තත්ථ ‘‘ද්වාකාරෙ දුවිඤ්ඤාපයෙ’’ ඉච්චාදීනිපි පදානි දිස්සන්ති]! අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි අත්ථි ලොකියානි පඤ්චින්ද්‍රියානීති.

ඉන්ද්‍රියකථා නිට්ඨිතා.

එකූනවීසතිමවග්ගො.

තස්සුද්දානං –

අතීතෙ කිලෙසෙ ජහති අනාගතෙ කිලෙසෙ ජහති පච්චුප්පන්නෙ කිලෙසෙ ජහති, සුඤ්ඤතා සඞ්ඛාරක්ඛන්ධපරියාපන්නා, සාමඤ්ඤඵලං අසඞ්ඛතං, පත්ති අසඞ්ඛතා, සබ්බධම්මානං තථතා අසඞ්ඛතා, නිබ්බානධාතු කුසලා, අත්ථි පුථුජ්ජනස්ස අච්චන්තනියාමතා, නත්ථි ලොකියානි පඤ්චින්ද්‍රියානීති.

20. වීසතිමවග්ගො

(194) 1. අසඤ්චිච්චකථා

857. අසඤ්චිච්ච මාතරං ජීවිතා වොරොපෙත්වා ආනන්තරිකො හොතීති? ආමන්තා. අසඤ්චිච්ච පාණං හන්ත්වා පාණාතිපාතී හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අසඤ්චිච්ච මාතරං ජීවිතා වොරොපෙත්වා ආනන්තරිකො හොතීති? ආමන්තා. අසඤ්චිච්ච අදින්නං ආදියිත්වා…පෙ…. මුසා භණිත්වා මුසාවාදී හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

අසඤ්චිච්ච පාණං හන්ත්වා පාණාතිපාතී න හොතීති? ආමන්තා. අසඤ්චිච්ච මාතරං ජීවිතා වොරොපෙත්වා ආනන්තරිකො න හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අසඤ්චිච්ච අදින්නං ආදියිත්වා…පෙ…. මුසා භණිත්වා මුසාවාදී න හොතීති? ආමන්තා. අසඤ්චිච්ච මාතරං ජීවිතා වොරොපෙත්වා ආනන්තරිකො න හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

858. අසඤ්චිච්ච මාතරං ජීවිතා වොරොපෙත්වා ආනන්තරිකො හොතීති? ආමන්තා. ''අසඤ්චිච්ච මාතරං ජීවිතා වොරොපෙත්වා ආනන්තරිකො හොතී''ති – අත්ථෙව සුත්තන්තොති? නත්ථි. ''සඤ්චිච්ච මාතරං ජීවිතා වොරොපෙත්වා ආනන්තරිකො හොතී''ති – අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. හඤ්චි ''සඤ්චිච්ච මාතරං ජීවිතා වොරොපෙත්වා ආනන්තරිකො හොතී''ති – අත්ථෙව සුත්තන්තො, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''අසඤ්චිච්ච මාතරං ජීවිතා වොරොපෙත්වා ආනන්තරිකො හොතී''ති.

859. න වත්තබ්බං – ''මාතුඝාතකො ආනන්තරිකො''ති? ආමන්තා. නනු මාතා ජීවිතා වොරොපිතාති? ආමන්තා. හඤ්චි මාතා ජීවිතා වොරොපිතා, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''මාතුඝාතකො ආනන්තරිකො''ති.

න වත්තබ්බං – ''පිතුඝාතකො ආනන්තරිකො''ති? ආමන්තා . නනු පිතා ජීවිතා වොරොපිතොති? ආමන්තා. හඤ්චි පිතා ජීවිතා වොරොපිතො, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''පිතුඝාතකො ආනන්තරිකො''ති.

න වත්තබ්බං – ''අරහන්තඝාතකො ආනන්තරිකො''ති? ආමන්තා. නනු අරහා ජීවිතා වොරොපිතොති? ආමන්තා. හඤ්චි අරහා ජීවිතා වොරොපිතො, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''අරහන්තඝාතකො ආනන්තරිකො''ති.

න වත්තබ්බං – ''රුහිරුප්පාදකො ආනන්තරිකො''ති? ආමන්තා. නනු තථාගතස්ස ලොහිතං උප්පාදිතන්ති? ආමන්තා. හඤ්චි තථාගතස්ස ලොහිතං උප්පාදිතං, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''රුහිරුප්පාදකො ආනන්තරිකො''ති.

860. සඞ්ඝභෙදකො ආනන්තරිකොති? ආමන්තා. සබ්බෙ සඞ්ඝභෙදකා ආනන්තරිකාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සබ්බෙ සඞ්ඝභෙදකා ආනන්තරිකාති? ආමන්තා. ධම්මසඤ්ඤී සඞ්ඝභෙදකො ආනන්තරිකොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

861. ධම්මසඤ්ඤී සඞ්ඝභෙදකො ආනන්තරිකොති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ''අත්ථුපාලි, සඞ්ඝභෙදකො ආපායිකො නෙරයිකො කප්පට්ඨො අතෙකිච්ඡො; අත්ථුපාලි, සඞ්ඝභෙදකො න ආපායිකො න නෙරයිකො න කප්පට්ඨො න අතෙකිච්ඡො''ති! අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා . තෙන හි න වත්තබ්බං – ''ධම්මසඤ්ඤී සඞ්ඝභෙදකො ආනන්තරිකො''ති.

862. න වත්තබ්බං – ''ධම්මසඤ්ඤී සඞ්ඝභෙදකො ආනන්තරිකො''ති? ආමන්තා . නනු වුත්තං භගවතා –

''ආපායිකො නෙරයිකො, කප්පට්ඨො සඞ්ඝභෙදකො;
වග්ගරතො අධම්මට්ඨො, යොගක්ඛෙමා පධංසති;
සඞ්ඝං සමග්ගං භෙත්වාන, කප්පං නිරයම්හි පච්චතී''ති [චූළව. 354; අ. නි. 10.39; ඉතිවු. 18].

අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි සඞ්ඝභෙදකො ආනන්තරිකොති.

අසඤ්චිච්චකථා නිට්ඨිතා.

20. වීසතිමවග්ගො

(195) 2. ඤාණකථා

863. නත්ථි පුථුජ්ජනස්ස ඤාණන්ති? ආමන්තා. නත්ථි පුථුජ්ජනස්ස පඤ්ඤා පජානනා විචයො පවිචයො ධම්මවිචයො සල්ලක්ඛණා උපලක්ඛණා පච්චුපලක්ඛණාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. නනු අත්ථි පුථුජ්ජනස්ස පඤ්ඤා පජානනා විචයො…පෙ…. පච්චුපලක්ඛණාති? ආමන්තා. හඤ්චි අත්ථි පුථුජ්ජනස්ස පඤ්ඤා පජානනා විචයො…පෙ…. පච්චුපලක්ඛණා, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''නත්ථි පුථුජ්ජනස්ස ඤාණ''න්ති.

864. නත්ථි පුථුජ්ජනස්ස ඤාණන්ති? ආමන්තා. පුථුජ්ජනො පඨමං ඣානං සමාපජ්ජෙය්‍යාති? ආමන්තා. හඤ්චි පුථුජ්ජනො පඨමං ඣානං සමාපජ්ජෙය්‍ය, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''නත්ථි පුථුජ්ජනස්ස ඤාණ''න්ති.

පුථුජ්ජනො දුතියං ඣානං…පෙ…. තතියං ඣානං…පෙ…. චතුත්ථං ඣානං…පෙ…. ආකාසානඤ්චායතනං සමාපජ්ජෙය්‍ය, විඤ්ඤාණඤ්චායතනං ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං සමාපජ්ජෙය්‍ය, පුථුජ්ජනො දානං දදෙය්‍ය …පෙ…. චීවරං දදෙය්‍ය, පිණ්ඩපාතං දදෙය්‍ය, සෙනාසනං දදෙය්‍ය, ගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරං දදෙය්‍යාති? ආමන්තා. හඤ්චි පුථුජ්ජනො ගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරං දදෙය්‍ය, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – නත්ථි පුථුජ්ජනස්ස ඤාණ''න්ති.

865. අත්ථි පුථුජ්ජනස්ස ඤාණන්ති? ආමන්තා. පුථුජ්ජනො තෙන ඤාණෙන දුක්ඛං පරිජානාති , සමුදයං පජහති, නිරොධං සච්ඡිකරොති, මග්ගං භාවෙතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

ඤාණකථා නිට්ඨිතා.

20. වීසතිමවග්ගො

(196) 3. නිරයපාලකථා

866. නත්ථි නිරයෙසු නිරයපාලාති? ආමන්තා. නත්ථි නිරයෙසු කම්මකාරණාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අත්ථි නිරයෙසු කම්මකාරණාති? ආමන්තා. අත්ථි නිරයෙසු නිරයපාලාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

අත්ථි මනුස්සෙසු කම්මකාරණා, අත්ථි ච කාරණිකාති? ආමන්තා. අත්ථි නිරයෙසු කම්මකාරණා, අත්ථි ච කාරණිකාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අත්ථි නිරයෙසු කම්මකාරණා, නත්ථි ච කාරණිකාති? ආමන්තා. අත්ථි මනුස්සෙසු කම්මකාරණා, නත්ථි ච කාරණිකාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

867. අත්ථි නිරයෙසු නිරයපාලාති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා –

''න වෙස්සභූ නොපි ච පෙත්තිරාජා,
සොමො යමො වෙස්සවණො ච රාජා;
සකානි කම්මානි හනන්ති තත්ථ, ඉතො පණුන්නං [පණුණ්ණං (ස්‍යා. ක.), පනුන්නං (සී.)]
පරලොකපත්ත''න්ති.

අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි නත්ථි නිරයෙසු නිරයපාලාති.

868. නත්ථි නිරයෙසු නිරයපාලාති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ''තමෙනං, භික්ඛවෙ , නිරයපාලා පඤ්චවිධබන්ධනං නාම කාරණං කාරෙන්ති [කරොන්ති (ම. නි. 3.250; අ. නි. 3.36)] – තත්තං අයොඛිලං හත්ථෙ ගමෙන්ති, තත්තං අයොඛිලං දුතියෙ හත්ථෙ ගමෙන්ති, තත්තං අයොඛිලං පාදෙ ගමෙන්ති, තත්තං අයොඛිලං දුතියෙ පාදෙ ගමෙන්ති, තත්තං අයොඛිලං මජ්ඣෙඋරස්මිං ගමෙන්ති; සො තත්ථ දුක්ඛා තිබ්බා කටුකා වෙදනා වෙදෙති; න ච තාව කාලං කරොති යාව න තං පාපකම්මං බ්‍යන්තීහොතී''ති [ම. නි. 3.250; අ. නි. 3.36]! අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි අත්ථි නිරයෙසු නිරයපාලාති.

නත්ථි නිරයෙසු නිරයපාලාති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ''තමෙනං, භික්ඛවෙ, නිරයපාලා සංවෙසෙත්වා කුඨාරීහි [කුධාරීහි (සබ්බත්ථ)] තච්ඡන්ති…පෙ…. තමෙනං, භික්ඛවෙ, නිරයපාලා උද්ධම්පාදං අධොසිරං ඨපෙත්වා වාසීහි තච්ඡන්ති…පෙ…. තමෙනං , භික්ඛවෙ, නිරයපාලා රථෙ යොජෙත්වා ආදිත්තාය පථවියා සම්පජ්ජලිතාය සජොතිභූතාය [සඤ්ජොතිභූතාය (ස්‍යා.)] සාරෙන්තිපි පච්චාසාරෙන්තිපි…පෙ…. තමෙනං, භික්ඛවෙ, නිරයපාලා මහන්තං අඞ්ගාරපබ්බතං ආදිත්තං සම්පජ්ජලිතං සජොතිභූතං ආරොපෙන්තිපි ඔරොපෙන්තිපි…පෙ…. තමෙනං, භික්ඛවෙ, නිරයපාලා උද්ධම්පාදං අධොසිරං ගහෙත්වා තත්තාය ලොහකුම්භියා පක්ඛිපන්ති ආදිත්තාය සම්පජ්ජලිතාය සජොතිභූතාය. සො තත්ථ ඵෙණුද්දෙහකං පච්චති, සො තත්ථ ඵෙණුද්දෙහකං පච්චමානො සකිම්පි උද්ධං ගච්ඡති, සකිම්පි අධො ගච්ඡති, සකිම්පි තිරියං ගච්ඡති. සො තත්ථ දුක්ඛා තිබ්බා කටුකා වෙදනා වෙදයති, න ච තාව කාලං කරොති යාව න තං පාපකම්මං බ්‍යන්තීහොති. තමෙනං, භික්ඛවෙ, නිරයපාලා මහානිරයෙ පක්ඛිපන්ති! සො ඛො පන, භික්ඛවෙ, මහානිරයො –

“චතුක්කණ්ණො චතුද්වාරො, විභත්තො භාගසො මිතො;
අයොපාකාරපරියන්තො, අයසා පටිකුජ්ජිතො.

“තස්ස අයොමයා භූමි, ජලිතා තෙජසා යුතා;
සමන්තා යොජනසතං, ඵරිත්වා තිට්ඨති සබ්බදා”ති [ම. නි. 3.250; අ. නි. 3.36; පෙ. ව. 71].

අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි අත්ථි නිරයෙසු නිරයපාලාති.

නිරයපාලකථා නිට්ඨිතා.

20. වීසතිමවග්ගො

(197) 4. තිරච්ඡානකථා

869. අත්ථි දෙවෙසු තිරච්ඡානගතාති? ආමන්තා. අත්ථි තිරච්ඡානගතෙසු දෙවාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අත්ථි දෙවෙසු තිරච්ඡානගතාති? ආමන්තා . දෙවලොකො තිරච්ඡානයොනීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අත්ථි දෙවෙසු තිරච්ඡානගතාති? ආමන්තා. අත්ථි තත්ථ කීටා පටඞ්ගා මකසා මක්ඛිකා අහී විච්ඡිකා සතපදී ගණ්ඩුප්පාදාති [ගණ්ඩුපාදාති (ස්‍යා. කං. පී.)]? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

870. නත්ථි දෙවෙසු තිරච්ඡානගතාති? ආමන්තා. නනු අත්ථි තත්ථ එරාවණො නාම හත්ථිනාගො සහස්සයුත්තං දිබ්බං යානන්ති? ආමන්තා. හඤ්චි අත්ථි තත්ථ එරාවණො නාම හත්ථිනාගො සහස්සයුත්තං දිබ්බං යානං, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – “අත්ථි දෙවෙසු තිරච්ඡානගතා”ති.

871. අත්ථි දෙවෙසු තිරච්ඡානගතාති? ආමන්තා. අත්ථි තත්ථ හත්ථිබන්ධා අස්සබන්ධා [හත්ථිභණ්ඩා අස්සභණ්ඩා (?)] යාවසිකා කාරණිකා භත්තකාරකාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ. තෙන හි නත්ථි දෙවෙසු තිරච්ඡානගතාති.

තිරච්ඡානකථා නිට්ඨිතා.

20. වීසතිමවග්ගො

(198) 5. මග්ගකථා

872. පඤ්චඞ්ගිකො මග්ගොති? ආමන්තා. නනු අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො වුත්තො භගවතා, සෙය්‍යථිදං – සම්මාදිට්ඨි…පෙ…. සම්මාසමාධීති? ආමන්තා. හඤ්චි අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො වුත්තො භගවතා , සෙය්‍යථිදං – සම්මාදිට්ඨි …පෙ…. සම්මාසමාධි, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – “පඤ්චඞ්ගිකො මග්ගො”ති.

පඤ්චඞ්ගිකො මග්ගොති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා –

“මග්ගානං අට්ඨඞ්ගිකො සෙට්ඨො, සච්චානං චතුරො පදා;
විරාගො සෙට්ඨො ධම්මානං, ද්විපදානඤ්ච චක්ඛුමා”ති [ධ. ප. 273 ධම්මපදෙ].

අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගොති.

873. සම්මාවාචා මග්ගඞ්ගං, සා ච න මග්ගොති? ආමන්තා. සම්මාදිට්ඨි මග්ගඞ්ගං, සා ච න මග්ගොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සම්මාවාචා මග්ගඞ්ගං, සා ච න මග්ගොති? ආමන්තා. සම්මාසඞ්කප්පො…පෙ…. සම්මාවායාමො…පෙ…. සම්මාසති…පෙ…. සම්මාසමාධි මග්ගඞ්ගං, සො ච න මග්ගොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ. ….

සම්මාකම්මන්තො…පෙ…. සම්මාආජීවො මග්ගඞ්ගං, සො ච න මග්ගොති? ආමන්තා. සම්මාදිට්ඨි…පෙ…. සම්මාසමාධි මග්ගඞ්ගං, සො ච න මග්ගොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

සම්මාදිට්ඨි මග්ගඞ්ගං, සා ච මග්ගොති? ආමන්තා. සම්මාවාචා මග්ගඞ්ගං, සා ච මග්ගොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සම්මාදිට්ඨි මග්ගඞ්ගං, සා ච මග්ගොති? ආමන්තා. සම්මාකම්මන්තො…පෙ…. සම්මාආජීවො මග්ගඞ්ගං, සො ච මග්ගොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ….

සම්මාසඞ්කප්පො…පෙ.… සම්මාවායාමො…පෙ.… සම්මාසති…පෙ.… සම්මාසමාධි මග්ගඞ්ගං, සො ච මග්ගොති? ආමන්තා. සම්මාවාචා…පෙ.… සම්මාකම්මන්තො…පෙ.… සම්මාආජීවො මග්ගඞ්ගං, සො ච මග්ගොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

874. අරියො අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගොති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘පුබ්බෙව ඛො පනස්ස කායකම්මං වචීකම්මං ආජීවො සුපරිසුද්ධො හොති; එවමස්සායං අරියො අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො භාවනාපාරිපූරිං ගච්ඡතී’’ති [ම. නි. 3.431]! අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි පඤ්චඞ්ගිකො මග්ගොති.

875. පඤ්චඞ්ගිකො මග්ගොති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘යස්මිං ඛො, සුභද්ද, ධම්මවිනයෙ අරියො අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො න උපලබ්භති, සමණොපි තත්ථ න උපලබ්භති, දුතියොපි තත්ථ සමණො න උපලබ්භති, තතියොපි තත්ථ සමණො න උපලබ්භති, චතුත්ථොපි තත්ථ සමණො න උපලබ්භති. යස්මිඤ්ච ඛො, සුභද්ද, ධම්මවිනයෙ අරියො අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො උපලබ්භති, සමණොපි තත්ථ උපලබ්භති, දුතියොපි…පෙ.… තතියොපි…පෙ.… චතුත්ථොපි තත්ථ සමණො උපලබ්භති. ඉමස්මිං ඛො, සුභද්ද, ධම්මවිනයෙ අරියො අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො උපලබ්භති. ඉධෙව, සුභද්ද , සමණො, ඉධ දුතියො සමණො, ඉධ තතියො සමණො, ඉධ චතුත්ථො සමණො. සුඤ්ඤා පරප්පවාදා සමණෙහි අඤ්ඤෙහී’’ති [දී. නි. 2.214]! අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගොති.

මග්ගකථා නිට්ඨිතා.

20. වීසතිමවග්ගො

(199) 6. ඤාණකථා

876. ද්වාදසවත්ථුකං ඤාණං ලොකුත්තරන්ති? ආමන්තා. ද්වාදස ලොකුත්තරඤාණානීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… ද්වාදස ලොකුත්තරඤාණානීති? ආමන්තා. ද්වාදස සොතාපත්තිමග්ගාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… ද්වාදස සොතාපත්තිමග්ගාති? ආමන්තා. ද්වාදස සොතාපත්තිඵලානීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… ද්වාදස සකදාගාමිමග්ගා…පෙ.… අනාගාමිමග්ගා…පෙ.… අරහත්තමග්ගාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… ද්වාදස අරහත්තමග්ගාති? ආමන්තා. ද්වාදස අරහත්තඵලානීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

877. න වත්තබ්බං – ‘‘ද්වාදසවත්ථුකං ඤාණං ලොකුත්තර’’න්ති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘ඉදං දුක්ඛං අරියසච්ච’’න්ති මෙ, භික්ඛවෙ, පුබ්බෙ අනනුස්සුතෙසු ධම්මෙසු චක්ඛුං උදපාදි, ඤාණං උදපාදි, පඤ්ඤා උදපාදි, විජ්ජා උදපාදි, ආලොකො උදපාදි. ‘තං ඛො පනිදං දුක්ඛං අරියසච්චං පරිඤ්ඤෙය්‍ය’න්ති මෙ, භික්ඛවෙ…පෙ.… පරිඤ්ඤාතන්ති මෙ, භික්ඛවෙ…පෙ.… ‘ඉදං දුක්ඛසමුදයං [දුක්ඛසමුදයො (ස්‍යා. කං. පී.)] අරියසච්ච’න්ති මෙ, භික්ඛවෙ…පෙ.… ‘තං ඛො පනිදං දුක්ඛසමුදයං අරියසච්චං පහාතබ්බ’න්ති මෙ, භික්ඛවෙ…පෙ.… පහීනන්ති මෙ, භික්ඛවෙ…පෙ.… ‘ඉදං දුක්ඛනිරොධං [දුක්ඛනිරොධො (ස්‍යා. කං. පී.)] අරියසච්ච’න්ති මෙ, භික්ඛවෙ…පෙ.… ‘තං ඛො පනිදං දුක්ඛනිරොධං අරියසච්චං සච්ඡිකාතබ්බ’න්ති මෙ, භික්ඛවෙ…පෙ.… සච්ඡිකතන්ති මෙ, භික්ඛවෙ…පෙ.… ‘ඉදං දුක්ඛනිරොධගාමිනී පටිපදා අරියසච්ච’න්ති මෙ, භික්ඛවෙ…පෙ.… ‘තං ඛො පනිදං දුක්ඛනිරොධගාමිනී පටිපදා අරියසච්චං භාවෙතබ්බ’න්ති මෙ, භික්ඛවෙ…පෙ.… භාවිතන්ති මෙ, භික්ඛවෙ, පුබ්බෙ අනනුස්සුතෙසු ධම්මෙසු චක්ඛුං උදපාදි…පෙ.… ආලොකො උදපාදී’’ති [මහාව. 15; සං. නි. 5.1081; පටි. ම. 2.30]! අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි ද්වාදසවත්ථුකං ඤාණං ලොකුත්තරන්ති.

ඤාණකථා නිට්ඨිතා.

වීසතිමවග්ගො.

තස්සුද්දානං –

මාතුඝාතකො ආනන්තරිකො පිතුඝාතකො ආනන්තරිකො අරහන්තඝාතකො ආනන්තරිකො රුහිරුප්පාදකො ආනන්තරිකො සඞ්ඝභෙදකො ආනන්තරිකො, නත්ථි පුථුජ්ජනස්ස ඤාණං, නත්ථි නිරයෙසු නිරයපාලා, අත්ථි දෙවෙසු තිරච්ඡානගතා, පඤ්චඞ්ගිකො මග්ගො, ද්වාදසවත්ථුකං ඤාණං ලොකුත්තරන්ති.

චතුත්ථො පණ්ණාසකො.

තස්සුද්දානං –

නිග්ගහො, පුඤ්ඤසඤ්චයො, අට්ඨාසි, අතීතෙන ච මාතුඝාතකො.

21. එකවීසතිමවග්ගො

(200) 1. සාසනකථා

878. සාසනං නවං කතන්ති? ආමන්තා. සතිපට්ඨානා නවං කතාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. සාසනං නවං කතන්ති? ආමන්තා. සම්මප්පධානා…පෙ…. ඉද්ධිපාදා…පෙ…. ඉන්ද්‍රියා…පෙ…. බලා…පෙ…. බොජ්ඣඞ්ගා නවං කතාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. පුබ්බෙ අකුසලං පච්ඡා කුසලං කතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. පුබ්බෙ සාසවං…පෙ…. සංයොජනියං ගන්ථනියං ඔඝනියං යොගනියං නීවරණියං පරාමට්ඨං උපාදානියං…පෙ…. සංකිලෙසිකං පච්ඡා අසංකිලෙසිකං කතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අත්ථි කොචි තථාගතස්ස සාසනං නවං කරොතීති? ආමන්තා. අත්ථි කොචි සතිපට්ඨානෙ නවං කරොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අත්ථි කොචි සම්මප්පධානෙ…පෙ…. ඉද්ධිපාදෙ…පෙ…. ඉන්ද්‍රියෙ…පෙ…. බලෙ…පෙ.… බොජ්ඣඞ්ගෙ නවං කරොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අත්ථි කොචි පුබ්බෙ අකුසලං පච්ඡා කුසලං කරොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. අත්ථි කොචි පුබ්බෙ සාසවං…පෙ…. සංකිලෙසිකං පච්ඡා අසංකිලෙසියං කරොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

ලබ්භා තථාගතස්ස සාසනං පුන නවං කාතුන්ති? ආමන්තා. ලබ්භා සතිපට්ඨානා පුන නවං කාතුන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. ලබ්භා සම්මප්පධානා…පෙ…. ඉද්ධිපාදා…පෙ…. ඉන්ද්‍රියා…පෙ…. බලා…පෙ…. බොජ්ඣඞ්ගා පුන නවං කාතුන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. ලබ්භා පුබ්බෙ අකුසලං පච්ඡා කුසලං කාතුන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. ලබ්භා පුබ්බෙ සාසවං…පෙ…. සංකිලෙසියං පච්ඡා අසංකිලෙසියං කාතුන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

සාසනකථා නිට්ඨිතා.

21. එකවීසතිමවග්ගො

(201) 2. අවිවිත්තකථා

879. පුථුජ්ජනො තෙධාතුකෙහි ධම්මෙහි අවිවිත්තොති? ආමන්තා. පුථුජ්ජනො තෙධාතුකෙහි ඵස්සෙහි…පෙ…. තෙධාතුකාහි වෙදනාහි… සඤ්ඤාහි … චෙතනාහි… චිත්තෙහි… සද්ධාහි… වීරියෙහි… සතීහි… සමාධීහි…පෙ…. තෙධාතුකාහි පඤ්ඤාහි අවිවිත්තොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

පුථුජ්ජනො තෙධාතුකෙහි කම්මෙහි අවිවිත්තොති? ආමන්තා. යස්මිං ඛණෙ පුථුජ්ජනො චීවරං දෙති, තස්මිං ඛණෙ පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති…පෙ…. ආකාසානඤ්චායතනං උපසම්පජ්ජ විහරතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… යස්මිං ඛණෙ පුථුජ්ජනො පිණ්ඩපාතං දෙති…පෙ…. සෙනාසනං දෙති…පෙ…. ගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරං දෙති, තස්මිං ඛණෙ චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති… නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං උපසම්පජ්ජ විහරතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

880. න වත්තබ්බං – ‘‘පුථුජ්ජනො තෙධාතුකෙහි කම්මෙහි අවිවිත්තො’’ති? ආමන්තා . පුථුජ්ජනස්ස රූපධාතුඅරූපධාතූපගං කම්මං පරිඤ්ඤාතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ. තෙන හි පුථුජ්ජනො තෙධාතුකෙහි කම්මෙහි අවිවිත්තොති…පෙ…..

අවිවිත්තකථා නිට්ඨිතා.

21. එකවීසතිමවග්ගො

(202) 3. සංයොජනකථා

881. අත්ථි කිඤ්චි සංයොජනං අප්පහාය අරහත්තප්පත්තීති? ආමන්තා. අත්ථි කිඤ්චි සක්කායදිට්ඨිං අප්පහාය…පෙ…. විචිකිච්ඡං අප්පහාය…පෙ…. සීලබ්බතපරාමාසං අප්පහාය… රාගං අප්පහාය… දොසං අප්පහාය… මොහං අප්පහාය… අනොත්තප්පං අප්පහාය අරහත්තප්පත්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අත්ථි කිඤ්චි සංයොජනං අප්පහාය අරහත්තප්පත්තීති? ආමන්තා. අරහා සරාගො සදොසො සමොහො සමානො සමක්ඛො සපළාසො සඋපායාසො සකිලෙසොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. නනු අරහා නිරාගො නිද්දොසො නිම්මොහො නිම්මානො නිම්මක්ඛො නිප්පළාසො නිරුපායාසො නික්කිලෙසොති? ආමන්තා. හඤ්චි අරහා

නිරාගො…පෙ…. නික්කිලෙසො, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අත්ථි කිඤ්චි සංයොජනං අප්පහාය අරහත්තප්පත්ති’’ති.

882. න වත්තබ්බං – ‘‘අත්ථි කිඤ්චි සංයොජනං අප්පහාය අරහත්තප්පත්ති’’ති ? ආමන්තා. අරහා සබ්බං බුද්ධවිසයං ජානාතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ. තෙන හි අත්ථි කිඤ්චි සංයොජනං අප්පහාය අරහත්තප්පත්තීති.

සංයොජනකථා නිට්ඨිතා.

21. එකවීසතිමවග්ගො

(203) 4. ඉද්ධිකථා

883. අත්ථි අධිප්පායඉද්ධි බුද්ධානං වා සාවකානං වාති? ආමන්තා. ‘‘නිච්චපණ්ණා රුක්ඛා හොන්තූ’’ති – අත්ථි අධිප්පායඉද්ධි බුද්ධානං වා සාවකානං වාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. නිච්චපුප්ඵා රුක්ඛා හොන්තු…පෙ…. නිච්චඵලිකා රුක්ඛා හොන්තු… නිච්චං ජුණ්හං හොතු… නිච්චං ඛෙමං හොතු… නිච්චං සුභික්ඛං හොතු… ‘‘නිච්චං සුවත්ථි [සුවුට්ඨිකං (ස්‍යා.)] හොතූ’’ති – අත්ථි අධිප්පායඉද්ධි බුද්ධානං වා සාවකානං වාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ. ….

අත්ථි අධිප්පායඉද්ධි බුද්ධානං වා සාවකානං වාති? ආමන්තා . ‘‘උප්පන්නො ඵස්සො මා නිරුජ්ඣී’’ති – අත්ථි අධිප්පායඉද්ධි බුද්ධානං වා සාවකානං වාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

උප්පන්නා වෙදනා…පෙ…. සඤ්ඤා… චෙතනා… චිත්තං… සද්ධා… වීරියං… සති… සමාධි…පෙ…. පඤ්ඤා මා නිරුජ්ඣීති – අත්ථි අධිප්පායඉද්ධි බුද්ධානං වා සාවකානං වාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අත්ථි අධිප්පායඉද්ධි බුද්ධානං වා සාවකානං වාති? ආමන්තා. ‘‘රූපං නිච්චං හොතූ’’ති – අත්ථි අධිප්පායඉද්ධි… වෙදනා…පෙ…. සඤ්ඤා…පෙ…. සඞ්ඛාරා…පෙ…. ‘‘විඤ්ඤාණං නිච්චං හොතූ’’ති – අත්ථි අධිප්පායඉද්ධි බුද්ධානං වා සාවකානං වාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

අත්ථි අධිප්පායඉද්ධි බුද්ධානං වා සාවකානං වාති? ආමන්තා. ‘‘ජාතිධම්මා සත්තා මා ජායිංසූ’’ති අත්ථි…පෙ…. ‘‘ජරාධම්මා සත්තා මා ජීරිංසූ’’ති…පෙ…. ‘‘බ්‍යාධිධම්මා සත්තා මා බ්‍යාධියිංසූ’’ති…පෙ…. ‘‘මරණධම්මා සත්තා මා මීයිංසූ’’ති – අත්ථි අධිප්පායඉද්ධි බුද්ධානං වා සාවකානං වාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

884. න වත්තබ්බං – ‘‘අත්ථි අධිප්පායඉද්ධි බුද්ධානං වා සාවකානං වා’’ති? ආමන්තා . නනු ආයස්මා පිලින්දවච්ඡො රඤ්ඤො මාගධස්ස සෙනියස්ස බිම්බිසාරස්ස පාසාදං ‘‘සුවණ්ණ’’න්ත්වෙව අධිමුච්චි, සුවණ්ණො ච පන ආසීති [පාරා. 621; මහාව. 271]? ආමන්තා. හඤ්චි ආයස්මා පිලින්දවච්ඡො රඤ්ඤො මාගධස්ස සෙනියස්ස බිම්බිසාරස්ස පාසාදං සුවණ්ණන්ත්වෙව අධිමුච්චි, සුවණ්ණො ච පන ආසි, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අත්ථි අධිප්පායඉද්ධි බුද්ධානං වා සාවකානං වා’’ති.

ඉද්ධිකථා නිට්ඨිතා.

21. එකවීසතිමවග්ගො

(204) 5. බුද්ධකථා

885. අත්ථි බුද්ධානං බුද්ධෙහි හීනාතිරෙකතාති? ආමන්තා. සතිපට්ඨානතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ …පෙ…. සම්මප්පධානතො…පෙ…. ඉද්ධිපාදතො… ඉන්ද්‍රියතො… බලතො… බොජ්ඣඞ්ගතො… වසිභාවතො…පෙ…. සබ්බඤ්ඤුතඤාණදස්සනතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

බුද්ධකථා නිට්ඨිතා.

21. එකවීසතිමවග්ගො

(205) 6. සබ්බදිසාකථා

886. සබ්බා දිසා බුද්ධා තිට්ඨන්තීති? ආමන්තා. පුරත්ථිමාය දිසාය බුද්ධො තිට්ඨතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ. … පුරත්ථිමාය දිසාය බුද්ධො තිට්ඨතීති? ආමන්තා. කින්නාමො සො භගවා, කිංජච්චො, කිංගොත්තො, කින්නාමා

තස්ස භගවතො මාතාපිතරො, කින්නාමං තස්ස භගවතො සාවකයුගං, කොනාමො තස්ස භගවතො උපට්ඨාකො, කීදිසං චීවරං ධාරෙති, කීදිසං පත්තං ධාරෙති, කතරස්මිං ගාමෙ වා නිගමෙ වා නගරෙ වා රට්ඨෙ වා ජනපදෙ වාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

දක්ඛිණාය දිසාය…පෙ.… පච්ඡිමාය දිසාය…පෙ.… උත්තරාය දිසාය…පෙ.… හෙට්ඨිමාය දිසාය බුද්ධො තිට්ඨතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… හෙට්ඨිමාය දිසාය බුද්ධො තිට්ඨතීති? ආමන්තා. කින්නාමො සො භගවා…පෙ.… ජනපදෙ වාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

උපරිමාය දිසාය බුද්ධො තිට්ඨතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.…. උපරිමාය දිසාය බුද්ධො තිට්ඨතීති? ආමන්තා. චාතුමහාරාජිකෙ තිට්ඨති…පෙ.… තාවතිංසෙ තිට්ඨති…පෙ.… යාමෙ තිට්ඨති…පෙ.… තුසිතෙ තිට්ඨති…පෙ.… නිම්මානරතියා තිට්ඨති…පෙ.… පරනිම්මිතවසවත්තියා තිට්ඨති…පෙ.… බ්‍රහ්මලොකෙ තිට්ඨතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

සබ්බදිසාකථා නිට්ඨිතා.

21. එකවීසතිමවග්ගො

(206) 7. ධම්මකථා

887. සබ්බෙ ධම්මා නියතාති? ආමන්තා. මිච්ඡත්තනියතාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… සම්මත්තනියතාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… නත්ථි අනියතො රාසීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… නනු අත්ථි අනියතො රාසීති? ආමන්තා . හඤ්චි අත්ථි අනියතො රාසි, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘සබ්බෙ ධම්මා නියතා’’ති.

සබ්බෙ ධම්මා නියතාති? ආමන්තා. නනු තයො රාසී වුත්තා භගවතා – මිච්ඡත්තනියතො රාසි, සම්මත්තනියතො රාසි, අනියතො රාසීති [ධ. ස. තිකමාතිකා 15]? ආමන්තා. හඤ්චි තයො රාසී වුත්තා භගවතා – මිච්ඡත්තනියතො රාසි, සම්මත්තනියතො රාසි, අනියතො රාසි, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘සබ්බෙ ධම්මා නියතා’’ති.

රූපං රූපට්ඨෙන නියතන්ති? ආමන්තා. මිච්ඡත්තනියතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… සම්මත්තනියතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… වෙදනා…පෙ.… සඤ්ඤා…පෙ.… සඞ්ඛාරා…පෙ.… විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණට්ඨෙන නියතන්ති? ආමන්තා. මිච්ඡත්තනියතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… සම්මත්තනියතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

888. න වත්තබ්බං – රූපං රූපට්ඨෙන නියතං…පෙ.… වෙදනා…පෙ.… සඤ්ඤා…පෙ.… සඞ්ඛාරා…පෙ.… විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණට්ඨෙන නියතන්ති? ආමන්තා. රූපං වෙදනා හොති…පෙ.… සඤ්ඤා හොති… සඞ්ඛාරා හොන්ති… විඤ්ඤාණං හොති… වෙදනා…පෙ.… සඤ්ඤා…පෙ.… සඞ්ඛාරා…පෙ.… විඤ්ඤාණං රූපං හොති…පෙ.… වෙදනා හොති… සඤ්ඤා හොති… සඞ්ඛාරා හොන්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ. තෙන හි රූපං රූපට්ඨෙන නියතං, වෙදනා…පෙ.… සඤ්ඤා…පෙ.… සඞ්ඛාරා…පෙ.… විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණට්ඨෙන නියතන්ති.

ධම්මකථා නිට්ඨිතා.

21. එකවීසතිමවග්ගො

(207) 8. කම්මකථා

889. සබ්බෙ කම්මා නියතාති? ආමන්තා. මිච්ඡත්තනියතාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… සම්මත්තනියතාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… නත්ථි අනියතො රාසීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… නනු අත්ථි අනියතො රාසීති? ආමන්තා. හඤ්චි අත්ථි අනියතො රාසි, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘සබ්බෙ කම්මා නියතා’’ති.

සබ්බෙ කම්මා නියතාති? ආමන්තා. නනු තයො රාසී වුත්තා භගවතා – මිච්ඡත්තනියතො රාසි, සම්මත්තනියතො රාසි, අනියතො රාසීති? ආමන්තා. හඤ්චි තයො රාසී වුත්තා භගවතා – මිච්ඡත්තනියතො රාසි, සම්මත්තනියතො රාසි, අනියතො රාසි, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘සබ්බෙ කම්මා නියතා’’ති.

890. දිට්ඨධම්මවෙදනීයං කම්මං දිට්ඨධම්මවෙදනීයට්ඨෙන නියතන්ති? ආමන්තා. මිච්ඡත්තනියතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… සම්මත්තනියතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.…. උපපජ්ජවෙදනීයං කම්මං…පෙ.… අපරාපරියවෙදනීයං කම්මං අපරාපරියවෙදනීයට්ඨෙන නියතන්ති? ආමන්තා. මිච්ඡත්තනියතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… සම්මත්තනියතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

891. න වත්තබ්බං – දිට්ඨධම්මවෙදනීයං කම්මං දිට්ඨධම්මවෙදනීයට්ඨෙන නියතං, උපපජ්ජවෙදනීයං කම්මං… පෙ…. අපරාපරියවෙදනීයං කම්මං අපරාපරියවෙදනීයට්ඨෙන නියතන්ති? ආමන්තා. දිට්ඨධම්මවෙදනීයං කම්මං උපපජ්ජවෙදනීයං හොති, අපරාපරියවෙදනීයං හොති…පෙ…. උපපජ්ජවෙදනීයං කම්මං දිට්ඨධම්මවෙදනීයං හොති, අපරාපරියවෙදනීයං හොති…පෙ…. අපරාපරියවෙදනීයං කම්මං දිට්ඨධම්මවෙදනීයං හොති, උපපජ්ජවෙදනීයං හොතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ . තෙන හි දිට්ඨධම්මවෙදනීයං කම්මං දිට්ඨධම්මවෙදනීයට්ඨෙන නියතං, උපපජ්ජවෙදනීයං කම්මං…පෙ…. අපරාපරියවෙදනීයං කම්මං අපරාපරියවෙදනීයට්ඨෙන නියතන්ති.

කම්මකථා නිට්ඨිතා.

එකවීසතිමවග්ගො.

තස්සුද්දානං –

සාසනං නවං කතං අත්ථි කොචි තථාගතස්ස සාසනං නවං කරොති ලබ්භා තථාගතස්ස සාසනං පුන නවං කාතුං, පුථුජ්ජනො තෙධාතුකෙහි ධම්මෙහි අවිවිත්තො, අත්ථි කිඤ්චි සංයොජනං අප්පහාය අරහත්තප්පත්ති, අත්ථි අධිප්පායිද්ධි බුද්ධානං වා සාවකානං වා, අත්ථි බුද්ධානං බුද්ධෙහි හීනාතිරෙකතා, සබ්බා දිසා බුද්ධා තිට්ඨන්ති, සබ්බෙ ධම්මා නියතා, සබ්බෙ කම්මා නියතාති.

22. බාවීසතිමවග්ගො

(208) 1. පරිනිබ්බානකථා

892. අත්ථි කිඤ්චි සංයොජනං අප්පහාය පරිනිබ්බානන්ති? ආමන්තා. අත්ථි කිඤ්චි සක්කායදිට්ඨිං අප්පහාය... පෙ.... අනොත්තප්පං අප්පහාය පරිනිබ්බානන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ...පෙ.....

අත්ථි කිඤ්චි සංයොජනං අප්පහාය පරිනිබ්බානන්ති? ආමන්තා. අරහා සරාගො...පෙ.... සකිලෙසොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ...පෙ.... නනු අරහා නිරාගො...පෙ.... නික්කිලෙසොති? ආමන්තා. හඤ්චි අරහා නිරාගො...පෙ.... නික්කිලෙසො, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''අත්ථි කිඤ්චි සංයොජනං අප්පහාය පරිනිබ්බාන''න්ති.

893. න වත්තබ්බං – ''අත්ථි කිඤ්චි සංයොජනං අප්පහාය පරිනිබ්බාන''න්ති? ආමන්තා . අරහා සබ්බං බුද්ධවිසයං ජානාතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ. තෙන හි අත්ථි කිඤ්චි සංයොජනං අප්පහාය පරිනිබ්බානන්ති.

පරිනිබ්බානකථා නිට්ඨිතා.

22. බාවීසතිමවග්ගො

(209) 2. කුසලචිත්තකථා

894. අරහා කුසලචිත්තො පරිනිබ්බායතීති? ආමන්තා. අරහා පුඤ්ඤාභිසඞ්ඛාරං අභිසඞ්ඛරොන්තො... ආනෙඤ්ජාභිසඞ්ඛාරං අභිසඞ්ඛරොන්තො... ගතිසංවත්තනියං කම්මං කරොන්තො... භවසංවත්තනියං කම්මං කරොන්තො... ඉස්සරියසංවත්තනියං කම්මං කරොන්තො... අධිපච්චසංවත්තනියං කම්මං කරොන්තො... මහාභොගසංවත්තනියං කම්මං කරොන්තො... මහාපරිවාරසංවත්තනියං කම්මං කරොන්තො... දෙවසොභග්‍යසංවත්තනියං කම්මං කරොන්තො... මනුස්සසොභග්‍යසංවත්තනියං කම්මං කරොන්තො පරිනිබ්බායතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ...පෙ.....

අරහා කුසලචිත්තො පරිනිබ්බායතීති? ආමන්තා. අරහා ආචිනන්තො අපචිනන්තො පජහන්තො උපාදියන්තො විසිනෙන්තො උස්සිනෙන්තො විධූපෙන්තො සන්ධූපෙන්තො පරිනිබ්බායතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ ...පෙ.... නනු අරහා නෙවාචිනාති න අපචිනාති අපචිනිත්වා ඨිතොති? ආමන්තා. හඤ්චි අරහා නෙවාචිනාති න අපචිනාති අපචිනිත්වා ඨිතො, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''අරහා කුසලචිත්තො පරිනිබ්බායතී''ති. නනු අරහා නෙව පජහති න උපාදියති පජහිත්වා ඨිතො, නෙව විසිනෙති න උස්සිනෙති විසිනෙත්වා ඨිතො; නනු අරහා නෙව විධූපෙති න සන්ධූපෙති විධූපෙත්වා ඨිතොති? ආමන්තා. හඤ්චි අරහා නෙව විධූපෙති න සන්ධූපෙති විධූපෙත්වා ඨිතො, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''අරහා කුසලචිත්තො පරිනිබ්බායතී''ති.

895. න වත්තබ්බං – ''අරහා කුසලචිත්තො පරිනිබ්බායතී''ති? ආමන්තා. නනු අරහා උපට්ඨිතස්සති සතො සම්පජානො පරිනිබ්බායතීති? ආමන්තා. හඤ්චි අරහා උපට්ඨිතස්සති සතො සම්පජානො පරිනිබ්බායති, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''අරහා කුසලචිත්තො පරිනිබ්බායතී''ති.

කුසලචිත්තකථා නිට්ඨිතා.

22. බාවීසතිමවග්ගො

(210) 3. ආනෙඤ්ජකථා

896. අරහා ආනෙඤ්ජෙ ඨිතො පරිනිබ්බායතීති? ආමන්තා. නනු අරහා පකතිචිත්තෙ ඨිතො පරිනිබ්බායතීති? ආමන්තා. හඤ්චි අරහා පකතිචිත්තෙ ඨිතො පරිනිබ්බායති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''අරහා ආනෙඤ්ජෙ ඨිතො පරිනිබ්බායතී''ති.

අරහා ආනෙඤ්ජෙ ඨිතො පරිනිබ්බායතීති? ආමන්තා. අරහා කිරියමයෙ චිත්තෙ ඨිතො පරිනිබ්බායතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ...පෙ.... නනු අරහා විපාකචිත්තෙ ඨිතො පරිනිබ්බායතීති? ආමන්තා. හඤ්චි අරහා විපාකචිත්තෙ ඨිතො පරිනිබ්බායති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''අරහා ආනෙඤ්ජෙ ඨිතො පරිනිබ්බායතී''ති.

අරහා ආනෙඤ්ජෙ ඨිතො පරිනිබ්බායතීති? ආමන්තා. අරහා කිරියාබ්‍යාකතෙ චිත්තෙ ඨිතො පරිනිබ්බායතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ...පෙ.... නනු අරහා විපාකාබ්‍යාකතෙ චිත්තෙ ඨිතො පරිනිබ්බායතීති? ආමන්තා. හඤ්චි අරහා

විපාකාබ්‍යාකතෙ චිත්තෙ ඨිතො පරිනිබ්බායති, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අරහා ආනෙඤ්ජෙ ඨිතො පරිනිබ්බායතී’’ති.

අරහා ආනෙඤ්ජෙ ඨිතො පරිනිබ්බායතීති? ආමන්තා. නනු භගවා චතුත්ථජ්ඣානා වුට්ඨහිත්වා සමනන්තරා පරිනිබ්බුතොති [දී. නි. 2.219]? ආමන්තා. හඤ්චි භගවා චතුත්ථජ්ඣානා වුට්ඨහිත්වා සමනන්තරා පරිනිබ්බුතො, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අරහා ආනෙඤ්ජෙ ඨිතො පරිනිබ්බායතී’’ති.

ආනෙඤ්ජකථා නිට්ඨිතා.

22. බාවීසතිමවග්ගො

(211) 4. ධම්මාභිසමයකථා

897. අත්ථි ගබ්භසෙය්‍යාය ධම්මාභිසමයොති? ආමන්තා. අත්ථි ගබ්භසෙය්‍යාය ධම්මදෙසනා, ධම්මස්සවනං, ධම්මසාකච්ඡා, පරිපුච්ඡා, සීලසමාදානං , ඉන්ද්‍රියෙසු ගුත්තද්වාරතා, භොජනෙ මත්තඤ්ඤුතා, පුබ්බරත්තාපරරත්තං ජාගරියානුයොගොති ? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… නත්ථි ගබ්භසෙය්‍යාය ධම්මදෙසනා, ධම්මස්සවනං…පෙ.… පුබ්බරත්තාපරරත්තං ජාගරියානුයොගොති? ආමන්තා. හඤ්චි නත්ථි ගබ්භසෙය්‍යාය ධම්මදෙසනා, ධම්මස්සවනං…පෙ.… පුබ්බරත්තාපරරත්තං ජාගරියානුයොගො, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අත්ථි ගබ්භසෙය්‍යාය ධම්මාභිසමයො’’ති.

අත්ථි ගබ්භසෙය්‍යාය ධම්මාභිසමයොති? ආමන්තා. නනු ද්වෙ පච්චයා සම්මාදිට්ඨියා උප්පාදාය – පරතො ච ඝොසො, යොනිසො ච මනසිකාරොති? ආමන්තා. හඤ්චි ද්වෙ පච්චයා සම්මාදිට්ඨියා උප්පාදාය – පරතො ච ඝොසො, යොනිසො ච මනසිකාරො, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අත්ථි ගබ්භසෙය්‍යාය ධම්මාභිසමයො’’ති.

අත්ථි ගබ්භසෙය්‍යාය ධම්මාභිසමයොති? ආමන්තා. සුත්තස්ස පමත්තස්ස මුට්ඨස්සතිස්ස අසම්පජානස්ස ධම්මාභිසමයොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

ධම්මාභිසමයකථා නිට්ඨිතා.

22. බාවීසතිමවග්ගො

(212-4) 5-7. තිස්සොපිකථා

898. අත්ථි ගබ්භසෙය්‍යාය අරහත්තප්පත්තීති? ආමන්තා. සුත්තස්ස පමත්තස්ස මුට්ඨස්සතිස්ස අසම්පජානස්ස අරහත්තප්පත්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

899. අත්ථි සුපිනගතස්ස ධම්මාභිසමයොති? ආමන්තා. සුත්තස්ස පමත්තස්ස මුට්ඨස්සතිස්ස අසම්පජානස්ස ධම්මාභිසමයොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

900. අත්ථි සුපිනගතස්ස අරහත්තප්පත්තීති? ආමන්තා. සුත්තස්ස පමත්තස්ස මුට්ඨස්සතිස්ස අසම්පජානස්ස අරහත්තප්පත්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

තිස්සොපිකථා නිට්ඨිතා.

22. බාවීසතිමවග්ගො

(215) 8. අබ්‍යාකතකථා

901. සබ්බං සුපිනගතස්ස චිත්තං අබ්‍යාකතන්ති? ආමන්තා. සුපිනන්තෙන පාණං හනෙය්‍යාති? ආමන්තා. හඤ්චි සුපිනන්තෙන පාණං හනෙය්‍ය, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘සබ්බං සුපිනගතස්ස චිත්තං අබ්‍යාකත’’න්ති.

සුපිනන්තෙන අදින්නං ආදියෙය්‍ය…පෙ.… මුසා භණෙය්‍ය, පිසුණං භණෙය්‍ය, ඵරුසං භණෙය්‍ය, සම්ඵං පලපෙය්‍ය, සන්ධිං ඡින්දෙය්‍ය, නිල්ලොපං හරෙය්‍ය, එකාගාරිකං කරෙය්‍ය, පරිපන්ථෙ තිට්ඨෙය්‍ය, පරදාරං ගච්ඡෙය්‍ය, ගාමඝාතකං කරෙය්‍ය, නිගමඝාතකං කරෙය්‍ය, සුපිනන්තෙන මෙථුනං ධම්මං පටිසෙවෙය්‍ය , සුපිනගතස්ස අසුචි මුච්චෙය්‍ය, සුපිනන්තෙන දානං දදෙය්‍ය, චීවරං දදෙය්‍ය, පිණ්ඩපාතං දදෙය්‍ය, සෙනාසනං දදෙය්‍ය, ගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරං දදෙය්‍ය, ඛාදනීයං දදෙය්‍ය, භොජනීයං දදෙය්‍ය, පානීයං දදෙය්‍ය, චෙතියං වන්දෙය්‍ය, චෙතියෙ මාලං ආරොපෙය්‍ය, ගන්ධං ආරොපෙය්‍ය , විලෙපනං ආරොපෙය්‍ය…පෙ.… චෙතියං අභිදක්ඛිණං

කරෙයාාති? ආමන්තා . හඤ්චි සුපිනන්තෙන චෙතියං අභිදක්ඛිණං කරෙය්‍ය, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘සබ්බං සුපිනගතස්ස චිත්තං අබ්‍යාකත’’න්ති.

902. න වත්තබ්බං – ‘‘සබ්බං සුපිනගතස්ස චිත්තං අබ්‍යාකත’’න්ති? ආමන්තා. නනු සුපිනගතස්ස චිත්තං අබ්බොහාරියං වුත්තං භගවතාති? ආමන්තා. හඤ්චි සුපිනගතස්ස චිත්තං අබ්බොහාරියං වුත්තං භගවතා, තෙන වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘සබ්බං සුපිනගතස්ස චිත්තං අබ්‍යාකත’’න්ති.

අබ්‍යාකතකථා නිට්ඨිතා.

22. බාවීසතිමවග්ගො

(216) 9. ආසෙවනපච්චයකථා

903. නත්ථි කාචි ආසෙවනපච්චයතාති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘පාණාතිපාතො, භික්ඛවෙ, ආසෙවිතො භාවිතො බහුලීකතො නිරයසංවත්තනිකො තිරච්ඡානයොනිසංවත්තනිකො පෙත්තිවිසයසංවත්තනිකො, යො සබ්බලහුසො පාණාතිපාතස්ස විපාකො මනුස්සභූතස්ස අප්පායුකසංවත්තනිකො හොතී’’ති [අ. නි. 8.40]. අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි අත්ථි කාචි ආසෙවනපච්චයතාති.

නත්ථි කාචි ආසෙවනපච්චයතාති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘අදින්නාදානං, භික්ඛවෙ, ආසෙවිතං භාවිතං බහුලීකතං නිරයසංවත්තනිකං තිරච්ඡානයොනිසංවත්තනිකං පෙත්තිවිසයසංවත්තනිකං, යො සබ්බලහුසො අදින්නාදානස්ස විපාකො මනුස්සභූතස්ස භොගබ්‍යසනසංවත්තනිකො හොති…පෙ…. යො සබ්බලහුසො කාමෙසුමිච්ඡාචාරස්ස විපාකො මනුස්සභූතස්ස සපත්තවෙරසංවත්තනිකො හොති…පෙ…. යො සබ්බලහුසො මුසාවාදස්ස විපාකො මනුස්සභූතස්ස අබ්භූතබ්භක්ඛානසංවත්තනිකො හොති…පෙ…. යො සබ්බලහුසො පිසුණාය වාචාය විපාකො මනුස්සභූතස්ස මිත්තෙහි භෙදනසංවත්තනිකො හොති…පෙ…. යො සබ්බලහුසො ඵරුසාය වාචාය විපාකො මනුස්සභූතස්ස අමනාපසද්දසංවත්තනිකො හොති…පෙ…. යො සබ්බලහුසො සම්ඵප්පලාපස්ස විපාකො මනුස්සභූතස්ස අනාදෙය්‍යවාචාසංවත්තනිකො හොති, සුරාමෙරයපානං, භික්ඛවෙ, ආසෙවිතං…පෙ…. යො සබ්බලහුසො සුරාමෙරයපානස්ස විපාකො මනුස්සභූතස්ස උම්මත්තකසංවත්තනිකො හොතී’’ති [අ. නි. 8.40]! අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි අත්ථි කාචි ආසෙවනපච්චයතාති.

904. නත්ථි කාචි ආසෙවනපච්චයතාති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘මිච්ඡාදිට්ඨි, භික්ඛවෙ, ආසෙවිතා භාවිතා බහුලීකතා නිරයසංවත්තනිකා තිරච්ඡානයොනිසංවත්තනිකා පෙත්තිවිසයසංවත්තනිකා’’ති. අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි අත්ථි කාචි ආසෙවනපච්චයතාති.

නත්ථි කාචි ආසෙවනපච්චයතාති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘මිච්ඡාසඞ්කප්පො…පෙ…. මිච්ඡාසමාධි, භික්ඛවෙ, ආසෙවිතො භාවිතො…පෙ…. පෙත්තිවිසයසංවත්තනිකො’’ති! අත්ථෙව සුත්තන්තොති ? ආමන්තා. තෙන හි අත්ථි කාචි ආසෙවනපච්චයතාති.

905. නත්ථි කාචි ආසෙවනපච්චයතාති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘සම්මාදිට්ඨි, භික්ඛවෙ, ආසෙවිතා භාවිතා බහුලීකතා අමතොගධා හොති අමතපරායනා අමතපරියොසානා’’ති! අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි අත්ථි කාචි ආසෙවනපච්චයතාති.

නත්ථි කාචි ආසෙවනපච්චයතාති? ආමන්තා. නනු වුත්තං භගවතා – ‘‘සම්මාසඞ්කප්පො, භික්ඛවෙ, ආසෙවිතො භාවිතො බහුලීකතො…පෙ…. සම්මාසමාධි, භික්ඛවෙ, ආසෙවිතො භාවිතො බහුලීකතො අමතොගධො හොති අමතපරායනො අමතපරියොසානො’’ති අත්ථෙව සුත්තන්තොති, ආමන්තා. තෙන හි අත්ථි කාචි ආසෙවනපච්චයතාති.

ආසෙවනපච්චයකථා නිට්ඨිතා.

22. බාවීසතිමවග්ගො

(217) 10. ඛණිකකථා

906. එකචිත්තක්ඛණිකා සබ්බෙ ධම්මාති? ආමන්තා. චිත්තෙ මහාපථවී සණ්ඨාති, මහාසමුද්දො සණ්ඨාති, සිනෙරුපබ්බතරාජා සණ්ඨාති, ආපො සණ්ඨාති, තෙජො සණ්ඨාති, වායො සණ්ඨාති, තිණකට්ඨවනප්පතයො සණ්ඨහන්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…..

එකචිත්තක්ඛණිකා සබ්බෙ ධම්මාති? ආමන්තා. චක්ඛායතනං චක්ඛුවිඤ්ඤාණෙන සහජාතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ…. චක්ඛායතනං චක්ඛුවිඤ්ඤාණෙන සහජාතන්ති? ආමන්තා. නනු ආයස්මා සාරිපුත්තො එතදවොච

– ‘‘අජ්ඣත්තිකඤ්චෙව, ආවුසො, චක්ඛුං අපරිභින්නං හොති, බාහිරා ච රූපා න ආපාථං ආගච්ඡන්ති, නො ච තජ්ජො සමන්නාහාරො හොති, නෙව තාව තජ්ජස්ස විඤ්ඤාණභාගස්ස [විඤ්ඤාණභාවස්ස (බහූසු)] පාතුභාවො හොති. අජ්ඣත්තිකඤ්චෙව, ආවුසො, චක්ඛුං අපරිභින්නං හොති, බාහිරා ච රූපා ආපාථං ආගච්ඡන්ති, නො ච තජ්ජො සමන්නාහාරො හොති, නෙව තාව තජ්ජස්ස විඤ්ඤාණභාගස්ස පාතුභාවො හොති. යතො ච ඛො, ආවුසො, අජ්ඣත්තිකඤ්චෙව චක්ඛුං අපරිභින්නං හොති , බාහිරා ච රූපා ආපාථං ආගච්ඡන්ති, තජ්ජො ච සමන්නාහාරො හොති, එවං තජ්ජස්ස විඤ්ඤාණභාගස්ස පාතුභාවො හොතී’’ති [ම. නි. 1.306]! අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි න වත්තබ්බං – ‘‘චක්ඛායතනං චක්ඛුවිඤ්ඤාණෙන සහජාත’’න්ති.

සොතායතනං…පෙ.… ඝානායතනං…පෙ.… ජිව්හායතනං…පෙ.… කායායතනං කායවිඤ්ඤාණෙන සහජාතන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… කායායතනං කායවිඤ්ඤාණෙන සහජාතන්ති? ආමන්තා. නනු ආයස්මා සාරිපුත්තො එතදවොච – ‘‘අජ්ඣත්තිකො චෙව, ආවුසො, කායො අපරිභින්නො හොති, බාහිරා ච ඵොට්ඨබ්බා න ආපාථං ආගච්ඡන්ති, නො ච…පෙ.… අජ්ඣත්තිකො චෙව, ආවුසො, කායො අපරිභින්නො හොති, බාහිරා ච ඵොට්ඨබ්බා ආපාථං ආගච්ඡන්ති, නො ච…පෙ.… යතො ච ඛො, ආවුසො, අජ්ඣත්තිකො චෙව කායො අපරිභින්නො හොති, බාහිරා ච ඵොට්ඨබ්බා ආපාථං ආගච්ඡන්ති, තජ්ජො ච සමන්නාහාරො හොති, එවං තජ්ජස්ස විඤ්ඤාණභාගස්ස පාතුභාවො හොතී’’ති [ම. නි. 1.306]! අත්ථෙව සුත්තන්තොති? ආමන්තා. තෙන හි න වත්තබ්බං – ‘‘කායායතනං කායවිඤ්ඤාණෙන සහජාත’’න්ති.

907. න වත්තබ්බං – ‘‘එකචිත්තක්ඛණිකා සබ්බෙ ධම්මා’’ති? ආමන්තා. සබ්බෙ ධම්මා නිච්චා ධුවා සස්සතා අවිපරිණාමධම්මාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ. තෙන හි එකචිත්තක්ඛණිකා සබ්බෙ ධම්මාති.

ඛණිකකථා නිට්ඨිතා.

බාවීසතිමවග්ගො.

තස්සුද්දානං –

අත්ථි කිඤ්චි සංයොජනං අප්පහාය පරිනිබ්බානං, අරහා කුසලචිත්තො පරිනිබ්බායති, අරහා ආනෙඤ්ජෙ ඨිතො පරිනිබ්බායති, අත්ථි ගබ්භසෙය්‍යාය ධම්මාභිසමයො, අත්ථි ගබ්භසෙය්‍යාය අරහත්තප්පත්ති, අත්ථි සුපිනගතස්ස ධම්මාභිසමයො, අත්ථි සුපිනගතස්ස අරහත්තප්පත්ති, සබ්බං සුපිනගතස්ස චිත්තං අබ්‍යාකතං, නත්ථි කාචි ආසෙවනපච්චයතා, එකචිත්තක්ඛණිකා සබ්බෙ ධම්මාති.

23. තෙවීසතිමවග්ගො

(218) 1. එකාධිප්පායකථා

908. එකාධිප්පායෙන මෙථුනො ධම්මො පටිසෙවිතබ්බොති? ආමන්තා. එකාධිප්පායෙන අස්සමණෙන හොතබ්බං, අභික්ඛුනා හොතබ්බං, ඡින්නමූලෙන හොතබ්බං පාරාජිකෙන හොතබ්බන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ. … එකාධිප්පායෙන මෙථුනො ධම්මො පටිසෙවිතබ්බොති? ආමන්තා. එකාධිප්පායෙන පාණො හන්තබ්බො, අදින්නං ආදියිතබ්බං, මුසා භණිතබ්බා, පිසුණං භණිතබ්බං, ඵරුසං භණිතබ්බං, සම්ඵං පලපිතබ්බං, සන්ධි ඡෙදිතබ්බො, නිල්ලොපං හාතබ්බං, එකාගාරිකං කාතබ්බං, පරිපන්ථෙ ඨාතබ්බං, පරදාරො ගන්තබ්බො, ගාමඝාතකො කාතබ්බො, නිගමඝාතකො කාතබ්බොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

එකාධිප්පායකථා නිට්ඨිතා.

23. තෙවීසතිමවග්ගො

(219) 2. අරහන්තවණ්ණකථා

909. අරහන්තානං වණ්ණෙන අමනුස්සා මෙථුනං ධම්මං පටිසෙවන්තීති? ආමන්තා. අරහන්තානං වණ්ණෙන අමනුස්සා පාණං හනන්ති…පෙ.… අදින්නං ආදියන්ති, මුසා භණන්ති, පිසුණං භණන්ති, ඵරුසං භණන්ති, සම්ඵං පලපන්ති, සන්ධිං ඡින්දන්ති, නිල්ලොපං හරන්ති, එකාගාරිකං කරොන්ති, පරිපන්ථෙ තිට්ඨන්ති, පරදාරං ගච්ඡන්ති, ගාමඝාතකං කරොන්ති…පෙ.… නිගමඝාතකං කරොන්තීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

අරහන්තවණ්ණකථා නිට්ඨිතා.

23. තෙවීසතිමවග්ගො

(220-4) 3-7. ඉස්සරියකාමකාරිකාදිකථා

910. බොධිසත්තො ඉස්සරියකාමකාරිකාහෙතු විනිපාතං ගච්ඡතීති? ආමන්තා. බොධිසත්තො ඉස්සරියකාමකාරිකාහෙතු නිරයං ගච්ඡති , සඤ්ජීවං ගච්ඡති, කාළසුත්තං ගච්ඡති, තාපනං ගච්ඡති, මහාතාපනං [පතාපනං (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] ගච්ඡති, සඞ්ඝාතකං ගච්ඡති, රොරුවං ගච්ඡති…පෙ.… අවීචිං ගච්ඡතීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

බොධිසත්තො ඉස්සරියකාමකාරිකාහෙතු විනිපාතං ගච්ඡතීති? ආමන්තා. ''බොධිසත්තො ඉස්සරියකාමකාරිකාහෙතු විනිපාතං ගච්ඡතී''ති – අත්ථෙව සුත්තන්තොති? නත්ථි. හඤ්චි ''බොධිසත්තො ඉස්සරියකාමකාරිකාහෙතු විනිපාතං ගච්ඡතී''ති – නත්ථෙව සුත්තන්තො, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''බොධිසත්තො ඉස්සරියකාමකාරිකාහෙතු විනිපාතං ගච්ඡතී''ති.

911. බොධිසත්තො ඉස්සරියකාමකාරිකාහෙතු ගබ්භසෙය්‍යං ඔක්කමතීති? ආමන්තා. බොධිසත්තො ඉස්සරියකාමකාරිකාහෙතු නිරයං උපපජ්ජෙය්‍ය, තිරච්ඡානයොනිං උපපජ්ජෙය්‍යාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

බොධිසත්තො ඉස්සරියකාමකාරිකාහෙතු ගබ්භසෙය්‍යං ඔක්කමතීති ? ආමන්තා. බොධිසත්තො ඉද්ධිමාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… බොධිසත්තො ඉද්ධිමාති? ආමන්තා. බොධිසත්තෙන ඡන්දිද්ධිපාදො භාවිතො…පෙ.… වීරියිද්ධිපාදො…පෙ.… චිත්තිද්ධිපාදො…පෙ.… වීමංසිද්ධිපාදො භාවිතොති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

බොධිසත්තො ඉස්සරියකාමකාරිකාහෙතු ගබ්භසෙය්‍යං ඔක්කමතීති? ආමන්තා. ''බොධිසත්තො ඉස්සරියකාමකාරිකාහෙතු ගබ්භසෙය්‍යං ඔක්කමතී''ති – අත්ථෙව සුත්තන්තොති? නත්ථි. හඤ්චි ''බොධිසත්තො ඉස්සරියකාමකාරිකාහෙතු ගබ්භසෙය්‍යං ඔක්කමතී''ති – නත්ථෙව සුත්තන්තො, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ''බොධිසත්තො ඉස්සරියකාමකාරිකාහෙතු ගබ්භසෙය්‍යං ඔක්කමතී''ති.

912. බොධිසත්තො ඉස්සරියකාමකාරිකාහෙතු දුක්කරකාරිකං අකාසීති? ආමන්තා. බොධිසත්තො ඉස්සරියකාමකාරිකාහෙතු ''සස්සතො ලොකො''ති පච්චාගච්ඡි, ''අසස්සතො ලොකො''ති…පෙ.… ''අන්තවා ලොකො''ති…පෙ.… ''අනන්තවා ලොකො''ති… ''තං ජීවං තං සරීර''න්ති … ''අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීර''න්ති… ''හොති තථාගතො පරං මරණා''ති… ''න හොති තථාගතො පරං මරණා''ති… ''හොති ච න ච හොති තථාගතො පරං මරණා''ති…පෙ.… ''නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා''ති පච්චාගච්ඡීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ. ….

බොධිසත්තො ඉස්සරියකාමකාරිකාහෙතු දුක්කරකාරිකං අකාසීති? ආමන්තා. ‘‘බොධිසත්තො ඉස්සරියකාමකාරිකාහෙතු දුක්කරකාරිකං අකාසී’’ති – අත්ථෙව සුත්තන්තොති? නත්ථි. හඤ්චි ‘‘බොධිසත්තො ඉස්සරියකාමකාරිකාහෙතු දුක්කරකාරිකං අකාසී’’ති – නත්ථෙව සුත්තන්තො, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘බොධිසත්තො ඉස්සරියකාමකාරිකාහෙතු දුක්කරකාරිකං අකාසී’’ති.

913. බොධිසත්තො ඉස්සරියකාමකාරිකාහෙතු අපරන්තපං [අමරං තපං (සං. නි. 1.137)] අකාසි, අඤ්ඤං සත්ථාරං උද්දිසීති? ආමන්තා. බොධිසත්තො ඉස්සරියකාමකාරිකාහෙතු ‘‘සස්සතො ලොකො’’ති පච්චාගච්ඡි…පෙ.… ‘‘නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා’’ති පච්චාගච්ඡීති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

914. බොධිසත්තො ඉස්සරියකාමකාරිකාහෙතු අඤ්ඤං සත්ථාරං උද්දිසීති? ආමන්තා. ‘‘බොධිසත්තො ඉස්සරියකාමකාරිකාහෙතු අඤ්ඤං සත්ථාරං උද්දිසී’’ති – අත්ථෙව සුත්තන්තොති? නත්ථි. හඤ්චි ‘‘බොධිසත්තො ඉස්සරියකාමකාරිකාහෙතු අඤ්ඤං සත්ථාරං උද්දිසී’’ති – නත්ථෙව සුත්තන්තො, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘බොධිසත්තො ඉස්සරියකාමකාරිකාහෙතු අඤ්ඤං සත්ථාරං උද්දිසී’’ති.

ඉස්සරියකාමකාරිකාකථා නිට්ඨිතා.

23. තෙවීසතිමවග්ගො

(225) 8. පතිරූපකථා

915. අත්ථි න රාගො රාගපතිරූපකොති? ආමන්තා. අත්ථි න ඵස්සො ඵස්සපතිරූපකො, අත්ථි න වෙදනා වෙදනාපතිරූපිකා, අත්ථි න සඤ්ඤා සඤ්ඤාපතිරූපිකා , අත්ථි න චෙතනා චෙතනාපතිරූපිකා, අත්ථි න චිත්තං චිත්තපතිරූපකං, අත්ථි න සද්ධා සද්ධාපතිරූපිකා, අත්ථි න වීරියං වීරියපතිරූපකං, අත්ථි න සති සතිපතිරූපිකා, අත්ථි න සමාධි සමාධිපතිරූපකො , අත්ථි න පඤ්ඤා පඤ්ඤාපතිරූපිකාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

916. අත්ථි න දොසො දොසපතිරූපකො, අත්ථි න මොහො මොහපතිරූපකො, අත්ථි න කිලෙසො කිලෙසපතිරූපකොති? ආමන්තා. අත්ථි න ඵස්සො ඵස්සපතිරූපකො…පෙ.… අත්ථි න පඤ්ඤා පඤ්ඤාපතිරූපිකාති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.….

පතිරූපකථා නිට්ඨිතා.

23. තෙවීසතිමවග්ගො

(226) 9. අපරිනිප්ඵන්නකථා

917. රූපං අපරිනිප්ඵන්නන්ති? ආමන්තා. රූපං න අනිච්චං න සඞ්ඛතං න පටිච්චසමුප්පන්නං න ඛයධම්මං න වයධම්මං න විරාගධම්මං න නිරොධධම්මං න විපරිණාමධම්මන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… නනු රූපං අනිච්චං සඞ්ඛතං පටිච්චසමුප්පන්නං ඛයධම්මං වයධම්මං විරාගධම්මං නිරොධධම්මං විපරිණාමධම්මන්ති? ආමන්තා. හඤ්චි රූපං අනිච්චං සඞ්ඛතං…පෙ.… විපරිණාමධම්මං, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘රූපං අපරිනිප්ඵන්න’’න්ති.

දුක්ඛඤ්ඤෙව පරිනිප්ඵන්නන්ති? ආමන්තා. නනු යදනිච්චං තං දුක්ඛං [සං. නි. 3.15] වුත්තං භගවතා – ‘‘රූපං අනිච්ච’’න්ති? ආමන්තා. හඤ්චි යදනිච්චං තං දුක්ඛං වුත්තං භගවතා – ‘‘රූපං අනිච්චං’’, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘දුක්ඛඤ්ඤෙව පරිනිප්ඵන්න’’න්ති…පෙ.….

918. වෙදනා …පෙ.… සඤ්ඤා… සඞ්ඛාරා… විඤ්ඤාණං… චක්ඛායතනං…පෙ.… ධම්මායතනං… චක්ඛුධාතු… ධම්මධාතු… චක්ඛුන්ද්‍රියං…පෙ.… අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියං අපරිනිප්ඵන්නන්ති? ආමන්තා. අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියං න අනිච්චං…පෙ.… න විපරිණාමධම්මන්ති? න හෙවං වත්තබ්බෙ…පෙ.… නනු අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියං අනිච්චං සඞ්ඛතං…පෙ.… විපරිණාමධම්මන්ති? ආමන්තා. හඤ්චි අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියං අනිච්චං සඞ්ඛතං පටිච්චසමුප්පන්නං ඛයධම්මං වයධම්මං විරාගධම්මං නිරොධධම්මං විපරිණාමධම්මං, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියං අපරිනිප්ඵන්න’’න්ති.

දුක්ඛඤ්ඤෙව පරිනිප්ඵන්නන්ති? ආමන්තා. නනු යදනිච්චං තං දුක්ඛං වුත්තං භගවතා – ‘‘අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියං අනිච්ච’’න්ති? ආමන්තා. හඤ්චි යදනිච්චං තං දුක්ඛං වුත්තං භගවතා – ‘‘අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියං අනිච්චං’’, නො ච වත රෙ වත්තබ්බෙ – ‘‘දුක්ඛඤ්ඤෙව පරිනිප්ඵන්න’’න්ති.

අපරිනිප්ඵන්නකථා නිට්ඨිතා.

තෙවීසතිමවග්ගො.

තස්සුද්දානං –

එකාධිප්පායෙන මෙථුනො ධම්මො පටිසෙවිතබ්බො, අරහන්තානං වණ්ණෙන අමනුස්සා මෙථුනං ධම්මං පටිසෙවන්ති, බොධිසත්තො ඉස්සරියකාමකාරිකාහෙතු විනිපාතං ගච්ඡති, ගබ්භසෙය්‍යං ඔක්කමති, දුක්කරකාරිකං අකාසි , අපරන්තපං අකාසි, අඤ්ඤං සත්ථාරං උද්දිසි, අත්ථි න රාගො රාගපතිරූපකො අත්ථි න දොසො දොසපතිරූපකො අත්ථි න මොහො මොහපතිරූපකො අත්ථි න කිලෙසො කිලෙසපතිරූපකො, රූපං අපරිනිප්ඵන්නං අඤ්ඤාතාවින්ද්‍රියං අපරිනිප්ඵන්නන්ති.

ඛුද්දකො අඩ්ඪපණ්ණාසකො.

තස්සුද්දානං –

නවං, නිබ්බුති, එකාධිප්පායොති.

පණ්ණාසකුද්දානං –

> මහානියාමො , අනුසයා, නිග්ගහො, ඛුද්දකපඤ්චමො;
> පරප්පවාදමද්දනා, සුත්තමූලසමාහිතා;
> උජ්ජොතනා සත්ථුසමයෙ, කථාවත්ථුපකරණෙති.

පඤ්චත්තිංසභාණවාරං

කථාවත්ථුපකරණං නිට්ඨිතං.